

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

POUND | JOYCE

Ezra Pound'dan James Joyce'a Mektuplar
ve Pound'un Joyce Üzerine Yazdığı Makaleler

MEKTUP

Düzenleme ve Açıklamalar:
Forrest Read

Türkçesi:
Merve Yalçın

Merve Yalçın: 1990 yılında Üsküdar'da doğdu. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Mezun olduktan sonra bir yıl İngiltere'de dil asistanlığı yaptı. *Hayal Bilgisi*, *Bakmaklar*, *İzafi*, *Tasfiye*, *Japonya*, *Granada*, *Melâmet*, *Karabatak*, *Post Öykü*, *Öykülem*, *Hece*, *Kaygusuz* gibi edebiyat dergilerinde çevirileri ve öyküleri yer aldı. Hâlen Ondokuz Mayıs Üniversitesinde Yeni Türk Edebiyatı bölümünde yüksek lisans yapmaktadır.

POUND/JOYCE

Ezra Pound'dan James Joyce'a Mektuplar
ve Pound'un Joyce Üzerine Yazdığı Makaleler

Düzenleme ve Açıklamalar
Forrest Read

İngilizceden Çeviren
Merve Yalçın

Cümle Yayınları- 59

Mektup Dizisi- 7

•

Yayın Yönetmeni: Muhsin METE

•

POUND/JOYCE Ezra Pound'dan James Joyce'a Mektuplar/Forrest Read

•

Teknik Hazırlık

Kelime Yayıncılık

•

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Sarakusta

www.sarakusta.com.tr

•

Editör: Hayriye ÜNAL

•

© *Bu kitabın tüm yayın hakları, çevirmeniyle yapılan sözleşme gereğince,*

Kelime Yayıncılık'a aittir.

•

Birinci Baskı, Haziran 2017

ISBN: 978-605-9147-51-4

•

Kelime Yayıncılık Reklam Tic. Ltd. Şti.

Sertifika No: 31337

Reşit Galip Cad. Hatır Sok. Nu: 23/2 06700 GOP / ANKARA

Telefon: (0312) 437 08 85-437 08 86 Faks: (0312) 437 08 87

•

www.cumleyayinlari.com

e-posta: bilgi@kelimeyayincilik.com

•

Baskı: Dumat Ofset Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.

www.dumat.com.tr

•

Cümle Yayınları, Kelime Yayıncılık'ın tescilli markasıdır.

İÇİNDEKİLER

Çevirmenin Notu / 7

Giriş / 11

1913-1918: Mektuplar ve Yorum / 33

Denemeler:

“İlginç Bir Tarih”, 1914 / 39

“Dublinliler ve Bay James Joyce”, 1914 / 48

“İrlanda’nın Varolmayışı”ndan, 1915 / 55

“Bay James Joyce ve Modern Sahne”, 1916 / 80

“Meditatio”, 1916 / 110

“James Joyce: Roman Sonunda Çıktı”, 1917 / 136

“James Joyce ve Eleştiriler: Bazı Yorumlar”, 1917 / 180

“Joyce”, 1918 / 202

“Ulysses”, 1918 / 211

“Ciddi Bir Oyun”, 1918 / 214

1919-1920: Mektuplar ve Yorum / 227

1920-1924: Mektuplar ve Yorum / 271

Denemeler:

“Paris Mektubu: Ulysses”, 1922 / 290

“James Joyce et Pécuchet”, 1922 / 300

“Le Prix Nobel”, 1924 / 320

1925-1929: Mektuplar ve Yorum / 327

1930-1938: Mektuplar ve Yorum / 347

Denemeler:

“Seçimden Sonra”dan, 1931 / 350

“Geçmiş Zaman”, 1938 / 361

“Anıtsal”, 1938 / 381

1939-1945: Yorum / 383

Radyo yayınları:

“James Joyce Anısına”, 1941 / 395

Ek A: Lustra’daki Mektuplar, Elkin Mathews’a, 1916 / 407

Ek B: John Quinn ve E. Byrne Hackett arasındaki
yazışma, 1917 / 421

Ek C: Pound’un Ulysses’ten çıkardığı parçalar, “Calypso”
bölümü, 1918 / 441

Dizin / 443

ÇEVİRMENİN NOTU

Kitabın takibini kolaylaştırması açısından çeviriyle ilgili belli başlı noktalara değinmekte yarar var:

Elinizdeki kitaptaki mektup ve makalelerde kasten yapılan yazım yanlışları ve noktalama bulunmaktadır. Virgülle biten cümleler, kullanılan çizgiler ve soru işaretleri mektup doğallığı içinde, olduğu gibi muhafaza edilmiştir. Asıl metinde dergi ve kitap gibi yayınların adları kimi zaman tırnak içinde, kimi zaman italik, kimi zamansa düz verilmiştir. Türkçede hemen hiç kullanılmayan tek çizgi metinde sıklıkla geçmektedir. Bunlar da aslına uygun bırakılmıştır. Yalnızca mektuplarla yorumları birbirinden ayırmak için *** şekli metne tarafımızdan eklenmiştir.

Özellikle Pound'un mektupları ve makalelerinde Fransızca, Latince, İtalyanca, İspanyolca gibi birçok dilden alıntılara yer verdiğini görüyoruz. Bu ifadeler metin içerisinde aynen korunarak dipnot şeklinde hangi dilden olduğu ve anlamı verilmiştir.

Kitapta yer alan uzun Fransızca pasajları Sayın Ali Ulvi Temel çevirdi. Kendisine ve Fransızca kontrolü için İbrahim Demirci'ye teşekkür ederim.

Ezra Pound'un mektuplarını bazen eliyle, çoğunlukla da daktiloyla yazdığı ve bu mektupları sonradan gözden geçi-

rerek gerekli gördüğü yerlerde düzeltmeler yaptığı anlaşıl-
maktadır. Mektuplarda köşeli parantezle belirtilen düzelt-
meler bunları göstermektedir.

Pound makale ve mektuplarında kendi soyadı ile İngiliz
para birimi sterlin arasındaki benzerlikten yararlanarak
kelime oyunları kurmuştur. Bu kelime oyunlarına zarar
gelmemesi açısından para birimi olan “sterlin” yerine İngi-
lizcedeki yaygın kullanımı olan “pound” tercih edilmiştir.

Kitapta geçen fakat daha önceden Türkçeye çevrilmemiş
makale, şiir, roman gibi eser adları aynen muhafaza edil-
miş, hemen yanında köşeli parantez içinde Türkçe karşılık-
ları verilmiştir.

Joyce’un *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi* kitabı,
makale ve mektuplarda bahsi geçerken çoğunlukla *Portre*
veya *Sanatçının Portresi* şeklinde kısaltılarak ifade edildiğin-
den çeviriye de böyle yansımıştır. Joyce’un en son kitabı
olan *Finnegans Wake* ise henüz yazılma aşamasındayken
Work in Progress olarak adlandırılmış, çeviriye de bu şekilde
yansıtılmıştır.

Mektup ve makalelerde Joyce’un eserlerinden birçok alın-
tıya yer verilmiştir. Bu alıntılar aktarılırken hâlihazırda
bulunan çevirilerden yararlanılmıştır. Yararlanılan kitabın
künye bilgisi ise dipnotta verilmiştir. Alıntılar aktarılırken
Türkçedeki çevirisine karşılık gelen sayfa numaraları da be-
lirtilmiştir. Ayrıca Richard Ellmann’ın *James Joyce* kitabına
yapılan göndermelerde belirtilen sayfa numaraları da kita-
bın Türkçedeki çevirisine göre verilmiştir.

Mektuplarda *Ulysses*’in bölüm adlarına sık sık yer verilmiş-
tir. Ne Joyce’un yazdığı hâlinde ne de kitabın dilimizdeki
çevirilerinde bölümlerin başlıkları yer alır. Joyce mektupla-
rında her bölümü numaradan ziyade bu başlıklarla adlandı-
rır. Verilen başlıkların bölüm karşılıkları şu şekildedir:

Kitap I

- 1 – Telemachus
- 2 – Nestor
- 3 – Proteus

Kitap II

- 4 – Calypso
- 5 – Lotus Eaters
- 6 – Hades
- 7 – Aeolus
- 8 – Lestrygonians
- 9 – Scylla and Charybdis
- 10 – Wandering Rocks
- 11 – Sirens
- 12 – Cyclops
- 13 – Nausicaa
- 14 – Oxen of the Sun
- 15 – Circe

Kitap III

- 16 – Eumaeus
- 17 – Ithaca
- 18 – Penelope

Merve Yalçın

GİRİŞ

1913 yılının kışı boyunca Ezra Pound Sussex'te William Butler Yeats'in yanında kendinden yaşça büyük olan şairin sekreterlik görevini üstlenmişti. Kısa süreliğine de olsa Londra'nın koşuşturmacasından kurtulmuş olan ikili birbirlerinin çalışmalarını değerlendiriyor ve birbirlerine çeşitli yönlendirmelerde bulunuyorlardı. Pound yeni şairlerden oluşan *İmgeciler* antolojisini düzenlemeyi bitirdiğinde, Yeats'e antolojiye dâhil etmeyi unuttuğu birileri olup olmadığını sordu. Yeats'in aklına adı James Joyce olan genç İrlandalı yazar geldi, onun da yazmış olduğu bazı parlak lirik şiirler vardı. Aralarından bir tanesi Yeats'in zihninde epey yer etmişti. Joyce o sırada Trieste'de yaşıyordu. Pound ona neden yazmıyordu?

Pound hemen bir mektup yazdı. Mektubunda kendi bağlantılarından bahsetti ve Joyce'a kitaplarını bastırma konusunda yardım teklifinde bulundu. Birkaç gün sonra Yeats, Joyce'un yazmış olduğu "Hücuma Kalkan Orduyu Duyuyorum"¹ şiirini buldu ve Pound, Joyce'a tekrar yazarak şiiri kullanıp kullanamayacağını sordu. Yaklaşık on yıldır İtalya'da bulunan, dilinden ve ülkesinden kopmuş olan ve şimdiye dek hiçbir eseri basılmamış Joyce oldukça şaşırdı ve cesaretlendi. Önce

1 James Joyce, *Oda Müziği, Bütün Şiirleri*, çev., Osman Çakmakçı (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları), 2011.
Metinde geçen eserlerin Türkçede bulunan çevirilerini dipnotta vermeyi tercih ettik. (ç.n.)

Pound'a şiirini kullanması için izin verdi ve birkaç gün sonra da hikâyelerinden oluşan *Dublinliler*² kitabının daktilo ile yazılmış kopyası ile yeni romanı *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi*³ kitabının bir bölümünü yolladı ve bir tiyatro oyununun da yakında biteceği haberini ekledi. Böylelikle uzun süreli bir arkadaşlığa dönüşecek olan uzun bir mektuplaşma dönemi başlamış oldu. Modern yazının bu iki yaratıcısı, Pound Joyce'u Sirmione, Lago di Garda'daki Catullus tatil köyüne gelmeye ikna edene yani 1920 yılının Haziran ayına kadar, Birinci Dünya Savaşı'ndan dolayı görüşememişlerdir. Fakat 1914'ten 1920'ye kadar Londra Trieste ve Londra Zürih arasında yoğun bir mektup trafiği yaşanmıştır. Pound; *Dublinliler*'in, *Portre*'nin, *Sürgünler*'in⁴ ve *Ulysses*'in⁵ bölümleri eline ulaştıkça kendinde oluşan izlenimleri ona yazmış ve yazışmalarını, yönettiği veya editörlüğünü yaptığı dergilere de yollamıştır. Kitaplar oluşmaya başladıkça görüşlerini tanıtım yazıları ve makalelerle belirginleştirmiş, bunlar da Joyce'un çalışmaları üzerine yapılmış ilk eleştiriler olmuştur. Pound'un çabaları ve yazdıkları bir okur kitlesi oluşturmuş ve Joyce'u başarıya götürmüştür.

Pound'un, Wyndham Lewis'in deyişiyle, "1914'ün adamları"nın, yani Pound, Joyce, Eliot ve Lewis'in kitaplarını bastırma mücadelesi iyi bilinmektedir. Pound, Londra ve Paris'te edebiyat ortamlarını canlandıran renkli kişiliktir; sonradan Rapallo'daki *les jeunes*⁶ü desteklemiştir. "Pound davası" onu, ekonomik doktrinlerin, Konfüçyüsçülük'ün ve faşist politik görüşlerin yorulmaz savunucusu ve vatana ihanet suçuyla on üç yılını Washington'da hapiste geçiren Amerikalı bir parya olarak tanıtmıştır. Bununla karşılaştırıldığında, özellikle de Birinci Dünya Savaşı esnasında ve hemen sonrasında, mo-

2 James Joyce, *Dublinliler*, çev., Murat Belge (İstanbul: İletişim Yayınları, 2015). (ç.n.)

3 James Joyce, *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi*, çev., Murat Belge (İstanbul: İletişim Yayınları, 2015). (ç.n.)

4 James Joyce, *Sürgünler*, çev., Bora Kamcez (İstanbul: Alfa, 2016).

5 James Joyce, *Ulysses*, çev., Nevzat Erkmen (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016).

6 Fransızca, gençler (ç.n.)

dern edebiyatın şekil aldığı zamanlarda, Joyce ile olan ilişkisinin derinliğine daha az ilgi gösterilmiştir. Bunun sebeplerinden birincisi; Cornell Üniversitesi Kütüphanesi Stanislaus Joyce'tan elindeki belgeleri 1957'de satın alana kadar bu mektupların ortaya çıkmamasıdır. 1914 ile 1920 yılları arasında Pound, Joyce'a yaklaşık seksen mektup yazmıştır, bunlardan altmış ikisi günümüze ulaşmıştır (Joyce'un Pound'a yazdığı mektupların çoğu ise -bu zaman diliminde yaklaşık altmış mektup yazmıştır- belli ki kaybolmuştur). Pound, Joyce'un çalışmaları üzerine sayısız makale ve eleştiri yazmıştır, bunlardan bazıları tekrar basılmamış bazılarının ise baskıları tükenmiştir. 1921'den 1924'e kadar iki yazar Paris'te birlikte oldukları için bu süre boyunca mektuplaşmamışlardır. Pound 1924 yılının sonuna doğru Rapallo'ya taşındıktan sonra iki yazarın arasındaki görüşmeler ve mektuplaşmalar seyrekleşmiştir; bu biraz da Pound'un *Finnegans Wake*'in aşırılıklarına karşı kayıtsız kalmasından kaynaklanmıştır. Yine de arkadaşlıkları uzun süre devam etmiş ve her ikisi de diğerinin çalışmalarını takip etmiştir. Joyce, ikili arasındaki ilişkiyi *Finnegans Wake*'te abartılı bir şekilde anılaştırmıştır. Pound, eleştirel yazılarında ve şiirlerinde Joyce'a değinmeye devam etmiş; Joyce öldükten ve ikinci bir savaş patlak verdikten sonra aralarında geçen en iyi anılardan 1941'de Roma Radyosu'nda yaptığı yayınlarda ve *Pisan Kantoları*'nda bahsetmiştir. Bu kitap Pound'un Joyce'a yazdığı ve günümüze ulaşan mektuplarını -birçoğu ilk defa basılan- tüm mektupları, Joyce'un eserleri üzerine yazdığı yazı ve makaleleri, radyo programlarını, zamana mahsus bazı anekdotları ve çeşitli parça ve alıntıları bir araya toplamıştır.

Pound onu keşfettiğinde, Joyce artık son kozlarını da tüketmişti. Joyce 1904'te geri dönmek üzere İrlanda'dan ayrıldığında Dublin ve Londra'da sadece birkaç makale ve kitap tanıtım yazısı ile birkaç şiir ve hikâyesini yayımlamıştı. O zamandan beri Pola'da, Roma'da ve Trieste'de yaşamış ve İngilizce öğretmenliği ve banka memurluğu yapmıştır. 1907 yılında *Oda Müziği*, sonradan Pound'un da yayıncısı olacak

olan, Elkin Mathews tarafından ortaya çıkarılınca az da olsa ilgi çekmiştir. Joyce 1905'ten başlayarak *Dublinliler* kitabını bastırmaya çalışmış fakat sayısız girişimleri yalnızca yerine getirilmemiş sözleşmeler, kırılmış tabaklar ve yakılmış kopyalarla sonuçlanmıştır. Joyce ayrıca 1904'te yazmaya başladığı *Stephen Hero* kitabını da yeni bir çeşit romana dönüştürmeye çalışıyordu. Fakat hikâye kitabını sansürsüz bir şekilde bastırma çabalarının hüsrarla sonuçlanması giderek onu daha da üzüyordu; istikrarsız bir şekilde yazıyordu, vaktinin çoğu verdiği İngilizce dersleriyle heba oluyordu, bunlara iki çocuğun sorumluluğu ve cesaretinin kırılması da tuz biber ekiyordu. İçinde bulunduğu bu durum bazen onu ümitsizliğe sevk ederken bazen de onu eğlendiriyordu. 2 Kasım 1915'te Nora'nın amcası Michael Healy'e şöyle yazmıştır:

Bugün Trieste'nin koruyucusu Aziz Justin Martyr bayramı. Şehrinde geçirdiğim yılların anısına bir yerlerde onun şerefine ikram edilen ucuz pudingden yiyeceğim. Sonraki yıllar için ise şimdiden bir şey söylemek faydasız olur. Bu sürede eğer edebiyatçıların koruyucusunun hangi aziz olduğunu öğrenirsem ona kendimin var olduğunu hatırlatacağım. Ama bu görevi yapan son azizin işinden umutsuz bir şekilde emekli olduğunu biliyorum. O yüzden bir başkası bu görevi üstlenmeyecektir.⁷

Joyce o sıralar kaderinin kimin ellerinde olduğunun farkında değildi. Horace Gregory'nin deyiimiyle Pound çoktan “bir sanatçının vasıflarına sahip olmayan bakan” lakabını üzerine almıştı bile.

Pound, cebinde Venedik'te basılmış ilk şiir kitabıyla modern bir şair olarak Londra'ya 1908'de geldi. Beş yıl içinde Londra'daki genç, yaşlı önemli birçok yazar ile tanıştı, beş şiir ve pek çok da çeviri kitabı bastırdı. Pound ilk başlarda, Yeats'in deyiimiyle, British Museum'un ayaklı bir temsilcisi olmaya ça-

7 Letters of James Joyce [James Joyce'un Mektupları], I, s. 86.

lıyor gibi görünüyordu. 1909 ve 1910 yıllarında Orta Çağ edebiyatı üzerine dersler verdi ve daha sonra bu derslerini genişleterek *The Spirit of the Romance*, “An Attempt to Define Somewhat the Charm of the Pre-Renaissance Literature of Latin Europe” [Romansın Ruhı, “Latin Avrupa’daki Rönesans Öncesi Edebiyatın Büyüsünü Biraz da Olsa Açıklama Girişimi”] adıyla kitaplaştırdı. Fakat bu kitap daha çok kendisinin yazmaya hazırlandığı modern epik şiirin “arka plan” veya “tarih” kısmının bir parçasıydı. 1909’da Pound kendi şiirini “benim dünya tarihim” ve “hayatın aşağı yukarı oransal bir sunumu” şeklinde tanımlıyordu. Dante’nin Avrupacılık’ı ile Whitman’ın yerli Amerikalı havasını birleştirmeye kararlıydı; “Batı’nın Epik Şiiri” için gerekenleri ana hatlarıyla belirlemişti; kendi hayatını ise modern bir Odysseia destanı ve epik şiire kaynak olabilecek bir konu olarak görmeye başlamıştı.

Pound’un 1910 ve 1911 yıllarında yaptığı uzun Amerika ziyareti, amacı ve yönelişinin bir kesinlik kazanmasını sağladı. Amerika ve Avrupa kültürlerinin birleşiminden ortaya çıkabilecek yeni bir Rönesans ihtimali ile heyecanlanarak 1911’de Londra’ya döndü ve düşlediği bu tarz bir Rönesans için çalışmalarına koyuldu. Amerikan canlılığına ve Orta Çağ ve Rönesans edebiyatı üzerine yaptığı çalışmalara güveniyordu; ideali Ford Madox Ford’un izlenimciliği ve özellikle de Flaubert’in *le mot just*⁸ ve canlı demeç verme prensibine olan teşviki ile ve ayrıca T. E. Hulme’un çevresindeki grubun düşünceleri ve 1909’da oluşan “İmgeler Ekolü” ile daha da keskinleşti. 1911 ve 1912’de A. R. Orage’nin lonca sosyalizmini savunan haftalık dergisi *The New Age* için yazdığı “I Gather the Limbs of Osiris” [Osiris’in Uzuvarlarını Bir Araya Getiriyorum] ve (Amerika seyahatinin sonunda yazdığı) “Patria Mia” [Benim Ülkem] manifestolarında o zamanlar ilk hâllerini henüz yazmaya başladığı *Kantolar*’ın arkasındaki sebep ve metotları ortaya koymuştur. 1912’de kendisi de bir İmgeci Manifesto hazırlamış ve Harriet Monroe’nun çıkardığı yeni bir dergi,

8 Fransızca, doğru kelime (ç.n.)

Poetry of Chicago'nun yabancı editörü olmuştur. Bu sırada *Ripostes* ve *Lustra* için yazdıkları da dâhil, şiirlerini birden modernleştirmeye başlayarak İmgecilik'i, August Devri Romalı şairlerinin form ve metotları üzerine modellenmiş şehirli bir izlenimciliğe doğru genişletmiştir. Bu yeni dürtülerle kafası karışmış ve Amerika'daki başarısı ile cesaret kazanmış bir şekilde, avangardın lideri olarak Londra'nın merkezine doğru ilerliyordu. 1913'te Joyce'a yazdığında, daha sonra *The Egoist* olarak daha iyi bilinecek olan, *The New Freewoman*'da henüz bir yer edinmiş ve önemli makalesi "The Serious Artist"i [Önemli Sanatçı] yayımlatmıştı. Ağırbaşlı George dönemi Londra'sına karşı bir meydan okuma olan *Blast* dergisinin hazırlanmasına yardım etmek üzereydi. Pound, Wyndham Lewis'in deyişle "Eski dünyayı yeni bir hâle sokmakla meşgul canavar bir kamyon şoförü"ne dönüşmeye başlamıştı, yazdıkları ve editörlüğünü yaptıklarıyla diğer insanların eşyalarını taşıyan ve sürekli hareket eden bir vagon veya depo gibiydi. Ayrıca (edebiyatçı bir kamyon şoförü olarak) şaşırtıcı sayıda birçok teknik öğrenerek bir "uzman" hâline geliyordu. Şiir, eleştiri, gazetecilik, editörlük, menajerlik ve polemik sanatı yetmediği gibi ayrıca yeni müzikler, yeni tablolar ve yeni heykeller keşfediyor ve yemek pişirme, marangozluk ve teniste de şöhrat sahibi oluyordu.

Kantoları gibi çok yönlü ve yaratıcı olan Odesavari-impressaryo Pound, "birçok işin arasında" Leopold Bloom'a karşı bir hayranlık ve imrenme beslemeye başlamıştı. En ihtiyaç duyduğu anda Joyce'a yardım etti ve onu destekledi. Joyce'un eserlerinin basılmasını sağladı. Mecbur kaldığında da Joyce'un okunduğundan emin olmak için elinden geleni yaptı: Pound'un "zekâ topluluğu" adını verdiği grubu "Egoist'in en çok okunan dosyası veya... daktilo kopyalarından oluşan bir yığın" vasıtasıyla *Portre*'yi dilden dile do-laştırmaya başlamışlardı. Pound ve Harriet Shaw Weaver, şişirilmiş reklamcılığın yapıldığı günlerde çok güçlü bir reklam kampanyası yürüttü ve Pound yorulmaksızın yayınevleriyle anlaşmalar yapıp kitap hakkında tanıtım yazıla-

rı yazdı. Joyce'un savaş yıllarındaki tecridi sırasında kendi edebiyatını ve dilini muhafaza etmesi büyük ölçüde Pound sayesinde olmuştur. Ayrıca, Joyce'un kritik zamanlarda Pound; Kraliyet Edebiyat Fonu, Yazarlar Birliği, İngiltere Parlamentosu ve New Yorklu avukat John Quinn gibi çeşitli kaynaklardan parasal destek de bulmuştur. Hatta Pound, Joyce'un göz ameliyatlarından birine yardımcı olabilmek için, Kral Ferdinand ve Kraliçe Isabella gibi (1492 tarihli) çok eski eserleri bile satmaya çalışmıştır.

Pound, 1916'da *Portre* için bir yayınevi bulmaya çabaladığı sırada sahip olduğu pratiklik, beceriklilik ve aşırı cömertliğin bir karışımını ortaya sermiştir. New York'tan John Marshall, Pound'un "edebiyat dünyasındaki modern olaylar ve bunun yaklaşık 3600 kelimeden oluşan vortisizmle olan bağlantısı"na değinmeyi düşündüğü *This Generation* [Bu Kuşak] başlıklı kitabını basmayı kabul etmişti. Fakat sonradan Marshall *Portre* ile ilgilediğini dile getirdi. Pound fırsatı kaçırmayarak hemen harekete geçti. Önce Marshall'a bir mektup yazdı, ardından da Bayan Weaver'ı bilgilendirdi:

Az önce ona Joyce hakkında çok sıkı bir mektup yazdım. Eğer parası kısıtlıysa benimki yerine Joyce'un kitabını basmasını tavsiye ettim.

Hemen *ona* (Kreymborg'a değil doğrudan ona gönder) içinde romandan parçalar olan *The Egoist* sayılarını ve ayrıca baskıcının çıkardığı kısımları göndermemi öneririm. Benim gönderdiğim mektup hazır eline ulaşmışken, onlar da elinde olsa iyi olur.

Diğer mektubum da Marshall'la ilgili olarak Kreymborg'aydı, sanırım iki mektup birlikte etkili olacaktır.

Daha donkişotvari olansa Pound'un Londra'dan Joyce'un gözleri için reçete yazdırmaya (Odysseus da bir göz uzma-

nıydı, tabii başka açıdan! *bk.* Cyclops) ve Philadelphia'daki bir doktordan uzman tavsiyesi alma çabalarıdır. Atmosfer kibar ve hoş bir mizah ve gustodan oluşuyordu; ayrıca şefkat, güven, şevk ve öfkeye de yer vardı ve kelime oyunları, maniler ve parodiler de ortaya çıkabiliyordu.

Pound'un ve Joyce'un parasal sıkıntıları eğlenceli ironilere sahne oluyordu. Pound Londra'da "yokluk içinde varlık" hayatı sürüyordu. Evliliğinin ilk yılı, 1 Kasım 1914'ten 31 Ekim 1915'e kadarki geliri 42£ 10 şilindi. Dolayısıyla gazetecilikle ilgili çeşitli işler yapmak ve kendi ev eşyasını kendi üretmek durumunda kaldı. 1913-1916 arasındaki üç kış boyunca Yeats'le birlikte sekreteri olarak Sussex'te kaldı. *Portre*'nin sonunu öven bir mektubunda Pound "lüks içinde yüzerken' veya sonu gelmeyen küçük zevklerin cazibesıyla, sonsuz vakit kayıplarıyla ve bayağı eğlencelerle dolu bir metropolün koşuşturmacasında" olsaydı muhtemelen Joyce'un kitabı bitiremeyeceğini yazdı. Pound kendisi de metropol koşuşturmacasının nasıl bir şey olduğunu çok iyi biliyordu; bir impresaryo olarak ciddi edebiyat konusunda sahip olduğu gustoya çoğu zaman, kulak asmadığından dolayı boşa giden ciddi poetik dürtülerinin verdiği vehim de eşlik ediyordu. Fakat Joyce'un nasıl bir hayata sahip olacağı konusunda neredeyse hiçbir öngörüye sahip değildi. Joyce, Trieste ve Zürih'te oldukça basit bir hayat yaşamıştı. Yaşadığı parasal sıkıntı büyük ölçüde kendinden kaynaklanıyordu; her zaman bağımsız olmaya çok istekliydi, hatta fazlasıyla hevesliydi ve talih kuşu bulma konusundaki başarılarına rağmen kendi durumunu daima içler acısı olarak gördü. Joyce'un yaşadığı parasal sıkıntıların birinde Pound, gerçek bir metropolitin kendi ev eşyalarını kendisinin yapabileceğini veya şehir dışındaki bir kasabaya taşınabileceğini söyledi ve "birçok genç yazarın da bu şekilde yaptığını" ona hatırlattı. Pound, Joyce'un kendine hak gördüğü lükse şaşır-mış, belki de kızmıştı.

Pound, Joyce'un mazeretlerinin, cesaretsizliklerinin ve kararsızlıklarının sebebini bilmesine de, Pound'un enerjisi hem

fiziksel hem de duygusal olarak Joyce'un tam da ihtiyacı olan şeydi. Pound'un sonu gelmeyen çabaları yalnızca iplik gibi bir para sızıntısı sağlayabilirdi – Bayan Weaver'ın bağışları ve Edith Rockefeller McCormick'in devlet desteği gibi asla değildi. Fakat çabalarının sembolik değeri paranın kendisinden daha yüksekti. Kraliyet Edebiyat Fonu, *Who's Who*, Yazarlar Birliği ve Privy Purse'ün Joyce'u tanınması onun resmî olarak tanınması demekti; Joyce İngiltere hükümeti tarafından desteklendiği düşüncesinden hoşlanmadığı gibi, yakında bir İrlandalı olmasının yanına başka sebepler de eklenecekti, İngilizce yazan önde gelen yazarların onu tanıdığını ve onların arasında bir yer edindiğini düşünmüyordu. Quinn, Joyce'un matbaa provalarını ve el yazmalarını satın almaya başladığında, gelecek nesiller arasında bir yerinin olduğunu hissedebiliyordu. Joyce kitaplarını bastırmalı, kabul ve saygı görmeliydi; aslında, kendisinin de sıkça dediği gibi, bir yazar olduğuna ikna olmak için mutlaka başkalarına ihtiyaç duyardı. Bir keresinde umudunu o kadar yitirdi ki *Portre*'nin “asıl asıl” el yazmasını sobaya attı.

Çeşitli yerlerden aldığı bu tarz teşvikler Joyce'un belli bir yoğunlukta ve hızda yazmasına yardımcı oluyordu. Pound'un belirlediği teslim tarihleri de buna dâhildi. Dahası Pound, kendinin yapmak zorunda kaldığı gazetecilik işlerini Joyce'un yapmaması gerektiğini kabullendi ve sıkça da Joyce'un kendini yalnızca Ulysses'e adanması konusunda ısrar etti. Pound'un *Ulysses*'in bitmesi ve Joyce'un Trieste'den ayrılarak rahatsız edilmeden yazabileceği bir yere gitmesi konusundaki kararlılığı onları 1920'deki görüşmelerine getirdi. O an şüphesiz çok önemliydi. Kararsızlık içinde kalan Joyce, olay üzerine devam eden mektuplaşmanın da gösterdiği gibi, nihayet Pound'un “sabit fikir”ine boyun eğerek Sirmione'ye gitmeye karar verdi. Pound “Bunu benim ve milletimin sahip olduğu bir lanet olarak görebilirsin ama biz hiçbir şey yapmamaktansa bir an önce harekete geçerek ancak işlerin yoluna koyulabileceğini düşünürüz,” sözleriyle itirafta bulunmuş olsa da bu seferki “lanet” en çok ihtiyaç

duyulan şeydi ve sebat sonunda işe yaramıştı. Joyce Temmuzda Paris'e taşındı.

Pound'un Joyce'un eserleri üzerine yaptığı yorumlar genellikle teşvik ediciydi. Pound, *Dublinliler* ve *Portre*'nin titizlikle yazılmış nesir işçiliğinden çok etkilenmiş ve bunu ilk taslakları okur okumaz Joyce'a da söylemiştir fakat bu onu *The Egoist*'te çıkan *Portre*'nin yeni bölümünün "dumanı henüz üzerindeyken" bir övgü yazısı yazmaktan alıkoymamıştı. Tereddütleri varken bile samimi ve açık görüşlüydü. Pound, *Sürgünler*'in Joyce'un diğer eserleri kadar iyi olmadığını düşünse de onun kendi eleştirel fikirlerinden yararlanmasını sağladı; bir gece boyunca oyunla uğraştıktan sonra Joyce'a uzun bir mektup yazdı ve ilk itirazlarından vazgeçmediği hâlde ertesi sabah *Sürgünler* ve modern realizm üzerine uzun bir makale yazdı. "Calypso"daki tuvalet şakalarıyla karşılaşır irkildiğinde, vardığı edebî yargılarda tamamen açık sözlü davrandı. Bir editör olarak sansürden çekiniyordu; *The Little Review*'un Kasım 1917 sayısında yayımlanan Wyndham Lewis'in bir hikâyesi yüzünden henüz ikaz almışlardı. Fakat tek sebep bu değildi. Yalnızca derginin editörlerinin hapse girmesinden çekinmediğini yazmıştı, bir metin sırf "abartılı bir ustalıkla yazılmamış" diye hapse girmelerini istemezdi (bu durumla ilgili Pound daha "gerçekçi" metinler kaleme almıştı ama Joyce bunları kitabın basımına saklamasını istedi). Pound 1919'da "Sirens"ı teslim aldığı anda bölümün kaotik başlangıcına ve Joyce'un yine "tuvalet pisliğine" bulanmasına itiraz etti. Fakat birçok itirazdan sonra mektubu kendi fikirlerinin aksini söyleyen bir notla kapattı: "Ve evet, haklı olabilirsin - Yine de emin olmadığım kayıtlara geçsin." Pound *Portre* ve *Ulysses*'in basıldığı yıllar sırasında eleştirel mesafesini hep korudu. Yalnızca *Finnegans Wake*'in ilk bölümlerinin yazımı sırasında elinden gelenin en iyisini yapmaya çalıştı ve sonradan içinden çıkamayacağını anlayınca "deneyi" ile Joyce'un arasından çıkmaya karar verdi. Joyce'un Pound'un bu eleştirilerini kabul edip etmediği şüphelidir; sonradan ifade ettiğine göre karar verdiği takdirde hiçbir şey

metinlerini etkileyemezdi. Joyce'un Pound'un eserleriyle ne kadar ilgili olduğu veya Pound'un kendi şiirleri üzerindeki denemelerinin Joyce'a kendi eserleri için de fikir verip vermediği hâlâ cevaplanmamış sorulardandır. Yine de, Joyce yaptığı yardımlardan dolayı Pound'a oldukça minnettardır. Joyce, Pound'dan her zaman “mucizeler yaratan adam” şeklinde bahsetmiştir. Eğer Pound, Joyce'un yazdıklarını kaleminden çıkar çıkmaz baskıya götürmeseydi neler olacağını tahmin etmek güçtür. Joyce da, Pound'un çabaları olmasaydı eserleri basılır veya okurla buluşur muydu emin değildi.

Bu kitapta yer alan mektuplar ve makaleler Pound'un açık görüşlülüğünün en iyi kanıtıdır. Joyce ile olan ilişkisinde başka yerde fark edilemeyecek bir yanını ortaya çıkarmıştır. Pound genellikle “yüce ve kusursuz Ezratorite” olarak karşımıza çıkar, tamamen kendinden emin ve her zaman haklıdır. Yayımlanan mektuplarında William Carlos Williams ve Profesör Felix Schelling'e, onu rahat bırakmayan editörler Harriet Monroe ve Margaret Anderson'a karşı kendini savunmakta ve genç şair, eleştirmen ve araştırmacılara yol göstermektedir. Pound'un en çok bilinen çileden çıkmış Amerikan tavrı (“Şimdi beni iyi dinle!”) Gertrude Stein'in onu “köylü bir anlatıcı, eğer bir köydeyseniz bu çok iyi, ama değilseniz değil” şeklinde niteleyerek konuşmasına sebep olmuştur. Pound neredeyse mitolojik bir figür hâline gelmiştir; alev saçan korkunç çocuk, hem statükonun hem de yoldaşlarının en ön safında yürümek isteyen avant-gart bohem, Wyndham Lewis'in “devrimci budala” dediği yalpalayan bir ikonoklast. Fakat Pound, Joyce'a yazdığı mektuplarda saygı duyduğu bir dengine hitap eder gibi konuşmaktadır. Herkes gibi o da belirsizlik ve şüphelerle yaşamakta, kendi eserleriyle ilgili sık sık cesareti kırılmakta ve sanatsal çalışmalarında zorluklar meydana gelmektedir. Fakat en çarpıcı olanı Joyce'a bir “stilist” hatta “Cher maître”⁹ olarak duyduğu beklenmedik saygıdır.

9 Fransızca, Değerli üstat. (ç.n.)

Joyce, Pound'un gözüne modern bilincin sentetikliğini çok iyi ifade eden yeni ve büyük bir şehirli yazar gibi gördü. 1914-1924 yılları birçok yönden Pound'un zamanıydı, aslında modern edebiyatın ve Joyce'un zamanıydı. 1912'de modern şehrin farkına varıp kendini ve şiirini modernize etmek üzere Londra'ya "gerçeği avlamaya" gittiğinde, şakayla karışık hayalî olarak Joyce'u da oraya çağırdı:

Yüce İsa cehennemden biraz Rabelais kus
Geçirmek için ve... ve uymak için
Bugünkü modaya ve yığmak için
Heykeline bir dolu dışkı.¹⁰

Başka birçok yerde Joyce'un eserlerinin haberini esrarengiz bir şekilde önceden vermiştir. Joyce'un kitapları eline geçmeye başladıkça Pound, Joyce'un yıllardır aradığı ve dönüşmeye çalıştığı şey olduğunu gördü, "katkı sağlayan" bir yazar. Böyle bir yazar;

kendinden önceki kuşaklarda bulunmayan bir sanat anlayışına yanaşır. Eğer çevresinden bahsetmek isterse, gizli kalmış şeylerden veya var olan ama o ana dek fark edilmemiş şeylerden ya da hep kabul görmüş fakat hiç sorgulanmamış şeylerden bahseder... *Non è mai tardi per tentare l'ignoto.*¹¹ Ataları ona yol gösteriyor olabilir; onlarla bağlantısını hiçbir zaman koparmaz fakat her zaman birkaç adım önden gider.¹²

Joyce hem on dokuzuncu yüzyıl realizmini mükemmelleştiriyor hem de Pound'un edebiyatta yaptığı *avangart* deneylerinin kaynağını gerçeğe dönüştürüyordu. Hayatı olduğu gibi görebildiği keskin bir görüşe ve şehrin yüzeyini yoğun

10 Ezra Pound, Guide to Kulchur [Kulchur Kılavuzu], Londra: Faber and Faber Limited, 1938. New York Directions baskısı, Norfolk, Conn., 1952, s. 96.

11 İtalyanca, Bilinmeyene ulaşmak için hiçbir zaman geç değildir. (ç.n.)

12 "I Gather the Limbs of Osiris," Installment IV, The New Age, X, 8 (21 Aralık 1911), s. 179.

bir şekilde yansıtabilme yeteneğine sahipti. Ayrıca objektif gerçek ile duyarlı yansımayı birleştirerek “güzellik duyusunu” da yansıtmıştır. *Dublinliler* modern İngiliz edebiyatında şehrin biçimsel bir esas olarak alındığı ilk örnektir; Dublinlilerin hayatları hikâyesinin klasik yapısının altında saklı kalmamıştır, tam tersine hikâyeler şehrin baskısına ve duygu çeşidine göre şekil almıştır. *Portre*’de Joyce, sanatçının genişleyen iç dünyasını keşfetmek için kendi tecrübe-lerinden yararlanmış, bunları Dublin’in şehir hayatıyla, onun ahlakı zayıflatan yönüyle ve entelektüel ortamıyla karşılaştırmıştır. *Ulysses*’te kullandığı yerler, olaylar, ritimler, bilinçler, duygular ve tarihî bakış açılarıyla üslup ve form bakımından yeni bir ifade şekli elde etmiştir. Daha sonra Pound, 1912 tarihli dörtlüğünü ve Joyce’un eserlerinin gelişini hatırlayınca “Ben oyumu ‘Ulysses’ten yana kullanıyorum,” diyerek Joyce’u desteklediğini ifade etmiştir.

Pound’un Londra yılları Joyce sayesinde ilginç hâle gelmiştir, Pound’un çok yönlü aktivitelerini bir odakta toparlamasını sağlamakla kalmamış aynı zamanda edebî yenilik konusunda bir mihenk taşı olmuştur. Pound, savaş yıllarında doğan modern edebiyattan bahsederken en çok vurguyu Joyce’a yapar:

Özel toplantılardan, adı sanı bilinmeyen dergilerden ve receğim tarihler daha yaygın bir tekrar basıma karşılık gelebilir: *Catholic Anthology*, 1915, o da Eliot’tan on altı sayfa basmanın uğruna (bu şiirler daha sonra *Prufrack*’ta yer aldı). O tarihten bu yana da, *Dublinliler*’in *Egoist*’teki 1916 tarihli eleştirisi [*aslında* 1914] ile Joyce’un eserleri üzerine bir sürü yazı yazıldı. Bu da Joyce’un seri şekilde tefrika olarak *Egoist*’te ve *Little Review*’da yayımlanmasını sağladı ve Haziran 1922’de *Mercure de France*’ta *Ulysses*’in bir eleştirisinin yer almasıyla sonuçlandı.¹³

13 “Date Line,” [Tarih Çizgisi] *Make It New. Essays by Ezra Pound*, Londra: Faber and Faber Limited, 1934; *Literary Essays of Ezra Pound*, editörlük ve giriş yazısı T. S. Eliot’a ait, Norfolk, Conn.: New Directions, 1954, s. 80.

Savaş yılları Joyce'un nesir formda yazdığı sahte epik eserinin giderek gelişerek ortaya çıktığı yıllar olmakla birlikte Pound'un da şiir formundaki karşılığı olan *Kantolar*'ını yazdığı zamandır. Bu bir tesadüf değildir, iki yazarın eserleri paralellik göstermeye devam etmiştir. Joyce *Finnegans Wake*'i yazarken Pound da "sonu gelmeyen büyük ve uzun şiiri" üzerinde çalışıyordu. Modern yazarlar arasında yalnızca Pound ve Joyce'un henüz genç yaştaiken kendilerini klasik epik yazma uğraşına verdikleri görülmektedir; modern olarak "ruhumun derinliklerine ve ırkımın yaratılmamış bilincine ulaşmak için" kendi özel hayatlarını kullanmak amacıyla; klasikçiler olarak, epik geleneğin motif, metot ve formunu moderne uyarlamak için. Her ikisi de oldukça geniş, kapsayıcı ve sentetik bir form için bir fikir geliştirdiler. Çıkış noktaları ve metotları arasındaki benzerlik Pound'un makalelerine yansımıştır. Bu makaleler bir grup olarak, Pound kendi umumi ve sanatsal mücadeleleriyle meşgulken Joyce'un eserlerinin Pound üzerinde nasıl da teşvik edici ve hızlandırıcı bir etkiye sahip olduğunu gayet net bir şekilde göstermektedir. Pound'un Londra'daki hayatı ve tanıdıkları ile kitaplar vasıtasıyla geçmişe yaptığı yolculuklar ona şiiri için ihtiyaç duyduğu materyali sağlarken Joyce'la olan arkadaşlığı Joyce'un keşifleriyle birlikte Pound'un edebî metot ve form hakkındaki düşüncelerini zenginleştirmiş ve genişletmiştir.

Eğer makaleleri Pound'un keşifçi, sanatsal düşüncelerinin bir kaydı olarak kabul edilirse, Joyce'a olan mektupları da yaşadığı problemleri göstermektedir – bunun sebebi muhtemelen Joyce'un benzer problemleri nasıl çözdüğünü gördüğü içindir. 1915'in sonlarına doğru *Kantolar*'ın ilk taslakları üzerine yoğun şekilde çalıştığı dönemin ortalarında, Joyce'un eserini incelemesi üzerine Pound heyecanlanarak edebî form üzerine teorik düşünceler üretmeye başladı. 1917 tarihli mektuplarında Joyce'a ilk çalışmalarını yayımlatma çabaları hakkında bilgi vererek kuşkularından bahseder. 1918'de yazdığı makaleler Joyce hakkındaki görüşlerini daha da derine taşıırken, mektuplarıysa kendi

şiiirine duyduğu şüpheleri ortaya çıkarır. Kendi kendini değeriendirdiğı bu dönem, sanatsal ve toplumsal kariyeriyle ilgili yaşadığı bir krize denk gelir, bu kriz kısmen kuşkulardan kısmen de çektiğı acılardan kaynaklanıyordu. 1921’de nihayet Paris’e yerleşene kadar bunların üstesinden gelemeydi. 1922 ise yalnızca modern edebiyat için değil aynı zamanda Pound için de mucizevi bir yıl oldu. Pound’un 1921-1922 kışı boyunca düzeltmelerini yaptığı *Ulysses* ve *Çorak Ülke* kitapları basıldı. 1922’de, tamamını kitap formunda okuduğı *Ulysses* üzerine yazdığı makaleler, Joyce ve edebî form ile metot hakkındaki on yıla yayılan düşüncelerinin özetidir. Bu kritik makaleler iki yazar arasındaki arkadaşlığın en ilginç yönlerini açığa çıkarmaktadır. 1922 yılının yazında, nadasa bırakılmış iki senenin ardından yaşadığı yaratıcı enerji patlamasıyla, Pound kitap formunda çıkmak üzere kantolarının ilk bölümü olan *A Draft of XVI Cantos*’un (1925) kaba taslağını hazırlamıştır. Daha da önemlisi 1922 ile 1923 yazı arasında bir yerde ilk bölüme Odysseus ile başlayarak şiirinin formunu ve muhtemelen konseptini de değıştirdi. Pound, Joyce’tan bir adım daha öne giderek Stephen-Telemachus ile başlayıp, arzu duyulan kadının yatağında bitirmek yerine, *Kantolar*’ı Odysseus’un daha çetin bir macera için Kirke’nin yatağına bırakmasıyla başlatır.

Guide to Kulchur (1938) kitabında Pound “on dokuz genç, Gaudier, Wyndham L. ve *Blast*’ta olduğu gibi ben”in “problem çözücüler”; 1920’lerin “düzeni geri çağırın” ve 1930’ların “yeni sentez, totaliter” olduğunu belirlemiştir. Bu respitlerini hemen Joyce hakkında bir bölüm ekleyerek zenginleştirdi fakat “yeni sentezin” tartışmalı ve ideolojik “görüntüsü” Joyce’u “geçmişe bakan” ve *Ulysses*’i de “anıtsal” yani savaş öncesi devrin kültürel bataklığının hicivli bir anıtı şeklinde tanımlamasına sebep oldu. Fakat 1922’de *Ulysses*’i “yirminci yüzyıl insanının zihin durumunun çığır açan raporu (yeni devrin ilki)” olarak adlandırdı. 1918-1922 arasındaki mektup ve makaleler Pound’un *Ulysses*’in canlılığına ve edebî me-

tot ve formdaki başarısına olduğu kadar Avrupa zihniyetinin bir özeti oluşuna nasıl bir tepki verdiğini ortaya koymaktadır. 1922 tarihli makalelerinden birinin girişinde Joyce'un başarısını önemli bir edebî atılım olarak gördüğünü ifade eder:

Tüm insanlar “Ulysses’i övmek için birlik olmalıdır”; birlik olmayı reddedenler daha aşağı entelektüel düzendeki bir yerle yetinebilirler; herkes onu aynı bakış açısıyla övmelidir demiyorum; fakat ciddi her edebiyat adamı, eleştiri yazsa da yazmasa da, kendi kullanımları için bir eleştiri getirmelidir.

Daha sonradan Pound'un da hatırladığı gibi Joyce'un “epikten de yararlanan süper-roman”ını bitirmesi onu “tercih ettiği herhangi bir mesleği seçmekte”¹⁴ özgür hâle getirdi. Burası Pound'un, Joyce'un kullandığı motif, metot ve formları eleştirel olarak incelerken bunların kendi poetik gelişimini ne şekilde etkilediğini tartışmanın yeri değil, fakat mektuplar ve makaleler bu etkinin oldukça fazla olduğunu göstermektedir.

METİN

Bu kitaba Pound ve Joyce'un arasındaki ilişkiyle doğrudan alakalı her türlü materyali dâhil etmeye çalıştım. Mümkün olduğunca anlaşılır hâle getirebilmek için içerik kronolojik olarak yerleştirilmiş ve iki yazarın kişisel kariyerlerinden bir biriyle temas eden kısımlarında okurun dikkatinin dağılmasını önlemek için her iki yazar hakkında da yeterli bilgi verilmiştir. Kronolojik bölümler yazarların ikametlerini ve hayatlarındaki ana dönemleri yansıtmaktadır. 1914-1918 savaş yılları Pound'un Londra'da en aktif olduğu ve

14 “Augment of the Novel,” *New Directions in Prose & Poetry*, 6 Norfolk, Conn.: New Directions, 1941, s. 707.

Poetry ve *The Little Review*'daki en parlak dönemiydi; Joyce ise Trieste ve Zürich'te sürgüne benzeyen, nispeten daha sakin bir hayat sürdü. 1918'de savaşın bitimiyle 1920'deki buluşmalarının arasında Paris barış konferansı dünyayı on dokuzuncu yüzyıla geri götürmeye çalışırken, her iki yazarda köklerinden sökülmüşlerdi; Joyce yeni şartlar ve Pound ise hem yeni şartlar hem de yeni yönler arayışındaydı. 1921'den 1924'e kadar Paris'te birliktelerdi; 1924'ten sonra Joyce neredeyse ölene kadar Paris'te kaldı, Pound ise İtalya'ya taşınarak, 1945'te vatan hainliğinden Amerika'ya geri getirilene kadar orada kaldı. 1914-1920 döneminde çoğunlukla Pound'un mektup ve makalelerini esas aldım; bundan sonraki dönemi de ulaşılabilen dağınık hâldeki materyallere dayanarak yorumlamaya çalıştım. Bu dönemdeki hatıratan fazla alıntı yapmadım, materyalin kendi adına konuşmasını tercih ettim. Eğer çok fazla arka plan veya çok fazla açıklama sunmuş olsaydım bu anlaşılabilirlik ve canlılığın aleyhine olurdu. Kitabı mümkün olduğunca bir anlatı havasında tutmaya ve baştan sona bütünlüğü muhafaza etmeye çalıştım.

Ayrıca Pound'un edebî tarihinin bir parçası olan ilişkileri de mektuplara dâhil ettim. Bu ekler Pound'un mektuplarının içeriğine açıklık getirmekle kalmamakta, aynı zamanda bir yandan savaş devam ederken Alplerin hatta Atlantik Okyanusu'nun ötesinden yeni bir yazım şekli geliştirme çabasının zorluğunu da göstermektedir. John Quinn ile New Heaven'daki bir kitapçı arasında geçen, *Portre*'nin 1917 Amerikan baskısının düzeltilmiş kopyası üzerine uzun ve eğlenceli mektuplaşma (Ek B), edebiyat tarihinin kuytuda kalmış bir köşesini aydınlatarak Pound-Joyce arasındaki mektuplaşmanın havasını zenginleştirmektedir. Ek A, Pound'un yayıncısı Elkin Mathews'a *Lustra*'nın konusu ve dili hakkında yazdığı mektupları içermektedir. Aynı anda Pound *Portre* için de savaş veriyor, yayınevleri ve basımevlerinin sansürüne karşı en etkili itirazlarını üretiyordu. Son

olarak Ek C'de, Pound'un 1918'de *The Little Review*'a göndermeden önce *Ulysses* "Calypso" dan sildiği kısımlar yer almaktadır.

BİÇİM HAKKINDA NOTLAR

Pound, şiir ve mektuplarını daktiloyla ilk yazarlar arasındadır; Joyce'a gönderdiği yayımlanmamış mektupların çoğu daktiloda yazılmıştır. "Stilist"e yazarken *le mot juste*¹⁵ konusunda 1930'da yüzyılın en üretken mektup yazarı hâline geldiğinde yazdığı mektuplardan daha hassastı. Öncelikle mektubu doğrudan daktilodan yazar, yazarken de sık sık kelimelerin veya ifadelerin üzerini çizdi. Ardından kalemi eline alır ve daktilo çıktısı mektubunun üzerinden giderek, kelimeleri, ifadeleri, cümleleri değiştirir, bazen bir paragrafı da bulan eklemeler yapar ve imzasını atarak işlemini bitirirdi.

Bu doğallığı elimden geldiğince muhafaza ederek yansıtmaya çalıştım. Burada ilk kez yayımlanan mektuplar Aralık 1913 ile Haziran 1920 tarihleri arasındaki mektuplar başında *el yazısıyla* ifadesi bulunmadığı sürece daktiloda yazılmıştır. Pound, daktiloda yazdığı bir mektuba yine daktiloyla veya el yazısıyla yazdığı bir mektuba el yazısıyla eklemeler yapmışsa bunları *ekleme* ifadesiyle gösterdim. Daktiloda yazdığı bir mektuba el yazısıyla eklemeler yapmışsa bunları da *el yazısıyla eklenmiş* şeklinde ifade ettim. Her iki durumda da uyarı ve yapılan eklemeler satır arasında, sayfa kenarında veya ayrı da olsa metnin içinde köşeli parantezlerle gösterilmiştir. Örneğin "Bloom'un [*ekleme*: iç] şiiri ile dış çevresi arasındaki tezat mükemmel" cümlesinde "iç" kelimesi satırların arasına eklenmişti. Yazım hatası dışındaki düzeltmeleri ise aynı şekilde yansıttım. Örneğin "Tanrı bilir o harikulade [*üzeri çizilmiş*: miyopik] mikrosko-

15 Fransızca, doğru kelime (ç.n.)

bik [*üzeri çizilmiş*: gözünüzle] gözlerinizle nereleri dolaşıp neler görmüşsünüzdür.”

Pound'un yaptığı düzeltmelerde x yerine £ sembolünü kullanmış olması da ilginçtir. Tüm kariyeri boyunca bu sembolü “Pound”un baş harfleri yerine kullanmıştır. Ayrıca bu sembolü şiir gruplarını ifade ederken de kullanmıştır. Örneğin, “her bir şiirinin hayatın bir elementinin bir bakıma analizi **£**”¹⁶ olan “Exultations” serisini yazmıştır. Bu seri bir grup personadan oluşuyor; “**£**” arkalarındaki hayat, onlara dengeli bir bütünlük sağlamaktadır. Joyce’a mektup yazarken *Lustra*’dan “£” olarak bahsetmektedir. Bu tür monogramlar kullanıyor olması Pound’un kişiliğin dışarıdan farklı görünen şiirlere bir çeşit bütünlük verdiğine veya *Kantolar*’ın ana prensibi olan farklı elementlerin yaratıcı aklın gücüyle bir arada tutulabildiğine inandığını göstermektedir. Çince bir ideogram olan Ching de (**正** = kesin, dürüst, akılcı) Pound’un aynı şekilde hoşuna gitmektedir (örn., *Kanto* LI). Daha sonra da £ tarafından yazılmış “Money Pamphlets” ve “Square \$ Serisi” geldi.

Göze çarpan yazım yanlışlarını düzelttim fakat kelime oyunlarını ve noktalama ve paragraf kullanımındaki kişisel tercihleri olduğu gibi bıraktım. Pound mektuplarını tireler ve diğer gayriresmî her türlü noktalamayı kullandığından, kelimeleri veya isimleri vermenin iyi olmayacağı bazı durumlarda beş yıldız (*****) kullandım. Tahminî ve çıkarılmış bazı kelimeler köşeli parantez içinde belirtildi. Mektupların tarihlendirilmesi hem form hem de konum olarak tek düzene oturtuldu, adreslerdeki değişiklikler gösterildi fakat form ve pozisyon düzene uyarlandı.

16 Pound’un Viola Baxter’a yazdığı bir mektuptan, mektup Yale’de bulunmaktadır. **£** sembolü E[zra] L[oomis] P[ound]’un baş harflerinin stilizasyonu gibi görünmektedir. Ayrıca muhtemelen zemininde dünyevi ve tepesinde insana ait bir çizgi bulunan Hristiyan haçını da anımsatmaktadır. Yani evrende yer alan insanın hareket alanı olarak “hayat”ı temsil eder.

Aksi belirtilmedikçe, diğer taraflardan mektuplarla birlikte gelen ekteiler de dâhil kopyalanan mektuplar Cornell'deki Joyce Koleksiyonu'nda bulunmaktadır. Alıntılanan diğer basılmamış materyal ise ya dipnotla ya da parantez içinde belirtilmiştir, örn., "(Yale'de)" gibi.

Pound'dan Joyce'a yazılan on iki mektup (Temmuz 1920 ile Aralık 1937 arası) daha önceden *The Letters of Ezra Pound 1907-1941* kitabında yer almıştı; editör D. D. Paige, New York: Harcourt, Brace and Company, 1950 (*Letters* şeklinde kısaltılmıştır). Pound'un diğer taraflara yazdığı mektuplardan verilen alıntılar, aksi belirtilmedikçe bu kitaptan alınmıştır. Joyce'tan Pound'a yazılan üç adet yayımlanmış mektubu - biri *Letters of James Joyce*, editör Stuart Gilbert, New York: The Viking Press, 1957 ve diğer ikisiyse *Letters of James Joyce*, Cilt II ve III, editör Richard Ellmann, New York: The Viking Press, 1966 - ve Joyce'un diğer taraflara yazdığı mektuplardan bazı parçaları da bu kitaba dâhil ettim. Açıklama kısımlarında Joyce'un mektuplarından yapılan tüm alıntıların kaynağı bu kitaplardır.

Mektuplarda geçen çoğu isim açıklamalar kısmında ya da dipnotlarda tanıtılmıştır. Baş harflerle verilen isimlerin tanımlanamadığı durumlarda dizine başvurulabilir. Ayrıca tanınan isimler veya Pound ve Joyce ilişkisi içinde konu dışında kalan isimler için bir açıklama yapılmamıştır. Bu kitaptaki bilgilendirmeler gönderme yapmaksızın açıklama kısımlarında alıntılanmıştır.

Pound'un makalelerini ilk basıldıkları hâliyle kullandım fakat tekrar basımları da not olarak düştüm. Alıntı verdiğim kitaplar ve dergilerdeki makaleler için tam bibliyografik bilgiyi verdim. Pound'un kitapları ve makaleleri hakkında daha fazla bilgiye ulaşmak için Donald Gallup'un çok değerli *A Bibliography of Ezra Pound* [Ezra Pound Bibliyografyası] kitabına başvurulabilir, Londra: Rupert Hart-Davis, 1963. Pound'un dergilerdeki eski makalelerinden alıntı ya-

parken hem orijinal yayın yerini ve eğer tekrar basılmışsa, son basım bilgilerini verdim. Dergilerden yapılan ilk alıntılar basım yerlerini vermektedir.

TEŞEKKÜR

Önceden basılmamış birçok materyalin ve Pound'un makale ve diğer kitaplarından seçmelerin basımına bu kitapta izin verdikleri için Bay ve Bayan Ezra Pound'a minnettarım. Ayrıca John Quinn'in Pound ve Joyce'a yazdığı mektuplardan ve E. Byrne Hackett'a *Portre*'nin matbaa provaları hakkında yazdığı mektuplardan alıntılar yapmama müsaade ettiği için Mary A. Conroy'a teşekkür ederim. Leon Fleishmann'ın varisi David Fleishmann'a; Edmund Gosse'nin mülkiyet sahiplerine; Bayan Ben W. Huebsch'e; Harriet Shaw Weaver'ın mülkiyet sahibi Jane Liverdale'e; H. G. Wells'in mülkiyeti için George Philip ve Francis Richards Wells'e; ve William Butler Yeats'in mülkiyeti için Bayan Anne Yeats ve Michael Butler Yeats'e mektuplarından bölümler yayımlamama izin verdikleri için teşekkür ederim. Augustine Birrell ve E. Byrne Hackett'ın varislerine ulaşamadım.

Bayan Pound'a ve James Laughlin'e verdikleri tavsiye ve materyalleri toplamama yardımcı oldukları için minnettarım. Cornell Üniversitesi Nadir Eserler Departmanından Profesör George H. Healey verdiği tavsiyelerle, Cornell Üniversitesi Kütüphanesi de önemli mikrofilmlerin temin edilmesi konusunda oldukça yardımcı oldu. Yale Üniversitesindeki The Beinecke Nadir Eserler ve El Yazmaları Kütüphanesinin Amerikan Edebiyatı Koleksiyonu'nun Küratör'ü Donald Gallup'un da oldukça yardımı dokundu. New York Halk Kütüphanesindeki el yazmalarının sorumlusu Robert W. Hill, John Quinn'in varislerine ulaşma konusunda yardımcı oldu. Ayrıca adını sayacağım şu yerler de ellerindeki koleksiyondan materyal sağlamak konusunda yardımcı

oldu: Nadir Kitaplar Bölümü, Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley Üniversitesi; Buffalo'daki New York Üniversitesi; Hamilton College ve Harvard Üniversitesi. Cornell, Yale, Kaliforniya ve Buffalo'daki kütüphaneler yayımlanmaya izin verdiler. Cornell Üniversitesindeki İngilizce Bölümü seyahat ve daktilo metinlerinin hazırlanması için cömertçe bir ödenek tahsis etti. Profesörler Richard Ellmann, Gordon N. Ray ve Thomas Connolly kendi zimmetlerinde bulunan basılmamış Pound mektuplarını tedarik ettiler. Profesör Arthur Mizener yazdığım açıklamalar kısmının ilk taslağında bana yardımcı oldu. N.Y. Ithaca'dan Dr. Edward Hart, Pound'un kullandığı optik terminolojiyi bana açıkladı.

Basılı olan materyal konusunda; *The Letters of Ezra Pound*'dan alıntılar için Harcourt, Brace and Company'den; *The Letters of James Joyce*, Cilt I, II ve III, *Finnegans Wake* ve *Sürgünler* için The Viking Press'ten; *Ulysses* için Random House'tan; Herbert Gorman'ın yazdığı ve Joyce'un rüyası olan *James Joyce* kitabı için Holt, Rinehart ve Winston'dan izin alınmıştır. Ayrıca, Yazarlar Birliğine, James Joyce mülkü adına çeşitli şeyleri sağladıkları için ve David Garnett'a, babası Edward Garnett'ın *Portre* hakkındaki görüşlerini almak için çaba gösterdiği için teşekkür ediyorum.

Pound'un makalelerinin orijinallerinin yer aldığı *The Drama* ve *The English Journal* dergilerinin editörlerine de teşekkür etmeliyim. Artık yayımlanmayan bu iki derginin editörleri modern edebiyatın oluşmasında önemli rol aldılar. Olga Rudge ise Pound'un radyo kayıtlarını bulduğu için ve Richard Ellmann ve Oxford University Press hayatı önem taşıyan *James Joyce* kitabı için bir teşekkürü hak ediyor. Bibliyografyası için ve bu Pound çalışmasını mümkün kıldığı için Donald Gallup'a olan minnettarlığımı tekrarlamak istiyorum. Son olarak özellikle James Laughlin ve New Directions ile Pound'un eserlerini basan ve basmaya devam eden öncülere teşekkürü bir borç bilirim.

1913-1918

Ezra Pound, Aralık 1913'te ilk kez James Joyce'a mektup yazdığında Londra ve Amerika'daki yoğun temposuna ara vermiş, molasının keyfini çıkarıyordu. Kısmen durgun finansal durumunu hareketlendirmek kısmen de sorumluluk duygusundan dolayı Yeats'in sekreteri olarak, Sussex, Coleman's Hatch'teki Stone Cottage'a gelmişti. Ernest Fenollosa'nın Çince üzerine yazdığı notlarla birlikte Çin şiiri ve yakın zamanda Fenollosa'nın dul karısından aldığı Japon Noh tiyatrosu üzerine çalışıyor ve İmgecilik'in özeti-ni yaptığı *Des Imagistes*'e son dokunuşları yapıyordu; yirmi kadar da yeni şiir yazmıştı. Ayrıca yakın zamanda Henri Gaudier-Brzeska ile tanışmış; heykelticiliğini çok beğenmiş ve muhtemelen vortisizmi piyasaya sürmeye ve *Blast* için Wyndham Lewis ve Brzeska'ya yardım etmeye hazırlanı-yordu. Pound kendini Joyce'a *The Egoist* ve *The Cerebralist*'in (sadece bir sayısı yayımlandı) Londra, *Mercure de France*'ın Paris, *The Smart Set*'in New York ve *Poetry*'nin de Şikago temsilcisi olarak tanıttı. Pound, tiksintiyle istifa ettikten sonra *Poetry*'e “dergide genel gelişme görür gibi olduğundan” tekrar katılmıştı. O sırada, editoryal bağlantıları oldukça geniş ve giderek de genişliyordu.

Joyce'un ise başına beklenmedik bir talih kuşu konmuştu; *Dublinliler*'i önceden gözden geçirip kitabı basmayacağını söyleyen Londra'daki yayıncı Grant Richards, Kasım ayın-

da kitabı tekrar incelemeye karar vermişti. Neredeyse aynı sırada Joyce, Pound'un talep edilmemiş yardım teklifini aldı. Şans eseri, Pound doğru zamanda harekete geçmişti. 1914'ün başlarında Joyce'un cevabı Pound'a ulaştı ve Joyce'un on yıllık macerası başlamış oldu.

15 Aralık 1913 10, *Church Walk, Kensington. W.*
Sn. James Joyce.

Sayın Beyefendi: Bay Yeats bana yazdıklarınızdan bahsetti. Yeni fakat pek ödeme yapamayacak olan birkaç dergi ile gayriresmî bağlantılarım var. (Biri "The Egoist", ilk başta "The New Freewoman" gibi uygun olmayan bir isim ile çıkmaya başlamışlardı – Mercure¹ isimleri için 'guere que d'hommes y collaborent'² demişti. İkincisi ise "Celebrilist" adları ne anlama geliyor Tanrı bilir – bir şekilde İngiltere'nin serbest konuşma özgürlüğünün ve edebiyat yapma isteğinin [*el yazısıyla eklenmiş*: bunları elde ettiler demiyorum] tek temsilcisi hâline gelmeyi başarmışlar.) İkincisi biraz da olsa ödeme yapıyor ama ilki tam manasıyla hiçbir ödeme yapamıyor. Bu yüzden orada eğlenmek için iş yapıyoruz ve önemli modern çalışmalar için bize bir alan sağlıyor.

Ayrıca çok iyi ödemeler yapan iki Amerikan dergi ile de bağlantılarım var fakat orada yayımlanmak konusunda söz veremiyorum çünkü taslakların kabul edilmesi konusunda yeterince güce sahip değilim.

Tanıdık çevrem dışında olan birine ilk defa yazıyorum (Fransız yazarlara yazdıklarım hariç). Bu konular yüz yüze görüşerek halledilmesi gereken şeyler, fakat şu anda bu mümkün olmadığı için yazıyorum.

1 Mercure de France, on yedinci yüzyılda Fransa'da çıkmaya başlamış gazete, daha sonra aynı isimle bir yayınevi hâlini almıştır. (ç.n.)

2 Fransızca, neredeyse hiç erkek çalışmadığından (ç.n.)

“The Smart Set” üst düzey hikâyeler istiyor. “Poetry” üst düzey şiirler istiyor, bana sorarsanız “üst düzey”in ne anlama geldiğini tam olarak söyleyemem ama satır başına 2 şilin ödüyorlar ve genellikle en iyileri seçiyorlar (hem de o kadar çöplüğün içinden). Çalışmalarınızın nasıl olduğu hakkında en ufak bir fikrim bile olmadığından ancak şu an için gönderdiklerinizi okumayı önerebilirim. Makaleler ve diğer çalışmalarınız ya “C”ye ya da “E”ye gidecek. [el yazısıyla eklenmiş: ikisi de bu iş için iyi yerler, eğer bir konu hakkındaki görüşlerinizden bahsetmek isterseniz *The Spectator* bunun için uygun yer olmayabilir.] Eğer adınızın insanlar tarafından bilinmesini istiyorsanız *The Egoist*’te görünmek bir reklam görevi görebilir.

Yine de her bir derginin değeri farklı açılardan sorgulanabilir. Eğer bir çalışmanızı gönderirseniz lütfen onunla ilgili ne yapılmasını istediğinizi de açıkça belirtin, istenilen en düşük fiyat ile beklenen fiyat da dâhil. [el yazısıyla eklenmiş: vs.

Size, sahip olduğum tüm *bonae voluntatis*³ ile yazıyorum – ve size en ufak bir yararımın olup olmayacağı konusunda hiçbir fikrim yok – veya sizin bana. W. B. Y.’in söylediklerinden ortak bazı nefret noktalarımızın olabileceğini tahmin ediyorum – ama bunu kendimi tanıtırken söylemem ne kadar sağlıklı orası da tartışılır.]

Saygılarımla
Ezra Pound

26 Aralık 1913

*Stone Cottage, Coleman’s
Hatch, Sussex*

Sn. James Joyce.

Sayın Bay Joyce: Yeats sizin yazmış olduğunuz “Hücuma Kalkan Orduyu Duyuyorum” şiirinizi buldu ve ikimiz de bu şiirden çok etkilendik.

3 Latince, iyi niyet (ç.n.)

Bu mektup benim için bir iş mektubu olduğu kadar ondan daha çok bir iltifat mektubudur.

Sizden bu şiirinizi *İmgeçiler* antolojimde kullanmak üzere izin talep ediyorum. Size ücret olarak bir gine verebilirim, eğer bu sizin için de yeterliyse ve elbette antolojiden elde ettiğim kârdan sizin payınıza düşeni de vermeye hazırım (eğer hazırladıklarım bir işe yararsa -çünkü hazırlamaya çalıştığım bu antoloji alışlagelmiş şekilde bir araya getirilmiş bir antoloji değil- kitabın kazandığı para katkıda bulunanlar arasında orantılı bir şekilde dağıtılacak)

Saygılarımla
Ezra Pound

4 Ocak 1914 *Stone Cottage, Coleman's Hatch,
Sussex (posta adresi, 10,
Church Walk, Londra, W.)*

Sayın Bay Joyce:

[*el yazısıyla eklenmiş*: Şiiri kullanmama izin verdiğiniz için teşekkür ederim] Ücreti dün Londra'dan gönderdim (antolojiye girecek olan şiir için). Eğer bulabilirsem size sayfaların birkaç kopyasını göndereceğim.

Elinizde olan yazılarınıza gelirse; elbette onları görene kadar bir şey diyemem ama onları şu şekilde gerekli yerlere yollayacağım: Hikâyeleri Smart Set'e göndereceğim (hikâyeler üzerindeki yasak ile ilgili hiçbir şey söylemeyeceğim [hiçbir yerde basılmadıklarını varsayacağım]). Dergiye bildiğinizi varsayıyorum, FAKAT derginin artık yeni bir editörü⁴ var. D. H. Lawrence'ın çalışmalarını sever fakat bir hikâyesi hakkında yakın zamanda şöyle yazmıştı "Muhte-

4 Kadroya H. L. Mencken katıldı. Ocak 1914 sayısı boyunca Willard Huntington Wright editörlük yaptı; Ocak 1915 sayısı ile Mencken, George Jean Nathan ile birlikte editörlüğü üstlendi.

şem bir çalışma, keşke basabilseydik. Eğer basarsak dergiye yayın yasağı gelebilir ve ben de bir hücrede çürüyüp gidebilirim tam ifade etmek gerekirse” [*el yazısıyla eklenmiş*: İstedığının tam manasıyla realizm olduğunu söylüyor.]

Yine de bir şansımızı deneyebiliriz, çünkü gayet yerinde bir ödeme yapıyor. Yeats’in dediğine göre hikâyeler Maunsell’i epey şaşırtmış. Bu durum “The Egoist”i pek etkilemez (*The Egoist*’in size yolladığım sayılarda adı henüz FREEWOMAN) ama para da ödeyemez. Önceden de dediğim gibi diğer dergilere satamayacağınız kadar kişisel veya açık sözlü olan bir yazınızı propaganda [veya derdinizi anlatmak] için burada kullanabilirsiniz.

Derginin, insanın sesini duyurabileceği bir yer olmasını istiyoruz. Para kazanmak zorunda olan bir adamı ücretsiz çalıştırma yeri olmamalı, sanat dergileri için daha fazlası bile söylenebilir. Sanırım birkaç makalenizi daha görmek isteyeceklerdir veya vermek isterseniz romanınızı da. *The Smart Set* yazıları seri şekilde basmaya yanaşmayacaktır, buna yanaşacak başka hiçbir dergi ile bir ilişkim de yok.

Freewoman, “Horses of Diomedes”⁵ neredeyse yarısını bastıktan sonra bir yayıncı bulmanın daha rahat olabileceğini düşünmeye başladım. Bunun sizin işinize ne kadar yarayacağını bilemiyorum. Onlara kitapla ne yapmalarını istediğimizi söyleyebilmemiz için kitabın asıl ebadını belirlemiş olmamız gerekiyor.

Tiyatronuza gelince; eğer oynanmasını isterseniz Abbey⁶ var (????) ve basılmasını isterseniz de The Glebe⁷ (antolojiyi de onlar basıyor) var veya romanınızı da basabilirler.

5 Remy De Gourmont, *Les Chevaux de Diomedé* (1897), çev., C. Sartoris, *The New Freewoman*, Ağustos – Aralık 1913, *The Egoist*, Ocak – Mart 1914.

6 Dublin’deki Abbey Tiyatrosu, aynı zamanda Yeats’in oyunlarını yazdığı ve İrlanda’nın canlanmasını sağlayan yer.

7 *The Glebe* dergisi, Alfred Kreymborg ve Man Ray tarafından yeni yazılan eserleri yayımlamak üzere kurulmuştur. *Des Imagistes de Glebe*, I, 5’te yayımlanmıştır (Şubat 1914).

The Egoist'te görünmeniz bu sürece katkıda bulunacaktır.

“Poetry” ise bildiğiniz gibi yanında editörün bazı notlarıyla birlikte olmak üzere sadece şiir basıyor. Dize başına 2 şilin ödüyorlar fakat ürün seçme konusunda çok yavaşlar ve değerlendirmeler konusunda da istikrarsız oldukları söylenebilir. Dergiye çok iyi işler aldıkları gibi çok kötü birçok şey de alıyorlar.

The Glebe ise kitabı yayımlayacağından telif hakkını ödeyecek.

Burada sorulması gereken, The Egoist'de görünmek ve ‘bağlantıyı devam ettirmek’ ne kadar yararlı olacak? The Mercure de France (15 Aralık) benim Tagore hakkındaki bir makalemden bir buçuk sayfalık alıntı yapıyorsa bu tür bir görünmenin çok önemli olduğu çıkarımını yapabiliriz. Böyle bir durumda söz konusu sayıdan istediğiniz sayıda kopya edinebilme kolaylığı da ortaya çıkıyor.

Şimdilik buradaki durumlar bundan ibaret.

Saygılarımla
Ezra Pound

* * *

Joyce, “Hücuma Kalkan Orduyu Duyuyorum” şiirini basması için Pound’a izin vermekle birlikte ona kendi “edebî vaziyet”ini ve çalışmaları hakkındaki fikrini sordu. Ayrıca Joyce, önsöz olarak kullanmak üzere gün yüzüne çıkardığı İrlanda gazetesi ile arasındaki 1911 tarihli bir mektubun kopyasını da Pound’a yolladı. Pound bu mektubu hiçbir yorum eklemeyen Egoist’teki kendi köşesinde “İlginç Bir Tarih” başlığıyla yayımladı. Bu arada Joyce *Portre*’nin ilk bölümünü tamamlamış ve *Dublinliler* ile birlikte Pound’a yollamıştı.

İLGİNÇ BİR TARİH⁸

Aşağıdaki ifadeler, oldukça iyi tanınan, yetenekli bir yazar tarafından bana ulaştırılmıştır. Bahsedilen durumun şu anki hâli, bildiğim kadarıyla, mektubun son gönderildiği tarihteki (30 Kasım) ile aynıdır. Bu sefer, yeni çıkan kitapları iki haftada bir yaptığım gibi yorumlamak yerine, iki taraf arasında geçen mektuplaşmayı vermeyi daha uygun gördüm.

Bay Joyce'un ifadeleri aşağıdaki gibidir: -

Bir hikâye kitabının tarihini gözler önüne seren aşağıdaki mektup, bana Birleşik Krallık Basın'ı tarafından iki yıl önce gönderildi. Şu ana kadar bildiğim kadarıyla iki gazete tarafından yayımlandı: "Sinn Fein" (Dublin) ve "Northern Whig" (Belfast).

*Via della Barriera Vecchia 3^{2III}
Trieste, Avusturya.*

Efendim, sizden İngiltere ve İrlanda'daki yazarların hâlihazırdaki durumuna ışıktan bu mektubu yayımlamanızı rica edebilir miyim?

Yaklaşık altı yıl önce Londra'daki yayıncılardan biri olan Bay Grant Richards, tarafımda yazılmış hikâyelerden oluşan "Dublinliler" kitabımın basımı için benimle bir sözleşme imzaladı. Sözleşmeden on ay kadar sonra, matbaacının basmayı reddettiği bahanesiyle bir hikâyemi ve diğer hikâyelerden bazı kısımları çıkarmamı söyleyen bir mektup yazdı. Ben her ikisini de yapmayı reddedince, Bay Grant Richards ile benim aramda üç aydan uzun süren bir mektuplaşma dönemi başladı. Roma'da uluslararası çalışan bir avukata başvurdum (o zaman orada yaşıyordum) ve o da bana söyleneni yapmamı tavsiye etti. Ben denileni yapmayı

⁸ The Egoist, I, 2 (15 Ocak 1914), ss. 26-27.

reddettim, yayıncı da yaptığımız yazılı sözleşmeye rağmen kitabımı basmayı reddetti ve kitap taslağını bana geri verdi. Sözleşme metni de benim sahipliğimde kaldı.

Bu olaydan altı ay sonra, Bay Hone adında bir beyefendi Marseilles'ten bana yazarak kitap taslağını onlara teslim etmemi istedi. Yani Maunsel'e, Dublin'in yayın şirketlerinden biri. Ben de öyle yaptım ve yaklaşık bir yıl sonra Temmuz 1909'da Maunsel ile kitabımın 1 Eylül 1910 tarihinde veya daha önce basılması için anlaşarak bir sözleşme imzaladık. Aralık 1909'da Maunsel'in yöneticisi kitabımdaki hikâyelerden birindeki ("İdarehanede Ulusal Bayram Günü"⁹) bir pasajı değiştirmem için yalvardı, bu hikâyede VII. Edward'a bazı göndermeler vardı. Arzum dışında bir karar olsa da, birkaç ifadede değişiklikler yapmayı kabul ettim. Maunsel kitabın basım tarihini sürekli erteleyerek en sonunda ya o kısmı çıkarmamı ya da tamamen değiştirmemi istedi. Ben her ikisini de yapmayı reddederek, Londra'daki yayıncı Bay Grant Richards'ın VII. Edward hayattayken o kısma itiraz etmediğini ve VII. Edward ölüp tarihe karışmışken İrlandalı bir yayıncının da o kısma itiraz etmesi için bir sebep göremediğini söyledim. Ben ise bir uzlaşma veya önsöz niteliğinde bir açıklama notu ile o pasajı silmeyi önerdim fakat Maunsel her ikisini de yapmaya yanaşmadı. Bay Hone (bana ilk mektup yollayan taraf oydu) bu konudaki tüm sorumluluklarını ve Dublin'de danıştığım (bana söz konusu pasajı çıkarmam konusunda tavsiyede bulunan) avukatın firma ile olan bağlantısını reddederek Birleşik Krallık'ta ikamet etmediğimden mahkemeye 100 £ ödemeden Maunseller şirketine sözleşmeyi ihlal ettikleri gerekçesiyle dava açamayacağını söyledi. Ayrıca 100 £ ödeyip davayı açmış olsam bile söz konusu pasaj her bakımdan Kral'a hakaret olarak yorumlanabileceğinden Dublinli bir jüri ile davayı kazanma şansımın olmadığını ifade etti.

9 James Joyce, *Dublinliler*, çev., Murat Belge (İstanbul: İletişim Yayınları, 2015). (ç.n.)

Ardından ben de zamanın Kralı V. George'a mektup yazarak hikâyenin bir kopyasını gönderdim. Söz konusu pasajı işaretleyerek (pasajda bir karakter, ait olduğu sosyal sınıfın konuştuğu ağızda bazı kinayerlerde bulunuyor) onun fikrini rica ettim. Eğer şahsı tarafından rahatsız edici bulunursa, sayın babası anısına pasajın basılmayacağını ifade ettim. Majestelerinin özel sekreteri bana şöyle bir cevap verdi: -

Buckingham Sarayı.

Özel sekretere, Bay James Joyce'un gönderdiği mektubun ulaştığını belirtmesi ve buna karşılık şahsının bilgilendirilmesi emredilmiştir: Majesteleri'nin bu gibi durumlarda fikrini beyan etmesi uygunsuzdur. Bu nedenle mektup ekleri ile birlikte geri gönderilmiştir.

11 Ağustos 1911.

(Tartışmalı pasaj bu baskının [Maunsel baskısı] 193. ve 194. sayfalarında yer almaktadır.¹⁰

Bu kitabı yedi yıl önce yazdım ve iki sözleşmeyi de kitabın basımında kullanmak üzere saklıyorum. Kitapla ilgili açıklama yapmak için bir önsöz yazmama bile izin vermiyor; bu nedenle, haklarımın korunacağına en ufak bir ihtimal dahi vermediğimden, Maunsel şirketine, bu hikâyeyi yapmak istedikleri her türlü değişiklik ve çıkarmalarla basmaları için açık bir izin veriyorum ve bastıkları şeyin benim zamanımı ve emeğimi vererek yazdığım şeye benzemesini ümit ediyorum. İrlandalı bir basım şirketi olarak sergiledikleri davranışın değerlendirmesini İrlanda halkına bırakıyorum. Ben, bir yazar olarak, beni bunları yapma-

10 "Ivy Day in the Committee Room," *Dubliners*, New York: The Viking Press, Compass Books edition, 1958, s. 132.

ya zorlayan (yasal, sosyal ve resmî) tüm sistemleri protesto ediyorum.

Nezaketiniz için teşekkür ederim,

Ben, Efendim,

Sadık kulunuz,

JAMES JOYCE.

18 Ağustos 1911.

Bu mektubun yayımlanmasından sonra dokuz ay bekledim. Ardından İrlanda'ya giderek Maunsel şirketi ile görüşmelere başladım. Benden hikâye kitabımdaki “Bir Karşılaşma” hikâyesini ve “İki Çapkın”, “Pansiyon”, “Üzücü Bir Olay” hikâyelerinden bazı bölümleri çıkarmamı ve kitap boyunca geçen restoran, pastane, tren istasyonu, meyhane, çamaşırhane, bar ve tüm diğer yerlerin isimlerini değiştirmemi istediler. Onların bu isteklerine karşı gün gün, altı hafta boyunca direndikten ve olayı iki avukata taşıdıktan sonra, kitabın gecikme olmadan çıkması ve gerektiğinde sonraki baskılarda kullanmak üzere kitabın orijinal hâlinin korunması şartıyla tüm değişimlere çaresizce razı oldum. Bunun üzerine Maunsel benden teminat için banka hesaplarına 1,000 £ yatırmamı veya her biri 500 £ verebilecek iki kefil bulmamı istedi. Ben her ikisini de yapmayı reddedince bana kitabı, değişmiş veya değişmemiş, herhangi bir şekilde basmayacaklarını ve eğer baskı için yaptıkları harcamaları telafi edecek bir teklifte bulunmazsam istedikleri miktarı almak için bana dava açacaklarını söylediler. Ben, eğer kitapları benim istediğim şekilde basmayı kabul ederlerse bin kopyalık ilk baskının masraflarının yüzde altmışını karşılamayı önerdim. Bu önerim kabul edildi ve

Dublin'deki kardeşimden kitaplarımın basımı ve satışıyla ilgilenmesini istedim. Kitap taslağının ve anlaşmanın imzalanacağı günün sabahında yayınevi bana meselenin artık çıkmaza girdiğini çünkü matbaacının kopyaları teslim etmeyi reddettiğini söyledi. Bu konu ile ilgili birkaç yasal tavsiye aldıktan sonra matbaanın elindeki kopyaları teslim edene kadar yayınevi tarafından vadedilen parayı alamayacağını öğrendim. Ardından matbaaya gittim. Matbaadaki ustabaşı kendilerine vadedilen paradan feragat ettiklerini söyledi. Ben de eğer zararları tamamen karşılanırsa kitapları Londra'daki veya Avrupa'daki herhangi bir firmaya veya kardeşime yahut da bana teslim edip edemeyeceklerini sordum. O da kitapların matbaadan asla dışarı çıkmayacağını, basma harf takımlarının dağılıp parçalandığını ve bin kopyanın tümünün ertesi gün yakılacağını söyledi. Ben ertesi gün, elimde yayınevinden aldığım kitabın tek basılı kopyasıyla İrlanda'dan ayrıldım.

JAMES JOYCE.

* * *

30 Kasım 1913

Via Donato Bramante 4,^{II}, Trieste

Arthur Symons'ın yeni şiir kitabının basılması da yayın dünyasındaki başka bir olay oldu. Yayınevi incelememiz için kitaptan bize göndermeyi reddediyor. Yakın zamanda aynı yayınevinin popüler bir romana da benzer şeyi yaptığına dair "The Outlook" dergisinde şikâyetler yer alıyor.

"The English Review" bu ay Crowley, Edmund Gosse ve George Moore'un iç dökmelerine yer vermiş. Bay Moore bu kez her zamanki uyduruk pısrıklık seviyesinin daha da aşağılarına düşmeyi başarmış.

EZRA POUND.

17 ve 19 Ocak 1914

10, *Church Walk*,
Kensington, Londra, W.

Cumartesi

Sayın Joyce: Nesirleriniz hakkında pek bir şey bilmiyorum ama romanınızın çok iyi olduğunu söyleyebilirim -hatta diyebilirim ki bunu benim kadar siz de iyi biliyorsunuz- tıpkı Merimée kadar temiz ve net bir üslup.

Romanınızı hemen THE EGOIST'e gönderiyorum, romanınız karşılığında bir ücret almamanız sizin için büyük bir haksızlık olur fakat yayınevlerinin çıkardığı zorlukları ve yaptıkları itirazları da biliyorsunuz.

Umarım THE EGOIST kullandığınız bazı ifadelere ses çıkarmaz, olur da sorun çıkarsa tartışmaları elimden geldiğince sizden uzak tutmaya çalışacağım.

Kahretsin ki, İngilizcede genellikle James ve Hudson ve biraz da Conrad dışında pek kimsenin nesrini okuyamıyorum.

Bu mektubu çok hızlı bir şekilde yazıyorum, okumayı az önce bitirdim.

Pazar

Sürekli araya giren şeylerden dolayı yazmayı bırakmak zorunda kaldım.

Bence hikâyeler çok iyi - hatta New York'taki o gaddar için muhtemelen fazla derin, fazla psikolojik veya ele alınış bakımından fazla kişisel bile kalabilir. Bana kalırsa BİR KARŞILAŞMA (bir dergide yayımlanması için) imkânsız gibi görünüyor ama ben yine de üçünü birden kendi önerilerimle birlikte göndereceğim. Wright beni biraz çatlak, kendisini de akli dengesi yerinde, normal bir insan olarak görüyor. Ortalama Amerikalı bir editörün iki katı daha duyarlıdır, bir bakıma sonsuzun yanına iki sıfır daha koymak

gibi düşünebiliriz. Yine de onunla bir şansımızı deneyip neler yapılabileceğimize bakmakta fayda var.

Şiirler ne durumda? “Hücuma Kalkan Ordusu Duyuyorum” kadar öne çıkan ve tarafsız olan başka şiirleriniz var mı? Şikago’daki o çılgın dergi iyi ödeme yapıyor, hem ben oradan en son öfkeyle ayrıldığım için halim selim bir şekilde tavsiyelerimi uygulayıp beni memnun etmeye hazırlar.

Bir hafta içinde “Artist”ın prova baskılarını almayı umut ediyorum ama kâğıtların ve baskı makinelerinin nasıl baş belaları olduğunu biliyorsunuz, elinizdekilerle ofisten çıkana kadar ASLA emin olamıyorsunuz.

Bu mektuptaki acelemi bağışlayın, tekrar Londra’ya yerleşiyorum ve tüm işlerimi bir an önce halletmeye çalışıyorum.

Saygılarımla
Ezra Pound

* * *

Pound, *The Smart Set*’e “Bir Karşılaşma”, “Pansiyon” ve “Küçük Bir Bulut” hikâyelerini yolladı. Takiben gelen mektupta muhtemelen Joyce’un hikâyelerinin reddedildiği yazıyordu. Pound’un yardımını istemeyi planladığı Frank Harris, dergisi *Modern Society*’de yayımladığı bir boşanma davası üzerine yazılmış bir makaleye karşı açılmış manevi tazminat davasında mahkemeye itaatsizlikten Şubat boyunca hapisshanede idi.

14 Şubat 1914

10, Church Walk, Kensington,
Londra, W.

Sayın Joyce: Ekte bir saçmalığın örneğini yolluyorum. Wright, Tribune’da bir iş bulduğundan S.S¹¹’i bırakmış. Dergi yine eski hâline dönecek.

11 The Smart Set’in kısaltılmışı. (ç.n.)

Lütfen ekteki mektubu tekrar geri yollayın. Frank Harris bir hafta sonra hapisten çıkmış olacak ve ben onu sizin yerinize savaş meydanına çekmeye çalışacağım.

Ayrıca, gördüğünüz gibi, S.S. şu anda emrinize amade durumda EĞER kullanmayı düşünürseniz tabii.

Acele saygılarımla
Ezra Pound

YENİ ADRES

[tahminen 1 Nisan] 1914

5, *Holland Place*
Chambers, Kensington, W.

Sayın Joyce: Kitabınızın ikinci bölümünü sağ salim aldım, çalışmalarınızı ne kadar iyi bulduğumu biliyorsunuz artık bu yüzden o konuya girmeyeceğim.

“Portre” kitabınız sizi en azından “Gloire de cenacle”e¹² dâhil edecek gibi görünüyor. Lewis, Hueffer (Ford) de dâhil kime bahsetsem kitabınız hakkında çok iyi şeyler söylediler.

“Araby” hikâyesini Amerika’ya yolladık, henüz bir haber almadık.

Harf takımlarının saklanıp saklanmadığını öğrenmek için bir mektup gönderdim. Korkarım takımlar saklanmamış ve saklanmış olsalar bile pek işimize yaramayacak gibi duruyor ama yine de göreceğiz.

Prova baskılar bana gönderilmeyecekler. Sanırım o işle editör yardımcılar ilgilenenekler. Baskıları doğrudan size yollamalarını söyledim. Ama pek hata çıkacak gibi görünmüyor. İkinci bölüm gayet temizdi.

12 Fransızca, seçkin zümre (ç.n.)

Lewis yeni bir Fütürist, Kübist, İmgeci üç aylık bir dergi çıkarmaya başlayacak, bence sizin makalelerinizden de alabilir. Daha çok ressamların yer aldığı bir dergi olacağını söyleyebilirim, ben de şiirlerle ilgileneneğim. Lewis de romanınızı beğendi ama hikâyeler pek de ilgisini çekmedi. AYRICA Lewis ödeme yapamayacak. Yine de kısa bir süreliğine de olsa dergi ilgi odağı olacaktır bu yüzden sizin de adınızın bulunması için iyi bir yer olabilir. Keşke sizin için daha para getirecek kapılar bulabilsem ama kendim için de pek bulabildiğim söylenemez bu yüzden la' la'...

Gosse'nin olmadığı bir cennet hayal etmek dışında yapacak bir şey yok.

Sevgilerimle
Ezra Pound

* * *

Grant Richards 15 Haziran 1914 günü sonunda *Dublinliler'i* çıkardı. Pound'un Joyce hakkında yazdığı ilk incelemesi; onun gerçekçi nesre ve yerel olana, özellikle de şehir hayatının ve bu hayatın zihin, davranışlar ve duygular üzerindeki etkilerinin izlenimci bir şekilde yorumlanması konusuna olan mevcut ilgisini göstermektedir. Dolayısıyla Pound *Dublinliler'i* İskandinav izlenimcilerden August Strindberg ve Herman Joachim Bang'ın eserleriyle ve daha yerel romanlardan olan Flaubert'in *Madame Bovary*'siyle ve Benito Pérez Galdos'un *La Doña Perfecta*'sı [Mükemmel Dona] ile karşılaştırmıştır. Pound'un on dokuzuncu yüzyılın nesri ile aynı düzeye gelmek için kendi şiirini modernize etme çabaları *Dublinliler'i* benzer doğrultuda ilerleyen şairlerin eserleri ile karşılaştırmaya da itmiştir. *Poetry*'nin 1913 bahar sayısında da Robert Frost'un *A Boy's Will*'i [Bir Çocuğun İsteği] ile D. H. Lawrence'ın *Love Poems and Others*'ını [Aşk Şiirleri ve Diğer Şiirler] aynı şekilde incelemiştir. Sonbaharda ise *The New Age* dergisine "The Approach to Paris" [Paris Yaklaşımı] adı altında

önemli bir seri hazırladı (bu yazılar daha sonraki bir çalışması olan “A Study in French Poets”e [Fransız Şairlerle İlgili Bir Çalışma] zemin hazırlamıştır).¹³ Burada Pound, diğer birçok şey ile birlikte Charles Vildrac ve Francis Jammes’nin poetik gerçekçiliğine değinmiştir, ünaminist Jules Romains ve Henri-Martin Barzun’un modern şehir ve modern aklı da içine alan yeni Whitmancı bir epik stil geliştirme çabaları ile de özellikle ilgilenmiştir. Joyce’un çalışmaları eline ulaşmaya başladığında onları karşılamak için tamamen hazır durumdaydı.

“DUBLİNLİLER” VE BAY JAMES JOYCE¹⁴

Modern İngiliz nesrinde duygusallıktan uzak metinlere rastlamak o kadar nadir karşılaşılan bir durumdur ki, biri çıkıp rahatlıkla “Bay Joyce’un hikâye kitabı duygusallıktan uzak metinlerden oluşmaktadır,” diyebilir ve bu durum zeki okuyucuları işlerini bırakarak hemen kırk iki penilik kitabı almaya yöneltebilir.

Fakat ne yazık ki bir eleştirmen bu etkiyi yaratacak kadar yeterli itibara sahip değildir.

Son birkaç aydır Bay Joyce’un adına aşinalık kazanan THE EGOIST okuyucuları, yazarımızın yeteneklerinin kendilerine tekrar anlatılmasına ihtiyaç duymayacaklardır. Hem okuyucular hem de dergi kendisinin işbirliğini elde etme şansına mazhar olmuştur.

Bay Joyce temiz fakat sağlam bir nesir yazmaktadır. Daha çok öznel konularla ilgilenmektedir fakat bu konuları öyle açık hatlar içerisinde sunar ki adeta bir lokomotifin veya

13 “The Approach to Paris,” yedi bölüm, *The New Age*, XIII, 19-25 (4 Eylül’den 16 Ekim 1913’e kadar). Düzenlenmiş ve genişletilmiş hâli, “A Study in French Poets” *The Little Review*, IV, 10 (Şubat 1918). Tekrar düzenlenmiş olarak, *Investigations of Ezra Pound*, New York: Boni and Liveright, 1920, ve *Make It New*, 1934.

14 *The Egoist*, I, 14 (15 Temmuz 1914), s. 267; *Literary Essays*, ss. 399-402.

bir dölgerin özelliklerini anlatır gibidir. Bu nedenle bir kişi Bay Joyce’u kişisel bir meseleye dâhil olduğunu hissetmeden çok rahat okuyabilir. Bundan sonrasını kendi bildiğim gibi ifade etmeliyim. Yaklaşık 168 yazar tanıyorum. Yılda yaklaşık sadece bir kez modern bir metni, zavallı Jones veya zavallı Fulano de Tal için işleri biraz kolaylaştırmalıyım gibi bir hisse girmeden okuyorum.

Fransızca yazılmış iyi bir eseri bir kenara bırakıp Bay Joyce’un yazdığı bir şeyi elime aldığında beynimin sünger gibi olduğu hissine kapılmıyorum. Ortalıkta hâlâ izlenimciler var ve sanırım onlar Bay Joyce’a sahip çıkarlar. Ben izlenimci yazarları çok beğenirim. İzlenimciler kadar ileri gidemeyen İngiliz nesir yazarları (bu da İngiliz yazar ve şairlerin yaklaşık olarak yüzde 95’ine denk düşer) bana göre sıkıcıdır.

Oysa izlenimciliğin iki anlamı vardır, hatta diyebilirim ki “izlenimcilik” kelimesi iki farklı “izlenim” vermektedir.

Nesir yazarların ve şiir yazarların ayrı ekolleri vardır, birinin öncüsü Stendhal, birinin kurucusu ise Flaubert’dir. Flaubert’in takipçileri birebir sergilemenin peşindedirler. Bu sergileyiş tarzında o kadar ısrarcılardır ki çoğu zaman yoğunluğu, seçiciliği ve odaklanmayı görmezden gelirler. Bunlar belki de modern edebiyatı en çok aydınlatan ve edebiyat için en yararlı olan unsurlardır.

Çoğunlukla şairlerden oluşan ve yazdıklarını bir başkasının yazılı eserlerine değil de Monet’nin tablolarına dayandıran başka bir grup daha vardır. Tablo üzerindeki her bir ayrıntı, ressamın tabloda boya ile yaptığının aynısının yazar tarafından kelimelerle yapmasına karşılık gelir. Nitekim bir yazar Monet’nin bir tablosunu gördükten sonra “bir dağın yamacında pembe çiçekler gibi açan domuzlar”dan, bir diğeri ise “kurşun mavisii” saçlardan ve “ahududu rengi gerdan”lardan bahsetmiştir.

Flaubert'deki açıklığı taklit etmek yerine, Monet'deki yumuşaklığı taklit ederek yazan bu “izlenimciler”in eserleri sıkıcıdır, hem de çiçekli böcekli bir şekilde sıkıcıdır.

On yıllık bu sürenin ruhu tüm sanat dalları üzerinde tam anlamıyla etkisini göstermiştir. “Paralel akımlar” ortaya çıkmıştır. Bu akımların gayeleri ve etkileri görünüşte benzer olmayabilir.

Son on veya yirmi yıldır görülen tabloları taklit etme durumunun, kendi zamanındaki resim sanatını taklit eden “edebî akım” ile uzaktan yakından ilgisi yoktur.

Bir şairin eserlerindeki ahlaki fikirleri bir kenara bırakmasına sebep olan güç bir ressamın tablosunda simge kullanmayı bırakmasına sebep olabilir. Ortaya çıkan şiir, ortaya çıkan tabloyu akla getirmeyebilir.

Bay Joyce’un meziyeti, tek meziyeti var demiyorum ama en dikkat çeken meziyeti, size bilmek isteyeceğinizden daha fazlasını söylemekten özenle kaçınmasıdır. Karakterlerini çok hızlı ve etkili bir şekilde sunar, onlar için aşırı hassas davranmaz ve katmanlar içine sokmaz. Tam bir gerçekçidir. Canlı hayvanlar üzerinde deney yapmaya son verirse veya yeni bir “ekonomi sistemi” kurmayı başarısak “hayatın” daha iyi olacağına inanmaz. Her şeyi olduğu gibi kabul eder. İlginç olabilmesi için hayatın herhangi bir parçası bir “hikâye” formuna sokulmalıdır gibi sıkıcı bir geleneğe bağlı değildir. De Maupassant’dan beri “hikâye” yazan birçok kişi olmasına rağmen, bunlardan çok azı hayatı sunabilmiştir. Hayat çoğunlukla o küçük diyagramlardaki gibi yürümez ve böyle yürüyormuş gibi davranmaktan daha yorucu bir şey de yoktur.

Bay Joyce’un yazmış olduğu “Araby” hikâyesi, örneğin, bir hikâyeden daha fazlasıdır, capcanlı bir bekleme hâlidir.

Bay Joyce’un bir İrlandalı olması şaşırtıcıdır. Ortalıkta gezinen başarısız İrlandalı veya “Keltik” hayal gücünden (veya

“fantezi” bu günlerde dedikleri gibi) sıkılmaya başlamıştık. Bay Joyce’ta bu şekilde bir başarısızlıkla karşılaşmıyoruz. O kendi tasvirlerini yapar. Joyce, İrlandalı köylü sınıfın seviyesini yükseltmek için kurulmuş bir enstitü değildir. Nesir yazma konusunda uluslararası bir standart benimsemiştir ve ona göre yaşamaktadır.

Joyce bize Dublin’i tahmin ettiğimiz gibi verir. Komediye başvurmaz. Dickens gibi karikatürize etmeye yanaşmaz. Her şeyi olduğu gibi verir. Bu husus sadece Dublin için değil, diğer tüm şehirler için de geçerlidir. Bazı yerel isimleri ve imaları, tarihi olayları silip yerlerine yeni isimler, imalar ve tarihi olaylar yerleştirdiğinizde hikâyeleri rahatlıkla herhangi bir şehirde anlatabilirsiniz.

Örnek vermek gerekirse, yazar kendi ile ilgili durumların kolayca ve doğrudan üstesinden gelebilmektedir fakat onu meşgul eden bu kısım değildir. Onun hedefi yaşadıklarının altındaki evrensel değeri ortaya çıkarmaktır.

“Madam Bovary” veya “Doña Perfecta” kitaplarındaki ana olaylar yerel ırk veya yerel detaylar üzerine kurulmamıştır, bu eserlerin gücü de buradan gelmektedir. İyi bir eser, iyi bir temsil özellikle yerel olabilir fakat yerellik üzerine kurulmamalıdır. Bay Joyce “tipleri” değil bireyleri gözler önüne sermektedir. Demek istediğim, tüm insanlığın hissedebileceği ortak duyguları temsil etmektedir. Hikâyesini bir “İrlanda karakteri” üzerine inşa etmez. Genel hatlarıyla İrlanda edebiyatı üç ana safhadan geçmiştir; bunlar yonca dönemi, güvercin grisi dönemi ve Kiltartan¹⁵ dönemidir. Bence Bay Joyce’un eserleri ile yeni bir dönem açılmıştır. Joyce, Avrupalı yazarların bir çağdaşı olarak eserler vermektedir. Asla şöhret düşkünü biri gibi geçici bir hevesle yazıyor demek istemiyorum, örneğin Strindberg’i veya

15 Bu üç dönem tarihsel olarak; 500 ile 1500 arasındaki Orta Çağ Dönemi, 1500 ile 1800 arası erken dönem modern edebiyat ve 1800’lerden itibaren modern edebiyat şeklinde sıralanabilir. (ç.n.)

Bang'i taklit etmiyor. Korku unsurları bulmak için yerin altını eşelemiyor. Bize ürkütücü bir kişiselilik sunmuyor. Normal durumlarla ve normal insanlarla ilgilenmesi açısından klasik bir duruşu var. Bir toplantı salonu, Küçük Chandler¹⁶, herhangi bir kişi veya memurlarla dolu bir pansiyon onun konusu olabilir ve onlara her biri çok değerli sanat objeleriymiş gibi muamele eder.

Francis Jammes, Charles Vildrac ve D. H. Lawrence, nesir yazarlarınıninki gibi açık fakat daha öz bir anlatım elde etmek amacıyla nazım şeklinde hikâyeler yazmaya çalıştılar. Bay Joyce da benzer bir yoğunluğun peşindedir. Fakat o nazımın kendi metoduna sağlayacağı ayrıcalıklara ihtiyaç duymayarak nesre bağlı kaldı.

Bence Joyce, seçici olması ve gereksiz detayları bir kenara bırakmasıyla izlenimci birçok yazarı gölgede bırakmaktadır.

Gereksiz detay ile alakasız detay arasında çok büyük fark vardır. İzlenimci bir arkadaşım bana “hazırlayıcı efektler”-den çok bahseder ve “alakasız” olmayan fakat gereksiz olan detayın çokluğunun okuru yorduğunu ve hikâyenin inandırıcılığına da zarar verdiğini söyler.

Bay Joyce'un detaylardaki seçiciliği de, kanaatimce, onu benim jenerasyonumdan bir yapar, yani “1900'lar” ile günümüz arasında bir yerden ziyade “1910'lardan” biri.

Her neyse, Bay Joyce'un hikâyeleri ve bir seri şeklinde gelen romanı onu modern nesir yazarları içinde önemli bir yere konumlandıracaktır. “Haftanın Romanları” köşesinde herhangi bir yere değil. İyi ve temiz yazan nesir yazarlarımız o kadar az ki onları diğerleriyle karıştırıp gözden çıkarmamalıyız.

16 Joyce'un “Küçük Bir Bulut” öyküsünde yer alan karakterlerden biri. (ç.n.)

16 Temmuz 1914

5, Holland Place Chambers,
Kensington, Londra. W.

Perşembe

Sayın Joyce: Mektubunuz ve kitabın III. Bölümü için teşekkür ederim. Egoist'de bölümleri daha uzun hâlde yayımlatmaya çalışıyorum. Bence bu işten paçanızı iyi kurtardınız. Ses tonunuz vs.

İmlada bazı düzenlemeler yaptım, umarım doğru yapmışımdır, bazı kısımları anlamak epey zordu.

Hakkınızda yazdığım makale çok kötüydü, ama Egoist için tekrar bir makale yazacak vaktim yok. Ücretsiz olunca ancak bu kadarını yapabiliyor insan. Keşke daha iyi bir makale olsaydı.

Trieste ile ilgili komik kesit için teşekkürler. [tekrar Blast]¹⁷ Corriere'yi görmüş olmayı çok isterdim. İngiltere, yani basın, tam bir karın ağrısıdır. [hatta bir adam Gore'un ölüm ilanını bile eleştiri malzemesi hâline getirmişti.]¹⁸

KESİNTİLER

Salı, 21 Temmuz

Mektubunuz henüz geldi.

Yazılarınıza oldukça güveniyorum.

Korkarım "benim" yazdığım inceleme biraz havada kaldı. Hem de bir Amerikalı başarısız olmam için paralarını dökerken.

17 "I Vorticisti Sorpassano in Audacia I Futuristi. Versi da Una a Trecento Sillabe!" *Il Piccolo della Sera*, Trieste. Pound açıklamayı kendi kitabı *Gaudier-Brzeska: A Memoir*, 1916 kitabına dâhil etmiştir (tekrar basım, New York: New Directions, 1960, ss. 51-52).

18 Rensam Frederick Spencer Gore, 1899-1914, *Blast*, I, s. 51.

Yine de eğer gönlünüz razıysa Şikago paçavrasına iki şiir gönderebilirim. Ne de olsa ödeme yapıyorlar, kahrolasılar. Öyle teklif ettiler. Amaçları iyi ama yine de...

Genel olarak sadece Amerikalıların eserlerini basmak konusunda oldukça dikkatli.

Romana gelirse. Ne olursa olsun romanınızın tüm hâlini bir yayıncıya mutlaka gönderin. Romanın Egoist'teki son bölümüyle aynı anda çıkması çok iyi olur. Ama hemen baskı için çalışmalara başlasa bile hiçbir yayınevi kitabı o zamana kadar çıkaramaz. Tanınmak için zaten yeterince beklediniz.

Şu anda bende düzgün bir fotoğrafım yok ama Arbuthnot oturur pozisyonda olan bir fotoğraf çekecek, çektiği zaman bir tane gönderirim, işinize pek yarayacağını sanmıyorum ama olsun.

Mektubum sıklıkla kesintiye uğradığından size ne yazdığımı tam olarak hatırlayamıyorum. Ama sanırım size haber vermem gereken her şeyi ilettim. Vortisistlerle ve İmgecilerle yemeğimiz vardı, biraz politikadan falan bahsettik. Tanrı bütün zavallı denizcileri *la vie litteraire*¹⁹ den korusun.

sevgilerimle

Ezra Pound

* * *

Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle Avusturya ile İngiltere arasındaki posta servisi geçici olarak kesintiye uğradı. Joyce, Italo Svevo'nun kayınpederi aracılığıyla Venedik üzerinden iletişimini sağlayabilecek yeni bir adres bulana kadar *Egoist*'e *Portre* kitabından bölümler yollayamadı; dolayısıyla derginin Kasım sayısında kitaptan bir bölüm yer almadı. Bu arada Pound, savaşın çıkmasından dolayı huzuru kaçmış bir şekilde *Blast*'ın aldığı tepkilerle kendini

19 Fransızca, edebiyat dünyası (ç.n.)

meşgul ediyordu. Bunun sonucunda, mektuplaşmada sekiz aylık bir boşluk olmuş, bu sırada hiç mektup yazılmamıştır – en azından hiçbirisi bugüne ulaşmamıştır.

Pound; 1913'te Robert Frost'u keşfedip eserlerine destek olduğu gibi Eylül 1914'te de, o esnada Oxford'da felsefe okuyan T. S. Eliot'ı keşfetti ve ona da yardımcı oldu. Pound 1914-1915 kışında, vortisistlerin iş bulabilmesi ve toplumun desteklenmesi için Sanat Okulu fikrini yaygınlaştırmaya çalıştı ama başarılı olamadı. Trieste'de Joyce, *Sürgünler* ve *Ulysses* üzerine çalışmaya devam etti. Pound, Joyce'un, şimdiki *The Smart Set'in* editörlerinden, H.L. Mencken ile iletişime geçmesine yardımcı olmuştu. Mencken Mayıs 1915'te Joyce'un "Pansiyon" ve "Küçük Bir Bulut" öykülerini yayımladı. Bu sırada Şubat'ta "Affirmations"ın son makalesinde bir vortisist tarafından son on yılın müzik, resim, heykel ve şiiri üzerine bir inceleme yapılmış ve Pound burada Joyce ile ilgili şimdiye dek yapılmış en samimi övgüyü almıştı. Burada D. H. Lawrence'tan bahsetmesine rağmen, Pound'a göre Joyce kendi jenerasyonunun en iyisi olarak Lawrence'ın yerini almış ve Joyce, Pound'un öne çıkardığı tek nesir yazarı olmuştur.

"İRLANDA'NIN VAROLMAYIŞI"ndan²⁰

...Günümüze geldiğimde, son on yılda her bakımdan kendine İrlandalı diyen sadece tek bir kişi görebiliyorum. Sürgün edilmiş James Joyce'tan bahsediyorum. Synge Paris'e kaçtı, muhtemelen yerel otorite tarafından gönderildi. Joyce Trieste'ye kaçtı ve modern dünyayı buldu. Ve o yabancı şehirde bulunduğu sükûnetle İrlanda hakkında kitaplar yazdı. İrlanda hakkında birçok kitap var. Fakat Joyce'un kitapları nesir olarak yazıldı. Yani "nesir" dediğimiz türün *par excellence*²¹ örneği olarak yazıldı.

20 *The New Age*, XVI, 17 (25 Şubat 1915), s. 452.

21 Fransızca, en güzel (ç.n.)

Eğer hayatta yorucu bir şey varsa o da “sanatkârane” vezinsiz yazma tarzıdır. Neo-sembolist yazarlarla birlikte gelen, melankoliyi ve süsleri dışarı dökerek yazmak sadece İrlanda’da değil, her tarafa zamanını fazlasıyla doldurdu. Tam bu sırada Bay Joyce’un içindeki “bir makinada bulunan” sertliği ve çoraklığı bulmuş olmak büyük bir sevinçtir. Bay Joyce yeteneklidir; temiz cümleler kurar, yorumun kırıntısına rastlanmaz ve tüm bunların ardında süse ihtiyaç duymayan bir güzellik gizlidir. Şimdiye dek bildiğim kadarıyla son on yıldır işini ciddiyetle yapan, kurmaca nesir yazarlarından yalnızca iki kişi var. Bunlar Bay Joyce ve Bay D. H. Lawrence. Bu ikisinden ikinci olan şüphesiz çok güçlü bir yazar. Bay Lawrence’ı hiç kıskanmadım, bilakis eserlerinden çok zevk aldım. İyi de olsa şatafatlı, cinsellik dolu, belli başlı duygularla örülmüş hikâyeler yazmak istemiyorum. Bay Lawrence çeşitli lehçelerle hayranlık uyandıran bazı anlatı şiirleri yazmıştır.

Bay Joyce, eğer bir nesir yazarı olsaydım benim yazmak isteyebileceğim tarzda yazmaktadır. İnsan iyi bir yazarlıktan bahsederken sürekli aynı sözlerle tekrarlara düşmekten kendini alamıyor ama Bay Joyce temiz bir sertlikte yazıyor, çevresindeki her şeyi kabul etmede ve tanımlamada temiz çizgilere sahip. Hiçbir zaman aceleci davranmaz. Bir taşralı gibi değil, bir Avrupalı gibi yazar. Ne “Bay Well ekolü”nün ne de bir akımın takipçisidir. Hayatın kendisi ortadadır. Bay Joyce hayata çekinmeden bakar. Bir şeyleri kendine saklamak gereği duymaz. Yazma şeklinde marazilikten bir iz barındırmaz. Menfur her zaman oradadır ama o menfurun peşinde değildir. Joyce güzellikten yanadır. Çoğu zaman bir yazar “sağlam” durumlardan veya sadece hayatın zorluğunu tasvir ederek “güçlü” bir anlam kurduğunu düşünerek aldanabilir. Bu durum Bay Joyce için bir zorunluluk değildir. O karakterlerini onların “yoksulluklarına” bakmaksızın, onların “romantik” veya “gerçekçi” materyaller sunup sunmadığına aldirmaksızın gözler önüne serer. Ve yazdıkları o kadar geçerlidir ki okurlar bun-

ları okunduğunda kendi kendine “bu gerçekten yaşanmış olmalı”; “bu bir dergi editörünü memnun etmek veya belli bir zevke hitap etmek ya da ‘son paragrafta her şeyin anlaşılmasını sağlamak’ için yazılmamış” demeden edemez. Onun eserleri tek tipte değildir, edebî bir uğraş olmanın ötesindedir.

İrlanda’nın Bay Joyce’un varlığına kayıtsız kaldığını farz edelim ve eğer Joyce’un eserlerinden herhangi biri İrlanda’ya ulaşırsa o eser kötülenecek ve rafa kaldırılacaktır. Sahip olduğumuz açık ve net zemin için şükretmeliyiz çünkü neo-sembolist akımının yumuşaklık ve yapışkan duygusalılığından ve çılgın neo-realist ekolünden ve aralarından en önemsiz ve en bıktırıcı olan fantezicilerden kaçma imkânı vermiştir. Bunların hepsi Bay Joyce’un varlığını kanıtlarken, İrlanda’nın varlığına bir etki yapmamaktadır.

* * *

Joyce, bir süredir Grant Richards’ın yardımıyla *Portre* kitabını bastırmaya çalışıyordu. Mart 1915’te yayıncı James Brand Pinker, H.G. Wells’in önerisiyle, Joyce’a kitaplarının basımı konusunda yardım teklif etti. Bunun üzerine Joyce Pound’dan Pinker’la konuşmasını rica etti. Sonuç olarak Pinker, Joyce’un yayıncısı oldu ve 1922’de ölene kadar bu görevine devam etti. Birkaç gün sonra Pound, Joyce’a mektubu ile Cathay’in elle yazılmış bir kopyasını gönderdi. Bunlar Fenollosa’nın notlarından yola çıkarak yazdığı Çin şiiridir ve 6 Nisan’da yayımlanmıştır. Joyce’un nüshası Yale’de bulunmaktadır.

[tahminen 29 Mart] 1915

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.

Sayın James Joyce: Bu sabah Grant Richards’a romanınızın son bölümünü bıraktım.

Ayrıca Pinker'ı da görmeye gittim. Verdiği sözleşme taslağını ekte yolluyorum. Gayet net ve makul bir sözleşme. Pinker; Conrad ve Henry James gibi yazarların da yayıncısı ve size başka herhangi bir yayınevinden daha çok yardımı dokunacağını düşünüyorum. Sözleşmeyi doldurup sizin yerinize teslim edeceğim.

Eğer Richards'la roman için herhangi bir sözleşme yaptıysanız şimdiye dek sona ermiş olmalı. Bir sorun çıkması durumunda Pinker size yardımcı olacaktır. Ben tanışır tanışmaz Pinker'ı çok sevdim. Edebiyatla falan çok ilgileniyor ve işini ciddiye alan insanlarla çalışmak istiyormuş. Bana göre onun bu ilgisi çok kıymetli ve bize çok yararı olacak.

Bu aralar kendimi çok dinç ve zinde hissediyorum. Birkaç gün içinde size Çin şiiirlerinden oluşan küçük bir kitap göndereceğim.

Pinker, bu arada, Richards hakkında çok da iyi şeyler düşünmüyor ama komşunun tavuğu komşuya kaz görünürmüş. Eğer Richards size gereken değeri vermezse kaçıp sığınacağınız Pinker'ın kapısı var. En iyi dileklerimle, sevgiler.

Ezra Pound

* * *

Mayıs ayında İtalya savaşa girince aralarındaki iletişim tekrar koptu. Haziran ayında Joyce ailesiyle birlikte Trieste'den Zürih'e taşındı, Avusturya hükümeti İsviçre'ye sığınmalarına izin vermişti. Pound bu mektubu Joyce Zürih'e vardığını haber verene kadar yazmamıştı. Haziran tarihli bu mektupta Pound, Joyce'un ısrarla kendisinin bir fotoğrafını istemesine bir cevap yazdı. Pound, kendisinin Alvin Langdon Coburn tarafından çekilmiş fotoğrafını Joyce'a göndermeyi istememişti. Coburn'un vortoscope²²

22 Vortoscope, Coburn tarafından tasarlanmış, içerisine üçgen şeklinde birbirine bağlanmış üç aynadan oluşan kaleydoskop benzeri bir fotoğraf makinesi. (ç.n.)

ile yaptığı kübist çalışmaları onun vortisistler ile yakınlık kurmasını sağlamıştı (Pound'un bu fotoğrafı 1916'da *Lustra*'nın kapağında kullanıldı). Pound, Gaudier-Brzeska tarafından Londra yıllarında yaptığı ünlü büstün fotoğrafını mektuba ekledi. Pound sonra da büstü Rapallo'ya getirtmiştir; Pound Washington'da tutulurken taştan gözler evinin terasından 13 yıl boyunca denizi izlemiştir. 1959'da İtalya'ya döndüğünde büst de Brunnenburg'daki bir bahçe terasına taşınmıştır. Burası Pound'un kızı ve damadı, Prenses ve Prens Rachewiltz'in şu anda Merano'nun Güney Tyrol şehrindeki Passirio Vadisi'ne bakan kalesidir.

{tahminen Haziran} 1915

Londra (adres yok)

Sayın Joyce: Sanırım şu süreçte size mektup yazmaya çalışmak anlamsız ve gereksiz olacaktır, en azından İtalyanlar Trieste'yi kurtarana kadar.

Fakat yine de ben bir mektup yazacağım ve bekleyeceğim.

Kitabınız hakkında endişelenmeyin, hikâyelerden oluşan bir ilk kitap olarak fena sayılmaz. Hikâye derlemesi olan kitapların satılmaması gibi bir genel izlenim var. Karım kitabı ikinci kez okuyor ve şöyle diyor: "Hikâyeler gerçekten mükemmel, öyle değil mi?"

Yeats'e yaşadığınız hayal kırıklığından bahsedince şöyle dedi: "O kadar da kötü değil. Her zaman ilk satan ikinci kitaptır."

Tabii Grant Richards size iyi şartlar sunmadı, ama bunun etkisi de geçecektir eğer yaşadığınız yerin bombardımanından sağ kurtulabilirseniz.

Tiyatro oyununuzun büyük Amerikalı tiyatro ajanslardan biri tarafından hazırlanmasını sağlayacağım, bu ajanslar büyük işler yapıyor. (Nasıl olursa olsun iyi olacaktır.)

Ayrıca size bir gün bir fotoğrafımı göndereceğime yemin ediyorum. Şu sıra devam eden çelişkili davalar arasında gidip gelmekten bitap düştüm. Çok gençken çektiğim ve epey yanıltıcı bir fotoğrafım var (nadir bilinen bir fotoğrafıdır). Sevimli bir yahudi tarafından resmedilmiş portremden çekilmiş fotoğraflardan birkaç tane var, yahudi olmayan kısımlarımı resmederken kendi yüzünden epey yardım almıştı. Coburn tarafından çekilmiş tehditkâr ama çekici bir fotoğrafım var, bunu kötü şiirlerden oluşan sonraki kitabımı satmak için kullanmayı düşünüyorum. Fotoğraf tıpkı bir iskambil kartı beşlisi veya bir on beşinci yüzyıl tablosu gibi. Kayın babam “Şeytani ama başarılı bir İtalyan” gibi çıktığımı söyledi. Ev sahibem, bana haksızlık yapılmayan tek fotoğraf olduğunu söyledi, ardından büyük bir mahcubiyetle kapıdan çıkıp giderken: “Ah, ah. Şey. Umarım yanlış anlamazsınız, beyefendi, ama tıpkı iyi kalpli Nasıralı gibi, değil mi?”

Dante, Can Grande’ye yazdığı mektubun başında (en azından ben orası diye hatırlıyorum) insanın kendini uzaktan tanıtmamasının zorluğundan bahseder. Bu benim yüzüm, ama hayır sizin zihninizde bir fotoğraf ile doğru şekilde var olamam, bu benim yüzümün yıllar önceki hâli de olabilir veya yüzümün güzelleştirilmiş hâli de olabilir veya yüzümün vortisist bir sanatçı tarafından heykelle ölümsüzleştirilmiş hâli de olabilir, fakat bu büst daha çok bir abide, polis işine yaramayacaktır, çünkü daha ruhani ve hatta fallik bile denebilir, çünkü fotoğrafta profilime ait pek bir detay bulunmuyor.

Hayır, ya yeni bir fotoğraf çekineceğim ya da en kısa zamanda size büstün bir fotogravürünü yollayacağım.

3 Temmuz 1915

Londra (adres yok)

Sayın Joyce: Güvende olmanıza çok sevindim. Son haberleşmemizden bu yana sizin için yazdığım notu da mektuba ilishtiriyorum.

İyi bir Amerikan ajansıyla anlaştım. Pinker oyununuzu gönderir göndermez büyük bir tiyatro şirketi oyununuzu okuyacak. Umarım oyununuzu Trieste'de bırakmadınız.

Eğer eliniz dardaysa, Kraliyet'in bir edebiyat fonu var. Bir süre için sıkıntıda olan yazarlara yardımcı oluyorlar. De la Mare yakın zamanda oradan bir aylık aldı. Ve siz on De la Mare'e bedel değilseniz benim adım da Ezra değil.

Her neyse, ben Wells'e yazıp sizin için de edebiyat fonu ayarlayabilir mi diye soracağım. Henüz aylık alamayabilirsiniz çünkü son altı yıldır *Sör* Henry Newbolt ve ortaklarının kanatları altında bulunmadınız.

Gaudier Brzeska, Neuville St Vaast'ta ölü bulundu. Avrupa'daki genç heykeltıraşların en iyisi olduğu aklıma geldikçe midem bulanıyor. Gerçekten çok üzgünüm.

Bu gecelik bu kadar yeter. Mektubu bir an önce postalayacağım.

sevgiler
Ezra Pound

* * *

Kendinden beklendiği gibi Pound hemen Kraliyet Edebiyat Fonu'nu²³ ayarlamaya koyuldu. Fon'un ortakları, açık bir şekilde Pound'un vortisist grubundan (*Blast* II he-

23 Başvuruya ilişkin mektuplar için; *Letters of James Joyce*, II, s. 349-363 ve *The Letters of W. B. Yeats*, editor Allan Wade, Londra: Rupert Hart-Davis, 1954, ss. 596-600.

nüz çıkmıştı) daha muhafazakârdı; ortaklar arasında Pound gibi yeni şiir antolojisi hazırlayan ve yakın zamanda şövalye ilan edilen Sör Henry Newbolt gibi şair ve yazarlar ve etkili biyografi yazarı, eleştirmen ve şair Edmund Gosse vardı. Dolayısıyla Gosse'ye yaklaşması için Yeats'le iletişime geçti, kendisi de H.G. Wells'e yazacaktı. Pound Joyce'a Yeats'in notunu (Yale'de) ve Gosse ve Wells'in cevapları ile Joyce hakkında yazdığı kendi tanıtım mektubunu (Cornell'de) gönderdi. (Wells'in *Boon, The Mind of the Race, vs...* kitabı ile 1915 yılı modern edebiyat dünyasının zihnî durumunun ansiklopedik bir parodisi gibiydi.)

{tahminen 10} Temmuz 1915 *5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.*

Sevgili Joyce: Size 48 saatlik ajitasyonun sonucunu gönderiyorum.

İstenen “ayrıntılar” gönderir misiniz?

Sansür denetim ofisinde bir iş ister misiniz?

sevgiler
E.P.

Ektekiler

8 Temmuz 1915

18, Woburn Buildings, W.C.

Sevgili Ezra: Joyce ile iletişime geçip ona ayrıntılı bilgi yollamasını söyler misin? Goose'a Joyce'un edebî yeteneğini anlatan bir mektup yazacağım.

Svglr
W B Yeats

Temmuz 1915

52, *St. James's Court*,
Buckingham Gate. S.W.

Sevgili Pound: K.E.F (Kraliyet Edebiyat Fonu) ile aram pek iyi değil çünkü (1) *Boon* hakkındaki görüşlerinden dolayı Gosse'nin kalbini kırdım & (2) burs [? Cressland] için yaptığım ödemelere son verdim.

Hueffer Joyce'a Savaş Ofisi'nde (sansür denetim) bir iş bulabileceğini söylüyor. Ayrıca Pinker'a telefon da edeceğim.

Sevgilerimle
H. G. Wells

7 Temmuz 1915

17, *Hanover Terrace*,
Regent's Park, N.W.

Sevgili Yeats: Birden nükseden boyun fıtığım nedeniyle odama hapsolmuş durumdayım. Fakat Bay Joyce hakkında söylediklerin oldukça ilgimi çekti. Elimden geleni yapmaya çalışmakla mutlu olurum. Senin bu durumda yapman gereken en önemli şey, elinde Joyce hakkında doğru *ayrıntılar* bulundurmak. Etrafta dolaşan önemsiz dedikodular ile hareket etmemeli. Eşi ve çocukları neredeler? Zürih'te onunla mı birlikteler? Bu ülkede onu temsil eden bir kimse var mı? Bana eserlerinden gönderebilir misin? Utanarak da olsa söylemeliyim ki eserleri hakkında hiçbir fikrim yok.

Birkaç gün içinde daha iyi olmayı umut ediyorum, neredeyse bir haftadır yatıyorum ve pek de iyileştiğimi söyleyemem.

Sevgilerimle
Edmund Gosse

Joyce, Pound'a "ayrıntıları" gönderdi, Pound da onları Yeats'e yolladı ve Yeats de Gosse'ye ilette. Bunun üzerine Yeats ile Gosse arasında kayda değer mektuplaşmalar oldu. Gosse, Fon'un sekreteri A. Llewelyn'e Joyce'un durumuyla ilgilenmesini söyledi. (Gosse, savaş boyunca Joyce'un devlet yardımını alabilmesi için tüm desteğini vermiş fakat Ulysses'i okuduktan sonra bu hareketinden dolayı pişman olmuştur.) Joyce, Fon'a durumu, yazdıkları, geliri ve sağlığı ile ilgili tüm bilgileri yollayarak Yeats ve Pound'un desteklerini beklediğini de belirtti. Yeats, Fon'a önceden Joyce'un "edebî yeteneğinden", "Hücuma Kalkan Orduyu Duyuyorum" şiiri için "teknik ve duygusal bir başarı" şeklinde ve *Dublinliler* ile *Portre* kitaplarını kastederek "umut vadeden ve yeni bir türün romancısı" gibi yorumlar yaparak bahsetmişti. Pound ise Joyce hakkında kendi görüşlerini dile getirerek Joyce'un da verdiği bilgileri desteklemiştir.

3 Ağustos 1915²⁴

10 Church Walk,
Kensington, W.

Sn. A. Llewelyn Roberts
Kraliyet Edebiyat Fonu Sekreterliği
40 Dension House, 296 Vauxhall Bridge Rd. S.W.

Sayın Beyefendi: James Joyce hakkında talep ettiğiniz bilgilere dairdir.

Kendisi Trieste'den gelmiş bir mültecidir. Son ana kadar o şehirde öğretmenlik yapmaya devam etmiştir. Şu anda İsviçre'de bir iş aramaktadır. Evlidir ve çocukları vardır. Ayrıca, bazen onu haftalarca işinden alıkoyabilen bir göz rahatsızlığı vardır.

24 Letters of James Joyce, II, ss. 358-360. Pound'a ait olmayan iki notu kaldırdım: ("B.A.R. Univ. Dublin") birinci paragrafın sonu. Ve "İki- bir kız & bir erkek, 10 & 8, 1915" ifadesi ikinci paragrafa eklenmiştir.

Dublin’de okumuş ve sanıyorum Padua da dâhil olmak üzere çeşitli reklamcılık okullarından birkaç sertifikası bulunuyor, bu yüzden sonradan bu alanda çalışabileceğini düşünüyor. Ama bu okullar yaz dolayısıyla şu anda kapalı olmalı.

Trieste iklimine has kıyafetlerle Zürih’e geldi ve bunlar İsviçre iklimine hiç de uygun değil. Karısının bir akrabası onlara bir miktar borç para vermiş fakat o para ya bitmiş ya da bitmek üzeredir. Bu akrabaları çok da varlıklı kimse-ler olmadığından maalesef bir daha borç para verme durumu olamayabilir. Benim Temmuz ayındaki gelirim 2/17£’ı ancak bulduğundan Bay Joyce’a çok istesem de doğrudan yardım edemedim. (Eğer çok ihtiyacı olmasaydı yardım kabul edeceğini de zannetmiyorum.)

Bay Joyce hakkındaki fikirlerimin komitenin gözünde ne kadar değeri olur bilemem fakat yine de Joyce’u çok iyi bir şair ve *istisna olmaksızın* genç yazarlar arasında en iyisi olarak gördüğümü dile getirmeden geçemeyeceğim. (Bu düşünceye kendisi şahsen arkadaşım olduğu için sahip değilim çünkü kendisiyle eserleri dolayısıyla tanıştım.)

“Dublinliler” kitabı oldukça iniş çıkışlı bir kitaptır. Kitap okuyucu tarafından güzel karşılanmasına rağmen kendisi yayıncılarından bir karşılık alamadı.

Romanı, “Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi” henüz kitap formuna getirilmedi. Bu kitap da istikrarlı bir çalışmanın sonucu olup kuşkusuz çok değerlidir. “The Egoist” dergisinde tefrika olarak yayımlanmaktadır. Bu dergi gönüllüler tarafından yürütülmektedir ve katkıda bulunanlara ödeme yapacak güçte değildir.

Sizin eski dergileriniz, tembellik ve budalalığa o kadar batmış durumda ki doksan yaşının altında olan ve sizin iğrenç viktoryen retorikçilerinizi bilmeyen birinin derginizde yer alması imkânsız. Joyce, Trieste’deydi ve arkadaşlarının yar-

dımını alamayacak kadar uzaktaydı. Bu yüzden ben de piyasanın keyfini bekleyerek romanı uzun süre saklı tutmak yerine böyle olağan dışı bir şekilde basmak için kendisini ikna ettim. Bu şekilde davranmamız işe yaradı ve birçok tanınmış yazar Bay Joyce'un eserine ilgi gösterdi.

Bay Joyce'un eserleri hiçbir şekilde bozulmamıştır. On yıl boyunca belirsizlik ve yoksulluk içinde yaşamış, bu sürede de kalemini kusursuzlaştırmış ve ticari talep ve standartlardan arındırmıştır. "Ho sofferto fame tre anni a Lipsia, come magister, io non m'arrendi [sic]."²⁵

Joyce'un yazım üslubunda Stendhal veya Flaubert'in beraklığı mevcut. (Bu mukayeseleri duygusal bir heyecan ile yapmıyorum. Yayımladığım yazılarda bunun birçoğunu çoktan söyledim ve bir yıldan fazla süredir bu fikirlerimde bir değişme olmadı.) Ayrıca onu belli yetenekli ve gayretli fakat bilgi izlenimci yazarlardan ayıran zengin bir bilgi birikimine sahiptir. Romanını ele alırsak, ciddi diyalogları hatta üslup veya felsefe üzerine rastgele bir diyalogu bile gülünç olmadan başlatmak konusunda oldukça yeteneklidir. Henry James ve Thomas Hardy haricinde, geri kalan çoğu yazarınızla birlikte, yazarın çatlaklardan hikâye kendi kişiliğinden numuneler akıtması devri sona ermiştir, hem de tamamen ortadan kalkmıştır. Bu tür yazarların söylediklerine ve karakterlerini nasıl inşa ettiklerine en ufak bir ilgi gösterilmediği bilinmektedir.

Eğer bana izin verilseydi, bilgi olarak benden istediğinizin biraz üzerine çıkarak, bir yabancı ve ülkenizin güzelliklerini ve utançlarını seyreden biri olarak, hükümetinizin verdiği emekli maaşlarının edebiyatı canlandıracak kişilere değil de ortadan kalkmak üzere olan harabelere gitmesinin anlamsız olduğunu söyledim. Nitekim De la Mare'e de [üzeri çizilmiş: burada] bir maaş veriyorsunuz (Walter de la Mare'in

25 İtalyanca, "Ben üç yıl boyunca Leipzig'de açlık çektim, hem de bir öğretmen olarak ama pes etmedim."

sağlığı için her zaman duacıyız), kendisi büyüleyici birkaç şiir yazmıştır, yakında öleceğinden endişe duyulmaktadır, neredeyse ömrünün sonuna gelmiştir ve bundan sonra da değerli bir şeyler yazacak gibi değildir. Fakat maaşa bağlanmıştır ve yaşamına devam etmektedir.

Öte yandan, önünüzde Joyce gibi yetenekli bir yazar bulunmaktadır. Kendisi, uygun şartlara sahip olursa kalıcı bir eser yaratabilecek kapasitededir. Bu uygun şart ise ona bağlayabileceğiniz küçük bir miktar maaş ile sağlanacaktır.

Saygın komitenize bir öneride bulunmak benim haddim değil, biliyorum fakat bu öneriyi yapmak istiyorum. Sizi temin ederim ki, savaşın ortasında De la Mare'in maaşını keserek [*el yazısıyla eklenmiş*: İngiltere'nin] sergilemiş olduğu bu düşünceli davranış, ülkem üzerinde iyi bir etki yarattı. Bu [*el yazısıyla eklenmiş*: küçük] davranıştan dolayı Amerika, İngiltere'ye kültür propagandası yaptığından Almanya'ya yaptığından daha çok kredi verecektir. Yabancı bir millet üzerindeki bu etki önemsiz olsa da gözden kaçmayabilir.

Bu tarz şeyler ne şekilde ayarlanır bilmiyorum ama sanıyorum ki çoğu büyüklerime göre ben bir *persona non grata* yım fakat bu durum şu an için göz ardı edilebilir çünkü söz konusu İngiliz edebiyatının geleceği olmakla birlikte Bay Joyce'un refahı ile de ilgilidir.

Sanıyorum istediğiniz bilgileri verebildim. İhtiyaç durumunda tekrar yardımcı olmaktan mutluluk duyarım. Joyce'un 5 ve 8 yaşlarında iki çocuğu var. Ateşli sıtma hastalığının sebep olduğu bir göz rahatsızlığına sahip. Okulların yeni ders dönemi E [*el yazısıyla eklenmiş*: Ekim ayında başlayacak fakat bir okuldaki bir pozisyonunda iş bulup bula-mayacağı henüz belli değil.]

saygılarımla
Ezra Pound

* * *

'Kraliyet Edebiyat Fonu' Joyce'a 75 £ verdi, Richard Ellmann'ın dediğine göre bu miktar *Ulysses'in* Bloom'la ilgili ilk bölümlerini yazarken Joyce'u epey rahatlatmıştır. Joyce'un Eylül ayında teşekkür etmek için yolladığı mektuba Yeats şöyle cevap vermiştir: "Kraliyet Edebiyat Fonu'nun akıllıca davranıp işe yarar bir karar almış olmalarına gerçekten çok sevindim. Bana teşekkür etmene gerek yok çünkü senin ihtiyacın olduğunu düşünen asıl kişi Ezra Pound'du. Ben onun teklifi üzerine hareket ettim çünkü benim için Fon'a sırf kişisel sebeplerle yaklaşmak daha kolaydı. Gosse'nin (Fon komitesindeki insanlar üzerinde, önyargılı da olsa, daha çok etkisi olduğundan) bu işi benden daha iyi yürüteceğini düşündük. Asıl yük ise Ezra'nın üzerindeydi" (Cornell'de).

Mayıs ayında Pound, *Sürgünler* için bir yapımcı bulma konusunda yardım edeceğini söyledi. Bu onun için iki yıldan fazla bir süre için aralıklarla bırakıp sonra geri döndüğü bir görev hâline geldi. Joyce'un ajansı J. B. Pinker ile uzun süre mektuplaştı (bu mektuplar Gordon N. Ray'de bulunmaktadır). Pound ilk şansını Los Angeles, Burbank Tiyatrosundaki Oliver Morosco'nun Londra temsilcisi Cecil Dorrian ile denedi. Pound'un bu organizasyon ile arasında "kişisel ve mesleki olmayan" bir tanışıklığı vardı. Bir sonraki mektupta Pound ismen olmasa da ilk defa *Ulysses*'ten bahsetmektedir. Joyce kitabını 1906'da tasarlamış ve yazmaya 1914'te başlamıştır ve bu esnada da *Portre*'nin son dokunuşlarını yapmaktadır. Bahsi geçen yeni dergi ile John Quinn ile yapılan ilk görüşmeler kastedilmektedir. John Quinn, New York'ta avukat, sanat meraklısı, yazma eser koleksiyoncusu ve Yeats'in de arkadaşısıdır. Quinn, Pound'un eserlerini çok beğenirdi ve Pound aracılığıyla vortisist ressamlarla da ilgilenirdi; sonradan Pound'a Amerikalı yayınevleri arama konusunda yardımcı olmuştur. Yeni dergi arama çalışmaları Pound 1917'de *The Little Review* dergisine katılana kadar bir sonuç vermemiştir.

27 Ağustos 1915

5, *Holland Place Chambers,*
Kensington. W.

Sevgili Joyce: Pinker tiyatro oyununuzun Cecil Dorrian'a gönderildiğini söyledi (yazdı).

Bu mektubu, yazarlarına ödeme yapabilecek bir aylık dergi bulmuş olabileceğimi söylemek için yazıyorum. Tüm günümü New York'tan gelen telgrafa cevap olarak bir prospektüs yazmakla geçirdim, sırf biraz Amerikan doları yakalayabilmek için.

Adınızı muhtemel yazarlar arasında öne çıkan bir yere yazdım. Elinizde hazır ne varsa doğrudan bana gönderin, eğer taslağımız başarısız olursa her şeyi olduğu gibi Pinker'a iletirim.

Ben "Mercure de France" benzeri bir dergi çıkarmak istiyorum tek farkı daha iyisi olacak.

Bir de merak ediyorum, acaba kendi eserleriniz dışında bir şeyler yazdığınız bir "köşe" ister misiniz? Örneğin herhangi bir dilde yazılmış modern edebiyat eserlerinden hakkında yazmanıza degecek kadar ilginizi çekenleri aylık olarak incelediğiniz bir köşe ya da başka bir şey?

Hiç olmazsa hakkında bir şeyler yazdığınız veya yazmayı düşündüğünüz kitap, makale veya konuların bir listesini gönderebilirsiniz.

Makale yazarken ben teoriden ziyade belli bir konunun yazılmasından yanayım, ama yine de yazmaya değer görülen her konunun "kullanılabilir" olduğu bir zaman vardır.

Dergide yazması gerektiğini düşündüğünüz herhangi birini tanıyor musunuz? Ben tanıdığım tüm zeki adamların (ve bazı kısmen zeki olanların) yazılı olduğu bir liste hazırladım. Önümde ne kadar çok fikir sahibi insan olursa o kadar iyi.

Bu listeden er ya da geç bir şeyler çıkacaktır düşüncesindeyim.

Portre kitabınızın devamlılığı açısından, Egoist dergisinde olduğundan daha uzun seri parçalar hâlinde çıkması gerektiğini düşünüyorum.

İlgilenmem gereken birçok mektup var, bu yüzden şimdilik benden bu kadar.

sevgiler
Ezra Pound

6 Eylül 1915

5, *Holland Place Chambers,*
Kensington. W.

Sevgili Joyce: Sayfanın bozuk görüntüsünden dolayı özür dilerim, daktilo şeridinin bir yarısı artık yıpranmış.

Komitenin size para yollamış olmasına sevindim, eğer Yeats'in desteği olmasaydı benim yapabileceğim pek bir şey yoktu. Bu süreçte Gosse ile aralarındaki mektuplaşma gayet zevkli olmuş, yalnız Gosse ne sizden ne de W. B. Y'ten bir bağlılık sözü duyabilmiş, bu sebeple biraz yakınmış (ikinizden de böyle bir söz beklenmiş olması matematiksel olarak da mümkün olamazdı zaten...). Yeats onu bir şekilde ikna etmiş ve Gosse sizin adınızı İsviçre'de yaptığınız işlerden (??? muhtemelen) bilebileceğiniz birine vermiş. Bana kalırsa siz yine de G'ye doğru, takdire layık, hafif tumturaklı (çok değil) iddialarınızla dolu bir mektup yazıp Kraliçe Viktorya ve varislerine bağlılığa olan itirazlarınızı açıklayarak onu rahatlatmalısınız.

Sendikayı da boşverin, eğer C[ecil]. D[orrian]. oyunu reddederse size getirisi para olmasa da şeref olur. *Tam olarak* çoğunluk gibi düşünüen bu tuhaf insanların, ne yaptıklarını çok iyi bilmeleri dışında, algılarındaki çoğul banallığın farkında olduklarına dair sarsılmaz bir inancım var.

Oyunla ilgili olarak Pinker’a yazacağım, C.D.’nin de oyunu bana göndereceğini düşünüyorum. Gerçi Tanrı biliyor ya ben de oyunla ne yapacağımı tam olarak bilmiyorum. Şikago’daki tiyatroya birliği belki sahneler veya Amerika’daki bir sanat tiyatrosu yapmak ister hatta belki basabilirler, bunların hiçbirisi şu an için kesin değil.

Hayır, kitaplarınız hiç de işe yaramaz değil çünkü onlar olmadan komiteden hiçbir şey koparamazdık ve “roman başına herkesin aldığı miktar” 75 £’dur. Halk kendi kalitesinin tam tersi oranda kalitede bir eser talep eder ve bu eserlerden şans eseri biri beğenilir ve ortaya [bir] rezillik abidesi çıkar. Uzun zaman sonra, La Glorie tekrar ticari bir güç hâline gelir. Bu da bir çirak tarafından değil de bir editör tarafından reddedilmenin garantilendiği anlamına gelir.

Bir dergi bulsam bile (muhtemelen aylık olur) bir anda para yağmuruna tutulmayacağımız kesin. Her zaman bir sorun çıkar. Sanırım bir köşe istememek konusunda haklısınız ve Papini²⁶ veya aynı fütürist fırça ile boyanmış (uç uca eklenmiş parçalardan oluşan tablolar ve ishal olmuş gibi bir yazma şekli) diğer tüm genç İtalyanları okumak yerine kendi seçtiğiniz şeyleri okumakla daha iyi bir iş çıkaracağınıza eminim.

Kendi çağdaşı hakkında okumanın veya eleştiri yapmanın başka bir dezavantajı ise, övemediklerinizin size karşı ağır ve yarı bilinçli bir kin beslemeye başlamaları ve övdüklerinizin ise kendileri dışında birilerinin eserlerinde bir umut ışığı gördüğünde öfkeden köpürmeleridir. Ayrıca “edebî şahsiyetinin, yarattığı eserlerin, vs. vs. öneminden” paragraflarca bahsedilen “edebî klişeler”i de unutmamak gerek.

Genel olarak insan psikolojisini göz önüne seren veya bakteriyolojiyi ilgilendiren konuları insan üzerinde gözle görü-

26 Giovanni Papini, İtalyan *avangart* yazar ve polemikçi, özgün fütüristlerden biridir.

lebilir hâle getiren her şey oldukça eğlencelidir. Yine de bu meseleyi büyütmeseniz çok iyi olur. EĞER bir dergi bulursak istediğiniz her şey hakkında yazabilirsiniz, hatta yaşlı McClure (popüler bir Amerikan dergisinin sahibi)²⁷ bana sevmediğim bir şeyi hiç bir zaman yapmamam tavsiyesinde bulunmuştu. Kendisi de hiçbir zaman yapmamış, çünkü insan sevmediği şeyleri iyi yapmayı beceremez.

Bahsettiğim şu saçma gazete kupürlerini de gönderiyorum, belki bu hâllerıyla sansürden kurtulabilirler. Arka taraflarında tahrik edici herhangi bir şey olduğunu düşünmüyorum. New Age, Şubat'ta ve yakın zamanda da St Louis gazetesi²⁸ basıldığında haberlerin herhangi bir komutana yardımı dokundu mu merak ediyorum, aslında bizi daha çok ilgilendiriyor. Bu malzeme eski sayıları edinmek için doğrudan gazetelere yazmanıza değmeyecektir bile. Yazımda Orta Çağ Almancasında "Sizi biraz nüktedan olmaya davet ediyorum" anlamına geldiğini düşündüğüm bir ifade kullandım, bunun dışında makalemin ve mektubumun sansüre uğraması için bir sebep göremiyorum.

Derginin 1 Ocak'tan önce açılacağını zannetmiyorum, Quinn yeterli parayı toplamayı başarsa bile.

Artık Brzeska ölü olduğuna göre, *pour la patrie*²⁹, yaptığım eleştiriler heykellerinin piyasada bir yer edinmesine yardımcı oldu. Eğer yaşasaydı aynı yeri yine edinebileceğini bilmek insanı rahatlatıyor ve eğer geri gelebilseydi hiçbir sorumluluk altında kalmadan burada çalışabilirdi fakat tüm bunlar işin ironi kısmı.

27 S. S. McClure, öncü Amerikalı editör ve yayıncı, McClure sendikasının ve *McClure's Magazine*'nin kurucusu.

28 "İrlanda'nın Varolmayışı" sayfa 55-57 ve "Affirmations: Edgar Lee Masters" *Reedy's Mirror*, St. Louis, Aylık., *The New Age*'in kınadığı bir form olan *vers libre*'yi (serbest nazım) savunduğu için Pound'un yazıları arasından çıkarılmıştır.

29 Fransızca, vatan için (ç.n)

Bu mektup biraz uzun oldu, bu yüzden daha da uzatmadan burada kesiyorum.

sevgiler
Ezra Pound

{6 ile 12 arası} Eylül 1915

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.

Sevgili Joyce: Portre kitabının muhteşem sonunu az önce okudum ve eğer ne kadar iyi olduğunu anlatmaya kalkarsam saçma sapan abartılı laflar etmiş olacağım.

Sanırım Bölüm V doğrudan The Egoist'e gitti veya ben yokken buraya ulaştı ve buradan gönderildi... her neyse ben dergiden okudum.

New York'a yeni dergi konusunda 15 sayfalık bir mektup yazmak dışında hiçbir şey yapmadım ve beynim haslanmış durumda. O yüzden bu mektupta benden *le mot juste*³⁰ kullanmamı beklemeyin.

Yine de dün gece ne yaptığının bilincinde olacak sakın bir zamanımda kitabınızın son bölümünü okudum, size o zaman daha berrak bir şekilde yazabilirdim.

Bence kitap gayet sağlam ve kusursuz. Merak ediyorum da acaba "lüks içinde yüzerken" veya sonu gelmeyen küçük zevklerin cazibesıyla, sonsuz vakit kayıplarıyla ve bayağı eğlencelerle (ya da tam tersi, mutsuzluklarla) dolu bir metropolün koşuşturmacasında aynı şekilde yazabilir miydiniz.

Bana kalırsa bu kitap Flaubert ve Stendhal'inkiler gibi kalıcı olacak. Ne Stendhal'inkiler kadar keskin hatlara sahip ne de Flaubert'inkiler kadar cilalı. Bence İngilizce yazarlar arasında Hardy ve Henry James'e daha yakınsınız (burada

30 Fransızca, doğru kelime (ç.n)

bir benzerliği kastetmiyorum, Şimdiye kadar ikisinin arasında nesir türünde kalıcı bir eser verilmedi. Eminim en kısa zamanda veya er ya da geç hak ettiğiniz itibarı kazanacaksınız.

Siz diğerlerini boşverin, artık insanın *tekrar tekrar* okuyabileceği kitaplar bulunmuyor. Her paragrafında ayrı bir zevk veren nesirlerle karşılaşmıyoruz. Kısa ama büyüleyici bir kitap bölümünü uzun tesirsiz bir romana çevirerek metnini feda eden birini tanıyorum... ama o ayrı bir hikâye.

Burada söz konusu kitap için harcanmış on yıldan bahsediyoruz, Dublin 1904 ile Trieste 1914. Kimse bu sürede bir kitap yazamaz üstelik deneyenler de olmamış değil.

Diğer okula gelirim. Sonu gelmeyen aptallıklardan bıktım usandım artık. “Güçlü” bir eser... hadi oradan! Bir Şeyler okumuş ve işini bilen bir yazarla karŐılaŐmış olmak gerçekten büyük bir rahatlık. Bir yandan kenar mahalleli tezgâhtarların diğer yandan korkak Oxford mezunlarının veya Oxford’dan atılmışların ürünleri... of! Ve hiçbirinde biraz da olsa bir yoğunluk yok, *hiçbirinde*.

Tiyatro oyunu elime ulaştı, bölünmeden okuyabileceğim bir vakit bulur bulmaz okuyacağım.

Daha Sonra

Oyunu az önce bitirdim.

Okumaya başladıktan sonra (klişe) bitirene kadar (klişe) elimden bırakamadım (klişe)

Evet, gerçekten ilgi çekici. Sahnelenmek için uygun değil. (Hayır, “Abbey” için uygun değil, siz kendiniz daha iyi bilirsiniz Bay Joyce.)

Çok heyecan verici bir oyun. Fakat [*üzeri çizilmiş*: onu] sadece okunması bile yoğun dikkat gerektiriyor. Bence izleyici takip etmekte ve anlamakta zorlanacaktır, oyunu deneyimsiz bir yönetmen sahneye hazırlamış olsa bile.

Yoksa hiçbir yönetmenin kullandığımız zarif ve kısırlaşmış günümüz İngilizcesiyle oyunu sahneleyebileceğini düşünmediğimden değil.

Kabaca konuşmak gerekirse, sadece *okurken* anlayabilmek için tüm dikkatimi tamamen oyuna vermem gerekti. Ayrıca ortalama bir tiyatro izleyicisinden daha zeki olduğumu varsayıyorum (Tanrı bizi korusun).

Yanılıyor olabilirim ama sahnede oyunu sergileyen oyuncular bazı anlamların altını çizip, ruh hâli değişikliklerini yansıtabilirler ama...

... yine de “benim pek tiyatroya gitmediğim gerçeğini” hesaba katarsak, demek istediğim ben tiyatrolarda çok öfkelenirim (neden bu kadar *sıkıldığımı* bilmiyorum) ucuz bir sinema zevkim vardır ve oyuncuların veya yazarın aptallıklarına çok sinirlenirim falan filan. İzlediğimden çok kısa bir süreliğine zevk alsam da büyük bir kısmında sıkıntıdan esneyip dururum. Karım eve geç gitmeme eskisi kadar aldırmıyor... yine de tiyatroya pek gitmiyorum... bütçemin elverdiğinden fazla para istiyor. Hem ben rahat koltukları seviyorum, çoğunlukla da bana bedavaya geliyor zaten, uzun bir kuyrukta bekleyip yer kapacak kadar tiyatro hayranı değilim.

Genel olarak tiyatro ile ilgili görüşüm şu aslında: Sanatın en iğrenç ve en bayağı formu bana göre. Bir oyun, bir araya toplanmış binlerce aptala birden hitap eder fakat roman veya şiir bir kitabın içinde durur ve sırasıyla bulunmaya değecek insanlar için bekler. (mesela şu anda yanımda bir klavikord var, kendi paramla asla alamam ve çalmayı da

bilmem³¹... bir de “BLAST”a müstehcen bir hicivli şiir ile katkı sağladığım için Quarterly Review’den atıldım...

ve eğer bu mektubu dün gece, “Portre”yi bitirdikten hemen sonra (02:00’da) yazsaydım size “Cher Maitre”³² diye hitap edecektim.

Kendilerinin sahnelenmek üzere sırada ne yazma planları var acaba

?????

Düşünceyi gerektiren herhangi bir şeyde insan çoğunluğu dikkate alabilir mi?

A. Sahnelenebilecek

B. bilindik ve baştan savma olmayan

bir oyun inşa etmeye yarayan çok az duygu dışında bir temel var mıdır?

Aklın birliği yoktur, düşünmeye başladığımızda birbirimizden ayrışırız, keşfederken birbirimizden uzaklaşırız.

Fakat hissettiğimizde bir araya geliriz.

Sizin tiyatro eseriniz de elbette duygusal. Birçok duyguyu harekete geçirmek konusunda oldukça iyi ve şüphesiz kendine has bir yapısı var. Fakat “Portre” kadar yoğun olduğunu düşünmüyorum, en azından bana öyle gelmedi.

Benim çıkardığım sonuç oldukça yorgun bir kafaya ait. (üç bin kelimelik karmaşık bir iş planı hazırladığımı... şehre indiğimi ve biri için iki modern resim satın aldığımı... biraz tenis oynadığımı hesaba katmalısınız... yani sizin bir tiyatro izleyicinizin yapabileceğinden daha fazlası değil...

31 Pound’un Arnold Dolmetsch yapımı klavikord; Gaudier-Brezska’nın yaptığı büst gibi o da Londra’dan Rapallo’ya ardından da Brunnenburg’a Pound’u takip etmiştir.

32 Fransızca, değerli üstat (s: 21) (ç.n.)

Taslağınızı daha taze bir zihinle okuyabilirdim elbette ...
ma che³³...

Birinci perde boyunca oyunun sahnelenmeye uygunluğu konusunda şüphelerim vardı... tiyatrodan nefret etsem de (nefret değil elbette) bir tiyatro eserini okurken sahneye uyup uymayacağını düşünmeden edemiyorum (bu benim “Lope de Vega’nın Oyunlarında ‘*gracioso*’nun³⁴ İşlevi” konulu bir doktora tezi yazmaya çalışırken edindiğim bir alışkanlık)³⁵

İkinci kez okumadan şunu söyleyebilirim ki oyunun sahnelenmesinin sağlayacağı kazanımlardan ilki Robert’ın parfüm sıktığı o zarif sahne olur.³⁶

Demek istediğim veya alıntılanmak gerekirse “karakter” komedidir. [*üzeri çizilmiş*: Duygu ise] Trajedi ise duygudur. Yanılıyor olabilirim. Oyun belki sahnelenmeyi kaldırabilir. The Stage-Society belki bir denemek isteyebilir.

Ayrıca Granville Braker³⁷ tavrından hiç hoşlanmıyorum...
ma che...

Eğer o iğrenç insanların oyunculuklarını izlemek istiyorlarsa... dikkatinizi çekerim... onların ne yapamayacağını anlamanın bir yolu yok veya neyden hoşlanmayacaklarının... (eğer oyun elden geçirilirse... ki bakır Shaw bazı yerleri kırpma isteyecektir... çünkü onlar sadece otla beslenirler.

33 İtalyanca, ancak (ç.n.)

34 İspanyolca, komiklik (ç.n.)

35 Pound 1906’da Pensilvanya Üniversitesinden burslu bir öğrenci ile Avrupa’ya gitti. Bu öğrenci bursu yenilenmediği için tezini yazamamış fakat yerine Indiana, Crawfordsville’deki Wabash College’da Eylül ayından 1907 yılıbaşına öğretmenlik yapmayı kabul etmişti.

36 Sahne II’nin girişi, Robert Bertha’nın pansiyona gelmesini beklemektedir.

37 Bu bir kelime oyunu veya baskı hatası mı? Harley Granville-Barker, oyun yazarı, aktör ve Shakespeare eleştirmeni.

Eserleriniz toplu olarak basıldığında bu oyun çeyrek hacimli ilginç bir kitap olacak.³⁸ Tanınan bir yazar olduğunuzda, sırf siz yazmış olduğunuz için klasik insanlar oyununuzla layıkıyla ilgilenecek ve yeterince bilgi sahibi olarak okuyacaklar... fakat o zamana kadar neler yapılabilir, bakacağım.

Ülkemin aşırı erdemi (yani kabalağa yenik düşmemiş kısmı.) Bir oyunu bir yönetmene götürmeden önce o oyunun hitap edeceği tam rakam belli olmalıdır.

Yatak odası sahnelerinde izleyici kendini toparlayacaktır, erotize olacaktır... heyecanlanacaktır AMA düşünmeyecektir... balkon tamamen dolar... protokol hakeza... localar hakeza...

Atık Ibsen oyunları oynanmıyor. Eğer bir Ibsen tiyatrosu olsaydı eminim sizin oyununuz kapalı gişe olurdu... ma che...

Mektubu burada sonlandırıp gece yarısı postasıyla göndersem iyi olur.

Oyunu tekrar okuyup bir şeyler yapabiliyor muyum diye bakacağım.

Lane'in yönetmeni şöyle yazmış ((Bay Joyce'un romanıyla ilgili öğrendiğimize sevindik, fakat Bay Lane bir ajansla çalışmayacak. Fakat yine de siz veya Bay Joyce eserin taslağını göndermek isterseniz değerlendirmekten mutluluk duyarız)).

Pinker'a yazmakla siz hiç uğraşmayın, ben taslağı ondan alıp Lane'e iletirim. Lane benim Brzeska ile ilgili yazdığım biyografiyi basacak, bu yüzden onunla sürekli iletişim hâlindeyim.

38 Bu cümle ve hitaptaki "Sevgili" kelimesi kırmızı renk ile daktilo edilmiştir; bu örnekler Pound'un daktiloda yazılmış mektuplarında vurguyu göstermek için yaptığı tek "deneylerdir".

(ayrıca bir ajansla çalışmadıklarını söyleyerek tabii ki blöf yapıyorlar. Hepsi muhakkak bir ajansla çalışıyor... en azından ben öyle düşünüyorum... Secker ise tam bir * * * *
* ... ve Abercrombie ve o sarhoş çetenin kitaplarını basıyor...³⁹

Eğer bu mektubu bu gece göndermek istiyorsam burada sonlandırmalıyım.

sevgiler
Ezra Pound

* * *

İkili arasındaki mektuplaşmalardan en teorik ve istikrar-sız olan 6 - 12 Eylül tarihli mektubu Pound, *Kantolar'ın* ilk taslakları ile uğraşırken yazmıştır. Modern dünyanın keşmekeşi “içine doldurulabilecek” bir “torba”, “düşünce üzerine kurulu yarı dramatik, yarı epik yeni bir hikâye formu”⁴⁰ Dante’nin *İlahi Komeğya*’sında ve Whitman’ın *Çimen Yaprakları*’nda düşünülmüştü ve Browning’in *Sordello*’suna öncülük etmişti. Kantolar; Pound’un vortisist veya soyut “form anlayışı”, 1915’te Japon Noh tiyatro oyunları ile ilgili yaptığı çalışmalar ve Byron’ın Don Juan’ından çıkardığı bir seri hiciv modeli olan “L’Homme Moyen Sensuel”in [Cazibeli Tellal] arkasındaki fikir üzerine kurulmuştur. Modern bilincin tüm içeriğini kapsayabilecek sentetik bir

39 Lascelles Abercrombie ve Georgianlardan bahsedilmektedir. Pound’un Abercrombie’ye nasıl meydan okuduğu ile ilgili birçok hikâye anlatılır. Pound genç şairlere realizmi bırakarak Wordsworth (bazıları Milton der) çalışmaları gerektiğini tavsiye ederek Abercrombie’yi düöllaya davet etmiştir. Abercrombie, söylendiğine göre, bu meydan okumayı ciddiye almış ve Pound’un usta bir eskrimci olduğunu öğrendiğinde korkmuştur (Pound o ara Yeats’e eskrim öğreterek onu forma sokmaya çalışıyordu). Fakat Abercrombie meydan okunan olarak silah seçme hakkını kullandı ve Pound’a satılmayan kitaplarının baskılarıyla birlikte birbirlerini vurma teklifinde bulundu. Olay devam ederken Abercrombie bir gün Yeats’i ziyarete gitti ama kapıda Pound tarafından karşılanınca kaçtı. Bu hadise ikili arasındaki olayı sona erdirmiş ve iki şairi de zarardan korumuştur.

40 “Three Cantos, I,” *Poetry*, X, 3 (Haziran 1917), ss. 113, 117.

form yaratabilmek için imgeci lirik şiirin, dramanın, tahkiyeli şiirin ve gerçekçi roman ve sinemanın metodundan yararlanmıştı. 1915 yılbaşında en az beş kantosunun taslaklarını tamamlamıştı, bunlardan ilk üçü aldıkları en son hâlden farklı bir form ile 1917’de *Poetry*’de yayımlandı. Fakat Pound modern bir edebî esere, özellikle de şiire, romana özgü realizmi ve tarihi nasıl dâhil edeceği sorununu çözemedi. Browning’in etkileyici metodunu kullanarak kendi “bakışını” yansıtmaya devam mı etmeliydi, diye sormuştu *Kanto* I’in ilk hâlinde, yoksa “suratını asıp sözü romancılar mı bırakmalıydı”? Pound, Joyce’a yazdığı mektubun hemen arkasından yazdığı bir sonraki makalede bu soruyla boğuşmaktadır, makaleyi Şikago’ya *The Drama*’ya yollamış ve makale Şubat 1916’da yayımlanmıştır. Joyce’un eserleriyle, özellikle de *Portre* ile ilgili giderek artan heyecanı Nisan 1916’da, 1912’den beri sürdürdüğü yeni şiir incelemesinden bahsederken ona şu sözleri sarf ettirmiştir: “James Joyce, son on yılın tartışmasız en dikkat çeken yazarı sadece nesir yazmakla yetinmektedir.”⁴¹

BAY JAMES JOYCE VE MODERN SAHNE⁴²

Bir Oyun ve Bazı Düşünceler

İki ay önce, 17. yüzyılda yaşamış bir oyun yazarı üzerine bir makale yazmaya başladım. Bu yazarın oyunlarından birinin İngilizce tercümesini bitirmek üzereydim ve yazara olan ilgim o an ile sınırlı değildi. Serüvenlerle dolu bir hayatı vardı. Tercüme ettiğim oyunun vermek istediği dersler net bir şekilde bir şemaya dönüştürülebilirdi. Oyunun gayet değerli bir “konusu” vardı; fakat kullandığım ifadelerin gösterilen gerçeklerle uyumlu olup olmadığını kendi kendime sorgulamaya başladım, birkaç okurun bu konuya vakit ayırmalarına değecek miydi, ben değmeyeceğine

41 “Status Rerum – the Second,” *Poetry*, VIII, 1 (Nisan 1916), ss. 38-43.

42 *The Drama*, Şikago, VI, 2 (Şubat 1916), ss. 122-132.

inanıyordum. Bu eski oyunun ve yazarının ispat edilebilir gerçekler karşısında artık yürürlükten kalkmış olduklarını düşünüyordum. İşi ehline bırakarak bu konudan anlayanların tiyatro üzerine yazması gerektiğine karar verdim ve ben kendi çalışmalarına geri döndüm.

Geçen hafta Bay James Joyce'un yazdığı bir tiyatro oyunu elime geçti ve iki yıl boyunca tiyatro oyunları dışında hiçbir eser okumamama sebep olan tartışmalı ilgimi bana hatırlatarak bir dizi soruyu da aklıma getirdi: Tiyatro gerçekten yararlı mı? Bugünün tiyatrosu veya bugünün sahnesi, modern yazarların kendilerini memnun kalacakları bir şekilde ifade edebilmelerine müsaade eden bir form veya vasıta mı?

Bay Joyce şüphesiz modern yazarlarımız arasında en iyilerden biri. Kendisi bir roman yazdı ve ben o romanın kalıcı olduğunu göstermek için bu dünyada elimde ne varsa vermeye hazırım. Bu roman Stendhal ve Flaubert'in eserleri kadar kalıcı. İki yayınevi sudan sebeplerle romanı reddetti ve bir diğeri ise "Bay Joyce'un durumu(nun) bir ajansla çalışabilmesi için müsait olmadığı" gerekçesiyle romanı incelememi bile – fakat Bay Joyce Avrupa'da yaşamaktadır ve İngiltere'deki işleri ile bir vekil tayin etmeden bizzat ilgilenmesini beklemek yanlış olur. Bay Joyce benim kuşağımın en iyi İngilizce nesir yazan yazarıdır. Şimdiye dek bildiğim kadarıyla Paris'te veya Rusya'da ondan iyisi bulunmamaktadır. İngilizcede ise Hardy ve Henry James'in yanında şimdi de Bay James Joyce yer almaktadır. Bay Joyce'a kadar olan sürede birçok yazar birçok roman yazmıştır, bu doğru, fakat bana ve benim birikimime ve yoğunluğuma sahip herhangi biri için bu kitaplar bir öz taşımamaktadır.

Bu nedenle, Bay Joyce bir tiyatro oyunu yazdığında bunu kayda değer buluyorum. Oliver Morosco şirketinin İngiliz temsilcileri oyunu reddettiler ve böyle yaparak çalışanlarına da bir iyilik yapmış oldular, çünkü bu oyun *Peg O' My Heart*'ı [Kalbimin Peg'i] sahneleyen bir şirketin hiçbir işine

yaramazdı; ayrıca hiçbir tiyatronun bu oyunu sahnelemek isteyeceğine inanmıyorum hem sahneleseler bile yeterince başarılı olmayacaktır. Ben oyunu yoğun bir ilgi ile bir oturuşta okudum. Yaklaşık 180 sayfalık oldukça uzun bir oyun.

Oyun bir roman olarak çok iyi olmasa da modern tiyatrodan bulduğum kusurları oturtabileceğim sağlam bir temel olmaya yetecek kadar başarılı. Bazı gerçekleri görmemi ve sorular sormamı sağladı; örneğin, bu tiyatro eserinin barındırdığı mükemmellik salt romancının mükemmelliğinden mi geliyor? Büyük bir çoğunlukla evet; fakat bu oyun bir roman olarak yazılamazdı. Kesinlikle bir oyun olarak yazılmalıydı. Çünkü bir oyun formuna sahip – satır başlarında isimlerin olduğu bir diyaloglar dizisi hâlinde yazılmış olmasından bahsetmiyorum. Kastettiğim oyunun iç yapısı; bir karakterin davranış ve konuşmaları başka bir karakterin davranış ve konuşmalarına yol açıyor ve bu durum oyunu bölünmez tek parçadan oluşan bir bütün hâline getiriyor. Olay yirmi dört saatten daha az bir sürede, Dublin yakınında bulunan iki evde geçiyor, böylelikle klasik bütünlüğe de bir zarar gelmemiş oluyor. Karakterler sert ana hatlarla çiziliyorlar, bu durumu çok farklı bir sanat dalının özellikleriyle anlatmak istersek karakterleri Dürer’in tablolarına benzetebiliriz. Oyunda dört ana karakter var. Bunlardan ikisi yardımcı karakter, biri ise pencerenin önünden geçen balıkçı bir kadın. Dolayısıyla oyunun mekaniğinin sorunsuz işlemesi için olağanüstü bir yetenek kullanılmış. Oyunun bir romanda olduğu gibi tekrar inşa edilerek iyileştirilmesine hiçbir imkân yok. Aslına bakılırsa bu eser, bir tiyatro oyunundan başka bir formda yazılamazdı. Fakat oyun sahnelenmeye uygun değil. Oldukça heyecanlı bir oyun. Güçlü, iyi kurulmuş cümleler diyaloglarda ısıldayarak Ibsen’de olduğu gibi “dramatik bir eşik” yaratıyor. Bazen karakterlerin sahneye girerek kurduğu “Tanrı ile insan arasında bir aracı yoktur” gibi esaslardan bahseden cümleleri kastediyorum.

Oyunun zina konusunu işlediği için sahnelenemez olduğunu söylemiyorum; elbette zinadan bahseden ve sahnelenebilir birçok oyunumuz var. Zinadan bahseden bu tür oyunların üç kuruşluk lüks tiyatrolarda son derece büyük bir çirkinlikle sahneye konduğunu gördüm. Bay Joyce'un oyununda bir kez jartiyerden bahsettiğini kabul ediyorum, fakat öyle bir şekilde bahsetmiştir ki... ancak bir tek bu şekilde gösterilebilirdi... en az iki karakterin sosyal konumlarını belirtmenin tek mümkün yolu olarak bunu kullanmıştır.

"Hayattaki konumu zenginlikle fakirlik arasında bir yerdeydi," diyor Crabbe, Clelia'sından bahsederken; bu sahne bir gece kulübünde geçiyor olup hiçbir kötü niyet barındırmıyor olabilir; fakat olaylar ne hızlı bir şekilde ilerliyor ne de aristokrat bir çevrede cereyan ediyor, kibar Dublin soylularının bulunduğu bir ortamda geçtiğinden o kısıtlanma duygusu rahatlıkla hissedilebiliyor. Ibsen taşra Norveç'i nasıl verdiyse Bay Joyce da kendi Dublin'ini öyle sunuyor.

Elbette, ah elbette, eğer kullanılmakta olan bir Ibsen sahnesi olsaydı, Bay Joyce'un oyunu orada oynanıyor olurdu.

Fakat bizler Ibsen'i küçümseriz; Bay Shaw'u da entelektüel bir elma kurdu olarak görürüz. Buradan kastedilen şudur; Ibsen tam bir agonistti, acıdan beslenirdi, gerçek sorunlarla uğraşırdı. "Hayat, aklın hayaletleriyle yapılan bir mücadeledir" – Ibsen hayatı boyunca hem kendisi hem de tüm insanlık adına bir mücadele içindeydi. Bu dünyayı "bizim dünyamız" – diğer bir deyişle "bizim çağımız" – hâline getirmek için diğer insanlardan daha çok çalışmıştır. Bay Shaw ise entelektüel bir elma kurdudur, kendi zekâsıyla mest olmuş bir şekilde elma içinde kazdığı bir tünelden diğerine yol alıp durur.

Fakat biz "Ibsen'i göremeyiz. Aramızdan şanslı olanlar Mansfield'in⁴³ *Peer Gynt*'i oynadığını görmüştür. Ben de

43 Richard Mansfield, Amerikalı aktör. Shakespeare, Molière, Rostand, Shaw, Ibsen gibi yazarların oyunlarındaki rolleriyle tanınır; Ibsen'i Amerika'ya tanıtmıştır.

Hedda'nın yarı özel bir gösterimine katılmıştım. Ibsen'in sahnelenen oyunlarından yalnızca bu ikisini görme fırsatım oldu, sanırım birçok kişi için de böyle oldu. Profesyoneller bu ve benzeri şeyler söylüyorlardı: "Oyunun temposunu artırmışlar. Ibsen çok daha yavaştır." Bir de Shaw var ki daha çok Ibsen'in içinden kasvetli gerçekliğin çıkarılmış hâli gibidir, renk katmak için biraz Nietzsche kullanmış ve Wilde'in da diyalog tekniğinden yararlanmıştır.

Shaw'un komedileri temelinde Marivaux veya De Musset'in⁴⁴ Fransız komedilerinden farklılık gösterir, çünkü onların eserlerinde hayatın ve tutkunun büyük bir kısmının kendini örttüğü, ince bir tutum ve zarif bir tarzla kendini dizginlediği görülür. Shaw'da ise dizginlenen bir şey yoktur, Androcles üzerine yazdığı farsta biraz yoğunluk görülür, fakat ardından orta hâlli bir vaaz gelir ve onun "komedisi" veya adına her ne denebilirse, kendi aklının ortalama bir İngiliz'den biraz daha çok çalıştığı gerçeği üzerine kuruludur. Akıllı bir insanın özellikle de hayatı bir mesele ile ilgili Bay Shaw'a tavsiye için gittiğini hayal bile edemezsiniz. Çünkü kendisinin gerçeklikle arası pek iyi değildir.

Sanatın merkezinde ise gerçeklikle kurulmuş olan sıkı bir bağ bulunmaktadır. Sanat Galdos, Stendhal, Flaubert veya Turgenev ya da Dostoyevski ve hatta De Musset gibi bir romantiğin yaptığıdır fakat bir elma kurdu aklının yaptığı değildir. Konu kasvetli olmak meselesi değildir; bunu sanatın en ince türüne dahi taşıyabilmektir.

Bay Joyce'un tiyatro eserinin sorunu da tam olarak gerçeklikle ilgili olmasıdır. Bu oyun "tehlikeli" bir eser olarak kabul edilebilir, çünkü yazar entelektüel – duygusal bir mücadeleyi tasvir etmektedir, çünkü yazar düşünce ve duygunun klişelerinden değil hakiki düşünceden ve hakiki sorgulamadan bahsetmektedir.

44 Pierre Marivaux (1688-1763) ve Alfred de Musset (1810-1857), Fransız komedi oyunu yazarları.

Bu oyun tiyatroya ait değildir, sahnelenmeye uygun değildir; çünkü olayların kapalılığı ve inandırıcılığı, günümüz koşullarında, seyircinin takip edemeyeceği bir seviyededir.

Sanırım tüm bunlar düşüncelerimin temelinde yatanı açıklamama yetmiştir.

Tüm bunlar şuraya varmaktadır: Tiyatro, romanın karşısında kendi yerini koruyabilir mi? Modern tiyatro kalıcı olabilir mi? Belli bir zaman diliminin kalıcı olmuş sanatı demek şüphesiz o zamanın sanatçılarının en iyi ve en sağlam eserlerini verdiği bir sanat anlayışından bahsetmektir.

Örneğin, *on dördüncü yüzyıl* nesri, Dante'nin şiiri kadar iyi değildi, dolayısıyla her çağ kendi içinde değerlendirilmeli. Elizabeth dönemi nesri Shakespeare'in tiyatrosundan daha iyi değildi, dolayısıyla biz o dönemi daha çok tiyatro eserleriyle hatırlıyoruz. Voltaire'in çağdaşlarının şiirleri onun nesri kadar iyi değildi, bu yüzden o dönem Fransa'sı şiirleri ile bilinmemektedir. Yaklaşık son yüzyıldır, büyük yazarları düşündüğümüzde daha çok roman yazarlarını göz önüne almaya meylediyoruz. Belki nadiren Ibsen ve Synge de aklımıza geliyordur. Hatta bazı şairleri bile hatırlayabiliriz. Fakat bu durum problemimize bir çözüm getirmiyor.

Bu derginin ve Drama League'in varlığı bana göre, tiyatronun modern bir sanat dalı olduğunu kabul eden -ya da öyle olmasını isteyen- kayda değer miktarda insanın varlığını işaret ediyor.

Tiyatro çok karmaşık bir sanat dalı; dolayısıyla en büyük sanat dalı olma ihtimali üzerine biraz düşünmeliyiz.

Oyunculuk

Sanırım hepimiz kusursuz oyunculuklar izlemiştir. Modern oyunculuk ise, bilemiyorum, bana Bay A. Bennett'in romanları gibi bol ve ucuz olan, kusursuz ama *mimetik* bir

oyunculuk gibi geliyor. Piyasada bunlardan bol miktarda bulabiliyoruz. Bir sürü akıllı ama ilgi çekmeyen insan, akıllıca ama vasat oyunlar yapıyorlar. Bu oyunlar eğlendirici. Bunlardan herhangi birini izlemek için özel bir sebep bulmak güç. Ticaretin verim kazandığı, edebiyat ve tiyatronun yükselişe geçtiği bir zamandayız.

Peki, iyi oyunculuk? Oyunculuğun kendisi bir sanat dalının itibarını artırabilir mi?

Evet, ben bir kez buna şahit oldum. Bernhardt'ı izledim; dizleri o kadar titriyordu ki neredeyse tüm oyun boyunca ya sevgilisine ya da arkadaşına yaslandı. Oyun *La Sorcière* idi, pek de iyi bir oyun sayılmazdı. Belden yukarısında jest ve mimikleri muhteşemdi. Oyunun bir yerinde, boz rengi kıyafetini çıkararak üzerine tam oturan altın rengi bir elbise giydi. Tüm olay bu – bir kıyafeti çıkarmak. Bu oyundaki herhangi bir sahne olabilir. Ama bir genci canlandıran o titrek yaşlı kadın, sanatın gücüyle kıyafetini çıkarıverdi.

Demem o ki, o kadın bir imge yarattı, öyle bir imge ki, en azından benim için, neredeyse bir heykel kadar kalıcı olan bir imge. Oyunun geri kalan çoğu kısmını hatırlamıyorum; zaten oyun çok da önemli değildi.

Orada gördüğüm sanattı, Umewaka Minoru'yu⁴⁵ bugünlerle taşıyabilecek bir sanat, mükemmel oyunculuk.

Konuşma

Peki, kullanışsız mıdır? Sanırım ancak deli saçması, romantik bir oyun anormal trajik olaylara sahne olarak o tarz jestlere müsaade edebilirdi vesaire.

45 Umewaka Minoru, Japonya'da Noh sanatını yeniden canlandırıp ve muhafaza etmiştir. Ayrıca bu sanat üzerine yaptığı çalışmalarda Ernest Fenollosa'ya kaynaklık etmiştir.

Ancak Bernhardt’ın performansında başka bir şey daha fark ettim; oyun bittikten yarım saat sonra üzerimde bıraktığı duygusal etki, performans esnasında herhangi bir andaki duygusal etkiden daha fazlaydı. Bu, elbette, “Bernhardt’ın başarısının ardındaki sırdır.”

Belki de bu, oyun yönetmeninin epey garipseyeceği, belli bir sebepten kaynaklanıyordur. Bu durum, küçük bir zilden çıkan ve sürekli tekrarlanan sesin, çok geniş bir salonu ne taraftan geldiği kolayca kestirilemeyen büyük bir gürlmeye boğmasına benzetilebilir. Bu ayrıca sürekli tekrarlanan bir ritme de benzetilebilir... örneğin Fransız aleksandrinler. Seyircide bir duyguyu hareketlendirmek için veya kaynağını kolaylıkla tespit edemeyecekleri duygusal bir coşkuya sebep olmak için kullanılırlar.

Bana kalırsa, bu, nazım şeklinde yazılmış tiyatro eserleri üzerine söylenebilecek tek “pratik” argüman. Oldukça kullanışlı bir argüman... fakat işe yarar hâle getirmek için Bernhardt’ın yeteneği gerekebilir.

Sahne üzerine yapılabilecek argümanlar ikiye ayrılır; pratik olanlar ve saçma olanlar. Her durumda, sanat yapmaya hevesli oyuncu elinde iki vasıta ile gelir; bunlar konuşma ve jesttir. Eğer kişi büyük sanatlardan birine talip olursa önemli olanın yerine yalnızca mimetik olanı koymayı deneyebilir.

Sinema

“Film” ciddi bir sahne deneyimi umut eden insanların her hâlde en iyi arkadaşıdır. İnsanın ahmaklığının en kati ve alçak formunu ifade için, modern sahne hariç, diğerlerine kıyasla bir vasıta değildir demiyorum.

Örneğin, bazı filmlerin düşüklüğünü, *bayağılığını*, dört dörtlük ve akıl sır ermez embesilliğini ele alalım. Birkaç hafta önce böyle bir film izledim. Film ilk olarak filmin öz-

gürlüğünü savunan yazılı bir bildiri ile başladı; ardından kısa bir an için ağlayan bir Hristiyan'ın görüntüsü ekranda yanıp söndü, gençliğinde Dickens'ın romanlarından birini okuduktan sonra duygularının, merhametinin nasıl harekete geçtiğini anlatan bu "din adamı", hayatını yüceltmek ve dinlediği vaazlardaki kişilerden daha iyi biri olmak için çok çabaladığından bahsediyordu. Daha sonra Poe'nun bir şiirinden dizeler duyuldu. (Çıkarma: Buradan önceki bir kısımda Poe hakkında bilgi almıştık.) Ardından savaştan-önce geçen bir Poe hikâyesinden sahneler geldi; daha sonra karakterler gayet modern olan kıyafetleriyle bir bahçe partisine katıldılar ve birkaç modern karakter daha film karesine girdi, ayrıca Salome dansı yapan bir kadın kıvrılarak sırt üstü uzandı (bu bir Amerikan bahçe partisinde oldukça alışlagelmiş bir durumdur). Çok geçmeden henüz-savaşa-gitmemiş yaşlı amca tekrar görünür. Filmde birkaç yan-olay vardı, bunlardan bir tanesi hatırladığım kadarıyla bir dergideki hikâyeden alınmıştı; yanan çalışıyla Musa, "üçüncü derece sorgusu" yapan modern bir detektif, Golgotha tepesinde İsa, bazı doğaüstü veya normalüstü hayvanlar, alabildiğine yavan, vahşi tepelerin arasında kovalamaca, levha kanunları, "Öldürmeyeceksin," Poe'nun şiirinden birkaç mısra daha ve bir tepeden düşen, hayır, atlayan, bir kadın. Bunlardan önce bir yerde amcanın hayaletiyle ilgili güzel sahneler de vardı; ve son olarak katil aslında filmin son üçte birini rüyasında gördüğünü anlayarak uyandı. Genel uzlaşma şekli!

Bu film, siz de fark edeceksiniz, popüler sahne başarısı için tek bir gerekliliği yerine getiriyor; filmde bir hayli hareket yer alıyor... ve bir an sonra ne olacağını tanrısal bir kahramandan başkası tahmin edemiyor.

Bununla birlikte, "c'mat"⁴⁶ kaliteli tiyatro sevenlerin en iyi dostudur.

46 Fransızca, "cinéma matinée" nin kısaltması, sinema filmlerinin gündüz gösterimi. (ç.n.)

Bunun, bir işe yaramayan, kalitesiz oyunların düşmanı olduğu kesin. Neden? Çünkü insanların sinemada bir saatte izleyebilecekleri saçmalık tiyatrodakinden daha fazladır, *üstelik* sinema daha ucuzdur. Ayrıca genel olarak sinema sanatı Frohman, Tree ve Belasco'nun⁴⁷ sanatından daha iyidir. Demek istediğim, tiyatroya nazaran hayal gücüne de yer bırakmasıdır.

Dahası, sinema -pembe gözlüklü estet sevse de sevmese de- kendine has bir sanat anlayışı geliştirmeye başlamıştır. İzleyici Charlie Chaplin'in kendini nasıl bu kadar eğlendirdiğini düşünmeye başlar başlamaz hemen Chaplin'in X'ten, Y'den ve Z'den de daha iyi olduğu sonucuna varır, çünkü o, Chaplin, minimum çaba, minimum masraf vs. vs. ile maksimum etki yaratmaktadır, bahsi geçen izleyici belli bir sanat anlayışına ve Bayan Bilmemkim'in elbisesi veya Bay Bilmemkim'in göz rengiyle mest olmaktansa övgüye değer bir dram izlemeye daha müsaittir.

Diğer taraftan, hem de oldukça uğursuz bir taraftan bakacak olursak, "Mammon Tapınağı"nın (Londra'daki bir tiyatronun takma adı) gururlu yöneticisinin kısa hikâyesiyle karşılaşırız. Burası görkemli bir sahne ve *de luxe* bir şark sarayıydı. Belasco'yu ve yöneticisine rekabet etmek için, sahneye seçkin bir dram sanatçısını çıkarmış, altın varaklı ihtişamlı bir tahtın her iki yanına aslanlar bağlayarak gururla "Som pirinç!" demiştir.

Saf Tötonların bu ülkeyi işgale hazır farz etmiş olmaları şaşırtıcı mı?

47 Charles Frohman ve David Belasco, Amerikan tiyatrosunun önde gelen yapımcılarından, yapımlarındaki savurganlıklarıyla bilinirler. Sir Herbert Beerbohm Tree, 1885 ile 1915 yılları arasında yapımcılığı ve özellikle de Shakespeare oyunlarında oynadığı rollerle İngiliz tiyatrosuna hükmetmiştir.

İşte güzel okur, hepsi karşında. Tiyatro, Aeschylus ve Shakespeare'in sanatı, izleyicinin zihninde muazzam tutkular ve müthiş imgeler uyandıran sanat! Bir yanda çoğu kısmı bir kadının yatak odasını ve üst sınıf genelevlerin resepsiyonunu süsleyen "iç dekorasyon" olması gereken erkekler tarafından sahnelenmiş bir "drama" (tiyatro) var, sanatsal bir sahne oluşturmak için belli belirsiz bir çılgılık ile olabildiğince az bir drama var ve bir yanda da banalleştirilmiş bir Ibsen var, bu yüzden Shaw elimize geçen en iyisi ve Shaw'un İngiltere üzerine yaptığı hiciv Sterne'nin alıntıldığı bir cümlede çoktan yapılmıştı:

"Yer çekimi: Zihnin kusurlarını kapatmak için bedenin gizemli bir şekilde taşınması durumudur."

Öyle olsa da, Shaw çöküşün sadece bir evresi, çünkü eğer Shaw'a banalleştirilmiş Ibsen diyeceksek bir basamak daha aşağısına ne diyeceğiz, nükteyle yaklaşırsak: güzelleştirilmiş Shaw mu?

Eğer gerçek bir agonist bir "drama" yazmaya çalışırsa bu sahne onu nasıl karşılayacak? Bu problemler senin problemlerin, merhametli okur, çünkü sen her zaman daha iyi bir tiyatro beklentisine giren o büyük grubun içindesin.

Ayrıca, bir problemi karşılarlarken unutmamalısın ki, hayat-taki bütün gerçek problemler aslında çözülmezdir ve gerçek oyun yazarı sürekli arayış içinde olan bir zihne sahiptir; cevabını bulmak için her yeri yoklayacaktır ve samimi bir izleyiciden farklı olarak onun yoklama biçimi daha hevesli, daha geniş, daha bilinçli veya en azından daha açık seçik olacaktır; öbür taraftan size öğüt vermek isteyen, size bir nutuk çekmek için oyununu durduran adam ya sadece eğleniyordur ya da size bir teoriyi yutturmaya çalışıyordur.

Dolayısıyla, Bay Joyce'un oyunu hem tehlikeli hem de sahnelenemez çünkü o zina konusuyla *eğlenmeye* çalışmıyor. O, kişinin kendisinin ve çevresinde sorumlu olduğu akıl sahibi

insanların kişilik hakları ve zekâ, duygu, his ve duyarlılık gibi konulardaki asırlık problemleri gün yüzüne çıkıyor.

Burada sormaya çalıştığım, oluşturmaya ve tekrarlamaya çalıştığım soru şu: Yetenekli yazarlarımızın çoğu bu çeşit bir çalışmayı *sadece romanda* mı yapmak zorundalar, zamanımızda bunu tiyatro türünde yapmaları mümkün değil mi?

Modern tiyatro hakkındaki tüm iddialar bu soruya verdiği-
niz cevaplar üzerine kurulmalıdır.

12 Eylül 1915

5, *Holland Place*
Chambers, Kensington. W.

Sevgili Joyce: Size yine zihnimin yorgun bir ânı denk geldi. Fakat bu sabahı sizden, tiyatro oyununuzdan ve tiyatronun genel durumundan bahseden 2000 kelimelik bir yazı yazmakla geçirdim... Makaleyi Amerika'da üç ayda bir çıkan "the Drama" dergisinde yayımlatmaya çabalayacağım. Bazı hareketlenmelere sebep olabilir, bir yönetmeni olmasa bile bir yayıncıyı harekete geçirebilir.

Merak etmeyin, hikâyeyi ele verecek hiçbir şeyden bahsetmedim, hatta imada bile bulunmadım. Romanın etkisiyle ilgili birkaç şey söyledim (gerisi çoğunlukla sizle ilgiliydi). "The Drama" tiyatro ve sahne üzerine uzmanlaşmış ve sadece bunlardan bahseden makaleleri yayımlayan bir dergi. Japoncadan tercüme ettiğim klasik oyunları da (örn. "Fenollosa and Me [Fenollosa ve Ben]) yayımlamışlardı. Eğer makalemi hazmedebilirlerse "Sürgünler"i dahi basmayı düşünebilirler, fakat korkarım bu oyun onlar için fazla dobra... yine de eğer basarlarsa iyi bir ücret vereceklerdir... artık sahnelenmesinden umudunuzu kesmiş olduğunuzu düşüneceklerdir.

Her durumda, yüksek sayılarla basılan büyük bir dergi olduğundan zarar getirmeyen bir makale üzerinden kendi

çalışmalarınızı bastırabileceğiniz bir yayınevi bulmakta size yardımcı olabilir.

Pinker, bu konuda çok iyimserdi, [*üzeri çizilmiş*: biraz] [*el yazısıyla eklenmiş*: epey] vakit alacağını fakat sizi bir süre ortada tutacağını söyledi. Romanı elinden alıp Lane'e kendim götürmeden önce, ona bir süre daha romanı bulundurması ve bastıracak başka bir yayınevi bulması için izin verdim.

Pinker, romanın düzeltmelere açık olup olmadığını sorduğunda ona **KESİNLİKLE HAYIR!** yanıtını verdim. Conrad'inki gibi bir kestirip atmayla onu biraz hayal kırıklığına uğratmış olabilirim. Her neyse...

Acaba kitaplarınızı, yani Trieste'deki kitaplığınızı getirebildiniz mi, ya da bende işinize yarayacak herhangi bir kitap varsa veya tarafsız ülkeler posta yoluyla kitap kabul ediyorsa yardımcı olmak isterim.

Bir zamanlar Guido Cavalcanti'den⁴⁸ kötü bir tercüme yapmıştım, elimde ondan fazla bir kopya var ve yanında asıl metni de yer alıyor. Eğer eğlenmek isterseniz size onu gönderebilirim veya bir Corbière ya da bir Catullus veya Stendhal'in rastgele bir kitabını (ama sanırım Stendhal'in eserleri İsviçre'de buraya göre daha kolay bulunabiliyor) ya da kendi yazdığım önceki saçmalıklarımın, çıkınımdan herhangi bir şey,

Hazırladığım modern antolojilerden⁴⁹ bir tanesini daha baskıya gönderdim, korkarım bu seferki pek zengin içerikli olmadı, fakat basıldıktan sonra okuyup çöpe atmanız için size de bir adet göndereceğim.

48 *The Sonnets and Ballads of Guido Cavalcanti* [Guido Cavalcanti'nin Sone ve Baladları], 1912.

49 Catholic Anthology 1914-1915, 1915'te Pound yeni şairleri, Amy Lowell'in yaptığı Some Imagist Poets [Bazı İmgeci Şairler] sıralamasından ayrı tutmuştur ve bu ayırım Pound'un amacını aşarak akımın "etkisini azaltmıştır". Pound; Yeats, Eliot, Masters, Bodenheimer, Sandburg, Williams'ın ve kendisiyle birlikte pek çoğunun eserlerini basmıştır.

Kendimi alıkoyduğum birkaç yıldan sonra... kendi kop-yam baharda bana ulaşmış olacak.

Yakın zamanda, İmparator Julian'da dâhil -ki sanırım ol-dukça nadirdir- birçok iyi eski yunan kitabı buldum ama postalama meselesi netleşene kadar size onun yükünü taşı-manızı teklif etmeyeceğim.

Tiyatro eseriniz hakkındaki fikirlerimi belirtmeyeceğim çünkü makaleyi yazarken düşünceleri sıraya dizme yetene-ğimi epey tükettim... en azından bugün için.

“Efendisinin talebesine olan inancı”nın

yer aldığı kısım

hatırdaki kalacak bir cümle olarak dikkat çekiyor.⁵⁰ Ayrıca...
ve

Hayır, buna gerek yok

Artık konuyu kapatmalıyım.

Saat 3.30, güzel bir gün ve ben, biraz geç de olsa, uyan-dığımdan beri daktiloda bir şeyler yazıyorum. Artık gidip biraz hava almalıyım yoksa burada son nefesimi vereceğim.

sevgiler

Ezra Pound

50 *Sürgünler*, James Joyce, çev., Bora Kamceç (İstanbul: Alfa, 2016), ss. 64-65.

ROBERT [*Ağırbaşlı.*] Sen gittikten sonra hep senin için mücadele ettim. Seni geri getirmek için. Buradaki yerini korumak için. Yine senin için mücadele edeceğim, çünkü sana inanıyorum; bu bir çömezın ustasına duydu-ğın inanç. Artık bundan öte bir şey diyemeyeceğim. Sana garip gelebilir... Bir kibrit versene.

RICHARD [*Yakıp uzatır.*] Çömezın ustasına duyduğın inançtan daha da garibi var biliyor musun?

ROBERT Nedir o?

RICHARD Ustanın, kendisine ihanet edecek çömezine olan inancı.

23 Ekim 1915

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.

Sevgili Joyce: Haber olarak verebileceğim yeni bir havadis yok. Son çektiği fotoğraflarımdan bana birkaç tane gönderceğini söyleyen lanet olası fotoğrafçı henüz hiçbir şey yollamadı. Ben de ona ödeme yapmayacağım. Bazı işlerin üzerine çok düşerim. Yakınlarda çekilmiş bir fotoğrafımda çenesiz bir Balkan diplomata benzemişim. Paris'te dört yıl önce bir Yahudi tarafından yapılmış bir portremin fotoğrafı. Portreyi yaparken hem benim hem de kendinin yüzünün bir kısmını kullanmıştı. Bazı insanlar güzelliğin sadece kendi suretlerinde olursa mümkün olacağına inanıyorlar..!

Ekte ayrıca üzerinde fotoğrafım olan bir gazeteden bir parça gönderiyorum. Sanırım bu son yolladığım fotoğraf bana diğerlerinden daha çok benziyordur. Beni arka yüzde bulunan Bay P. Collier'den ayırt edebilmeniz için yazılı kısımları aynen bırakıyorum. Bu fotoğraf birkaç yıllık olmalı *ma che*.

"Drama" sizin hakkınızda yazdığım makaleyi Kasım sayısına koymaya çalışacağını söyledi, ama söz veremiyorlarmış. Benim makalem ellerine ulaştığında o sayı çoktan matbaya gönderilmiş... *speriamo*⁵¹ ... Eğer Kasım'da çıkmazsa Şubat'ta çıkacak (çünkü üç ayda bir yayın yapıyorlar.)

Michio Itow, gelecek hafta kostümleriyle Noh dansından bir performans sergileyecek. "Dünyada" tüm olup bitenler bu kadar. Japon daimyo kostümü Du Lac ve Ricketts tarafından tasarlandı, oldukça değerli bir parça. Itow tanıştığım ilginç nadir Japonlardan biri. Japonlarda genellikle derinlik eksiktir. Burada dev bambu bir flüt çalan başka iyi bir Japon daha var.⁵²

51 İtalyanca, umut (ç.n.)

52 Michio Itow, o zamanlar Londra'da yaşayan geleneksel Japon dansı sanatçısıdır. Yeats'in Noh tiyatrosundan esinlenerek hazırladığı deneysel dramalarda da yer almıştır. 2 Nisan 1916'da Itow ve sanatçı, illüstratör ve sahne tasarımcısı Edmond Dulac, Yeats'e *At the Hawk's Well* [Şahinin Kuyusunda]

Brezska üzerine yazdığım kitabımın içindeki illüstrasyonların çizimi iyi gidiyor... arkasında bıraktıkları üzerine dönen entrikaların arasında bu oldukça rahatlatıcı bir haber. Bu sabahın problemi, Bay ...'nın ülkesine bir hediye sunup sunmayacağı, çünkü *kazanabileceğinin* 7/10 £ kısmını henüz kazanmadı. *E cosi va la ruota*.⁵³ Bay ... en dürüst insanlardan biridir ve muhtemelen tüm bu hadise bir yanlış anlaşılardan ibarettir.

İkinci De Gourmont⁵⁴ makalemi bitirir bitirmez, roman hakkında görüşmek için tekrar Pinker'in yanına gideceğim.

Bu arada, fotoğrafımın çekildiği o berbat stüdyo normalde çalıştığım bir yer DEĞİL. İki haftalığına orayı Eliot kiralamıştı. Kıyından köşeden görünen lekeli neo-izlenimci sanatçı ne Eliot ne de ben sorumluyuz.

sevgiler
Ezra Pound

* * *

Joyce'un *Portre* kitabı için bir yayınevi arama çalışmaları Kasım 1915'te, kitaptan bölümler *The Egoist*'te en son Eylül ayında yayımlanınca yoğunlaştı. Kitap Mayıs ayında (eğer böyle demek doğru olursa) Joyce'un yayıncısı Grant Richards tarafından reddedildi. Martin Secker Temmuz ayında, Herbert Jenkins ise Ekim ayında kitabı basmayı reddetti (Pound bu konu hakkında daha sonra Joyce'a şöyle yazmıştı; "Secker Portre'nin iyi bir eser olduğunu ama

eserini Leydi Cunard'ın çizim odasında sahnelemesine yardımcı oldular. Yeats, sanatçı ve ünlü sahne tasarımcısı Charles De Sousy Ricketts'e "büyücü" lakabını takmıştır.

53 İtalyanca, ve böylece yoluna devam eder (ç.n.)

54 Remy de Gourmont, Pound'un bir arkadaşıdır, Pound'un düşünceleri ve eserleri üzerinde kalıcı bir etkisi vardır. O tarihte yakın zamanda ölmüştür. Pound onun anısına Londra'daki *The Fortnightly Review*'ın 1 Aralık 1915 sayısına ve *Poetry*'nin Ocak 1916 sayısına olmak üzere iki makale yazmıştır.

yeterince kazandırmayacağını düşündü”). Joyce, Pinker’a kitabın taslağını Duckworth’tan alıp Fransız yayıncı Louis Conard’a göndermesini söyleyince, hem Pinker hem de Pound buna karşı çıktı. Kasım ayında Bayan Harriet Weaver, kitabı *The Egoist*’in basması önerisinde bulundu, ama dizgiyi yapacak bir matbaa bulamadı (İngiltere kanunlarına göre sadece yazar ve yayınevi değil, aynı zamanda basımı yapan matbaa da kovuşturma yükümlülüğüne sahipti). Pound ve Pinker ticari bir yayınevi aramaya devam ettiler. Sanki o sıralar savaş ve cepheleler yokmuşçasına Joyce’un verdiği talimatlar ve kitabının talihini kabulleniş şekli oldukça kendine hastı; her zaman karakterlerinden biri olan *au dessus de la mêlée*⁵⁵ Bay Dooley-ooley-ooley-oo, gibi davranıyordu.

27 Kasım 1915

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.

Sevgili Joyce: Size en son yazdığım dan beri işlerin ne kadar ilerlediğini tam olarak bilemiyorum, yine de, Pinker’ı en son aradığımda henüz Duckworth’tan umudunu kesmemişti, o zaman taslak henüz onun elindeydi.

Werner Laurie, Bayan Hueffer aracılığıyla, bizim tavsiyelerimiz üzerine taslağı okuyacağı sözünü verdi ve Pinker’a taslak hakkında bir mektup göndererek Duck’ın basmayı düşünüp düşünmediğini öğrenmek istemiş. Lane bu konuya ilgi gösteriyor ama Pinker D. ve W.L. ile işlerini netleştirene kadar taslağı Lane’e götürmeme izin vermiyor.

Kitabı, eğer mümkün olur da, İngiltere’de basabilirsek daha iyi olur. Fransa şu anda savaşla meşgul, belki haberler size de ulaşmıştır.

55 Fransızca, akli bir karış havada (ç.n.)

Ancak, Paris'te basmayı düşünürsek: Yakın zamanda zeki bir Fransız hanımefendiyle tanıştım, adı Mlla. de Pratz, Laurent Tailhade ve Judith Gautier'in⁵⁶ arkadaşı ve eski bir başbakanın yeğeni. Ayrıca Gide'den bahsetme şekllinden onunla da tanıştığı kanısına vardım.

Ona Egoist'in dosyalarından verdim ve romanınızı “hayret verici” buldu. Tauchnitz'in Fransız [ek: muadilinin] eserlerini basan yeni yayıncıyı dolaylı olarak tanıyormuş ve kitabı ona doğrudan veya onu iyi tanıyan biri vasıtasıyla önereceğini söyledi... Eğer isterseniz Egoist'te bulunan yarım metni göndermesini söyleyebilirim... ama hâlâ mümkünse bir İngiliz yayınevinin basmasının daha iyi olacağını düşünüyorum...

Bana kalırsa basılacak da. Açık sözlü oluşunuzun Laurie için sorun yaratmayacağını düşünüyorum. Ayrıca Lane'in menajeri geçen hafta Lewis'e bu tarz konularda sorun çıkarmanın bir yararı olmadığını söylemiş.

“Mercure”ün İngilizce bir metin basabileceğini hiç zannetmiyorum. O firma ticari olarak oldukça güvenilir ve şimdiye dek çok yüksek satış yapmamış hiçbir İngilizce kitabı tercüme ettirmediler. [el yazısıyla eklenmiş: Yayın politikalarının dışına pek çıkmazlar.]

Şu sıralar savaşı tartışmakla meşguller. Jean'ın [el yazısıyla eklenmiş: de Gourmont]⁵⁷ pek işimize yarayacağını zannetmiyorum. Fransa'daki hiç kimsenin şu anda savaşla ilgili olmayan bir şeye en ufak bir ilgi bile göstereceğini sanmıyorum. Muhtemelen Gide de meşguldür. Her neyse ...

56 Pound, Fransız şair Laurent Tailhade ile Paris'te 1913'te tanıştı ve onun kibar modernist hicvine hayran kaldı. Théophile Gautier'nin kızı Judith Gautier, şair, roman yazarı ve Çince ve Japoncadan yaptığı uyarlamalarla tanınan bir edebiyatçıdır.

57 Jean de Gourmont, Remy'nin kardeşi, şair, roman yazarı ve *Mercure de France*'in yazarlarından.

Quinn'den üç telgraf aldım, birinde “başarı sağlamak umu-duyla” dergi için propaganda yaptığını söylüyor.

Hazırladığım küçük antoloji çıktı. Bir dahaki Mathews'a gidişimde size de bir kopyasını göndereceğim... en azından içindeki birkaç Eliot şiiri hatırına, geri kalanını beğeneceğinizden şüpheliyim ama elimden gelenin en iyisi buydu. (ah aslında, çok beğenmesem de kitaba bir iki yazarı dâhil etmek zorunda kaldım... yine de “Georgian şairler” kadar sıkıcı ve yavan olmadı)

Lane'in benim “Gaudier Brzeska” kitabım için yaptığı çalışmadan oldukça memnunum, illüstrasyonlar vs. gayet güzel. Ocak ya da Şubat'ta kitabı çıkaracak.⁵⁸

Ben de Roscoe'nun “Leo X”⁵⁹ kitabını zor ilerlese de oku-maya çalışıyorum, kitap 1805 taşra İngilteresinin gözünden o zamanın İtalyasını anlatıyor. Borgialar burada anlatıldığı kadar kötü olamazlar yoksa çağdaşları olduklarından daha büyük bir dehşete düşerlerdi. vs.

*Ebbene.*⁶⁰

sevgiler
Ezra Pound

58 Pound'un *Gaudier-Brzeska* kitabı, Brzeska'nın yazılarını, mektuplarından seçmeleri, heykellerinin, portrelerinin ve çizimlerinin fotoğraflarını ve Pound'un vortisizm üzerine yazdığı makaleleri içeren bir yaşam öyküsü kitabıdır, Nisan 1916'da basılmıştır. Pound hâlâ Brzeska'nın heykel ve çizimlerinin büyük bir kısmına sahip olup bunları Brunnenburg'da sergilemektedir.

59 William Roscoe, *The Life and Pontificate of Leo the Tenth. With a dissertation on the character of Lucretia Borgia* [Onuncu Leo'nun Hayatı ve Papalığı. Lucretia Borgia karakteri üzerine bir deneme ile.], Londra: C. Daly, 1840. Kitap daha sonra oğlu Thomas Roscoe tarafından revize edildi; Pound muhtemelen iki ciltlik (1876-1883) Bohn Standard Kütüphanesi baskısını okuyordu.

60 Fransızca, pekâlâ (ç.n.)

12 Ocak 1916

*Stone Cottage,
Coleman's Hatch, Sussex*

Sevgili Joyce: Bayan Weaver'den hâlâ bir haber almamış olmanıza çok şaşırdım. İşleri halledip size yazacağını ve büyük olasılıkla da paranızı nakit olarak size göndereceğini düşünmüştüm.

Eğer Pinker romanı geçen cuma elden çıkardıysa veya ondan önceki cuma da olabilir, (şu anda hatırlayamıyorum ve Bayan Weaver'ın mektubunu da bulamadım,) The Egoist romanınızı basıp size de bir an önce 50 £ göndermiş olmalıydı.

Bugünün postasıyla ona elbette yazacağım [*el yazısıyla eklenmiş*: yazdım]. Sanırım bu mektup size ulaşana kadar ondan bir haber almış olursunuz.

//////////

Şiirler hakkında. İngiltere'de işimize yarayacak pek bir bağlantım yok. Haşlamaktan büyük bir zevk almadığım veya [*üzeri çizilmiş*: bana] aynı [*üzeri çizilmiş*: iyiliği, *el yazısıyla eklenmiş*: şeyi] büyük bir zevkle yapmayacak bir editör yok. The English Review 1912'de beni kandırmaya çalıştı. O zamandan beri [*el yazısıyla eklenmiş*: İngiltere'nin başka hiçbir yerinde şiirlerimi yayımlatamadığımdan] Monro'nun dergisinde⁶¹ birkaç şiirimi yayımladım ama o da savaş sona erene kadar dergi çıkarmaya ara verdi. The New Age ise şiir için para ödemiyor.

[*el yazısıyla eklenmiş*: Bu kadar.]

Şehir dışına geldim çünkü artık Londra'da yaşamayı karşılayamıyorum, hesaplarımın biraz arkasındayım ama arayı kapatmayı ümit ediyorum. Ekte yalnızca 2 şiir göndermiş-

61 Harold Monro, içinde Pound'a ait şiir ve makalelerin yer aldığı *Poetry Review*'un (1912) basıldığı, The Poetry Bookshop'un sahibi.

siniz. [*el yazısıyla eklenmiş*: dediğiniz gibi 3 değil.] Bence “Poetry” “Sel”i,⁶² taslağı Şikago’ya gönderdiğimizde yaşadığımız gecikmeden daha az bir gecikmeyle, sorunsuz bir şekilde yayımlayacaktır.

Eğer Şikago’ya bunları göndermemi isterseniz, [*ek*: bana] elinizdeki tüm diğer şiirleri de göndermelisiniz. *Tüm şiirlerin daktiloyla yazılmış olmaları çok önemli, çünkü Şikago’daki arkadaşlarımızdan düzelti yapmalarını* beklemek olmaz. Tekrar söylüyorum, tepkileri ile ilgili herhangi bir söz veremiyorum. Onlara uzun zaman önce sizden birkaç şiir beklediğimizi söylemiştim. Bu yüzden onlara göndereceklerim arasından makul bir kısmını yakın zamanda yayımlayacaklarını *düşünüyorum*.

Sanırım iki şiirinizi bir an önce Şikago’ya göndermek iyi olacak. (bugün), [*el yazısıyla eklenmiş*: Eğer mümkünse bir an önce size para havale etmelerini söyleyeceğim.] Siz veya Pinker şiirleri İngiltere’de bastırmayı başarabilirseniz çok iyi olur. Pinker’a yoksa Amerikan haklarının söz konusu olacağını söyleyin. Ayrıca elinizde ne kadar şiir varsa bana gönderin, ben de onları alır almaz ileticeğim.

Bir ay daha Londra’da olamayacağım sanırım. Yol parasını henüz çıkaramadım.

Amerika’dan duyduğuma göre dergimin başarılı olma şansı varmış. Eğer öyle olursa ödememi New York’a yaptırıp ayarlamaları yapmak üzere oraya gitmem gerekecek. Bunların hiçbirisi şu an için net değil. Basım sonbaharda başlayacak. Bazı erken alımları yapabilmem için baharda bana ödeme yaparlar mı bilmiyorum. Elinizde kullanabileceğim ne var, onu bile bilmiyorum. Sanırım önceden yazdığınız nesirlerden bazılarını sizden isteyebilirim hatta hazır oldu-

62 James Joyce, *Oda Müziği, Bütün Şiirleri*, çev., Osman Çakmakçı (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2011).

ğunda “Sanatçı”nın devamını bile isteyebilirim. Ama bunların hepsi şu an için oldukça belirsiz.

Sekiz yıl önce Backwood’daki bir üniversitede hocalık yaparken artık hayatımın düzene girdiğini ve satması için bir şeyler yazmama gerek kalmadığını düşünmüştüm. Dört ay çalıştıktan sonra beni kovdular çünkü kaldığım pansiyonun diğer tarafında kalan ve açlıktan ölen parasız bir kadına yemek vermiştim. Kadın çirkinlik konusunda Caliban’la bile boy ölçüşemezdi. *Ma che!* [*ek: o zamanlardaki masumlugum pek de coşkulu değildi.*]⁶³

Belki de bu olay barışın bize göre bir şey olmadığını gösteriyordur. O zamandan beri devamlı bir işim olmadı, [*el yazısıyla eklenmiş: daha rahat dönemlerim olmuştu.*]

Yine de, eğer Londra’ya gelip gazetecilikle ilgilenmek isterseniz en azından düz yazı üzerine olan ustalığınıza dair bir kanıtınız var. Eğer birinci kalite iş çıkarmanız için size yeterli imkânı sağlamazlarsa o zaman suç kendilerinin olur.

Ben Bayan Weaver’a [*üzeri çizilmiş: yazacağım*] yazdım. Ayrıca Şikago’ya da. Bu Pinker’ın İngiltere’de yapacağı muhtemel herhangi bir satışı etkilemeyecektir. Ayrıca, lütfen bana diğer şiirlerinizi de yollayın ki ben de böylelikle Şikago’dan olabildiğince yüklü bir çek alabileyim.

sevgiler
Ezra Pound

* * *

63 Pound, Wabash College’daki öğretmenliğinden 1907’de, kaldığı pansiyon sahipleri bu olayı rektöre ve mütevelli heyetine şikâyet edince atıldı. Bu hikâye birçok biçimde anlatılmıştır, bu hikâyelerin her biri Pound’un kahramanlığını ispatlamış ve Pound hakkında bir mit oluşturmuştur. Hatta bu olay Pound’un Amerika’yı bırakarak kozmopolit Avrupa’ya gidiş sebebi olarak anlatılır.

Pound hemen Joyce'un şiirlerini Bayan Monroe'ya göndererek yanına da şu ricayı ilaştirdi: "Kendisine *bir an önce* ödeme yapabilir misiniz? ... Geçimini yazarak sağlayan biri ve savaş onu Trieste'deki mesleğinden alıkoyuyor (son söylediğim pek de estetik bir mazeret SAYILMAZ) ... şimdiye kadar yazdığı kitaplardan bir gelir elde edememiş olması çok büyük ayıp. Bu elbette hiçbirimizin hatası değil. Ma che." Bayan Monroe bir süre, Pound'un Joyce'tan istediği diğer şiirlerin de kendisine ulaşmasını bekledi. Mayıs 1917'de "Yalın Yapraklar," "Tutto è Sciolto," "Sel," "Kızıma Sunulan Çiçek" ve "Gece Duası" şiirleri "Poetry"de toplu olarak yayımlandı.

Artık Pound tüm dikkatini "kitap savaşına" yani, *Portre* için bir yayınevi bulmaya vermişti; 1920'de William Carlos Williams'a dediği gibi, yeni akıma ulaşmak uğruna (yani mısranın doğru ve açık anlamını verecek en uygun ifadeyi bulmaya çabalamak için) kullandığı mekanik araçların pis kokusu artık üzerine sinmişti. Yılın başlarında roman Duckworth ve Werner Laurie tarafından geri çevrildi (Pound Joyce'a "Laurie romanın açık sözlülüğünü sorun etmeyecektir" demesine rağmen Laurie kitabın çok zekice kurgulandığını fakat onun basamayacağı kadar muzır olduğunu söylemişti); Heinemann veya John Lane ile de şansları yaver gitmemişti. Duckworth'un reddi üzerine 1916-1917'de Pound tavrını koydu. Aslında "ikili" bir red söz konusuydu. Herbert J. Cape, 3 Aralık 1915 günü Pinker'a yazdığı mektubunda Joyce'un gayet yetenekli bir yazar olduğunu düşünmesine rağmen, *Portre*'yi tutarsız bulduğunu ve bakış açısının da ilgi çekici olmadığını söylemişti. Joyce'un bu taslağı bir kenara bırakıp Cape'in ilgisini çekebilecek yeni bir şeyler yazmaya koyulmasını temenni ettiğini belirtmişti. Pinker Ocak 1916'da kitabı Duckworth'a tekrar sunmuş ve bu kez Cape kitabı tekrar inceleyeceğini fakat şartının Joyce'un ekte görüşü olan okuru Edward Garnett ile bazı bölümleri gözden geçirmesi olduğunu belirtmişti:

James Joyce'un 'Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi' kitabı baştan sona dikkatli bir inceleme gerektiriyor. Kitapta birçok "uzun ve sıkıcı bölüm" yer alıyor. Bu bölümler yayınevinin düzenli okuyucuları tarafından eğlenceli bulunsada sıradan okur kitlesi için sıkıcı olacaktır. Bu kitle kitabı şimdi de olduğu gibi, gerçekçi, sevimsiz ve itici bulacaktır. Biz buna ustalıkla yazılmış diyoruz. Kitap genel olarak 'garip'; ilgi ve merak uyandırıyor. Fakat yazar kitabı tekrar gözden geçirmeli ve bize öyle sunmalıdır. Kitap oldukça tutarsız, biçimsiz ve serbest; çirkin şeyler, çirkin kelimeler öne çıkmış durumda; hatta bazı yerlerde bu ifadeler kasten ve gereksiz yere okurun yüzüne vurulmuş hissi uyandırıyor. Bakış açısı 'biraz alçakça.' Hayatın resmediliş şekli iyi; dönem, okuyucunun gözünde başanlı bir şekilde canlandırılmış, tiplere ve karakterler iyi çizilmiş, fakat bunların tümü fazla 'alışılmadık.' Bu durum kitabın aleyhine olacaktır. Şu anda, eski gelenekler hâlâ yanı başımızda dursa da, kitap ancak belirgin bir şekil alırsa bir şansa sahip olacaktır.

Bize teslim edilen el yazmalarının ilk kısmında büyük ölçüde budama yapılabilir. Eğer yazar kendini kısıtlamaz ve orantıya dikkat etmezse okur kazanamayacaktır. Bazen yazarın kalemi ve düşünceleri yazardan bağımsız hareket etmiş gibidir.

Kitabın sonu ise parçalara ayrılmaktadır; yazılı kısımlar ile düşünceler rutubetten patlayamayan fişekler gibi etrafa saçılmış durumdadır.

Yazar bize sahip olduğu sanat, güç ve benzersizliği göstermiştir fakat bu taslağın bitmiş bir eser hâline gelmesi, bir ustanın ürünü ve bir sanatçının zihni ve hayal gücü gibi şekil alması için henüz zamana ve üzerinde mesai harcanmaya ihtiyacı vardır.⁶⁴

64 Ellmann, *James Joyce*, s. 465 ve *Letters of James Joyce*, II, ss. 371-372.

Pinker'ın iletteği bu mesaj Pound'da İngiliz toplumuna ve İngiliz yayıncılık sistemine karşı bir öfke uyandırdı. Yalnızca H. G. Wells, Arnold Bennett, John Galsworthy, George Bernard Shaw ve G. K. Chesterton gibi sözde gerçekçi yazarların veya romans yazan Elinor Glyn gibi yazarların kitaplarını basıyorlardı. Müzikhollerde sunulan eğlencelerden bir şikâyetleri yoktu, George Robey gibi bir komedyenin bol keseden güldüren çış komedisi ile Gaby Deslys gibi Fransız bir şarkıcının eğlendirmesi arasında bir fark yoktu. Fakat durup Joyce'un önünü kesmişlerdi. Pound, Pinker'a ateş püskürdü (mektup Yale'de bulunmaktadır) ve Joyce'u durumdan haberdar etti. *Blast*'la bağlarının kopmasının ardından bir yıldan sonra Mart ayında *The Egoist*'e geri döndü; yayınevlerinin Wyndham Lewis'in *Tarr*'ını basmayı reddetmeleri onu kışkırtmıştı. Pound, yazarının enerjisinden dolayı kitabı ayrı beğenmiş ve Bayan Weaver'ı kitabı *The Egoist*'te seri şekilde yayımlaması için ikna etmişti.

30 Ocak 1916

*Stone Cottage, Coleman's
Hatch, Sussex*

Sevgili Bay Pinker: Bay Duckworth'un yolladığı okur mektubunu büyük bir tikslenmeyle okudum. Bu parazitler edebiyatımıza yapışmış, zırlıtlarıyla onu kirletmektedirler ve bana öyle geliyor ki bunları ancak kıyamet yok edebilecektir. Tanrıya şükür ki [*el yazısıyla eklenmiş*: normal şartlar altında] onlarla uğraşmak zorunda değiliz.

Şunun tiz ciyaklamalarına da bakın. Fazla “alışılmadık”-mış. Haftalık altı kuruşluk karışık sebze çorbası kıvamında [*el yazısıyla eklenmiş*: ve George Robey-Gaby karışımı] romanların dayanılmaz tekdüzeliğinden sıyrılıp biraz farklılık yapmak dışında ne istiyoruz ki biz.

“Dikkatsizce yazılmış”mış, bu eser modern nesirler arasında, okurun cümle cümle zevk alabileceği yazılmış nadir

hatta tek eserdir. (Fred. Manning'in "Scenes and Portraits" kitabı hariç. Basan Murray, 1910)⁶⁵

Duckworth'un çamurlarına, saman kafalılığına ve ne pahasına olursa olsun anlayışındaki satırı beş kuruş etmeyen doktrinine maruz kaldıktan sonra oldukça zorlukla yazıyorum. Siz İngilizler bu nesli ortadan [*üzeri çizilmiş*: kalkmadıkça] kaldırmadıkça nesir türünde iyi eserler göremeyeceksiniz...

Tavırlarının tiksindirici küstahlığına diyecek bir şey bulamıyorum.

Elbette bu konuda yapabileceğim bir şey yok. The Egoist kitabı basmayı istiyordu zaten, Lane de kısa bir süre önce kitabı okumuştur.

Önceki teklifimi tekrarlamak istiyorum, eğer bu işe yaramaz herif tam olarak ne tür değişiklikler istediğini belirtirse Joyce'la konu hakkında konuşacağım. Ama bu embesilin hakaretlerini nadiren derin bir saygı duyduğum insanlardan biri olan Joyce'a iletmeyeceğim.

İkiyüzlü, kibirli mankafa... Duckworth'un şimdiye kadar tahsilli biri olduğunu düşünürdüm, ama yazdırdığı bu mektuptan sonra artık aynı şeyi düşünemeyeceğim.

Eğer vaktinizi böyle insanlarla harcıyorsanız Tanrı yardımcınız olsun ve lütfen, mektuptaki sertliğime rağmen en samimi selamlarımı kabul etmenizi isterim.

Tanrım! "bitmiş bir eser hâline gelmesi için"miş.

Gerçekten de, Bay Pinker, bu mektup Joyce'a bırakın, Joyce'un arkadaşlarına bile gönderilemeyecek kadar rencide edici.

65 Frederic Manning, Avusturalyalı şair ve yazar; Pound, *Scenes and Portraits* [Sahneler ve Portreler] kitabının türünü -imgesel, mitik ve felsefi diyaloglar- 1917-1918'de keşfetmiştir.

Ayrıca notun sonunda... bir de şeyde bile hata bulmuş...
aman Tanrım, ah Montreal...

Bu adamları Sırbistan cephesine gönderin de savaşın bir yararı dokunsun...

Eğer basım sürecini iyileştirmezseniz ciddi yazarlar bu gi-dişle İngilizce yazmayı bırakacaklar.

Sonuç olarak. Hayatımın en kötü çeyrek saatlerinden bi-rini yaşadım, tiksintiyle doluyum ama bunu bu kâğıda daha fazla dökmenin bir yararı yok. Eğer Duckworth'un o Malebolge⁶⁶ şeytanına iletmeyi istediğiniz herhangi bir hakaret ifadesi veya türü varsa benim adıma (sınırsız yetki) tüm istediklerinizi söyleyebilirsiniz.

Lütfen, bir dahaki sefere bu veya başka kitap hakkında mektup göndermeniz gerektiğinde, yayıncının fikirlerini dâhil etmeyin.

Saygılarımla
Ezra Pound

[*el yazısıyla eklenmiş*: 30 Ocak 1916. – Elinor Glyn ve por-nografi basabiliyorlar.

Ama iyi yazılmış bir kitaptan nefret ediyorlar.

Not.

Landor da kitabını bastırırken benzer güçlüklerle karşılaş-mıştı – ama kendisi edebiyatınızdaki en iyi dimağ.

Joyce'u Duckworth'un adamına uydurmak için değiştiri-mek de – Venus de Milo'yu bir lazımlığa dönüştürmeye çalışmak gibi olur – belki ufak birkaç farkla.}]

66 Dante'nin yazmış olduğu İlahi Komedya'nın Inferno bölümünde geçen cehennemin sekizinci katı. (ç.n.)

31 Ocak 1916

*Stone Cottage,
Coleman's Hatch, Sussex*

Sevgili Joyce:

Size birkaç gün önce şiirleri aldığımı dair bir kartpostal yolladım. Aslında biraz endişeliyim çünkü konu The Egoist'in ödeme yapmasına gelince artık bağlantılarım yetersiz kalıyor. Demek istediğim, onların verdiği miktar ve Kraliyet fonu dışında neye başvurabiliriz bilmiyorum. Eğer Stage Society oyununuzu sahnelerse ödeme yapmazlar, sadece size izleyici kazandırırılar. Bu da sadece yeni yazarların keşfedilmesine yardımcı oluyor. Tabii K. fonu tekrar hibe verebilir ama yine de emin değilim. Sizi maaşa bağlamaları gerektiğini onlara söyledim. Yeats maaş almanın çok zor olduğunu söyledi çünkü parlamento kararı ile veriliyormuş ve gürültü patırtı yapmadan da *[el yazısıyla eklenmiş: verilen genel maaş miktarına]* kolayca zam alınamıyormuş. Sizin eserleriniz De La Mare'inkilerden çok daha değerli, ma che!!

De La Mare hep sorumluluk sahibi ve sebatkâr biri olmuştur ve şimdiye kadar hassas ve zararsız insanlara karşı en ufak bir kırıcı davranışını görmedim. Yine de ben "zavallı cahil bir yabancı" olduğum için bunların hiçbirini beni ilgilendirmiyor. Şu an için, tek şansımız çıkaracağım dergi gibi görünüyor ama çıkmaya başlayana kadar ona da tam anlamıyla bel bağlayamıyorum.

Görünen o ki Pinker, taslağınızı Bayan Weaver'a göndermemiş, onun yerine Duckworth'a götürmüş. EĞER bazı değişiklikleri vs. kabul ederseniz muhtemelen kitabı basacaklarını söylemişler – size böyle bir istekle nasıl gelebilirdim.

Ben de bana yapmak istedikleri değişiklikleri gösteren bir liste gönderirlerse bir düşüneceğimi söyledim.

Bunun üzerine Pinker bana D'nin ilk okumalarını yapan kişinin "görüşlerini" yolladı, bana göre alabildiğine aptal ve küstah bir nottu. Ben de eğer Venus de Milo'yu bir la-

zımlığa dönüştürmek istiyorlarsa *birkaç değişiklik* yapabiliriz [*el yazısıyla eklenmiş*: ve benden bu konuda bir yardım istememeleri gerektiği] yanıtını verdim. Birkaç sayfada da böyle hayvanlarla uğraşmak zorunda kaldığı için Pink.'e ne kadar üzüldüğümü ifade ettim. Umarım kendini kötü hissettiğinde ona biraz yardımı dokunur.

Lane'le Lewis'in yeni kitabı üzerine kavga ettik, The Egoist yakında kitabı tefrika olarak basmaya başlayacak.

Elbette kâr sağlanabilecek bir yayınevi olursa bu gibi bir şey yapmaya değebilir. Eğer The Egoist şu an sizin kitabınızı basarsa daha fazla kâr edebileceklerini zannetmiyorum. Belki sonradan (hiç sanmıyorum ama) bir ödeme yapabilirler.

Er ya da geç Paris'teki Mercure gibi bedava basım yapabileceğimiz bir yayınevi bulmak *zorundayız*. Lewis ve sizin yaşadığınız sorunlardan yola çıkarsak kâr amaçlı yayınevleri hiçbir zaman işinize yarayacak gibi görünmüyor. The Egoist ne zaman önden giderse biz de o zaman bu uğursuz kitap canavarına karşı hep beraber savaşabileceğiz.

O çürük Amerikan dergisi (sanırım) sonunda iki kez Dublinliler bastı (? ? ? ? ? yaptı) ama nedense ödemeleri giderek daha da düşürüyorlar, bu konuda onlarla yapabileceğim daha fazla bir şey kalmadı artık... başka hikâyelerinizin olduğunu bildiğim hâlde. Yine de Pinker'ın bu konuda *bir şeyler* yapması lazım, *eski* mesleğinden kalma bazı kabiliyetlere hâlâ sahip.

Diğer soru ise şu; okurlarla bir "bağlantınız", telgraflaşmanız veya buraları canlandırabileceğim *herhangi bir çesit* ilişkiniz oldu mu? İnsanın kendisi için yapamadığı bir şeyi başkası için yapması daha kolaydır. Bir keresinde birine kitap inceleme yazıları yazma işi bulmuştum. Bu işi sizin için de düşündüğümünden değil ama eğer aklınızda bir şeyler varsa Tanrı aşkına söyleyin, çünkü ben artık fikirlerimi tükettim.

Yeats'in tekrar düzenlenen "Athenaeum" dergisiyle ilgili bazı umut veya hayalleri var. Sanırım "1870'in ruhunu geri getirmek" gibi bir düşünceleri var veya o tarz bir asil davranış sergilediklerini göstermeye çalışıyorlar.

Ben pek "bağlantı" sağlayamıyorum, çünkü basım dünyasının düzenini pek kullanışlı bulmuyorum, genellikle insanı bir kümese tıkpı sonra da ekmek ve su vermeyi bırakırlar.

The New Age, sanırım, 1200 kelimelik bir makale için haftalık bir gine verir. Ben onların okurlarını genellikle öfkeliendiriyorum o yüzden arada bir ceplerinden çıkan parayla sadece kiramı ödeyebiliyorum... hem de tedirgin edecek kadar uzun aralarla... yine de.

Amaçlarımız farklı olmasına rağmen, en ihtiyaç duyduğum anlarda Orage⁶⁷ benim için iyi bir dost olmuştur.

Şube müdürü daha o zaman Xerxes'e yerinin daha çok edeceğini söylemişti.

C'est une idée⁶⁸: Doğrudan Yale Üniversitesinin New Haven, Conn. ABD'deki yayıncılık bölümüne mektup gönderseniz daha iyi olur, benden bahsetmeyin. Fakat onların çalışmalarını duyduğunuzu ve bir katalog istediğinizi söyleyin. Katalog göndermeleri bağlantı kurmanıza aracılık edebilir. Ben de onlara bir müzisyenle ilgili skolastik veya yarı skolastik bir kitap önerisinde bulundum. Kreatif çalışmalar da basıyorlar.

67 Alfres R. Orage (1873-1934), lonca sosyalisti, edebî eleştirmen ve *The New Age* (1907-1922) ve *The New English Weekly*'de (1931-1934) editör ve Pound'un en önemli akıl hocası ve bağışçılarından biriydi. Pound'un *The New Age*'te yer alan makaleleri, 1911-1921, onun Londra'da yaşadığı dönem ve savaş yıllarındaki entelektüel gelişiminin önemli bir kayıdır. Orage'ın ölümü üzerine Pound, onun çeşitli başarılarını ve sosyal, politik ve ekonomik düşüncelerini hürmetle yad etmiş ve "İngiltere'deki herkesten daha çok benim karnımı doyurmuştur ve benim varlığımı takdir eden herkes ona borçludur" diyerek minnettarlıkla hatırlamıştır. *Letters*, 30 Mayıs 1934.

68 Fransızca, bir fikrim var (ç.n.)

Şansımı denediğim başka bir yer de New York Franklin Meydanı'ndaki North American Review, belki sizin işinize yararlar.

Size hazırladığım küçük antolojiyi gönderecektim ama kitapçının ruhsatı yoktu ve Elkin'in yanına bile gidemedim.⁶⁹

sevgiler
E. Pound

Not: Londra'dan nefret ediyor olsanız bile buraya gelmenize mutlu olurum. Buraya gelmenizin size en ufak bir yararı olur mu emin değilim. [*el yazısıyla eklenmiş*: Teklifim tamamen bencilce sebeplerden.] Lewis de bir sonraki grupla birlikte askere çağrılacak ve şehirdeki zeki adam nüfusu ¼ veya 1/3'e düşecek.

MEDITATIO^{70, 71}

I

Düşünceler, öfke, olaylar... ve son birkaç aydır gerçekleşen olaylarla birlikte, jenerasyonumuz tarafından İngilizce yazılmış olağanüstü iki romanı “normal yollardan basmanın” oldukça zor olduğunu gördüm.

69 Savaş zamanında yurt dışına yazılı materyal gönderebilmek için ruhsat sahibi olmak gerekiyordu. Bu gereklilik Pound'un Joyce'u edebî gelişmelerden haberdar etmesinden ve Joyce'un eserlerinin nasıl karşılandığı konusunda onu bilgilendirmesinden alıkoymuyordu. “Elkin” ile kastedilen Elkin Mathews'tur.

70 Latince, düşünceler (ç.n.)

71 The Egoist, III, 3 (1 Mart 1916), ss. 37-38. 1918'de Pavannes and Divisions'ta “Meditations” adıyla ve “Anent the Difficulties of Gettin 'A Portrait of the Artist as a Young Man' Printed in England” [Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi Kitabını İngiltere'de Yayımlamanın Zorlukları Üzerine] alt başlığıyla yeniden yayımlandı.

Ne de olsa bir milletin sıkı bir edebiyata olan ihtiyacı, Viktoryen pilavının var olmayan karton varlıklar tarafından her Pazar önümüze getirilmesinden daha az önemlidir. İsrâf! İsrâf, hem de nasıl bir israf!

Sevgili dindar ve dürüst okur, ben sizlerin inandığı dine saldırarak değilim. Hatta dinlerinizin kurucusu Konfüçyüs ve Muhammed'e, veya etrafını sarmış olan ahmaklık toprağına zekâ tohumu ekmek için çaba sarf etmiş her kimse ona, çok derin bir saygı duyduğumu da itiraf etmek isterim. Yöntemi veya vasıtaları ne olursa olsun, sert söylemlere veya tatlı ve ikna edici paragraflara başvurmuş ya da emirlerin ona vahyedildiğini iddia ediyor ve bozuk ama duyguları okşayan Yehova Dağı'nın arka yüzünden veya Sina Dağı'ndan halkına tepeden bakıyor olsa bile ona saygı duyuyorum.

Çünkü, ben ve sizle birlikte diğer varsayımsal okuyucuları da dâhil edersek, normal şartlarda hiçbirimizin kiliselerle bir sorunu olmadığını görürüz, tarihte yaşanan karmaşanın artık yatıştığını düşünürüz ve kimse bu konu ile kafasını meşgul etmez. Fakat bir görüş ender de olsa hâlâ bulunmaktadır. Aydınlanmaya karşı çıkan binlerce kuralcı Tertullian bulunmaktadır, bunlar bağnazlıklarına takılıp kalmış, üstelik nezaketle, uysallıkla ve memnuniyetle küçük varlıklara, şişman varlıklara ve sefil, aşağılık papazlara bağlanıp kalmışlar ve insan ırkını devam ettirmek dışında -ki sayıları oldukça fazla- arınmış olduklarını düşünüyorlar.

Muhtemelen, Hristiyan kiliselerinin aktivitelerinin ancak yüzde 10'u tamamen para toplamak için yapılmıyordur, *mais passons*!⁷² Peki, sanat, iyi edebiyat ve yazarlığın ne kadarı para kazanmak için yapılıyor?

“Ama sanat ve edebiyattan çok fazla bahsediyorsun!”

72 Fransızca, ama boşverin! (ç.n.)

“Sanatın öneminden bahsedip durmayı bırak artık!!!” Evet, tüm bunları duydum. Ve birçok sinir bozucu insan sanattan “bıktırırçasına” bahsetmeye devam edecek.

“Hiçbir ülkede devlet yazarlarına sahip çıkmaz.” Bu konuda birçok farklı bakış açısı bulunmaktadır. Zorbalığın birçok çeşidi bulunmaktadır.

“Savaşta sonra öfkeli bir püriten patlaması olacak.”

“Ortalık Satürnalya Festivali’ne dönecek!”

Birçok farklı bakış açısı var. Hoşgörüsüzlük canavarı savaş alanlarında bile bir gulyabani gibi dolaşıyor. Flammarion⁷³ veya başka biri güneşin bu yıl Şubat’ın beşinde patlayacağını söyledi. Dünyanın sonu yaklaşıyor. Belki.

Her hâlükarda geleceğin bilinmez veya en azından belirsiz ve değişken olduğunu söyleyen ilk yazar ben değilim. Geçmişe bakarak belki biraz tahminde bulunabiliriz. Peki ya “gidişata” bakarak ne kadar tahminde bulunabiliriz?

Edmond de Goncourt, alıntıladığım bu önsözü yaklaşık otuz dokuz yıl önce yazdı.

On üç yıl önce ben ve erkek kardeşim “Germinie Lacerteux” için şöyle bir giriş yazdık:

“Roman artık daha geniş ve derin bir hâl aldığına göre, roman artık edebî çalışmaların ve sosyal araştırmaların ciddi, tutkulu ve yaşayan en muhteşem formu hâline geldiğine göre, artık analizler ve psikolojik analizlere göre uygulanmakta olan modern ahlak kurallarının (‘l’histoire morale contemporaine’ başka nasıl ifade edilebilirdi ki?) tarihî bir kaydına dönüştüğüne göre, artık roman bilimin görev ve çalışmalarını içinde barındırdığına göre romanın bağımsızlık ve ayrıcalıkları için mücadele verebiliriz.”

73 Camille Flammarion (1842-1925), Fransız astronom, astronomiyi popülerleştiren kişi.

“Kırklı” yıllarda yazılmış metinden alıntı burada sona eriyor.

Şimdi, normal şartlarda, ortalama bir kişi De Goncourt’un bu ifadelerinin basit, öz ve kesin olduğunu düşünür. Bu konuda başka fikirleri olan insanlar olabileceğini düşünmez ve artık bu konunun Galileo’nun önceki sapkınlığında olduğu gibi bu konunun da bu şekilde kararlaştırıldığını kabul eder.

Eğer kişi, De Goncourt kardeşlerin dikkatle MS 1863’te yaşanan aydınlanmadan bahsettiği 1915 veya 1916 yıllarında değilse o kişi tanımaya değecek biri olarak sayılmaz. Sırf farklı bir düşünceye sahip olduğu ve kültürlü birinin yanında farklı fikirlerini dile getirdiği için o kişi merdivenin başından aşağıya itilirdi demiyorum; tutumlarımız artık daha yumuşak; daha manevi bir tavırla aforoz edilirdi.

Aralık 1877’de Edmond de Goncourt sözlerine şunları da ekledi:

1877’de, aynı entelektüel merak ve insanın çektiği acılara ortak olmak hisleriyle yazılmış bu yeni kitap için belki de son kez ayrıcalık talebinde bulundum.

Zaman zaman bu durumun imkânsız bir hâl aldığı olmuştur, *bir bekim, bir âlim, bir tarihçi* olmaktan söz etmiyorum bile. Genç ve işini ciddiye alan modern romancılar olarak bizlere, kapağında “Ders” veya buna benzer sıkıcı başka bir başlık taşıyan bir kitap üzerine düşünmeyi, onu tahlil ve tasvir etmeyi yasaklamak oldukça aşağılayıcı (*injurieux*) olurdu. Bizlerden günün herhangi bir saatinde tren vagonunda seyahat etmekte olan genç hanımı eğlendirmemizi isteyemezsiniz. Bu yüzyılın başından beri, XIV. ve XV. Louis zamanında olduğu gibi yabancı basınla veya cumhuriyetçi rejimle yönetilen Hollanda’daki yayınevlerimize başvurmak derdi olmadan, artık eğitilmiş beylere yönelik şeyler yazma hakkını elde ettik sanıyorum.

İşte bakın. Çoğumuz henüz doğmamışken veya en azından zırıldayıp kusarken, bu kusursuz yalınlık ve basitlikteki, hatta bazılarımızın net olarak da tanımlayabileceği cümleler kuruluyordu.

Fakat bizler hâlâ bir soruyla karşı karşıyayız: İngiltere ve Amerika’da edebiyat yapmak mümkün müdür? İyi bir kitap ile sağlam bir kitabın “normal şartlarda” basılması mümkün müdür? Demek istediğim müzikal komedi, Edna adı-her-neyse, Victoria Cross, Clement Shorter⁷⁴, vs. vs. ile aynı şartlarda basılmasıdır, çünkü bunların basımı müthiş derecede seri yapılmaktadır!

Pek mümkün değil gibi görünüyor. Elbette insanlar, farklı insanların büyük çoğunluğunu baskı altına almadıkları sürece istediklerini yapabilirler. Yani, örneğin, beş yüz insan istedikleri drama veya roman ya da edebiyat türüne yönelebilirler.

Mercure de France “mevcut şartlar altında” Fransa’da ciddi edebiyatı mümkün kılmak için birçok şey yapmıştır. Amerika’daki Yale Üniversitesi Yayınları, *Mercure*’ün kitaplarını umumi görüşe bakmaksızın yalnızca sahip oldukları değere göre seçtiğini söylemektedir (belki de yanıyordumdur, hatırladığım kadarıyla kullandıkları ifade “satılabilir olup olmadığına bakmaksızın” anlamına da geliyor olabilir).

Peki İngiltere?

“Ah, Blink Kütüphanelerle yüz yüze gelmekten çekiniyor, diye düşünüyorum.” “Sansür,” vs. vs. “Abonelerimize ahlaki dersler vermemiz gerektiğini düşünmüyoruz.” “İstedığınız şeyi çift abone ücreti ödeyerek alabilirsiniz.”

Hemen şunu söylemeliyim ki açık saçıklığa veya gereksiz erotik parıltılara, vs. vs. bir itirazım yok. Ben, yakın za-

74 Clement King Shorter, gazeteci ve editör, Brontë kardeşler üzerine yazdıklarıyla bilinir.

manda öğrendiğime göre, Milton'ın yontulmamış zihnine karşı "Fransızlara özgü" bir iğrenme duyuyorum. Aşırı ahlakçı tavrımdan dolayı birden fazla kez alay konusu oldum.

Fakat eğer kişi, *parfois*⁷⁵, "bir hekim, bir âlim, bir tarihçi" olarak yazamıyorsa, eğer biz bir bilim adamının sahip olduğu özgürlük ve ayrıcalıkla, en azından bilim adamının sahip olduğu gerçeklikle, oyunlar, romanlar, şiirler veya edebiyatın akla yatkın herhangi bir türünden eserler veremiyorsak, bunu dünyanın başka neresinde yapabileceğiz ve elimizdeki her neyse, *ne olursa*, ne işe yarayacak?

* * *

1916'da, Mart'ta Sussex'ten döndükten sonra, Pound yalnızca Joyce'un başından geçenlerle değil, diğer sanatçıların yaşadıklarıyla da geçici bir süre başa çıkmaya çalıştı. Vortisist ressamlardan Wyndham Lewis, Edward Wadsworth, Frederick Ethells ve William Roberts orduya katılmış ve eserlerinin sergilenmesi, pazarlanması ve satılması işini Pound'a bırakmışlardı: "Görünen o ki," diyordu Pound, "Londra'da sanat dünyasıyla ilgilenen bir tek benim." Döndükten sonra haftalarını 9 Mart'ta Kate Buss'a tarif ettiği gibi geçiriyordu:

Bu haftaki işlerim (umarım) arasında Brzeska'nın emlağıyla ilgilenmek; 2, bir vortisist sergisi toparlayıp New York'a göndermek; 3, ihtiyar Yeats'in mektuplarından bir seçki hazırlamak, bazıları gerçekten çok iyi mektuplar (sanırım bu iş gelecek haftaya da sarkacak), yakında yeni sayı çıkacak; 4, Yeats'in yeni oyununun yapımı için oldukça endişelenmek var.

Joyce ile ilgili olarak, Pound Bayan Weaver'a (17 Mart'ta) bir mektup göndererek *Portre* kitabında basım evlerinin dizmeyi reddettiği bütün kelimeleri kendi elleriyle dizmeyi kabul ettiğini söyledi; ayrıca Amerikalı bir yayıneviyle

75 Fransızca, kimi zaman (ç.n.)

Sürgünler'i bastırmak üzere görüşmelerde bulunuyordu ve yine bir yandan da Joyce'un masraflarını karşılayacak bir ödenek bulmaya çalışıyordu. Ayrıca Noh tiyatrosuyla ilgili yeni ve daha kapsamlı bir kitap üzerine çalışıyor ve Fennollosa'nın "The Chinese Written Character as a Medium for Poetry" kitabını yayına hazırlıyordu. Iris Barry yaz boyunca Pound'dan aldığı mektupları adeta şiir üzerine bir kitap okuyormuşçasına kabul ediyordu. Pound her mektubunu tipik bir şekilde bitiriyordu: "Not: Mektuptaki telaş için kusuruma bakmayın ama gerçekten çok acelem var." Lewis'e mektup yazarken, Quinn ile onun arasında yaptığı arabuluculuktan şöyle şikâyet ediyordu: "Şu anki pozisyonum biraz utandırıcı, çünkü size sürekli babacan, si-temkâr, ikaz edici ve pek de sanatsal OLMAYAN bir tavırla yaklaşıyorum" (mektup Cornell'de bulunmaktadır).

16 Mart 1916

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.

[*el yazısıyla eklenmiş*: kalıcı olarak dönüş yaptım]

Sevgili Joyce: Birkaç gün içinde işleriniz için vakit ayırmaya çalışacağım. Hayatımda hiç bu kadar aceleyle iş yapmamıştım, şehre döndükten sonraki birkaç hafta boyunca her türlü işi yığılmış olarak buldum.

Elbette burada, yerinde *olmalısınız*. Yalnızca posta yoluyla bir kariyer yönetmek imkânsıza yakındır.

Amerika'daki işleri hızlandıramıyorum. İngiltere'de hiç şiir yayımlamadım, hatta yıllardır pratikte hiç şiir yayımlamadım. "Poetry and Drama" da [*el yazısıyla eklenmiş*: Aralık 1914]⁷⁶ bir şeyler karalamıştım ama onun için herhangi bir ödeme almadım. Bir yıldan fazla oldu. Yeats de basılacak son

76 "Dead Iöné," *Poetry and Drama*, Londra, Aralık 1914; 1926'da *Personae*'de "Ione, Dead the Long Year" adıyla tekrar basıldı.

şiiirleri için sırada bekliyor. Eğer çete üyelerinden biri DEĞİL-SEN buradaki basımevleri üzerinde pek kontrolün olmuyor.

Eğer tüm basımevleri romanınızı basmayı reddederse, Bayan Weaver’a kitabı boşluklarla basmasını ve eksik kısımları daktiloyla iyi kâğıtlara yazıp elle yapıştırmayı teklif edeceğim. Tümünü kendim yapmak zorunda olsam bile.

Tashihi benim yapmam söz konusu bile değil. Yapmak için zamanım olsa bile kabiliyetim yok. Tashihini yaptığım son kitap, basımevine tekrar gönderilip açılarak bazı sayfaları yeniden basılmak zorunda kaldı. Benim yaptığım tashihler yalnızca kargaşaya sebep oluyor.

Verebileceğim tek güzel haber şu; Yeats’in kullandığı müphem ifadeye göre Wheelan⁷⁷ oyununuzu beğenmiş, oynanabileceğini düşünüyormuş ve sahnelenmesi için Stage Society’i ikna etmeye çalışıyormuş.

Wheelan önemli biri olabilir de olmayabilir de, kim olduğunu gerçekten bilmiyorum, sadece Barker ile “birlikte” çalışıyor olması önemli. Bu olay haber vermeye değer mi bilmiyorum.

İşe yarar bir haber alır almaz size haber vereceğimden emin olabilirsiniz. Her şey şu anda Amerikalı yayıncıların insafına kalmış durumda. Onlardan Ocak ayında yayımlayacaklarını söyledikleri makalem için çek istiyorum... ama Mayıs sayısına kadar bekletiyor olabilirler... veya postalarda gecikme olmuş da olabilir.

Tashih ücretini konuşmak için tanıdığım en ucuz kâtiplerle görüşeceğim.

**telaşla
E Pound**

77 Frederick Whelan, Stage Society Yönetim Kurulu üyesi. Exiles, Society’ye Ocak ayında gönderilmiş fakat oyun Temmuz ayında iade edilmişti. 1917 yılında bu kez üyelerden biri olan T. Sturge Moore’a gönderilmiş fakat tekrar reddedilmiştir.

* * *

Mart ayının sonunda Pound, New York'taki bir yayıncı olan John Marshall'a bir mektup yazdı. Marshall, Pound'un basılması planlanan *This Generation* kitabı yerine *Portre'yi* basmayı kabul etti. Marshall, Joyce'a, görünüşe göre avans olarak, 10 £ gönderdi. Bu arada John Quinn'den de bir çek yoldaydı fakat Joyce bunu Ağustos'a kadar alamadı, çünkü Quinn'in muhasebecisi rahatsızlanmıştı ve göndermeyi ihmal etmişti. Quinn, 11 Ağustos'ta Joyce'a mektup göndererek 10 £ daha yolladığını haber verdi (mektup Cornell'de bulunmaktadır):

Pound'a bir konuda pay verme önerisinde bulundum ama kabul etmedi fakat onun yerine bu seferlik size pay vermem teklifini sundu. Ben genelde pay verme işiyle uğraşmam fakat savaş sırasında birçok yerden gelen avans taleplerinden ve borçların artarak karşılayabileceğim çok üzerine çıkmasından dolayı kapatmak zorunda kaldım. Fakat bunu size memnuniyetle yolluyorum. Çünkü sizin çalışmalarınızla gerçekten ilgileniyorum.

Aynı zamanda Pound The War Emergency Fund of The Incorporated Society of Authors, Playwrights & Composers'dan⁷⁸ bir ödenek bulmaya çalışıyordu.

Fakat bu arada Pound'un 1912'den beri yayımladığı şiirlerden oluşan ilk toplu şiir kitabı *Lustra*, İngiliz bir basımeviyle karşılaştı. Elkin Mathews'un okuyucusu ve ardından Mathews'un kendisi Pound'un derlemesindeki bazı şiirlere, bu şiirler daha önceden dergilerde yayımlandıkları hâlde, itiraz ettiler. Basımevi ise bazı pasajları dizmeyi reddetti. Pound Mayıs ayında Iris Barry'ye bir mektubunda şöyle söyledi:

Başımdaki bela hem ciddi hem de komik... Biraz basımevi, biraz da Mathews'ten kaynaklanıyor... Law-

78 Yazarlar, Oyun Yazarları & Besteciler Derneği Savaş Acil Durum Fonu (ç.n.)

rence olayından sonra basımevleri çılgına döndü (*The Rainbow*'a [Gökkuşuğu] 1915'te dava açılmıştı). Joyce'un yeni romanı hevesli bir yayıncı tarafından basılmak üzere Amerika'ya gönderildi (AMERİKA!). Artık bir şeyler yapmalıyız yoksa hepimizi bastıracaklar, à la counter-reformation⁷⁹, ölü ya da ölmek üzere.

Pound, Mathews ile canla başla tartışmaya girdi. Pound'a göre ciddi şiir, tüm "klasiklerin" yazıldığı o ağırbaşlı dili içermeliydi. Pound bakış açısını genişleterek, teorik duruşunu tam anlamıyla, anlaşılır ve güçlü bir şekilde ifade ettiği açıklayıcı bir manifesto ortaya koydu (Ek 1). Bu noktadan sonra Pound'un ve Joyce'un durumları benzer bir hâl alarak verdikleri mücadele yalnızca onların olmakla kalmadı aynı zamanda modern edebiyat içerisindeki realizmin meşhur bir mücadelesi hâline geldi.

1 Haziran 1916

5, *Holland Place*
Chambers, Kensington. W.

Sevgili Joyce: Ekte [*el yazısıyla eklenmiş*: 5 £'luk kısmı ben ödeyeceğim] [*el yazısıyla eklenmiş*: posta ile para havalesi yapamadığımı öğrendim] yardım komitesinden özel bir üyenin gönderdiği avans bulunmaktadır. Miktar, size yaptıkları ödenekten düşülecektir.

Muhtemelen her biri 10 £'luk ve biri Marshall'dan olmak üzere Amerika'dan iki çek alacaksınız. (fakat bunlar size birkaç hafta daha ulaşamayabilir. Komitenin verdiği formu elimden geldiğince doldurmaya çalıştım, fakat savaştan önce maaşınızın ne kadar olduğu vs. bilgilerini bilmediğimden yazamadım. Eşiniz ve iki çocuğunuzla birlikte (iki miydi?) Zürih'te yaşamının size ne kadara mal olduğunu yaklaşık olarak bana yazabilir misiniz? (elbette lükse kaçmadan fakat *başarenin bulunmadığı* temiz bir ev için ve yiye-

79 Fransızca, karşı reformasyon (ç.n.)

cek fiyatlarının ne kadar yükseldiğinden veya yükselebileceğinden de bahsederek.

Genelde kendi yemeğimi kendim pişiririm ve sanırım siz eşinizle birlikte o işi halledebilirsiniz. Mobilyasız bir ev tutup sonradan döşemek sizin için daha avantajlı olur muydu (yataklar hariç evin çoğu mobilyasını kendim yaptım, kişi yatağını hazır ALMALI.) Bir yıl daha Zürih'te kalacağınızı düşünürsek, bana kalırsa bu şekilde mobilyaya harcayacağınız parayı bir sonraki senenin masrafları için biriktirebilirsiniz, değil mi?

Hayatın daha ucuz olduğu şehrin yakınında bir köyde yaşayabilir misiniz, tabii EĞER bir sonraki senenin erzağını garantileyebilecek ve bulamayacağınız bir iş arama zorunluluğu hissetmeyecekseniz?

Buradaki birçok genç yazar bunu yapmaya çalıştı.

sevgiler
E. Pound

21 Haziran 1916

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.

Sevgili Joyce: Ekteki belge yardım komitesinin aldığı kararı gösteriyor.⁸⁰ Bana kalırsa bu ödeme pek yaygara çıkarmaya gerek kalmadan üç ayda bir yenilenebilir. Yine de tam olarak emin değilim fakat endişelenmeyin. Adresinizi onlara en kısa zamanda ulaştıracam.

Bana yollamış olduğunuz fiyat listesiyle dört kişilik ailenizin bir aylık masrafının *ne kadar* olduğunu tam olarak çıkaramadım. Keşke yuvarlak bir rakam ile bana bildirseydiniz. Haftalık 2 £, yıllık 104 £ demek oluyor. Lütfen haftalık

80 Pound'un mektubu ekteki belgenin arkasına daktilo edilmiştir.

veya aylık olarak daha ne kadar ihtiyacınız olduğunu bana bildirin, ben de ona göre başka yollar deneyeceğim.

Marshall romanınızı *eksiksiz* bir şekilde basacak. Anladığım kadarıyla Bayan Weaver ona basımevinin çıkardığı kısımları yollamış, dolayısıyla kitabın tümünü inceleyebilmiş. Ve kitabın değeri ve sizin yazdığınız şekliyle basılması konusunda benimle aynı fikirde olduğunu söyledi.

“Lustra”daki şiirlerim için de iyi gelişmeler yaşandı. Basımevlerinin, edebî liyakate sahip eserlere müdahale ehliyetlerinin tamamen kalkabileceği sözünü verdiler. Dolayısıyla yaşadığımız sıkıntılar “iyi sonuçlar” verebilir.

Lütfen Quinn’in veya Marshall’ın çeklerinin N.Y.’dan size ulaşıp ulaşmadığını veya ne zaman ulaşacağını bana söyleyin.

en içten sevgilerimle

E.P.

{el yazısıyla eklenmiş: Sevgili Joyce: Komite sizle doğrudan iletişime geçmiş olmalı. Bunu günler önce yolladım -fakat içine bir fotoğraf koyduğum için denetçiler mektuba el koymuşlar- bu da yeni bir âdet.}

svglr

E. Pound

Ekler

The Incorporated Society of Authors, Playwrights & Composers⁸¹

81 Yazarlar, Oyun Yazarları & Besteciler Derneği (ç.n.)

14 Haziran 1916 1,

*Central Building, Totbill
Street, Westminster, S.W.*

Syn. Ezra Pound

Sayın Beyefendi: Bay James Joyce'un belgeleri Savaş Acil Durum Fonu yönetim kurulu tarafında görüşülmüş ve kendisine 13 hafta boyunca haftalık 2 £ ödenmesine karar verilmiştir. Bu miktarı her hafta yollamak epey masraflı ve sorunlu olacağından miktarı üç taksit şeklinde yollamakla görevlendirildim. Eğer bana Bay Joyce'un adresini verirseniz, ilk ödemeyi en kısa zamanda yapacağım, çünkü kendisinin adresi belgeleri arasında yer almıyordu.

Saygılarımla,
G. Herbert Thring [Sekreter]

22 Haziran 1916

*Harrod's Royal Exchange,
Brompton Road, S.W.*

[*el yazısıyla*]

Sevgili Joyce: Size isimsiz bir bağışçıdan 20 £ gönderiyorum. İsterseniz benim aracılığım ile kendisine bir mektup yazabilirsiniz.

Bu beklenmeyen bir armağandı.

Şans romanınızdan yana gidiyor. Marshall son zamanlarda ailevi bir sorun yaşıyor ve içindeki yayıncılık ruhu ortadan kayboldu. Bunun sizi endişelendirmesine gerek yok çünkü New York'tan Huebsch onlarınkine yakın bir teklif yaptı. (belki daha küçük bir telifle ama daha sağlam fonlarla.) Arkalarındayım.

Pinker'a işin peşini bırakmamasını söyledim.

Marshall'ın bir suçu yok – karısı tüberkülozdan eriyip gitti, kendisi de duygusallıktan.

20 £ bu tesadüfi gecikmeyi telafi edecektir.

acele sevgilerimle
E Pound

[1 ile 7 Ağustos arası] 1916

5, *Holland Place*
Chambers, Kensington. W.

Sevgili Joyce: Leydi Cunard⁸² sizin en iyi arkadaşınız, uzun zamandır kitabınızı *** tarafından bastırabilmek için uğraşıyordu. Hatta Portre kitabınızı kendisine okutmuş ve Dublinliler'deki "Ölümler" öykünüze de hayranlığını dile getirmiş.

Hatta Leydi C. bu insanın yüzünü birkaç kez daha görmeye katlanarak onu evine davet etmiş ve bir yandan da o kalın kafasının içine sızmaya çalışmış.

Sonuç olarak Portre'yi dizi hâlinde yayımlamayı "düşünebilir"miş, tabii "makul bir zaman zarfında" basılabilirse. Portre'nin kendi masrafını çıkarabileceğini düşünemiyor elbette.

Ondan pek umudum yok. FAKAT eğer bastırmayı başarlarsa, o zaman onun için "iyi bir yayıncıymış" diyeceğim.

Sanırım size yaklaşık bir ay önce şans eseri Secker ile tanıştığımı söylemiştim. Secker Portre'nin iyi bir eser olduğunu ama satacağını düşünmediğini söylemişti.

Elbette, *** 'yi beklemiyorum ama eğer basıma New York'taki Huebsch ile aynı anda başlarsa katkısı büyük olacaktır. Ulysses'in ne kadarı bitti?

Tanrı aşkına onu aceleye getirmeyin. FAKAT eğer kaba taslağı oluşmaya başladıysa bir kopyasını veya özetini gönderebilirsiniz.

Size geçen hafta yolladığım 20 £'ı almışsınızdır sanıyorum, almadıysanız hafta sonu elinizde olacaktır.

Eğer herhangi bir durumda *** ile doğrudan iletişime geçmeniz gerekirse SAKIN benimle arkadaş olduğunuzu söylemeyin, ONUN YERİNE unutmayın siz Leydi Cunard'ın

82 Leydi Maud Alice Burke Cunard, ünlü Londralı hostes ve sanat patroniçesi.

arkadaşı veya tanıdığınız. O “semtte” [*el yazısıyla eklenmiş: veya gettoda*] benim adım bir işinize yaramaz.

[*el yazısıyla eklenmiş: Şu anda kitaplarınız basılmışçasına bir ün kazanıyorsunuz fakat şöhret hazmı zor bir şeydir- ayrıca kitaplarınızın basılıyor olması da cebinizi dolduracak manasına gelmiyor. Benden de, bir yazar olarak, anlaşılacağı gibi.*]

svglr

E. P.

16 Ağustos 1916

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.

Sevgili Joyce: Bu sabah ödenek veya bağışlarla ilgili ÇOK iyi birkaç haber alarak oldukça büyük bir sürpriz yaşadım. Henüz net değil ve insan işler netleşene KADAR emin olamıyor elbette. Fakat zarfın üzerindeki adres görmeyi dile-dığımız kadar güzel.

George Moore uzun zamandır seni destekliyordu. Sizin gençliğiniz konusunda duyduğu endişeler hakkında kulağıma gelenler biraz abartılı olabilir. Sekreterliğe veya bu konuyla ilgilenen merci neresiyse oraya yazdığı mektup oldukça sertti. Ödenek bağlanması için “edebî yeterliliğinizin sorgulanmasının söz konusu bile olmadığını” ve hayat şartlarınızın yıllardır bir model hâline geldiğini söylemiş. (İkinci kısmı tam olarak nasıl ifade ettiğini hatırlayamadım.) Her neyse, bu çok iyi bir tavsiye oldu. Dublinliler şu anda doğru insanlar tarafından okunuyor (hepsi aynı kopyayı okuyorlar olsa da).

Umarım bu, “Portre”nin basımının gecikmesine biraz da olsa telafi olur.

Umarım buradan bir şeyler çıkar.

sevgiler

E. P.

Ağustos ayında, Asquith hükümeti Joyce'a Kraliyet Bütçesi'nden 100 £ tutarında bir ödeme yaptı. Pound, önceden aynı ödemeyi almış olan Yeats'le konuşmuş ve Joyce'un kitaplarını Leydi Cunard vasıtasıyla Asquith sekreteri ve aynı zamanda Georgian ekolünün lideri ve *Georgian Poetry* antolojilerinin 1911-1912, 1913-1915 ve 1918-1919 ciltlerinin editörlüğünü yapan Edward Marsh'a iletmışti. Marsh kitaplardan etkilenmiş ve Yeats ve George Moore'un fikirlerini sormuştu. Moore, Marsh'a Joyce'un politik görüşlerinin sakıncasız olduğunu, Dublinliler'deki bazı öyküler "saçma ve tatsız" olsa da kitabın "zeki bir adamın" eseri olduğunu ve "Ölümler" öyküsünün neredeyse kusursuz olduğunu söyledi. Sonuç olarak ise şunları ifade etti: "Not: Edebî değer yönünden bakıldığında Joyce'un yardımı hak ettiğine eminim."⁸³ Pound bütün övgüyü çevresindekilere dağıtıyordu fakat Joyce 14 Eylül'de Yeats'e şöyle yazdı: "Buraya geldiğimden beri bana yardım eden arkadaşlarıma minnettar olmak için birçok sebebim var ve beni harikalar yaratan arkadaşınız Ezra Pound'la tanıştırdığınız için size ne kadar teşekkür etsem azdır."⁸⁴

Marsh, Pound ile 1912'de T. E. Hulme'un akşam toplantılarından birinde tanışmış ve "The Ballad of the Goodly Fere" [Goodly Fere Baladı] ve "Portrait d'une femme" [Bir Kadının Portresi] şiirlerini, hazırladığı ilk antolojide basmak istemişti. Fakat Pound onları kendi yayımlamayı planladığından Marsh'a daha modern bir şey veya *Canzoni* kitabından bir parça isteyip istemeyeceğini sordu. Bunun üzerine Marsh bu fikrinden soğudu ve ikisi de birbirleriyle bağdaşamayan gruplara mensup olduklarını hissettiler. Edebî farklılıklarına ek olarak Pound, Blast'ın 1915 Temmuz sayısında, Gelibolu'da ölen Rupert Brooke hakkında yazdığı hiciv şiiri olan "Our Contemporaries"i yayımladı. Pound'un kötü zevki oldukça eleştiri alıyordu. Pound, Harriet Monroe'ya kendini şöyle savundu (12 Ekim ve

83 *Letters of James Joyce*, II, ss. 380-381.

84 *Letters of James Joyce*, I, s. 95.

1 Aralık 1915): Brooke'un ölümünden önce yazılan şiirin aşığılayıcı hiçbir şey taşımadığını fakat "edebî metoda bir şikâyet" mahiyetinde olduğu açıklamasını yaptı (şiirle birlikte basılan notun bir bölümünde şöyle yazıyordu: "Malheureusement ses poèmes ne sont remplis que de ses propres subjectivités, style Victorien de la 'Georgian Anthology'"⁸⁵). Blast'ın Aralık 1914'te çıkması planlanmıştı ve Pound Nisan'da, Georgian ekolü içinde en iyisi olduğunu düşündüğü Brooke için bir övgü yazısı hazırlıyordu; 'Rupert'in hareketli ayak parmakları' hakkında duygusal şiirler yazan çoğu "arkadaşından daha iyi bir savunucu" olduğunu düşünüyordu. Fakat Pound aynı zamanda şiirin uygun olmayan bir anda yayımlandığının da farkındaydı.

1 ve 2 Eylül 1916

*5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.*

Sevgili Joyce: Bir yazar olarak itibarınızın resmî olarak kabul edildiğini öğrenir öğrenmez size haber vermedim çünkü sizin için güzel bir sürpriz olmasını istedim.

Ödenek resmîleşmeden size yazmak istemedim ya da yazarken en azından ondan bahsetmedim. Ödeneği Başbakan'ın şahsen onaylamakta istekli olduğunu duydum ama konu netleşene kadar Başbakan'ın adını anmanın gereksiz olacağını düşündüm.

Eğer birilerine teşekkür etmek istiyorsanız bunlar 20 Cavendish Sq. W'den Leydi Cunard, kitaplarınızı alarak Marsh'a götüren oydu ve 10 Downing St. Whitehall S.W'den Edward Marsh olmalıdır. Bir şekilde Edward Marsh da bu ödeneklerden sorumlu. Pozisyonunun ne olduğunu tam olarak bilmiyorum. Önceden Churchill'in özel sekreteriydi, şimdi de bir çeşit parlamenter veya sekreter ve Başbakan'ın

85 "Maalesef şiirleri yalnızca kendi özneliği ve 'Georgian Antolojisi'nin Viktorya tarzı ile dolu." (ç.n.)

adresinden yazıyor. Ben de en içten teşekkürlerimle ona yazacağım. Sizin “kalbinin peşinden giden bir adam” olduğunuzu düşünüyor. Eserlerinize olan hayranlığımı da dile getirmişti.

Benden duyduklarınızdan yola çıkarak Marsh’in daha çok sizi B.B’a tavsiye eden veya karar almasında büyük yardımı dokunan ya da ona benzer bir aracı (ya da daha insani bir kelime de seçebiliriz . . .) olduğu çıkarımını yapabilirsiniz.

Geo. Moore’un ev adresi 121 Ebury St. Londra S.W.

Yeats de güçlü bir tavsiye mektubu yazmıştı, ama o Fransa’daydı ve kararın onun mektubundan önce alınıp alınmadığını bilmiyorum ama yine de yardımını dokunduğuna eminim, ona da teşekkür edebilirsiniz. O mektup ulaşmamış olsa da başka konularda yardımı dokunmuştu. W. B. Y. 18 Woburn Blds. Euston W.C.

N.Y’da neler olduğunu gerçekten bilmiyorum. Marshall hasta veya ölmek üzere olan karısıyla ortadan kayboldu, tek bildiğim bu. Huebsch birine kitabı basacağını söylemiş. Elinde taslağın tümü var mı bilmiyorum. Sanırım Bayan Weaver ilgilenecek.

Leydi Cunard eserinizin hükümet tarafından tanınması konusunda *****’e bir hamle daha yapmayı planlıyor. Yardımı dokunacağından şüpheliyim. Taslağınızı (bildiğim kadarıyla) henüz Bayan Weaver’a geri vermemiş, dolayısıyla belki de hâlâ planları vardır.

Her durumda, bugün yedinci gün ve ben istirahat ediyorum.

Yine de o kahrolası oyundan bir kopya daha gönderebilirsiniz. Bir ara Knoblauch’la⁸⁶ görüşeceğim, belki o sahne ver-

86 Edward Knoblock, Amerika doğumlu oyun ve roman yazarı. Pound Ağustos’ta Iris Barry’e şöyle yazdı: “Duyduğuma göre o İngiliz tiyatrosunun Tanrısıymış.” O sırada Şikago’da çıkan The Drama, Pound aracılığıyla Sürgünler ile ilgilenmeye başlayınca Pound Pinker’a oyunun bir kopyasını onlara göndermesini söyledi.

siyonunu hazırlayabilir. Kariyer hayatınız açısından bakarsak, bana göre, hem para hem de bağlantılar bakımından başınıza daha iyisi gelemezdi. Hiçbir oyun yazıldığı hâliyle sahnelenmedi ve siz basıldıktan sonra oyunun orijinal hâlini istediğiniz zaman kullanabilirsiniz.

New York'ta Lewis, Wadsworth, Etchells ve Roberts'ın birçok resmini satmayı başardım. Dolayısıyla artık onlar da zihnimi meşgul etmiyor. Önümüzdeki altı ayı artık kendi işlerime ayırabilirim. (Bunun pek yararı olacak mı emin değilim.) Para dışında hayatın bütün nimetleri üzerime yağıyor, beni de o eksikliği BİR AN ÖNCE gidermem için uyarıyor.

Her durumda, umarım Huebsch şu anki ödemeniz bitmeden bir düzenleme yapabilir. Marsh'a bir mektup yazarak eğer hâlâ istekliyse bir cevap vermesini sağlayın.

Marsh, Rupert Brooke'un yakın arkadaşıydı. "Georgian Verse" [Georgian Şiiri] adında iki antoloji çıkardı. Dediğine göre yıllardır benim kariyerimi mahvetmeye çalışıyormuş fakat yerimi eskisine göre daha da sağlamlaştırdığından bir yararı olmamış. (Kastettiği muhtemelen, Balfour ve bir düşüş ile hazmı kolay üç öğle yemeği yemiş ve onlarla operanın en öndeki ücretsiz koltuklarında otururken görülmüş olmam. Bunlar gelirime bir kuruş bile eklemeyen parıltılar. Belki bir bakıma parlamenter-sekreterlik dünyasının "kurulmasına" katkıda bulunur.

Uzun zamandır önemli bir şeyler yapmadım. Hikâye veya portre tarzında 2000 kelimelik kalın, kahverengi ve Hintli bir şeyler yazdım⁸⁷.

MacMillan da bir Japon Tiyatrosu kitabı hazırlıyor, bu Cuala'dakinden⁸⁸ çok daha büyük bir şey olacak.

87 "Jodindranath Mawhwor's Occupation, [Jodindranath Mawhwor'un Mesleği]" The Little Review, Mayıs 1917.

88 MacMillan 1917 yılında Ernest Fenollosa ve Ezra Pound'un hazırladığı "Nob," or Accomplishment. A Study of the Classical Stage of Japan [Noh veya Başarı, Klasik Japon Sahnesi Üzerine Bir Çalışma] kitabını bastı. Cuala

Yeni çıkmaya başlayan bir dergi olan “Seven Arts”⁸⁹ muhtemelen bir süreliğine de olsa yazdığınız herhangi bir şeyi yayımlamaktan mutlu olacaktır, yani çıkmaya devam ettikleri sürece. Eğer Drama oyununuzu kabul etmezse şansımı onlarla da deneyeceğim. Yazdıklarınız arasında daha kısa bir şeyler YOK mu?

Ben Fenollosa çalışmamda Çin kısmına devam edeceğim. Sekizinci yüzyılın Jules Laforgue’unu buldum: Wang Wei veya Omakitsu. Brantôme’dan⁹⁰ çok keyif alıyorum.

There was once a young writer named Joyce
Whose diction was rigidly choice,
And all his friends’ woes were deduced from his prose
Which never filled anyone’s purse⁹¹

Bu dizeler New York’un bazı yerlerinde veya New York Üniversitesi’nin koridorlarında, “-urse ve “oice” kafiyeleleriyle kulağa hoş gelen bir mani olarak kabul edilebilir.

sevgiler
Ezra Pound

Yayınlarının 1916’da bastığı kitap ise önsözü Yeats tarafından yazılan *Certain Noble Plays of Japan* [Belli Başlı Soylu Japon Oyunları] kitabıdır.

89 *Seven Arts*, Van Wyck Brooks’un deyimiyle “Amerikanın rüşünü ispat etmek” gibi yerel bir farkındalığa adanmış bir dergiydi ve bu da Pound’un kozmopolitanlığına uymuyordu. *Seven Arts* grubunda Brooks, Robert Frost, James Oppenheim, Waldo Frank, Randolph Bourne, Paul Rosenfeld ve Louis Untermeyer yer alıyordu. Dergi Kasım 1916’dan Ekim 1917’ye kadar çıktı, ardından *The Dial* ile birleşti.

90 Pierre di Bourdeilles, Abbé ve Seigneur de Brantôme, on altıncı yüzyıl Fransız saray mensubu ve asker. Périgordludur, ardında hayatının ve yaşadığı zamanın değerli bir kaydını bırakmıştır.

91 Joyce adında genç bir yazar vardı
Kullandığı kelimeler tamamen kendi seçimiydi
Arkadaşlarının tüm üzüntüsü yazdıklarından kaynaklanıyordu
Fakat yazdıkları kimsenin cebini doldurmuyordu (ç.n)

6 Eylül 1916

*5, Holland Place Chambers,
Kensington. W.*

Sevgili Joyce: Britanya İmparatorluğu'na sempatim olmasına rağmen bazı yöneticilerinin boğazını sıkamak istediğim zamanlar olmuyor değil.

Ekteki⁹², mektubunuzu almam üzerine size gönderilmişti. FAKAAAT içine Capula Yayınlarından çıkacak olan kitabımın dört sayfalık ilanını da koyduğum İÇİN sansür ofisinin ikaz mektubuyla birlikte bana geri gönderilmiş.

Azimlilerin bu azmi ne kadar da tatlı ve komik.

Ek olarak söyleyeceğim tek şey Knoblauch'la görüştüğüm. Aramızda bir anlaşmazlık olmadı ve oyununuza bakacağını söyledi. DOLAYISIYLA lütfen bu mektubu alır almaz bana oyununuzun bir kopyasını ve Knoblauch sahneye koymak isterse diye sahneye çıkması için izninizi gönderin.

sevgiler
Ezra Pound

13 Kasım 1916

*5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.*

Sevgili Joyce: Bildirebileceğim herhangi bir haber yok. Knoblock ortadan kaybolmuş durumda. Onunla görüştüğümde bana güvenilir biri gibi gelmişti ama çok meşguldü, gerçekten çok meşguldü.

“Drama”dan da bir haber yok. O domuz herif benim bir yazımı aylar önce basacağına söz vermişti ama ne o konuda ne de “Sürgünler”le ilgili bir ses çıkmadı.

31 Ekim itibariyle yıllık gelirim en düşük olarak 48 £'u buldu, telafi etmeye çalışıyorum.

92 Şüphesiz bir önceki mektup.

Satırı bir peniye inceleme yazısı vs. yazmak için dileniyorum. Şartlar böyle gerektiriyor.

Telafi olarak operadan ücretsiz koltuklarım var. Şu sıra, sanıyorum söylemiştim, Massenet'in bir opera metnini tercüme ediyorum, bu da benim borçlarımın bir kısmını ödeme mi sağlayacak ama refah seviyeme bir katkısı olmayacak.

Bahsettiğiniz Hackett'ı⁹³ sadece ismen biliyorum. New York'da bir şeyler yaptığını biliyorum. Bu yıl Atlantik'in yanlış tarafıyla iletişim kurmaya çalıştım.

Keşke sinirleriniz ve başka sebeplerden de Londra'ya gelseniz ama bunun söz konusu bile olmadığını sanıyorum, her neyse.

Sonunda, Tanrı'ya şükür, Macmillan'ın çıkaracağı, Japonya'nın Klasik Tiyatrosu hakkındaki kitabın düzeltisini bitirdim. Yıllar sonra yayınevleri uzak gelecekte önüme başka şeylerle gelecektir. Fakat bu sıralar nasibime sadece kitap eleştirileri yazmak düştü. Bir gazeteden keyifli olduğu iddia edilen bir iş buldum, daha çok çalışmayı gerektiriyor ve beni çok da heyecanlandırmıyor. İş genel olarak beni eğlendirse de başkasının ilgisini çeker mi bilemiyorum. Yine de bu iş olmadan insanların toplanarak Burmah'taki "Ragoon ve diğer yerlerde" bulunan genelevlerin kapanmasını istediğini öğrenemeyecektim.

Elbette EĞER Londra'ya gelerseniz birçok basit ve gaddarca sebeplerden ötürü kolaylıkla iş bulabilirsiniz çünkü erkeklerin birçoğu cephelere dağılmış durumdalar.

İtalyanların Trieste'ye girmesi için Tanrı'ya dua ediyorum. Sanırım girseler bile oradaki işinize geri dönemezsiniz, değil mi ? ? ? ? en azından sınırlar ilerleyene ve hayat normale dönene kadar.

93 Francis Hackett, New York'taki The New Republic'in editörü.

Sağlık olsun. Umarım mektup biraz sinirlerinizi düzeltmeye yardımcı olur. Bir haber alır almaz tekrar yazacağım. Eşinize ve çocuklarınıza en içten sevgilerimi sunarım.

sevgiler
Ezra Pound

* * *

Joyce'un gönderdiği fotoğraflar, Pound'un ileride ifade edeceği gibi Joyce'un "patolojik gözleri", Pound'u oldukça şaşırttı. Pound'un teşhisini ve Philadelphia'daki göz doktoru George Milbry Gould'a uzaktan konsültasyonu sonu-
çlanan bir bölüm başlamak üzereydi.

20 Aralık 1916

5, *Holland Place*
Chambers, Kensington. W.

Sevgili Joyce: Fotoğraf için teşekkür ederim. Durumunuz bana biraz korkutucu geldi. Sanırım göz hekiminiz astigmatınızın inharmonik değil de harmonik olduğunu düşünüyor. Dolayısıyla da alnınızdaki çizgilerin göz yorgunluğundan kaynaklandığını söylüyor. Gözlüklerinizin reçetesini görmek isterim. Yaklaşık on yıl önce ben de gözlerimle ilgili korkutucu bir tecrübe yaşadım. Uzaktan ve oldukça az bulgular üzerine buna benzer bilimsel bir teşhis kondu. O zamanlar Gould ve ondan önceki birkaç göz hekimi bu problem üzerine çalışıyorlardı. Gould, Lafcadio Hearn⁹⁴ ve zekâ ve görme gücü hakkında iki kitap yazmış, çok ilginç bir adamdır.

Eğer gözleriniz hâlâ sizi endişelendiriyorsa, Gould'a yazmam yararlı olabilir. (Hâlâ hayattaysa tabii.) Hem eserle-

94 Amerikalı şair ve romancı (1850-1904). Ernest Fenollosa gibi Hearn de Pound'un Doğu'yu modern Batı edebiyatına tanıtmadaki Amerikalı öncülerinden biri olmuştur.

rinizle hem de gözlerinizle ilgilenmek isteyecektir. Diğer hekimler bildiğim kadarıyla edebiyatla pek ilgilenmiyorlar.

Yine de lütfen bana gözlüklerinizin numaralarını yazın.

Kişisel olarak ben küçük fotoğrafı daha çok beğendim. Sonuncusu Odysseus'tan ziyade Orestes gibi olmuş.

Genel olarak kendimi daha neşeli hissediyorum. Belki de bu kötü bir şeyin habercisidir. En son şansımın yaver gitmeye başladığını düşündükten sonra başıma ilk gelen cüzdanımı kaybetmek oldu (neyse ki içinde çok az para vardı.) Sonunda, Tanrı'ya şükür, opera metnini bitirdim ve biraz para bekliyorum. Ayrıca başkalarından da bekliyorum ama yine de tercümeyi teslim etmek biraz neşelenmemi sağladı. Dün cebimde beş pound vardı. Kazandığımdan DEĞİL ama yeni para geleceği düşüncesinin verdiği güçle onu da harcadım. Şimdi en azından gelecek yıl, bul yıl olduğundan daha çok para kazanacağımı biliyorum.

Tanrım. Cevaplamam gereken daha bir sürü mektup var. Artık bunu bitirip onlara dönmeliyim.

{*el yazısıyla eklenmiş: Noel.*}

Noel kartınız az önce saat başında geldi. İyi dilekleriniz için teşekkür ederim, ben de size, eşinize ve çocuklarınıza en iyi dileklerimi gönderiyorum.

Sanırım bu yıl kışa iyi ayak uydurdum. Daha önce Güney'de bir ara vermeden İngiliz havasına bu kadar maruz kalmamıştım.

Verebileceğim pek yeni haber ulaşmadı. "Lustra"ya olan düşmanca saldırılar tüm hışımıyla devam ediyor."Drunken helot"⁹⁵ şu an için tercih edebileceğim en iyi lakap gibi görünüyor.

95 Almanca, sarhoş köle (ç.n.)

En azından the Nation'ın yıllar önce taktığı “şiiir imparatorluğunun haini” lakabından daha duygusal. Yine de gözden geçirilebilen zihin tuhaf bir şey. Hakaret etme seçenekleri oldukça kısıtlı, nadiren yeni bir arayışa giriyor.

The Observer ve the Chronicle istisna fakat onların iyiliği de Noel yoğunluğuyla sınırlıydı. The Chronicle muhtemelen kitabın kapağını bile açmadan bir iltifatta bulundu. The Observer da Matilda Teyze'nin zevkine uygun olmasa da içeriği beğendiğini söyledi.

Bir süre önce 200 kopya Fleet Caddesi'nin yardımı olmadan gönderildi. Bu Times'ın sıkıcı köşe yazılarından birinin abartısı olabilir ama Çin ıvrı zıvırları hariç her şeyin sivil kinaması biraz satış sağlayabilir.

1917 için en iyi dileklerimle birlikte, ya sizin İngiltere'ye gelmenizi ya da sizle İtalya'da bir yerde görüşmeyi dilerim.

sevgiler
Ezra Pound

* * *

Pound'un bahsettiği “Drunken helot” Arthur Waugh'un *Quarterly Review*'ün Ekim sayısındaki “The New Poetry” [Yeni Şiir] yazısında geçmektedir. Waugh bu yazısında *Georgian Poetry*'nin (1911-1912 ve 1913-1915) metotlarını sorgulamış ve Pound'un, “anarşi”yi ve “kızıl yıkım”ı tehdit eden “edebî Kübistleri”n bir çalışması olan *Catholic Anthology*'sini (1914-1915) topa tutmuştur. Yazısını şöyle bitirmiştir: “Aile meclisinde ziyafet devam ederken, aile üyelerinin oğulları arasında, aşağılığından utanan sarhoş bir köleyi böyle zavallı bir duruma kendilerinin de düşebileceğini göstermek ve onları benzeri teşebbüslerden caydırmak amacıyla gezdirmek bir gelenektir” (sayfa 386). Waugh örnek olarak Pound'un şiirlerinden ve Eliot'ın “J. Alfred Prufrock'un Aşk Şarkısı” şiirinden parçalar seçmiştir. Pound, The Egoist'in Haziran 1917 sayısında *Prufrock*

and Other Observations [Prufrock ve Diğer Görüşler] makalesinde “Drunken Helots and Mr Eliot” [Sarhoş Köleler ve Bay Eliot] başlığıyla cevap vermiştir.

1917 yılının başında Pound ve Bayan Weaver *Portre* kitabının İngiltere baskısı için tanıtım kampanyasına hazırlık yapıyorlardı. Pound 14 Kasım 1916’da Joyce’tan birçok şeyle birlikte, kitabın bu baskısı için bir makale veya önsöz yazmasını rica ettiği bir mektup aldı. Pound aynı gün Bayan Weaver’a şunları yazdı: “Elbette onun için bir makale veya önsöz yazabilirim ama hakkında o kadar çok şey yazdım ki başka bir eleştirmenin bir şeyler yazması daha iyi olur gibime geliyor.” Pound Bayan Weaver’dan Edward Marsh’a bir teklif götürmesini istedi. Böylelikle onun yazısı hem farklı ve yeni bir kitleye hitap edecek hem de Pound’un olduğundan daha çok yardımı dokunacaktı. Eğer Marsh teklifi geri çevirirse, H. G. Wells’e, kendisine, Marsh’a, George Moore’a ve bulabildiği herkese Joyce’u takdir eden bir belge imzalatacaktı. Marsh’ın Drama’daki makalesi daha önce yazmadığı kadar güçlü ifadeler içeriyordu, dolayısıyla Weaver ondan alıntılar kullandı. Marsh bir makale daha yazmaya istekliydi fakat okurlar *The Egoist*’teki “Me on Joyce” makalesini okumadan önce başka metotlar da denenmeliydi.

Takdir belgeleri yerine *Portre*’yi mümkün olduğunca geniş bir şekilde incelemeye çalıştılar, bu inceleme yazısından alınan parçalar da kitabın reklamı için kullanılacaktı. Daha sonra Kasım’da Pound Bayan Weaver’a Wells ve William Archer’a yazmasını söyledi (Joyce, Archer’ı tanıyordu), Pound da Arthur Clutton-Brock’tan *The London Times* için kitap hakkında bir inceleme yazmasını isteyecekti. Joyce da, belki şaka yaparak belki de kendi yoksulluğunu dramatize ettiğinden Pound’un 2 Eylül 1916 tarihli manisini kitabın reklamında kullanmayı önerdi.

Bayan Weaver bu öneriyi Pound’a ilettiğinde, 22 Ocak 1917’de şu yanıtı aldı:

Joyce'un kullanılmasını önerdiği mani, benim onun hakkında yazdığım ve "Joyce" ve "purse" kelimeleriyle kafiyelenmiş, pek de edebî değeri olmayan bir parçaydı. Bu önerisinde ciddi olduğunu sanmıyorum, eğer ciddiye de bu onun sevimliliğinden kaynaklanıyor. Hangisi olursa olsun, o mani bir manifestonun ciddiliği ile örtüşmüyor.

Yazdığım o mani, yazar ile eleştirmen arasında bir yakınlığın olduğu izlenimini veriyor. Bu da vermeye çalıştığımız izlenimi zayıflatacaktır.

Mani olsun veya olmasın, kitabın İngilizce baskısı 12 Şubat 1917'de Pound'un tanıtım yazısıyla birlikte piyasaya sürüldü. (Bayan Weaver'a yazdığı mektuptan da anlaşıldığı gibi, Pound Joyce'u kötüleyen kişilerin isimlerini de vermek istemiş fakat "bazı korkak ve bu yüzden de cesurca adını saklayan kişiler" şeklinde bir ifadeyi kullanmaya ikna edilmiştir.) Pound, Joyce'u kampanya hakkında bilgilendirmeye devam etti ve The Egoist'in Haziran sayısında basından bazı haberlere yer verdi (bakınız sayfa 180-182).

JAMES JOYCE⁹⁶

Roman Sonunda Çıktı

Bay Joyce'un romanı, *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi* hakkında yeni şeyler söyleyebileceğimi düşünmüyorum. Daha önce de okunmaya değer bir kitap olduğunu ve iyi bir üslupla yazıldığını söylemiştim. Bunları dile getirirken eleştirmen kimliğimin yarısını kullanmıyorum bile.

Birkaç yüz kişinin artık EGOIST'in bir araya getirilmiş sayılarından oluşan şişkin ve salaş bir dosyaya ihtiyaç duymadan Bay Joyce'un romanını tek bir cilt hâlinde rahatlıkla okuyacak olmalarından dolayı mutluyum. Birçok zorluğun

96 The Egoist, IV, 2 (Şubat 1917), ss. 21-22.

ardından THE EGOIST kendisi bir yayınevine dönüşerek *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi*'ni bir cilt hâlinde yayımladı çünkü sıradan İngiliz yayıncıların iyi nesre olan tepkisi, tıpkı *Quarterly Review*'un iyi şiiire olan nefreti gibi, derin köklü ve gelenekseldir.

Landor'un *Imaginary Conversations* [Hayalî Sohbetler] eseri oradan oraya atılarak paçavra muamelesi yapıldığından beri, desteklenmeyi oldukça hak etmesine karşın bu kadar itirazla karşılanan başka bir eser hatırlamıyorum.

Landor henüz tanınmayan bir yazar. Aptallar için bir tehlike teşkil etmekte. Landor henüz gençlerden saklanmakta (bu sözüm ona uygunsuzluktan değil, belli başlı budalalara boyun eğmemesinden kaynaklanıyor). O, Landor, henüz üniversitede okutulan derslerde önemsiz bir yer kaplıyor. Lisans eğitimi gören zihinlere tutacağı ışık, ortalama bir profesörü öğrencileri karşısında müşkül duruma düşürdü. Fakat Landor her zaman yaşayacaktır.

“Fly-Fisher”, “Royal Automobile” ve “Isthmian” kulüplerinin üyeleri belki onu okumayacaklar. Hayır, Bay Joyce’u okumayacaklar. *E pur si muove*.⁹⁷ Basım ve yayınevlerine rağmen İngiltere Hükümeti Bay Joyce’un edebî yeteneğini tanıdı. Bu durum aydınlar topluluğu için büyük bir kazanç. Bir takım nitelikli yargıçlar da benim iki yıl önce dile getirdiğim ifadeyi kabullendiler; Bay Joyce mükemmel ve önemli bir nesir yazarıdır.

Son birkaç yılda herhangi bir merkezî öğretiyeye veya teoriyeye bağlı olmayan bir aydınlar grubunun şekillendiğine şahit olduk. Yeni yazarları, eski yazarlardan etiketler devşirerek doğru bir şekilde tanımlayamayız, fakat onların genel karakteristiğini nakletmenin başka uygun bir yolu olmadığından, benzetme amacıyla zaman zaman eski terminolojiye başvurulabilir.

97 İtalyanca, fakat dönüyor. (ç.n.)

Bu nitelendirmeyi göz önüne alırsak, şu ana kadar İngilizce yazılmış nesirler arasında Flaubert'e en yakın üslupta James Joyce'un yazdığını söyleyebilirim, tıpkı Wyndham Lewis'in yazdığı romanın Dostoyevski'nin üslubuna Dostoyevski'nin kendi çağdaşlarından daha çok benzemesi gibi. Benzer bir şekilde, Bay T. S. Eliot da bizim kuşağımızdaki Jules La Forge açığı kapatmaktadır. ("En yakın üslupta yazmak" bir standart dâhilinde veya ondan daha aşağı yazmak anlamlarını içermemektedir.)

Bu iki yazar da her türlü itirazla karşılaşmıştır. Eğer Bay Eliot büyük bir itirazla karşılaşmamışsa da bu onun henüz yeterince tanınmamış olmasından kaynaklanmaktadır.

Benim gelirim oldukça azaldı çünkü Gaudier-Brzeska'nın iyi bir heykeltıraş ve Wyndham Lewis'in de iyi bir tasarımcı olduğunu söyleme cesaretinde bulundum. Gelirim artık en minimum seviyeye düştüğünden sanıyorum Joyce'un bir yazar olarak sahip olduğu kabiliyetten rahatlıkla bahsedebilirim. Bana bazı korkak ve bu yüzden de cesurca adını saklayan kişilerin saldırısından başka bir şeye mal olmayacaktır. Eğer İrlandalılara kendi adamlarının zekâsını anlamakta epey yavaş olduklarını söylerseniz size sokak ayaklanmaları ve politikayla cevap verirler.

Bazı dar kafalıların ve onların kölesi olan basımevlerinin dalaverelerine, "Fly-Fishers" kulübüne ve temsil ettikleri benzerlerine, baskı paketleyicilerine (et paketleyiciden devşirilmiş bir ifade) ve ilk önce Dublin yayınevlerinin itirazları, sonra da İngiliz yayınevlerinin isteksizliğine rağmen Bay Joyce'un romanı artık kitap formunda ve romanı dergilerdeki tefrikalardan toplamaya başlayan akıllı okur artık tüm olarak kitaba ulaşabilecek ve bu kitap İngiliz edebiyatının daimî bir parçası olarak yer edinecek – hem de bir İrlandalı tarafından Trieste'de yazılmış ve ilk kez New York'da basılmış bir kitap olarak. Bay Joyce'u diğer İngiliz veya İrlandalı yazarlarla karşılaştırmanın onu tanımlamaya bir faydası

olacağından şüpheliyim. Denebilecek tek şey, onlara benzediğidir. *Portre*, *Duygusal Eğitim*'den çok farklıdır, fakat onu Flaubert'in bu romanıyla karşılaştırmak başka bir kitapla karşılaştırmaktan daha kolay olacaktır. Flaubert, eğer Fransa onun eserini çalışmış olsaydı 1870'te büyük ölçüde kurtulmuş olabileceklerini söylemiştir. Eğer *Portre*'yi ve *Dublinliler*'deki belirli öyküleri daha çok insan okumuş olsaydı, şu anda İrlanda'da da daha az sorun yaşanırdı. Bazı sözler boşuna söylenmemiştir.

Bay Joyce'un realizminden -okul hayatı, üniversitedeki hayat, romandaki Parnell'in tartışıldığı aile yemeği- ve stilden ayrı olarak -veya bir kısmı dâhil edilebilir- onun asıl yazarlığı şu ifadelerle tanımlanabilir: yoğun, keskin hatlı, kelime israfı yapılmamış, gereksiz ifadelerle yığılmamış, köpükten sayfalarla doldurulmamış.

Edebiyatta temiz, abartılmamış ve gerçekçi eserler verilmesi ve nesirde iyi örneklerin bulunması çok önemlidir. Modern Avrupa'nın içinde bulunduğu cehennemin sebebi, Almanya'da örnek olabilecek bir hükümetin ve Almancada saygın nesir örneklerinin bulunmamasıdır. Temiz düşünce ve akliselim temiz nesre bağlıdır. Bunlar birbirinden ayırlamaz. İlki ikincisini üretir. İkincisi ilkinin koruyarak ona dönüşür.

Almancanın lapa gibi cümle yapısı, fiilin cümlelerin sonuna binmesi gibi şeyler kültürün parçası olmakla birlikte sebep olduğu cehennemin de bir parçasıdır; bu tıpkı Roma'nın sonraki dönemlerindeki retorik'in tüm Roma İmparatorluğu'nun gerilemesi ve çökmesine zemin hazırlaması gibidir. Düzgün yazı yazmayı beceremeyen bir milletin ne yönetimine ne de düşüncelerine güvenilebilir.

Almanya'nın iki iyi nesir yazarı olmuştur, Muhteşem Frederick ve Heine - biri Voltaire'den eğitim almış, diğeri de Fransızca ve Paris'ten beslenmiştir. Ancak kasvetli bir edebiyata aşına bir millet meraklılar ve uçkağıtçılar tara-

fından yönlendirilebilirdi, tıpkı Almanların kendi kontrol-cüleri tarafından yönetilmeleri gibi.

Anlaşılır olma terörü hiç kimseye mahsus değildir. Zorluk çıkaranlar ve görgüsüzler her yerdeler ve içlerinde medeniyete karşı en kalıcı tehlikeyi barındırıyorlar. Net ve yoğun nesir bunlara karşı bir koruyucu niteliğindedir ve o şekilde değer görmelidir. Bu tarz bir üsluba aşına olan zihinler ulusal söylemlerle ve kamu duygusallıklarıyla kandırılmayacak veya korkutulamayacaktır.

Bu hakikatler edebiyat düşmanları için bile tamamen doğrudur. Kaliteli edebiyat sevenler için tartışmaya gerek bile yoktur. Bu durumda sözlerimize güvenenler için Bay Joyce'un kitabının artık kolayca tedarik edilebilir olduğunu söylemek yeterli olacaktır.

* * *

Tam bu sıralarda Pound, *The Little Review* ile görüşmelerini de tamamlamak üzereydi. 1917'nin başlarında editör Margaret Anderson'a şöyle yazmıştı:

The Little Review yapısı gereği sanırım benim yapılmasını istediğim şeylere daha yakın duruyor? ? ? ?

O hâlde KESİNLİKLE:

Ben "resmî bir yayın organı" (sefil bir ifade) istiyorum. Yani her ay (veya her "sayı") benim ve T. S. Eliot'un yazılarımızın çıkabileceği ve ne zaman isterse Joyce'un yer alabileceği ve eğer savaştan dönebilirse Wynham'ın bir şeyler yazabileceği bir yer istiyorum.

KESİNLİKLE düzenli bir şekilde görünebileceğimiz ve dostlarımız ve okurlarımızın (az da olsa varlar) bizi bulmak istediklerinde başvurabilecekleri bir yer.

The Little Review İngiltere'de alternatif bir basımeviydi. Pound küçük İngiliz dergilerine katkılar sağlıyordu ve kur-

maca türünde eserler yayımlamadığından, dolayısıyla da *Ulysses* benzeri şeyler basamayacağından *Poetry*'den umudunu kesmişti. Yeni bir cephe açılmak üzereydi; Pound, Londra yerine New York'u aydınların ve *avangartların* toplandığı bir merkez ve dolayısıyla da İngilizce konuşan dünyanın edebî başkenti yapmaya hazırdı.

9 Şubat 1917

5, *Holland Place Chambers,*
Kensington. W.

Sevgili Joyce: Pazartesi günü oyununuzu Yeats'e götürecektim fakat akan bir burunla yataktaydım. Sonu gelmez bir şekilde sürekli akan, şişen bir burun, öksürme, hâlsizlik, hapşırık ve kötü hava. Elimden geldiğince erken bir şekilde [*el yazısıyla eklenmiş*: oyunu] görmesini sağlayacağım. Diyor ki "Eğer yeterince iyiye Abbey tiyatrosuna çıkarırız".

Kahrolasılar elbette çıkarmayacaklar. *Uygunsuzluk* gerekçesiyle benim tek perdelik farsımla alay ettiler. Yine de oyununuzu ona götüreceğim. Knoblock tamamen ortadan kayboldu. Yaşlı Sturge Moore⁹⁸ oyununuzu çok övdü ve Stage Society'nin sahnelemesi gerektiğini söyledi. O yüzden sahneleseler iyi ederler.

Clutton Brock, *Times*'ta "Portre"nin bir incelemesinin yer alması için soracağına söz verdi. Yaşı için özür diledi.

///

Sonunda bir derginin köşesinde yer edinme şansını yakaladım gibi görünüyor. Ayrıca ciddiyetle söylüyorum, elinizdeki kısa çalışmalarınızı lütfen gönderin, 1000 kelimesi 2 £'a satabiliriz (sadece derginin hakları için). Masanızda her ne varsa.

⁹⁸ T. Sturge Moore, İngiliz şair ve edebiyatçı. Pound ve Yeats'in de arkadaşısıdır.

Aklıma hep 1000 ile 2000 kelime arasında seri hâlinde özgün “portre” yazıları yazabileceğiniz geldi. Mesela Padua’daki rahipler, Dublin’deki öğrenciler, vs. Tanrı bilir o harikulade [*üzeri çizilmiş*: miyopik] mikroskobik [*üzeri çizilmiş*: gözünüzle] gözlerinizle nereleri dolaşıp neler görmüşsünüzdür.

Eğer kitabın seri olarak baskılarını etkilemeyecekse Ulysses’in kaba taslaklarını da gönderebilirsiniz.

Her neyse, en azından bir şeylerin olma ihtimali, elinizde değerlendirebileceğimiz tuhaf ne varsa göndermeniz için yeterli bir sebep.

Ben “7 Arts”a pek güvenmiyorum, formatlarının “Sürgünler”i kaldırabilecek kadar büyük olduğunu da düşünmüyorum ama eğer Yeats almazsa oyununuzu onlara göndereceğim.

Devlet desteğiniz ne kadar sürecek? Size hangi ay verilmişti?

Eğer siz başka yerde daha fazlaya bulmazsanız kısa öyküler için 5 £ ödeme almaya çalışacağım. Her hâlükârda gönderdiğiniz her bir parça için bir ücret belirleyin ki ben de onu karşılamaya çalışayım.

Birçok başarının arasından sevgiler
Ezra Pound

12 Şubat 1917

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.

[*üzeri çizilmiş*: Savile Kulübü, 107, Piccadily. W.]

[*el yazısıyla*]

Sevgili Joyce: Arkası -William’ın mektubuyla- lekelenmiş ve gerçek bir Kelt şevk ve beceriksizliğiyle katlanmış, baş-

kasına ait iki sayfa kulüp kâğıdına yazılmış bu alışılmamış derecede zarif karakterdeki mektuba dikkat edin -onun mektubu ile birlikte katlandı ve gönderildi. Ben de kâğıdın izlerini takip ederek aynı yerlerden katladım- dikkatinizi çekmiştir, kâğıdın açısıyla kenarlar birbirine uymuyor.

Ben hâlâ Abbey'nin oyunu sahneleyeceğini düşünmüyorum ama su kaynamaya başladı gibi görünüyor.

Bu akşamüzeri taslağı ona götüreceğim.

Yeats bir türlü romanı okumayı bitiremedi – eğer öyle anlamak istersen aslında bu bir iltifat anlamına geliyor.

sevgiler
Ezra Pound

Yeni adresinizi kaybettim. Umarım bu size ulaşır.

Ek

11 Şubat 1917

*Savile Kulübü,
107, Piccadily. W.*

Sevgili Ezra'm: "Sanatçının Portresi"ni neredeyse bitirmek üzereyim. Muhteşem bir kitap olduğunu düşünüyorum – kendimi kitaptan alamıyorum.

Eğer oyun elindeyse yarın akşam getir. Eğer karşı gelirse Abbey bir kargaşaya maruz kalacak.

Svglr
W. B. Yeats

* * *

Yeats *Sürgünler'i* okudu fakat Joyce'a geri dönmedi. 26 Ağustos 1917'de, Joyce fikrini sorunca Yeats Sürgünler'in halk tiyatrosundan çok uzak olduğunu ve Abbey'nin iyi oynayamayacağı türden bir oyun olduğunu bu yüzden de onlarla konuşmadığını yazdı.⁹⁹

Bir sonraki mektupla birlikte Pound, *Portre*'nin 1 Mart'ta *The Times Literary Supplement*'te çıkacak olan inceleme yazısını gönderdi. Bahsedilen H. G. Wells'in inceleme yazısı ise Londra'dan çıkan *The Nation*'in 24 Şubat sayısında ve New York'ta çıkan *The New Republic*'in 10 Mart sayısında yer aldı. Wells *Portre*'den övgüyle bahsederek onu "leş gibi bir takıntı" olarak adlandırdı.

1 Mart 1917

5, *Holland Place Chambers,*
Kensington. W.

[*el yazısıyla eklenmiş: Londra Ing.*]

Sevgili Joyce: Ekte Times'ın inceleme yazısını gönderiyorum, umarım sansür memurları geçirirler.

Sanıyorum Brock tarafından yazılmış, belli ki hasta veya yorgunken yazmış. Wells de Nation için bir sayfa yazdı. Wells tam bir aptal ama onun yazdığı bir sayfalık yazının satışlarınıza epey yararı dokunacaktır.

Benim Egoist'e yazdığım zavallı yazım size çoktan ulaşmış olmalı. Aynı konuda dördüncü kez yazarken epey zorlandım. Sonuç: Yazmadım, sadece 1000 veya o civarda kelimeyi sayfaya döktüm.

99 Bu mektup ve bir önceki ekteki mektup Cornell'de bulunmaktadır. *Letters of James Joyce* kitabında basılmışlardır; II, s. 388, 405.

Romanınız bu sıralar Times'ın ayrı olarak ilgilendiği tek kitap. Diğer kitaplar "Yeni Romanlar" bölümüne yığılıp her birinden ancak yarım sütun bahsediliyor.

The Dublin Express benim Japon oyunlarıma da yarım sütun ayırmıştı. Onlara bir mektup göndererek Portre'nin incelenmeye değer bir kitap olduğunu söyledim. Bayan Jo Campbell¹⁰⁰ kitabın bir kopyasını Emerald Islet'e götürdü.

yorgun ve acelesi olan
Ezra Pound

SANSÜR MEMURUNA NOT

Ekteki, gönderdiğim veya göndermeye çalıştığım alıcı tarafından yazılmış bir romanın inceleme yazısıdır.

Ezra Pound

* * *

22 Şubat günü, Slack, Monro, Saw ve Ortakları şirketinin avukatı ismini saklayan bir müşterilerinin kendilerine Joyce'a üç ayda bir 50 £ ödeme yapılması talimatını verdiğini Joyce'a haber verdi. Joyce bu işte Pound'un bir parmağının olabileceğinden şüphelendi fakat bu işle bağımsız olarak ilgilenen Bayan Weaver'dı. 1919 ve 1920'de de ödemenin devam etmesini sağladı. 1919'da miktar ona belirtildikten sonra ancak Joyce kim olduğunu öğrenebildi. Ödemeler Joyce'un gözlerinin iyileşmesine katkı sağladı. Pound rahatlayarak her iki iyileşmeden de hoşnutluğunu Guido Cavalcanti'nin "A Guido Orlandi" adlı sonesini alıntılararak dile getirmiştir. Bu sonede Cavalcanti hanımını Orto'daki San Michele kilisesinde bedeninden ve ruhundan hasta olan kişileri tedavi ederek "gözleri görmeyenlerin hemen görmesini sağlarken" hayal etmektedir (Pound'un çevirisi).

100 Muhtemelen Joseph Campbell'in eşi, İrlandalı şair ve Abbey Tiyatrosu'nda oyun yazarı.

13 Mart 1917

5, Holland Place
Chambers, Londra. W.8.

[el yazısıyla eklenmiş: adresin formu değişti]

Sevgili Joyce: Ülkemdeki zenciler “yaralı gözlere iyi gelir” gibi şeyler söylüyorlar.

“E gli occhi orbatı fa vedere scortò”¹⁰¹ diyor bizim Guido başka ve farklı bir durum için. Gözlerinizin tekrar aydınlanmış olmasına çok sevindim. Ayrıca 200 £ işine de çok sevindim. Ben o kadar parayı toplayabilir miydim, emin değilim.

Battara’nın¹⁰² son mektubunu okuması oldukça zordu. Ne kadarlık olduğunu çıkaramadım, 100, 700, 300. Her zamanki tedbirimle 100 £ koyup hakkı olanı gönderdim.

The Manchester Guardian’ın yaptığı inceleme şu ana kadar hakkınızdaki en iyi inceleme ve ayrıca New Ireland’daki yeteneğinizden bahseden Boyd’un¹⁰³ yazısı da paha biçilemez. Yazıyı; daha az avantajlı metropollerle karşılaştırıldığında Dublin şehrinin kültürel üstünlüklerinin farkına varamamış gençlerden bahseden “rael foine owld Oirish orrotory”¹⁰⁴ şeklinde bitirmiş.

Dublin genelevlerinin neşesini eksik bulmuş. İncelemesi sizi çok eğlendirecek. Ben çok beğendim.

101 İtalyanca, yaşlı gözleri ona eşlik eder (ç.n.)

102 Antonio Battara. İsviçre yıllarında Joyce’a mektup yazımı gibi birçok işinde yardımcı olan arkadaşı.

103 Pound, İrlandalı eleştirmen, denemeci ve İrlanda canlanması tarihçisi Ernest Boyd’un incelemesinden bazı parçalara “James Joyce and His Critics” [James Joyce ve Eleştiriler] makalesinde yer verdi. İleride sayfa 180 ve 181’de. Joyce, Boyd’a teşekkür etmek amacıyla iki kere mektup gönderdi.

104 İrlanda ağzıyla yazılmış. real fine old Irish oratory: çok iyi eski İrlanda oratoryosu (ç.n.)

Yeats, Leydi Gregory'nin kitabı örnek bir otobiyografi olarak tanımlamasına ve kitabın "Viktoryen olmayan" dilinden rahatsız olmamasına oldukça sevindi. "Dublinliler"den sevdiği kısımlar olmuş fakat "konuşma özgürlüğü"nden dolayı endişelendiğini dile getirmiş.

***** adında, bakanlıkla bir çeşit bağı olan tahammül edilemez bir cadaloz, "Belçika'daki hayatın ta kendisi" demiş.

Bu ifade "Birleşmiş Milletler'in İrlandalıları" ? ? ? ? için biraz sert kaçmış olsa da kitabın aldığı övgüler kadar ilginç.

Kendimkinden sonra fikrine en çok önem verdiğim kişi olan Eliot da kitabı tasvip etti ve bir yerlere inceleme yazısı yazmak için kitabı edinmeye çalışıyor.

sevgiler
Ezra Pound

[*el yazısıyla eklenmiş*: bu mektup 6/3/17 tarihli kartınızın yanıtıdır]

Sansür memuruna not

Bu mektubun şifreli gibi görüldüğünün farkındayım. Fakat mektup Bay Joyce'un romanı "Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi" üzerine yazılmış inceleme yazıları ile ilgilidir.

* * *

1917 Mart ayının ortalarında Joyce'un göz rahatsızlığı nüksetti, Zürih'teki tecrit hayatı ve maddi sıkıntılar birçok donkişotvari olayın yaşanmasına zemin hazırladı. Ocak ayında tedavi edilmediğinde körlüğe sebep olan göz hastalıklarından olan glokom ve sineşi atağı yaşamıştı.¹⁰⁵ Birkaç şekilde tedavi olma yolları aradı. Öncelikle düzenli olarak

105 Ellmann, *James Joyce*, s. 475.

bir doktora görünmeye başladı; fakat her zaman yaptığı gibi Pound'dan da yardım istedi. Pound, Joyce'un fotoğraflarında gözlerinin durumunu görüp dehşete düşünce Dr. George Milbry Gould ile iletişim kurmanın yararlı olacağını düşündü. Pound, bir göz hekimi, tıbbi konularda makaleler kaleme alan üretken bir yazar, biyograf, denemeci ve şair olan Dr. Gould'u (1848-1922) Joyce'un en önemli umudu olarak görüyordu. Gözdeki kırılma hatalarını tespit etmekte ihtisaslaşmış bir hekim olan Gould, Pound'a yardım etmekle kalmadı, aynı zamanda göz yorgunluğu ile deha arasında bir bağlantı kurması onu Pound için karşı konulamaz yaptı. Gould bu tür teorileri destekleyen sayısız makale kaleme aldı ve konuyu ileriye taşıyarak göz yorgunluğunun birçok psikolojik rahatsızlıktan kaynaklandığını dile getirdi. "Eskiden yaşanmış bir olayın tekrar hatırlanması ... yazarların zamanlarının, çalışmalarının ve çektikleri acıların haritasını bir an için ortaya çıkarır" gibi bazı tıbbi bilgileri doğrulamak amacıyla eski yazarlar üzerinde çalışmalar yapmıştır.¹⁰⁶ Altı ciltlik bir çalışmasında Gould, uzağı görmekteki zorluğunun Lafcadio Hearn'i "miyop şairi" hâline getirdiğini iddia eder (Pound da Joyce'u "miyop romancısı" olarak adlandırmanın eşliğinden son anda dönmüştür). Gould ayrıca Hearn hakkında *Concerning Lafcadio Hearn* (1908) [Lafcadio Hearn Hakkında] adında biyografik, medikal ve edebî bir çalışma yapmıştır.

Görünüşe göre şairane bir göz doktorunun varlığı Joyce'un hayal gücünü cezbetmişti. Pound, Gould'a veya mesai arkadaşları Dr. Walter Lytle Pyle'a yazmayı ihmal etmişti fakat Mart'ın ortasında Pound tarafından gelen tek yarı ciddi teklifi alınca Joyce Pound'a bir mektup yazarak Gould'dan bir haberi olup olmadığını sordu ve mektuba hastalığının semptomlarını ve yaşadığı sıkıntıları anlatan bir not da iliş-tirdi. Pound bunun üzerine üç şey yaptı: kendisi, kolu bir-

106 *Biographic Clinics* [Biyografik Muayeneler], Philadelphia: P. Blakiston, Son, & Co., Cilt I, s. 12.

çok yere uzanan biri olarak, bir reçete yazdı; ayrıca Joyce'a hastalığının lokal olmayabileceği ihtimaline karşı bir osteopata danışmasını söyledi; ve Joyce'un notlarını John Quinn aracılığıyla Gould'a gönderdi. Böylelikle Quinn de Joyce'un göz hastalığıyla ilgili fikirleriyle birlikte resme girmiş oldu.

Quinn *Portre'yi* çok beğenmiş ve Huebsch'in kitabı New York'ta basması için aracılık yapmıştı. Şimdiye sıkıntısı olan bir İrlandalı'ya yardım etmeye çalışıyordu. Joyce'un yaşadığı zorluklar giderek ağırlaşırken Zürih, New York ve Londra'dan oluşan üç köşeli bir acil mektuplaşma ağı oluştu. Joyce Pound'a yazıyor, Pound da Quinn'e yazarak Joyce'un mektuplarını da beraberinde gönderiyordu. Quinn Pound'a cevap yazarken de notlar, inceleme yazıları ve diğer mektupları da ekte gönderiyordu. Ardından Pound bunları Joyce'a yazıyordu. Bu mektuplaşmalar savaş zamanı posta servisinin insafında devam ederken Joyce'un gözleri giderek daha da kötüleşiyor ve parasızlıkları iyiden iyiye kendini belli etmeye başlıyordu. Sonunda üç mektup arkadaşı telgraf kullanmaya başladı; işler ve glokom yoğunlaştı, Joyce ve Quinn birbirleriyle doğrudan yazışmaya başladı; nihayetinde Joyce artık yazamaz bir hâle geldiğinde onun yerini Nora Joyce aldı. Mart ve Ağustos ayları arasında, Joyce sonunda bir operasyon geçirmeye ikna olduğunda, gözlerinin uzun muayeneleri ile *Little Review*'da çıkacak olan genişletilmiş tanıtım yazısı, Quinn ve iki İrlandalı kardeşin *Portre* hakkındaki düşüncelerini ve matbaa provalarını satın almalarını da kapsayan "Hackett meselesi" ve Quinn'in *Sürgünler'i* basacak bir yayınevi bulmak için çabalaması birbirine karıştı. Kafa karışıklığını önlemek amacıyla Joyce'un gözleriyle ilgili mektuplaşmaları özetlemek yerinde olacaktır.

Eylül ayının sonunda Joyce'un gözleri kötüleşince doktoru bir operasyonun gerekliliğinden söz etmeye başladı. Joyce buna itiraz etti. Tutunacak bir dal olarak tekrar Gould'un

fıkrını öğrenmek istedi, bunun için ona Nora yardımcı oldu. Pound buna karşılık olarak, Joyce'un durumunun aciliyeti Gould'dan bir tavsiye gelmesini beklemeye olanak sağlamadığını ve Quinn'in kendi göz hekimlerinden (Pound onlara "Gould'un düşmanları" diyordu) öğrendiğine göre her hâlükârda bir gecikmenin söz konusu olduğunu söyledi. Buna rağmen, Joyce Gould'un fikrini öğrenmek istediğinden Pound, Gould'a doğrudan kendisi bir mektup göndereceğini söyledi. Pound hemen bir mektup yazdı. Bu arada Quinn'in de göz hekimleri ve uzmanlar konusunda kendine ait kesin görüşleri vardı. 25 Mayıs'ta Nora'yı (mektup Cornell'de bulunmaktadır) iyi niyetlerine bakılmaksızın arkadaşların sözüm ona uzmanlığına ve uzaktan yaptıkları teşhislere karşı uyarmıştır:

... Joyce'un glokom hastalığına çok üzıldüm. Bu çok ciddi bir şey. Burada, teşhislerle ilgili kararlar almayı alışkın hekim bir arkadaşım ile konuştum. Elbette ne o ne de ben bunun ne kadar zor bir durum olduğunu veya Dr. Gould'un görüşünü beklemek için yeterli vakit olup olmadığını biliyoruz. Glokom çok ciddi bir şey. Şimdi, Bayan Joyce, lütfen şunu unutmayın: Hukuk alanında olduğu kadar sağlık alanında da uzmanları seçme konusunda oldukça iyi bir tecrübeye sahibim. Hatta bir gün, eğer zamanım olursa, uzmanlık kavramı üzerine bir makale yazmayı bile düşünüyorum. Birçok insan doğru doktoru bulmak yerine, doğru terziyi veya doğru berberi ya da doğru restoranı bulmak için daha çok zaman harcarlar. Zürih oldukça büyük bir şehir ve İsviçre'de bir yerde iyi bir uzman doktor muhakkak vardır. Benim yapabileceğim tek şey İsviçre'ye gelebilecek bir ya da iki doktorun Joyce'u muayene etmesini sağlamak olur. Lütfen ona hangi uzmanı görmesi gerektiği konusunda tavsiyede bulunan sıradan bir arkadaşını dinlememesini söyleyin; İngiliz Konsolosu'nun, herhangi bir rahibin veya Joyce'un arkadaşının, aynı pansiyonda kaldığınız herhangi bir arkadaşının tavsiyesini bile almayın, fakat bir hastanenin başhekiminden hangi uzmanın iyi olduğunu öğrenebi-

lirsiniz. Herhangi bir doktorun, ortalama profesyonelliğe sahip bir insanın tavsiyesini de almayın ama hangi göz uzmanının daha iyi olduğuna dair bir uzmana danışabilirsiniz. İsviçre’de de, New York, Philadelphia veya Dublin’dekiler kadar iyi göz uzmanları muhakkak vardır. Elbette durumun ne kadar acil olduğunu bilemiyorum. Pound’un Dr. Gould’u tavsiye etmiş olmasına karşı bir art niyetim de yok. Fakat glokom gibi akut veya kritik ve ağrılı bir hastalık konusunda üç bin mil uzaklıktan yapılan teşhise pek güvenmiyorum, eğer hastalık glokomsa tabii. Eğer Joyce benim kardeşim olsaydı ve onun yanına gidemeseydim, aynen size yazdığım gibi ona bir mektup yazar ve göz konusunda İsviçre’deki en iyi uzmana veya başka bir ifadeyle göz konusunda en iyi işi çıkaran kişiye görünmesini söyledim. Mektubunuzu okuduğumda benim hislerim bu yöndeydi. Ayrıca bu konuyu konuştuğum saygın bir genel pratisyen de bu yönde bir tavsiyede bulundu. Eğer, örneğin, tavsiyeye ihtiyacım olsaydı ben herhangi bir avukatın, papazın veya en iyi arkadaşımın tavsiyesini almazdım. Buradaki kaliteli bir doktorla veya buradaki önde gelen hastanelerin başhekimleriyle görüşürdüm. Şu anda New York’ta en iyi göz muayenesini kimin yaptığını sorardım. İyi olanların isimlerini alırdım. Ardından adını aldığım bu iki üç uzman arasından yaşına, tecrübesine, niteliklerine göre bir seçim yapar, özellikle söz konusu vaka için hangisinin iyi olduğuna ve hastaların hangisine gitmeyi tavsiye ettiğine bakardım. Kocanız bu tarz bir yol izlemeli veya biri onun için bu adımları yerine getirmelidir.

(Quinn’in mektubu, Pound’un Joyce için yazdığı reçeteye de dolaylı bir cevap olarak da okunabilir.)

Fakat Joyce ısrarcıydı. Quinn’e hastalığıyla ilgili “bilgileri” göndererek Zürih’ten bir doktoru görmek tercihini detaylandırmaya ve hastalığını tarif etmeye, bir çare bulmaya çalışmıştı. Quinn, Joyce’un bilgilerini kendi tercih ettiği “New York’taki veya Amerika’daki en iyi göz uzmanla-

rından birine” götürdü. Kendisi de bir İrlandalı olan Dr. John R. Shannon 7 Temmuz’da Joyce’a kendi teşhisini gönderdi. Bu noktadan sonra işler bir komedi gösterisine dönüştü. Shannon, Joyce’un gönderdiği “bilgiler” ile ilgili olarak Quinn’e: “Bahsettikleriniz birbiriyle çelişen ifadeler çünkü glokom hastalığında atropin kullanılmaz – bu ikisi birbiriyle tezat teşkil eder. “Gözde yapışma” ve “belkemiği operasyonu” benim için hiçbir şey ifade etmiyor (mektup Cornell’de bulunmaktadır). Bu ifadeleri kullanan uluslararası bir uzman olan Pound’dan başkası değildi; kullandığı ifadeler oftalmoloji terimlerinden olmak zorunda değildi. Shannon, Zürih’ten iki uzman doktor önerdi. Pound’un beklediği cevap nihayet gelmişti ve Gould da yerinde tedaviyi öneriyordu, bu belki de Joyce’un başından beri kaçtığı operasyonu geçireceği manasına geliyordu. Bu arada Joyce’un gözleri kendi başlarına buyruk hareket ederken Joyce 18 Ağustos’ta şiddetli bir kriz geçirdi. Zürih’te görüldüğü göz hekimi Joyce’un artık ameliyat olması gerektiğine karar verdi ve Joyce 24 Ağustos’ta ameliyat oldu.

O sırada New York, Ithaca’da bulunan göz hekimi Dr. Edward E. Hart’a göre, Pound’un yazdığı teşhis Joyce’un rahatsızlığını tam olarak alakalı olmasa da kullandığı ifadeler net olduğundan o zamanın optik bilgisini yeterince iyi yansıtıyordu. Dr. Gould, Londra’daki Oftalmoloji Kongresi’nde verilen ilk Doyne madalyasını almıştır ve 1904’te basılan *Gould’un Medikal Sözlüğü* hâlâ başvuru bir çalışmadır.

17 Mart 1917

5, *Holland Place*
Chambers, Londra W. 8.

[*el yazısıyla eklenmiş*: posta adresinin yeni hâli]

Sevgili Joyce: Dr. Gould’a yazmayı sürekli ertelediğim için suçlanmayı hak ediyorum. Sonradan da adresini bulamadım ve tam adını hatırlayamadım vs. vs. ilgisini çekecek,

kısa ve öz, net, göndermeye degecek bir mektup yazmayı beceremedim. AYRICA Atlantik'in öbür tarafından teşhis yapma zorluğunu da göz önüne alırsak... HEM sekiz yıldan sonra hâlâ hayatta olup olmadığından da emin değilim ve eğer hayatta değilse mektubu Dr Pyle'a nasıl ulaştırabileceğimi de bilmiyorum, vs. Pyle ile hiçbir iletişimim yok.

HERNEYSE biz işimize dönelim. Ben dört beş yaşında gözlük takmaya başladım ve yirmili yaşlarımda (ayrıntıya inmeye gerek yok) beni körlüğe götüren bir astigmatımın (muhtemelen çok önceye ait) olduğunu fark ettim ve bu ayrıca belkemiğimi de eğiltiyordu.

Astigmatım oldukça düşüktü, sanırım gözlüğümde 0,25'lik bir silindirik kesik vardı. Başka bir optik de astigmatı tamamen atmıştı. Bir başkası da her iki gözümün aksını 90 derece olarak ayarlamıştı.

Astigmatın düzensiz olduğu keşfi neredeyse Gould'a ait. En azından sekiz yıl önce yalnızca kendisi ve iki öğrencisi Philadelphia'da onun kaydını tutuyordu.

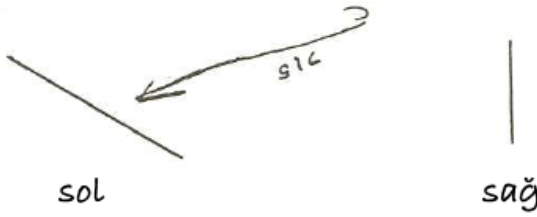
İngiliz doktorlarla aram pek iyi değil ve Atlantik'in bu tarafındaki bir göz doktoruna hiç gitmedim. Doktorlar hâlâ XVIII. yüzyıldakiler gibiler mi, bilmiyorum.

O zamanlar, sanırım, iki gözdeki astigmat derecesinin ortalamasını verirler ve iki gözden hiçbirini rahatlatmazlardı.

Başka bir ifadeyle, benim durumuma bakarsak, şu şekilde iki ayrı silindirik numaraya sahiptim

Fakat Gould sol silindiri birden şu pozisyona getirdikten sonra

üzerimden bir yük kalkmış gibi hissettim ve o zamandan beri hiçbir sorun yaşamıyorum. Günlük kullandığım gözlüklerimin numaralarını 1.37'ye düşürdüm ve bir de *uzun süreli* okumalarım için 1.75'lik bir gözlüğüm var. [*el yazısıyla eklenmiş: aksları 145 ve 90 sanırım*]

Beni Gould'a götüren adam da bir doktordu ve kendisi daha da kötü şeyler yaşamıştı. Görme gücünü, yaptığı düzeltmeden dolayı, Gould'a borçluydu.

Siz astigmattan bahsetmiyorsunuz fakat sizinki kadar bozuk gözlerde astigmat muhakkak vardır, ayrıca son notunuzdan anladığım kadarıyla bir gözünüzün durumu diğerinden daha kötü.

Silindirik lenslerden kullanmayı en azından denemenizin size bir zararı olmaz, herhangi bir optiğin test ürünleri arasında rahatlıkla bulunabilir. Lensleri çift çerçeveye yerleştirerek gözlerinizi rahatlatıp rahatlatmadığına bakabilirsiniz.

6.5 numaralı bir göz bozukluğundan dolayı siferikalliğini veya lenslerini muhafaza edebilir mi emin değilim fakat yine de olabilir tabii.

Göz gibi hassas bir organa ilaç püskürtmenin doğru olduğunu düşünmüyorum.

Ameliyat olmadan önce deneyebileceğiniz diğer bir şey ise Zürih'te eğitim görmüş bir osteopat bulmak. Deltoid ve biceps kaslarının zayıflaması rahatsızlığın lokal ve sadece gözle ilgili olmadığını gösterir. Omurga kemiklerinden te-

davi olarak yenilenen ve böylece kan ve sinir basıncından kurtularak rahatlayan birçok insan biliyorum.

Bu arada bugün mektuplarınızı Dr Gould'a iletteğim ve eğer vakanızla ilgilenemeyecek durumdaysa mektuplarınızı Pyle'a iletmesini rica edeceğim. Lafcadio Hearn için ne yaptı bilmiyorum ama [*ekleme*: en azından] kör olmasını engelleyerek uzun bir süre daha hayatına devam etmesini sağladı. FAKAT sanırım Hearn birkaç ay onun yanında kaldı. Sanıyorum sizin için buraya gelmek veya Amerika'ya gitmek söz konusu bile değil ? ? ?

Ne yazık ki bende Gould'un hiçbir kitabı yok. Gördüğümü hatırladığım en son şey bir bakışta bir sayfanın tamamını görebilen bir adam hakkında bir broşürdü, bir göz sayfanın kenarlarını tararken diğeri de sayfanın orta kısımlarını tarıyor.

Bir an önce Gould'a yazacağım. Silindirik lensleri gözlerinizi kısıarak bir deneyin (üzerlerine de sferik olanları takın, onlar 6.5'ten biraz daha az kavisli olabilirler) ve eğer bir osteopat bulursanız (sahtekâr bir kırık çıkıkçı değil, diğer doktorlar gibi dört yıllık eğitimin ardından derecesini almış düzgün biri) omurganıza bir baktırın.

Şu anda tüm aklıma gelenler bunlar. Şimdi gidip Gould'a yazacağım.

İlginizi çekecek pek yeni haber yok. Hazırladığım Japon oyunları kitabına olumlu tepkiler alıyorum. Bu oyunları Lustra'daki Çin oyunları kadar sevmesem de biraz hareketlenme sağlamak için yeterliler.

Sonu gelmeyen bir şiir yazmaya başladım, hiçbir kategoriye girmiyor. Phanopoeia¹⁰⁷ şununla, bununla, hemen her

107 "Phanopoeia" ("ışık yapıcı" veya "imge yapıcı" anlamlarına gelen kelimelerle "melopoeia" ve "logopoeia" kelimelerinin birleşmesi, Pound'un "şiir anlayışını" yansıtır) Pound'un uzun şiirinin özgün ve geçici başlığı. Bu başlığı ayrıca vortisist bir şiir için de kullanmıştır (*The Little Review*, Kasım 1918; "Phanopoeia," *Personae*, 1926)

şeyle ilgili. “Poetry” bahar sayısında belki ilk üç kantosunu yayımlamak isteyebilir. Şiir hakkında ne düşünürsünüz, merak ediyorum. Sanırım sizin kulaklarınız için fazla yayılan ve ahenksiz kaçır. İlerleyen bölümlerde biraz nağme katmayı deneyeceğim. Gerçi bizde İtalyan şiirindeki vezinler gibi dizeleri sonlandırabileceğimiz *ombra* ve *ingombralar* veya dizeyi zenginleştirebileceğimiz *poluphloisbious thallassas* kalıpları yok.

dina para thallassa poluphloisboio kalıbı, sanırım bu şekildedeydi, İngilizceye uygulandığında güzel durmuyor.

///

Sanırım Manchester Guardian’ın Portre’den herkesten iyi bir şekilde bahsettiğini yazmıştım. New Statesman’ın editörü kitabı iki kere okuduğunu ve kitabın okuduğu en iyi kitap olduğunu söyledi. Bir tanıtım yazısı yazmayı teklif etti. Kitabın çıkacağını haber veren “The Future”da çıkacak olan kısa bir yazı.

Rodker¹⁰⁸ adında bir delikanlı kısa bir roman yazmış, çok iyi değil ama içi dolu.

Umarım çok vakit geçmeden size Eliot’ın şiirlerini gönderebilirim.¹⁰⁹

Ve evet. Portre’nin imzalı kopyası için teşekkür ederim. Bir şeylerle yoğun şekilde meşgulken gelmişti ve neredeyse teşekkür etmeyi unutacaktım.

108 Pound’un arkadaşı John Rodker, İngiliz şair, romancı ve eleştirmen; Pound, Rodker’in *Adolphe*’sini (1920) ve William Carlos Williams’ın *The Great American Novel*’ını (1923) [Büyük Amerikan Romanı] *Ulysses*’ten sonra en önemli gelişmelerden biri olarak görmüştür. Rodker’in, *The Egoist* ve *Ulysses*’i 1922’de İngiltere’de basmaya çalışan *The Egoist* yayineviyle bağlantısı vardı. *The Ovid Press*’te çalışırken Pound’un birçok eserini bastırdı.

109 Prufrock and Other Observations, 1917.

Dublinliler'in yeni bir kopyasını satın aldım, çünkü diğeri-
ni tanıtım yazısı için bir yere verdim ve geri gelmedi. Ar-
tık Portre'den de elimde iki tane var, birini çocuklarım için
saklayabilirim.

Halüsinasyonlar konusunda. HİÇBİR doktor bu konu hak-
kında hiçbir şey bilmiyor. Kendini kırbaçlamaktan hoşla-
nan bir sarhoş din adamına başvurabilirsiniz veya yukarıda
bahsettiğim gibi bir doktora.

Şimdilik yeter.
sevgiler
Ezra Pound

28 Mart 1917

5, *Holland Place Chambers,*
Kensington W. 8.

Sevgili Joyce: 10 £ ödeme istediğinizi belirttiğiniz notu
aldım. Telgrafın ne kadar tuttuğunu hatırlamıyorum ama
sanırım size 3 £ para üstü borcum var. Geldiğinde 20 £ ile
birlikte hepsini yollarım.¹¹⁰

ŞİMDİ ciddileşelim. Dergim oluşmaya başladı. Dergi veya
benim kontrolümdeki bölümü hazır ve sadece Quinn'in
onayını bekliyor. Daha önceden de bana buna benzer ve
bundan çok farklı çeşitli maksatlarla para ödemeyi önerdiği
için geri adım atacağını düşünmüyorum.

Bu hafta, Mayıs sayısı için yazdıklarımızı göndereceğim.
Benim bir öyküm, veya yerlilere özgü hayat tarzının bir
tarifi de denebilir, Lewis tarafından yazılmış mükemmel
hayalî mektuplar ve henüz görmediğim Eliot'tan bir şeyler.

110 *Portre'nin* matbaa provaları için Quinn'in yaptığı ödeme (bk. aşağıda Nisan
1917 tarihli 106-111 sayfalardaki mektuplar, ayrıca Ek B).

Yalnızca 500 kelime olsa bile sizden de BİR ŞEYLER istiyorum.

“Little Review”un kitap satın alan ve okuyan 3000 kadar abonesi var. Geçen sayıda sizin hakkınızdaki reklamları gördüler ve Nisan sayısında uzun bir inceleme bekliyorlar. Bana kalırsa gerçekçi bir bakış açısıyla düşünürsek okuyucularla “iletişim hâlinde” kalmanızın bir zararı olmayacaktır. Varlığınıza onlara hatırlatın, hiç değilse yılda sekiz kez.

“Odysseus”un yazılma aşamasında hiçbir şekilde müdahalede bulunmak istemiyorum ama üzerinde bir çeşit bezeme olan bazı boş sayfalar bırakmalısınız.

İstedığınız herhangi bir şekil olabilir. [*üzeri çizilmiş*: Ayrıca kendi oranlarınızı da belirtin, eğer yapabiliyorsanız erişebilir limitlerde kalın.] Bir sayfada çok sayıda bulunamaz çünkü format oldukça küçük. Limit yaklaşık 500 ile 3500 kelime arası. Fakat eğer elinizde varsa tek seferde 6000 kelimeye kadar basabiliyorum. 1000 ile 2500 kelime normal boyutta oluyor.

Mayıs sayısına hepimizle birlikte başlamak istiyorum.

Eğer elinizde bir şey, gerçekten hiçbir şey yoksa bana iyi dileklerinizi ilettiğiniz, şu anda hasta olduğunuzu fakat daha sonra bir şeyler yazmayı planladığınızı söylediğiniz bir not gönderin lütfen. [*el yazısıyla eklenmiş*: Verdiğiniz sözün teminatı olarak.]

Eğer Bayan Weaver’la yazıyorsanız ona bu konudan henüz bahsetmeyin, çünkü Quinn’den onay gelene kadar ona söylemeyi düşünmüyorum.

Quinn’e taslakları gönderiyorum, EĞER onaylarsa oradan baskıya gidecekler.

Size gelen eleştiriler biraz daha birikir birikmez Egoist’e bunlar hakkında bir eleştiri yazmayı önereceğim.

“Sürgünler” hâlâ Yeats’te. Pazartesi günü onunla görüşmedim, birkaçımız birlikte yemek yedik ama “akşam davetine” katılacak kadar erken kalkamadık. Eğer kendisi almazsa yapılacak en iyi şey oyunu New York’a Huebsch’e göndermek olacaktır.

İyi şanslar ve gözlerinizi bir an önce iyileştirmeye bakın.

Hanımefendi ve gelecek nesle sevgiler
Ezra Pound

* * *

Joyce’un, Pound’un “BİR ŞEYLER” isteğine vermiş olduğu cevap hayatta kaldı. (*Letters of James Joyce*, I, sayfa 101-2) Joyce mektubuyla birlikte şu notu da iliştiirdi. Bu not *The Little Review*’un Haziran sayısında yer aldı (sayfa 26):

The Little Review ile ilgili yeni gelişmelere ve bu kadar çok iyi yazarın yazacak olmasına çok sevindim. Çok yakında size bir şeyler gönderebilmeyi umut ediyorum - sağlığım çalışmaya dönmeme el verir vermez işin aslı. Şu anda doktor nezareti altında olmama rağmen eskiye nazaran çok daha iyiyim. The Little Review’a başarılar diliyorum.

9 Nisan 1917

Seefeldstrasse 73,
Zurich VIII

Sevgili Pound: Ayın 26’sında [mektubunuzdaki tarihle 28 Mart] atmış olduğunuz mektup için teşekkür ederim, henüz bu sabah elime ulaştı. Gecikme sebebiyle ve elimde hazır bir şey bulunmadığından rica ettiğiniz gibi mektupla birlikte bir not gönderiyorum. Ajansım aracılığıyla Aralık ayında, sanırım Poetry’ye, üç şiirimi yolladım fakat onlardan bir haber alamadım. Eğer onlar yayımlamamış ve yayımlamayıcı da düşünmüyorlarsa şiirleri onlardan almak ister misiniz? Öykü olarak elimde bir şey yok. Birkaç nesir

taslağım var, size de bahsetmiştim, fakat onlar Trieste'deki çalışma masamda kilitli duruyorlar. Ulysses'ten pasajlar isterseniz size ancak Hamlet bölümünü veya bu bölümün bir kısmını yollayabilirim ama o da kesilip çıkarıldığında bir şey ifade etmeyecektir. Eğer yapabileceğim başka bir şey varsa - belki basit bir tercüme veya inceleme yazısı- lütfen söyler misiniz? Yapmaktan mutluluk duyarım, fakat eminim ki arkadaşlığınız gereği benim basit "karalamalarımı" değer katarak abartacaksınız. Ne yapabilirim veya yazabilirim diye tüm gün düşünüp durdum. Sanırım ancak yeterince düşünürsem bir şeyler bulabiliyorum. Fakat maalesef çok zayıf bir hayal gücüm var ve çok kötü bir eleştirmenimdir. Örneğin biri bana okumam için iki ciltlik Joseph Vance romanı vermişti. Kitabı bir süre aralıklarla okudum ve sonradan birinci cilt yerine ikinci cildi okuduğumu fark ettim. Kötü bir okuyucu olduğum kadar yorucu da bir yazarım -kendim için en azından. Yazmayı bitirmeden yorulmaya başlıyorum. Şu anda yazdığım kitabı beğenecek misiniz, merak ediyorum. Aristo'nun dediği gibi, kitabı farklı bölümlerde farklı şekillerle yazıyorum, hastalığıma rağmen son zamanlarda epey yazdım.

Son romanıma gelirsek, sanıyorum artık duraksama noktasına geldi. New Statesman'da kitabımla ilgili herhangi bir yazı görmedim. Bay Boyd, New York Sun'dan bana Bay Huneker'in¹¹¹ yazmış olduğu 2000 kelimelik incelemeyi gönderdi, gayet olumluydu. Bayan Weaver'da Amerika'da kitabım hakkında yazılmış çeşitli tanıtım ve inceleme yazılarını gönderecekti ama yolda zarftan düşmüş olmalılar. Bu arada, bence mektuplarınızı yazarken herhangi bir düzeltme yapmadan yazmalısınız. Muhtemelen son mektubunuzun gecikme sebebi de buydu.

111 James Gibbons Huneker (1860-1921), Amerikalı müzisyen ve eleştirmen.

Daha önceden de yazdığım gibi, Stage Society oyunum Sürgünler'i incelemek istiyor. Ayrıca ajansima bu sonbaharda basılmak üzere oyunumu Londra ve New York'a göndermesini söyleyeceğim. Amerika'dan iyi bir yayınevinin oyunumu basacağı haberini alabilsem keşke. Belki de oyun *Sanatçının Portresi*'nden daha başarılı olur. Size bununla ilgili bir mani gönderiyorum:

Stephen adında bir aylak varmış

Gençliğinde tuhaf ve yaramazmış.

Bir Hottentot'un bile dayanamayacağı kadar

Kötü kokulara

Düşkünmüş.

Times ve *Manchester Guardian*'daki eleştirmenlerin kitabı hayata getirme çabalarına rağmen kitap başarısız oldu veya olmak üzere - muhtemelen kitaptan alıntıların yeterince verilmemesinden dolayı. Ben *Sürgünler* hakkında Yeats'in de ne düşündüğünü öğrenmek isterim.

Romanımdaki basım yanlışlarını düzeltmek beni epey yordu. Neredeyse dört yüz kadar hata vardı. Tashih etmem için bana nüsha gönderilmedi. Bu durum bir ikinci baskı ihtimalini ortaya çıkarıyor. Bayan Weaver'ın dediğine göre *The Egoist*'in arka sayfasında çıkan reklam tam bir zırvaymış.¹¹²

Ne olursa olsun, şu anda daha iyiyim. Lütfen inceleme yazınız hakkında beni bilgilendirin. İsimsiz dostumuz ve Bay Quinn sayesinde yazmaya devam edeceğim.

112 *The Egoist* Ocak sayısında Portre'nin Mart ayında çıkacağını duyurmuştu fakat kitap Şubat ayında çoktan basılmıştı.

Umarım siz de iyisinizdir. Eşim ve gürültücü çocuklarım iyi dilekleriniz için teşekkür ediyorlar. Bende de, *ogni bene!*¹¹³

* * *

Joyce'un göz problemlerinin ve Little Review için yapılan son görüşmelerin ortasında "Hackett meselesi" baş gösterdi. Joyce'un mektubunun Pound'a ulaşmasından kısa bir süre sonra 18 Nisan'da Pound, Quinn'den içi tıka basa belgelerle dolu bir dosya aldı. Quinn, *The New Republic*'ten Francis Hackett'in *Portre* hakkında yazmış olduğu "Green Sickness" [Yeşil Hastalık] başlıklı incelemeye oldukça sinirlenmişti. Daha sonra Francis'in kitap satıcı kardeşi E. Byrne Hackett'a daha da çok öfkeleni. Quinn'in iletğine göre, Byrne Hackett, Quinn'in satın aldığı Amerika edisyonunun matbaa provalarından kar etmeye çalışmış. Bu edisyonda Joyce dört sayfada el yazısıyla düzeltmeler yapmıştı. Quinn, Byrne Hackett'la yaptığı görüşmelerden sonra Joyce'a bir telgraf çekerek prova baskıları için ona, yardım amaçlı, 100\$ teklif etmiştir. Joyce Pound'a kabul etmesi için yetki vermişti ve Pound da "Joyce kabul ediyor. Para benim aracılığımla gönderilecektir," cevabını verdi. Fakat Quinn, Joyce'un doğrudan cevap vermemesinden rahatsızlık duydu ve bunun üzerine sinirini Hackett'tan çıkararak New York'ta İrlandalıların birbirini kolladığını ifade ederek "ateş püskürdü". Avukat Quinn'in Pound'a gönderdiği şişkin dosyada; Hackett'in "rezilliğini" anlatan ve Joyce'a gönderilmek üzere adreslendirilmiş Quinn'in kendi yazdığı 27 Mart tarihli mektup, Francis Hackett'in yazdığı inceleme yazısı, Quinn'in *Vanity Fair*'de¹¹⁴ yayımlanmak üzere yazdığı inceleme yazısı ve Byrne Hackett'la kendi arasındaki prova baskılarının alım-satımı ile ilgili mektuplaşmaların dökümü bulunuyordu. (Quinn'in mektubu ve Byrne Hackett ile aralarındaki yazışmalar için bk. Ek

113 İtalyanca, her şey iyi. (ç.n.)

114 "James Joyce, A New Irish Novelist, [James Joyce, Yeni İrlandalı Roman-cı]" *Vanity Fair*, New York, Mayıs 1917.

B.) Joyce ve Quinn'in mektuplarını alması üzerine Pound, Joyce'a iki inceleme yazısını iştişirdiği ve Quinn'in mektuplarının geri kalanını ise ne anlama geldiklerini çözdükten sonra göndereceği sözünü verdiği bir notla gönderdi. Aynı gün, Pound Quinn'e, Francis Hackett'a yaptığı saldırıdan ve Quinn'in kendi makalesinde değindiği fikirlerine neden katılmadığından söz ettiği bir mektup yazdı (bu mektubun Joyce'tan bahsettiği kısımları buraya alınmıştır). Sonunda 19 Nisan'da Pound, Quinn'den gelen mektubu ve Quinn ile Byrne Hackett arasındaki yazışmaları kendi yorumuyla birlikte Joyce'a gönderdi.

Bayan Weaver'in Joyce'a gönderdiği 16 Ekim 1916 tarihli (Cornell'de bulunan) mektup, Hackettların kim olduğunu açıklamakta ve Joyce'a karşı takındıkları iyi niyetli tavrı göstermektedir:

Elimde ... Bay Pound'un başlangıçta yazıştığı ve kitabınızı Bay Huebsch'e getiren kişi olan Bay Byrne Hackett'tan bir mektup var. Bay Hackett, Bay Huebsch'ten Amerika'daki hayal gücü en yüksek, saygıdeğer ve becerikli en iyi genç yayıncı olarak bahsediyor. Anladığım kadarıyla Bay Hackett'ın Yale Üniversitesi Yayınlarıyla bağlantılı olan bir kitapçısı var. Kitabın başarılı olması için bir kitap satıcısı olarak tüm gücünü kullanacağını ve ayrıca New York'tan çıkan *New Republic*'te editör olan kardeşinin "ayrıntılı olarak ve pozitif ayrımcılık yaparak" kitap hakkında bir inceleme yazabileceğinden emin olduğunu söylüyor. Bunun kitaba faydası büyük olur çünkü bildiğim kadarıyla derginin tirajı oldukça yüksek. Ayrıca Bay Hackett sizi tanıdığını fakat sizin onu hatırlamayabileceğinizi söylüyor. Sizle aynı zamanda Clongowes'te bulunmuş fakat o zaman kendisi birinci sınıftaymış. Okulundan pek memnun değilmiş.

Prova baskıları olayı yaşanmadan önce Joyce, Byrne Hackett'a Huebsch aracılığıyla mektup yazarak yardımı için teşekkür etmişti. Olaylar yaşandıktan sonra ise "iki-

li arasındaki tartışmada [Quinn ve Hackett] taraf tutmadan aracılık yapmak gibi hoş olmayan bir görevde olan” Huebsch, Joyce’a “Bay Hackett hakkında yanlış bir hükme varmayınız, kendisi amel ve niyet olarak gayet şerefli ve eseriniz karşısındaki coşkusu etkili bir biçimde kullanılmıştır” şeklinde bir uyarıda bulundu (14 Mayıs 1917, Cornell). Quinn’in öfkesi ve Pound’un olaya yaklaşımı bunlar göz önünde bulundurularak okunmalıdır.¹¹⁵

18 Nisan 1917

Londra

Sevgili Quinn: *The New Republic* elime ulaştı. “Green Sickness” başlığı ve “ölümcül günah” hakkındaki paragraf bana çifte yumruk gibi geldi. Belki “konuya dikkat etmedim ve okurun fikrine danışmanın önemli olduğunu düşünmedim” ifadesinin bunların yanında daha hafif kaldığı söylenebilir.

Bu bahsettiğim paragraf ve Wells hakkında olan başka bir paragraf Hackett’ı ele veriyor ve Joyce’a bir zararı dokunmayacaktır.

Başlık ise tam bir enkaz. İşaret ettiğiniz şeylerin bazıları bana o kadar da saldırgan gelmedi. Romanın “tatsız” olduğunu söylemesi, romanın güzellik ve yoğunluk içerdiğini dile getirdiği bir sonraki paragrafla dengelenmiş (ki bu birçok eleştirmenin yapmadığı bir şeydir, özellikle de hayal kırıklığına uğramış bir okur değil roman yazarı olduklarında).

Yazının açılış cümlesini pek beğenmedim. Yine de Gosselerin hepsi, her çeşit edebiyat türünde ortaya çıkan dâhiler yüzünden topluma özür dilenmesi gerektiğini düşünüyor.

Joyce hakkında yazdığınız makaleyi yeniden okuyorum. Resmî çevrelere makalenin kopyalarını muhakkak gönder-

115 Joyce’un Quinn’e verdiği cevap için bk. *Letters of James Joyce*, II, ss. 394-396.

rin. Özellikle de mümkünse Washington'daki İngiliz konsolosuna. Şimdiye kadar Joyce'a yapılan yardımların en iyisini o yapabilir. Ayrıca bana, *The Egoist*'e, Picasso'ya falan da.

Kitabın İrlanda Katolikleri için en anlaşılır şey olduğunu söylediğine gelirsek... Size, bir Belçikalıyla evlenen bir kadının, tüm yazılanların İrlanda için gerçek olduğu kadar Belçika için de gerçek olduğunu söylediğini yazmış mıydım (elbette Parnell vs. yerine başka isimlerle)?

Ben ne İrlandalıyım ne de Katoliğim fakat Dante ve Provans lehçesi vasıtasıyla Orta Çağ ile birçok kişiden daha fazla bağa sahibim. Cehennem hakkında Provans lehçesiyle yazılmış, 12. yüzyıla ait bir vaaz okudum - Portre'dekiyle aynı modele ve aynı oyuna sahip.

Kitabın insanları nasıl etkileyeceğine dair kendimi örnek göstermiyorum. Fakat bana kalırsa Joyce üzerine düşeni çok iyi ve layıkıyla yapmış ve kitabın geçtiği ortamı gayet iyi aktarmış. Konu *Portre*'yi anlamaya geldiğinde, kısıtlı yerel bilgiye sahip İrlandalı bir Katoliğin, edebiyatta iyi bir temele sahip olan yabancıya karşı çok az bir avantajı var.

(Yukarıdaki cümle Hackett'inkilerle boy ölçüşecek derecede kötü bir cümle oldu.) Aslında tam olarak böyle de olmayabilir. Eniştem diyalogların bir kısmını anlayamadı ya da en azından ona zor geldiler. Hem de kendisi iyi bir okurdur. Belki de benim Dante, Richard St. Victor'dan birkaç paragraf ve Guido Cavallanti okumuş olmam diğer insanlara göre beni romana daha hazır hâle getiriyordu.

Kendisi hiç Balzac okumuş mu merak ediyorum. On yıl önce Balzac'ın bir düzine kitabını okumuştum ama artık okuyamıyorum.

Ayrıca Flaubert ve Goncourt kardeşlerden okuyup okumadığını merak ettim. Çünkü eğer üslubundaki zorluk, Dante okumakla gelişmiş olan bir zorluk sevgisi değilse bu durumda Aquinas'tan kaynaklanabilir diye düşünüyorum.

(Ben hiç Aquinas okumadım fakat skolastik mantık üzerine iyi bir kitabı incelemiştim yazarı bilmem-kim-Agricola idi sanırım.)

Joyce'un zorluğu Balzac'inkinden ziyade daha çok *La fille Elisa*¹¹⁶ gibi, sanırım...

Rica etsem, size gönderdiğim diğer bilgilerle birlikte Joyce'un gözleriyle ilgili sorularını Gould'a iletir misiniz? Yani eğer Gould hâlâ hayattaysa tabii. Ekte Joyce'un uzun mektubunu gönderiyorum.

Gerisi daha sonraya.

18 Nisan 1917

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.8

Sevgili Joyce: Mektubunuz ve maniniz on dakika önce geldi. Çok acelem var. Quinn'in gönderdiği 20£'u size bugün ya da yarın göndereceğim. O da henüz geldi.

Ekte kitabınızın basında yer alan iki reklamını gönderiyorum. Aslında bir reklam ve Quinn'in makalesinin taslağını. Elimde Quinn'in Hackettlerle olan tüm yazışmalarının kopyaları var. Quinn, Hackett ailesinin ortadan kalkması için onlara lanet okuyup duruyor. Yazışmaları düzenler düzenlemez size iletacağım.

New Republic makalesindeki altı çizili kısımları Quinn, F. H.'in nasıl bir domuz olduğunu bize göstermek için yapmış.

Daha geniş bir zamanımda mektubunuzu cevaplayacağım.

sevgiler
Ezra Pound

¹¹⁶ Edmond de Goncourt tarafından yazılmış hayat kadınlığı ve ıslahevleri hakkında bir monografi, 1877.

Bu arada Hackett'in hakkınızda yazdığı inceleme yazısının ikinci sayfasında göstermiş olduğu hassasiyete kimse itiraz edemez.

19 Nisan 1917

5, *Holland Place*
Chambers, Londra W.8.

Sevgili Joyce: Yazdığınız o muhteşem maniden yola çıkarak kendinizi daha iyi hissettiğinizi anlıyorum. Aceleden size dün Amerika basınında yer alan iki reklamla birlikte kısa bir not gönderdim. İkisi de *Portre*'nin satışına katkıda bulunacaktır. Özellikle de Quinn'in yazmış olduğu inceleme yazısı. Siz de göreceksiniz, Quinn olağandışı hareketler yapmak konusunda [*el yazısıyla eklenmiş*: özellikle bir yazı yazmak söz konusu olduğunda] oldukça çekingendir. Daha önceden bu tarz bir eleştiri yazısı yazdığını sanmıyorum. (The New Statesman'daki inceleme yazısı da çıktı ama onu henüz görmedim. Bayan Weaver'in dediğine göre oldukça "yararlı" bir yazıymış.

20£'u yarın göndereceğim, çünkü henüz bankada çeki nakde çeviremedim.

///

Ekte gönderdiğim Quinn ve Hackett arasındaki uzun mektuplaşma hızlıca okunduğunda pek bir şey anlaşılmıyor ama dikkat kesilerek okunduğunda çoğu gerçek anlaşıyor.

1. İki gün önce Quinn'den, sizden "iyi bir mektup" aldığını ve mektubumdaki sizi kastederek bahsettiklerimi dikkate almayacağını belirten ekteki telgrafi aldım.

2. Mektup dün ulaştı. Quinn, doğrudan onunla iletişim kurmak yerine neden benim aracılığım la cevap verdiğinizi anlayamamış. Ben de ona sizin bana nezaketen o şekilde cevaplama gereği duyduğunuzu düşündüğümü söyledim? ? ? ? ? çünkü sizi onun la ben tanıştırdım.

Ayrıca mektupların Amerika'ya ulaşmasının ne kadar uzun zaman aldığını bilmediğinden sizden uzun süre bir haber alamayınca tedirgin olmuş.

Gönderdiğim telgraf tüm bunları gayet düzgün açıklıyor, bir endişe duymanıza gerek yok. Mektubunu anlayacağınızı düşünmeseydim, size yazışmaları göndermeyecektim.

Kendisi Amerika'nın en meşgul adamı veya en meşgul adamlarından biri ve ayrıca yaşlı dostum J. B. Yeats'in de dediği gibi "en büyük yürekli ve en huysuz" adamıdır da. Aslında huysuz değil de [*üzeri çizilmiş*: fazla] tez canlıdır.

Görünen o ki Hackett sizin taslağınızı aldıktan sonra elinde hiçbir hak olmadığını görünce Quinn'e satılması durumunda %50 kâra tatlı dillilik yaparak ortak olmaya çalışmış.

Bunu akılda tutarak Quinn ve Hackett arasındaki yazışmaları okuduğumuzda her şey açık seçik bir hâl alıyor, bahsettiğimiz durumdan haberdar olmadan yazışmalar okundukunda çoğu şey kapalı kalıyor.

Quinn, Hackett'ı fena hâlde azarladı. Hatta öyle ki Apollo'nun Marsias'ı azarlamasının yanında hafif bile kalır. Quinn bize adı geçen Hackett hakkında gizli bir ganimet yolladı; iyice demlenmiş, terbiye edilmiş ve parlatılmış. Hatıra olarak duvarımıza asmaya hazır.

Eski İrlandalılardan Hackett

Çalmaya çalıştığı Joyca'a ait bir ceket

Fakat J. Quinn kendini sanır bir ilah

İşini bozar diyerek günah

Ve kalkar Hackett'ın poposuna şaplağı basar.

Ben bu klasik kalıbı sizin gibi rahatça ve memnuniyetle kullanamıyorum fakat Camoens'in de dediği gibi, en azın-

dan gerçek olaylarla kolaylıkla bağdaştırabilme gibi bir özelliği var. Buradaki hata “ceket” kelimesiyle zorla kurulmaya çalışılan zayıf bir kafiye olmuş.

Farklı bir şekilde:

Çeşninin bu kadar eksik olduğu bir hayatta

İtiraf ediyorum vurgunum harikalara

Tuhaf bir zerafetle

“Neşe ve nezaketle”

Q. indirirken Hackett’ın poposuna şaplaqlar.

Derginin bir an önce bir düzene girmesini umut ediyorum. Keşke elimdeki tüm yumurtaları tek bir sepete koysam ve başka bir şeyle uğraşmak zorunda olmasam. Derginin formatını “Ulysses”i alacak kadar büyük yapmak istiyorum. Umut edelim de o zamana kadar “Ulysses” tamamlanmış olsun ve yayımlamak için yeterli sayfamız olsun. Her zaman mucizeyi arzu etmek iyidir.

Marlborough Düşes’i¹¹⁷ çekici, çekingen veya en azından hassas bir kadın, onu çok sevdim. O kadar sevdim ki her ay bir 16 sayfaya daha ödeme yapmasının Tanrı’ya ve edebiyata görevi olduğunu kendisine hiç tereddütsüz söylemeyi düşünüyorum. EĞER onu tekrar görürsem tabii. İnsan em-besillere böyle şeyler söyleyemiyor. Yardım edebilecek, iyi niyetli birkaç kişi daha tanıyorum.

///

Evet. Tanıtım yazmak konusunda yardımcı olacağınızı söylediğiniz not için teşekkür ederim. Size dün teşekkür etmiş miydim? Eğer etmediysem teşekkürlerimi gecikmeli olarak kabul etmenizi rica ederim.

117 Consuelo Vanderbilt, New Yorklu William Kissam Vanderbilt’in kızı, Marlborough Düşesi, 1895-1921.

Gözlerinize ilgili mektubu gönderirken bana yolladığınız mektubu da Quinn'e ilettim. O Gould'a benim olduğumdan daha yakın. Eğer Gould ölmüşse, başka bir uzmanın düşüncelerini almak için gerekenlerin yapılması konusunda Quinn'e güvenebiliriz.

Eliot'ın şiirlerini birkaç hafta içinde size göndermeyi umut ediyorum. Geçtiğimiz birkaç hafta boyunca Fransızca öğrenmekle uğraştı, artık kitabı için çok geç çünkü basıma gitti bile, ama konuşmayı bilmeden devşirdiği birkaç kelime eleştirileri olumlu etkileyecektir. Şu an da Fransızcası Clongowes'e¹¹⁸ gitmiş kadar kötü. Yabancı bir dille baş etmeye çalışmak korku verici.

Lewis'in beni tanımlamak için söylediği "nakliyecisi"¹¹⁹ lafının giderek daha da üzerime uyduğunu hissediyorum. Hâlâ yapmak istediğim birkaç çalışmam var. EĞER Şikago'daki o hayvanlar uzun şiirimi almaya karar verirlerse, incelemeniz için size de göndereceğim. Şiir oldukça dağınık ve Gautier'in biçim mükemmelliğinden uzak. *Hélas, hélas* ve tekrar "*Vae, vae rustici.*" (rustico?)¹²⁰ İnsanın bilmediği yabancı bir dili yarımıyamalak kullanmaya çalışması GERÇEKTEN de çok tehlikeli.

Akşam saat 9'dan beri daktilonun başındayım. Artık Perşembe oldu. *Basta.*¹²¹

sevgiler
Ezra Pound

118 Kildare, İrlanda'da bulunan yatılı bir erkek okulu. İrlanda'daki en eski Katolik okuldur. James Joyce'un Portre'sinin bir kısmı bu okulda geçmektedir. (ç.n.)

119 Wyndham Lewis, Blast'ta (1914) Ezra Pound için şöyle demiştir: "Çılgın bir nakliye şoförü gibi eski dünyayı yeni yerlere taşımakla meşgul." (ç.n.)

120 Hélas, hélas (Fransızca), Yazık, yazık. Vae, vae rustici (İtalyanca), Vah, vah köylüler. (ç.n.)

121 İtalyanca, bu kadarı yeter. (ç.n.)

* * *

Quinn, *The Little Review*'ı desteklemeye karar verdi ve iki yıl sürecek olan “nakliyecilik” Mayıs 1917 sayısıyla başladı. Quinn ve üç arkadaşı yılı 1600\$ olmak üzere iki yıllığına ve Pound da yılı 750\$ (300\$'ı editöryal görevler 450\$ katkıları için) olmak üzere derginin payına ortak oldular. Pound, Mayıs ayında Margaret Anderson'a yazdığı mektupta telif hakkı ile ilgili ilkelerini ve Quinn'in parasını sadece sanatçılar ihtiyaç duyduğunda kullanacağını açıkladı:

Eğer ihtiyacım olandan fazlasını kabul edersem, ben de bir beleşçiye dönüşür ve kendime olan dürüstlüğümlü kaybederim. Mesleğimi asgari bir ücretle yaparak saygıdeğer kalacağım ve istediğim bir şey olduğunda onu her zaman talep edebilirim. Demek istediğim, işler devam ederken Joyce bir sonraki romanını bitirdiğinde sizden para isteyebilirim veya Hueffer kendi kitabını bitirebilirse.

Eğer 1500 dolar isteyerek işe başlarsam ve 750 dolar aldığımda yaptığımdan daha fazlasını yapmazsam kendimi bir pislik gibi hissederim ve önümde hiçbir şey kalmaz.

Takındığım tavır ve bahsettiğim hususla savunduğum şey sanatçının “neredeyse” bağımsız olması ve “para” ihtiyaç duymadan sanatını icra edebilmesi düşüncesidir.

Pound'un takındığı bu tavır, elli yıl sonra, temiz ve kahramanca kabul edilecekti.

Pound, derginin Londra editörünün postasını başyazı olarak dergiye aldı ve kendisi de Jules Laforgue'dan yaptığı kurmaca bir uyarlama ve “Jodindranath Mawhwor's Occupation” başlıklı satirik bir skeçle dergiye katıldı. Joyce ise 9 Nisan tarihli notu, Eliot “Eeldrop ve Appleplex” başlıklı satirik eseriyle ve Lewis, Bayan Bland Burn'e yazdığı hayalî mektupların ilki ile (Pound daha sonra bu mektupla-

ra devam etti) katıldı. Pound o zamanlar yalnızca *The Egoist* ve *The Little Review*'a yerleşip kalmışsa da bu başarıları, 1916'da yaptığı çeşitli çalışmaların akabinde, ekstra-edebî çalışmalarına çok fazla enerji harcaması "nakliyecî" olma şüphelerini desteklemişti. Lewis, Amerikan sanatı hakkında *Blast*'ta (Temmuz 1915, sayfa 82) şöyle yazmıştı: "yeri geldiğinde; Moğol, vahşi, iyimser olabilir ve Avrupalı duryarlılığı ve sağlamlığının aksine, değerli olanın tarafında durabiliriz." Pound; Kızılderili'nin, Poe'nun, Whistler'ın, Henry James'in ve Walt Whitman'ın varisi olarak adlandırılıyordu. "Çılgın bir nakliye şoförü gibi eski dünyayı yeni yerlere taşımakla meşgul. Kusursuz çelikten tekniğiyle son zamanlarda Li Po'yu yakaladı. Ayırt edici bir elementin enerjisi." Lewis sonradan ifadelerini genişleterek Pound'u "devrimci budala" kategorisine dâhil etti.

Pound, yaşadığı modernizm ve *passéisme* arasındaki çatışmanın iyiden iyiye farkına varmaya başlamıştı. Théophile Gautier'e yapılan gönderme, Pound ve Eliot'ın *Emaux et Camées*'deki sıkı dörtlük biçimini kullandıklarını ve disiplinsiz serbest ölçüye panzehir olarak da Bay eyaletinin ilahi kitabına başvurduklarını hatırlatıyordu (Pound Mauberley'i yazmaya muhtemelen 1916'da başladı). Sonraki mektupta, İrlandalı Stephen Dedalus'un Anglo-Sakson bir kelime olan "tundish" yani mumluğu kullanmasına yapılan gönderme, Stephen'in İngilizcenin üzerinde kurduğu zorbalığının farkında olduğunu göstermesinin yanında, dersini çalışmış birinden veya Hristiyanlığı sonradan kabul etmiş yerli bir İngiliz'den daha derin bir gelenek duygusuna sahip olduğu ironisine vurgu yaparken, "üslupçu" Joyce'a bir iltifat niteliğini taşımakta fakat aynı zamanda da hayranlık duyulan bir kıskançlığın da ipucunu vermektedir. Pound, *Poetry*'de çıkacak olan üç kantosunun "yontulmamış", ahenksiz versiyonlarından hoşnutsuzluğunu belirtmişti; Mayıs 18 tarihli mektubunda ise özgün ve çağdaş eser verememekten endişe duyduğunu ifade etmiştir. 1917 ve 1918 boyunca süren bu tür gerginlikler, 1919-1920 yıllarında verdiği

eserlerde kendini daha yoğun bir belirsizlik şeklinde göstermiştir. Yeni şiirin az oluşu Pound'un daha çok hayal kırıklığına uğramasına sebep olmuştur. Bu da Pound'da "1912'den bugüne şiirler'den oluşan büyük bir cilt" şiir kitabı çıkarmasıyla kendini ironik bir şekilde göstermiştir (*Lustra*'nın Amerikan baskısını hazırlıyordu). Aslında kitap, 1911'den öncesine ait şiirleri ve *Lustra*'nın 1916 baskısından, bahsi geçen üç kanto dışında, birkaç şiiri de kapsıyordu - üç kantoyu o esnada *Poetry* için yeniden gözden geçiriyordu.

7 Mayıs 1917

5 *Holland Place*
Chambers, Kensington. W.8.

Sevgili Bayan Joyce: James'in (aramızdaki bu uzun mektuplaşmalardan sonra size karşı ona Bay Joyce şeklinde hitap etmek aptalca geliyor artık) gözlerinin tekrar kötüleşmesine çok üzıldüm.

Dr Gould'un görüşünü almak için zaman olmayacaktı fakat gecikmeli de olsa bir cevap aldık, çünkü Bay Quinn, Gould'un Lafcadio Hearn hakkında yazdığı kitabı yanlış anlayarak ona düşman kesilenlerden bazılarını tanıyordu. Ekte Quinn'in mektubunu gönderiyorum. Gould hakkında düşündüğü yanlış şeylerdi, artık eminim, bunu bir mektupla kendisine de söyledim. Söylenenlere göre Gould'un hâlâ hayatta olduğu anlaşılıyor ve ben ona bir mektup göndereceğim. Bunun gibi uzak bir mesafeden hiçbir doktor reçete yazmayı kabul eder mi bilmiyorum ama Gould da edebiyat ile ilgileniyor ve sanıyorum elinden geleni yapacaktır.

Kitaplarım Şikago'da değil New York'ta çıkıyor, dergiler de öyle. Ödenekler bir yıl garantili olacak ama bana göre iki yıl da olabilir. Umarım "Ulysses" bittiğinde onu basabileceğiz. Hem "Egoist"te hem de "Little Review"da Ulysses'ten parçalar aynı anda yer alabilir ve böylelikle J. J. çift ödeme alır.

Haziran sayısı için elimde Yeats'ten güzel şiirler var. İnceleme size doğrudan Amerika'dan gönderilecek.

Bayan Weaver'in elinde "Portre" hakkında Amerikan basınında yer almış reklam ve haberler var. Kitap resmî olarak piyasaya sürüldü. Butler'ın "Tüm İnsanlar Gibi" kitabından beri kimsenin bu kadar iyi karşılandığını sanmıyorum. Bu tür bir kitap dedektif hikâyeleri kadar satmaz fakat bu da satılacaktır. Jean de Bosschère¹²², Portre'yi okumaya başladıktan sonra bana şöyle bir kart attı:

Joyce'un kitabından bir yüz sayfayı hayranlıkla okudum. Charles Louis Philippe daha iyisini yapmadı. Joyce daha üslup edinmemiş tarzıyla onu geçiyor. Bütün belagat süslemelerinden ve bütün özdeyişli biçimlerden uzak estetik ya da dolaylı ifadelere karşı en sıkı ciddiyetine rağmen bu üslup diğer birçok temel nitelikleriyle bu kitabı İngilizcede okuduğum en ciddi eser yapıyor.¹²³

Kocanızın eserleri idrakin olduğu her yerde takdir görecektir. Maalesef dünyada çoğunlukla embesiller yaşamaktadır.

Sanırım Bayan Weaver size kitabın gazetelerde yer alan reklamlarını gönderebilmek için özel bir izin almaya çalışıyor. Çünkü bu tür gönderiler genel düzenlemeye aykırı.

Basının şimdiye kadar söylemedikleri yeni ne söyleyebileceklerini bilmiyorum. Şimdiye kadar basın bir kitaptan ne kadar bahsedebilirse Portre'den de o kadar bahsedildi. Bu J. J.'u bir miktar da olsa memnun etmeli. Kitabının iyi olduğunun kendisi de farkındaydı veya öyle değilse bile farkında olmalı. Burada Londra'da olmasını çok isterdim ama şu anda bunun için ısrar etmenin bir anlamı olmadığını biliyorum.

122 Jean De Bosschère, Fransız sanatçı, illüstratör ve şair, Londra'da yaşamaktadır. Pound'la birlikte çalışmış, Pound'un şiiri üzerine yazmış ve *The Little Review*'a katkılarda bulunmuştur.

123 Bu paragraf özgün metinde Fransızcadır, Türkçesi: Ali Ulvi Temel. (ç.n.)

Savaştan sonra, eğer başıma bir şey gelmemişse Zürih veya İtalya'dan veya o vakitte J.J.'un bulunduğu yer her neresiye oradan geçerek Lago di Garda'ya (Garda Gölü) gideceğim.

Verilecek başka haber kaldı mı bilmiyorum. Artık The Little Review'un "Londra editörü"yüm. Umarım Eliot, The Egoist'te iyi bir yardımcı editör olacak, genel olarak dergiyi güçlendirecek ve kendimizi olduğumuz gibi ifade edebileceğimiz ikinci bir "yayın organı" sağlamış olacak.

Umarım James o korkunç ameliyatı en iyi şekilde atlattır. Karım da size, ailenin babasına ve evlatlarınıza en iyi dileklerini gönderiyor, lütfen şunu üslupçuya iletin. Ben de daha önce "tundish" kelimesini duymadım.

Sevgiler
Ezra Pound

14 Mayıs 1917

5 Holland Place
Chambers, Kensington. W.8.

Sevgili Bayan Joyce: Ekte Bay Quinn'in mektubunu yolluyorum. Mektup meramını anlatıyor.

Bana sorarsanız James, Bay Quinn vasıtasıyla Amerika'da işini daha da ilerletmeli.

Bu mektubu aceleyle yazıyorum, önümde daha uzun bir gün var.

Quinn'in gönderdiği 100£'luk çekin 480 frank etmesine üzüldüm. Doğrudan New York'tan gönderilseydi belki biraz daha fazla edebilirdi. Ama artık buna üzölmek için çok geç.

Umarım James'in durumu iyidir.

Sevgiler
Ezra Pound

Ek

28 Nisan 1917

31 Nassau
Street, New York

Çok değerli Pound: Bu sabah şöyle yazan telgrafını aldım:

“Quinn, 31 Nassau Street, New York,

Small Maynard ile ilişkisi kes.

Pound.”¹²⁴

Cevap: “Kesilmiştir.”

Telgrafınızın bir kopyasını Knopf'a gönderiyorum. Şimdilik bu kadarı yeterli.

27 Nisan'da Boston'daki Little, Brown & Company'den bir mektup aldım. Ekte bir kopyasını gönderiyorum. Vanity Fair'deki Joyce makalemi okumuşlar ve ayrıca bir oyun yazmış olduğundan bahsetmem ilgilerini çekmiş, mektubu okuduğunuzda göreceksiniz.

Ben New York'taki bir yayınevini Boston'dakine tercih ederim. Umarım Joyce, oyunu için genç Huebsch'e bir söz vermemiştir. Lütfen bana danışmadan hiçbir yayıneviyle bir anlaşma yapmaması konusunda ona küçük bir uyarıda bulunun. Tanrı biliyor başımın daha çok derde girmesini istemiyorum, çünkü işim başından aşkın fakat Joyce zahmete geçecek biri ve istisnayı hak ediyor.

Umarım gözleri daha iyidir.

Size bu mektubun bir de kopyasını gönderiyorum, dilerse-
niz ona gönderebilirsiniz. Huebsch'in uzmanlık alanı oyun-
lar değil. Oyun için en iyi kişi, Joyce'un Portre'den yaptığı
başarıyı görerek onunla çalışmak için can atan biri olurdu.

¹²⁴ Boston'da bulunan Small Maynard & Co. 1910'dan beri Pound'un Ame-
rika'daki yayınevidir; Lustra'nın basımı için daha sonra Alfred A. Knopf'a
geçmiştir.

Eğer Macmillan Şirketi'ni denemek isterse, onlardan şartlar konusunda bilgi alabilirim fakat onları önermiyorum, sadece fikir veriyorum.

Saygılarımla
J Q

18 Mayıs 1917

5 Holland Place
Chambers, Kensington. W.8.

Sevgili Joyce: Dr Gould'a doğrudan yazdım. Fakat bu kadar uzaklıktan ne yapabilir, Tanrı bilir. En azından Avrupa'daki göz doktorları arasında kimin kim olduğunu bilebilir.

Birinci perdenin taslağı bende, burada. Gerekli yere ileteceğim.

Çok yoğun bir hafta geçirdim, "1912'den bu yana şiirler"den oluşan oldukça büyük bir cildin düzeltmelerini yapıyorum ve derginin Temmuz sayısı için eserler arasından elemeler yapıyorum. Yeats'ten birkaç çalışma daha geldi ve Leydi Gregory elinde bize verebileceği kendine ait tek perdelik bir oyun olduğunu söyledi. Muhtemelen tek perde için çok uzundur.

Tekrar görebiliyor olmana çok sevindim, bir süreliğine de olsa, her neyse.

Bir roman en son ne zaman Portre kadar basında yer etmişti Tanrı bilir. Ünlü olmak mı yoksa tanınmamak mı daha iyidir, buna karar verme işini safsatacılara bırakalım. İlki belki biraz dramatik olabilir (uyuşuk, hareketsiz,) ikincisi ise moral bozucu (pelte.)

Çarşamba günü Dictionnaire de Bayle¹²⁵ satın aldım, dört büyük cilt bir gine. Tabii bu bilginin konumuzla ilgisi yok.

125 Pierre Bayle tarafından hazırlanmış tarihsel ve eleştirel bir sözlük, 1965-1967, 1702'de genişletildi.

Ciltleri Tottenham Court Caddesi'nden çuval torbaları içinde getirmiş olmam bazı Fransız Yahudi kadınlar ve yoldan geçen başka kadınlara komik geldi.

Umut edelim de dergi için uygun bir köşe taşı olsun. Abonelerin sayısı pek iç açıcı görünmüyor.

Ayrıca dün her biri 5 gine olmak üzere altı ciltlik "Poètes François jusqu'à Malherbe" buldum. Aradığım müzisyenlerin neredeyse yarısı kadarı içinde var, boşuna bakıyordum.

Tek kolu sakat bir kemancı buldum, 12.yüzyıl müziği ile ilgili bir çalışma daha yapmak istiyorum. Rummel ve ben beş yıl önce 12 yeniden düzenlenmiş beste ortaya çıkardık.¹²⁶

Benim de bitmemiş ve kabul görmemiş kitaplarım ve ayrıca Bayan Hullah'nın¹²⁷ bitmemiş çalışması ve milan el yazmalarının yeniden yazılması var. Dört yıl önce Swift & Co. batınca (sözleşme imzaladığım bir kitabı bitirmek zorunda olmadığım için o zaman epey mutlu olmuştum) notlarımın birçoğunu yok ettim.

126 Hesterna Rosae, 1912, Walter Morse Rummel dokuz bestesinin aranjmanını ve Pound da İngilizceye çevirilerini yaptı. Arnaut Daniel'in iki şarkısı Milan Kütüphanesi'ndeki el yazmalarından Pound tarafından ortaya çıkarıldı; bir sonraki paragraf Pound'un diğer müzikleri de ortaya çıkardığını gösteriyor. "Bitmemiş ve kabul görmemiş kitaplar" ifadesiyle muhtemelen Pound, Daniel hakkındaki çalışmasını kastetmektedir ("I Gather the Limbs of Osiris," *The New Age*, 1911-1912). Pound daha sonra bu çalışmasını Swift & Co. Tarafından basılacak bir kitap için genişletti ve onlarla 1911'de on yıllık bir sözleşme imzaladı. *The Sonnets and Ballads of Guido Cavalcanti ve Riposte* kitaplarını bastılar fakat şirket sonradan battı. Pound 1917'de, Daniel üzerine kapsamlı bir şekilde çalışmaya devam etti fakat 1920'de çıkan *Instigations* [Öneriler] kitabına kadar bu çalışmalarını yayımlamadı.

127 Muhtemelen müzik yazarı Annette Hullah, on dokuzuncu yüzyılın önde gelen İngiliz müzisyenlerinden biri olan ve müzik eğitimi yaygınlaştıran teorisyen John Pyke Hullah'nın (1812-1884) akrabası.

Şu anda akademik çalışmalarla meşgulüm ve kendimi bir cahil gibi hissediyorum.

The Little Review sana Amerika'dan gönderilecek. Umarım biraz da olsa seni eğlendirir.

Sanırım artık “özgün eserler” vermeliyim, ma che. Vildrac'ın bana birkaç yıl önce daha önce görülmemiş uzaylı bir yaratık gibi konuşarak söylediği gibi “Ce serait très agréable passer sa vie en faisant ces études comme ça.”¹²⁸

Provençal'ın bazı müzik ve kelimelerindeki ahenk oldukça zarif.

Review için kurduğum cümleler bile yanında eski moda kalıyor.¹²⁹

Eliot'ın küçük kitabını bir iki hafta içinde göndermeyi düşünüyorum.

Umarım sıcak hava gözlerine daha iyi gelir.

**En iyi dileklerle
Ezra Pound**

* * *

Pound'un 28 Mart tarihli mektubunda sözünü ettiği, Joyce'a gelen eleştiriler üzerine yazdığı eleştiri yazısı, *Egoist*'in Haziran 1917 sayısında yer almıştır.

128 Fransızca, “Böyle çalışmalar yaparak hayatını sürdürsen çok güzel olurdu.” (ç.n.)

129 “An Anachronism at Chinon” [Chinon'da Bir Anakronizm] (The Little Review, Haziran 1917) ve “Aux Étuves de Weisbaden. A.D. 1451” (Temmuz 1917) yazılarında Pound ilk kez Rabelais ve Joyce için iyi dileklerini dile getirmiştir.

JAMES JOYCE VE ELEŞTİRİLER

Bazı Yorumlar

Uyarı: Bay Joyce'un yazmış olduğu yeni kitabı hakkında bir şeyler söylemek oldukça güç. — *Literary World*.

KANALİZASYON: Bay Joyce epey zeki bir romancı fakat kanalizasyon üzerine bir tez yazmakta da oldukça başarılı olacağını düşünüyoruz. — *Everyman*.

TEMİZ ZİHİN: Stephen Dedalus'un bu sözde-otobiyografisi, zayıf ve hayalî olmasına rağmen büyüleyici bir okuma sunuyor...

Temiz bir zihne sahip olanlar bu kitabı eşlerinin ve çocuklarının erişemeyeceği bir yerde saklamalı. — *Irish Book Lover*.

DUBLİN'DEKİ İMKÂNLAR: Eğer Bay Joyce'u bir konuda suçlamak gerekirse, o da Dublin'in Stephen Dedalus gibi birine bile sunduğu imkânları isteyerek görmezden gelmesi olmalıdır... Şüphesiz şehir hayatının sağlamış olduğu inkâr edilemez birçok üstünlüğü yansıtmakta başarısız olmuştur... Dublin'in sosyal ve politik birlikteliğine ilgi ve merak katan, edebî ve şehirli bilinç hâlinin cazibesine kör. — *New Ireland*.

GÜZELLİK: Kitapta her kesimden okuyucuyu rencide edecek birçok şeyle birlikte güzelliğe dair çok az şey bulunmaktadır. — *New York Globe*.

Kitaba dair en öne çıkan özellik kitabın güzelliği. — *New Witness*.

ÜSLUP: Muhtemel ki romancının hikâyesinin devamını yazmak gibi bir niyeti var. Eğer öyleyse, yazar Flaubert, Daudet, Thackeray ve Thomas Hardy çalışarak daha sağlam, daha tutarlı ve daha anlaşılır bir üsluba sahip olabilir. — *Rochester (New York) Post-Express*.

Okura, yalnızca hayal kırıklığına uğraması için, Dublin'deki var olması muhtemel sosyal unsur ve güçlere bakmasına fir-

sat tanıyan ara sıra ortaya çıkan açık aralıklar; fütürist portrelerde yer alan ve sadece çevresindeki unsurlara nazaran en tanınabilir olduğundan hayret uyandırıcıyı daha çok ortaya çıkaran göz veya kulaklara benzemektedir. – *Bellman* (ABD) [*Editörün Notu*: Yukarıda verilen alıntıda “açık aralıklar” “benzemektedir” ifadesiyle ve “göz veya kulak” ise “ortaya çıkaran” ifadeleriyle gramer açısından incelenmelidir. “tanınabilir” sıfatı ise sözü uzatmak amaçlı kullanılmıştır.]

REALİZM: Realizmle yazılmış en acımasız ve en insafsız bir makaledir. – *Southport Guardian*.

Kabaca bir dili edebî bir formda bir kitabın içine koymak bazı yazarlara kendilerini gerçekçi hissettiriyor. – *Manchester Weekly Times*.

Bay Joyce realist bir tavır amaçlamış olsa da kullandığı metot fazlaca kaotik olduğundan realizm etkisini yaratmakta başarısız olmuş. – *Rochester (New York) Post-Express*.

Kitabın kullandığı realizm birçoğunu rahatsız edecektir. – *Birmingham Post*.

Bay Joyce’un realizmi oldukça sert ve kullandığı aşırı tezatlıklar -genelev, günah çıkarma- insanın sinirlerine dokunuyor. – *Irish Book Lover*.

Önce bir Cizvit okulundaki ve daha sonra da bir Dublin kolejindeki hayat, okuru hayatın ta kendisiymişçesine vuruyor -ne hayat ama!- *Everyman*.

AKIL: Maddi -veya çıkarıcı da diyebiliriz- bir açıdan bakıldığında, düşük bir tiraja sahip olacak bir kitaba insanın tüm yeteneğini harcaması akıllıca mı? – *Irish Book Lover*.

İRLANDA EĞİTİM SİSTEMİNİN AVANTAJLARI: Clongowes Okulundan mezun olan her çocuk birbirinin tıpatıp aynısı değildir. Bay Wells’i yarım düzine İrlandalı “eski kurda” -Sör Arthur Conan Doyle bunlardan bir tanesi- yeni-

den tanıtacağım. Bunlardan beş tanesi Katolik okullarında eğitim görmüş fakat yine de Krallık'ın geleneksel vatandaşlarından olmamışlardır. — *Sphere*.

DİĞER İRLANDALI YAZARLARLA KARŞILAŞTIRMA: Bu kitap, başka bir İrlandalının eseri olan “Limehouse Nights” [Limehouse Geceleri] gibi iyi bir sanat eseri olmanın yakınından bile geçmiyor. — *Sphere*.

Bugün birçok yetenekli İrlandalı genç yazar var ve örneğin Lord Dunsany veya James Stephens'a ancak ender bir edebî yeteneği olan bir yazar üstün gelebilir. — *New York Globe*.

HAYAL GÜCÜ: Kendisi şaşılacak derecede Keltik olmayan bir hayal gücü ve espri anlayışı eksikliğine sahip. — *Bellman* (ABD).

DİN: Hikâyedeki dine olan saygısız yaklaşım kesinlikle cezalandırılmalı. — *Rochester (New York) Post-Express*.

GERÇEK: Bay Joyce'un kitabına arka plan olarak Dublin'i seçmesi rastlantısal olmalı. — *Freeman's Journal* (Dublin).

Dublinlilerin birçoğunun kitabın bu cildinde ve bir sonraki cildinde anlatıldığı gibi olduğu konusunda Bay Joyce haklıdır. — *New Ireland*.

27 Haziran 1917

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.

Sevgili Joyce: Sonunda Dr. Gould'dan bir cevap geldi. Söylediği tek şey, “güvenilir bir göz cerrahına gitmen ve duruma göre tedavi görmen veya ameliyat olman” gerektiği. [*el yazısıyla eklenmiş:* senin böyle bir doktorun var.] Ayrıca eğer iş işten geçmediyse Londra'daki Sör Anderson Critchett'i görmen de iyi olacaktır. Bugün bile ameliyattan sonra görüş bir miktar sağlanabilmekte.”

Anlaşıldığı üzere, Dr. Gould'a senin en rahatsız olduğun zamanda yazmıştım. Critchett hakkından ben de fazla bir şey bilmiyorum. Gould'un notu daha yeni ulaştı.

Zürih'teki doktorların da fena sayılmazmış anladığım kadarıyla. Seni tedavi eden kişi hastalığının en kötü safhasından seni sağ salim kurtardı.

Gould da notunda eğer Zürih'teki doktorun gerekli görürse bir operasyona girmenin iyi olacağını söylüyor. (Zürih'e gitmeye hazır olduğundan yaşlı Eden'a oldukça güvenirim.)

Muhtemelen Critchett savaş zamanlarında boğazına kadar işe batıyordu.

{*el yazısıyla eklenmiş*: Günlerdir coşkuyla yazı yazıyordum ve şimdi kendimi kurumuş bir sünger gibi hissediyorum. Uzun lafın kısası böyle.}

Sevgiler
Ezra Pound

*Amitiés à madame.*¹³⁰

{*el yazısıyla eklenmiş*: Not. "Poetry" ve "The Little Review" sana ulaştı mı bilmiyorum. Poetry, uzun şiirimin ilk 3 kantosunu seri olarak basacak – fakat şiiri gözden geçirmeye başladığımdan beri [*üzeri çizilmiş*: 6] çıkarmalar yaparak 24 sayfayı 18'e indirdim -çıkacak olan £¹³¹ sayısına bakıp değerlendirir misin- eğer hepsini okuyabilirsen tabii.}

svglr
E.P.

¹³⁰ Fransızca, Hanımefendiye sevgiler (ç.n.)

¹³¹ Lustra'nın Amerikan baskısı ve Pound'un adı için kullandığı monogram. bk. Giriş bölümü sayfa 13-14. Çünkü Pound'a göre yazar kitabıyla birdir.

* * *

Pound'un sonraki mektubu şüphesiz Pound'un bir zamanlarki deyimiyle Joyce'un gönderdiği "şairane mektuplara" yazdığı cevaptır, başka bir deyişle Quinn'e 10 Temmuz'da yazmış olduğu ve yayınevlerinden ve toplumun elinden geçtiği on üç yıllık eziyetin bir özeti niteliğindedir. Ayrıca Grant Richards'ın *Sürgünler*'i basmaya karar verdiğini de haber verir; Ağustos'ta sözleşme imzalanmış ve oyun Mayıs 1918'de Londra'da Richards, New York'ta ise Huebsch tarafından basılmıştır. *Mercure de France*'ın editörü Henry Davray'ın *Portre* üzerine bir inceleme yazısı yazma ihtimali beklenenden daha çok cesaret toplanmasını sağlamıştır fakat Pound Bayan Weaver'a *Portre*'den bir adet göndermesini söylediğinde ayrıca ona güvenmediğini de belirtmişti.

17 Temmuz 1917

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W8.

Sevgili Job: Tarihin ölümsüz kayıtlarına geçeceksin. Aile isminizdeki ses değişikliği tarihin hangi diliminde gerçekleşti bilmiyorum ama sondaki -yce sesi apaçık bir hata olmuş. Aramcadaki -b, bildiğimiz -b sesi çok daha doğru bir yazım olurdu. Jobce gibi orta düzeyli bir isim de meydana gelebilirdi fakat patriyarkiden gelen çizgin de tartışılmaz.

Oyununun el yazmalarının New York için daktilo edildiklerini düşünmemiştim. Ben bir taslak olarak Quinn'e satılmak için hazırlandıklarını sanmıştım. Bana onun için sana biraz avans gönderdiğini yazmıştı. İkinci ve üçüncü perdeyi göndermek için acele etmedim çünkü elimde olduklarını zaten bildiğini sanıyorum ve daha sonra daha güvenli bir şekilde eline ulaşırlar.

Şimdi ise taslağın daktiloya geçirilmesini ve düzeltilmesini üstlenemediği için aynı işe denk gelen on sayfalık bir biyografi hazırlıyor. Bu ara hiç olmadığı kadar meşgul, bir başkası olsa o kadar sorumluluğun altından kalkabilir miydi, bilmiyorum. Metni elimdeki daktilo yazısından çoğaltmak elbette ÇOK DAHA kolay olacaktır.

Taslak Amerika'dayken ya Knopf ya da Huebsch oyunu gördü ve geri çevirdi. Hangisi olduğunu tam olarak bilmiyorum ve bunun cevabını bulmak için Quinn'in 150 sayfalık mektuplarını baştan okumak gerekir. Sanıyorum sana doğrudan kim olduğunu yazmıştı.

Şu sırada daktiloya basmak için kullandığım parmaklarımı aşırı bir yorgunlukla havaya kaldırıyorum. Mektubun daha bu sabah ulaştı ve elimden geldiği kadarıyla bir cevap yazmayı ertelememeye çalışıyorum.

Korkarım Little Review müzikle başa çıkamayacak. En azından bir veya iki yıl boyunca. Müzik çalışmaları yayımlamak için doğru yer olduğunu düşünmüyorum. Belki doğru yerin neresi olduğunu bulabilirim. Birkaç yıldır hiçbir müzisyenle irtibat kurmadım fakat kısa sürede bu konuyu halledebilirim.

Mercure de France'tan Davray'le tanıştığımı ve işinden vakit bulunca seninle ilgili bir inceleme yazısı yazacağı sözü verdiğini söylemiş miydim?

///

Keşke "Sürgünler"e daha çok güvenseydim diyorum ama lanet olsun, yazdıklarının geri kalanından daha iyi olduğunu düşünmüyorum. Richards'ın seni nasıl bir tuzığa sürüklediğini elbette bilmiyorum. Bana kalırsa her ne koşulda olursa olsun oyunu bastırmaya bak, (tabii sana hiçbir masrafa patlamadığı sürece. Her yazarın, yayınevlerinin üçkâğıtçılığına karşı sabrının bir sonu vardır.) Ben yine de bu oyunun kitap formundayken bir getirisi olacağını *[ekleme:*

nakit olarak] düşünmüyorum. Veya bir yazar olarak piyasadaki pozisyonunu güçlendirip sonraki romanına zemin hazırlaması açısından yardımı dokunabilir.

Ayrıca diğer taraftan oyunun elinde basılmış olarak bulunması kafanı rahatlatacak ve omzundaki yükü hafifletecektir.

Umarım “Poetry”deki istenilmeyen [*ekleme*: uzunluktaki] şiirimi okumaya kalkmazsın, tüm şiiri gözden geçirdim, bu hâliyle en azından önceki hâlimden daha iyi ve kitabımın Amerikan baskısında yer alacak. Kitaptan sana da gelecek, eğer ben, sen ve şiir sonbaharın sonuna kadar hayatta kalabilirsek tabii.

Yaptığım arkaizmlere gelirsek, Horatius’un yanlış tercümesini yapmaya kadar düştüğümü söyleyebiliriz:

Ah zalim artık, armağanlarında büyük Venüs,
Beklenmedik anda düşer tüy gibi gururun,
Ve tüm o bukleler, saklanan
Artık omuzlarında, şakımalı;
Ve o renk Kartacalı gülünü bastıran
Küle dönmüş yüzünü gösterme, ah Liguriné,
Demelisin,
Seni görmek için senin bozulmuş aynanda,
“Yazık bu güne!
“Neden bu düşüncelere kapıldım izsiz
“Gençken; veya neden, bugün,
Bu yüzü olmayan bu düşünceler?”¹³²

Bayan Weaver sana Eliot’ın kitapçığını yolladı mı ve beğendin mi?

Artık kendimi kaldırıp bu mektubu postaya vereyim.

Sevgiler
Ezra Pound

¹³² Horatius, *Carmina*, IV, 10.

15 Ağustos 1917

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.

Sevgili Joyce: Hâlâ boğazıma kadar işe gömülü durumdayım. Müze ve makalelerin yığılması, eleştiri yazılarından oluşan kitabın bitirilmesi vs. vs.

Ekteki henüz geldi. Bende “Sürgünler”in karşılaştırılmış veya başka türlü herhangi bir kopyası yok.

////

Son mektubun hakkında veya en azından hatırlayabildiğim kadarıyla. Bence sen her yerde hazır ve nazır bulunan zekâyı inanan kör idealist bir adamsın. Amerika ve İngiltere’de kaç tane zeki adam olduğunu zannediyorsun?

Eğer sadece zeki insanlar için *yazacaksan*, TANRI AŞKINA kitaplarının nasıl olur da 100,000 satacağını düşünebilirsin? ? ? ? ? ? ?

Pinker’e Sürgünler hakkında yazıp elinde fazla bir kopya olup olmadığını soracağım, eğer varsa bir an önce N. York’a gönderebiliriz.

sevgiler
Ezra Pound

[*el yazısıyla eklenmiş*: ekteki telgraf mesajı Quinn’dan geldi]

Ek (telgraf)

15 AĞUSTOS 1917

ALICI: EZRA POUND. 5 HOLLAND PLACE CHAMBERS. KENSINGTON.

LONDRA.

SÜRGÜNLERİN İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ PERDESİ ULAŞTI LÜTFEN KARŞILAŞTIRILMIŞ KOPYASINI BİR AN

ÖNCE GÖNDERİN ÖNERİ FULL OFT KELİMESİNİ OFTEN İLE DEĞİŞTİR SAYFA YÜZ ALTMIŞ İKİ KNOPF BASKISI DİZE SEKİZ¹³³ THRICE KELİMESİNİ BEĞENMEDİM DİZE BİR SAYFA YÜZ YETMİŞ BİR ALTERNATİF BİR OKUMA ÖNERİYORUM

JOHN QUINN

* * *

Joyce'un *Sürgünler* hakkında duyduğu endişeler 1917 yılına kadar birer takıntı hâline gelmişti. Pound "Bay Joyce ve Modern Sahne"yi yazdığında oyun için 1915'ten beri bir yapımcı veya yayınevi bulmaya çalışıyordu. Bu süreçte Joyce'la ve Pinker'la yoğun bir şekilde mektuplaştı ve sahnelenmesi için uzun süre Oliver Morosco Şirketi'nin, Yeats'in, The Stage Society'nin ve Arthur Knoblock'ın ilgisini çekmeye çalıştı; bir yandan Pinker İngiltere'de, Quinn de Amerika'da oyunun reklamını yapıyordu. Bu süreçte oyunun kopyaları yetersiz gelmeye başladı. Quinn, Joyce'un el yazmalarını satın almış, Pound ise yanlış anlaşmalardan dolayı elindeki kopyaları parça parça bir yerlere göndermişti. Fakat Quinn'in yayınevlerine gösterebilmesi için daktilo edilmiş bir kopyaya ihtiyacı vardı. Quinn, Pound'a "karşılaştırılmış ve daktilo edilmiş bir kopya" istediğini telgrafla bildirdiğinde ve Joyce da cevap olarak bir sonraki mektubu yazdığında, Pound da 1913-1917 arasında yazdığı makalelerini topladığı kitabı, *Pavannes and Divisions*'ın (kitap 1918'de Knopf tarafından basıldı, içinde "Dublinliler ve Bay Joyce" ile "Meditatio" makaleleri de yer almaktadır) hazırlığının ortasındaydı. Hâliyle Pound, artık sabrının sonuna gelmiş durumdaydı - bir keresinde kendinde peygamber sabrı olduğunu söylemişti: "Belki

133 Quinn, edebiyat eleştirmenliği yapıyor. Pound'un değindiği şiirleri: "The Seafarer"da "In icy feathers full oft the eagle screamed," dizesi, *Lustra*. New York, 1917, s. 162 ve "Salve Pontifex (A.C.S.)," şiirinde "The wonder of the thrice encinctured," dizesi, s. 171.

öyle olduğunu tahmin etmezsiniz ama sabrımı yitirdiğim zaman bir şeyler YİTİRİLMİŞ demektir. Hiç olmamış demek değildir” (*Letters*, s. 253). Pound’un bilmediği ise 18 Ağustos’ta Joyce’un bir glokom atağıyla rahatsızlandığıydı.

Joyce, *Sürgünler* meselesini “karanlıkta yazılmış” bir mani ile andı:

John Quinn

Savurgan bir cömert varmış
El yazması bir oyun satın almış
Anlamış tüm oyunu bir okumasıyla
Son perdenin de eklenmesiyle
Fakat zavallı yazar yine parasız kalmış.¹³⁴

23 Ağustos 1917

5, *Holland Place*

Chambers, Kensington. W.

Sevgili Joyce: Yazdığın telgrafi anlayamıyorum. Sana az önce “nakit olarak NE istiyorsun” diye sorduğum bir telgraf yazdım.

New York ucuz ücretlendirmeyi (kelime başına 4 veya 4 buçuk pence) kaldırdı. Artık kelime başına bir şilin, insanlar bunun ne demek olduğunu anlayana kadar kulağa yüksek geleceği kesin.

Senden gelen telgrafta şöyle yazıyor

“Quinn’e telgrafla onayla veya kısaca havale et buradan havale yapılmıyor”.

Joyce.

¹³⁴ Herbert Gorman, *James Joyce*, illustrated with photographs, New York, Rinehart and Company, Inc., 1939, 1948, s. 249. *Letters of James Joyce*, II, s. 406.

Quinn'in sana yolladığı telgrafı da anlayamadım. Oyun New York'ta basılıyor mu? ? ? ? Yoksa düzeltilebilir ne gibi bir işleri olabilir? ? ? ? Pinker'in ofisi telefonda oyunun herhangi bir Amerikan yayınevi tarafından basılacağından haberleri olmadığını söyledi. Grant Richards'ın elindeki kopya Amerika'ya gönderilebilir veya o kopyadan bir Amerikan edisyonu oluşturulabilir.

EĞER Quinn'in sana el yazmaları için nakit göndermesini istiyorsan ona bu anlama gelen daha anlaşılır bir telgraf göndereceğim.

Benin anlamadığım "onayla veya havale et" kısmı. El yazmalarını mı, nakit parayı mı, NEYİ ? ? ? ?

Ayrıca en son "buradan havale yapılmıyor" demişsin. Eğer elinde bir şey yoksa neyi havale yapıyorsun? ? ?

Herhâlde çok salağım çünkü pek bir şey anlayamadım.

Eğer paran yoksa NEDEN bana durumunu bildirmedi, bir şeyler düşünmeye çalışırdım.

Yeats'e oyunun ondaki kopyası için bir mektup yazdım, şu anda Fransa'da. FAKAT elindeki kopyayı Stage Society'e vermiş olabilir.

Pinker da elinde sadece bir adet Sürgünler kopyası olduğunu söylemiş yazdığım mektuba cevap olarak ve onu da senin isteğin üzerine birilerine göstermek için kullanıyormuş.

Sebatla
Ezra Pound

10 Eylül 1917

5, *Holland Place*
Chambers, Kensington. W.

Sevgili Bayan Joyce: Ameliyatın başarılı geçmesine sevindim. En azından herhangi bir komplikasyon yaşanmamış.

Egoist tarafından size 10£ gönderilecek ve sanıyorum şimdiye kadar New York'tan elinize 25£ geçmiş olması lazım [*el yazısıyla eklenmiş: 20 Ağustos'ta*]. Her durumda, oradan gönderilen bir mektup [*ekleme: 25 Ağustos'ta*] benim elime ulaştı, dolayısıyla bu mektubu alana kadar Bay Quinn'in çeki de size ulaşmış olacaktır.

The Egoist, Ulysses'i bölümler hâlinde bir seri olarak yayımlayacak, bu kadarını James'e söyleyebilirsiniz. Düzgün bir şekilde ödeme aldığı sürece bana kalırsa kitabın hangi ayda basılmaya başlanacağı o kadar önemli değil. The Little Review Amerika'daki telif haklarını elinde [*üzeri çizilmiş: tutacak*] [*ekleme: tutmaya hazır*] ve basımı Egoist ile senkronize bir şekilde yürütecek. Benim tek vadedebileceğim ekstra 25£ olabilir, fakat onu da ancak yılın başında ödeyebilirim. En azından Little Review'daki ikinci yılım için paramı alır almaz. Sanıyorum sonradan bir 25£ daha ekleyebilirim. Bazı eski İspanyolca el yazmaları için satış tekliflerinde bulundum. Kral Ferdinand ve Kraliçe Isabella'nın 1492 tarihli kendi el yazmaları. Eğer başka bir yol bulmazsam bunlar bir miktar para sağlayacaktır.

Yine de SÖZ veremiyorum. Çünkü elimdekiler *henüz* satılmadılar. Ölmüş şeyler dışında hiçbir şey için de söz veremeyeceğim.

Yine de James'in "Ulysses" için (veya yayınevlerinin basmayı kabul ettikleri kadarıyla) [*el yazısıyla eklenmiş: seri basım haklarıyla birlikte*] toplamda 100£ alacak olma ihtimali gayet yüksek.

The Little Review her ay dergiye 16 sayfa daha eklemek zorunda kalacak. Bu da basım masrafının artması demek, bunu da hesaba katmalıyım.

Dergide yer alan imzalar uzaktan kulağa masal gibi gelebilirler ama öyle değil. Hatta dergi de küçük olmasına rağmen ciddi bir şekilde dikkat çekmeye başladı. Yeats, Hueffer, Arthur Symons, Leydi Gregory, Lewis, Eliot, editörler, kesinleşmese de James, De Gourmont (ölümünden kısa bir süre önce bana yazdığı mektupla yer alacak) gibi isimlerle esaslı bir liste oluşuyor.

Elbette Little Review'dan 50£ alıp alamayacağı kesinleşir kesinleşmez James'e haber vereceğim. Elimden gelen en iyi şey bu. EĞER bölüm hazırsa, Egoist seriyi yayımlamaya başlamak için Mart sayısının uygun olduğunu söylüyor. Fakat daktilo kopyası ulaşır ulaşmaz ben veya başkası tarafından *muhtemelen* bir miktar avans gönderilebilir.

“Sürgünler”in daktilo edilmiş bir kopyasının BİR AN ÖNCE Bay Quinn'e gönderilmesi konusunda bir şey yapılabilir mi? Veya Richards oyunu daktilo edip provaları gönderse??

Ah, evet. Umarım o kötü günler artık geride kalmıştır. Eğer dergiyi rayına oturtabilirsem, birçok iyi yazarı açlıktan ölme tehlikesinden kurtarabileceğimi umut ediyorum.

James'in ilk ödeneğini almasına yardımcı olan arkadaşım-dan bir mektup aldım, başka bir ödenek bağlanması için tekrar şansını deneyeceğini söylüyor fakat başarıp başaramayacağı maalesef belli değil. Yine de James kitabı vasıtasıyla bir çevre edindi ve birkaç yıl önce olduğu kadar yalnız değil. Dolayısıyla eğer gözleri düzelirse, bir gelecek kurması imkânsız değil ve giderek de parlayacaktır.

Umarım ameliyatın sebep olduğu endişeleri atlatmışsınızdır ve çocuklar iyidir.

Sevgiler
Ezra Pound

25 Eylül 1917

5, *Holland Place*
Chambers, Kensington. W.8.

{*el yazısıyla eklenmiş: S.W. değil W.8*}

Sevgili Bayan Joyce: Quinn'in çekinin zamanında elinize ulaşmış olduğunu öğrendiğime hem sevindim hem de rahatladım çünkü onunla ilgili artık endişe duymanıza gerek kalmadı. Umarım beklemenize değer ve Egoist'in çeki de zamanında elinize ulaşır.

Ameliyatın bitmiş olması da sizi epey rahatlatmış olmalı, özellikle de James'in görmesiyle ilgili kafanızdaki soruların giderilmesi konusunda.

5 şilin hakkında endişe etmenize gerek yoktu. Keşke Little Review konusunda daha emin olabilsem ve daha güçlü sözler verebilsem, fakat her hâlükârda 25£luk bir ödeme yapılacak ve sanıyorum elli poundun gerisi de gelecektir.

Ne yazık ki bir ödeneğin bağlanması çok düşük bir ihtimal gibi görünüyor. Marshall'ın dediğine göre hükümetin verdiği ödeneğe aynı kişi ancak üç yılda bir başvuru yapabiliyor.

Gosse vurucu bir mektup göndermiş, yardım etme isteğini dile getirmiş fakat Asquith ofisten ayrıldıktan sonra onun da bağlantılarının sona erdiğini belirtmiş. Kelimesi kelimesine şöyle demiş:

“Şu anki Başbakan ile bir tanışıklığım bulunmamaktadır.”

Gosse'nin heceleri bastıra bastıra vurgulayan o huysuz sesini hayal edebiliyorum.

Yeats bir iki günlüğüne buradaydı ama onunla bu meseleyi konuşacak fırsatı bulamadım.

James'in son mektubunda; geçirdiği ameliyata rağmen Ulysses'i bitirip New York için hazır olduğunu mu yoksa

ameliyattan dolayı üç ay daha kitabı ertelediğini mi kastettiğini tam anlayamadım.

Lewis'in romanı "Tarr" Amerika'da basılacak, bana kalırsa bizim kuşağımız "genel olarak" yayınevleri üzerinde güçlü bir hâkimiyet kurmaya ve karşılaştığımız muhalefetin belkemiği zayıflamaya başladı.

Ayrıca makalelerimden oluşan ("Portre" üzerine yazdığım bir iki yazıyı da içeren) bir kitabın çıkma ihtimali de var.

The Little Review'un herhangi bir sayısı elinize ulaştı mı, merak ediyorum? ? New York'tan gönderilmiş olması gerekiyor.

Yeats'in Cuala'da basılmakta olan başka bir şiir kitabı daha var, L.R.'de yayımladığımız 15 şiiri içeriyor.

Başka söylenecek ne var, bilmiyorum. İngiliz dergileri¹³⁵ hakkında bir hiciv serisi yapıyorum ve oldukça eğlenceli bir iş. Ciddi üç aylık dergiler mi yoksa "popüler" haftalık dergiler mi daha gülünçtür, bilmiyorum.

Giorgio ve Lucia'ya selamlar,

Ebedi svglr
Ezra Pound

* * *

Joyce, göz ameliyatından sonra iyileşmek için gittiği Locarno'da *Ulysses'in* ilk bölümlerini bitirdi. Aralık ayında Pound'a gönderdiği kitabın ilk bölümleri için Pound daha sonra "yirminci yüzyıl insanının zihin durumunun çığır açan raporu" ifadelerini kullandı.

135 "Studies in Contemporary Mentality [Modern Düşünce Üzerine Çalışmalar]," yirmi bölüm, *The New Age*, Ağustos 1917'den Ocak 1918'e kadar. Pound daha sonra yazmış olduğu bu seriyi Flauberyen bir *sottisier* (içinde komik alıntı ve yorumların yer aldığı antoloji- ç.n.) olarak kabul etti, "Date Line," *Make It New*, 1934, ss. 16-17; *Literary Essays*, ss. 83-84.

19 Aralık 1917¹³⁶

(Londra)

Sevgili Joyce: Sayfa 1-17, ikili kopyalanmış hâlde elime ulaştı. Modern Yunancada tanıtılacağını düşünürsek Daedalus ismi için yeni yazımlar öneriyorum. Tek söyleyebileceğim Echt Dzoice veya Echt Joice ya da nasıl beğenirsen.

Açılış gerçekten tam Joice. Üçüncü sayfadaki bir bölüm beni bir süreliğine şüphede bıraktı ama tekrar okuduğumda yanlış herhangi bir şey göremedim.

Kitabın gidişatı eleştiri lakırdısı yapamayacağım kadar ciddi görünüyor. Bu sanıyorum yazılmış tek gençlik romanı. En azından Fransızcada yazılmış olsa bile millet farklı olduğundan aynı şeyleri aynı şekilde bana hissettirmemiştir.

Bir iki yerde yazış şeklin bana De Gourmont'u hatırlattı. Bunu ne övmek ne de hakaret etmek için söylüyorum.

Sayfa 8'deki "merry over the sea" ifadesindeki "merry" ve cümlelerin devamı oldukça dikkatimi çekti. "another now yet the same".¹³⁷

136 *Letters of James Joyce*, II, sayfa 413-414. Son dört paragraf Patricia Hutchins tarafından fotoğrafik olarak tekrar oluşturulmuştur, *James Joyce's World* [James Joyce'un Dünyası], Londra: Methuen and Co., Ltd., 1957, s. 118.

137 "Warm sunshine merryming over the sea. The nickel shavingbowl shone, forgotten, on the parapet. Why should I bring it down? Or leave it there all day, forgotten friendship?"

He went over to it, held it in his hands awhile, feeling its coolness, smelling the clammy slaver of the lather in which the brush was stuck. So I carried the boat of incense then at Clongowes. I am another now and yet the same. A servant too. A server of a servant." (*Ulysses*, Penguin Books, 1969, UK, s. 17)

"Güneşin ılık ışıkları denizin üzerinde neşeli. Korkuluktaki unutulmuş nikel tıraş taşı parlıyor. Onu ne diye alıp aşağıya götürecekmışim? Ya da bütün gün orada bırakacak, unutulmuş dostluk?"

Stephen tase doğru ilerledi, serinliğini duyumsayarak, fırçanın yapışıp kaldığı sabun köpüğünün sıvışık salyamsı kokusunu alarak bir süre elinde tuttu. İşte, Clongowes'da buhurdan taşıyan bendim. Şimdiyse bir başkasıyım ama gene de aynı kimseyim. Üstelik bir hizmetli. Bir hizmetçinin bendesi." (*Ulysses*, çev., Nevzat Erkmek, Yapı Kredi Yayınları, 2016, İstanbul, s. 39)

Ayrıca aynı sayfada dördüncü paragraftaki “fro” ve “glow” tesadüfi şekilde kafiyelenmiş gibi görünüyor.¹³⁸

Eğer kitabı olduğu gibi yayımlarsak bizi baskı altına almak isteyeceklerdir. AMA bunu göze almaya değer. Sırf Anthony Comstock¹³⁹ büyükanne ve büyükbabasının cinsî münasebetine şahit olduktan sonra korkarak üzerinde peş-tamalla deli gibi kaçtı diye, tüm milletin karanlıkta kalması için bir sebep göremiyorum.

İlk 17 sayfada herhangi bir bölme işareti yok. Eğer bu ilk ayda yayımlanmasını istediğin bölümün tamamı değilse, önceden yazdığın gibi 3 aya ayırabiliriz. Ben Sassenach'ın jambonunu istediği sayfa 6'dan ve 12. sayfanın başından bölmeyi öneriyorum.

Birkaç gün içinde sana biraz papel gönderebilmeyi umut ediyorum. Evet, Bay Joice, sizin müthiş iyi bir yazar olduğunuzu düşünüyorum, bu benim düşüncem tabii. Ayrıca elimizde tuttuğumuz bu çalışmanın çok iyi bir edebiyat parçası olduğunu söyleyebilirim. Bu konuda bir uzman olduğumdan bu sözüme güvenebilirsin.

Arnaut Daniel üzerine günde on, on iki saat çalışma yapıyorum, çılgın bir papaz Cleveland Ohio'da kitaba özel

138 “In the gloomy domed livingroom of the tower Buck Mulligan's gowned form moved briskly about the hearth to and fro, hiding and revealing its yellow glow.” (Ulysses, s. 17)

“Kulenin kasvetli, kubbeli salonunda Buck Mulligan'ın ropdöşambrlı silueti, parlak sarılığını bir gizliye bir aç, ocağın çevresinde kıpır kıpır deviniyordu.” (Ulysses, çev., N.Erkmen, s. 40)

139 Anthony Comstock (1844-1915), manevi değerlerin ve düzenlemelerin Amerikalı savunucusu, müstehcen edebiyata karşı olan yasaların sorumlusu (“Comstock Yasaları”); “comstockery” (gayriahlakilik gerekçesiyle uygulanan sansür –ç.n.) Shaw, Mencken ve diğerleri için alay konusu olmuştur. Comstock, 1919-1921 yılları arasında Ulysses'in dava edilmesine de ön ayak olan New York Society for the Suppression of Vice [Ahlaksızlığın Bastırılması] derneğini kurmuştur.

baskı yapmak istiyor¹⁴⁰. Ben de bu sırada kendimi dildeki bütün son hecelerden oluşan bir kafiye sözlüğüne döndürdüm. En azından bu seferki çalışmam, beş yıl önceki ilk teşebbüsümden oluşan dağınıklıktan biraz daha iyi.

Lewis, Kanada kayıtları için top siperlerini boyayacak. Bu onu birkaç aylığına ateş hattından uzakta tutacaktır. Tanrıya şükür.

Ben biraz kestireyim.

sevgiler
EZRA POUND

* * *

Pound *The Little Review*'a ilk iki bölümü övgü dolu bir notla birlikte gönderdi. Margaret Anderson, *The Little Review*'un Ocak duyurularında Pound'dan alıntı yaparak *Ulysses*'in seri şekilde basılacağını haber verdi:

Bu kitap, bana göre Portre'den bile daha iyi.

Kitap şu ana kadar sadece uluslararası üne sahip olan bir eleştirmen tarafından okundu. Kendisi şöyle diyor: "Eğer yayımlayacak böyle çalışmalar olacaksa kesinlikle bir dergi çıkarmaya değer. Vuruculuk, yoğunluk. Bana göre Flaubert'den bile daha başarılı." Bu demek oluyor ki bir başyapıt yayımlamak üzereyiz.

Pound, üç yılı aşkın süre "Ulysses editörlüğü" yaptı; 1921 yılı boyunca kitap bölüm bölüm eline ulaştı ve 1922'de Shakespeare and Company meşhur ilk baskıyı yaptı. Kitap *The Little Review*'da Mart 1918'de yayımlanmaya başladı ve bazı atlamalarla Eylül-Aralık 1920 sayısına kadar yayımlanmaya devam etti. "Nausikaa" bölümündeki "müstehcenlikten" dolayı yasak gelene kadar *The Little Review*

140 Papaz C. C. Bubb, 2077 E. 36th St., Cleveland, Ohio. Pound "Clark's Press"e çalışmasının bir kopyasını gönderdi fakat kayboldu. "Arnaut Daniel" daha sonra Pound'un *Instigations* (1920) kitabında yer aldı.

kitaptan toplamda on üç bölüm ve on dördüncü bölümün bir kısmını (“Telemachus”tan “The Oxen of the Sun”a kadar) yayımlamıştı. *The Egoist* 1919’da dört bölümden beş küçük parça yayımlamayı başarmıştı fakat kitabın basımı İngiltere’de tamamen yasaklandı.

Pound, 18 Haziran 1918’de Mencken’e şöyle yazdı: “Joyce’un yeni romanının fevkalade bir 1. bölümü var (bizi önlemeye çalışabilirler), ama ikinci bölümün o kadar iyi olduğunu söyleyemem.” Pound’un dördüncü bölüm olan “Calypso”ya tepkisi, Wyndham Lewis’in “Cantleman’s Spring Mate” öyküsündeki ahlaksızlık iddiasından dolayı *The Little Review*’a Kasım 1917’de gelen ilk engelleme ile değişti. *The Little Review* aleyhine karar alırken hâkim Augustus Hand, okur azlığından dolayı klasiklerdeki ifade özgürlüğüne müsamaha gösterilebileceğini fakat pornografi içeren modern eserlere hiçbir şekilde izin verilemeyeceğini belirtti. Pound “The Classics ‘Escape’” yazısında (Mart 1918) hâkim Hand’in söyledikleriyle alay ederek, itiraz metni olarak, “müstehcen” edebiyat ile doğum kontrol ve kürtaajla alakalı bilgileri bir araya getiren Birleşik Devletler Ceza Kanunu’nun 211. kısmından alıntı yaptı. “Şimdiye kadar kötü bir vatandaş olduğumu kabul ediyorum,” diyerek iğneleyici bir şekilde sözlerine başladı, “bu ilgisizliğim sebebiyle benim eserlerimin de kanunun gözünde her an Dr. Kondom’un icadı muamelesi görebileceğini biliyorum.” Sözlerini meşhur “Cantico del Sole” epigramıyla zirveye taşıdı (“Klasiklerin geniş bir okur kitlesi tarafından ilgi görmesi hâlinde Amerika’nın alacağı hâli düşünmek benim uykularımı kaçırıyor,” vs.). Fakat Pound, bir editör olarak daha pratik davranmalıydı - özellikle de Joyce’un sanatı hakkında şüpheleri olduğu zaman.

AYLIK BASILIR.

YILLIK ABONELİK 7 ŞİLİN.

THE LITTLE REVIEW

London Office:—5, HOLLAND PLACE CHAMBERS, W.8.

Katkı Sağlayanlar 1917-18

W. B. Yeats

Ford Madox Hueffer

Arthur Symons

Wyndham Lewis

James Joyce

T. S. Eliot

Leydi Gregory

Arthur Waley

May Sinclair

"Jh."

Margaret Anderson

(EDİTÖR)

Ezra Pound

(*Yabancı Editör*)

Sanat, şiir ve edebiyat eleştirisi üzerine kitaplar ile edebî eserler incelenmek üzere kabul edilir.

Talep edilmemiş taslaklar için sorumluluk kabul edilmemektedir.

Sevgili Joyce: Bu sabah veya dün sana yazarken kitabından ilk bölüm baskıya gitmişti. Bana 30 kopya verildi. Sanırım bizi engellemeye çalışacaklar. The Egoist'in matbaacıları dizgi yapmayı bile kabul etmedi. İlk bölüm yayımlandıktan sonra gelen yasak umurunda değil. Buna değer.

Kitabın 4. bölümünde harika şeyler var ama konuyu fazla abartıyorsun. Koltuğu Geo. Robey'e¹⁴¹ bırak. O zaten tuvalet pisliğinin içinde yüzüyordu.

Bu bölümdeki bazı kısımların kötü yazıldığını düşünüyorum. Kötü çünkü şiddeti boşa harcamışsın. İhtiyacın olduğundan daha güçlü bir kelime kullanmışsın, buna kötü sanat denir, tıpkı gereksiz sıfatlar kullanmanın da kötü sanat olduğu gibi.

Bloom'un [*ekleme*: iç] şiiri ile dış çevresi arasındaki tezat mükemmel, fakat bu tuvalet pisliğinin gördüğü ilgiyi görmeyecek.

Quinn, Mart sayısında yaptığım Doktor K. göndermesine oldukça kızmış durumda. Bu arada Quinn, büyük bir ameliyat geçirmek üzere hastanede, onu gereksiz yere daha fazla endişelendirmeyelim.

141 George Robey, tuvalet şakalarıyla meşhur İngiliz komedyen. (ç.n.)

Belki [*üzeri çizilmiş*: kitabının] [*el yazısıyla eklenmiş*: metninin] sansürlenmemiş hâli daha sonra Yunanca veya Bulgarca çeviride basılabilir.

Açılış sayfasında “idrara” gerek var mı, emin değilim. Fikir, anlam olarak da iletilebilir.

Bu şekilde yazınca etkililiğini kaybedeceksin. Metinden bir şeylerin çıkarılması insanların tezatlığı fark etmesine engel olacak.

Yine de bir sabahki tuvalet rutinini tüm detayları olmadan anlatmaya çalışmak bile riskli.

[*üzeri çizilmiş*: Yine de] Eğer çok sık yasakla karşılaşsak en sonunda derginin basımı engellenir ve kahrolası maaşlarımızdan da oluruz. AYRICA görkemli bir ustalıkla yazıldığını düşünmediğim bir metin için saygıdeğer editörümün hapse girmesine gönlüm razı olmaz.

[*el yazısıyla eklenmiş*: Bu gözyaşları onun için.]

Svgr.
Ezra Pound

Pound, *Ulysses* editörlüğü yaptığı süre boyunca editörlük görevi ile ifade özgürlüğü arasında gidip geldi. 3 Nisan’da Joyce’u Quinn’e karşı savunurken, bahsi geçen mektup gönderildikten günler sonra, Joyce’un kullandığı gerçekçiliğe olan hayranlığını inatla dile getiriyordu: “Joyce’un birinci bölümü konusunda seninle aynı fikirde değilim. Eğer o duygular nefret ve iğrenmeyle derinlere gömülmüş olmasalardı, annesinin ölümü ve denizle ilgili olan pasajların zorla ortaya çıkarılabileceklerini hiç sanmıyorum.” Fakat öbür taraftan:

Dördüncü bölüm birkaç gün önce elime geçti ve N.Y.’a göndermeden önce yirmi kadar satırı çıkardığımı söy-

leyebilirim ve Joyce’a o satırların neden aşırı olduğunu düşündüğümü belirttiğim bir mektup gönderdim.

Ve devamında “Beni Wells kadar iğrendirmiyor,” diyordu. Yine de Joyce, Bayan Weaver’a sert bir mektup gönderecek, dergide yayımlanan ilk parça Joyce’un teslim ettiği hâliyle tam metin olmadığından, kitap formunda basılmadan önce çıkarılan kısımların tekrar eklenmesini talep etti. (Huebsch kitabı basmayı düşünüyordu. Pound’un çıkardığı kısımlar için bk. Ek C.)

Bununla birlikte, her şey göz önüne alındığında Pound’un ifade özgürlüğü düşüncesi tam anlamıyla edebî standartlar ve onun akli, sosyal ve sanatsal özgürlük algısına dayanıyordu. Kırmızı kalemini satırlar üzerinde çeşitli sebeplerden dolayı gezdiriyor olsa da ilk amacı kusursuz bir sanat elde etmektir. Aynı mektupta Quinn ile olan diyaloguna aynı baskıyla devam ediyordu:

Joyce konusuna geri dönersek. Bana öyle geliyor ki Amerika tamamen yalın ifadelere alışmayana kadar *hiçbir şeyin* yüzüne bakmayacak -hayvansal, madensel, bitkisel, politik, sosyal, uluslararası, dinî, felsefi veya başka türlü- HİÇBİR şeyin.

Buna istersen propaganda diyelim ama bana ortada Joyce’un belli bir üslupla yazıp yazmadığı konusundan daha büyük bir mesele varmış gibi geliyor.

Şu anki uluslararası durum, İngiliz ve Amerikanların devedekuşu kafalarını dikkatlice ipek astarlı kumun altında tutma alışkanlıklarından dolayı bana küçük bir sorunmuş gibi görünmüyor.

Birkaç ay önce bu “durum” hakkında bir makale yazmıştım. Bana makalemin zekice olduğunu ama basılabilir olmadığını söylediler. Orage bana doğrudan şunu söyledi: “Fazla ilginç insanlarla haşır neşir oluyorsun. Ulusal Liberal Kulübü’ne gidip belirttiği zekice TEK bir görüşün insanın tüm kariyerini nasıl havaya uçurduğunu öğrenmelisin.”

Ah evet, insan yaşadıklarının üzerinden tekrar geçemiyor. Bir konunun benim gözümde başka herhangi bir konudan üstünlüğü yoktur. Burada, zarar verecek olan konular hakkında konuşmaktan kaçınmak gibi bir alışkanlık söz konusu. Yine de bu konuda bu kadar aşırı fikirli olmamalıyım.

Pound'un *The Future*'daki "Books Current" [Güncel Kitaplar] köşesinde Mayıs 1918'de yazdığı Joyce ile ilgili makale, Pound'un edebî yargılarını ifade ediyordu. Yaşananlar kitap savaşında önemli bir zaferdi: Mart'ta *Portre*'nin ikinci baskısı yapılacaktı, bu sefer kitap sayfa sayfa İngiliz matbaalarında diziliyordu. Elkin Mathew da *Oda Müziği*'nin ikinci baskısının yapılmasını öne sürmüştü. Mayıs'ta ise *Sürgünler* piyasaya sürülecekti ve böylelikle Joyce'un bütün eserleri basılmış olacaktı. Pound Kasım ayında köşesinde bununla ilgili bir duyuru yayımladı.

JOYCE¹⁴²

Savaşa rağmen, kâğıt kıtlığına rağmen ve çok eskiden kurulmuş, manevi babaları F. T. Palgrave¹⁴³ olan ve tek dertleri karınlarını doyurmak olan yayınevlerine rağmen James Joyce'un "Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi" kitabı ikinci baskısını yapıyor. Bu kitabın "dört bin" rakamına ulaşılıyor olması ve tıpkı "Mercure"ün birkaç yıl önce Fransa'da yaptığı gibi İngiliz basın yayın dünyasında yeni bir evreye işaret ediyor olması sevindiricidir.

142 *The Future*, Londra, II, 6 (Mayıs 1918), ss. 161-163. Daha sonra 1918'de Pound *Future*'daki makalesini değiştirerek "ULYSSES" başlıklı bir bölüm ekledi ve hepsini *Instigations* (1920) kitabında yayımladı, kitap *Literary Essays* [Edebiyat Yazıları] adıyla 1954'de tekrar basıldı.

143 Sör Francis Turner Palgrave (1824-1897), eleştirmen, şair ve en az iki kuşağın poetik zevkinin oluşmasına katkı sağlayan *The Golden Treasury of English Songs and Lyrics* (1861) [İngilizce Şarkı ve Sözlerinin Altın Hazinesi] kitabının editörü. Pound'a göre bu kitap The Macmillan Company'nin ana mahsulü olup modern şiire bir Çin Seddi çekmiştir.

Bazı hatta çoğunluğu bir zamanlar belli bir edebî geleneğe veya en azından bu iddiaya sahip olup edebiyata önem vermeyi bırakmış ve iyi edebiyatseverleri “derinden yaralamış” olan eski yayınevleri, bir araya gelerek bazı iyi kitapları basmaya ve piyasaya sürmeye karar verdi. Ortaya çıkan şey yük olarak hafif oldu. Bunların arasında birkaç broşür tercüme, Eliot’ın “Prufrock”u, Joyce’un “Portre”si ve Wyndham Lewis’in “Tarr”ı bulunuyor. Fakat bir yetkili olarak söyleyebilirim ki Savaş’tan sonra en az bir iki dergi kendi yazarlarının eserlerini basmaya başlayacak. Dolayısıyla hem yeni hem de eski neslin ağzına layık şeyler geliyor.

Joyce’un “Portre”si bir edebî eser olmasına rağmen bazı insanların kutsal kitabı hâline gelmiş durumda ve ben kitaba hayranlığını dile getiren en az üç yüz kişiyle karşılaştığımı söyleyebilirim. Elbette bu rakam kitabı “beğense” de beğenmese de kitabın sahip olduğu değerın farkına varmış kişileri gösteriyor.

Bay Wells ile ancak kitap basımdayken karşılaştık. Bay Wells, Joyce’un dışkıya takıntılı olduğu fakat Joyce’un gerçekten edebiyat yaptığını ve eserlerinin Sterne ve Swift’in eserleri ile birlikte anılması gerektiğini belirtti. Bay Wells en son aşağıdaki diyalogdaki küçük çocuk rolüyle karşımıza çıktı¹⁴⁴:

“Johnnie, ne çiziyorsun?”

“Tanrı’yı.”

“Ama kimse Tanrının nasıl görüldüğünü bilmiyor ki.”

“Ben çizmeyi bitirdiğim zaman bilecekler.”

144 *The Soul of a Bishop*, “Vicdan, Din ve Hayatın Gerçek Sıkıntılarını Anlatan (İçinde Biraz Aşk Bulunduran) Bir Roman”. 1918 tarihli romanında Wells bir din adamının Yeni Tanrı’yı keşfedişini anlatır. 1911 tarihli *The New Machiavelli* romanı ise aşkın galip geldiği bir Edward dönemi politik dünyasını anlatır.

Fakat şimdi bu konuyu geçelim. Bay Wells'in duyduğuna göre, Silas Hocking¹⁴⁵ kendisinden daha yüksek bir okunma oranına sahipmiş. Henüz bizler piskoposlarla ve onların ruhlarıyla haşır neşir olmadan önce Wells bir çeşit karın ağrısıyla tanışmıştı bile. Yazmış olduğu "New Machiavelli" hayranlık ve iğrenme duygularıyla değişimli olarak okunabilir. Fakat Wells'in üslubu Joyce'un kelime seçimindeki metalik temizlik ile karşılaştırıldığında biraz yağlı gibi durur. Wells takıntılı olan bir adam değildir. Kendinden daha genç ve daha az tanınan bir yazar için hayranlığını dile getirmesi onun saygınlığına yaraşır bir davranıştır.

Bu romana, hatırladığım kadarıyla İngiltere ve Amerika'dan daha önce hiçbir kitaba gelmediği kadar övgü geldi. Ayrıca taşradan bir karalama ve azarlama ile Bay Dent'in ofisinden ve modern Yunan, Fransız ve İtalyanlardan da ilginç yorumlar geldi.

Joyce'un şiirleri Elkin Mathews tarafından yeniden basıldı, kısa öyküleri yeniden basıldı ve "The Little Review" da ikinci romanından bölümler yayımlanmaya başladı.

Tüm kitaba daha önceden aşına olduğumuzdan "Portre"yi yeni küçük formunda görmek mutluluk verici. Kişi kitabı ilk okumaya başladığında şüphesiz çeşitli birçok düşüncenin hücumuna uğruyor. Öyle ki herhangi bir sayfayı açtığınızda, o sayfada muhakkak okumaya başlayacağınız bir cümleye rastlarsınız. Mesela şu gibi cümleler:

"Stephen aşağısındaki karmakarışık sicim renkli saçta boğulmuş uzun kafatasına soğuk soğuk baktı"¹⁴⁶ veya

"Üçüncü sulu çay fincanını dibine kadar boşaltarak yanında saçılmış duran kızarmış ekmek kabuklarını

145 Silas Kitto Hocking, popüler romancı ve "insanları anladığı kadarıyla insanlara anlatan" vaiz.

146 James Joyce, *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi*, çev., Murat Belge (İstanbul: İletişim Yayınları, 2015), s. 254.

çiğnemeye koyuldu, leğenin koyu renk gölüne dalgın dalgın bakarak. Sarı sızıntı bir bataklık deliği gibi toplanmıştı, leğenin içindeki ve altındaki birikinti ona Clongowes'daki banyonun koyu tezek renkli suyunu hatırlattı. Tefeci alındılarının kutusu dirseğinin yanında duruyordu, daha henüz talan edilmişti, yağlı parmakları arasına tembelce teker teker aldı mavili beyazlı, üstü çizilmiş, kirlenmiş, katlanmış ve Daly ya da MacEvoy gibi tefecilerin adını taşıyan alındıları.

1 Çift potin"¹⁴⁷

Bir kitabın herhangi bir sayfasını bu şekilde açıp okumaya başladığında kendini kitabın içine sürüklenmiş bulması o kitabın kötü olduğunu gösterir demeye çalışmıyorum. Burada söylemeye çalıştığım şey cümlelerin açık-net ve keskin olmalarının ilginç çekiciliği.

Ayrıca şu da gözden kaçırılmamalıdır ki Joyce aşâğılık olanı neredeyse hiç tasvir etmez. Bilinçli olarak bahsedildiğinden aşâğılık olana De Goncourt kitaplarında rastlarsınız, fakat Joyce'un gücü kullandığı alanın genişliğinden gelir. Kalemi, yukarıda olduğu gibi, kızarmış ekmeğin kabuğundan Cranley'nin dişine takılmış incir çekirdeği ile Aquinas'la ilgili gündelik tartışmalara kadar uzanabilir:

"Büyük Perşembe için bir ilahi yazmıştı. *Pange lingua gloriosi* kelimeleriyle başlıyor. İlahi yazmakta en büyük şân onundur diyorlar. Çok ince işlenmiş, huzur verici bir ilahi. Hoşuma gidiyor ama o yaşlı ve ulu yürüyüş ilahisinin, Venantius Fortunatus'un *Vexilla Regis*'inin yanına konabilecek hiçbir ilahi tanımıyorum.

Lynch derin bas bir sesle hafifçe ve ciddiyetle şarkı söylemeye başladı:

'Impleta sunt quae concinit

David fideli carmine...'

147 age., s. 233.

Lower Mount Sokağı'na saptılar. Köşeye birkaç adım kala ipekli bir fular takmış şişman genç bir adam..."¹⁴⁸

Joyce'un neredeyse her sayfasında öznel güzellik ile dış görünüşteki pejmürdelik, sefalet ve aşağılık gibi kavramlar arasındaki hızlı değişimleri görürsünüz. Joyce'un kullandığı alan çağdaşı diğer romancılara nazaran o kadar geniştir ki kaleminden çıkan her bir uzantı onların pusulalarının dışında yer alır.

Tüm bunlardan çıkan sonuç veya ahlaki yargı şudur; her çağın büyük yazarları içinde bulundukları çağa göre olağanüstü bir zihin taşımak zorundadır; kendi zamanlarının en aşırı uçlarını bilmelidirler; belli bir *sosyal statüyü* temsil etmemelidirler; onlar, abartılı ve büyük harflerle, ne bir "Bakkal" ya da "Sanat Meraklısı" olabilirler, ne de bir profesör, bir kürk giyme tutkunu veya profesyonel bir bitki yiyen.

"Sanatçının Genç Bir Adam Olarak Portresi" kitabının üç yüz sayfası boyunca hiçbir çıkarma yapılmamıştır; Joyce'un kutsiyetini -özellikle de her şeyin üzerinde onların hassasiyetini ve duygusallığını- bozmadan dokunamayacağı hayatın hiçbir güzelliği ve aynı metalik kusursuzluk ile muamele edemeyeceği hiçbir aşağılık yoktur.

Sanıyorum Shaw, Wells, Bennet hatta (başka bir kategoride yer alan) Conrad'ı okuyanlar arasında, bu yazarların tamamen duyarsız kaldığı değer ve unsurların olduğunu düşünmeden okuyan çok az insan vardır. Belirgin sınırlamalar ile iyi sanatın ortaya çıkmayacağını demeye çalışmıyorum, fakat sanatçı kendi sınırlamalarına karşı umursamaz bir tutum sergileyemez; bu tarz bir umursamaz rolü oynayamaz. Fakat sanatçı kendi sınırlarını da seçebilmelidir. Örneğin eğer bir enfiye kutusu veya bir tiyatro sahnesini resmediyorsa, bire bir buçuk metrelik bir tuvale yağlı boya ile bir manzara resmi çizmediği gerçeğini de görmezden gelmemelidir.

148 age., s. 273.

Geçtiğimiz Orta Çağ yazarlarında beni en çok yoran şey ise her zaman bize modern hayatı anlattıklarını, genel sosyal bir panorama verdiklerini ve bir orkestradaki tüm enstrümanları gösterdiklerini iddia etmeleri. Aralarında Lawrence ve Gilbert Cannan¹⁴⁹ gibi varisler de bulunmaktadır. Joyce ise başka bir atadan gelmektedir.

Joyce'un ilk kitabı "Dublinliler" iyi kurulmuş çeşitli öykülerden ve bir forma ait olmayan çeşitli skeçlerden oluşuyor. Bu kitap neyin gelmekte olduğuna dair güçlü bir vaat niteliğindeydi. Bu kitabı övmek için söylenen çok az şey bize "Portre"yi işaret edebilir. Bana göre Joyce'un bir kitabını okuyan, bir diğer kitabını bulmak için elinde olmadan bir arayış içerisine giriyor.

Bay Joyce'un "Oda Müziği" kitabının (Elkin Mathews tarafından yapılmış yeni baskı, 4A, Cork Street, W. 1, 1 şilin 3 pence) ilk yarısındaki şiirlerin kalite ve üstünlüğü almış olduğu sıkı müzik eğitiminden gelmektedir. Burada yazmış olduğu güfteler geleneğin en iyi örneklerini oluşturmaktadır. İnsan bu şiirleri okurken temiz-net fildişi bitişler, kullanılan ilginç vezinler ve tıpkı sert bir rüzgârın parlak suyun yüzeyindeki küçük dalga başlarını kesip geçmesi gibi vuruşların ve kelimelerin çaprazlanması hatırına, şu sıralardaki zevkin aksine kullanılmış önemsiz devriklikleri bağışlayabiliyor.

Kelimeler Elizabeth döneminden seçilmiş, bazı vezinler ise Herrick'i hatırlatıyor. Kendisi bariz bir şekilde özgünlükten kaçınsa da ben yine de Joyce'un bir şekilde kendi üslubuna ait olmayan bir şiire rastlayamadım. Tıpkı bunun gibi:

Bu giden kim yeşil korulukta
Ona tapınan bahar rüzgârıyla?

149 Gilbert Cannan, 1918'de en güçlü genç romancılardan biri olarak kabul ediliyordu. D. H. Lawrence ve John Middleton Murry'nin de arkadaşıydı.

Bu giden kim şen yeşil korulukta
Daha da şenlendirerek koruyu?

Bu geçen kim güneş ışığında
Hafif ayak seslerini tanıyan yol boyunca?
Bu geçen kim tatlı güneş ışığında
Bir bakire edasıyla?

Koruluğun bütün yolları
Tatlı ve altın bir ateşle parılıyor -
Kimin için taşıyor güneşli koruluk
Böylesine cesur bir giysiyi?

Ah, benim gerçek tatlı aşkım için tabii ki
Giyiyor koruluk en güzel elbisesini -
Ah, benim gerçek aşkım için tabii ki
Öylesine güzel ve sevimli.¹⁵⁰

Burada, birçok şiirinde de olduğu gibi, kullanılan motif o kadar hafif ki şiirin neredeyse bir müziğe uyarlanana kadar varlığı hissedilmiyor ve şiirin ustalığı o kadar narin ki yirmi okurdan ancak biri bu inceliği fark edebilir. Henry Lawes şimdi müzik yapmak için hayatta olsaydı, kendi maharetine uygun bir ritim olarak şu dizeleri seçerdi:

Ah, benim gerçek aşkım için tabii ki
Öylesine güzel ve sevimli.

Joyce, müzisyene düşen kısmı da neredeyse yapmış fakat güfteye eşlik edecek ve şarkıyı tamamlayacak güvenilir çok az besteci vardır.

150 James Joyce, *Oda Müziği*, Tüm Şiirler, çev., Osman Çakmakçı (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014), s. 14.

Bu şiirle kitabın tonu daha da derinleşiyor:

Ah sevgilim, dinle
 Âşığın hikâyesini;
 Üzülür insan, dostları
 Kırınca kalbini.

Öğrenmiştir çünkü
 Dostlarının hakikatsizliğini;
 Onların sözlerinin
 Küle dönüştüğünü.¹⁵¹

Şiir derlemesi sona ererken son derece iki duygusal şiir hisleri zirveye çıkarır; tonlama ve ritimdeki kalitesiyle kitabın ilk yarısındaki şiirlerden farklılık gösterirler:

Bütün gün dinliyorum gürültüsünü suların
 Feryat eden,
 Uzaklara bir başına giden kederli
 Deniz kuşu misali,
 O kuş ki dinliyor rüzgârların haykırışını
 suların
 Tekdüze sesine.

Külrengi rüzgârlar, soğuk rüzgârlar esiyor
 Gittiğim yere.
 Dinliyorum suların sesini,
 Çok derinlerde.
 Her gün, her gece, dinliyorum akışlarını
 Bir aşağı bir yukarı.¹⁵²

Üçüncü ve beşinci dizeler sonlarda duraklamadan okunmalı. Bu şekilde yapılmazsa kelimelerin aceleciliği dikkatten

¹⁵¹ age., s. 24.

¹⁵² age., s. 41.

kaçacaktır. Bu şiirde hayalî duyuş iki katına çıkıyor, bir sonraki şiirdeyse buna hayalî görüş de ekleniyor ve ifadeler sertleşiyor:

Dağların ordan hücumla kalkan orduyu duyuyorum,
Ve gök gürültüsünü ileriye atılan atların diz boyu

köpük içinde;

Mağrur, kara zırhlar içinde, arkasına ordunun, ayakta,
Hor görerek dizginleri, titreşen kamçılarıyla, savaş

arabacıları.

Savaşçı isimlerini haykırıyor geceye;
İnliyorum uykumda duyunca uzakta fır dönen kahkahalarını;
Yarıyorlar rüyaların karanlığını, körleştiren alev,
Çınlayarak çınlayarak yürekte, cınlar gibi bir örsün üstünde.

Geliyorlar savurarak zafer edasıyla uzun yeşil saçlarını;
Çıkıyorlar denizden, koşturuyorlar bağıra çağıra kumsal
boyunca:

Yüreğim, hiç mi akıl kalmadı sende umutsuzluğa düşecek
kadar?

Aşkım, aşkım, aşkım, neden bıraktın beni bir başıma?¹⁵³

Her iki şiirde de, bir şarkıya veya yüksek sesle okunurken ortaya çıkan herhangi bir şarkıya “bestelenme” düşünce-sine engel olan sesin, güç ve dokusunu hissedebiliyoruz; fakat önceki şiirlerle aralarında teknik açıdan bir benzerlik olduğunu görüyoruz, öyle ki hareketin güzelliği gayet ustalıklı veya başka bir deyişle derin bir sezgiyle, mekanik metrik düzeninin bozulmasıyla üretilmiş. Bu düzensizlikler ise şiirde kendini her zaman en iyi şekilde göstermiş.

Bu kitap, Bay Joyce’un nesirlerini “rahatsız edici” bularak ve hemen Bay Joyce’un (örneğin, tıpkı Bay Wells’in yaptığı

153 age., s. 42.

gibi) “dışkı takıntılı” olduğu sonucuna atlayanlar için mükemmel bir panzehirdir. Ben Joyce’un basılmış eserlerinde şiddet içeren ve uygunsuz hiçbir kelimeyi gerçekliği vurgulamak, onun zıddına işaret etmek ve o keskinliğin ortaya çıkardığı bazı duyguları veya güzellik arzusunun engel olduğunu göstermek dışında bir amaçla kullandığına henüz rastlamadım. Aşağılık olana karşı iğrenme ile birlikte daha iyi olana karşı duyulan hassasiyetin ifade edilmesi. Karşı tarafında iğrenme bulunmayan bir güzellik algısı yoktur. Eğer James Joyce gibi sanatçılar için ağır bir bedel söz konusuysa, o bedeli ödeyen de sanatçının kendisidir.

Eğer Armageddon bize bir şey öğrettiyse o da yarı-gerçekten ve edebiyattaki yarı-gerçek anlatıcılarından nefret etmemiz gerektiğidir.

ULYSSES

Kitap henüz tamamlanmamış durumda. Joyce’un en yoğun, en önemli -‘Sürgünler’ bir yan basamak, gerekli bir katarsis ve modern avrupalı düşünceden zihni temizlemeydi- eseri olan *Ulysses*, tıpkı yeri geldiğinde hayatta da olduğu gibi, üstü kapalı, hatta müstehcen ve hayat üzerine coşkulu bir tefekkür içeren bir kitap.

Joyce, Flaubert’in *Bilirbilmezler*’de yapmaya çalıştığını yapmış, hatta daha iyi ve daha öz bir şekilde yapmıştır. Tam bir örnek.

Bloom kitapta, insanların *Portre*’den sonra sordukları sorulara cevap vermektedir. Joyce ikinci karakterini yaratmış ve böylelikle otobiyografiden tamamlayıcı figürlerin oluşturulmasına geçmiştir. Bloom ve hayat, ölüm, yeniden dirilme, ölümsüzlük. Bloom ve Venüs de Milo.

Bloom hayatı kitabın içine taşımaktadır. Bloom’la ilgili her şey kitapta hayati önem taşımaktadır. Kitaptaki diğer karakterlerin konuşmaları; şifreli, belki de fazla ayrıntılı,

ve Dublin'i bilen insanlar dışında ve üniversiteyle birlikte Orta Çağ eğitimi de alanlar dışında, en azından söylenenlere göre, anlaşılmaz. Kitabın konusu veya konunun geçtiği yer göz önünde tutulduğunda tüm bunların kaçınılmaz veya neredeyse kaçınılmaz olduğu görülüyor.

NOT: Realist roman ile ilgili düşüncelerimi tekrar tekrar yazmaktan sıkıldım ve artık söyleyecek yeni bir şey kalmadı. De Gouncourt Kardeşler, zamanında tüm gereklerini söylemişler fakat geçen onca zamana rağmen eserleri Amerikan okuru tarafından yeterince bilinmiyor. *Germinie Lacerteux*'nün önsözünde belirttikleri realizm ile ilgili her şeyi açıklamaktadır; öyle ki daha iyi bir açıklama yapılamazdı. Bu yüzden o kısmı tamamen veriyorum, *ad majorem dei gloriam*¹⁵⁴. ***

İLK BASKIYA ÖNSÖZ¹⁵⁵

Bu kitabı yayımlamaktan ve orada bulacaklarına dikkat çekmekten ötürü okuyuculardan özür dilememiz gerekiyor.

Okuyucular sahte romanları severler: bu roman gerçek bir romandır. Onlar dünyada dolaşüyor gibi yapan kitapları sever: bu kitap sokaktan geliyor.

Onlar açık saçık küçük eserleri, genç kız anılarını, karı koca hâllerine ilişkin itirafları, erotik edepsiz sözleri, kitapçı vitrinlerindeki bir görüntüde eteğini kaldıran rezaleti severler, okuyacakları bu kitap ciddi ve temizdir. Hoşlarına gidecek yarı çıplak fotoğrafı hiç beklemesinler: aşağıdaki inceleme Aşkın kliniğine ilişkindir.

Okuyucular ağrı kesici ve teselli edici yazıları da sever, sonu iyi biten serüvenleri, hazmıyla ve dinginliğiyle rahatsız et-

¹⁵⁴ Latince, Tanrı'nın yüce onuru için (ç.n.)

¹⁵⁵ Bu başlık altındaki bölüm orijinal kitapta sayfa 140-141 arasında Fransızca yer almakta olup Ali Ulvi Temel tarafından Türkçeye çevrilmiştir. (ç.n.)

meyen düşlemleri sever: bu kitap canını sıkmasıyla, aşırı dalgınlığıyla okuyucularını bozmak ve sağlıklarına zarar vermek üzere yazılmıştır.

O hâlde bunu niye yazdık? Kolay yoldan okuyucuyu şoke etmek ve tadını kaçırmak için mi?

Hayır.

Ondokuzuncu yüzyılda dünya çapındaki demokrasiyle, liberalizmle, genel seçimlerin yapıldığı bir zamanda yaşayanların “aşağı sınıflar” diye adlandırılanların romanda yer alma haklarının olup olmadığını sorduk kendi kendimize; bu dünya, dünyanın altında bir yere okuyucunun sahip olabildikleri kalp ve ruh üzerinde bu zamana kadar sessizliğin hüküm sürdüğü yazarların hor görmesi ve edebî yasakların baskısı altında kalmayı isteyip istemediğini sorduk kendi kendimize. Pek de soylu olmayan bir şiddetin felaketleri, oldukça kaba konuşan dramlar, çok alçak kötülükler içindeki berbat sınıflar olduğumuz bu eşitlik yıllarında okuyucu ve yazar için hâlâ böyle olup olmadığımızı sorduk kendi kendimize. Kaybolmuş bir toplumun, unutulmuş bir edebiyatın bu klasik tarzını, kesinlikle ölmüş olan trajediyi; sınıfsız ve meşru aristokrasinin olmadığı bir ülkede düşkünlerin, küçüklerin ve yoksulların kazançtan, duygudan, merhametten, zenginler ve büyüklerin mutsuzlukları kadar çok konuşmaları?, bir kelimeyle ağladıklarında yukarıda ağlanmasına benzer şekilde aşağıdakinin ağlatılabiliş ve ağlatılamadığını bilme merakı oldu bizde.

Bu düşünceler, bize 1861’de “Soeur Philomène” basit romanını yayımlama cesareti verdi, onlar bugün “Germinie Lacerteux” romanını yayımlattı bize.

Şimdi bu kitap kara çalınmış bir kitap, onun buna aldırıldığı yok. Bugün roman genişledi ve büyüdü, roman edebî incelemeyle, toplumsal anketlerle canlı, tutkulu, ciddi devasa şekillere bürünmeye başlıyor, analizle, toplumsal

araştırmayla yazılıyor, çağdaş Ahlak tarihiyle yapılıyor. Bugün roman bilimsel görevleri ve incelemeleri kendine esas alıyor, özgürlükleri ve açıkyüreklilikleri savunmayı üstlenebiliyor. Ve roman Sanatı ve Gerçeği arıyor. Paris'teki talihlileri unutmadan bir dolu yoksulu gösteriyor; dünya insanları da görsün onları, bu yardım sever bayanların görünme cesaretleri var. Vaktiyle kraliçeler (insani bir ıstırap olan) öksüzler yurdundaki çocuklara göz kulak olunmasını sağladılar: Roman gösterir ve her şey yaşar onda, yardım severliği öğretir; Roman'ın dini oldu bu geçen yüzyıl şu geniş ve derin adı: İnsanlık adını veriyordu ona; bu vicdan yeter ona: bunu hak ediyor.

E. ve J. de G.'

CİDDİ BİR OYUN¹⁵⁶

James Joyce'un yazmış olduğu "Sürgünler" (Grant Richards, 3 şilin 6 pence), sahnelenmeye uygun olmayan bir oyun olabilir fakat Stage Society'nin sergilediği oyunlardan daha çok sahnelenmeye değer olduğu kesindir. Burada en parlak romancımızın daha aşağı bir edebî formla deneme yaptığını görüyoruz. Bana öyle geliyor ki yazarımız halkın duygusuzluğundan veya tiyatro salonlarının kısıtlı imkânlarından yeterince haberdar değil.

Bir roman, yaklaşık olarak, 500 ile 1000 okuyucuya ulaşır. Çünkü bir kitabı bu büyüklükteki bir topluluk sayısınca basmak mümkündür. Fakat bir oyunun, ticari olarak sahnelenebilmesi demek, her biri 1,500 kişiden oluşan en az yirmi bir izleyici grubu demek ve bu izleyicilerin ardı ardına yirmi bir gece bir araya toplanması demek oluyor. Ciddi edebiyat veya ciddi tiyatro ile ilgilenen 30,000 kişi

¹⁵⁶ *The Future*, II, 11 (Kasım 1918), s. 287.

bulunmadığından, günümüzde de ilginç bir “tiyatronun” olacağını hayal etmek boşuna bir iç çekıştır.

Oda tiyatrosu söz konusu olduğundaysa, Bay Joyce bir romancı olarak sahip olduğu tüm yetenek ile yazmaktadır. Örneğin parfüm kokusunun eşlik ettiği bir sahneye biraz komedi eklemektedir.

Ana “konunun” sahne ışıklarına yansımayacağı hissi insanı endişelendirebiliyor ve hatta oyun okunurken (bu doğru olmasa bile) “sahnelenebileceği” hissi uyandırması gerekmektedir. Bu kitap yapısından dolayı bir romana çevrilemezdi.

Joyce o kadar önemli bir yazardır ki, yayımlamayı seçtiği her eser belli bir ilgi uyandırmaktadır. İrlanda hayatından sunduğu resimler şaşkına dönmüş idareciler ve İrlanda’nın ıstırap içindeki insanları için endişe duyan Britanyalılar için büyük kıymet arz etmektedir veya etmelidir.

Kazara biri çıkıp Joyce’un, Avrupa kıtasındaki Ibsen sonrası etkinin altında kalarak kendi eserlerindeki (“Dub-linliler”, “Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi” ve “Ulysses”te işlemiş olduğu) ana konudan sapmış olduğunu söyleyebilir.

* * *

Pound, Haziran ve Aralık 1918 arasında sadece birkaç tane mektup yazdı; bunlardan yalnızca Kasım’da Quinn’e yazdığı mektup *Letters*’ta yer aldı. Pound için oldukça aktif ve önemli bir yıldır. *The Little Review* için “Henry James” (Ağustos 1918) ve “Remy de Gourmont” (Ocak-Şubat 1919) çalışmalarını hazırlıyordu, daha sonra bunlara “Kendi on yılımdan hemen önceki insanın bilincinin genel özeti; H. James ve De Gourmont incelemeleri” adını verdi; bu iki çalışma 1918’de Joyce üzerine yazdığı makalesinde Pound’un *Portre*’ye daha geniş bir bakış açısıyla yönelmesini sağladı ve *Ulysses* hakkındaki fikirlerine odaklanmasına yardımcı oldu. Öte yandan Provençal’a ait bir şarkı-kitabı, *Hommage*

a la Langue D'Oc [D'Oc Diline Övgü], onun modern fakat ironik bir benzerini, *Moeurs Contemporaines* [Modern Âdetler], 1917'nin sonunda bir James aile albümü veya "nesir sineması" hazırladı ve 1918'de De Gourmontlarla ilgili *Homage to Sextus Propertius* [Sextus Propertius'a Övgü] kitabını bitirdi. Fakat yıl içerisinde giderek daha da huzursuz hâle geldi, kendi eserlerinin düzeltmeleriyle uğraşmakla kalmayıp aynı zamanda yoğun bir şekilde *The Little Review*, *The New Age*, *The Egoist* ve *The Future* için yazılar yazıyordu. Çok çalışmak Pound'un hastalıklarını tetikliyor ve bu da yazılarındaki üslupta tiz bir tona ve aksiliğe sebep oluyordu. Pound'un bu üslubu Amerika'dan gelen retlerle daha da alevleniyordu, öne sürülen sebep ise *The Little Review*'un giderek "Ezralaşması"ydı. İçerleyen Pound, daha sık makale yayımlamaya ve çoğunlukla anonim olarak, Amerika'nın taşralılığı ile ilgili daha keskin ve iğneleyici bir şekilde yazmaya başladı. Üstelik, Harriet Monroe *Langue D'Oc* ve *Moeurs Contemporaines*'i (Pound, bu kitaplar birbirinin devamı olan seriler olduğu için onu modası geçmişlikten kurtaracağını düşünmüştü) geri çevirmiş ve *Propertius*'un yalnızca bir kısmını kabul etmişti. Pound'un, o ana kadar yazdığı en iyi eser ve doruğa ulaşmış en büyük personası olduğunu düşündüğü *Propertius* ne yazık ki hatalı bir tercüme zannedilerek yanlış anlaşılmıştı. Bu bilgiler akılda tutularak *The Future*'daki makaleye ve Joyce'a gönderdiği üç mektuba baktığında barındırdıkları içten gelen coşku ile dikkat çeker. Aşağıdaki mektup, Stephen'ın kumsalda bir köpeğin gelip başka bir köpeğin suda boğulup kıyıya vurmuş leşini incelemesini gözlemlediği bölüm olan "Proteus" a cevap olarak yazılmıştır. Pound'un ifadesiyle "W.C. ile ilgili oyun", H. G. Wells'in *Portre* üzerine yaptığı tespit olan "dışkı takıntısı"na gönderme yapmaktadır.

{*antet*}

THE LITTLE REVIEW

7 Haziran 1918

*Londra Ofisi: 5,
Holland Place Chambers, W.8.*

Sevgili Joyce: Üçüncü bölümün oldukça ilham verici. Biraz demlenmeye bırakmak istiyorum. Baskıdan geldikten sonra bakmak daha iyi olur... matbaacının yaptığı saçma sapan hatalara rağmen.

(Mayıs sayısındaki şiirlerimin soyu tükendi. Windeler, Nisan sayısının sayfalarında can verdi.¹⁵⁷ AYRICA hem benim hem de onun el yazılarımız seninkinden çok daha anlaşılırdı.

YİNE DE olsun dostum, üçüncü sayımız geliyor.

Tek seferde okunamayacak kadar dolu dolu. Okuyucuyu uyarmak için bazı yerlere bölüm ayırıcılar koymalıyız.

Çok nadir rastlanmış bir şeydir ama benim titanik gibi zihnim bile 14. sayfa gibi bir yerde bir mola istiyor.

Kahretsin, işte edebiyat diye ben buna derim.

Birinin gerçekten G. Richards'ın bastığı "Sürgünler"i gördüğünü duydum.

Ona bir mektup yazacağım, bakalım söyleyecek bir şeyleri var mı.

Sansür şefi vasıtasıyla sana ekstra Mart, Nisan ve Mayıs sayıları göndermeye çalışacağım.

Umarım gözlerin daha iyidir.

Sevgiler
Ezra Pound

157 Pound'un *Langue D'Oc* ve *Moeurs Contemporaines* ile C. B. Windler'in *Elimus*'u. Pound'un *The Little Review*'un dizgilerini yapan Sırp-Hırvat matbaacıya olan isyanları için, bk. Margaret Anderson'ın *My Thirty Year's War, an autobiography* [Otuz Yıl Süren Savaşım, bir otobiyografi], New York: Covici, Friede, 1930, s. 162.

17 Temmuz 1918

5, Holland Place
Chambers, Londra W. 8.

{el yazısıyla}

Sevgili Joyce: Tuhaf bir tür titreme-grip-kusma üçlüsünden dolayı dümdüz yatıyorum. Hafiften kendime gelmeye başladım = Yine de sana {*ekleme*: Fred} Manning'in Clongowes hakkında yazdığı çirkin satırları gönderebilecek kadar yeterli değil.¹⁵⁸

Sanıyorum seni de artık dergiye katkı sağlayanlar olarak ilan edebilirim- ya da hâlâ çıkarmayı umut ettiğim üç aylık dergiye = en azından L.R.'dan gereksiz yazılar çıkarılıp ve daha ciddi şeyler eklendikten sonra. Umarım kutsal anılardan oluşan o muhteşem ve oyunbaz "Ulysses"i bittikten sonra basılması çok uzun sürmez.

cevaplanmamış mektuplar & sorular için beni bağışla

Geçen gün arkadaşın namı diğer Wadsworth'e (? ?) L.R.'ın bazı sayılarıyla Ulysses ve elime geçen parçalarını gönderecektim, incelemelere dalınca unutmuşum.

Umarım sağlığın daha iyidir – Güney'de biraz güneş almak iyi gelmiş gibi görünüyor.

Umarım Propertius'umu beğenirsin = senin kitabının basılma aşamasında yaşadığın sıkıntıları ben de yaşıyorum -ama ben daha çok yumuşak ve daha az uygunsuzum = au moins = je suis peut être un peu plus phallique, mais mi interessant moins les excremens et les feces humains et des bestiaux; et les puces paraissent peu etc¹⁵⁹ - hele de yayınevleri- okuyan halkın dildeki dönüşler karşısında

158 Clongowes Wood Okulu, Joyce'un ve *Portre*'deki Stephen Dedalus karakterinin gittiği okul.

159 Fransızca, en azından = biraz fallik olabilir ama, insan ve hayvan dışkılarıyla daha az ilgiliyim; hem böylelikle üzerime daha az sinek çekmiş oluyorum vs. (ç.n.)

tüyleri ürpermiş gibi görünüyor = hiçbir ırkçı zihnî yapıya herhangi bir gönderme yok- hatta türlerin devamı için en gerekli olanlara bile.

bu kadar mızımızlanma yeter, iyileşmekte olan bu adamın zırvalarını bağışla.

Svglr
E Pound

22 Kasım 1918

5, *Holland Place*
Chambers, Kensington W.

Sevgili Joyce: Bloom harika bir adam ve bana eleştirmenlerin sürekli sorduğu Stephen'in otobiyografik bir karakter olup olmadığıyla ilgili soruları müthiş bir şekilde cevaplamışsın, bu şekilde devam edip ikinci bir karakter daha yaratabilirsin. "İkinci karakter bir deneme" vesaire vesaire falan filan.

Bence sen Wells'i seversin. Yaklaşık bir ay önce birlikte öğle yemeği yedik, onu en son 6 yıl önce görmüştüm. Buckingham Sarayı'nın önündeki K. Viktorya anıtı hakkındaki düşüncelerini ileriki bir nesir çalışmam için saklamayı düşünüyorum.¹⁶⁰

Geçen hafta Bouvard ile Pecuchet'e¹⁶¹ baktım. Bloom kesinlikle tüm Flaubert düzenini kullanıyor ve onun ancak onda biri kadar yer kaplıyor. Ayrıca sürekli bir şeyler olmak üzereymiş hissi hâkim çünkü gerçekten her an bir şey olabilir. Fakat Bouvard'da çamura çakılıp kalmışlar ve bazı şeyler olsa bile okuyucu hiçbir şey olmayacağı hissine kapılıyor.

¹⁶⁰ *Canto XLII*, dize 3-5.

¹⁶¹ *Bouvard ile Pecuchet*, Flaubert'in *Bilirbilmezler* şeklinde Türkçeye çevrilen kitabı. (ç.n.)

Lewis, benim Tarr ile ilgili yazdığım şeyden biraz rahatsız olmuş.¹⁶² W. B. Y. "Round Tower"ıyla başarıya ulaşmış görünüyor.¹⁶³ Hanımlar De Bosschère'in çizimlerini 2 pence değerindeki müsveddeleri kurtararak yok etmişler.¹⁶⁴

Rodker, Sürgünler için bir övgü yazısı yazmış. Sanırım Little Review'un Ocak sayısında çıkacak.¹⁶⁵

Para kazanmak için bazı mekanizmalar bulamamız gerekiyor, yoksa L.R.'un Amerikan parası çekeceği yok. Senin yerin güvende, fakat Nisan'dan sonra pek bir gelir olacağını düşünmüyorum. Tanrı aşkına neden hepimiz milyonerler değiliz, bilmiyorum. Bu çok can sıkıcı, lanet olası pis bir durum.

Umarım Propertian zırvalarım seni eğlendirir, TABİİ bir yerlerde bastırabilirsem. Tanrı'ya şükür savaş neredeyse sona erdi. Şimdi de savaştan dönen birliklerin birbirleriyle olan rekabetleriyle uğraşacağız. Aldington üzerindeki etkinin muazzam olduğunu söylemeliyim. Savaş meydana vahşi bir İngiliz'den öğrendiği kuramsal birçok zırvayla dolu olarak gitti ama savaştan arınmış bir tevazu ile döndü.

"Ulysses"te Odesa'nın 24 kitabı da var mı? Aptalca sorular sormak istemiyorum ama kitabın sonsuza kadar devam et-

162 Muhtemelen "Books Current" köşesi, *The Future*, Eylül 1918. Pound *Instigations* kitabı için Tarr hakkında yazılan çeşitli eleştirileri bir araya getirmişti.

163 "Under the Round Tower [Yuvarlak Kalenin Altında]," *The Little Review*, Ekim 1918.

164 "bunf", "bumf" (müsvedde) kelimesinin konuşma dilinde kullanıldığı hâli. Eric Partridge tarafından şöyle tanımlanıyor; "Öğrencilerin ve askerlerin bum-fodder (tuvalet kâğıdı) yerine kullandıkları kısaltma. Dolarıyla yaklaşık 1870'den beri kâğıt anlamında kullanılıyor. (A Dictionary of Slang and Unconventional English, sayfa 107). Pound burada şüphesiz The Little Review'da kendi şiirlerinin de basıldığı ve De Bosschère'nin çizimleri için de kullanılan kâğıtları kastediyor.

165 "'Exiles,' A Discussion of James Joyce's Play," [Sürgünler, James Joyce'un Oyunu Hakkında Tartışmalar] *The Little Review*, Ocak 1919.

mesini istiyorum. İnsanlar BANA durmadan kitapla ilgili sorular sorup duruyorlar. Neyse ki Bloom'un geleceği ile ilgili bilgim kısıtlı.

Yine de, eğer sen biliyorsan bana da anlat. Amerika'dan alırmaz söz verdiğim 50'den geri kalan 20£'u göndereceğim.

Eğer Nisan ayından sonra da bölümler göndereceksen bir-rilerinden biraz daha para tırtıklamaya çalışırım. AMAAA Tanrı bilir nasıl ve kimden. Evimi geçindirmek için biraz yeni iş üretmem gerekiyor.

Dünya da bizimle dalgasını geçiyor. Londra'nın bana sağ-ladığı müzik nispetinde ikincil eleştirmen kimliklerimden birinden meyve almaya başladım; çünkü ağaçlar nadiren meyve veriyor.¹⁶⁶ Manchester'daki Guardian'ın sahibi yazıların "dâhice" olduklarını kabul ediyor ama daha iyi bir ücret vermeye hiç yanaşmıyor.

Bazen Lago di Garda'ya gitmeyi çok istiyorum... ma che, ne zaman seyahate çıkabilirim bilmiyorum.

svglr.
E. P.

* * *

Ulysses hakkındaki mektubunun da gösterdiği gibi, Pound giderek Joyce'un hayal gücünün, ya Joyce'un mizacı gereği ya da kitabın konusundan dolayı, temelde analitik ve satirik ve vücuttan dışarı atılan atığa meyilli olduğunu daha çok düşünmeye başlıyordu. Pound'un kendi hayal gücü ise, tam tersine, arzu söz konusu olduğunda temelde fallikti.

166 Pound, B. H. Dias imzasıyla *The New Age* için Aralık 1917'den Nisan 1920'ye kadar "Art Notes" [Sanat Notları] ve Aralık 1917'den Ocak 1921'e kadar "Music" yazıları yazdı. Pound 24 Ocak 1918'de babasına şöyle yazmıştı: "Takma adlarla sanat ve müzik eleştir yazıları yazıyorum. Oldukça eğlenceli bir iş. *Buna ek olarak*, en azından günlük paramı kazanmak için kolay bir yol bulmuş olabilirim. İnsan para kazanmak için neler yapmıyor ki. MÜZİK!!!!" (Yale'de).

“Fallık” ve “dışkısalık” Pound’a göre şiir ve nesir arasındaki en temel ayrımdır. Şiir olumlu duygusal değerler öne sürüyor ve duygusal birleşim için çalışıyor. Nesir ise olumsuzlama güdüsünden meydana geliyor, düşünsel analiz ile ilerliyor ve insanda dışarı atmak isteği uyandıran şeyler sunuyor.¹⁶⁷ Pound, Joyce üzerine yazdığı makalelerde sürekli ifade ettiği gibi güzellik duygusu “pejmürdelik, sefalet ve aşağılık” gibi duyguların yoğun bir şekilde sunulmasıyla ortaya çıkar çünkü “karşı tarafında iğrenme bulunmayan bir güzellik algısı yoktur.” Eğer nesir “realist” olabilmek için arka planında güzelliği bulundurması gerekiyorsa, şiirin de çirkinliği bulundurması gerekiyor; her ikisinin de amili güzellik ve her ikisi de kendi kuralları çerçevesinde güzelliği ve çirkinliği (veya Yeats’in ifade ettiği ve Pound’un da ona katıldığı gibi “gerçekliği ve adaleti”) tek bir düşüncede içinde barındırması gerekir. Aşağıdaki mektubun kapanışı, “Fakat dışkısal işler konusunda intihalin sınırına kamp kurmuş olabilirsin.” Pound’un kendi ve Joyce’un eserlerinin aynı konunun, yani modern aklın, birbirini tamamlayıcı bir tavır içinde olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Pound, *Lustra* ve *Moeurs Contemporaines*’in ironik havasından uzaklaşıp, destansı büyüklüğün hicvine geçmek istiyordu; “Londra’yı bir şişeye bolca doldurmak” ihtiyacı “cehennem kantoları”nın (*Kanto* XIV ve XV) bir habercisiydi. Pound taslakları muhtemelen 1919’da çıkarmıştı. Pound’un realist ve natüralist romanla ilişkisi bakımından şiirin yerini anlatma çabasını en iyi gösteren ana eleştiri metinlerinin başında “The Serious Artist” (1913), James ve Gourmount üzerine makaleleri, 1918 ve 1922’de yazdığı Joyce makaleleri ve “On Criticism in General” [Genel Olarak Eleştiri Üzerine] (*The Criterion*, Ocak 1923) gelir. Aynı prensibe dayanan poetik metinler arasındaysa *Propertius*, arzusun anlatımı, *Moeurs Contemporaines*, olumsuzlamanın anlatımı, *Hugh Selwyn Mauberley*, bir James romanını ve *Kanto*

167 “Henry James,” *The Little Review*, V, 4 (Ağustos 1918); *Literary Essays*, s. 324.

VII'yi yoğunlaştırarak şiir ve nesrin motiflerini birleştirmek amaçlı “bir form çalışması” sayılabilir.

12 Aralık 1918

Londra (adres yok)

Sevgili Joyce: Alındı makbuzu için teşekkür ederim ama bu benim istediğim bir şey değil. Paranın ulaşacağına eminim, Quinn'in başına bir şey gelmemişse tabii, sadece ne zaman ulaşacağını bilmiyorum. Kalan tutarı da geldiğinde yollayacağım. 50£ Ulysses için komik bir rakam ama ... elden başkası gelmiyor.

Seni acele ettirmek istemiyorum ama kalıcı edebiyat üretmenin yavaşlığı da aramızdan bazı deneyenlerimiz dışında çoğu için anlaşılamayan bir konu.

Endişelendiğim tek konu, New York'taki kadınların iflas edip romanın sonunu basmayacak hâle gelmeleri. Yine de bu durumda kalıcı bir zarar görmeyeceğiz, çünkü Huebsch büyük ihtimalle toplu bir tek cilt hâlinde 1930 veya 40'ta kitabı basacaktır.

Bay Sterlin'in ölümsüzlük hediyesinin yanı başında durduğuna inandığı düşüncesizce anları oluyor. Fakat Giorgi ve Lucia'nın şanlı babalarına olan güveni çok daha yüksek. Bay Sterlin, bu sevimsiz modernite karmaşasını muhafaza etmektense, Li Po'nun veya Sextus Propertius'un cesetlerini gömmekte belki daha başarılı olabilir.

“Sevimsiz modernite karmaşası” elbette Giorgio ve Lucia gibi masumları kapsamıyor, onlar ancak bu pek de cazip olmayan sıvının en üstünde bir yerlerde yüzüyor olurlar.

The Little Review, Nisan'dan sonra kendi yağında kavrulmak zorunda kalacak. Daha fazla para toparlayamıyorum (hele de ikinci yılın miktarı bittikten sonra) ve kendim ve diğer katkı sağlayanlar için az da olsa ödenek olmadan zamanımı tamamen veremem.

Burada belki bir üç aylık dergi çıkarma şansım olabilir. Bunun sana ne kadar yararı olurdu bilmiyorum. Çünkü romanlarını seri şekilde yayımlayamayacak. (Her şeye rağmen Ulysses Egoist'te.) Ama seni de muhtemel katkı sağlayanlar listesine yazmak istiyorum ve dergiye verdiği her kısa çalışma için (diyelim ki 10,000 kelimeden oluşan bir öykü veya makale, 10,000 burada sabit bir rakam değil elbette, yuvarlak bir rakam) sana yapabildiğim kadar ödemeyi yapacağım.

Sözünü verdiğim paranın bir kısmı elimde.

///

Hamlet'e¹⁶⁸ gelirsek, ya da her neyse, Dorothy senin daimî okurların arasında ve yakın gözlemlerimden anlayabildiğim kadarıyla şimdiye dek ne Telemachus Daedalus'a ne de ana karakterlerden bir başkasına hiçbir itirazda bulunmadı. Bloom'u giderek daha da çok sevmeye başladı.

///

Wells ikimizin de adını [*el yazısıyla eklenmiş*: boşuna] sosyo-eğitimsel romantik-vaaz konusunda çuvallayanlar listesine almış. [*el yazısıyla eklenmiş*: "Joan & Peter"] Ben adi birkaç yazarla aynı raftayım (benim olmamam gerekirken onlar zaten oradaydı) ve sen de "gelecek nesilleri şaşırtacak" "şu özelliğini" koruyan (Katolik eğitimi) yazarlara dâhil edilmişsin. [*el yazısıyla eklenmiş*: Portre]¹⁶⁹ Reklam amacı gütmüş. Sanırım şimdiye Cloacal Romans'taki ifadeleri okumuştur.¹⁷⁰

168 *Ulysses*, "Scylla and Charybdis" bölümü.

169 H.G. Wells, *Joan and Peter; the story of an education* [Joan ve Peter, bir eğitimin hikâyesi], New York: The Macmillan Company, 1918. Gönderme yapılan pasajlar: "O günlerde hareketli gençliğe hitab eden Compton MacKenzie, Masfield, Gilbert Cannan ve Ezra Pound gibi modernler" (sayfa 285) ve "Bay Joyce, *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi* kitabında gelecek nesilleri şaşırtmak için Katolik atmosferi bir kavanoza doldurmuş" (s. 290)

170 *Ulysses*'te "Aelous" bölümünde Profesör McHugh şöyle bir konuşma yapar: "Romalıların, kendi izlerinde yürüyen İngilizler gibi, ayak bastıkları her yeni kıyıya (bizim kıyılarımıza asla ayak basmadılar) getirdikleri tek şey dışkı saplantılarıdır. Togaşının içinden etrafı süzdükten sonra devam etti: *Burada*

Şunu söylemeliyim ki dün Yellow Book'un eski editörlerinden biriyle¹⁷¹ tartışırken, Londra'yı bir şeye tıkma ihtiyacı hissettim, hem de serbest ölçü skerzolarla müsaade edildiğinden ve Marie Corelli'nin¹⁷² küçük krokilerinden ve H. James vs.den daha fazla (Moeurs Contemporaines'de).

Fakat dışkısal işler konusunda intihalin sınırına kamp kurmuş olabilirsiniz.

vale et me ama¹⁷³

Ezra Pound

toplantım. Buraya bir tuvalet inşa edelim." (New York: Random House, The Modern Library, New Edition, Corrected and Reset, 1961, s. 131)

171 Muhtemelen Ella D'Arcy (ö. 1939), öykücü ve romancı, Aubrey Beardsley *The Yellow Book*'u bıraktıktan sonra editör Henry Harland'a gayriresmî bir şekilde yardımcı oldu (Katherine Mix, *A Study in Yellow*, Lawrence: University of Kansas Press, 1960, s. 190).

172 Mary Mackay'ın takma ismi (1855-1924), genellikle ahlaki ve dinî konular hakkında romantik tarihi melodram romanları yazarı.

173 Latince, sevgiyle kal (ç.n.)

1919-1920

Pound, geleceği ve çalışmaları ile ilgili belirsizlikler yaşamaya devam etti. Bu biraz da zor geçen Birinci Dünya Savaşı yıllarının sebep olduğu hayal kırıklığından kaynaklanıyordu. *The Little Review* ile olan bağlantısı artık sona geliyordu ve artık herhangi bir bağlantısı veya finansal bir kaynağı olmayacaktı. Vortisistler Londra'ya dönmüş ve her türlü aktiviteye başlamak üzerelerdi. Fakat durumlar değişmişti. Yeni yüzler ve yeni sesler vardı. Pound bunların dışında kalmış gibi görünüyordu. Aslında onun işi çoktan bitmişti; *avant-gart* dergilerin devri kapanmıştı, çünkü artık yeni sanatçılar vardı ve savaş çoğu şeyi henüz net olmamakla birlikte değiştirmişti. Gözler Avrupa'ya çevrilmişti; Pound Ocak 1919'da William Carlos Williams'a bir mektup gönderdi: "Bolşevik-varıbarışkonferansındaki her türlü 'proje' sanatsaledebiyat-sal. İsviçre, her şeyin hiçliğini savunan Dadaik Manifesto'yu kabul ediyor." [özgün metinde bitişik, ç.n.] 1920'de o da bu akımları benimsedi fakat kendini uzakta tutarak, "boşlukta eğlendi," şüpheli ve bağımsız kaldı.

Birçok işaret Pound'un artık kendini Londra ile özdeşleştiremediğini gösteriyordu. *Homage to Sextus Propertius* kitabında İngiliz emperyalist kültürüne karşı ironik bir tavır sergilese de yine de kendini de bir yere konumlandırmıştı. Joyce'a bahsettiği "cesetleri kazıp çıkarmak" vehimleri yalnızca *Propertius*'taki eski modalığı göstermekle kalmayıp aynı

zamanda “sevimsiz modernite karmaşası”na karşı tavrının layıkıyla temsil edilmediğinin de farkında olduğunu gösteriyordu. Londra’yı bir “şişeye” doldurma arzusu Pound’un *Maunderley* şiirini yazmak üzere hissettiklerini ifade ediyordu; Londra’ya karşı duyduğu umutsuzluk ve nostalji ile savaşa duyduğu kızgınlık ve savaşın yarattığı toplumun tuhaf bir karışımı. Yeni durumlar ve içinde bulunduğu ruh hâli sanatçının istikrarsızlığının farkındalığını daha da su yüzüne çıkarıyor ve savaşın aklın başarısızlığından dolayı çıktığı düşüncesi Pound’u derinden etkiliyordu. Akıl toplumun en önemli kaynağı ve sanatçılar da “ırkın antenleri” idi. Akıl kullanmamak felakete davetiye çıkarmak demekti. Sanat dallarıyla modern toplum arasındaki kırılma cahilliğin veya felcin göstergesiydi; veya daha da kötüsü özel ilgi alanlarıyla isteyerek direnç göstermenin. 1917’den itibaren Pound sosyal ve politik bir yönelişin yokluğu ve “Modern Zihniyet” üzerine giderek daha çok şey keşfederek “ekonomik gerçeklik”ten bahsetmeye başladı. “Şimdi, gelecek için bir mücadeledir,” dedi. 1918’in sonlarına doğru, Orage’ın ofisinde, Social Credit’in kurucusu C. H. Douglas ile tanıştı. Pound’un 1919 yılında, Pound için 1911’den beri sosyal ve politik düşünce açısından bir “okul” görevi gören *The New Age*’de yayımlanan makaleleri, Pound’un büyük bir açılma ve eğiliminde bir değişime gittiğini işaret etmektedir; toplum ve tarihin tüm kapsamını kendi düşünce ve şiirinin bünyesinde toplama çabası ve batı uygarlığına hâkim olan eğilimlerden “kopması”.

Joyce Zürih’te yaşamaya devam etti. Bir süreliğine hayatına bu şekilde sorunsuzca devam etti. Fakat her zaman durgun bir dalgayı fırtınaya çevirme yeteneğine sahipti. Bu sefer de arası Britanya İmparatorluğuyla bozulmuştu. İmparatorluğun kindarlığı Zürih’teki İngiliz Oyuncuları¹ grubunun

1 Gorman, James Joyce, ss. 250-263 ve Ellmann, James Joyce, ss. 490-514. Joyce’un bu olayla ilgili mektupları için bk. *Letters of James Joyce*, II, ss. 437-441.

ortaklarından biri olmasından ortaya çıkan davayla kendini göstermişti (Joyce bundan emindi). 1918 sonbaharında İngiliz Konsoloslukunda genç bir çalışan olan, ayrıca Wilde’ın *Ciddi Olmanın Önemi* oyununda Algernon Moncrieff rolünü oynayan Henry Carr yapılan itibari ödemedен memnun olmamaya başladı. Bir yanlışlıklar komedisi ve karşılıklı saldırılar birbirini izlemeye başladı. Carr oynayacağı rol için satın aldığı pantolonun ücretinin ödenmesini istedi, ama ödenmedi. 1 Mayıs 1918 günü, Joyce Konsolosluk’a satılan biletlerin ücretlerini toplamaya gittiğinde Carr, Joyce’un “ahlaksız ve dolandırıcı biri” olduğu ithamında bulundu ve “kahrolası boğazını sıkamak ve merdivenlerden aşağı yuvarlamak” tehdidinde bulundu. Joyce, bir İrlandalı olarak, Britanya İmparatorluğuna ait bir ofiste böyle bir dil kullanılmasını haklı olarak saldırgan buldu. Zürih’teki İngiliz Oyunculuk Konsülü başkanı Andrew Percy Bennett’e bir mektup yazarak bir özür talep ettiğini dile getirdi. Herhangi bir cevap alamayınca, bir avukat tuttu ve Carr’a şiddet içerikli tehditlerinden ve parası ödenmemiş üç tiyatro biletinden dolayı dava açtı. Carr da pantolonun ve diğer kıyafetlerin ödenmemiş ücreti için karşı bir dava açtı.

Joyce’a göre, Konsolosluk bu olaylar üzerine İngiliz Oyuncular’a verdiği desteği kesti (aslında bu dostane çabaları sabote etti). Daha kötüsü “tehlikeli bir hastalıktan yatarken ve körlük tehlikesiyle karşı karşıyayken (yazmıştı Joyce), konsül Bennett Joyce’u Avusturya hükümetine karşı taraf-sız kalacağına dair yeminini bozmaya çağırırdı; bu da Britanya ordusunda görev için gönüllü olduğuna yalan yere yemin etmekle olacaktı. Eğer bu şekilde yapmazsa iddia edilen tehdide göre “cezalandırılacaktı”. Ekimde Joyce, biletler başına ekstra 1£ ile hisselerin yüzde 5’ini ve zararlar için de 2£ 10 pence kazanırken Carr’ın iddiaları feshedildi. Fakat Joyce ısrarcıydı. Sör Horace Rumbold’a, Berne’deki İngiltere konsolosuna bir şikâyet mektubu yazdı ve şiddet içeren tehditleri için Carr’a dava açtı. Bunun sonucunda konsolosluktaki iki şahidin anlattıkları olayın kendi versi-

yonu ile uyuşmadı ve Joyce’a mahkeme masraflarını 150 İsviçre frangıyla ödemesi söylendi. Joyce bunu reddedince neredeyse tüm mülkü elinden alınıyordu. Joyce, Rumbold’dan beklediğini alamadı, daha sonraları Joyce onu birçok satirik şiirine konu yaptı ve onu “Cyclops” ve “Circe” ölümsüz hâle getirdi. Pound, sanatçıları her zaman aldırışsız ve düşmanlık besleyen otoritelere karşı savunan biri olarak o da Rumbold’a bir mektup yazarak batı toplumuna karşı hazırladığı meydan okumayı (biraz abartarak) anlattı. Rumbold bir cevap yazmadı.

11 Nisan 1919

The Little Review, Londra Ofisi

5 Holland Place Chambers, W. 8

Sayın Beyefendi, Eğer iş işten geçmemişse, sizi uyarmak isterim. Emriniz altındaki Zürih yetkilileriyle James Joyce’a yaptığınız zulme devam etmek veya zulmedilmesine izin vermekle karşılaştırıldığında, Bolşevizm’e veya daha çok şiddet içeren devrimci bazı fraksiyonlara birkaç dönüşümü sağlayacak daha iyi bir yol bulamazsınız.

Size “büyük harflerle” yazmak istemiyorum ve dönüşlerin de çok fazla olacağını zannetmiyorum ama olanlar da aktif ve sesleri gayet yüksek olacaktır; birçok genç adam bu tarz görüşlerden pek de uzak değil ve Joyce’unki gibi bir durum onların hayal güçlerini oldukça alevlendirecektir. Bu yüzden eğer mümkünse büyükelçiliğin lütfederek, istisna olmaksızın, genç İngiliz nesir yazarlarının en seçkini de buna dâhil etmesini öneririm. Neticede, edebiyat bir zamanlar onurlu bir meslekti. Kalıcı kitaplar yazabilen yaşayan çok az yazar vardır; Bay Joyce bunlardan biridir; onun adına böyle bir reklam kampanyasına girişmiş olmaktan esef duymalıyım ve Zürih konsolosundan durumu öğrenebilmek için tüm muhtemel önlemleri almalıyım, çünkü şu anki durumdan bir takım zorlukların meydana geldiği görülüyor.

Eğer şu anda üzerinde çalışmakta olduğu ve aynı zamanda seri olarak basımını yapmaya başladığımız romanı “Ulysses” kesintiye uğrarsa okurlarımıza kısa bir açıklama yapmak gereği ortaya çıkacak. Ben kolay heyecanlanan bir eleştirmen değilim fakat Joyce şu anda Flaubert’in “Bouvard ve Pecucet” kitabında yapmaya çalışıp başaramadığı şeyi yapıyor. Eğer Joyce kendi pozisyonu ve Bennett ve Carr ile ilişkileri hakkında bir açıklamada bulunmayı isterse, onu bu amaç için seçmiş olduğu ihtiyaç duyduğu kadar alandan mahrum etmeyeceğim fakat sayfalarımızın yalnızca edebiyat için kullanılmasını tercih ederim. Saygılarımla,

Ezra Pound

* * *

Pound’un *The Little Review* ile olan bağları şiddetlendiğinden, Joyce’un yapacağı açıklama için dergide tam olarak ne kadar “yer” ayırmakla tehditte bulunduğu da bir netliğe kavuşmadı. 28 Nisan tarihli açıklama, Joyce’un kamuoyuna ve çoğunlukla da diğer sanatçılara sunulmuş açık birçok çağrıdan biridir. Açıklama Pound’a ulaştığında, Joyce’un gönderdiği belgeler Pound’a kendi durumlarını “biraz da olsa Gilbert ve Sullivan”inkine benzetmesine sebep olmuş olabilir. Pound, Augustine Birrell, H. G. Wells ve Richard Aldington’dan yardım istedi. Avukat ve deneme yazarı olan Birrell 1907’den 1916’ya kadar İrlanda’nın başkâtipliğini yapmıştı. Paskalya ayaklanmasından sonra istifa ettiğinde Pound, 1916’da ona Elkin Mathews ve *Lustra* konusunda danışmanlığına başvurmuştu. Pound ayrıca, Joyce’un eski destekçisi Gosse’ye ve Wellington House’un savaş sırasında propaganda departmanının yöneticiliğini yapmış ve aynı zamanda Pound’un da 1916’da Wyndham Lewis’in transferi konusunda yanaştığı Charles Frederick Gurney’e bir mektup yazması önerisinde bulundu. Wells’in Pound’a verdiği cevap görünüşe göre kaybolmuş. Birrell’in Joyce’a verdiği cevap ise, Pound veya Joyce’un örnek almak için her

zaman başvurabilecekleri türden nazik bir cevap oldu. Birrell, Joyce'un beyanı eline geçtiğinde kendi pozisyonunun gereği olarak Yabancılar Ofisi'nin davranışını "rezalet" şeklinde tanımladı. (Birrell'in her iki mektubu da Cornell'de bulunmaktadır.)

[tahminen 1] Mayıs 1919

Londra (adres yok)

Sevgili Joyce: Ekte (özel meclis üyesi) Bay Augustine Birrell'in ve Bayan H. G. Wells'in mektuplarını gönderiyorum.

EĞER bana yolladığın mektubu Bay Birrell'e göndermediysem, mektup şimdi nerede Tanrı bilir.

Benim önerim ANA meselelerle ilgili hem Wells'e hem de A. B'ye açık bir beyan yazman.

Tanrı aşkına bana "durum"la ilgili yazabileceğim hiçbir ayrıntı vermediğinin farkında mısın?

Beyanın bende. Bir şirketin oyuncularının bir Chesterton oyununu sahnelemek üzere olduğunu gösteren birçok belge elimde var (bunu yaptıkları için kangrenden ölene kadar zehirlenmeyi hak ediyorlar).

Ayrıca elimde büyükelçilikten seni tekzip eden ve sana gayet açık bir şekilde yalancı diyen bir mektup var.

Burada resmî bir yetkilinin sana inanmaktansa (çünkü senin hatalı taraf olman onlar için daha uygun ve daha az rahatsızlık verici olduğundan) başka bir resmî makamdan gelen inkâra inanması daha çok muhtemel.

Şu anda uluslararası ilişkilerde çalışan ve herhangi bir etki altında olmayan HİÇBİR adamın bana yolladığın dosyanın onda birini bile okuyacak zamanı yok.

Aldington yarın buraya gelecek ve bu konuda neler yapabileceğine bakacak. Ben de bu işleri onun sorumluluğuna bırakıyorum.

Aldington'ın adresi şöyle:

Hotel Littoral, 15 Moor St. W. 1

(doğru adresi verip vermediğimden emin değilim).

Peki ya ana meseleler ? ? ?

Kapına icra memurları dayanacak.

? ? Cezayı ödemek istiyor musun istemiyor musun? ? ? veya maddi durumunun yeterli olmadığını ileri sürüp ödemeyi reddederek arbede mi çıkarmak istiyorsun ? ? ? ya da ? ? ? ? ?

Postayla gönderilirse paraya el konur mu ? ? ?

Gosse'ye yazmanı tavsiye ediyorum:

17 Hanover Terrace. W. 1

ve Özel Meclis Üyesi C. F. G. Masterman'a:

46 Gilligham St. S. W. 1.

FAKAT Tanrı aşkına açık, net ve mümkün olduğunca ÖZ yaz. [*el yazısıyla eklenmiş*: sadece ana meseleleri yaz, yorum yapma.]

Quinn'e yazmak istersen de aynı şekilde. Quinn'e yazarsan, Little Review'un sana ödeyeceği 20£ olduğunu da söyle ve eğer onun için uygunsa sana ödemeyi doğrudan yaparsa çok memnun olurum. Geri kalan L. R. tahsisatı için acele etmesine gerek yok, çünkü çoğu bana ve Yeats'e gelecek.

Sevgiler
Ezra Pound

Ekler

Pazar, [tahminen Nisan] 1919 70, Elm Park Road,
Chelsea, S. W.

Sevgili Bay Pound: Ekte Joyce'un mektubunu göndermemişsiniz. Sizi temin ederim ki -kendinizi 'agresif ve rahatsız edici' bir kişi olarak tanımlamış olsanız da- sizi memnun etmek ve sıkıntıda olan hemşerime yardım etmek için elimden gelenin en iyisini yapmayı çok *isterim*. Fakat benden aşağı bir mevkide olan biri bu kadar özgürce hakaretler savuramaz - ya ilgili *kişileri* tanıması ya da *meselenin* ayrıntılarına hâkim olması gerekir. Ben her ikisine de hâkim değilim. Hayatta eli kolu bağlı bir durumda olmak gerçekten çok korkunç, ama 70. yaşında yeni bir başlangıç talebinde de bulunamam.

Saygılarımla,
Augustine Birrell

* * *

Mayıs 1919'da Pound ve karısı tatil yapmak üzere Londra'dan ayrıldı. Dönüşte Pound'un ilgilendiği müzik adamlarının ülkesi olan güney Fransa'ya gittiler, Pound ve karısı 1914'te balaylarını burada geçirmişlerdi. Wyndham Lewis, Quinn'e yazdığı mektubunda "Pound'un iyileşme ve romantizm sisi içinde Fransa'da kayıplara karıştığını"² söyledi. Pound, Toulouse'tan *The New Age*'e bir makale serisi olan "The Regional"ı [Mahalli] gönderiyordu. Pound orada sadece son on yıldır üzerinde düşündüğü şeyleri yapmakla kalmadı aynı zamanda "ekonomik gerçeklik" konusunda daha da derinlemesine incelemeler yaparak geçmiş mütalaasına edebî ve entelektüel olduğu kadar politik tarihi de dâhil etmeye başladı. *The New Age*'te "The Regional"ın ve Propertius'un seri hâlinde yayımlanması ile Douglas'ın

2 3 Eylül 1919, *Letters of Wyndham Lewis* [Wyndham Lewis'in Mektupları], editör W. K. Rose, Norfolk, Conn.: New Directions, 1963, s. 80.

Economic Democracy'sinin [Ekonomik Demokrasi] seri hâlinde yayımlanmasının aynı zamana denk gelmesi dikkate değerdir. Pound, Toulouse'tayken bir yandan da 1917-1918'de yazdığı yeni şiirlerinin derlemesi olan *Quia Pauper Amavi*'nin düzeltilerini yapıyordu: *Homage à la Langue D'Oc*, *Moeurs Cointemoraines*, *Kanto I-III*'ün ilk versiyonları ve *Propertius*. 1917-1918 arası nesirlerinin derlemesi, *Instigations*, Knopf tarafından reddedilmiş fakat Boni ve Liveright tarafından kabul edilmek üzereydi ve Amerika'da basılacaktı. Ayrıca muhtemelen *Maunderley* ve *Kanto V, VI ve VII*'nin üzerinde çalışıyordu ve *Kanto IV*'ü yakın zamanda yayımlamıştı.

Pound ve karısı güney Fransa'da günlerini geçirirken, Joyce da 5000£luk savaş fonunun yüzde 5'inin yine aynı kimliği gizli hayırsever hanımefendi tarafından kendisine bağışlandığı haberini aldı. Joyce, Ulysses'in "Sirens" bölümünü Pound'a Toulouse'a gönderdi; Joyce'un metodu ve yine fizyolojik gerçekçiliği güçlü tepkiler uyandırdı.

30 Mayıs 1919

13 rue St Ursule, Toulouse

{el yazısıyla}

Sevgili Joyce: Ekte karımın gönderdiği 15£'luk çeki yolluyorum. "Ne ben onun gayrimeşru kazançlarıyla yaşıyorum ne de sen kadın kalbinin yumuşaklığından yararlanmak üzere sin (bakınız "Dublinliler" s. 1 ? ?)" - Kısaca, L.R'nin ödenekleri buraya ulaştı - burada bunları dağıtmam birkaç günümü alacak. - Sen de sanırım İngiliz parasıyla ve bu ödeme metoduyla birkaç gün tasarruf edersin - Fr. parasını İngiliz parasına çevirince miktar biraz düşüyor.-

Geri kalan 5£ ise sevgili anneciğim tarafından benim adıma Londra'dan gönderilecek. - Bu şu an için gerekli çünkü karımın hesabında kalan tutar sadece 15£, 6 şilin ve 1 pence ve 20£'luk bir çek, dolayısıyla ekte gönderilenden daha az değere gelecek.

-Mektubun hakkında. Ben de sakın bir köşkte Lago di Garda'yı tercih ederdim fakat bir hududu geçmek zaten yeterince sıkıntılı-

Ayrıca burada yaşamak nispeten daha ucuz. Bouche de Rhone'den daha ucuz –hatta Nice bölümünden bahsetmiyorum bile. Retinamı genel hatlarıyla yenilemek için Nîmes ve Arles'e ve Avignon'a gittim ama 10 günü bir aydır burada olduğu gibi “sek mi sulandırılmış mı” sorusunu cevaplayarak geçti.

Son bir ay boyunca işlerim de tam bir durağanlıkla geçti; gerçi şimdi işlerim biraz daha hafiflemiş gibi görünüyor. En azından “Quia Pauper Amavi”nin düzeltileri gelmeye başladı.

Ayrıca Knopf'un “Instigations” için yaptığı dönemliği “uzun zamandır çevremde dolanan” Liverlight'lardan biri telafi edecek gibi görünüyor.

La Depeche, bu arada, Bay Bloom'un Versailles'a gelişini ilan ediyor -dolayısıyla sanıyorum artık barış ilan ediliyor-tabii bu yalancı bahar değilse.

Svglr – eşine ve çocuklarına da selamlar.
Ezra Pound

10 Haziran 1919

13 rue St Ursule, Toulouse

{el yazısıyla}

Ah şu dilin görkemine ve süsüne bakar mısınız.

İlk veya giriş paragrafının yapısı tüm okurlarına olmasa da dik kafalı olanlara, kafanın üzerine düştüğünü veya kuduz bir köpek tarafından ısırılıp aklını kaçırdığını düşündürebilir.³

3 Bahsedilen bu paragrafta okur, Pound'da olduğu gibi dilsel hayalgücü tarafından yarı yolda bırakılabilir. Ulysses'in “Sirens” bölümünün ilk sayfa-

Hatta bir süre bu gevezeliğin kime ait olduğunu tahmin edemedim - muhtemelen Bloom'a (?) aittir.

- Kızıl saçlı Yahudi bir Şikago muhabiri Amerika piyasasının altını üstüne getirdiğini ve "Portre"nin de ciddiye alınmaya başladığını söyledi.

Edebiyatın hatırına, kullandığı beceriksiz ve kültürsüz taktiklerle seni sıkmayacağım.

-Hazır taslak da önümdeyken şunu söyleyeyim, biraz kişisel bir kanaat olsa da yine "tuvalet pıslığının içine" dalmışsın hem de burnuna kadar.

Sana o bölümü çıkar demiyorum ama bu konuda ne düşündüğünü birkaç satırla hatta birbiriyle uyumlu 3 ile 5 kelimelik gruplar hâlinde yaklaşık 20 kelimelik, ilk sayfayı hem açıklayan hem de iyileştiren bir şeyler yaz.

Taslağı bugün Egoist ve L. R.ye gönderiyorum. Eğer insafa gelip değiştirmek istediğin yer olursa lütfen doğrudan ofisle iletişime geç.

Umarım 20£'luk ödemen 15'lik ve 5'lik hâlinde eline ulaşmıştır.

Ayrıca firdöndü Gertrude Stein da her bölüm için farklı bir üslup olmaması gerektiğini düşünüyor. Eğer klasik bir yazar bir eserinden diğerine "istikrarlı ve yeknesak bir gelişim gösterirse" Rodano'nunki gibi – alev saçan Farinata da dâhil- durgun olmayan bir zihnin varlığı için yeterli bir işaret olarak kabul edilebilir.⁴

larını okurken Pound şüphesiz Homer'a atfedilmiş bir sahte epik şiir olan Margites şiirini düşünmüştür (Aris to, Poetika).

4 Dante'nin *Inferno*'suna gönderme, IX-X, cehennemde bulunan günahkârların çürümüş beyinlerinden bahsedilmektedir.

Aslına bakarsan Maupassant olsa doyumsuz gözler için muhteşem içerikler üretti (ve böyle bir şeyi yazması da epey zor olurdu)

“E ‘bengh’! ça traine. (Yani bölümün bana ulaştı demek istiyorum)

Kısaca: konu çok da çeşnilemeye gerek olmadan dikkati koruyacak kadar iyi!

Muhtemelen böyle konuşmama izin vermek için bana biraz Boylen okumamı önereceksin- her neyse!!

Sevgiler
E. P.

Daha Sonra

Caro mio:⁵ Bu bölümü, kendini zamanında göndermek zorunda hissettiğin için mi gönderiyorsun?

Düzenli olarak bir yerlerde görünmek ihtiyacının canı cehenneme. Eğer daha çok zamana ihtiyacın varsa kullan.

Taslaklarını Egoist ve L. R.’a yarın göndereceğim. Ama eğer yayımlanmasını istemezsen yazıyı düzeltmek veya geri çekmek için daha bolca vaktin olacak.

1. metninde yeni etkiler var
2. ama fazla uzun
3. daha az şatafat ve olay barındırabilir

{3a. Fallusa yaptığın galik gönderme – tamamen şahsi fikrim – ortalama Avrupa mizahı diğer tarafa çalışır. – Ama dediğim şekilde değiştirirsen aynı etkiyi vereceğini düşünüyorum.

5 İtalyanca, Sevgili Dostum (ç.n.)

Bir eserin kitle üzerindeki etkisi yazarının akıl sağlığından emin olmaya bağlıdır =

Hadi iş dünyaya anormal merak, tamam. Ama bel altı, dış-kısal, deist gibi veya estetiğin tam karşısında duran herhangi bir takım *takıntılar* veya tikler iş işten geçmeden çok dikkatlice gözden geçirilmeli. =

Ayrıca. Bloom fazlasıyla şey ??? yoksa değil mi. Stephen Tellemachus hangi cehennemde? Tüm o yağmurluk olayları olurken hem de?

4. ve evet, bölümün doruk noktası olarak = yani çözülme olarak sondaki fügen kullanmamalısın.⁶

Klasikten ayrılma, sahneden alınmış Racine trajedisi gibi görünür, son iki satırı çıkarmayı ve kelimeyi “constation” olarak bırakmanı öneriyorum [ikinci p yerine t]⁷

“Bay B. rahatladı.”

Sen bu editöre güven

Çünkü o da sana güveniyor.

?İstersen bırak tabii ve yeni bölüme başlangıç olarak kullanabilirsin.

bu kadar

NOT: Ve evet, haklı olabilirsin-

Yine de emin olmadığım kayıtlara geçsin.

6 Joyce, 6 Ağustos günü Bayan Weaver’a bir mektup göndererek “Sirens” bölümünün “sekiz notanın tümünü içinde barındıran bir *fuga per canonem*” olduğunu ifade etti (*Letters*, I, s. 129). Pound’un bundan haberi mi vardı yoksa okurken mi fark etti bilinmiyor fakat kendisinin de şiirine müzik analogilerini uyguladığı bilinmektedir, özellikle *Kantoların* “füğ formunu” çokça kullanmıştır.

7 Yani, kelime “constipation” yerine “consta[ta]tion” olacak. Sirens’in son iki satırı ise “Prrrpfrppfff./ Done” *Ulysses*, s. 291. (Ulysses, Çev. N.E., s. 336)

Ağustos 1917’de geçirdiği göz ameliyatı sonrası iyileştiğinden beri Joyce daha da durgunlaşmıştı. Sürekli kitabı üzerine çalışıyor ve kitap düzenli olarak yayımlanıyordu. Hem Pound hem de *The Little Review*’un editörü, Joyce’un umduğundan daha çok onu desteklemişlerdi. Margaret Anderson’ın da kaydettiği gibi, dünya entelektüellerinden gelen tepkinin az olması veya New York’taki edebiyat dünyasının umursamaz hatta düşmanca davranması ya da birçok okurun nefretini dile getirerek dergiyi yakması hiç önemli değildi.⁸ Aslında Joyce, kitabını yazmakla o kadar meşguldü ki gelen bu tepkilerden haberi bile olmayabilirdi. Önemli olan okunmak, biraz da olsa para kazanabilmek ve bir editörle çalışmanın getirdiği düzeni kullanabilmektir. Joyce, Edith Rockefeller McCormick’in Mart 1918’de bağladığı aylık 1000 franklık bir maaş alıyordu, üstelik Carr ve İngiliz Oyuncular’la yaşadığı münakaşaya rağmen maaşı kesilmemişti.

Fakat bir seri hayal kırıklıkları ve zorluklar baş gösteriyordu. İlki Pound’un “Sirens” bölümüne gösterdiği tepkiydi, aynısını Bayan Weaver da gösterdi. 19 Haziran’da Pound’un mektubundan Frank Budgen’e eğlenerek şöyle bahsetti:

Pound, Sirens’tan hiç iyi bahsetmiyor, beğenmemesini de “takıntılara” bağlayarak izah ediyor ve sürekli Bloom’un (evin her yerinden gürültüler yükseliyor) arka planda kalması ve Stephen Telemachus’un da daha öne çıkması gerektiğini söylüyor.⁹

Fakat 2 Temmuz günü Bayan Weaver’a *Ulysses*’in bir yıl kadar daha bitmeyeceğini ve bitse bile kitabı Birleşik Krallık’ta kimsenin basmayacağını hatta matbaacıların bile dizgiye almayacağını yazdı. Kişisel endişeler bile kitabın yazımını yavaşlatıyordu – “dikkatlerini vererek onur veren birkaç okurun hatırına” kitap nihayet basılabilir, fakat “muhtemelen

8 Anderson, *My Thirty Years’ War*, ss. 175-176.

9 *Letters of James Joyce*, I, s. 126.

Afrika'da.” En sonunda kendine her zaman duyduğu acıma duygusu, tüm önceki yorumları görmezden gelerek, Joyce’a “korkarım Pound da kitabı pek beğenmedi” yorumunu yaptırdı.¹⁰ Bu üzüntüye ek olarak, Bayan Weaver bu endişelerinin bir ölçüde yazdıklarına da etki ettiği yanıtını verdi (Joyce ayrıca sinir bozukluğu için de tedavi görüyordu). Çünkü “Sirens” ona yeterince yoğun gelmemiştir. (4 Haziran’da Pound, Bayan Weaver’a “Sirens” için her zamanki kadar iyi olmadığı yorumunu yapmıştı. –Mektup Yale’de.) 20 Temmuz’da Joyce, Bayan Weaver’a cevap olarak arkadaşlarının yorumlarının onun için çok önemli olduğunu söylemiş fakat kırılmaz ve ironik inadını da muhafaza etmiştir:

Gönderilen son bölümde bir tür zayıflık veya dağılma olduğunu yazmışsınız. Mektubunuzu aldıktan sonra bu bölümü birkaç kez daha okudum. Bu bölümü yazmak beş ayımı aldı ve ben bir bölümü yazmayı bitirdikten sonra zihnim öyle hissiz bir boşluk hâline bürünür ki ne o kısmı yazarken ki ben ne de o bölüm bir daha ortaya çıkar. Bay Pound bana düşünmeden bölümü beğenmediğini söyledi ama bana kalırsa onun beğenmeyişi meşru olmayan sebeplere ve hayranlık uyandıran ve enerjik artistik hayatının değişken zevklerine dayanmaktadır... Eğer *Sirens* bu kadar yetersiz geldiyse ardından gelen *Cyclops* ve *Circe* bölümleri de beğenilmeyecektir ve dahası bu bölümleri benim hızla yazmam mümkün değildir. Yazmam için gerekenler ancak uzun bir ömür ile birikecektir. Çok yorucu bir kitap olduğunu kabul ediyorum ama bu kitap şu anda yazabileceğim tek kitap.¹¹

Bununla beraber Pound, Joyce’un gördüğü şeylerin Joyce’un kendisine görmeyi izin verdiği şeyler olabileceğini söylemiştir: Pound’un “Ve evet, haklı olabilirsiniz-

Yine de emin olmadığım kayıtlara geçsin” demesi iyi niyetli ve açık görüşlü bir okurun ifadeleriydi. Daha sonra, “Cyclops”u

10 *Letters of James Joyce*, I, s. 127.

11 *Letters of James Joyce*, I, s. 128.

okumasının ardından Pound, Joyce’a bu bölüme “hayran kaldığını” yazdı. Ne yazık ki Pound’un bu mektubu günümüze ulaşmadı, fakat Quinn’e şöyle yazmıştı (25 Ekim):

Joyce’un yolladığı son bölüm herhâlde şimdiye kadar yazdığı en iyisi... Üslupların parodisi, Rabelais’den ödünç aldığı numara, daha iyisi yapılmamıştı, Rab tarafından bile.

Adamımız James muhhteşem biri. Umarım bana bahsettiği talih kuşunun bir gerçeklik payı vardır. Bunu beni kandırmak için yapmış olabilir gibi bir his var içimde.

Pound’un coşkusu “Circe” bölümünü aldığı anda ve kitapta yayımlanacak hâliyle okuduğunda daha da arttı.

Fakat bu daha gelecekte olacaktı; Joyce çok geçmeden başka bir sıkıntıyla daha karşı karşıya geldi. *The Little Review*’a “Laestrygonians” ve “Scylla and Charybdis” bölümlerinden dolayı el konmuştu. *Sürgünler* Ağustos ayında nihayet Almanya ve Münih’te sahnelenmiş fakat iyi karşılanmamıştı. Ekim ayında Bayan McCormick’ten aldığı para yardımının kesilmesi üzerine onu ikna etmek için *Ulysses*’in taslağını gönderse de başarılı olamadı. Bir yandan da *Ulysses*’in taslaklarını satın alması için Quinn’le görüşüyordu. Haziran 1919 ile Şubat 1920 arasında, Joyce ile Quinn’in arasında yanlış anlaşılımlarla dolu bir seri telgraflaşmanın ardından, Joyce nihayet taslağını düzenledi ve satışı tamamladı. Kasım 1919’da Joyce kafası karışık ve kuşkulu bir şekilde Trieste’ye döndü. Pound’a değil Frank Budgen’e yazmıştı, gizlice: “Benim hakkımda kimseye bilgi verme ... *Ulysses* hakkında da -çünkü o da benim gibi- sallantıda.” Trieste’de kalacak bir ev bulamadı, okulda ders verme işine geri dönmek zorunda kaldı ve gelişinden altı hafta sonra Budgen’e yazdı, o zamana kadar ne okumuş ne yazmış ne de biriyle konuşmuştu; Zürih’te “Nausikaa”yı yazmaya başlamıştı ama devam etmekte

zorlandı.¹² Pound'un sonraki mektupta ekte yolladığı Boni ve Liverlight'ın Paris temsilcisi Leon Fleishmann'ın notu, Joyce'a bir cesaret kıvılcımı sağlayabilirdi ama Joyce'un sıkıntı nöbetlerini atlatması için yeterli gelmedi.

24 Kasım 1919

5, Holland
Place Chambers, Kensington. W.
[el yazısıyla: Boni Liverlight Inc.
105 W. 40th St.
N. Y.]

Sevgili Joyce: Pinker bugün telefonda mektubunu acele posta servisiyle cevapladığını söyledi.

Bu sabah Quinn'den telgrafının ona ulaştığını söyleyen bir not geldi. Ayrıca "Konu hakkında ona [yani seni kastediyor] bir şey söyleme. Ben ona doğrudan yazacağım," dedi. Dolayısıyla sana "konu hakkında" bundan daha fazlasını söylemiyorum.

"Şu kadınlar" bana artık Little Review'dan göndermedikleri için ben de sana gönderemiyorum. Rodker'e göndermesini söyleyeceğim, ayrıca N.Y. ofisine bir not göndermenin de faydası olur diye düşünüyorum.

Benim N.Y.'taki yayınevimden gelen ekteki not ilginç çekebilir. Eğer Pinker, Huebsch'ten almadıysa tabii. Bence Liverlight sana %15 verir. En azından bana o kadar veriyor. Ayrıca biraz avans da alabilirsin.

Ayrıca sansürlülükle ilgili cümlesi de dikkate değer.

svglr
E Pound

¹² Letters of James Joyce, I, ss. 130-132.

Ek¹³

10 Kasım 1919

*Boni, Liverlight Inc.,
105 W. 40th St., New York*

Sizden veya Joyce'tan "Ulysses" hakkında daha çok şey duymaktan mutluluk duyarız. The Little Review'da kitabın büyük bir kısmını okudum ve muhteşem bir eser olduğunu düşünüyorum.

Daktilonuz biraz kaymış gibi görünüyor. Önce "sansürlenmemiş bir baskı yapmayı" demişsiniz, ardından bir boşluk geliyor ve sonra da "düşünmeniz mümkün olur mu?" yazmışsınız. Tam olarak neyi kastettiniz? Biz sansürsüz baskılar yapmaktan çekinmiyoruz.

Sayın Pound, hep çok nazik oldunuz, gösterdiğiniz ilgiyi takdir ediyoruz ve önerinizi dikkate alacağız, sizi temin ederim.

En içten sevgiler
L. F.

* * *

Pound Eylül ayında Londra'ya döndü. Geçimini sağlayacak bir yol bulmakta zorlandı, çünkü Londra, hâlâ varlığını hissettiren zorlu savaştan sonra normal hayatına geri dönmeye çalışıyordu. *The New Age*'teki işine tekrar döndü. "The Regional" yazısı şöyle bitmişti: "Akıllı insanlar uzlaşmadığı sürece evrensel barış muhafaza edilemeyecektir." On bölüm hâlinde (13 Kasım 1919 – 18 Mart 1920) *The New Age*'te yayımlanan "The Revolt of Intelligent" [Akılın Başkaldırısı] Pound'un hâkim batı toplumunun istikametinden ilişkisini kesme manifestosu mahiyetindedir. Fakat bu tarz bir gazetecilik Pound'un ne karnını doyurdu ne de onu tatmin etti. Eliot ve Quinn'in çabalarıyla nihayet *The Dial*'ın Avrupa muhabiri oldu. Aynı zamanda John Middleton Murry'nin *Athenaeum* dergisinde

13 Sadece ikinci sayfa; Gordon N. Ray'in zimmetindedir.

işe başlamış ve orada 1920'nin sonbaharı boyunca drama eleştirileri yazmıştı. Kurduğu bu ilişkilerin verdiği güçle Paris ve İtalya'ya gitmeye parası yetiyordu. Mayıs ayında biraz tatil biraz *The Dial* için malzeme toplamak üzere biraz da Joyce'la görüşmek üzere tekrar Londra'dan ayrıldı. Ayrıldığında *Mauberley*'i baskıya hazır hâle getirmişti ve *Kanto* V, VI ve VII'nin muhtemelen 1915'te yazılmış taslaklarından bitirilmiş versiyonları ile "cehennem kantolarının" (XIV ve XV) taslakları da hazırdı. Fakat Aralık 1919'da babasına yazdığı bir mektupta "kanto 5, 6, 7 bitti, her biri bir öncekinden daha anlaşılabilir. Bu konuda ne yapacağımı bilmiyorum" (Yale'de) demişti. Dolayısıyla, umulmadık bir şekilde ama muhtemelen *Kanto* I-III güçlü bir metot ve forma sahip olmadığından, şiirler üzerinde çalışmayı bırakmıştı. *Kanto* VIII eski epik konu ve formlara duyulan nostalji duygusundan bahsetmektedir. Bir sonraki kantosu, uzun bir aralıktan sonra yazılmış ve *The Dial*'ın Mayıs 1922 sayısında yayımlanmış eski *Kanto* VIII, cesaret isteyen maceraların Homeros'a ait destanlarının geçmiş olmasına yakılan bir ağıtla açılır ve *Kanto* II'yi oluşturan bir dönüşümle devam eder. Bu nostalji ve kararsızlık Pound düşüncelerini 1922'de toparlayana kadar devam etti.

Joyce hâlâ Trieste'de acı çekiyordu. Ocak 1920'de Frank Budgen'e can sıkıntısından mahvolduğunu ve çevresinde Bloom hakkında konuşacak kimsesinin olmadığını yazmış... "Kahretsin! Bu olaylar ne zaman bir son bulacak?"¹⁴ Umudunu kesmek üzereyken, Bayan Weaver'a günler sonra, *Dublinliler* ile ilgili bir olaydan geçirdiği bir öfke nöbetinde *Portre*'nin "asıl' asıl" el yazmalarını yırtıp attığını anlattı. Ayrıca Bayan Weaver'ın kendini hayal kırıklığına uğrattığını ve Pound'un "Sirens" üzerine yaptığı eleştiriyi hatırlayarak, Bayan Weaver'ın kendisini en azından hâlâ bir yazar olarak görmesini teselli edici bulduğunu ve her oturup kalemi eline aldığı anda kendine (ve diğerlerine) bunu hatırlatmakta zorlandığını söyledi.¹⁵ Yaşadı-

14 *Letters of James Joyce*, I, sayfa 134.

15 *Letters of James Joyce*, I, sayfa 136.

ğı bu kendine acıma nöbetlerine rağmen Şubat'ın başlarında "Nausikaa" ve Mayıs'ta da "The Oxen of the Sun" bölümlerini bitirmeyi başardı ve ikisini de Londra'ya Pound'a gönderdi. Fakat Joyce bu şekilde devam edemeyeceğini düşünerek, kitabını bitirebileceği yeni bir çevre arayışına girdi. Bu arada Sirmione buluşma için hazırlanıyordu.

3 Mayıs 1920 [kartpostal]

*Şu anki adres
Alebro Pilsen-Manin,
Venedik.*

[el yazısıyla]

30 Mayıs'a kadar burada kalmalıyım. Ardından Trieste'ye geçeceğim- tabii o arada sen buraya gelmezsen. Venedik'te İtalyan Edebiyatı'nın ışığı parlıyor mu?

Svglr
E. Pound

8 Mayıs 1920

Pilsen-Manin, Venedik.

[el yazısıyla]

Sevgili Joyce: Kartın için teşekkür ederim. Venedik havası eşime fazla ağır geldi, bu yüzden ne orada yalnız başına bırakılacak ne de Trieste'ye seyahat edebilecek durumda; istemesem de elimden gelen en erken tarihte Lago di Garda'ya geçmeye çalışacağım.

Sirmione'den sana tekrar yazarım, kahrolası lüks oteller dışında bir yer açıksa orada bir ay kadar kalacağım.

Keşke yoldayken doğrudan Trieste'den gelseydim ama Venedik benim için bir istirahat yeri olduğundan bizi ayırıcı etkilere sahip olacağını hesaba katmadım.

Eğer “Ulysses” dışında bir şey yapıyorsan The Dial’a gönderirsen çok sevinirim. Pek umutlu olmasam da (L. R.’da olduğu gibi) delilikle uğraşmak yerine yeni bir *Citatem Dei*¹⁶ kurmaya çalışıyorum.

Dial bana (oturmuş ve nispeten daha pahalı bir dergi olarak) yasaklanmayı göze alamayacaklarını özellikle belirtti.

Dolayısıyla hiçbir şekilde “Ulysses” yayımlayamazlar ama benimki gibi çalışmalar isterlermiş dergilerinde, hep aynı hikâye.

L.R.’da olduğu kadar eğlenceli olmayacak ama sayfa başına Amerika’da ödendiğinden daha çok *live* veriyorlar.

Bu aşğılık sebepten ve *Mercure de France*’ı dünya edebiyatı hakkında söz sahibi tek yer olarak bırakmanın budalaca olmasından dolayı böyleyim!!!

Orada bir şeyler yazabilen İtalyanlar var mı? Hâlâ Milano’da Linati’yle¹⁷ görüşmek istiyorum. Keşke Sirmione ve Verona’da senin görme şansım olsaydı.

Dial, “kıtanın her yerinden katkı sağlayanlara” ihtiyaç duyduğunu düşünüyor.

Linati’den İtalya’daki modern edebiyat yokluğu üzerine birkaç not yazmasını isteyebilirim. / /

Sevgiler
Ezra Pound

16 Latince aslı “*Civitate Dei*”, yani “Tanrı’nın şehri” veya “tanrıların şehri” olan bu ifade Pound’un tercih ettiği hâliyle mektuplarda iki yerde “*Citatem Dei*” şeklinde geçmektedir. Ayrıca *De Civitate Dei* 5. yüzyılda Augustinus tarafından Latince yazılmış bir kitaptır. (ç.n.)

17 Carlo Linati, İtalyan yazar ve Joyce’un arkadaşı, *Sürgünler*’i (1920) ve *Ulysses*’in (1926) bir kısmını İtalyancaya çevirdi.

13 Mayıs 1920

*Hotel Eden, Sirmione,
Lago di Garda*

{el yazısıyla}

Sevgili Joyce: *Qui sono in casa mia.*¹⁸

Trieste’de maddi durumun nasıl bilmiyorum veya yolculuk yapabilecek kadar sağlığın yerinde mi ama burada benimle bir hafta geçirmeni çok isterim (konuğum olarak, kastettiğim bu).

Kaldığım yer tren yolculuğuna verilen paraya değiyor. – hem Catullus’u görmüş olacaksın, bu bile yeter.

Eliot’a da tatilini burada geçirmesi için ısrar ediyorum ama umarım sen de uzun süreli bir tereddüt yaşamazsın. Ayrıca senin burada olman ona haber zamanında ulaştığı sürece (T. S. Eliot, 18 Crawford Mansions, Crawford St. Londra. W. 1) onun gelmesi için de teşvik edici bir etmen olacaktır.

Postalar bu yarımadadan ne zaman ayrılıyor Tanrı bilir. Desenzano’ya botla 23 dakikada gidiliyor, üstelik doğrudan Milan-Venedik hattı kullanılarak. Eğer gelmeye karar verirsen ona birkaç satır yaz, bize bir hafta kazandırır = bu antrparantezdi tabii.

Hava, göl, zeytin ağaçları, yemeklerin genel durumu seni davet etmemde beni olduğumdan daha istekli hâle getiriyor - kesinlikle ne Venedik ne de Verona şu anki durumlarından dolayı davet etmeye değer görünmedi gözüme.

Açıkçası bulunduğum yerin, bu korkunç biçimdeki yazımı bağışlamana seni ikna edeceğini umut ediyorum.

Sevgiler,
Ezra Pound

Ne zaman geleceğini sen mutlaka yaz ama postaya güvenme. Benim mektubunu aldığımı haber vermemi beklemeden gel.

E P

Bu sefer gerçekten Haziran’ın 12-20’sine kadar buradayım.

18 İtalyanca, İşte benim evim. (ç.n.)

19 Mayıs 1920

*Hotel Eden, Sirmione,
Lago di Garda*

{*el yazısıyla*}

Sevgili Joyce: Gelmek istemene gerçekten çok sevindim. Tek başına yanında bir takım pijama ve bir diş fırçası taşıdığın bir yolcuğunun hiç kimseyi öldüreceğini sanmıyorum. Karı ve koca üç aylık bagajla yolculuğa çıkmak en kötüsü.

Tren, Trieste'den 17:35'te kalkıyor ve tahminen Desenzano'ya 2:46 gibi varıyor. Bu da muhtemelen buraya gelen 5:30 botunu yakalayıp 6:00 gibi burada olman demek oluyor. Sanırım sen de gece serinliğinde seyahat etmeyi tercih edersin.

Bana kalırsa burada geçirdiğin bir hafta, yolculuğuna değecek.

Trende 1. ve 2. sınıf var, ne olur ne olmaz sen 2. ile seyahat et =

Gençken Venedik-Paris arası 3. sınıfla çok sık seyahat ederdim - ama gençlik sonsuza dek sürmüyor.

Teknik bir hatadan ötürü seni kaçırmak istemiyorum – eğer kullandığın ifade “gelmeye çalışacağım” maliyetten kaynaklanan bir kararsızlıkta, hemen üstesinden gelebiliriz. Beni Milan'a rahatlıkla götürecek kadar param var, fakat bu sana Trieste'de sek ya da sulandırılmış bir içki olarak geri dönebilir.

Haziran'ın ilk haftası, ayın 8'i sana uyar mı, yoksa Trieste'den Cuma gecesi mi ayrılmayı tercih edersin – bilemiyorum belki zamanını gerekli bir şeyler için kullanmaya ihtiyacın vardır – ki umarım yoktur.

Eliot'a gelişinin artık imkânsız olmadığını hemen yazacağım.

Sanırım Haziran'ın 15'i ve 19'u arasında buradan ayrılıyorum ama Eliot bir iki hafta daha kalıp Mantua'da, Verona'da vakit geçirmek isteyebilir.

Linati'yi akşam yemeğiyle ayartıp bir gece bizle kalmaya ikna edebiliriz – tabii eğer onu görmek istersen. Milan'a botla falan 3 saat uzaklıkta.

=====

Eğer daktilo edilmedilerse “Oxen” bölümünün el yazmalarını yanında getirirsen iyi olur.

=The Dial “Ulysses”i asla yayımlamaz. The Dial asla eğlenceli bir yer olmayacak. =

Sen yine de Benco'ya¹⁹ onlara bir şeyler göndermesini söylersin (Tarr'ın incelemesi elime ulaştı- W.L.'ye ileteceğim.)

D[orothy]. büyük ölçüde iyileşti. Yarımadanın renk şemasını gösterme çabasını da ekte gönderiyorum.

Hiçbiri manzaranın gerçeğini göstermiyor. Gönderdiğim kart Roca dei Scaligeri'yi gösteriyor = Ayrıca zeytin ağaçlarını, kertenkeleleri (normal ve daha büyük olanlar, kayda değer büyüklükte 2 zümrüt yeşili kertenkele. Çitler boyunca bitkiler. =

tabiatla ilgili = söyleyebileceğim tek şey, suyun mavisinin çoğu zaman bir boya paletinde bulunan en mavi tonda olduğu. = Capri grotto'daki kadar olanını şimdiye kadar görmemiştim, suyun yüzeyi bir mercek görevi görüyor ve altın ışık yansıtıyor. =

Trieste'ye dönerken Venedik'te bir gece geçirmelisin. (böylelikle tren seferleri de daha uygun vakitlere denk gelir.)

19 Silvio Benco, Trieste'de çıkan *Il Piccolo della Sera*'nın editörü, Joyce burası için birkaç makale yazmıştı.

S. Marco görülmeye değer.

Ailene ve henüz tanışamadığıma üzüldüğüm yaman erkek kardeşine selamlar.

Svglr Ezra Pound

* * *

Haziran ayının ilk günlerinde Joyce, Sirmione'ye gitmek üzere Trieste'den ayrılmayı en az iki kere denedi – fakat başarısız oldu. Sonraki mektuplar, savaş sonrası İtalya'da meydana gelen aksaklıklara posta yoluyla bir çözüm bulma çabalarını göstermektedir. Bu mektuplar özellikle de Joyce'un meşhur karar verme ve değişiklik yapma eğilimi ile uğursuzluklar konusundaki endişelerini göstermektedir. Richard Ellmann, aşağıdaki mektubun tarihini 5 Haziran olarak vermektedir. Fakat 31 Mayıs daha muhtemel görünmektedir; en azından mektup 31 Mayıs'ta yaşananlarla ilgili başka bir mektuptan daha çok şey içermektedir. Joyce'un bahsettiği kaza 31 Mayıs günü sabah saat 1:35'te Malfacone'de meydana gelen kaza gibi görünmektedir; yataklı vagon personelinin yaptığı grev 31 Mayıs'ta başlamış, 1 Haziran'da sona ermiştir (Joyce'un *Il Piccolo della Sera* gazetesinden gönderdiği kupürler muhtemelen 31 Mayıs'a aitti; sabah gazetesi *Il Piccolo*'da grev haberi 1 Haziran günü 1. sayfada yer almıştı). Her durumda, burada Joyce'un mektubu 31 Mayıs tarihlidir çünkü ardından gelen Pound'un mektuplarına açıklık getirmektedir.

{31 Mayıs 1920}

Sanita, 2^{III}, Trieste

Sevgili Pound: Bu sabah 7:30'da tren istasyonuna gittim. Oraya vardığımda birkaç saat önce ayrılan yolcu treninin bir diğeriyle çarpıştığı ve dolayısıyla yolun kapalı olduğu söylendi. Şans eseri ben o trende değildim. Ayrıca grev nedeniyle 7:30 Trieste-Paris treninin de çalışmadığını söyle-

diler. T'den Desenzano'ya da iki tren kalkıyor: biri sabah 11:30'da kalkıp gecenin bir köründe oraya varıyor. Diğer de akşam 5'te kalkıp tüm gece yol alıp (veya sürünüp) ertesi günün sabahı saat 6'da varıyor. Bu trene binmek benim için imkânsız.

Benim niyetim İngiltere ve İrlanda'ya gittiğimde bu hat üzerinde seyahat etmek ama şu anda gitmek pek kârlı olmayacak. Sanırım 12 Haziran'dan sonra Londra'ya geçeceksin. Bu durumda orada görüşmeyi umut ediyorum. Sirmione'ye yaptığın nazik daveti kabul etmemin sebebi seninle görüşmek istememdi. Ama yine de senin için de masraflı olacaktı. Ayrıca ikinci sınıfta seyahat edersem benim için de öyle olacaktı. Gönderdiğim ikinci gazete kupürüyle demir yollarının şu anki hâlini görebilirsin.

Kuzeye seyahat etmemin nedenleri bunlar. Buradan uzakta uzun bir tatile ihtiyacım var (bununla *Ulysses*'i yazmayı bırakmayı kastetmiyorum tam tersine onu bitirmek için). Şehir hakkında hiçbir şey demeden (*De mortuis nil nisi bonum*²⁰) sadece buradaki yedi ayımın hiç iyi geçmediğini söyleyebilirim. On bir kişiyle birlikte bir apartman dairesinde yaşıyorum ve uygun zamanı ve huzuru elde edip o iki bölümü yazmak benim için çok zor oldu. İkinci sebep ise kıyafetler. Hiç kıyafetim yok ve yenilerini alamıyorum. Ailemin geri kalan üyeleri ise hâlâ İsviçre'den aldığımız mütevazı kıyafetlerle idare etmekteler. Ben oğlumun (bana iki numara büyük) botlarını ve artık giymediği bana omuzlardan dar gelen takımını giyiyorum, geri kalanlar ise ya erkek kardeşime ya da kayınbiraderime ait parçalar. Buradan hiçbir şey satın alamayacağım. Bana söylediklerine göre, bir takım elbisenin fiyatı 600-800 frank arasındaymış. Bir gömlek ise 35 frank. Şu anda ancak elimdekilerle yaşayabilirim, hepsi bu. Buraya geldiğimden beri belki toplamda 100 kelime bile sarf etmemişimdir. Zamanımın büyük bir çoğunluğu-

20 Latince, Ölünün arkasından yalnızca iyilikle konuşulur. (ç.n.)

nu iki yatağın üzerine yayılmış not kâğıdı yığınları arasında geçiriyorum. Evden 12:22'de çıkıyorum ve her gün aynı sokaklarda aynı mesafeyi kat ederek bir Daily Mail gazetesi satın alıyorum, onu da karım ve kardeşim okuduktan sonra geri getiriyoruz. Akşamları da aynı şeyleri yapıyorum. Bir keresinde kendimi bir tiyatro binasının içinde buldum. Bir keresinde de, buradaki Scuola Superiore'un hocalarından biri olarak toplu bir akşam yemeğine davet edilmiştim, ertesi gün ise İtalyan savaş fonuna 20.000 veya 10.000 ya da hatta 5000 lire bağışta bulunmam için teklifte bulunuldu. Kıyafet almam gerekiyor, dolayısıyla bunun için Dublin'e gitmem gerekiyor.

Üçüncü olarak, buraya geldiğimizden beri iki çocuğum da düzgün bir yatakta uyuyamadı. Sert sofalar üzerinde uzanıyorlar ve Temmuz-Eylül aylarında buranın iklimi oldukça zorlayıcı.

Dördüncü olarak, döviz kuru sürekli değişiyor. Pound (yani diğerini kastediyorum, İngiliz olanı, Amerikan olanı değil) 100 veya 90'da durduğunda ancak buradaki fiyatlarla başa çıkabiliyorum, çünkü elimdeki İngiliz parasıydı. Bugün pound 62'de ve (burada bir bankada kasiyer olan) kayınbiraderim belli ticari manevralardan veya insanların yüksek fiyatlarla alışveriş yapmayı reddetmesinden dolayı bunun giderek daha da düşeceğini söylüyor. Eğer 50'ye düşerse daha fazla çırpınamayıp suyun dibine batmaya başlayacağım. Eğer İsviçre'ye gidersem ne kendimi ne de ailemi orada tutabilirim; ayrıca ayrıldığım yerlere geri dönmekten de hoşlanmam. Buradaki fiyatlar 1914'te olduğunun 8 ile 10 katı kadar.

Burada dersler verebilirim (çoğu insan benden bunu yapmamı bekliyor) ama vermeyeceğim. Hükümetin şu anda üniversite seviyesine çıkardığı o okulda bir pozisyonum var. Aldığım maaş haftada 6 saat üzerinden saat başına 6 şilin. Fakat oradan istifa edeceğim çünkü hem zamanımı hem de sinirlerimi ziyan ediyor.

Burada bir daire bulamam. Bulabilmek için bir elinde depozito için 20,000 veya 30,000 liralik bir çek tutuyor olman gerekiyor.

Bu yüzden *Circe*'yi ve kitabın sonunu yazabilmek için üç ayımı İrlanda'da geçirmeyi düşünüyorum. Buraya Ekim ayında ailemle birlikte geri dönerim (tabii bu arada biri bize kalabileceğimiz bir apartman dairesi bulabilirse) veya kitabın sonunu yazmak için onlarsız dönerim.

Şu anki finansal durumum 25 Haziran'da alacağım (62£-10-0) ve eğer New York yayıncım avans verirse (25£) elime geçecek olandır. Sanıyorum ki bu 87£ bittiğinde 25 Eylül gelip de 62£ 10 şilin almak için epey bir zamanım olacak. Karım ve çocuklarım Galway'de kalabilirler. Ben de ya orada ya da Dublin'de kalabilirim. İrlanda'nın şu anda içinde bulunduğu huzursuz durum elbette oraya gitmemek için bir sebep arz ediyor. Başka sebepler de olabilir. Fakat bir İngiliz kıyı şehrine de gidemem, pahalıya patlar. Eğer kitabı bitirmeyi başarabilirsem ve Haziran'ın sonunda sen de Londra'daysan, ajansım ile görüşmek gibi birkaç şey yapabilirim. Bu planım hakkında ne düşünüyorsun? Evdeki mobilyaları satmam gerekse bile bu kitabı bitireceğim.

Umarım *The Oxen of the Sun* eline sağ salım ulaşmıştır ve Londra ve New York'a göndermişsindir. Bu sabah yanımda bir kopyasını daha getirecektim. En kötüsü de korkarım Linati biraz senin üzerine gelebilir. Ona dün acele posta servisiyle Sirmione'de olacağımı bildirdim ve görüşme planımızdan bahsettim!

Poesia'yı gördün mü yoksa sana göndereyim mi?

Umarım Bayan Pound hâlâ iyidir. Gelemiyor olmam gerçekten çok yazık oldu ama eğer planımı gerçekleştirebilirim belki bu şekilde daha iyi olur ve böylelikle daha rahat görüşebiliriz.

Bölüm eline sağ salim ulaşır ulaşmaz lütfen bana haber ver.

Esef ve iyi dileklerimle

Sevgiler
James Joyce

NOT: Bu oldukça şiirsel bir mektup. Lütfen ikinci el kıyafet talebinde bulunduğumu düşünme. Bu mektup akşam vakti, nehir suyu ritmik bir şekilde kıyıya vururken okunmalıdır.

2 Haziran 1920

*Hotel Eden, Sirmione,
Lago di Garda*

{*el yazısıyla*}

Sevgili Joyce: Ulysses'i aldığıma dair yolladığım telgrafi almışsındır. Saat 8: 00'e kadar akşam yemeğini beklettik ve seni yemeğe veya arkadaşım *lavatrice*le tanışmaya davet eden çok güzel bir karşılama konuşması hazırlamıştım.

O akşam ve tüm gece boyunca şiddetli bir fırtına vardı, 4:25'te Desenzano'nun üzerinde gök gürlemeleri patladı, ben de bunu Volkan Daedalus'un şatafatlı ve trampetler eşliğinde gelişine bağlamıştım.

KAHRETSİN

(tam da bu nidanın üzerine kapı açıldı ve hizmetçi solgun bir zarf getirdi. –Linati'den Sinyor J.J.'ye gelen bir not olduğunu düşündüm.)

Tanrım, sana ne yapmanı önerebilirim ki.

Bu otel buradaki en ucuz otel değil, 4 kişilik iki oda için 70 lire istiyorlar, ücret belki biraz daha düşebilir.

Veya Splendido ya da Catullo'da daha uygun kalacak yerler bulabilirsin.

Buraya geldiğinde sana 1000 [lire] vereceğimi söylememin bir yararı olur mu. Şu anda buraya olan yolcuğunu tamamla, İrlanda'ya daha sonra gidersin.

Bu tarihten 25 Haziran'a kadar tüm aileni buraya nasıl davet ederim bilmiyorum.

Ama eğer sizi kaba bir şekilde buraya gelmenizi emretsem bir etkisi olur mu, tanrı aşkına resmiyeti bir kenara bırakalım.

== ==

Kaldığın 10 günün sonunda faturayı ödersen itibar kazanırsın ve 62£luk ödemeni alana kadar burada kalabilirsin – oradan da parayı havale ederek Brescia'ya geçebilirsin.

Ben (telgrafımda dediğimin aksine) ayın [*üzeri çizilmiş*: 12'sine veya] 14'üne kadar bekleyebilirim =

Her hâlükârda burada Trieste'de olduğundan daha rahat edersin ve görüştüğümüzde de Paris'e ve İrlanda'ya mı gideceğine yoksa bir süreliğine burada mı kalacağına karar verimiz.

Bunu hemen postaya vermem gerekiyor.

Geçen yıl en ucuz yer Fransa'ydı.

Londra'da da geçimini sağlayabilirsin. Athenaeum seni aralarında görmekten mutluluk duyacaktır.²¹

21 Joyce bu mektubun arkasına bir mani yazmıştı, bk. sayfa 268-269.

2 Haziran 1920

Hotel Eden, Sirmione

{*el yazısıyla*}

Sevgili Joyce: Devam etmek gerekirse ve (J.Q.'in de söylediği gibi) mektup hızlı koşuyla 100 yardlık mesafeyi, yağmur eşliğinde aşarak gemi kaptanı Angelo Emo'ya ulaştırıldı.

Düşünebildiğim en iyi plan, eğer İrlanda'ya gidersen veya gittiğinde şu anki “mevkiine” yakın bir yerde tatil yapmayı seçmen.

Bunu İrlanda'ya olan yolculuğunun ilk aşaması olarak kabul edersek – buraya ailenle birlikte gelmelisin.

Ben kampanya fonuna 1000 lire katkı sağlamaktan mutluluk duyarım ama işin geri kalanıyla daha fazla ilgilenemem. Yine de bu 62£'un gelene kadar yarımada kurmayla çalıştığın itibara bir katkı sağlayacaktır.

Ondan sonra da İrlanda'ya mı gideceğine yoksa bir İtalya tatili mi yapacağına karar verirsin.

Ayın 14'ünden sonra burada kalmam çok zor.

Aldington eskiden Sirmione'de bu otelden daha kalitesiz yerlerde rahatça kalırdı. – her hâlükârda 1.000 lire ise buranın iki haftalık masrafını çok rahat karşılayacaktır. Sonrasında Fransa ve Britanya adalarının nispeten daha ucuz olduğunu ve diğer konuları ben Paris'teyken konuşuruz.

Ardından eğer buradan alamazsan 62£'unu doğrudan Brescia'ya göndertirsin.

Okulda hocalık yaparak ne kadar kazanabilirsin, bilmiyorum.

Sadece sahip olduğun ün ile hayatını sürdürüyor olabilmen lazımdı – Tanrım, diğer insanlar nasıl yaşıyor hiç anlayamıyorum.

Ben yaşayabiliyorum fakat henüz çoluk çocuğa karışmadım ve dört kişilik bir aile için nasıl hesaplama yapacağını kestiremiyorum.

Hâla Athenaeum ve Dial'ın sana yemek ve barınma sağlayabileceğini düşünüyorum, en azından Trieste'deki işinden daha az enerji harcarsın. [*ekleme*: zevklerinin ne olduğunu ve nelerin sinirlerine dokunduğunu bilmiyorum – yüz yüze görüşene kadar da sana bir rota belirleyemeyeceğim.]

Yeni kıyafetlere özellikle Sirmione'de hiç gerek yok.

Gelişinle 25 Haziran arasındaki tarihlerde arzu ettiğim gibi tüm masraflarını karşılayamayacağım; Genoa üzerine lanet olası bir yazım var ve onu nasıl ve ne zaman nakde çevirebilirim Tanrı bilir.

Milan'a geç gitmeyi göze alabilirim fakat oradan Paris'e gitmek için elimde bilet parası olmamasını asla.

Ayrıca Trieste'deki yemek masrafların şimdiyle 62£'un varışı arasında bir şeye mal olurdu.

Senden bir haber alana kadar daha fazla alternatif önerisinde bulunmayacağım.

Eğer bu öneri senin için belli sebeplerle kabul edilemez bir şeyse bana telgrafla haber ver ve ben de mektubunun geri kalanına sitem etmeye devam edeyim.

En azından buraya gelmen, Londra'ya olan yolculuğunu büyük ölçüde rahatlatacaktır.

Eğer İrlanda'ya gidersen yol üzerinde Paris'te görüşürüz.

Ama burada birlikte huzur içinde bir hafta geçirmeyi tercih ederim.

Daha sonra

DİKKAT. Albergo de la Pace'de 2 oda buldum, temiz görünüyor, mutfak hoş kokuyor. Sahibi eski dostum Menegatti'nin bir arkadaşı. Gecesine 14 lire istiyor, yani dördünüze gecesi 56 lire olacak. Bir dahaki sefere geldiğimde burayı ben de denemeyi düşünüyorum.

Orası için bu fiyat gayet makul görünüyor.

*Cafe latte., mezzo giorno. Suppa ve paste, piatto carne con legume, frutta ve formaggio.*²² – akşamları da aynısı. Odalar bizim buradakilerden daha büyük & bahçe ve göl manzarası da var.

*tutto compreso, no dieci percento servizio in su.*²³

Sen bir an önce gelmeye bak. Kuzeye gitmeden önce elindekileri görmek istiyorum.

Telgraf çek, hemen Pace'deki odaları tutayım; odaların dolu olması pek olası değil ama yine de en iyi odaları tutsak iyi olur.

Sanırım Verona'da Londra'da olduğundan daha hesaplı bir şekilde kıyafet satın alabilirsin. Oradan bir zamanlar bir palto almıştım ve çelik gibi çıktı. Her neyse, bu ayrıntıları geldiğinde konuşmak üzere şimdilik bırakıyorum.

Svglr
Ezra Pound

22 İtalyanca, öğlen, yemek & makarna, sebze et, meyve & peynir. (ç.n.)

23 İtalyanca, hepsi dâhil, yüzde onluk servis ücreti yok. (ç.n.)

Buranın havası çocuklara iyi gelecektir, yanlarında eskisi gibi onlara bakabilecek biri olacak.

=====

Gönderdiğin bölüm hakkında. İçinden bir parça kaybolmuş gibi görünüyor, tam anlayamadım.

Londra'da elime geçti ve Nausika (?) Bloom'u denizin dalgaları ve güzel bacaklı bayanlar aracılığıyla gönderdim.

Ayrıca seninle konuşunca anladım, bölümünün dokundurmaları bana ulaşana kadar hatalı olduğumu anlamamıştım.

Feast in House of Horne'un²⁴ bir kopyasını Little Review'a yolladım. Diğer kopyayı emniyet için Paris'e götürmek daha iyi olacak sanırım, çünkü Egoist basmayacak ve 3, 4 günlük bir fark çok da önemli değil.

Kayınvalidem, ben ayrıldığımdan beri senden başka paket gelmediğini söyledi.-

Gönderdiğin bölümlerin bir başlığı ya da numarası olmadığı için bölümü doğru ismiyle anmak biraz zor oluyor.

Londra'daki son on günüm boyunca, her an her şey olabilir havasında geçti; son 24 saatte bir taslak daha alıp gerekli yere yollayabilirdim.

Ama artık bu imkânsız görünüyor.

[*üzeri çizilmiş*: Ben daha önce] Bu tarz şeyler [*ekleme*: hiç hü-yum değildir] ama insan yaşı ilerledikçe budalalaşabiliyor.

=====

Paris eminim çok uygun olacak. Eğer olur da Elysée dolu

24 Hastanede yatmak, "Oxen of the Sun."

olursa (hiç sanmıyorum ama) yakında bir yerde kalacak yer bulurum.

Londra'da tekrar görüşebiliriz, fakat kalacak yer orada o kadar rahatlıkla bulunamayabilir. Ama eğer bana tercihlerini söylersen bir yer elbette bulurum.

Yine de sen Paris üzerinden git ve oraya vardığında bir iki gecelik bir dinlenmeyle kendine gelirsin.

Sesini veya bir kısmını geri kazanmış olmana sevindim. Bende karga gibi bir ses olduğu için neyse ki Amerikan marşını her dizede dört kere detone olmadan söyleyemiyorum, o yüzden bir kuş gibi şakımdan başka hiçbir karın ağrısıyla ilgilenmemem gerekirdi - che peccato²⁵

ve eminim edebiyat için de çok büyük bir kayıp olurdu. Hatta şöyle söylemek abartılı olurdu:

Beyhude bir hiddetle
Bay P. geçirdi tatilini
Ziyaretinin asıl amacı
Bu İtalyan şehirlere
Engellendi istasyonda bir kazayla.

Doğruyu söylemek gerekirse, tatilimi New Age²⁶ için 12 tane makale yazmaya çalışarak kendim mahvettim – toplamda 96 sayfaya bir şeyler karalayıp durdum. Tanrı bana akıl fikir versin.

25 İtalyanca, çok yazık (ç.n.)

26 "Indiscretions, or Une revue de deux mondes [Gevezelikler ya da İki Dünyanın Bir İncelemesi]," on iki bölüm, *The New Age*, Mayıs-Ağustos 1920. Ailesi ve sosyal Amerikan tarihi üzerine bu makaleler Pound'un Avrupa'daki bir Amerikalı olarak kendi hakkındaki daha geniş bir perspektif arayışını göstermektedir.

Sana son yazdığım şiirin²⁷ en son hâllerini gösterecektim, ama sen Paris veya Londra'ya gidene kadar değiştireceğimi sanmıyorum, ayrıca Trieste'de zaten yanında yeterince basılı materyal vardı.

Dün Convegno editöründen bir haber geldi. Onunla da görüşeceğim, muhtemelen Milan'da, ona Portre'yi çevirmesini söyleyeceğim.

Lewis'in inceleme yazısını Eliot'a gönderdim; zamanı geldiğinde W. L.'in eline geçer.

Eşine ve çocuklarına selamlar. Giorgio'nun Fransız Babil'indeki alt sınıf kervansaray damak tadını teftiş edip ona yetişmeyi çok istiyorum.

=====

Senin "Dial ve Ath.'ye sunacağın bir şeyin olmaması" değil konu. Tanrı aşkına modern İngiliz tiyatrosuna olan genel antipatimden başka ben Ath.'ye ne sundum, bana söyler misin?

Önemli olan bu tarz bir işin seni ne kadar sıkacağı ve seni ne kadar kendi işinden alıkoyacağı.

Ben Gautier'in cevherine tutunuyorum, yıllarca hiç saçmalamadan gazetecilik yapabildiği düşüncesiyle kendimi avutuyorum.

*A bientot*²⁸, *speriamo*.²⁹

svglr
E. P.

* * *

27 Muhtemelen, *Hugh Selwyn Mauberley*, Londra: The Ovid Press, 1920.

28 Fransızca, görüşürüz (ç.n.)

29 İtalyanca, umarım (ç.n.)

Bu noktada anlaşmalar kafa karıştırıcı bir hâl aldı. Pound; yazı yazıyor, ara veriyor, Catullus'un ticaret odasının tek kişilik üyesi gibi ayarlamalar yapmak için otellere koşturuyor ve daha ilkinin mürekkebi kurumadan ikinci mektubunu yazıyor, çelişen birçok amaca hizmet ediyordu. Bu arada Joyce, 3 Haziran Perşembe günü Nora'ya, Trieste ve Venedik arasında bulunan Portogruaro tren istasyonundan yolladığı kartpostalında Pound'un kararlılığına karşılık bir kararsızlık yaşıyordu: "*Cuma* gecesine iki bilet al ve ben dönmüş olsam da olmasam da git. Cuma günü varırsam görüşürüz." Fakat sonradan "*Vazgeçtim*, ben tekrar yazana kadar bekle," demişti (mektup Cornell'de)³⁰. Görünüşe göre tren istasyonu kazadan temizlendikten ve grev bittikten sonra yola koyulmuştu fakat Sirmione'ye ne zaman varacağıyla, ne kadar kalacağıyla - veya hatta yolun yarısını gitmiş olmasına rağmen yola devam edip etmeyeceğiyle ilgili net bir fikri yoktu. Muhtemelen (gök gürültüsünden korkması ve yolculuk etmekten nefret etmesi yüzünden) geri döndü. Trieste'ye geri döndükten sonra, Pound'a 2 Haziran tarihli mektubuna da cevap veren bir mektup yazarak, *Ulysses*'i yazma aşamasında hiçbir şeyin araya girmemesini ve para kazanmak için makale yazmanın onun için imkânsız olduğunu tekrarlayarak, Pound'a yaptığı Trieste davetini de yineledi, çünkü sonraki mektupta Pound'un neredeyse Trieste'ye gideceği görülüyor. Bu kafa karışıklığına en güzel sonu Joyce'un tekrar fikir değiştirmesi getiriyor. Bayan Weaver'a 12 Haziranda şöyle yazıyor:

Bay Pound Sirmione'den acilen bana bir mektup gönderince, gök gürültüsünden korkmama ve yolculuk etmekten nefret etmeme rağmen oğlumu bir yıldırımsavar olarak yanıma alarak oraya gittim.³¹

Pound Joyce'a aşağıdaki mektubu yazarken Joyce da yoldaydı.

³⁰ *Letters of James Joyce*, II, s. 467.

³¹ *Letters of James Joyce*, II, s. 142.

7-8 Haziran 1920

Sirmio

{el yazısıyla}

Sevgili Joyce:

I. Anlaşma noktası:

Ulysses'in bitmesini engelleyecek veya adı geçen eserin ve TelemaX, Atreidae veya diğer bölümlerinin bitmesini kolaylaştırmak dışında hiçbir şey yapılamaz.

Kitaptan parçaları çantama atıp St. Augustine'nin meclisinin yolunu tuttum: *In coitu sapientia, in belneo consolatio*.³²

Sıcak sülfürde 40 dakika geçirdikten sonra (40 C) – Regie Therme'nin doktorunun tavsiye ettiğinden 10 dakika daha fazla, bu akşam Trieste'ye gelmenin tam bir aptallık olacağını düşündüm. Özellikle de Woodwardlardan biri ayın 10'unda Milan'daki birleşmeyi etkilemeye çalışacağını ve eğer bu sene de ABD'ye gitmezsem on yıldır görüşmemiş olacağımızı söyledi.

15 Hazirandan en az Temmuzun ortasına kadar Paris'te olmam gerekiyor. Diyorum ki, İrlanda'ya Paris üzerinden gitmek zorunda olduğundan (Brüksel hattı çalışmıyor) bırak da seni Paris'te birkaç gün misafir edeyim.

Temmuzun başında geleceğini varsayarsak o vakitler ben de

Hotel de l'Elyseé

3 rue de Beaune'de

olacağım. Her hâlükârda bu benim bir sonraki posta adresim olacak. Eğer söylemen gereken acil bir şey varsa Linati'yle ilet, onunla Perşembe günü (ayın 10'u) görüşeceğim.

32 "In coitus wisdom, in the bath consolation" "Cinsî münasebette akıl, banyoda teselli". Pound ilk kısmı Kantolar'da "in coitu inluminatio" şeklinde kullanmıştır.

Genoa taslağını bitirmek için biraz Milan'da kalacağım, muhtemelen Salıya kadar (14'ü) kalırım.

Bence, Dial işi de devam ederken, Paris'te sana yararı dokunabilecek birkaç kişiyle de görüşmeliyim, ki bu birleşmeye değen bir şeyler olsun.

Portre'nin Fransızcaya tercüme edilmesi lazım. Kimin buna gücü yeter, Tanrı bilir, ama olsun!

Dublinliler'i tercüme ettirmekle işe başlayabiliriz. Ulysses'in ise çevrilmesi mümkün değil, hele de orijinalinden. Veya Paris'tekinden daha zeki birine yaptırılabilir.

Burada görüşmektense hepimizin Paris'te toplanması daha önemli ve mantıklı.

Benim fikrim hâlâ aynı; benim önerim düşüncelerin ve rahatın için endişe etmektense yanında aileni de buraya getirmen.

Bunu benim ve milletimin sahip olduğu bir lanet olarak görebilirsin ama biz hiç bir şey yapmamaktansa bir an önce harekete geçerek ancak işlerin yoluna koyulabileceğini düşünürüz.

=====

Seni yaşamak istemediğin bir yerde yaşamaya zorlamaktan Tanrı beni korusun ama sondan bir önceki mektubunda Trieste'nin kötü bir yer olduğunu düşündüğünü anladım.

Eğer 6 saat ders veriyorsan, 6 saat X 3 şilin = yıllık 50£ demek oluyor. Eğer serbest gelirin 250£ ise ve eğer ? ? ? 300£ ile geçinebiliyorsan, istemediğin müddetçe öğretmenlik yapman için bir sebep göremiyorum.

İki miktar arasındaki küçük fark ise eserlerini beğenen ve yazmaya devam etmeni isteyen onlarca insandan kolayca temin edilebilir.

Geçmişte insanların bana öykü yazarak para kazanmamı önerdiğini hatırlıyorum. Senin için de belki “makale” yazmak aynı derecede imkânsız bir durumdur.

Ayrıca öğretmenlik yapmak dışında ortaya çıkarılan herhangi bir yan ürün öğretmenlikten daha çok enerji harcamana sebep olur.

Bu konu ancak konuşarak halledilebilir.

Söylemeye çalıştığım tek şey şu; kendini işin yüzünden Trieste’ye bağlı görmene gerek olmadığını düşünüyorum, TABİİ oradan bıktıysan ve kendini oradan çekip çıkarmak istiyorsan.

Bu durumun eserin üzerindeki etkisi veya etkisizliği oldukça tatmin ediciydi.

Önemli olan ise senin sevdiğin veya aralarında en az nefret ettiğin şeyi yapman ve bunun kalemini mümkün olan en az şekilde engellemesi.

Diğer Konular.

Kitapları elbette Londra’ya bana gönderebilirsin ama kafasız oda hizmetçisinin olduğu yere değil de, şuraya;

12 Brunswick Gdns. W.8.

{*mektup burada kesiliyor*}

* * *

Ve ardından, Joyce beklenmedik bir şekilde çıkageldi. Pound’un mektubu bu sahneyi anlatmaktadır. İnsan, tam da Pound’un mektup yazdığı esnada Joyce’un umulmadık bir şekilde içeri girdiğini hayal etmek istese de sahne *neredeyse* onun kadar melodram tarzında gerçekleşti. Pound, Nora’dan birden, Joyce’un yolda olduğunu ve geliş zamanını belirttiği bir telgraf aldı. Pound onu karşılamak üzere

Desenzano'ya gitti.

Nerdeyse 7 yıllık mektuplaşmanın ardından, sonunda iki yazar karşılaşmıştı, bunda Pound'un zapt edilemez ısrarının payı büyüktü. Pound, Joyce'un Zürih'te isimsiz bir bağışçıdan aldığı ilk ödenegin kaynağını sordu. "Desenzano'da bir araya gelmemizden bir dakika sonra, gece vakti şehrin bir ucundan diğer ucuna geçerken, bana 'O zaman John Quinn miydi?' diye sordu. Ben de tiz bir sesle 'Kim?' diye haykırdım, sesim Milan'dan duyulmuş olabilir," diye yazdı Joyce daha sonra Harriet Weaver'a.³³ *The Dial* ve talep ettiği Avrupa'dan katkı sağlayacak yazarlar hakkında konuştular; Pound Linati'ye *The Dial*'ın İtalyan yazarlar hakkındaki makalede ne görmek istediklerini açıkladığı bir mektup gönderdi ve Joyce da bu mektubun sonuna bir not ilaştırdı (Yale'de).³⁴ Joyce, Pound'un "sağı solu belli olmayan büyük bir elektrik demeti" "coşkunluk, gusto ve yardımdan oluşan bir mucize" olduğunu düşünmüş fakat "ilk görüşmelerinden sonra Pound'un hayal kırıklığına uğrayarak onun umutsuz bir burjuva olduğunu düşündüğünden"³⁵ şüphelenmişti. Sonra da Pound, Joyce'un bu düşüncelerini desteklercesine 19 Haziran'da Paris'ten Quinn'e şöyle yazmıştı:

Joyce sonunda Sirmione'ye geldi; Trieste'ye geri dönecek mi henüz bilmiyorum. Milan'a vardıktan yarım saat sonra grev başladı ve trenler 12'sindeki grevde oldukları yerde durdular.

Joyce – hırçın İrlandalı kabuğunun altında oldukça hoş biri, gerçek kişinin *Oda Müziği*'nin yazarı olduğu izlenimine kapıldım, hassas olanın. Geri kalanı ise sırf deha; gerçekliğin tabiattan kayda alınmış hâli, ilk şürlerin o ince tabiatı görülüyor. Yeats'i de geçen bir yoğunlaşma ve öğrenmesi var

33 1 Şubat 1927, Ellmann, *James Joyce*, s. 673.

34 *Letters of James Joyce*, II, ss. 469-471.

35 Gorman, *James Joyce*, s. 272.

– Yeats şimdiye kadar *Ulysses*’in yoğunluğunu gerektiren bir işe kalkışmadı.

Ayrıca çok yorgun ama düşündüğümden daha güçlü bir bünyesi var ve görebildiğim kadarıyla geçirdiği göz ameliyatından iyi toparlanmış.

Daha sonra buraya gelecek; birçok sebebi var ama Trieste’den ayrılmak için yeterliler.

Ayrıca, elbette, bir keçi kadar veya bir İrlandalı kadar inatçı ama bu tavrını *anlamsız* bulduğumu söyleyemem. Tanrıya şükür ki işini bilecek ve ona yapışacak kadar inatçı.

Ailesiyle ilgili yaptığı düzenlemeler vs. onu dinlediğin zaman hepsi anlam kazanıyor.

Hem de para kazanmak uğruna boş boş makaleler yazmayı reddederek şu anki işini bölmeyi istememekte sonuna kadar haklı. Böylelikle sonucun daha iyi olacağına eminim, en azından pratik olarak düşünüldüğünde. Ayrıca Trieste’den ayrılması da iyi olacak, en azından şimdilik. Hem iklim hem de diğer hususlar bakımından.

Dublin’deki acayıplikleri anlattığı ilk hikâyelerde, insanların hikâyelerdeki kederli yüzleri hep görmezden geldiğini düşünmüşümdür; çünkü “şiddet içeren” ifadeleri çoğunlukla öyleydi.

Bir sonraki eseri doğrudan *Dial’a* gidecek ama *Ulysses*’ten sonra biraz dirlense iyi olur.

* * *

Joyce iki gün orada kaldı; içinde bulunduğu durumları ve amacını etrafıca anlattı ve Joyce’un Pound’un peşinden Paris’e gideceği kararlaştırıldı. Joyce bu görüşmelerinin anısına Pound’un 2 Haziran tarihli ikinci mektubunda yazdığı maniye cevap olarak aynı tarihli ilk mektubun arkasına bir mani yazdı:

Bir şair bir zamanlar dalgalı Sermione'de
 Yiyerek harnup ve bal, yaşadı huzur içinde,
 Ta ki bir piç kurusu onu
 Bıraktı kum üstünde kupkuru
 Kıyafetsiz, pabuçsuz, zamansız, sessiz veya
 parasız hem de³⁶

Joyce, ailesini almak üzere Trieste'ye geri döndü. Ardından Joyce ailesi 4 Temmuz 1920'de Paris'e gitmek üzere yola çıktı.

36 Joyce manisini hem klasik forma hem de realizme dikkat ederek oluşturmuştur:

Bir [üzeri çizilmiş: münzevi] şair bir zamanlar [ekleme: dalgalı] Sermione'de
 [üzeri çizilmiş: Harnup temiz hava ve yaban balıyla]
 [üzeri çizilmiş: Beslenerek] Yiyerek harnup ve bal, yaşadı huzur içinde,
 [üzeri çizilmiş: Fakat] Ta ki bir piç kurusu onu
 [üzeri çizilmiş: Fakat] Bıraktı kum üstünde kupkuru
 [üzeri çizilmiş: Zamansız] Kıyafetsiz, pabuçsuz, [ekleme: zamansız], sessiz
 [üzeri çizilmiş: ve] veya parasız hem de

1920-1924

Joyce ailesi, 9 Temmuz'da nihayet Paris'e vardığında, Pound yerleşmelerine yardım etmek için oradaydı. Joyce'un en acil ihtiyacı para, kalacak bir yer ve 1914'te yazmaya başladığı kitabını bitirebileceği bir özgürlüktü. Hatta en çok da Paris'teki edebiyat dünyasından ahbablıklara ihtiyaç duyuyordu - ona ve eserlerine tanınırlık kazandıracak ve ona gerçekten destek olacak ahbablıklar. Paris'e taşınmayı düşünen Pound, son bir kez Londra'ya gidip şansını denemeden önce, Joyce'u kendi kaldığı pansiyonun yakınında bir apartman dairesine yerleştirdi. Ardından Pound Joyce'u himayesine aldı ve birlikte turlamaya çıktılar. Pound, *Portre*'nin kopyalarını ve basında yer almış verim getiren haberlerini Joyce'un esrarengiz kişiliğinin bir nişanesi olarak nüfuzlu kişilerin ellerine bıraktı. *Portre*'yi tercüme etmesi için Jenny Serruys seçilse de, daha sonradan kendisi böyle zor bir görevin altından kalkamayacağına karar vermiş. Joyce'a yardım edilmeli, diyerek Pound ısrar etti:

Chère et Délicieuse,¹ evet, biliyorum o çok büyük bir yazar; hatta James (Henry) ve Hardy'den beri sahip olduğumuz en iyi nesir yazarı.

Ama yine de, Tanrı aşkına, büyük cüsseli oğluna yatacağı bir yatak ve döşek alabilmesine (mümkünse) yardımcı ol.

1 Fransızca, canım benim. (ç.n.)

Vize peşinden koştığımız bu cehennem gibi günün ardından bu dua -ve ayrıca ben de saygıdeğer bir yazar olarak rica ediyorum- bir çarşaf ve tekerlekli yatak için J.J.'un kendi hataları ve heba olmuş gençliği yüzünden geri çevrilmemeli. İyi dileklerimle,

E.P.²

Bayan Serruys en azından sırık Giorgio için portatif bir yatak buldu ve deneysel oyunları başarılı bir şekilde sahneye koyan A.F. Lugné-Poë'yu, *Sürgünler*'in tercüme edilmiş hâlini Theatre de l'Oeuvre'da sahnelemeyi düşünmeye ikna etti. *Portre* içinse, Pound, Madam Ludmilla Bloch-Savitsky'yi tercüme etmek üzere olduğu kitabı kenara bırakmaya ikna etti: "Joyce'un kitabını tercüme etmek zorundasın, hem de hemen. Bugünün dünya edebiyatında hiçbir şey yok, geçmişin edebiyatında da öyle, her şey bu kitapta var"³ (*Portre* 1924'te *Dedalus* adıyla basıldı). Ayrıca Madam Bloch Savitsky apartman dairesini temmuzun ortasından ağustosun sonuna kadar Joyce ailesine verdi. Pound *himaye* ettiği Joyce'u editör ve yayıncılarla irtibata geçirebilecek insanlarla tanıştırdı. En önemli tanışma 11 Temmuz günü, Pound Joyce'u Andre Spire'nin akşam toplantısına götürdüğünde gerçekleşti. Orada Joyce, sonradan *Ulysses*'i yayımlayacak olan Sylvia Beach ile tanıştı.

Paris'teyken ve Londra'ya döndükten sonra, Pound elinde ne kadar para varsa Joyce'un önüne serdi ve geçmişte de yaptığı gibi onun tüm savurgan hareket ve planlarının sonuçlarını kendi üstlendi. Joyce şakayla karışık olarak Stanislaus'a 25 Temmuz'da şöyle yazdı: "Pound, Marlborough Düşesinin Bayan M[cCormick]'in ayrıldığı pozisyona başvurmasını istedi ama kadının babası yaşlı W K Vanderbilt daha evvelsi gün yanımızdaki sokakta ölü-

2 *Letters of James Joyce*, III, s. 9.

3 Ludmilla Savitsky, "Dedalus in France [Dedalus Fransa'da]," in Joyce, *Dedalus*, Paris, 1943, s. 7 (Ellmann, *James Joyce*, s. 558).

verdi, bence çok düşüncesizce bir hareket” (Cornell’de)⁴. Pound, Joyce’u Pound’un hayranlarından biri olan Belçikalı sanat eleştirmeni Fritz Vanderpyl’le görüşmeye gönderdi ve Joyce bir miktar para elde etti. Pound, Londra’ya kendi işlerini halletmek için döndüğünde, Joyce’un çalıştığı ajansları harekete geçirerek kraliyet ailesinden ödeme talep etmelerini söyledi. Pound “Bay Box ve Cox”⁵ ile görüşüp kraliyetten bir çek kopardıktan sonra, Pinker göndermişti, Joyce Pound’a 31 Temmuz tarihli mektubunda İngiltere ve Amerika’da bir seri basın duyurusunun yayımlanmasını teklif etti: “Joyce büyük bir ganimet elde etti. Dakik Pinker çaresiz Dedalus’u kurtardı. Yoksul şaire bir deste Yeşilsırt⁶.”⁷ Joyce, John Quinn’in *Ulysses*’in el yazmaları için 200\$ gönderdiğini hesapladı ve üçüncü bir bağış ise Pound’un çabaları sayesinde Bayan Weaver’dan gelecekti, fakat Pound’un işin arkasında olduğuna dair yeterli delil yoktur.

Bir yandan Pound da *Ulysses*’in bir baskısı için karmaşık görüşmeler yapıyordu. Bayan Weaver ve Huebsch kitabı basmayı düşünüyorlardı fakat matbaaların kapatılma korkusundan dolayı basmayı reddetmelerinden dolayı zorluk yaşıyorlardı. Quinn, ya Huebsch ya da Pound’un kitaba ilgisini çektiği Boni & Liverlight tarafından basılmak üzere özel bir baskı yapılmasını önerdi. John Rodker bunun yapılmasını, inatçı basımevleri atlanarak kitabın Fransa’da *The Egoist* adı altında basılarak Manş dağıtımının yapılmasını teklif etti. Pound’un baskısıyla Rodkerlar Joyce’u ziyaret ederek bu konu hakkında konuşurken aynı zamanda karnı aç bir aileyi gayet ihtiyaç duydukları bir akşam yemeğine davet ederek onlara biraz

4 *Letters of James Joyce*, III, s. 10.

5 Bay Box ve Cox ile Pinker kastedilmektedir. F. Burnand ve Sör Arthur Sullivan tarafından 1867’de yazılan operetin adıdır.

6 Greenback: ABD iç savaş yılları sırasında kullanılan para çeşidi. Yeşilsırt adını almasının sebebi kâğıdın yalnızca tek yüzünün basılı olmasıdır. (ç.n.)

7 *Letters of James Joyce*, III, s. 12.

da olsa kuvvet sağlamış oldular. Pound ayrıca, yıllardır konuştukları hâlde bir türlü tanışmaya fırsatları olmayan, T. S. Eliot ve Wyndham Lewis'i de Joyce'la tanışmaya gönderdi. Eliot ve Lewis, Manş Denizi boyunca yanlarında kahverengi bir kâğıda dikkatlice sarılmış ve özene bezene birçok düğümle bağlanmış bir paket taşıdılar. Joyce bu beklenen hazineyi herkesin huzurunda açtığında, içinde ikinci el kıyafetlerin ve kullanılmış fakat hâlâ iş gören bir çift kahverengi ayakkabının olduğu ortaya çıktı.⁸ (Pound, Sirmione'deyken Joyce'un ona gönderdiği şikâyet envanterini unutmamıştı.) Neticede Pound Joyce'un Paris'e yeni geldiği ve henüz bir düzen kurmadığı günlerde yaşadığı zorluklar konusunda ona yardımcı olan sponsoru ve ona bakan kişiydi. Joyce'un Bayan Weaver'a 12 Temmuz tarihli mektubunda şöyle bir yorumda bulunmuştu: "Umarım tüm bunlar faydalı bir şekilde sonuçlanır. Her şey Bay Pound'un enerjisi sayesinde gerçekleşiyor."⁹

Pound Londra'dayken, John Middleton'ın *Anthemaeum*'undaki drama eleştirmenliği işini geri kazanmaya çalıştı; henüz Londra'dan ayrılmayı düşünmüyordu fakat *Anthemaeum* işi suya düşünce "derinlere kök salmış kil tepeciğinden" temelli şekilde ayrılmayı düşünmeye başladı. Paris'e sıcak bakmaya başladı fakat Birleşik Devletler'e dönme fikri de onu eğlendiriyordu. Londra'dan yolladığı ilk not, sansür ofisinin mektuplarına ilıştirdiklerine ve şifreli ifadelerle olan tavrı ve Pound'un mektuplarında sık sık kelimelerin üzerini çizmesine Joyce'un yaptığı uyarılar; bu durum, bir bakıma "normal" yazı ile modern edebiyatın arasındaki büyük boşluğun sebep olduğu probleme işaret etmektedir. Pound aynı problemlerle, Pisa'daki Amerikan Ordusu Disiplin Eğitimi Merkezi'nden 1945'te *Pisan Kantoları*'nın el yazmalarını

8 Wyndham Lewis, *Blasting and Bombardiering* [Patlama ve Bombardıman], Londra: Eyre and Spottiswoode, 1937, ss. 273-275.

9 *Letters of James Joyce*, I, s. 143.

göndermeye çalışırken de karşılaşmıştı; kampın sansür ofisine bir mektup yazarak, şiirin “şifre veya benzer gizlilik nevinden” bir şey içermediğini açıklamıştı, fakat eski kantolarından ve hapishanenin kamp hayatından imalarla bahsetmiştir.¹⁰

{? Temmuz} 1920

Londra

Sevgili James: Eski bir devlet memurundan bir haber parçası veya diyalogdan bir bölüm: “Savaş sırasında sansür ofisi ondan çok rahatsız oldu (*Ulysses*). Her birinin birer kod olduğunu düşündüler.”

Hâlâ eski düşmanları İsviçre’deki İngiliz sansür memurlarına karşı içinde bir kin besleyen Joyce, Pound’un notuna şöyle karşılık verdi:

Zeki devlet memuruyla ilgili bilgiye göre (Rumbold, Neland’un kralı olduğunda, bu memur Pinker’la birlikte Nith’in ofisine sekreter olarak giderdi), sanıyorum uyarı doğrudan Zürih’teki konsolos Bay Percy Bennett’ten gelmiş, kendisi şu an Panama’da. Kimse ona kendisinin bir kamu görevlisi olduğunu ve geceleri rahatça uyuyabileceğini hatırlatmak için adım atmamış. *Sirens* dışındaki diğer taslaklar şüpheli görünmüş olamaz, ki o da ateşkesten çok sonra basıldı. Ayrıca eğer şu devlet memurunun verecek parası yoksa ne bu dünyada ne de diğer dünyada bir daha adını duymak istemiyorum.¹¹

10 *Paris Review*, Paris ve New York, 28 (Yaz-Sonbahar), s. 17.

11 *Letters of James Joyce*, III, s. 13.

2 Ağustos 1920

Londra

Değerli Joyce: Daha doğrudan harekete geçmediğim için muhtemelen bana sövüyorsun. Hem Huebsch hem de başka bir mektubu ekte gönderiyorum. İkincisi *Athenaeum*'dan bana gönderilen bir mektup, benim yerel mal varlığımın ne kadar olduğu ve bu derinlere kök salmış kil tepecğine geri dönmemin nakit kısmıyla ilgili.

Kıbarca aynı yere döndüm. Aylık verilen mütevazı miktar yuvarlak hesapla yıllık 120£ ediyor. Boş vakitlere alışmam gerekiyor.

Ayrıca Huebsch'in hiç görmediği bir taslağa £££ vereceğine hiç inanmadım; kendisi veya bir başkası taslak hakkında ne yazmış olursa olsun.

Bir önceki mektubunla ilgili olarak. Lanet olası ajanslarına öyle bir şey yapmalarını söylemen oldukça düşmanca bir hareket olur. Ayrıca en geç üç hafta sonrasına paraya ihtiyacın olduğunu düşünürsek bir yandan aptalca bir hareket olur, diğer taraftan da nezaketsizliğini gösterir. Çünkü *Ulysses*'in genel giderlerine küçük de olsa bir katkı sağlamak istiyorum.

Eğer çevreni huysuz buluyorsan şunun üzerinde bir düşünsen iyi olur; Murry ben Paris'teyken bana iki kere mektup gönderdi ve bunlardan birinde ayın 27'sinde attığı mektuptaki haberdan öyle hoş bir şekilde bahsediyordu ki bu sadece Paris'teki son saatlere denk gelir.

Ben şu andan Eylül 25'e kadar olan sürede bir kere daha bir yerlerden para bulabileceğimiz konusunda tamamen umutsuz değilim.

Rodker seni gördüğüne memnun oldu fakat karısı şu anda tuhaf bir durumda ve sanırım bebeklerine bakabilmek için para biriktiriyorlar. Yine de eğer *The Egoist* başka yerde yapılacak olan baskıyı finanse ederse, Rodker *Ulysses*'in ba-

sımını yapmayı teklif ediyor, baskıyı Amerika'da yapmak zorluğu aşmak için en ucuz yol olsa da bu yöntem de muhtemel bir çözüm olabilir. Baskı sahil kesime yakın bir yerde yapılırsa kitabı yasal olarak da ihraç edebiliriz.

Eliot, Fransa'ya gitmek üzere yola çıkıyor, 15 Ağustos gibi de Paris'ten geçecek.

1 Eylül 1920

Londra

Sevgili Joyce: (Bu notu Dr. Ferrieri'ye iletebilirsin.)¹² Rodker'den İngiliz edebiyatı üzerine bir makale istenmesini şiddetle tavsiye ediyorum. "Modern eğilimi" olan çok az saygın eleştirmen var. Ne Hueffer ne de Eliot'ın boş zamanı var, ikisi de çok meşgul. Ben yakın zamanda *Instigations*'ta söyleyeceğimi söyledim ayrıca Fransız ve İspanyol dergiler için edebiyatın durumunu anlatan makaleler de yazdım. Rodker daha çok zahmete girecek ve makaleyi yazmakla geri kalan hepimizden daha çok ilgilenecek.

Dr. Ferrieri'nin makalesi sanırım gayet güzel bir şekilde tercüme edildi, daktilodan döndükten sonra daha iyi anlayacağım çünkü el yazısını okumam beklenemez, hayat bunun için çok kısa. Daktilodan döner dönmez makaleyi New York'a göndereceğim.

Sinyor Ferrieri ve Linati'ye selamlar.

Umarım sende iyi haberler vardır.

12 Dr. Enzo Ferrieri, Milan'daki *Convengo*'nun editörü, aynı zamanda Linati'nin *Sürgünler* çevirisini basmıştır (Nisan-Mayıs-Haziran 1920). Pound'un bahsettiği makale Ferrieri'nin "*İtalyan Mektuplar*"ından biri veya her ikisi de, *The Dial*, Ocak ve Şubat 1921.

{tahminen Ekim} 1920¹³

Londra

Sevgili Joyce: Ekte Quinn'den bir mektup yolluyorum, okumak zorunda değilsin. Konu şu; "Nausikaa"ya polis tarafından el konmuş. *Ulysses*'i kitap formunda basmanın tek yolu, *L.R.*'da kitaptan daha fazla bölüm yayımlamamayı kabul etmek olacak.

Bu teklifi başka yere çoktan yaptım, yani Quinn'in planladığı pahalı özel baskı ancak *L.R.*'da yayımlanmamış son bölümleri içerirse büyük bir satış yapar.

Ayrıca Paris'te, sanıyorum, sana M.A.'nın ve j.h.'nin senin için hiç para harcamadığından bahsetmiştim. Baskı masrafları J.Q tarafından karşılandı ve genel olarak editörler neredeyse hiç bulaşmadılar, HİÇ zarar etmediler.

Yapılacak en iyi şey, artık her şey meydana çıktığına göre işleri lehimize çevirmek olacaktır. Quinn orada olduğu için bizim buradan yapabileceğimizden çok daha iyi bir şekilde yerel durumlarla ilgilenebilir.

Ulysses'in bölümlerinin gerekçesi *Ulysses*'in BÜTÜNÜ; kitabın bölümlerini seri olarak yayımlamak oldukça zayıf; kendi istememiş birine kitabın kopyasını göndermek ise ondan da zayıf.

YİNE DE şu anda yapılacak tek şey Quinn'e tam yetki vermek olacak. Quinn'in telgraf adresi QUINLEX, New York; eğer zamanında ulaşmasını istiyorsan ona izni bir an önce senin vermen gerekecek.

QUINLEX

New York

Dediğin gibi - "Afrika dışında hiçbir ülke" kitabı basmayı kabul etmeyecek.¹⁴

13 *Mektuplar*'da hatalı olarak 1919 tarihi atılmış, sayfa 150.

14 Ellmann, Joyce'tan alıntılıyor, "Afrika dışında hiçbir ülke kitabı basmayacak," *James Joyce*, s. 529.

The Little Review'un Ocak ve Mayıs 1919 sayıları ile Ocak 1920 sayıları Birleşik Devletler Posta Bakanlığı tarafından *Ulysses*'in "Laestrygonians," "Scylla and Charybdis" ve "Cyclops" bölümleri yüzünden yasaklandı fakat *The Little Review* yine de *Ulysses*'ten bölümler yayımlamaya devam etti. Temmuz-Ağustos sayısı el konulsa da New York Ahlaksızlığın Önlenmesi Cemiyeti tarafından mahkemeye verildi. Quinn *The Little Review*'u savundu fakat Şubat 1921'de dava kaybedildi. "Nausikaa"nın yasaklanması *Ulysses*'in seri şekilde yayımlanmasının sonu oldu. Kitabı New York'ta basmayı düşünen önce Huebsch sonra da Boni ve Liverlight bundan vazgeçince kitabın Amerikan veya İngiliz baskılarına dair umutlar da sona ermiş oldu.

Bu arada Joyce Paris'in rüzgârına kapılmıştı. Kendini Odesavari hareketin bir parçası gibi hissediyordu. Stanislaus'a yazdığı 25 Temmuz 1920 tarihli mektupta şöyle dedi: "Odesa buranın havasında var. Sanki Anatole France *Le Cyclope*'u, G. Fauré de *Pénélope* operasını yazıyor. Giraudoux *Elphnor*'u (Paddy Dignam) yazmış bile. Guillaume Apollinaire de *Les Mamelles de Tirésias*'i. ... Madam Kirke ise şanına yaraşır bir şekilde bitişe doğru gidiyor. Bu da bittikten sonra bir tenis kulübüne yazılmayı düşünüyorum."¹⁵ Joyce, Gide ile konuşuyor ve Proust okuyordu. Eserlerini basmaya hazırlanan editörlerden tam bağlılık talep ediyordu. Fakat huzursuzdu, çünkü kitapları Trieste'den gelmekte gecikmişti; bir daireden öbürüne taşınıp ev avına çıkmak onu yormuştu; göz rahatsızlıkları nüksetmişti ve eserlerinin beklediği gibi bir an önce Fransızcaya çevrilmeyeceği ve Fransa'da basılmayacağı belli olmuştu. *Ulysses*'i Amerika'da bastırmak için yaptığı çeşitli planlar veya devam eden mahkemelere rağmen kitabın *The Little Review*'da yayımlanmaya devam etmesi, Joyce'un umut ve şüphe arasında bocalamasına sebep oldu. 1920'de Pound'a yolladığı Noel kartı Joyce'un kara mizahi kaderciliğini göstermektedir.

15 *Letters of James Joyce*, III, ss. 10-11.

(Mısraları Amerikalı kitap illüstratörü Richard Wallace'tan bahsetmektedir, reklamcılıkla olan bağlantısını kullanarak *The Little Review*'u diriltmeye çalışmıştır.)

Bis Dat Qui Cito Dat¹⁶

Wallace'ın yanındaki yankiler,
Joyce'a kan ağlatan yankiler,
Sert tahta yatağa hoşgeldiler,
Ve bolşevik pirelerine.
Yalnız Bloom değil hem İnisfail de
Çürümek için can atar Sing Sing'de,
Kefaletsiz yatmak ister kodeste,
Hazırlasın kitabımı neşre.

Yine de Pound'a "Circe" bölümünü bitirdiğini haber verebildi, düzeltme ve daktilodan geçirdikten sonra ona göndereceğini söyledi.

1920'nin sonunda, Pound Londra'da bir bağ kurmayı başaramadığından, *Maunderley*'deki üstü kapalı üslubunu doğrudladı ve belki bir yıllığına belki de temelli oradan ayrılmaya karar verdi. Modern tarih üzerine daha çok düşünmesi ve Douglas'ın ekonomik çalışmalar eleştirisi üzerinde daha çok çalışması "The Revolt of Intelligence"ta söylediklerini onaylamaktaydı. *The New Age*, *The Little Review* ve diğer dergiler için Douglas ve ekonomi tarihi üzerine makaleler yazıyordu. Paris'e gidiyor gibi görünüyordu, bu da sanatsal kahramanlık için biraz canlılık ve yeni bir ortam anlamına gelebilirdi. 1920'deki acele ziyareti sırasında Paris'in içine serpiştirilmiş nakışlı sfenkslerin arasında dolanarak "edebiyatın ihraç amaçlı üç kez süzölmüş özünü, ... İngiliz edebiyatını gecikmelerden ve Amerikan edebiyatını da geç doğan intiharından ve ayrışmadan kurtaracak olan poetik se-

16 "Hızlıca veren, iki kere verir" anlamına gelen Latin atasözü. *Letters of James Joyce*, III, s. 34.

rumu” aramıştır. Julien Benda’nın “düzen eksikliği”ne olan isteği Pound’un ilgisini çekmiş, Pound daha sonradan bunu Paris’in “fazlasıyla kutsal disiplinsizliği” olarak adlandırmıştı: “Disiplinsizlik bu bakımdan [“edinilmiş ilgilere zıt olarak bir sezgi”] kültürün tek temelidir.”¹⁷ André Breton, Louis Aragon ve kübist ve dadaistlere yakın olan çeşitli genç Fransız yazarlarla kendi arasında ortak ilgi alanları ve hayatıyet olduğunu fark etmiştir. 1918’de “günümüzün kutsal mabedini (gazetecilik)” ve “sanata’ karşı takınılan kibirli tavrı” hicveden Zürih gazetelerindeki yazıları yayımlamaya başlamışlardı. Artık “metalürji” ve uluslararası finansörler”den bahsetmeye başlamışlardı ve edebiyat dünyasına kendi heykellerini dikebilecek kadar para yatırımları yoktu. “Tarafsız gibi davranmayı bıraktılar. Ölümü, sürekli can çekişmeye tercih ederek, yaşamak ve ölmek için duydukları arzuyu ifade ettiler.”¹⁸ Pound’un kararı, batı medeniyetinin can çekişmesinin gönüllü bir “kırılması”na ve yapılabilecek tek hareket olan “*rappel à l'ordre*”a¹⁹ sebep olduğu kanısı üzerine kuruluydu. Pound’un kişisel “kırılma”sı kişisel hayatını tanımlamak için alınmış bir karardan başka bir şey değildi, kendine yön olarak ise tarihi seçmişti.

Aynı zamanda hayatı ve eserleri için de yeni yönler belirlemeye başlamıştı. Hayatı için belirlediği yeni yönler kendini “Indiscretions”ta gösteriyordu. *Umbra* (1920) *Lustra*’dan önceki şiirlerini ve *Poems 1918-21* ise *Propertius*, *Langue D’Oc-Mouers Contemporaines*, “Three Portraits” [Üç Portre] alt başlığıyla *Maubertley* ve Kanto IV-VII’den oluşuyordu. Geçmiş eserlerini tekrar değerlendirip onları tarihlerine göre gruplandırmak, 1922’de *Kantolar* kitabını tamamlaması için Pound’un atması gerekli bir adım gibi görünüyordu. Pound, Londra’dan ayrıldığını ilan etti ve bu yeni yönünü “Axiomata”da [Aksiyomlar] (*The New Age*, 13 Ocak 1921)

17 “Paris Mektubu,” *The Dial*, LXXI, 4 (Ekim 1921), s. 463.

18 “The Island of Paris: A Letter [Paris Adası: Bir Mektup],” *The Dial*, LXIX, 4 (Ekim 1920), ss. 407-408.

19 Fransızca, Düzeni geri çağırma (ç.n.)

kendinin “entelektüel istek ve vasiyeti” olduğunu dile getirdi. “Axiomata” *Maunderley*’de yaptığı poetik vedanın ve *Kanto I*’de Kirke’nin evinden yaptığı Odesavari ayrılışın metafizik bir karşılığı. Bir seri meselle serbest hayal gücüyle bağlantılı zihnin aşkınlık durumunun varlığını ileri sürüyor ve Londra’da içinde bulunduğu zihin ve kişiliğin üzerindeki zorbalığa saldırıyor. Teması: “İnanç çeşitli pozisyonlardaki zihnin kramp, felç ve körelme yaşamasıdır.” Pound’un hareket noktası neredeyse *Portre*’deki Stephen Dedalus ile aynıdır; “Axiomata” Stephen’ın Paris’e gitmek üzere yola çıkarken yazdığı son günlük notlarını yirmi yıl öncesinden hatırlatmaktadır.

Joyce “Circe”nin düzeltmelerini bitirdiğinde, kitabın en iyi bölümünün bu olduğunu düşündü. 4 Şubat 1921’de Bayan Weaver’a, bölümü her zamanki gibi Pound’a göndermek istediğini ama bu bölümün önceki cadılar bayramı hikâyelerine benzeyen bölümlerin yaptığı gibi okuyanın sağlığına bu sefer iyi geleceğinden şüpheli olduğunu yazdı.²⁰ Bu tarz bir kendini küçümseme “Circe” ve “Eumaeus”u daktiloya çekmekte nasıl zorluklar meydana geldiğini göstermektedir. Kopyaların yerine ulaşması bile Joyce’u teselli etmedi. 3 Nisan 1921’de Bayan Weaver’a sonu gelmeyen belalarla dolu bir yıl $(1+9+2+1=13)$ olabileceğini yazdı ve kederle devam etti: “O kadar sinir bozucular ki (kopyalar) keşke onları nereye atacağımı bilseydim. Onları Bay Pound’un herhangi bir adresine göndermek oldukça riskli ve bu utandırıcı bölümü almaya pek istekli görünmüyor ve Bay Rodker veya Little Review ya da Bay Quinn veya Bay Huebsch de onları istemeyebilir.”²¹ “Aberdeenli protestan rahibin” (Pound Joyce’a böyle bir isim takmıştı) kafasında neler dolaştığı henüz net değildi; yine de, bir ihtimal, “Sirens” hakkındaki en önemli kuşkuları ilgisizliğe dönmüştü.

20 *Letters of James Joyce*, I, s. 157.

21 *Letters of James Joyce*, I, s. 161.

Fakat Joyce, çoktan başka şampiyonlar bulmuştu. Shakespeare and Company ve La Maison des Amis des Livres kitabevlerinin sahipleri Sylvia Beach ve Adrienne Monnier, Fransız yazar ve eleştirmen Valéry Larbaud'yu 1920'de Noel arifesindeki bir partiye Joyce'la tanışması için davet etmişlerdi ve Joyce, Larbaud'ya *The Little Review*'un kopyalarını vermişti. İki aylık sessizliğin ardından şubatta, Larbaud, Pound'un *Portre ve Ulysses*'in ilk bölümleri için gösterdiği heyecanın benzeri bir heyecanla ortaya çıktı. Joyce, Şubat 1921'de Budgen'e, şaşırtıcı bir şekilde Pound'la Larbaud'yu mukayese eden bir mektup yazdı: "Pound'dan tek bir kelime bile yok. Bay Valéry Larbaud'dan (romancı ve S. Butler'ın çevirmeni) *Ulysses*'i okuduğunu ve şaşkına döndüğünü, Bloom'un Falstaff gibi ölümsüz olduğunu (yaşayacak sadece birkaç yılı kaldığını saymazsak - Editör) ve kitabın Rabelais kadar iyi olduğunu söylediği bir mektup aldım (Merde du bon Dieu et foutre de nom de nom-comment of Monsieur François).²² Larbaud, *Nouvelle Revue Française*'de makalesiyle birlikte yayımlanmak üzere kitabın birkaç sayfasını tercüme etmeye karar verdi ve Bayan Beach ve Bayan Monnier, Larbaud'yu *Ulysses*'i yılın ilerleyen bir zamanında, Bayan Monnier'nin kitabevindeki bir toplantıyla Fransa'ya tanıtmaları için ikna ettiler. Son olarak, Bayan Beach, *Ulysses*'i nisan ayında Shakespeare and Company'de basma teklifinde bulundu. Joyce, *The Little Review*'un davayı kaybetmesi üzerine Huebesch ve Boni ve Liverlight'ın kitabı basmaktan vazgeçmesinden sonra ümidini yitirmek üzereyken, bu teklifi kabul etti. Bir sözleşme imzalandı ve *Ulysses* -yazımı biter bitmez- sonunda kitap olarak basılacaktı.

Tam bu noktada -Joyce aylardır ondan haber almıyordu- Pound birden tekrar ortaya çıktı. Bir an önce Paris'e yerleşmek yerine, bölgedeki aşına olduğu şehirlere gitmişti (aslında, hâlâ Amerika'ya dönmeyi aklının bir köşesinde bulunduruyordu). Pound'dan bir kart aldığında şaşırان Joyce,

22 *Letters of James Joyce*, I, s. 159. Fransızca, "Canına tükürdüğüm, Allah kah retsin - Bay François'nın yorumu" (A.U. Temel)

16 Nisan'da onunla görüştü ve ona okuması için "Circe" ve "Eumaeus" u verdi. Pound'un bütün coşkusu tekrar geri geldi. "Circe" hakkında şöyle yazdı: "Joyce'un bir sonraki bölümü mükemmel"; "Joyce'un 'Circe' bölümünün nüshası burada. Muhteşem, yeni bir Inferno geliyor"; "Joyce'un yeni bölümü muazzam-müthişharikulade-olağanüstü."²³ [özgün metinde bitişik, ç.n.] Bu gürültü ve şamatayla Pound kendini Paris'in uluslararası hayatına atıverdi.

İlk teşebbüsü, Parisli yazarlardan ve heykeltıraş Constantin Brancusi'den materyal toplayarak *The Little Review*'u üç aylık bir dergi olarak tekrar kurmaya çalışmak oldu; Pound, Nisan'da Marianne Moore'a yazarak "Joyce'un *Ulysses*'inin saçma bir şekilde yasaklanmasına da iyi bir protesto" olacağını söyledi. Kendisi de bu arada kamyonun yürümeye devam etmesini sağlamak için Remy de Gourmont'un *Physique de l'amour: essai sur l'instinct sexuel*inin [Bedensel aşk: cinsel içgüdü üzerine bir makale] tercümesini yapıyor ve ortaya çıkacak olan operası *Villon* üzerine çalışıyordu. Ağustosta 1919 bitmeden Kantolardan V, VI ve VII'yi bitirmişti, bunlar önce *The Dial*'da ardından da derleme şiir kitabı *Poems 1918-21*'de yer aldı. Ayrıca kendisini uzun zamandır bekleyen *Ulysses*'in tanıtımına da adadı; dergiye abone olmayı reddeden George Bernard Shaw ile mektup üzerinden uzun bir tartışma içine girdi. Ekim 1921'de yazdığı "Paris Mektubu" yazıları *The Dial*'ın sürükleyicisi hâline geldi. Yazdıklarına göre, Paris medeniyeti İngiltere ve Amerika'yla karşılaştırıldığında gayet üstündü. Politik (kapitalist devlet), entelektüel (baskıcı ideolojiler), dinî (tektanrıcılık) veya sözdizimsel (İngilizce cümlelerin "sallanan beşiği") olarak her türlü "aynileşme"den istifaya davet ediyordu. *The Dial*'da ve başka yerlerde de "ekonomik faktör"ü ve Douglas'ın teorilerini vurgulamaya devam etti. *The Little Review*'un özel sayısında (Sonbahar 1921), 1916'da yazdığı "Meditatio"sunun güncel hâli olan "Historical Survey"de [Tarihî İncele-

23 Letters to Isabel Pound [Isabel Pound'a Mektuplar], 24 Nisan; Homer Pound, 20 Nisan, Yale'de; Agnes Bedford, *Letters*, Nisan 1921.

me], muhtemelen önceki yazısında da aklında Joyce olduğu gibi, sanatçı “bir izleyiciyi elde etmek veya *tutmak* için veya belli bir kültür standardını yakalayabilmek için veya ‘bayağılıktan’ sakınmak için veya bir ekolü memnun etmek için (ahlaki, dinî, sanatlı) eserine bir arzu ile hükmetmek “zorundadır” düşüncesi karşısındaki eski tezini genişletmiştir. “Bir sanat eseri, aslında bunu bir ‘sanat eylemi’ olarak adlandırmalıyız, sanatçısı onu kendini memnun etmek için ortaya çıkardığından zevklidir.” Bu gerçeğin ve hayatta olanın bir testiydi. Sanat “toplumu şekillendirmek” değil de “kişiliğin hayatta kalma sorunu” ile ilgileniyordu, Pound bu sorunu “ahlaki değil, metafiziksel” olarak tanımlıyordu.

Sylvia Beach ile yapılan sözleşmede sunulan teminat ve güvencelerinden ve Larbaud’nun coşkusundan sonra 1921’de Joyce’un hayatı gerçekleşmesini istediklerine dönmüyordu. Kitabını bitirmek için acele etmesi üzerinde bir baskı oluştuyordu, bir yandan da yorgunluk ve kronik göz rahatsızlığı ona eziyet etmeye devam ediyordu. Deneme baskıları, acele düzeltme talepleriyle gelmeye başlamıştı ve basım ve eleştirel destek vaat edildiği hâlde henüz gerçekleştirilmemişti. Yaz geldiğinde yıldırıcı durumlar dağ gibi birikmişti. Joyce 24 Haziran günü, Bayan Weaver’a *Dublinliler* ve *Portre*’nin tercümelerinin oldukça yavaş ilerlemesi ve edebiyat dedikodularını ve “(okunmamış) baş yapıtıyla ilgili yapılan coşku dolu yorumları” dinlemek zorunda kaldığı ve vakit kaybına sebep olan haftalık toplantılar hakkındaki şikâyetlerini dile getirdi; ayrıca Lugné-Poë *Sürgünler*’i reddetmişti (karamsar Joyce, Pound’dan bir kasa kayısı kazanmıştı, çünkü Lugné-Poë’nun kabul edeceğine dair iddiaya girmişlerdi). Joyce şikâyet listesini şununla sonlandırdı: “Kitapla [*Ulysses*] ilgili söylemeye degecek şeyler bilen tek insan Bay Valery Larbaud. Ama o da şu anda İngiltere’de.”²⁴

24 *Letters of James Joyce*, I, ss. 165-167.

Joyce, Larbaud'ya kitaptaki Odesavari paralellikleri açıklıyordu. Böylelikle 7 Aralık 1921'de gerçekleşen *Ulysses* üzerine seansta, büyük bir başarıyla Larbaud, Homerik anahtarı ve detaylı sembolizmi vurgulayarak Joyce'un "çizgisini" geliştirmiş oldu. Kitabının biçimsiz ve kaotik olduğuna dair suçlamalardan bunalmış olan Joyce, Carlo Linati²⁵ ve Larbaud'ya "özet-anahtar-iskelet-tablosunu (sadece sizin kullanmanız için)" verdi ve Eliot'a Larbaud'nun Richard Aldington'ın getirdiği *Ulysses*'in kaosu kaotik olarak ele aldığı eleştirisiyle²⁶ başa çıkma yöntemini takip etmesini söyledi. Joyce, Pound'a kitaptaki anahtarları açıkladı mı bilinmiyor ama Pound Larbaud'nun seanslarına bariz bir şekilde katılmazdı. Richard Ellmann, Pound'un bu davranışını "keşfinin tekrar keşfedilmesinden rahatsızlık duymasına" bağlar.²⁷

Belki de Pound kendi işleriyle meşguldü; Joyce Larbaud ve diğerlerine giderek daha çok güveniyordu.

Gerçek şu ki Joyce kendi saygısını yaptığı işin önemine, coşkusuna ve desteğine göre bölüştürmüştü; birine güvenmesi karşısındakinin bu tavırlardan ne kadarını sergilediğine ve yoğunluğu da kişiden kişiye göre değişiyordu. Bununla ilgili olarak, Pound 1955'te şöyle der:

... hatırlayabildiğim kadarıyla kendi İngiliz çağdaşlarından hiçbirini /ve beni de/ yazar olarak görmezdi. Mauberley hariç yazdığım hiçbir şey hakkında tek yorum yapmadı, Mauberley hakkında söylediğiye soyut tek bir cümle. W. L. "bir teknik ressam," "Ben yazacağım, sen de resmini yapacaksın." (renge dolaylı bir gönderme olsa da özgün).²⁸

25 *Letters of James Joyce*, I, s. 146.

26 Richard Aldington, "The Influence of Mr. James Joyce [Bay James Joyce'un Etkileri]," *English Review*, Londra, Nisan 1921. Eliot, Aldington'ın makalesini 1921'de Joyce'la tartıştı (*Letters of James Joyce*, I, s. 157 ve III2, s. 42) fakat meşhur makalesi " 'Ulysses,' Order and Myth" [Ulysses, Düzen ve Mit] ancak Kasım 1923'te, *The Dial*'da yayımlanmıştır.

27 Ellmann, *James Joyce*, s. 597.

28 Prof. Thomas E. Connolly'e mektup, University of the State of New York, Buffalo, 5 Eylül 1955.

1922 civarında, Joyce rüyasında Pound'un bir şair olduğunu değil de gazeteci olduğunu gördü. Herbert Gorman şöyle anlatır:

Joyce bana bir keresinde onu şu [Molly Brannigan'ın] parodisini yazmaya götüren rüyasını anlattı. Küçük bir tepenin üzerinde, ay ışığıyla parlayan bulutlarla dolu bir gökyüzünün altında Molly Bloom'u görmüş. Molly, çimlerin üzerinden küçük bir çocuğun siyah tabutunu almış ve üzerinde bulunduğu tepenin yanındaki yoldan geçen bir adamın gölgesinin ardından fırlatıvermiş. Tabut adamın omuzlarına çarpmış ve kız da "Seninle işim bitti," demiş. Yoldan geçen arkası görünen adam Bloom'muş. Karşı yoldan Amerikalı bazı gazetecilerin kahkahası yükselmiş, başı Ezra Pound çekiyormuş. Joyce çok öfkelenmiş ve Molly'nin bulunduğu araziye açılan bir kapının üzerinden atlamış, yanına tırmanmış ve hayatının en iyi konuşmalarından birini yapmış. Konuşması gayet uzun, dokunaklı ve tutku doluymuş, ona *Ulysses*'in son bölümünü açıklıyormuş. Molly'nin üzerinde siyah bir opera pelerini veya *sortie de bal*²⁹ vardı, rengi hafif griye dönmüş ve Duse³⁰ gibi görünüyordu. Joyce muazzam konuşmasını bitirdikten sonra Molly ona gülümsedi ve eğilerek yerden küçük siyah tabut şeklinde bir enfiye kutusu aldı ve Joyce'a doğru uzattı, "Ve seninle de işim bitti Bay Joyce," dedi.

Bu rüya Joyce'un iyi niyetle getirilmiş, gösterilmek istenen samimi eleştirileri abartma hatta karşı gelerek alay etme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Joyce bir keresinde Robert McAlmon'a şunu sormuştu: "Sizce Eliot veya Pound'un gerçekten bir ehemmiyeti var mı?" McAlmon şöyle cevap vermişti, "Şimdi, Joyce, bu senin gibi kendinden bile şüphe eden birinin sorabileceği bir soru mu?" Joyce gülümüş fakat bozulmuştu."³¹

29 Fransızca, bolero. (ç.n.)

30 Eleonora Duse (1858-1924), İtalyan aktris, en iyi oyuncular arasında kabul edilmektedir. (ç.n.)

31 Ellmann, *James Joyce*, sayfa 590.

Joyce'un Pound'u bir şair ve eleştirmen olarak değil de onu öne çıkaran bir menajer gibi gördüğü açıktı. Joyce, 10 Nisan 1922'de Bayan Weaver'a, Larbaud'nun *Nouvelle Revue Française*'deki makalesinin büyük bir hareketlenme sağladığını ve *Mercure de France*'ta Pound tarafından yazılmış yeni bir makale olacağını yazdı. Joyce, Shaw'un *Ulysses* için dergiye abone olmayı reddedişi üzerine Pound ile George Bernard Shaw arasındaki "uzun ve kelimelerden oluşan savaşa" gönderme yaparak ve Shaw'un sarf ettiği "Ben *pencelerime* sahip çıkıyorum, çünkü sonradan *pound*larım kendilerine sahip çıkamayabilir," son sözlerini hatırlayarak Pound'un menajerliğinden tekrar bahsetti.³² Kasım 1922'de Joyce, Alfred Noyes'in *Ulysses*'e saldırdığı yazının bir kopyası eline geçtiğinde, Bayan Weaver'a bu yazının kopyasının Larbaud, Edmond Jaloux ve Pound'a göndermesini istedi. Şüphesiz Joyce hâlâ Pound'u cahil ve zevksizlere karşı kendinin savunucusu olarak görüyordu, Larbaud ise "resmî eleştirmeni" ve Laloux da, Joyce'a söylendiğine göre "*Ulysses*'i 'au-dessus de tout élogé'³³ bir eser olarak gören" bir eleştirmendi. Bir yan bilgi, Joyce'un mistik tesadüf anlayışının bir otorite olarak alınabileceğini göstermektedir. Joyce 1 Kasım 1921'de Bayan Weaver'a *Ulysses*'in 1914'te Frank Budgen'in doğum gününde (1 Mart) başladığını ve 1921'de Pound'un doğum gününde (30 Ekim) bittiğini yazdı. Bu tesadüfler Budgen'in kitabın gerçek yazım aşamasıyla yakından alakalı olduğunu, Pound'un ise menajerlikle ilgisi olduğunu gösteriyordu. Pound'un bakış açısına göre bu hatıratın kitabın yorumlanması ve basımı üzerinde belki biraz etkisi olabilirdi. Aslında Pound 1921'deki doğum gününde miladi takvimin sonunu ve yeni bir pagan devrinin ilanını gösteren bir takvimle hazırladı, "YIL 1" (başta "Pound Devri" olmak üzere, ardından Faşist Devir geliyor).³⁴ Böyle yaparak, kendi figürü Pound

32 *Letters of James Joyce*, I, sayfa 184.

33 Fransızca, her türlü övgünün üzerinde (ç.n.)

34 "The Little Review Takvimi," *The Little Review*, VIII, 2 (Bahar 1922), ss. 2, 40.

olarak Odise, romancı Joyce ve reklam temsilcisi ve kuratıcı olarak Bloom'u benimsemişti. Fakat sonradan Joyce Bayan Weaver'a *Ulysses*'in kimin doğum gününde çıkacağını sordu. Cevap? Joyce'un doğum gününde, 2 Şubat 1922'de. Joyce ısrar etti ve o kadar telaşın arasında kitap o tarihte basıldı. Böylelikle Joyce astrolojik olarak kendi otoritesinin baskınlığını sağlamış oldu.

Bir eleştirmen olarak Larbaud'nun ifade ettiği gibi, Joyce amacına ve metoduna oldukça hâkimdi. Pound, eserin modern dünyaya nasıl ayna tuttuğunu ve modern hayatı ifade etme yollarıyla neler öğrenebileceğini bulmaya çalışan toplumsal bilince sahip bir şairdi. Pound 1922'nin başlarında *Ulysses*'i okuduğunda Joyce hakkındaki tüm düşünceleri ve eleştirel algıları ve Londra yıllarındaki tüm çalışmalar bir odak noktasına toplandı. Tesadüfen o yıl Flaubert'in doğumunun yüzüncü yıl dönümüydü. Birçok makalesinde Pound; Flaubert, Goncourt kardeşler, Remy de Gourmont ve Henry James'i modern bilinci oluşturan ana kurucular olarak görüp onlar hakkındaki eleştirel düşüncelerini bir araya topladı ve Joyce'un eserlerini geçmiş devrin doruk noktası şeklinde yorumladı. Pound, Mayıs 1922'de yazdığı "Paris Mektubu" ve "James at Pécuchet" makalelerinin her yazarın "afin d'avoir une idée nette du point d'arrivée de notre art, dans notre métier d'écrivain."³⁵ yapması gerektiği *Ulysses* eleştirileri olduğunu ifade etti. Joyce eski epik şiir geleneği ile on dokuzuncu yüzyılda epik şiirin aldığı hâli (romanı) tek, yeni ve modern bir formda birleştirmenin bir yolunu bulmuştu. Bu makalelerin de kaynağı olan Pound'un sahip olduğu yeni bakış açıları ve yeni enerji patlamalarıyla 1922'nin yazında kantolarının ilk cildinin ana hatlarını da belirlemişti. *The Criterion*'ın Ocak 1923 sayısı için "De Vulgari Eloquio" şiirini yazmıştı, *Kantolar*'ın da edebî arka planını oluşturan Homer'dan Joyce'a uzanan "daha iyi bir

35 Fransızca, "yazarlık mesleğimizde, sanatımızda ulaşılan noktada açık bir fikre sahip olmak için" (Türkçesi A.U.Temel)

gelenegin” tasviri. Pound 1923 yazına kadar şiirinin ilk kısmını gözden geçirmişti bile.³⁶ Şiir artık Browning’i ve “the builder’s whim”i³⁷ takip etmiyordu. Homer, Pound’un rehberi ve Odesa da ana figürü hâline geldi; ölülerin ruhlarının rastgele çağılması yerine şiirler, keşif yolculuklarından oluşan kurmaca bir kalıbı ve geleneksel epik düşüncüyü takip eder olmuştu. *Nostos* veya eve dönüş motifini Pound tüm bir tarihin sembolü hâline getirmişti. Pound’un makaleleri modern epik formda yazılmış çalışmalardır; Pound bu makalelerde modern tarihteki kendi “kırılma” tecrübesini, amacı eskinin parçaları arasından yeni bir şehir inşa etmek olan Odesa’ya bir *nostos*a, hayata ve yolculuğa çevirebileceği metotlar araştırmaktır.

PARİS MEKTUBU³⁸

ULYSSES

Mayıs, 1922

Πολλῶν δ’ ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνων.³⁹ Tüm insanlar “Ulysses’i övmek için birlik olmalıdır”; birlik olmayı reddedenler daha aşağı entelektüel düzendeki bir yerle yetinebilirler; herkes onu aynı bakış açısıyla övmelidir demiyorum; fakat ciddi her edebiyat adamı, eleştiri yazsa da yazmasa da, kendi kullanımları için bir eleştiri getirmelidir. Tartışmanın dışında durun konularla başlamam gerekirse, Joyce’un yazma sanatına Flaubert’in bıraktığı yerdən

36 Pound’un ilk kantolarını, özellikle Yale’de bulunanları yazdığı kronolojik sırayı gösteren deliller Myles Slatin’de bulunmaktadır, “A History of Pound’s *Cantos* I-XVI, 1915-1925 [Pound’un Kantolarının Tarihi],” *American Literature*, Durham, N.C., XXXV (Mayıs 1963), ss. 183-195. “Pound, Joyce ve Flaubert: the Odysseans,” makalemden Kanto XVI’nin taslağının nasıl ortaya çıktığını açıkladım. Bu makale Eva Hesse editörlüğündeki Pound üzerine derleme makalelerin bulunduğu bir kitapta yer alacak. Bu makale Pound ve *Kantolar*’ın epic gelenekteki yeriyle ilgili bir çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

37 “duvar ustasının hevesi” Kanto I’in ilk hâlinde yer alan bir ifade. (ç.n.)

38 *The Dial*, LXXII, 6 (Haziran 1922), ss. 623-629. 1954’te *Literary Essays*’te tekrar yayımlandı, ss. 403-409.

39 “Birçok milletin ülkesini gördü ve onların fikirlerini duydu,” *Odyssey*, I, 3.

başladığını söylemeliyim. O, Dublinliler ve Portre’de, Üç Hikâye veya Duygusal Eğitim’i geçmemiştir; Ulysses’te, Bilirbilmezler’in (Bouvard ile Pécuchet) başlattığını devam ettirmiştir; Joyce onu daha büyük bir etkinliğe ve yoğunluğa taşımıştır; Ermiş Antonius ve Şeytan’ı yalayıp yutmuştur ve o kitap Ulysses’in tek bir bölümünün mukayesesi görevi görmektedir. Ulysses, Flaubert’in herhangi bir romanından daha fazla forma sahiptir. Cervantes kendinden önceki kuşakların parodisini yapmıştır ve bu da Joyce’un az ve öz yazması bakımından başka bir mukayese noktası olarak alınabilir; fakat Cervantes’in budala bir davranışı ve şatafatlı bir ifadeyi hicvettiği bir yerde Joyce en az yetmiş tanesini hicvetmekte ve bunu üstü kapalı olarak İngilizce nesrin tüm tarihini içine dâhil ederek yapmaktadır.

Bay Bouvard ve Bay Pécuchet demokrasinin temeli; Bloom da demokrasinin temeli; o sokaktaki adam, yan komşu, halk, ama bizim halkımız değil, Bay Wells’in halkı; çünkü Bay Wells, Hocking’in halkından, o *l’homme moyen sensuel*⁴⁰; o ayrıca Shakespeare, Ulysses, Gezgin Yahudi, The Daily Mail okuru, gazetelerde okuduklarına inanan adam, herkes ve “keçi”... (sf. 194) ...⁴¹

Flaubert, Madam Bovary’de taşra geleneklerinin kaydını düşmüş ve Duygusal Eğitim’de de zamanın ortalama insanının zihninde yer alan her türlü şeyi sunarak on dokuzuncu yüzyıl hayatının kaydını tamamlamak üzere yola çıkmıştır. Joyce özet ve analiz yapmanın daha hızlı bir metodunu bulmuştur. Bouvard ve arkadaşı taşraya çekildiklerinde Flaubert’in tamamlanmamış anlatısı duraklar; Ulysses’te ise her an her şey olabilir; Bloom *kata thumon*⁴² acı çekmektedir; “herkes ciğerini ve gözlerini kapmak için fırsat kollamaktadır”: o bir *polumetis*⁴³ ve her şeyin alıcısıdır.

40 Fransızca, duygusal ortalama adam (ç.n.)

41 “Kalbinde... her şeyden acı çekti,” *Odyssey*, I, 4.

42 Yunanca, zihninde (ç.n.)

43 “çok zihninli” veya “birden fazla iş yapan” Odysseus’un başlıca lakabı. Londra’dayken Pound da kendi için kullanmıştır.

Joyce'un karakterleri yalnızca kendi dillerini konuşmakla kalmaz ayrıca kendi dillerinde düşünürler. Dignam ayakta postere baktı: "iki buruşuk, anadan doğma soyunmuş, sırtıklarını dikmiş...

"Vay be, seyretmesi ne hoş olur bu boks maçını. Myler Keogh, hani şu yeşil kuşaklıya horozlanan. Duhuliye iki şilin, askerlere yarı fiyat. Tüyüp oraya gitsem annemin ruhu duymaz. ... Ne zamanmış? Yirmi iki mayıs. Tüh, kör olası çoktan bitmiş."⁴⁴

Fakat Peder Conmee gerçekten gayet iyiydi: "Ya oğulları nasıldı hanımefendinin, Belvedere'den memnun muydular? Yaa, öyle miydi? Peder Conmee gerçekten çok memnun olmuştu bunu işittiğine. Ya Mr. Sheehy nasıldardı? Hâlâ Londra'da. Ev gene öyle duruyordu, kuşkusuz öyleydi. Hava da ne güzeldi, gerçekten latifti. Evet, büyük ihtimalle Peder Bernard Vaughan gene gelip vaaz verecekti. Ya, evet: Çok çok başarılı. Gerçekten muhterem bir insan."⁴⁵

Daha sonra Peder Conmee "insanların kazıp çıkararak kasabalısıyla şehirlisiyle fakir halkın evlerindeki ocakları yakabilmeleri amacıyla turba keseklerini bataklıklarda halk eden Yaradan'ın inayeti üzerine tefekküre daldı."⁴⁶

Kitaptaki diyalektlerin hepsi yerel değil, sayfa 476'da şöyle okuyoruz:

İlyas Peygamber geliyor! Kuzunun kanında yıkanmış. Hepiniz gelin, ey şarapçeken, cinyuvarlayan, viskivuruşturan kılıksızlar! Gelin buraya, ey Allahın belaları, kalınenseliler, sarkıkkaşlılar, domuzçeneliler, nohutbeyinliler, sansargözlüler, martavalcılar, telaşemüdürleri ve yağtulumları! Gelin, ey şenaate batmış sultanî tembeller! Alexander

44 Ulysses, James Joyce, Yapı Kredi Yayınları, çev., Nevzat Erkmen, Mayıs 2016, İstanbul, s. 293.

45 age., s. 260.

46 age., s. 263.

J. Christ Dowie, budur benim adım, Frisco sahilinden ta Vladivostok'a bu gezegenin yarısından fazlasında salmış-
tır namını. Ülûhiyet o bildiğiniz boktan künet varyetelere
benzemez. Ahdüpeyman ederim ki Tanrı adaletlidir ve size
görülmedik ümran bahşedecektir. Unutmayınız ki onun
gibi muhteşem bir şeyi ne işitmiş ne de görmüşsünüzdür.
Kral İsa'ya kurtuluşunuz için haykırın. Ama erkenden kal-
man gerekecek, ey oradaki günahkâr, her şeye kadir olan
Tanrı'ya yaranmak istiyorsan şayet. Harhar! Yarım yamalak
olmaz. Onun dağarcığında elbet senin için de bir öksürük
şurubu vardır, biraderim. Bir dene de gör.”⁴⁷

Diyalektlerin bu çeşitliliği Joyce'un konusunu, zihnindeki
tonları oldukça hızlıca sunmasını sağlıyor; bu Flaubert'in
verdiği Emma ve kayın validesi veya Emma'ya yazdığı son
mektupla da temsil edilen Péré Rouault'un karakteri-
le arasındaki ilişkideki yorgunluk kadar kısa ve öz; fakat
Bouvard ile Pécuchet'teki “geçerli fikirler”den daha hızlı.

Ulysses, muhtemelen, Tristram Shandy gibi tekrarlanma-
sı zor bir kitap; demek istediğim, onu taklit edemezsiniz;
Bovary'yi aldığınız gibi onu bir “model” olarak alamazsınız
ve bu kitap uluslararası edebî teknik hazinesine herhangi
bir eklemede bulunmaz.

Joyce'un Rabelais'nin bir tiradı için, bir durumu, bilimi, zi-
hin durumunu, yarım sayfada, soru ve cevaplarla son dam-
lasına kadar sıktığını gördükten sonra; standart romanlar,
hatta başarılı olanları bile, son derece uzun ve tıka basa
dolu gelmektedir.

Rabelais'nin kendisi de durur, kalır, silinemeyecek kadar
kalıcıdır; kendi zamanının ahmaklıklarına, kilise teolojile-
rine ve en önemlisi de klasiklerin putlaştırılması modasına
karşı bir kaya gibi direnmiştir. Joyce'un sergilemiş oldu-
ğundan çok daha fazlasını tamamen reddetmiştir; fakat

47 age., ss. 476-477.

ben Ulysses'in gelişiyle birlikte edebiyat dünyasındaki pozisyonu değişmeyen yazar olduğunu düşünmüyorum.

James (H.) kendi güzel sesiyle konuşur, hatta bazen karakterlerinin kendi seslerini kullanması gerektiğinde bile; Joyce, insan ve melek diliyle olmasa bile birçok yolla birçok lisanda konuşmaktadır; küçük çocukların, sokak vaizlerinin, terbiyeli ve terbiyesizin, pompacı ve cenaze levazımcısının, Gertie McDowell ve Bay Deasey'nin dilinde konuşur.

Kişi Proust okuduğunda onun çok başarılı biri olduğunu düşünür; H. J. okur ve onun başarılı olduğunu bilir; Ulysses'i okumaya başlar ve belki de haklı olarak, Joyce'un daha başarısız olduğunu düşünür; daha az ince olduğunu ve James ve Proust'un "atmosferlerini" nasıl da m kemmел bir şekilde yansıttıklarını düşünür; fakat Gerty Nausika'nın olduğu bölümde akşam duası yapılırkenki atmosfer kesinlikle "yansıtılmıştır" ve bunu ne James'in ne de Proust'un başaramadığı bir kesinlik ve etkinlikle yapmıştır.

En sonunda, kitabın yükü omuzlarından kalkıp biraz daha rahatladığında, bunları ince başarılar olarak g rm yorsak da her hâlükârda böylesine akrobatlıklar, hoplayıp zıplamalar, trapez dönüş teknikleri kullanıyor ki sahip olduğu kısıtlamalar konusunda ahk m kesmek epey düşüncesizce olurdu. Öbür taraftan, Joyce'un bütünü, H. J.'in pusula ve yörüngesinin, Proust'un da devir ve yörüngesinin tamamen dışında kalmaktadır.

Eğer Joyce'u "sürekli bazı kitaplara veya yerel  detlere gönderme yapmak zorunda olan taşralılığı" göstermesi ile itham edersek, şunu da kabul etmeliyiz ki başka hiçbir yazar, hayalî bir Çinli'yi veya kırk birinci yüzyılda yaşayan birini gönderme yapılacak eserler olmadan çizilen portreden ve manzaradan iyi bir anlam çıkarmaya yardımcı olacak kadar açık seçik veremez.

İçindeki ganimetlerle Poynton⁴⁸, Bloom'un arzu ettiği iki katlı evden daha soluk bir resim çizmektedir. In Old Madrid'deki⁴⁹ anıların da entelektüel bir tarafı olduğu söylenemez; "alçak koltuklu araba" sanırım yerel bir şey. Fakat çoğunlukla, yerel göndermelerin *genel* anlamı bozduğunu düşünmüyorum. Yerel detaylar her yerde bulunabilir; kişi *gerekli değişiklikler yapıldığında* okuduğunu anlayacaktır ve herhangi bir resim bu detaylar olmadan eksik kalacaktır. Belirsizlik ile kısıklık arasındaki denge iyi sağlanmalıdır. Özet ahmak için zaten bir belirsizlik demektir.

Bu süper-romanda yazarımız ayrıca epikten de yararlanmış ve 1321'den beri ilk defa, cehenneme ait figürleri ayağa kaldırmıştır; onun öfkeli kadınları bir sahne figürleri değildir; o, basit bir tersine çevirmeyle, eli kırbaçlı kale leydilerini geri getirmiştir. Telemachus, Kirke, Odesa'nın geri kalan kahramanları, Aeolus'un gürültülü mağarası yavaş yavaş kendisini okurun zihnine yerleştirmektedir, bunun hızı okurun Homer'a aşinalık derecesine göre değişmektedir. Bu benzerlikler Joyce'un sahip olduğu Orta Çağ ruhunun bir parçası olmakla birlikte her biri kendini ancak ve ancak ortaya çıkan sonuçla kanıtlamış kendi macerası, yapı iskelesi ve yapı aracıdır. Sonuç ise form, denge, ana şema bakımından ve devamlı dokuma ve arabeskle birlikte bir zaferdir.

Herhangi bir esere getirilen en iyi eleştiri, bana göre herhangi bir sanat eserine getirilen tek eleştiri bu eser üzerine eserini üretmekte olan yaratıcı yazar veya sanatçıdan gelen kalıcı hatta nispeten uzun ömürlü bir değere sahip olan esere getirilendir; sanatçı veya yazar hakkında genellemeler yapan genç adamın yaptığı şey asla değildir. Laforgue'un Salomé'si, Salambo'nun gerçek bir eleştirisidir; Joyce ve belki de Henry James ise Flaubert'in eleştirmenleridir. Bir şair olarak bana göre, Flaubert'in Ermiş Antonius ve Şey-

48 The Spoils of Poynton (Poynton'ın Ganimetleri), bir Henry James romanı. Poynton, başkahramanların yaşadığı malikânenin adı. (ç.n.)

49 Joyce'un Ulysses'te kullandığı bir şarkı. (ç.n.)

tan'ı nazar sonucu ortaya çıkan bir eserdir, Flaubert'in zamanının Flaubert üzerindeki etkisinin bir sonucudur; yani Flaubert, şimdi bahsi bile geçmeyen bazı konular hakkındaki sorularla ilgilenmişti çünkü belli bir dönemde yaşadı; neyse ki bu konuları birkaç kitabında işlemeyi başardı ve bunları modern konular üzerine olan çalışmalarından uzak tuttu; birçoğu Dante'nin De Aqua et Terra üzerine yaptığı çalışmayı bir kenara koymasına gibi ben de onu arkeolojik bir çalışma olarak bir kenara koyuyorum. Flaubert'le aynı malzemeye sahip olan Joyce, zekice bir eleştiri yapmaktadır: "Eğer Flaubert, bize ilk olarak İskenderiye'de kadınlara ve mücevher mağazalarının vitrinlerine bakan St Antoine'ı gösterseydi inanırdık."

Ulysses, 732 büyük boy sayfadan oluşmaktadır, yani ortalama bir romanın dört katı büyüklükte ve değindiği konulardan bahsetmeye kalkarsam bana ayrılan yer yeterli gelmeyecektir. Cyclops bölümünde gerçeklik ile çeşitli iddialı ifade yolları ile temsil edilen gerçeklik arasındaki farka dikkat çekilmektedir. Dilin ölmüş birçok tavrında bulunan hiciv infaz sahnesinde doruğa çıkmaktadır, kan ve şeker klişe ve retoriğe bulanmıştır. Halkın hak ettiği ile halkın her sabah önüne konan yulaf lapasıyla Daily Mail'le gelen duygusal-retorik gazetecilik; bu herhâlde Swift'in İrlanda'daki kıtlık için öne sürdüğü çözümden sonra karşılaştığımız en iyi hiciv örneği. Henry James, Baudelaire'den şöyle şikâyet ederdi: "Tanrım, kendinize fazla itibar ediyorsunuz... bizim de bir sabrımız var... eğer 'İyilik Çiçeklerini' de yazacaksanız üzümlü kek ve kolonyadan da bize bahsedin o zaman." Joyce, bir cehennem yazmak üzere yola çıktı ve cehennemi yazdı.

Joyce, İngiliz hâkimiyeti altındaki İrlanda'yı bizlere sundu, sunduğu o kadar gerçeğe sadık bir resimdi ki Shaw gibi (Geo. B.) gibi dokuzuncu sınıf bir korkak bu resme bakmaya cesaret bile edemedi. Geniş manasıyla paranın hâkimiyeti altındaki tüm batıyı bizlere sundu. Şehir haritası üzerindeki detaylar yerel olabilir ama Leopold Bloom (asıl

soyadı Virag'dır) her yere ve her zamana aittir. Dünyayı temsil eden eşi Gea-Tellus aklın yüzyıllardır beklediği ve artık meydana gelmek için çabaladığı bir yurt. Molly ise tam bir şırfıntı, bir fahişe olmasa da bir zinacı. Hiçbir düşüncesi sansürlenmemiş (işin bu kısmında psikanalize başvurunuz). Freudyen manada "sansür"e rastlamıyoruz, Bay Young'ın şiirinde bahsettiklerine kadar uzanan Molly'nin geceleri aklından geçenler gözler önüne serilir, Molly nihayet bedeninin bir çiçek olduğunu söyler; son sözü davranışlarını doğrulamaktadır. İçinde yaşadığı kibar toplumun tavırları Molly'ye etki etmeye yetmez, örneğin Patagonia'da nasılsa Jersey'de veya Camden'de de öyledir.

Ve kitap yedi yaşında her çocuğun Arbuckle davası [bir Hollywood skandalı, ç.n.] ya da 300,000 günlük gazetenin 270,000,000 diğer baskısının aynı şekilde kokusu çıkmış ekvator maymununa özgü skandallarının detaylarının tadını çıkarmak için fırsat bulduğu Amerika'da yasaklandı. İnsanın aklına Goncourt'un sorusu geliyor: İnsanlar edebî fermanın buyruğuna biat etmeli mi? Değersiz sınıflar, fazla aşağı talih-sizlikler, fazla başarısız dramlar, soyluluktan yoksun felaket ve korkular diye şeyler mi var? Hem de roman yaygınlaşmış ve önemli bir edebî form olarak kabul ediliyorken... psikolojik araştırma ve analizler için sosyal bir soruşturma alanı sağlıyorken... roman, yazarına, gerçeklere erişme yolunda, bir bilim adamınıninki kadar çalışma ve araştırma görevi yük-lüyorken... romancı bir kesinlik içinde yazıp yazmayacağına veya bir hâkim gibi, bir tarihçi gibi ya da bir bilim adamı gibi yazacağına karar verme özgürlüğüne sahipken."

Ya Amerika'daki düşünmeye çalışan tek sınıf, Brodway'deki bacak şovlarına karışmaya cesaret edemeyen birkaç kaçık tarafından engelleniyorsa? Her küçük çocuğun tuvaletin duvarında yazılı olarak gördüğü iki üç kelime uğruna, kimse iki yüz sayfalık Aşai Rabbani ayiniyle ilgili veya Hamlet'in biyografik ilişkisini anlatan bir kitabı okur mu? Yirminci yüzyılda insan zihninin durumunu belirten çığır açıcı bir rapor, bu yarım düzine kelimenin ortadan kaldırılmasıyla veya oldukça basit

davranışların görmezden geliniyor gibi yapılmasıyla çarpıtılması gerekir. Bloom'un günü de sansürlenmemiştir, çok iyi. Köşedeki hastanede yapılan analiz de sansürlenmemiştir. Bir Presbiteryen dışında hiç kimse bu ikincisinin faydalı olduğuna itiraz etmez. *Büyük edebî başyapıtlar bilim adamlarının zihni gibi ciddi konularla meşgul olanlar için verilirler.* Mevcut meselelerin karmaşıklığını ve şu anki batıl inançların saçmalığını göz önünde bulundurursak, bir antropoloğun ve sosyoloğun naddiren de olsa, belgeleri doğrulamaya, rapor ve genellemeleri kısa ve öz hâle getirmeye hakkı vardır.

Duygusal Eğitim'de veya Madam Bovary'de bulunan bir bilgi, Fabian derneğinin süt üzerine yayımladığı bir rapora kıyasla, bir yasa koyucunun daha çok işine yarar. Bir yasa koyucunun insan ilişkilerini idare etmekle ve insan topluluklarının birbirlerini tanımalarını sağlamakla sorumludur. *Le beau monde gouverné*⁵⁰ -veya bir zamanlar yönetiliyordu- çünkü eskiden yoğunlaştırılmış bilgiye erişim vardı, Orta Çağ okumuş insanlar tarafından, Machiavelli'nin serflerden önceki öğretilerini okumuş aristokrasi tarafından yönetiliyordu. Şimdiyse yalnızca sınırlı sayıdaki zenginler gerçek bilgiye erişebiliyor ve (kendilerine yakın piyasayı bile yeterince aydınlatmamakla birlikte) bu bilginin yalnızca bir fraksiyonu gazetelerde yer almaktadır. Jefferson muhtemelen genel bir medeniyet anlayışı olan en son Amerikalı resmî yetkiliydi. Molly Bloom, Grifith'in "pantolonunun samimiyetiyle" alay etmektedir ve Tribune'nun Paris baskısı bize terziler meclisinin Başkan Harding'in en iyi giyinen başkan olarak seçtiğini söylemektedir.

Bay Balfour ve Fareham (ve Checquers) Lordu Bay Lee gibi mükemmel terzi işçiliğini üzerinde taşıyan kişilerle eşit koşullara sahip bir başkana sahip olmanın avantajlarını hor görmek bana düşmez fakat yalnızca edebiyattan veya veciz J. Caesar'dan, sağduyulu Machiavelli'den ya da Napolyon Kanunları'nı üreten kişiden hatta yerel bir isim de vermek

50 Fransızca, iyi yönetilen dünya (ç.n.)

gerekirse Thomas Jefferson'dan öğrenilebilecek yanlışsız bir dilin halka olan yararını kötölemek de bana düşmez. Elbette şu anki idarecimizin bu konularla ilgilenip ilgilenmeyeceğini söylemek için henüz çok erken; yalnızca sözde entelektüel Wilson'ın, gösterişçi Teddy'nin, Taft, McKinley ve Cleveland'in bunlarla ilgilenmediğini biliyoruz; ayrıca hatırlayabildiğim kadarıyla Amerika'nın hiçbir başkanı düşünsel ya da edebî aktivitelerin gerekliliğine dair en ufak bir ilgi veya şuurun varlığını ima eden tek bir kelime dahi etmemiştir. Amerika ve Avrupa'yı Wilson'ın elinden kurtarabilecek bir algı; bizim diplomatlarımızın da işine yarayabilirdi. Halkın yararından kaçınmak için, doğru ifade etmek gerekirse kendime engel olamıyorum. Bu gerçeği, tüm yazarların tamamen faydasız olmasını isteyen estetikçilere sus payı olarak sunmuyorum. Bizler kelimelerle yönetiliriz, kanunlar gömülü kelimelerdir, edebiyat ise bu kelimeleri hayatta ve canlı tutabilmenin tek yoludur. Şubat mektubunda bahsettiğim mantar tipi, eğitimsiz bir uzmanın eline geçtiğinde dilin aldığı hâli göstermektedir.⁵¹

Ulysses, tek bir mektup, makale veya tanıtım yazısından ziyade bir sempozyuma sığacak kadar çok konunun üzerinden geçmektedir.

Pound, "James et Pécuchet" makalesini Fransızca yazmıştır. Larbaud'nun dersi ***Nisan'da basıldığı hâlde "Date Line" *Make It New*, 1934'te ona "Joyce'un ilk ciddi Fransız eleştirisi (yani türünün 'Fransızca' yazılmış ilk örneği, fakat yine de anlaşılır)." "James et Pécuchet" Mayıs ayında çıkan "Paris Mektubu"nun bir uzantısı olarak kabul edilse de hangisinin önce yazıldığı net bilinmemektedir. Pound, Flaubert'le ilgili argümanını Ağustos ayı "Paris Mektubu"nda devam ettirmiştir; ayrıca Mart sayısında da Flaubert'den bahsetmişti.

51 Pound'un Mart 1922 tarihli mektubu John Middleton Murry'nin "Gustave Flaubert"i ile tipik bir İngiliz eleştiri budalılığı şeklinde dalga geçmektedir (*The Dial*, Aralık 1921).

JAMES JOYCE VE PÉCUCHET⁵²

James Joyce 1882’ye doğru Dublin’de doğdu, Katolik bir eğitim aldı, Dublin Üniversitesinde eğitim gördü, yıllarını veya haftalarını Paris’te ve Padoue’da geçirdi, Dublin’de “tuhaf” bir ünü oldu. 1908’de *Oda Müziği* ile yazı hayatına girdi; bugün oldukça korkulan yazarın gerçek kişiliğini ve yüreğini gösteren ince, klasik mısralardan oluşan yaklaşık otuz sayfa.

Bu ilk kitap sessizliği bozmadı, bir dizi hikâyeden oluşan *Dublinliler* başlıklı ikinci kitabı gizemli bir el tarafından yakıldı ve doğduğu şehir, yazarın yeteneklerine duyarsızlığını göstermekten geri kalmadı. Londra’da küçük bir grubun dergisi olan *Egoist*, *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi* romanının yayımlanışını diline doladı ve protesto etti. Roman şimdilerde İsveççeye, İspanyolcaya ve Fransızcaya (Daedalus adıyla yayımlanacak) çevrildi.

Sürgünler oyunu Münih’te sahneye kondu ve İtalyanca tercümesi Convegno’da yayımlandı. Joyce’un hemşerileri tarafından kabul edilmesindeki gecikme hâlâ sürüyor.

Flaubert’in doğumundan yüz yıl sonra Joyce’un yeni bir kitabının, ilk novellasının, *Ulysses*’in de basımı yapıldı; son kitabını bitiremeden bırakmış olan Flaubert’in sanatını geliştirip sürdüren, birçok açıdan Flaubert’in vârisi olan bir çalışma olarak değerlendirildi.

Bouvard ve Pécuchet ustanın “en iyi işi” olarak gözükmese de *Bovary* ve *Eğitim*’in bilindik tarzının doruğu olduğu söylenebilir. *Üç Hikâye*, Flaubert’in diğer romanlarını, *Salammô*,

52 *Mercure de France*, Paris, CLVI, 575 (1 Haziran 1922), ss. 307-320; *Polite Essays* [Kibar Makaleler] (1937)’de tekrar basılmıştır. Metnin Fred Bornhauser tarafından İngilizce çevirisi de yapılmıştır; *Shenandoah*, Lexington, Va., III, 3 (Sonbahar 1954), ss. 9-20.

Editör notu: Bu sayfadan itibaren sayfa 313’e kadar kitapta Fransızca olarak yer alan bölümün çevirisi Ali Ulvi Temel tarafından yapılmıştır.

Bovary, *Eğitim* ve *Aziz Antoine*'ın ilk hâllerini yazarken elde etmiş olduğu bütünün bir özetini verir. Modern, Ortaçağcıl ve pagan üç tablo, şu cümlede dengesini bulan bir bütün oluşturur: “Onda düşünce, varlığını başkalarına hizmete adamaktan doğuyor.” Bu cümle, yazdığı üç hikâyenin ilki olan *Aziz Julien*'in ortalarında yer alır.

* * *

Bouvard ve Pécuchet Flaubert düşünce ve sanatını sürdürür ama roman ve hikâye geleneğini sürdürmez. “Fars olarak ansiklopedi”nin “Bilimlerdeki yöntem hatası” alt başlığına bakılabilir; o örneği olmayan bir üslubun, yeni bir tarzın açılışıdır âdeta. Ona ne *Gargantua* arketip vermiştir, ne *Don Kışot* ne Sterne'in *Tristram Shandy*'si.

1880'den bu yana dünya edebiyatının ana hatları değerlendirilecek olursa en iyi yazarların, Flaubert'in sanatını geliştirmekten çok işlettikleri söylenebilir. Anlık bir başarının kesin kuralı, bir okuyucuya zihinsel faaliyetin bir ânını, yarı ânını hiçbir zaman vermemek gerektiğidir. Maupassant, Flaubert'i daha hafif hâle soktu, başkaları da onu izledi. Anatole France, Flaubert'i bir tür paravan gibi kullanır, onun XVIII. yüzyılına çekilir. İspanya'da Galdos, Flaubert'den iyi yararlandı, İngiltere'de Hueffer açık bir nesir yazdı. Joyce da *Dublinliler*'de ve *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi*'nde Flaubert'den yararlandı ama ne *Üç Hikâye*'yi geçebildi ne de *Eğitim*'i. Flaubert'in mirasında en iyi eserler de var, bir tür çöküş de var. En iyi çıkarlar aynı yöntemleri, farklı sahneleri sergilemek için aynı teknik buluşları kullanıyorlar. Kipling, Hintlilerini betimlemek için daha alt düzeyde Maupassant'dan yararlanıyor. Fransa'da Flaubert, “rekor”u elinde tutuyor: Kimse onun ustalığını geliştirmiyor.

Gelişme, Henry James ve Marcel Proust'tan önce Goncourt'larda görülür; sadece romanlarıyla değil bir ön-sözyle de:

Dostum Zola, ve belki benim de, toplumun alt kesiminin resmedilişine getirdiğimiz acımasız analiz, yetenekli bir yazar tarafından yeniden ele alındığı, ve dünya kadınlarının ve erkeklerinin farklı eğitim ve zarafet ortamlarında yeniden ele alınıp kurgulandığı gün, -sadece o gün, klasisizm ve onun devamı yok edilmiş olacaktır.

Gerçekçiliğin tek görevi, gerçekte aşağıda olanı ve tiksileni anlatmak değildir... Biz, evet biz ayaktakımından başladık işe, çünkü erkeğiyle kadınıyla bu grup, tabiata ve yabanılığa daha yakındır, basit ve daha az karmaşık yaratıklardır. Oysaki toplumun Parisli kadını ve Parisli erkeği, şu aşırı uygarlaşmış olanlar, bölümlenmiş özgünlüğü çok sayıda ayrıntıya, bir sürü ara renge, anlaşılmaz bütün bu boş şeylere dayanır, belli belirsiz, sevimli bütün bu boş şeylere benzer şeylerle, kadınının ayırt edici bir tuvaletiyle karakteri oluşur. Bütün bunların kavranması, bilinmesi ve yakalanması için yılların geçmesi beklenir ve en büyük, dâhi romancı, inanın, bunu hiçbir zaman yapamaz, onun için dünyada bunun peşinden gidecek arkadaş dedikodularıyla bu salonların adamı olamaz...

Bu yolla Henry James, çok doğru, çok gerçekçi eserinin en iyi bölümünü yarattı ve James'in arkasından gelen Marcel Proust hedefleri açıklığa kavuşturdu, yani Balzac, Dostoyevski, H. James ve benzer yönsemeleri olan eserleri okumakla işe başladı. O, "seks" ilgisinin çağdaş Fransız romanına egemen olduğunu ve onu zayıflattığını görüyordu. Fransız edebiyatında boş bir köşe bulunduğunu anladı. Oraya koştı ve naziresinin (pastiş) üzerine parlak bir sembolist cilası sürdü. Daha sonra üslubunu geliştirdi ve Guermante'lerin akşam yemeğinde buna yalnızca James'i anıştıran öğeyi katmak kaldı. Gerçekte James bundan daha iyisini yapamazdı.

Ne ki bu yüksek sosyete tabloları bir uzmanlaşmadır, ilginç, hoş bir arabesktir, isterseniz daha ileri giderek köklü

bir yöntem gelişmesi, deyin. Bütün bunlar *Bovary*'deki, *Eğitim*'deki ve *Saf Bir Yürek*'teki, Flaubert'in eserine bağlanır.

Tarihsel romanlara gelince Laforgue, *Salomé* ile onları bir kez can evinden vurduğundan beri artık hiç dirilmedi.

Gerçek eleştirmenler, kuru yargıçlar, cümle düzenbazları değildir. Başarılı eleştirmen, arkadan gelen bir sanatçıdır; bir tarzı öldürmek veya takipçisi olmak için, yine bir tarzı aşmak için, geliştirmek için, azaltmak için, gömmek için. *Salomé*'nin teleskobunun gösterdiklerinden beri artık tarihsel ayrıntılara pek saldırılmıyor.

“Tarihsel kıyafet Büyük Perhizin üçüncü perşembeleri gibi bir şeydir.” diye yazdı Rémy de Gourmond.

Bütün bunların dışında Rusya vardır, biraz alkolik veya saralı ve Dostoyevski'den öğrendiğimiz derinlik, onların tilimizleri ve düşkünleri; Strindbergcilik ve hiç de *Adolphe*'den daha fazla bir başarı göstermeyen öznelcilik vardır.

Öyleyse *Bouvard ve Pécuchet* nedir? Ne mutlu ki en sıkı Flaubertci René Deschermes'inizin kitabı ve Flaubert'in kendi sözleri çok “acemi”, çok “yabancı” bir tanımdan beni kurtarıyor: “Fars hâlinde ansiklopedi” (Flaubert destekliyor veya benim başka bir saygısızlığımı beş dakikalığına destekledi; *Eğitim*'i “eski bir kaşıkça heves” diye adlandırır, neyse geçelim.)

Bouvard ve Pécuchet Etrafında,⁵³ herkes için bir defada sorunu çözmek, hatalara, belirsizliklere son vermek üzere “çok” titiz olmayı göze alan tam bir son eser gibi hoştur. M. Deschermes'in kanıtları oldukça sağlamdır, farklı bazı görüşler önermekten âdeta korktuğuna oldukça kuşku götürmez kanıtlar getiren olgular. Ancak, zaman zaman bağlamlarından kopararak öyle cümlelere yer veriyor ki bunlar yanlış anlaşılmalara yol açabilir ya da taraflı görülebilir. Şu cümleyi böyle buluyorum:

53 *Bouvard ve Pécuchet Etrafında*, René Deschermes'in Öğretici ve Eleştirel İncelemeleri, Paris, Librairie de France, 1921.

44. sayfa ... Frédéric'in tutkularını anlatma tarzları sadece bütün bunların psikolojik gerekliliğini gizler, hele bir de bunlar Bayan Schlesinger için Flaubertce belirlenen tutkuya eklenecek olursa.

“Bir eserin tam anlamı” ile kastedilen şeyin ne olduğunu daha sonra kendi kendime soruyorum.

Belki o, kavramları yerli yerince kullanmadır. Ancak şunun altını da çizmek gerekir, bu eserden, ancak bu eserden okur tarafından yalnızca bir dolu bütün belgeleriyle, alıntılarıyla istediğiniz biyografik ya da biyolojik ayrıntılarıyla bir eser anlaşılmayacaksa o artık hiçbir zaman anlaşılmayacaktır. Eser yazarın biyografisini anlatan şeyler değildir; söz konusu olan başka bir şeydir, başka gerçek bir kitabın konusu olan şeydir, ancak “eserin anlamı”nı barındıran tam ya da değil bir şey değildir hiçbir şekilde. (Abartıyorum.)

Onda değişik bir Delamarre olayı vardı; başka, farklı daha binlerce şey. Flaubert onlardan birini seçti. Onda, Reims’de, Rouen’da bir vitray, Gênes’de Breughel’in bir tablosu vardı; bütün bunlar oldukça ilginçti, hepsinin arasından şu ilginç varlıkla bu kadar çok ilgilenildiği zaman işte o Gustave Flaubert oluyordu; ancak *Aziz Julien* ve *Bovary* okuyucusu buna yürekten güler. M. Descharnes benim görüşüme yakın ancak şu Saint-Beuve⁵⁴ budalasına benziyor, öyle olunca insanın “aman dikkat!” diye bağırması geliyor.

54 Saint-Beuve: Clémence Isaure, Scheurer-Kestner (1833-1899), Fifine de Médicis, Âdem, Havva, Rûcher Okulu ve daha Fransız soyundan başka bir sürü ünlünükilerle birlikte Luxembourg Bahçesinde heykeli olan bu Bay’ı burada ifade etme tarzımdan dolayı özür diliyorum; Flaubert’inki de orada, ancak torunun oğlu, daha doğrusu Saint-Beuve’ün torununun oğlu Anglo-Sakson dünyaya öyle kötü kokular saldı ki “edebî” eleştiri yapmaya çalışan, bir eseri anlama konusunda hiçbir yeteneği olmayan her bir hödük Whitman’ın temizleyici faturalarıyla, Géo. Eliot’un mektuplarını, kadın terzisinin faturalarını önemsiz bir sürü kâğıdı ortalığa öylesine saçıyorlar... ki... Bossuet Meaux Kartalı kalıyor. [E. P.]

Belirtilen zamanda *Bouvard ve Pécuchet*'nin yaptığıının imkânsız olduğunu gösteriyor. Flaubert'in bilinen gerçekçiliğini bir kenara koyma ve iki saf adamı bir tür ebedî bir yaşlılık öncesi döneme doğuştan sahip olma mucizesi olarak ortaya çıkarma niyetinde olup olmadığını bilme sorununu ortaya atıyor. Son bir gözden geçirmede kolaylıkla düzeltilebilecek bir ayrıntı; sanırım nihai düzeltmeye bırakılan şeylerden bir ayrıntı.

Descharmes bize Amoros'un beden eğitimi ve Feinaigle'in belleği güçlendirme tekniği üzerine oldukça eğlendirici araştırmalar sunuyor. Yeni ve gerçekçi bir eser ortaya koyuyor. Böylece Flaubert'in hiç de abartmadığını kanıtıyor.

Bouvard ve Pécuchet'de hiç farklı bir şey bulmuyor ancak Croisset'de en azından alabildiğine meraklı iki adam varmış gibi geliyor bana. Her şeyi hicveden Flaubert eğer bilinen M. Laporte'u ve herkesin tanıdığı ve az çok Rouenluların düşüncelerini taşıyan M. Flaubert'i hicvetmiyorsa hayatını hep "başka birisi" gibi, Poittevin gibi, sahte bir Du Camp, Bouilhet gibi geçirdiği su götürmez; araştırmalar yapan iki adamın bu görüşlerinden daha doğal bir şey olamaz. Flaubert'in edebiyat dışı araştırmaları onu hiçbir zaman hoşnut etmemişti; burada iyi adamlara sempatisini gösteriyor; genel budalalığa karşı olan kendi mücadelesinin gururu kendini gösterme merakı öteki kader kurbanlarının portresine güç veriyor. Varsayım, ötekileri, sanat eserleri klinikleri ve kimyasal analizlerde yaptıklarından daha fazla değerli kılıyor. Descharmes 236. sayfada buna şöyle bir değinip geçiyor.

Zaten bizi ilgilendiren, özellikle kitaptaki "kabul edilmiş görüşler" üzerine olanlardır. Bunlardan Flaubert ile Joyce arasında bir benzeşme olduğu anlaşıyor. 1880 ile Ulysses'e başladığı yıl arasında kimsenin devasa bir yanlışlar derlemesi yapacak cesareti yoktu ne de kimsenin, en geneli genelleştirmeye, karakteri araştırarak sabrı vardı.

Descharmes "sözlük" ile *Bouvard ve Pécuchet*'nin ikinci bölümünü çatıp hazırlamayı düşünen Albüm arasındaki

farkı gösterdi. O, sözlüğün Flaubert'in kitaplarına zaten hangi şekilde girmiş bulunduğunu kanıtlıyor. Zaten bu derin Flaubertci üslubu ortaya koyan tek belirtidir ve onu bütün kuru dilbilimcilerden ayırır. O küçük çocuğu, annesinin evine ziyarete gelen yaşlı bir kadının budalaca sözlerini hemen not ettiği günden beri... diye açıkladığı zaman kahramanının derin kavrayışını gösteriyor.

Eleştiri olarak bu bütün o seçilmiş kanıtlardan daha fazla değer taşıyor.

James Joyce'un Ulysses'i nedir? Bu roman, sanat tarzındaki, yani, konu, karşı konu, giriş, gelişme, sonuç tarzındaki büyük klasik romanlardaki her şeye sahip. Bölümlenmesiyle de baba ve oğul romanı. Odiysée'nin ana hattını izler. Homeros şiirinin küçük olaylarına az çok benzeyen kuvvetli uyuşumlar gösterir. Yine orada *Telemak*'ı buluruz; babasını, sirenleri, tuhafıkları, beklenmedik kılık değiştirmeler içindeki Cyclope'u, tuhaf yaratıkları, argo konuşanları, düzgün konuşanları, devleri.

Shakespeare ve ortakları, editör, Odéon Caddesi, 12, Paris [E. P.]

Romancılar bir roman için üç ay, altı ay zaman harcamaktan hoşlanmazlar. Joyce on beş yılını verdi. Ve Ulysses (732 büyük sayfa) Flaubert'in herhangi bir büyük eserinden daha yoğundur, onda mimari bir yapıdan daha fazlası bulunur.

Öyle sayfalar vardır ki Bovary ile karşılaştırılmaz, paragraflar yoğunluk bakımından Bouvard (satın alınan İsa ikonlarına, sofuluk resimlerine vb. bakınız) hiç karşılaştırılmaz. Flaubert'de, konularını Joyce'daki sayfalar kadar hızlıca anlatan sayfalar vardır, ancak büyük gevezeyi Joyce bütünlüğe kavuşturdu. Joyce sadece bir bölümde, kesintisiz bir ırmak gibi İngiliz dilinin bütün klişelerini akıtır. Başka bir bölümde, kafiyeli ilk şiirlerinden itibaren İngilizce sözel deyimlerin bütün tarihini döker. (Bayan Purefoy'un doğum

yapmasının beklendiği hastane bölümüdür bu.) Yine başka bir bölümde, 1760'tan itibaren Freeman'ın günlüğünün "başındaki" kısımlarda vardır, bu günlük tarihidir, kitabı boyunca kesintisiz bu böyle sürer gider.

Kitabın farklı bölümlerinde farklı biçimde ifade edilir (tıpkı Aristo'nun yaptığı gibi), o üslup birliğini terk eden seçici Larbaud'nun dediği gibi de değildir. Her kişi yalnızca kendi tarzıyla konuşmaz, kendi tarzında düşünür de, sözü edilen o tekdüze üslupla bir romanın farklı kişileri farklı şekillerde konuştuğu zaman üslup bütünlüğü artık bırakılamaz: tırnak işaretleri es geçilir, hepsi bu.

Bloom, reklamcı küçük memur, romanın Ulysse'i, alt tabakadan nefsine düşkün orta hâlli adam Bouvard ve Pécuchet gibi, demokrasiden yana, gazetelerde okuduklarına inanan adam, κατὰ φύσιν acı çeker. Her şeyle ilgilenir, herkesi etkilemek için her şeyi açıklamak ister. Yalnızca çok çabuk kavrayan edebî bir "orta hâlli" değil, etrafta düşünülen ve konuşulan şeyleri, insanların söylediği hemen her şeyi ve haftada yüz kez tekrarlanan şeyleri toplama konusunda olabildiğince çok becerikli, zaten diğer kişiler ona yardım etmek ve kendisi dışındaki binlerce kişinin lüzumsuz şeylerini derleyip toplamak için seçilmişlerdir.

Bouvard ve Pécuchet bir çeşit durgun suda, dünyadan kopmuşlardır. Bloom, tersine oldukça çok bulaşık, karışık bir ortamda hareket hâlinededir.

Joyce, Homeros'a ve alegorik bir ortaçağ kültüründen kalanlara dayanan bir iskele kurar: faaliyeti sınırlamayan, rahatsız etmeyen, gerçekçiliğine de faaliyetinin çağdaşlığına da engel olmayan, önemi az bir mutfak işidir. Bir yapıyı düzenleme aracıdır. Kitap Flaubert'in kitaplarının taşıdığından daha fazla bir üsluba sahiptir.

Telemak, Bloom'un manevi oğlu Stephen, bir Katolik okulundan edindiği ortaçağa özgü bir gurur üzerinde düşünerek

işe başlar; üniversiteye özgü bir gurura, Hamlet ve Shakespeare arasındaki ifadeye uzanır. En katı Flaubertci anlamda daima gerçekçi, her zaman belgeli, aynı hayat üzerinde kanıtlı, Joyce hiçbir zaman haddi aşmıyor. Gerçekçilik sadece sayı ve çokluk üzerinden değil, süreklilik içinde devinen bir genellemeyi arar. Joyce ortaçağı, klasik devirleri aynı zamanda Yahudi ilkçağlarını bugüne ait bir eylem içinde bir araya getirir; Flaubert ise devirleri art arda dizer.

Tırnak işareti dışına çıktığı seyrek durumlarda Joyce sıradan sözleriyle Cyclope'un konuşma bölümlerine yer verir, ancak yanına tumturaklı şeyler, parodi kor ve sahte kahrâmanlı bir romantizmle realizm arasındaki farklılığın ölçüsünü kor. Gerçek eleştirinin yazarlardan geldiğini söyledim; hemen Aziz Antoine'ın önsözündeki Joyce'a geçelim: "Flaubert'in İskenderiye'de Antoine'ın kadınlardan ve lüks eşyalardan hoşlandığını anlattığı sanılabilir."

Ulysses'in sadece bir bölümü (157 sayfa) *Aziz Antoine'ın Günaha Girmesine* denk düşer. Stephen, Bloom ve Lynch bir batakhanede sarhoş olurlar; düşüncelerinin bütün gü-lünçlüğünü açıkça ortaya dökerler; Dante'den beri ilk defa cadalozlar, edepsiz kadınlar, yaşayanlar, şimdiki hâliyle gerçeklik içinde, semboller hâlinde ele alınır; ne mitolojiye dayandırılır ne de dogmatik inanca. İlişkiler teyit edilir.

Bouvard ve Pécuchet'nin kusuru, hatta M. Descharmes'in dikkat çektiği kusur, yeterince kaçınılmaz bir zorunlulukla olaylar birbirini takip etmez; plan mantık bakımından eksik sayılmaz ama başka türlü de uygun olurdu. Flaubert için daha övücü bir tez ileri sürülebilir ancak Bouvard ve Pécuchet daha kısa, daha açık, daha yoğun olmalı, tamamında biraz neşe eksik.

Joyce buna bir çare buldu; okuyucu her an her şeye hazır olmalı, her an beklenmedik şeyler olabilir, en uzun, en belirli, tumturaklı konuşmalara kadar her an hesapta olmayan şeyler olabilir, pusuda beklenmeli.

Olay, belli bir günde, Dublin’de, belirli bir yerde (732 sayfa) geçer. Telemak aylak aylak dolaşıyor... İş çantalarıyla ebe kadınları görür. Ulysse yemek yer, gezer durur: ayın, cenaze töreni, hamam, gezinti yolları; başka kişiler de dolaşır; fırça dolaşır, o ilan bakar, Keyes evinin “ad”ını arar, mitolojideki anatomik bir ayrıntıyı doğrulatmak üzere halk kütüphanesini ziyaret eder, Aeolus (bir gazete bürosu) adasına gelir, olanca gürültü patlar, tramvaylar, kamyonlar, posta trenleri, vb. Nausikaa görünür, hastanede akşam yemeği yenir: Ulysse ve Telemak karşılaşır, batakhane, itiş kakış, Bloom’un evine dönüş. Sonra yazar toprağın simgesi Penelope’u ortaya çıkarır, erkeklere özgü işlerle harmanlanarak gece düşünceleriyle anlatı son bulur.

Cervantes sadece edebî bir tutkuyu, şövalyece bir çılgınlığı yansıtıyordu. Sadece Rabelais ve Flaubert bütün bir yüzyılla hücum ediyor, kurgu formu altındaki cılız bir ansiklopediye her yönden karşı çıkıyorlar. Voltaire’in ve Bayle’in sözlükleri tartışılmaz o sıralar. Rabelais-Flaubert düzlemine girmek az şey değildir.

En esaslı sayfalar olarak cellat sahnesi belirtilebilir; *Swift*’in İrlanda’daki açlığa bir çare olarak çocukları yemeyi göstermesinden beri başka hiçbir şey daha dokunaklı bir yergi olamaz. Bloom’un soy kütüğünü açıklarken, belagatli geniş açıklamalarda, kitabın her yerindeki uzun anlatımlarda eser kuvvetlidir, bu kadar uzun soluklu bir kitapta böylesine eşsiz bir entelektüel yoğunluk görülmeyen tek bir satır, tek bir yarım satır yoktur ya da bu sayfalar ancak Flaubert veya Goncourt kardeşler ile karşılaştırılabilir.

Savaş içinde, kötü bir sağlıkla, yoksulluk içindeki bu on beş yılın dev çalışması hakkında şunlar bir fikir verebilir: “Dublinliler” kitabının ilk baskısının tamamı yanmıştır, Trieste’den kaçış, bir göz ameliyatı, bütün olayın 16 Haziran 1904’te Dublin’de geçtiği roman hakkında hiç açıklanmayan yığınla olay. Bir sayfadaki kahramanlar derinli-

ğine incelenerek bulunabilir aynen Bovary'deki gibi (Baba Connie'ye, küçük çocuk Dignam'a bakınız), vb.) Ansiklopedik betimlemeler, hayalî kira sözleşmesiyle Bloom'un düşlediği ev incelenebilir; işçilerin çakma entelektüel esaslı balık çorbası ortaya çıkar, tam Penelope'a denk düşen hiçbir yerde saygı görmeyen kadın, şu adlar dizini yığını, erkeğin dönüp dolaşıp içine düştüğü durgun denizin, toprağın simgesi vajina görünür.

Her şeyden önce gerçekçi bir roman, her karakter kendi keyfine göre konuşur ve bir dış gerçekliğe tekabül eder. İrlanda İngiliz boyunduruğu altında takdim edilir, dünya aşırı faiz ve tefecilik sultanı altında. Descharmes sorar (sayfa 267):

Öyleyse kim bu girişimdeki evrensel hödüklüğü sanat eseri ve roman formu altında insanüstü bir şey olarak göstermeyi başardı?

Cevabı veriyorum: Bu James Joyce olmasaydı bunu yapacak bir yazar beklemek gerekecekti; ne ki bu İrlandalının cevabı derin bir araştırmayı hak ediyor. *Ulysses* herkesin hayran olacağı bir kitap değildir, herkesin *Bouvard ile Pécuchet*'ye hayran olmadığı gibi. Ancak bütün ciddi yazarların okuması gereken bir kitaptır, yazarlık mesleğimizde, sanatımızın ulaştığı nokta hakkında net bir fikir sahibi olmak için okunması zorunlu bir kitaptır.

1908'de İrlanda'da Joyce'un kitaplarının kabul görmemesinde şaşılacak bir şey yoktur; o sırada Dublin'deki taşralılar ve köylüler, ulusal onura bir saldırı gördükleri Synge cinayetlerine karşı gösteri yapmaktaydılar. Aynı cinayetler bu yıl Paris'te propaganda olarak İrlanda soy kültürünün kanıtı olarak takdim edilmişti. Hatırladığım kadarıyla Ibsen sürekli Norveç'te, Galdos'ta yaşamıyordu: Doña Perfecta'da bize evrensel olmayan bir kültüre sahip olmanın tehlikelerini gösteriyor, Zaragozalı olmanın, bir taşra kentinde sadece Madridli olmanın tehlikelerini gösteriyor,

İrlanda'da "yetişkin" romantik olanlara gelince, basitçe onları anlayamadığımı sanıyorum, bu gerçekçiliktir. George Moore ve Shaw'a gelince, kendilerinden çok daha önemli bir yazarca geçilmenin görülmüş olmasının istenmemesi insanın doğasında vardır. Dublin'de gizli gizli Joyce okunduğu bilinir. Bu içtenlik eksikliğinde şaşılacak bir şey yoktur.

Amerikan hukukuna göre *Ulysses*'ten parçalar yayımlanması dolayısıyla *Little Review*'un dört kez kapatılmasının altında böylesine tuhaf bir tecessüs, Avrupalı psikologların daha doğrusu beyin hastalıkları uzmanlarının daha fazla dikkatini hak eden, okuma yazmayla pek alakası olmayan uzmanların, kültürsüz hukukçuların zihniyetinin böylesine bir tezahürü vardır. Hayır, sevgili dostlarım, demokrasinin (musibet Wilson fenerimize göre onu savunmak gerekir) ne kişisel özgürlükle ne de Koung-fu-Tseu'nün dostça saygısıyla hiçbir ortak yanı yoktur.

Amerika Birleşik Devletleri Ceza Kanununun 211'inci paragrafı (metindeki sıra dâhilinde kelimesi kelimesine tercüme ediyorum):

Her türlü müstehcen, edebe aykırı, şehvet uyandırıcı ve rezil kitap, hicviye, tablo, kâğıt, belge, yazı, klişe veya açık saçık tarzdaki başka yayınlar ya da bunları gösteren bunlara eklenmiş obje gebe kalmayı engelleme amacıyla ya da çocuk düşürmeyi teşvik etmek veya bütün bu gayriahlaki ve uygunsuz kullanımlar için yapılan şeyler, ve her türlü yazı, alet, madde, ilaç ya da reklamı yapılan nesne ya da başka bir kişiyi bunu yapmaya zorlayacak tarzda çizilen nesne, gebe kalmayı engelleme, çocuk düşürmeyi veya bütün bu uygunsuz ve gayriahlaki şeyleri sağlamak üzere çizilen şeyleri basmak ve her türlü yazılı, basılı posta kartı, kâğıt, kitap, hicviye, uyarıcı yazı ya da doğrudan ya da dolaylı neden ve nasıl ve hangi araçla olursa olsun bilgi veren her türlü şey ya da mezkûr yazılar ve nesneler, sahip olunabilir ya da yazılabilir nerde ve ne şekilde olursa olsun çocuk düşürmeyi

icra etmek veya sağlamak üzere her türlü müdahale sözleşmesi yapılmış veya gerçekleştirilmiş olabilir ya da nasıl veya hangi tür araçla olursa olsun gebe kalma engellenmiş ya da çocuk düşürme gerçekleştirilmiş olabilir. Kapatılmış ya da kapatılmamış her türlü mektup, paket, koli ve rezil, uygunsuz, âdî herhangi bir, yapma veya gerçek nesne, posta malzemeleri, her türlü bütün kâğıt, yazı veya fikir hangi tür olursa olsun yazı, gereç, madde, hap, ilaç ya da nesne, gebe kalmayı önleyici veya kürtaja teşvik edici veya herhangi bir uygunsuz veya gayriahlaki amaç için uygulanabilecek veya kullanılacak herhangi bir alet, madde, ilaç, hap veya şeyi kullanmaya veya uygulamaya teşvik veya tahrik etmeye yönelik planlanarak yapılan her türlü eylem, postalanamaz madde olarak bildirilmiş olan şeyler posta yoluyla iletilmemeli veya herhangi bir postaneden veya herhangi bir postacı vasıtasıyla teslim edilmemelidir. Her kim bilerek bu bölümde postalanamaz diye belirtilen şeyleri postalamak veya teslim etmek için maddi kazanç sağlarsa veya bilerek bunları dağıtmak veya satmak amacıyla veya yardım amaçlı olarak dağıtmak veya elden çıkartmak üzere postadan alırsa; 5.000 dolardan fazla olmamak kaydıyla para cezasına veya 5 yıldan fazla olmamak kaydıyla hapis cezasını veya her ikisine birden çarptırılmalıdır.

...

İşte yirminci yüzyıl: Pagancılık, Hristiyanlık, kabalık, hödüklük; okuyucunun zihninde herhangi bir kuşku olursa Little Review'in üçüncü kapatılışı dolayısıyla bir Amerikan yargıcının açıkladığı kararlar bu kuşku aydınlığa kavuşabilir. Büyük avukat, modern sanat koleksiyoncusu, Légion d'honneur'ü şövalyeniz John Quinn edebiyat adına bir savunma söylevi verdi, klasikler bile böylesi saçmalıklardan yakasını sıyıramamıştır, dedi.

Birleşik Amerika yanlısı Thémis'in sesi ona cevap veriyor (Yargıç Hand'in ifadesiyle):

Hiç kuşku duymam ki bu talimata dâhil olan gerçekten büyük eserlerden çoğu genel olarak incelemeye tâbi tutulursa ve görevlilere bırakılırsa zaman zaman sadece “klasik” kategorisine dâhil oldukları için kanunun elinden kurtulur; anlaşılıyor ki bu kanunun yürürlüğe girmesi hâlinde klasik eserler genellikle müdahale dokunulmazlığına sahiptirler. Çünkü onlar eski ve ünlü eser olarak onaylanmışlardır ve nispeten genel anlamda belli sayıda okuyucuya hitap ederler.

Büyük Flaubert’in Albümüyle yakalamış olduğu iki mücevhere sahip değil miyiz ve bu alıntılar dahi umulandan iyi değil mi?

Descharmes’in kitabının son iki sayfasına gelince bu söylediklerimden biraz pişmanlık duyuyorum, Spinoza’nın Bay Paul Bourget’den daha sağlam bir kafaya sahip olduğuna inanma ayrıcalığını kendime saklıyorum. Eğer kendinde düşünce insanlığa zararlı, kötü bir şeyse hemen bu kadar şeyden ötürü M. Descharmes’a teşekkür ediyorum.

* * *

1921-1924 yıllarında Paris edebî hareketliliğin merkeziydi. Bu heyecanlı yıllarda orada bulunan neredeyse herkesin buna dair bir anısı vardır ve Pound ile Joyce birçok yönden bu anıların neredeyse her birinin içinde yer almaktadır. Pound’un stüdyosu toplanma yeri ve ilgi odağıydı, orada şiir, heykelticilik, müzik, boks, eskrim gibi sanatlarla sayısız küçük sanatsal aktiviteyle ilgileniyordu. Paris’e savaştan önce ve savaş sırasında yaptığı ziyaretlerden dolayı birçok Fransız yazar ve editörle tanışıyordu. Wyndham Lewis, T. S. Eliot ve William Carlos Williams onu ziyaret ederdi. Gertrude Stein, E. E. Cummings ve Ernest Hemingway’le burada tanıştı. Önceki editörleri olan Harriet Monroe ve Margaret Anderson onu aradı. Deneysel Amerikalı bestekar George Antheil’i destekledi ve *avangart* müziğin bir numaralı açığıslu destekçisi oldu. Bu renkli yıllar başka yer-

lerde de anlatıldı, özellikle de Joyce için Richard Ellmann tarafından. Fakat Paris yıllarının Pound için Amerika ve Londra'daki önceki yıllarında veya daha sonraki İtalya yıllarında olduğundan daha az tesir bıraktığını hatırlatmakta yarar vardır. Joyce Paris'e yerleşirken, Pound kendini bir misafir veya "Evsizler" benzeri seçkin bir topluluğun bir parçası gibi hissetmiştir, çünkü Pound'un Paris yılları yalnızca özet olarak ve parçalarla *Pisan Kantoları*'nda yer almıştır.

Temmuz 1922'de Pound bir kez daha Odesavari yaratıcılığını kullanarak Joyce'un fiziksel rahatsızlıklarına deva oldu; bozulan gözlerine, kas romatizmasına ve çürüyen dişlerine. Pound, 1917'de yaptığı teşhis göz rahatsızlığı ve deha arasındaki varsayımsal ilişkiye dayanıyordu; 1921'de Gourmont'un *Physique de l'amour* kitabının çevirisine yazdığı "Haşiye"de, yaratıcı deha ile spermatozoik adına denebilecek hayal gücü arasında bir bağlantı kurdu. Mart 1922'de *The New Age*'te Dr. Louis Berman'ın *Glands Regulating Personality* [Kişiliği Belirleyen Salgı Bezleri] kitabını büyük bir heyecanla incelemişti. Pound'un deyişiyle bu "yeni terapi" Joyce'un rahatsızlıklarının tedavisi için de uygun gibi görünüyordu. Dr. Berman Paris'e geldiğinde, Pound Joyce'u ona muayene olması için ikna etti. Dr. Berman Joyce'un romatizması için endokrin tedavisi önerdi ve dişlerine bakar bakmaz hemen röntgenlerinin çekilmesi gerektiğini söyledi.⁵⁵ Dişlerin çok kötü durumda olduğu ortaya çıkınca çekilmesi tavsiyesinde bulundu. Joyce endokrin tedavisini kabul etti, fakat Dr. Berman Joyce'un glokomunu Homer'inkine benzeterek (fakat Homer kör olmuştu) Joyce'un güvenini kazanmış olsa da Joyce başka bir göz doktoruna daha görüne kadar diş çekimini erteledi. Görüldüğü ikinci doktor onun ömür boyu yardımcısı hâline gelecek olan Dr. Louis Borsch'tu. Dr. Borsch Joyce'un diş çekiminin ve göz operasyonunun ertelenebileceğini söyledi fakat bu hastalıklar onu rahatsız

55 Ellmann, *James Joyce*, ss. 614, 616.

etmeye devam ettiğinden ancak Nisan 1923'e kadar tedavileri erteleyebildi.

1922 yılının geri kalanında Pound *Kantolar* üzerine olan çalışmasına devam etmekle kalmadı ayrıca tercüman ve antolojist olarak birçok iş yaptı. Ağustos ayında Three Mountains Press için William Bird'ün kısa kitaplardan oluşan serisinin editörlüğünü yapmayı kabul etti. Pound daha sonra bu seriden "*Ulysses*'ten sonra nesrin durumu veya normal yazarlığa dönüş ihtimali" şeklinde bahsetmiştir. Pound'un kendi "Indiscretions" kitabını ve Ford, Williams ve Hemingway'in kitaplarını da alan "Inquest" serisindeki yazarlar, "*moeurs contemporaines*"⁵⁶ hakkındaki gerçeği taklit, melodram, sıradan bitişler kullanmadan anlatan" yazarlardı.⁵⁷ 1922'nin sonlarına doğru Pound huzursuzlanmaya başladı. Paris'in Proust'un bahsettiği "inkâr edilemez moral bozukluğu"nun tipik bir örneği hâline geldiğini hissediyordu. İtalya'da ortaya çıkan yeni enerjiler onu kendine çekiyordu. Şiir ve nesir arasında yaptığı ayrımı hatırlayarak Proust ile D'Annunzio'yu birbiriyle mukayese etti; daha önce de "akıl başkaldırışı"na ilk örnek olarak (epey eksiklikleri olsa da) D'Annunzio'yu 1919'da Woodrow Wilson'la karşılaştırmıştı. D'Annunzio "bombardıman altındaki Venedik'te gözleri bağlı bir şekilde uzanmaktadır, kendi duygularıyla, hatıralarıyla, vehimleriyle köpürmektedir, tıpkı Dante'nin Aeschylus'la tanışmış olsaydı yapacağı veya yapmayacağı gibi." Pound "bir tür hayat enerjisi, bir tür ifade şekli, bir tür cesaret veya en azından kirletilmemiş bir bilince hatırası olan bir miktar güzellik yayabilecek bir coşkunluğa"⁵⁸ ihtiyacı olduğunu hissediyordu.

Mayıs 1923'te, net olmayan sebeplerden dolayı, Pound'un *The Dial*'la olan ilişkisi sona erdi. *Vanity Fair* ve Eliot'ın *Criterion*'ine çok az inancı vardı, omuz silkti ve o an için

56 Fransızca, modern gelenekler (ç.n.)

57 *Pavannes and Divagations*, Norfolk, Conn.: New Directions, 1958, ss. 50-51.

58 "Paris Mektubu," *The Dial*, LXXIII, 5 (Kasım 1922), ss. 553-554.

“kusurlu Paris hâlâ nefes alıyor” düşüncesiyle kendini biraz avuttu. Mayıs ayında William Bird XVI *Kanto’nun Taslağı*’nın meşhur lüks baskısını basmayı kabul etti. Bu noktadan sonra Pound’un 1912’den beri hayatında ağır basan editör, eleştirmen, tanıtımcı ve edebî arabulucu olarak ilk kariyeri sona erdi. Artık neredeyse tüm enerjisini *Kantolar*’ına yoğunlaştırarak, çok azını da dergilere ayıracaktı, ta ki 1927’ye, Rapallo’daki ikinci kariyerinin başlangıcına kadar.

Bu arada Joyce, *Ulysses*’in çetin sınavından geçmiş yeni bir eseri için çalışmalarla koyulmuştu. Ağustos 1922’de, Londra’ya gittiğinde, Bayan Weaver sırada neyin olduğunu sorunca ona “sanırım bir dünya tarihi yazacağım” cevabını verdi.⁵⁹ Fakat bu arada gözleri daha kötüleşmiş ve Paris’e döner dönmez ameliyat olması tavsiye edilmişti (bu tavsiye İngiliz doktorlar Henry ve James tarafından verilmişti). Joyce ameliyatı tekrar erteleyerek kışı Nice’de geçirmeye kalkıştı. Fakat gözleri tekrar kötüleşince Paris’e geri dönmek zorunda kaldı. 1923 baharında, İrlanda mitolojisi ve soyuna dayandırarak oluşturmak istediği bir dünya tarihi kitabı örneği olarak Kells Kitabı’ndan etkilenerek notlar almaya başladı. 11 Mart 1923’te Bayan Weaver’a *Ulysses*’in son sayfasından beri iki sayfa yazdığını söyledi.⁶⁰ Fakat Nisan’da dişlerinin çekimini ve göz ameliyatını yaptırmak zorunda kaldıktan sonra iyileşmek için İngiltere’ye gitti. Joyce’un ne üzerinde çalıştığını Pound’un bilip bilmediği net olmasa da, Joyce Ağustos 1923’te İngiltere’den Paris’e döndüğünde Pound babasına mektubunda; “Joyce ailesi Paris’e geri döndü ve J. J. yeni bir eser üzerinde çalışıyor. Birkaç alçağı daha yerinden etmeye kararlı gibi görünüyor” (Yale’de). Görünen o ki Pound’un zihninde hâlâ *Ulysses*’in Rabelais-Swiftvari özellikleri dolaşıyordu ve Joyce’un ilk önce *Work in Progress* adıyla çıkacak olan fakat daha sonra *Finnegans Wake*’e dönüşecek olan bu kitabının *Ulysses*’e benzer özelliklerde bir kitap olacağını düşünüyordu.

59 Ellmann, *James Joyce*, s. 615.

60 *Letters of James Joyce*, I, s. 202.

1923'ün sonlarında, Pound yeni bir dergi için çalışmalara başlamış ve Quinn (sponsor), Ford (editör), Joyce ve kendinden oluşan ekibi bir araya toplamıştı. Dergi çok da uzun ömürlü olmayan *Transatlantic Review*'du. Pound dergi için 1924 yılı boyunca müzikle ilgili yazılar yazdı. Joyce Pound'a okuması için yeni kitabının taslakları arasından Tristan ve Isolde metinleri de dâhil dört oturaklı bölüm ("Mamalujo") verdi. Ardından Ford, Joyce'tan dergi için de bir şeyler yazmasını istedi ve Pound Joyce'a derginin ilk sayısının ön sayfasının "trampet sesi" eşliğinde ona tahsis edileceğini söyledi. Fakat Joyce çoktan ön sayfaları Eliot'ın *The Criterion*'ına bırakmayı kabul ettiğinden kendi yazısı hazır değildi. Fakat Ford, geçmişte Joyce'a (Pound ve Quinn tarafından) verilen desteği hatırlattığında Joyce razı oldu ve "oldukça pejmürde" olduğunu düşünse de bir inceleme yazdı. Bu yazı derginin ikinci sayısında Nisan 1924'te yer aldı.

Pound'un Joyce'a Paris yıllarında yazdığı mektuplardan hayatta kalanı, Buck Mulligan üzerine yazdığı şiir, *Ulysses*'in mizahi dili üzerine giderek artan vurgusunu göstermektedir. Joyce da Djuna Barnes'a bir söyleşi sırasında fikrini söylemiştir:

Ne yazık ki okur kitabımdan bir ahlak dersi talep edecek veya daha da kötüsü kitabımı ciddiye alacak. Fakat onurum üzerine yemin ederim ki kitabımda tek bir ciddi satır bile bulunmuyor... Hepsi oradalar, çok iyi birer konuşmacılar, unuttukları şeylerle oradalar. *Ulysses*'te bir kişinin aynı anda ne dediğini, gördüğünü, düşündüğünü ve bu tarz bir görmenin, düşünmenin ve konuşmanın neler yaptığının kaydını tuttum, Freudyenlerin deyişiyle bilinçaltının - fakat psikanaliz açısından bakarsak, yaptığım şey aşağı yukarı bir şantaj.⁶¹

61 *Vanity Fair*, XVIII (Nisan 1922), s. 65 (Ellmann, *James Joyce*, s. 538).

Pound *Kantolar*'ı yazarken kendi yöntemlerini takip ederek büyük şahsiyetleri iyi konuşmacılar hâline getirmeye çalışıyordu; Joyce gibi psikanalizle veya iç süslemeyle daha az ilgileniyor, “görmenin, düşünmenin, konuşmanın” değerleri tercih eden ve uygarlıklar kuran beyinlere ne yaptığıyla ve yapabileceğiyle daha çok ilgileniyordu. İkisi için de mizah ciddi olabilmenin şartlarından biriydi. Pound'un kuzeni Kathleen Pound'a teyzesi Josephine'nin *Ulysses*'in okumaya uygun olmadığını düşündüğünü söylediğinde Pound Joyce'un söylemiş olduğu şeye hak vermişti: “Eğer *Ulysses* okumaya uygun değilse, hayat da yaşamaya değer değildir demektir.”⁶²

Pound'un *Ulysses* havasını taşıyan şiiri, Joyce'un eski arkadaşı ve kötü karakter olan Dr. Oliver St. John Gogarty'in (Buck Mulligan) başından geçen heyecanlı maceranın anısına yazılmıştır. 12 Ocak 1923 gecesi, İrlandalı isyancılar Bağımsız İrlanda Devleti'nin senatörü Gogarty'i, banyo küvetindeyken kaçırdı. Onu Liffey kıyısındaki terk edilmiş bir eve, görünüşe göre öldürmek amacıyla, götürdüler. Fakat coşkun, atletik Gogarty sıkışmış taklidi yaptı. Onu kâçıranlar onu dışarı çıkardığında kabanını kafalarına geçirdi ve Liffey'e atlayarak bulanık buzlu suyun içinde yüzmeye başladı. Daha sonra eğer nehir onu sağ salım kıyıya çıkarırsa Liffey'e iki kuğu sunma sözünü tuttu ve ilk şiir kitabının adını *An Offering of Swans*⁶³ [Kuğulardan Bir Bağış] koydu.

62 Hutchins, *James Joyce's World* [James Joyce'un Dünyası], s. 139.

63 Gogarty, *It Isn't This Time of Year at All!, An Unpremeditated Autobiography* [Yılın Bu Zamanları Değil!, Kasıtsız Bir Otobiyografi], Garden City, N. Y.: Doubleday and Company, Inc., 1954, ss. 208-215.

16 Haziran 1923

Rapallo

Dünyanın en cesur adamı Mulligan'ın baladı,
normalde Senatör ve Hogan'ın aklı bir karış havadası

S. Daedalus'a adanmıştır

Tenor

arkadaşı

Simm McNulty

Hey, hey, Jock Hielandman,
Güçlü ve kaslı Mulligan
Paltosunu fırlattı ve koştu
Liffey nehrine doğru,

Pantolonunu çıkardı ve atladı,
İslandı tüylü vücudu;
Aldırmadan peşindekilerin bağırışlarına
Başladı bir balık gibi kulaç atmaya.

“Kim var orada, su nereye dökülüyor
“Değirmenin karşısına, siz kimsiniz beyefendi?”
“Ben kelt bir senatörüm,”
Diye cevap verdi kadına Buck Mulligan.

“Pantolonunuzu giyin efendim,”
Diye karşılık verdi sütçü kadın,
“domuz çiftliğimize girmeden önce,
Liffey'in bu kıyısındaki.”

“Ah, canım, bana bir tane ödünç vermelisin,
“Ben kendiminkini isyancı ayılara bıraktım
“Bakarsan o korkakları göreceksin
Liffey'in diğer kıyısına.”

“Elbette, efendim,” dedi kadın tatlı tatlı,
 “Sizi rüzgârdan korumak için,
 “Fakat, sanırım dizinize gelir paçaları,
 “Sayın, çok sayın, senatör bey,

“Ve ancak bir şartla
 “Size kıyafet veririm
 “-sanırım- Tanrım! Tehlikede olduğunuz için,
 “Sayın, sayın, senatör bey,

“Eğer verdiğim pantolonu giyer ve
 “Dublin’deki senato binasına giderseniz
 “O kıyafet içinde, - suratınızı asmayın,
 “Bana söz verin lütfen; veya boğulup gidin.”

1924’ün başlarında Pound, Joyce için verdiği mücadeleyi doruğa taşıyarak Joyce’un *Ulysses* için Nobel Ödülü alması gerektiğini savundu - İrlandalı bir yazar olarak olmasa da “edebiyat veya evsizler (sürgünlüler) dünyasının” bir üyesi olarak. Bu haykırış 1923 yılı edebiyat ödülünün Yeats’e verilmesiyle ortaya çıkmıştı. Pound makalesinde önceki yıllarda ödül alan Belçikalı-Fransız oyun yazarı ve şair Maurice Maeterlinck’ten (1911), Bengalli şair Rabindranath Tagore’dan (1913), İsviçreli şair Carl Spitteler’dan (1919) ve Anatole France’tan (1921) bahsetmektedir.

LE PRIX NOBEL^{64 65}

Fakirleşmiş İngiltere’nin, yalnızca edebî İngiltere’nin anlayabileceği tek şeyin, yani büyük miktardaki bir paranın, yani 7500 sterlin değerindeki le Prix Nobel’in, kaybına üzülen görüntüsü o kadar acıklıdır ki düşünme mekanizmaları hemen çalışmaya koyulur. Sebepleri bulunmaya çalışılır.

64 *Der Querschnitt*, Berlin, IV, 1 (Bahar 1924), ss. 41-44.

65 Fransızca, Nobel Ödülü (ç.n.)

Görünüşe göre sınırlı İngiliz komitesi yıllardır o kadar aptal ve huysuz ve küstah davranmışlar ki küçük domuzcuklar gibi yağlı boyunlarını ön ayaklarındaki keskin toynaklarla kesmişler.

Her hâlükârda eğer ödül Bay Yeats'e verilmeseydi, onun en seçkin hemşerisine, çok daha genç olan ve Nobel Ödülü'ne layık olduğunu kanıtlamış fakat muhtemelen İrlanda komitesi tarafından beğenilmeyecek "ULYSSES" kitabının yazarına verilmeliydi.

Daha şaşırtıcı olanıysa ödülü hak eden Thomas Hardy'nin 1923'te ödüle layık görülüyor oluşu. Her şekilde son yirmi yıldır veya Nobel Ödülü verilmeye başlandığından beri pek de yerinde kararlar alındığı görülmedi.

Hardy'nin Nobel Ödülü hak edenler sınıfında yer alan bir yazar olduğu tartışılmaz bir gerçektir ve Nobel ödülleri-nin dağıtıldığı dönemde ona verilen herhangi bir yıldaki ödül epey takdir edilecektir. Ama bunun özellikle bu yıl gerçekleşmesi için herhangi özel bir sebep yoktur ve yirmi yıldır edinilen bilgilere dayanarak önceki yıllarda verilen ödüller de tartışmaya açılabilir.

İlk anda İngiliz edebiyat politikası o kadar karmaşık ve anlaşılması güç görünmektedir ki İngiliz komitesi her türlü işi İsveç akademisinin üzerine yıkmaya çalışmıştır ve bu da onlara ağır geldiğinden bünyeleri her türlü reaksiyonu göstermiş ve hatta dar görüşlü diktelere karşı kronik bir başkaldırı bile geliştirmişlerdir.

Bu ödül uzun bir süredir verilmektedir ve Britanyalılar, Bay Bridges'ı veya Bay Dobson'ı ve hatta Dr. Nicoll'u bile gayet iyi adaylar olarak gösterebilirlerdi.⁶⁶ Eğer geçmişte Hardy'nin

66 Robert Bridges 1913'ten ölümü 1930'a kadar devlet şairliği yapmıştır. Austin Dobson (1840-1921) şair, edebiyatçı ve on sekizinci yüzyıl uzmanı. Sör William Robertson Nicoll (1851-1923) İskoç, Protestan papaz ve edebiyatçı, *The Bookman* edebiyat dergisini kurdu, modern yazarlardan oluşan antolojiler hazırladı ve on dokuzuncu yüzyıl edebiyat tarihi üzerine yazılar yazdı.

kabul edilmemesine tepki göstermedilerse, Prens'in henüz bu yıl Hardy'yi motosikletiyle ziyarete gittiğini hatırlamamız iyi olacaktır. Aslına bakarsak İngilizler Bay Hardy'yi uzun bir süre görmezden gelmiş ve onu Londra'da kabul etmemişlerdir. Yıllarca onu berbat ve kötümser biri olarak kabul etmişlerdir.

Sırf bir prens ve motosikleti için yabancıların Hardy hakkındaki düşüncelerinin bir anda değişmesini bekleyemeyiz.

Hatta bazı gözü açık İsveçliler, eskiden yalnızca "Akademi" dedikleri Akademik Komite'lerinin yapısı içinde inceleme yapmış bile olabilirler.

Royal Society of Literature'ın [Kraliyet Edebiyat Cemiyeti] (daha çok finansal desteğe ihtiyaç duyan akademik enstitülere sahip çıkar) bir alt dalı olan bu yapı yirmi yıl kadar önce Amerikalı bir leydinin bir Fransız'la evlenip her yıl adalarındaki edebiyatı ödüllendirmek amacıyla YÜZ POUND vermeye karar vermesiyle kuruldu.⁶⁷

Fransız Akademisi gibi bu da çoğunluğu yaşlı budalalar olan kırk üyeden oluşur. İngiltere'nin entelektüel bir hayat tarzı olması gerektiğine inanan bazı itibarlı şahsiyetleri kandırmaya çalıştılar fakat bu sonradan hoşlarına gitmedi.

Maurice Hewlett'in⁶⁸ sıkıntı içinde başını ellerinin arasına aldığı bir sahnenin kaydı bulunmaktadır ve Henry James gelip yavaşça onun omzuna dokunur ve kasvetli bir ironi yayarak şöyle der; "Hadi ama burada kendimizi eğlendirmek için bulunmuyoruz" (Anekdöt bana Mösyö Hewlett'in kendisi tarafından aktarıldı.) Komite üyelerinin seçilmesi konusunda, bir zamanlar iki adaya teklif götürüldüğüne dair bir küçük

67 Edmond de Polignac Edebiyat Ödülü, 1911'de Prens de Polignac tarafından kocası anısına verilmeye başlandı. De La Mare, John Masefield, James Stephens ve Ralph Hodgson'a savaş açılmadan önce ödüller ödeme şeklinde verildi.

68 Maurice Henry Hewlett (1861-1923), romancı, deneme yazarı ve şair, Pound'un da yakından tanıdığı biri.

bir hatıram var (B... ve C...). Bay X, S. M.'ye yazarak "B. olsun, C. olmasın" dediğinde cevaben şu mektubu aldı:

NEDEN B ... oluyor da C ... olmuyor, ikisinin de aynı düşünceden insanlar olduğunu sanıyordum?

Üçüncü bir anım daha bulunuyor. Sussex'te bir kır evinde Bay Yeats ile otururken benim bir uzaylı olduğum düşüncesiyle polis geldi. Başka bir sabah Nobel ödülünün Tagore'ye verildiği haberi geldi, bu haber bizi oldukça keyiflendirdi. Bizi keyiflendirdi çünkü Bay Yeats önceden Tagore'nin "Akademik Komite"ye kabul edilmesi için uğraşmıştı ve komite olumsuz bir karar almıştı. Tagore'nin bir zenci olduğunu düşündüklerinden Yeats komitenin ona ödül vermeyeceğini düşünmüştü.

Tagore'yi reddettiler ve onun yerine Başrahip Inge'yi⁶⁹ aldılar. Ayrıca Bay Tagore Bengalli iyi bir şairdir ve kimse ödülün Bay Tagore'nin Bengalce yazılmış şiirlerine nasıl verildiğini anlayamadı çünkü ödül İngilizceye düz yazı şeklinde çevrilen şiirlerine verilmemişti.

Inge'yi İsveçli seçmenlere önermiş olma ihtimali oldukça yüksek, bu yıl olmasa da geçen yıl yapılmış olabilir.

Fleet Caddesi'nin (Londra gazeteciliği) hâlihazırda gözden kaçırdığı şey William Yeats'in büyük bir şair olduğu; her okuyuzarın, benim kuşağımdaki her İngilizce okuyabilen kişinin veya şöyle söyleyelim, en küçüğü benim yaşında olup son on yılda hayatta olanların Yeats'in şiirlerini gençliklerinden itibaren bilip sevmeleri, onları sahiplenmeleri ve tekrar tekrar okumaları; ayrıca küçük (tüm duygular yerine en fazla bir veya iki duyguyu dile getirdiklerinden dolayı küçük) ama iyi yazarların eserleriyle birlikte değerlendirmeleri ve Yeats'in İngiliz şiirinin retorliğini yerinden söküp atmasıdır.

69 William Ralph Inge (1860-1954), nüfuzlu İngiliz teolog ve St. Paul kilisesinin "kasvetli başrahibi", öğüt veren vaazları ve modern hayatla ilgili yazdığı denemelerle bilinir.

Ayrıca mütevazılıkla; “Tek çeşit retoriği ortadan kaldırdım ve görünüşe göre başka bir tane icat etmişim” şeklinde bir yorumda bulunmuştur; bu bir bakıma doğrudur fakat tüm meseleyi açıklamamaktadır. İngilizcede bir dize ilk defa bir baştan diğer başa okunabilen sadece düz ve tek bir cümle hâlinde ve kelime dizilişinde hiçbir saptırma olmadan yazılmıştır.

Belki de ilk defa bilinen, büyük bir şair kenara çekilerek kendinden daha yetenekli sahne becerisine sahip yazarlara yol verdi. Londra bile tamamen aptalca ve korkakça veya bir üçkâğıtçının içi Nietzsche, Ibsen veya Oscar’⁷⁰dan paçavra- larla dolu çaput torbası olmayan bir tiyatro sezonu geçirdi.

Dolayısıyla bu ödül takdire şayan bir ödül oldu. Toplu ve ortaklaşa bir zekâyâ itimat edilmese de Nobel ödülleri genel manada iyi kişilere verildi; herkesin itiraz ettiği bir alıcı mutlaka çıkabilir fakat tüm listeye bakıldığında hiçbirinin ne kendini beğenmiş ne de gülünç kişiler olduğu görülür. Bu çeşit bir halkanın elbette kısıtlamaları bulunmaktadır; ödül ne Bay Maeterlinck’in eserlerini koruyabilir ne de Bay Spitteler’e bir okur kitlesi kazandırabilir. Eğer dikkat edilirse, Bay France’ın kazandığı ödül oldukça verimsizdi ve aktif şekilde yazan yazarların öne çıkarılması daha yaşlı yazarların kapısının önüne ödülleri dizmekten daha önemlidir. Bu kısıtlama İsveç akademisinin hareketinden çok ödülün sahip olduğu şartlardan kaynaklanmaktadır.

Maeterlinck’in gerilemesi, genç yazarları taçlandırmanın tehlikesini onlara göstermiş oldu. Caydırıcı olmaması gereken ama düşman eleştirmenin göz önüne alması gereken bir tehlike. Yinelemek gerekirse, eğer ödül Yeats’e verilmeseydi başka bir İrlandalıya verilebilirdi. Fakat bazı ulusal sebeplerden dolayı aynı millete iki yıl art arda ödül verilemiyorsa edebiyat veya evsizler dünyasının temsilcisi olarak James Joyce aday gösterilebilir. Kendisi şu anda bir ülkede bulunabilecek yazarların toplamı kadar dikkate değerdir.

70 Oscar Wilde? Veya Ritz’in aşçı başı?

Gelecek yıl olmasa da, çok uzak olmayan birkaç yıl sonraki, ihtimaller listesine bakıldığında yazarların sayısının belirli olduğu görülmektedir. Listede, hiç kuşkusuz Bay Hardy bulunmaktadır ve İtalyanlar, Fiume ve savaşta yaptığı hizmetlerden dolayı, D'Annunzio'yu teklif edeceklerdir. Fransızlar ise ilk sırada önem arz eden bir yazara sahip değiller ve ağır dalaşı yapmadıkça da oy toplayamayacaklar gibi görünüyor. Bir de Bay Conrad Korzeniowski⁷¹ mi var? Evsizlerden ve Polonya mı yoksa İngiltere mi tarafından teklif edilecek? Ayrıca kendisi bir yazar olarak Joyce'un kalitesinde değil.

İdealizm

Joyce'un "uygunluğu" üzerine Paris'te yaptığımız tartışmalarda, bu kelime "Ulysses"ın yazarına hakaret edilircesine kullanıldı. Tam bir boş laf.

Eğer idealizm bir anlama geliyorsa. Eğer idealizm sağdan soldan toplanan eski slogan ve kelimelerin üst üste atılarak diğerlerine karşı kişisel bir deva üretme çabasından başka bir şeyse, bu ne olmalı?

Kuşkusuz, en yüksek idealizm insanların bir şey veya bir zihin durumuyla öteki arasındaki bağın farkına varmasını ve onların içlerinde bulunduğu evrenden haberdar olmasını sağlamaya çalışmaktadır.

Eğer "Ulysses"ın bir varlığı varsa, o büyük bir katarsis eseri olarak var olmaktadır.

* * *

Sinsi bir ses "Ödül hiçbir Amerikalıya verilmedi" diyor. Yine boş laf. Ödüle layık görülebilecek yalnızca bir Amerikalı önemli yazar oldu fakat maalesef Henry James'i madalyonu alırken göremiyoruz. Maalesef James'in İsveç'in

71 Joseph Conrad'ın Polonya'da kullandığı asıl adı Teodor Jozef Konrad Korzeniowski'dir.

varlığından haberdar olduğunu göremiyoruz. Hâlâ o acelesiz, tatlı sesi duyabiliyoruz: “Eh, ben bir bedene sahibim ve şüphesiz sen de ona sahipsin”

(kendimce sessiz bir sorgulama)

“ayrıca daha içeride ve daha gizli bir beden daha var, şüphesiz sen de ona sahipsin...”

vs. ve muhteşem bir şekilde bitirir: “peki, sevgili eski dostum... Howells nasıl...”⁷²

Bay James, Howells’in onur yemeğinde onu kutlamak için bir araya zorla getirdiği birkaç kelime, sözüm ona Amerikan Akademisi tarafından ulusal gerçeklik için yeterince pohpohlayıcı olmadığı gerekçesiyle uygun görülmedi.

Tüm bunların dışında *hiçbir Amerikalının veya İngiliz’in bu tarz bir uluslararası onura uygun hâle gelmemesi için* tek bir sebep var. Şöyle ki, büyük bir edebiyat eserinin 500 kopyasına el konu ve Washington D.C.’de yakıldı ve başka bir 500’üne el konu ve Southamton’da imha edildi ve oralar da yaşayan ne İngiliz ne de Amerikalı hiçbir yazar protesto amaçlı tek söz bile etmedi.

Burada James Joyce’un “Ulysses” kitabının baskılarına el konarak imha edilmesinden bahsediyorum ve eğer İsveç Akademisi uluslararası edebî adaleti sağlamak gibi bir amaç için var olsaydı, bu yanlışın da önüne geçilirdi.

Lügatin pazar yerinde yakıldığı Bayle’nin zamanında olduğumuzu düşünebilirsiniz.

Böyle zamanlarda o milletin yazarlarının, yanlış eğitim verdiği veya aşağılık bir karanlıkta bıraktığı ayak takımının hastalıklı eylemlerinin sıkıntısını çekmeleri yerinde olacaktır.

72 William Dean Howells.

1925-1929

Joyce'un *Ulysses*'te oldukça canlı bir şekilde verdiği medeniyet anlayışı Paris'te doyuma ulaştı. Yeni ve sürekli büyüyen bir arkadaş çevresine dâhil oluyor, gitgide ünlü bir figür ve *avangardın* kabul görmüş lideri hâline geliyordu. Wyndham Lewis'e Paris'in büyüklüğüne rağmen samimiyetini koruyan "insan şehirlerinin sonuncusu"¹ olduğunu söylemiştir. Öbür taraftan Pound, Paris'ten ve aslında bulunduğu tüm yerlerden memnun olmadığını dile getirmiştir:

Problem (Ah Tanrım, insan nasıl da *klışelerin* içine düşüyor) şu ki (Of Tanrım, of Montreal) ... Bir medeniyet noktası veya coğrafi olarak dağılmış medeni yaratıklar birliği kurmak mümkün müdür? Londra gibi bir çamur çukurunda, Paris gibi zayıflamış bir merkezde, yeniden uyanan İtalya'da, gelişimin başında olan Amerika'da insan böyle bir soruyla yüz yüze kalıyor.²

Joyce her zaman şehrin kendisine ilgi duymuştur, Pound ise zihnindeki ideal şehre; Joyce hiçbir zaman Leopold Bloom olmayı bırakmamıştır, Pound ise Bloom'a karşı ilk anda duyduğu sempatiden sonra Odysseus'un sahip olduğu daha ciddi ve aristokratik figüre kaymıştır. Pound'un bir gazeteci ve editör olarak savunduğu fikir "Cititatem Dei" dir; şiirle-

1 Ellmann, *James Joyce*, s. 566.

2 "Paris Mektubu," *The Dial*, LXXIII, 5 (Kasım 1922), s. 549.

rinde “tanrının şehri” veya “tanrıların şehri”ni yaratmaya çalışmıştır; “£”un hayat anlayışı bir grup şiir, bir kitap olarak ya da kahramanlık bilinci veya kendini konumlandığı herhangi bir yer şeklinde kendini göstermiştir. H. L. Mencken’e 1928’de söylediği gibi, Amerika’dan ayrılışını kastederek, “Pound Devleti’nin durumu 20 yıl önce büyük ölçüde kötüleşmişti.” Joyce bulunduğu her yerde kendini oranın yerlisi hâline getirmeye çabalarırken, Pound her zaman bir kozmopolit ve dünya vatandaşı olmayı istemiştir.

Pound Rapallo’ya gitmek üzere 1924’ün sonbaharında yola çıktı ve 1925’te oraya kalıcı olarak yerleşti. Pound *Kantolar* üzerinde, Joyce da yazdığı dünya tarihi üzerinde çalışmaya devam etti. 1925’te Robert McAlmon’nun hazırladığı *Contact Collection of Contemporary Writers*’da [Modern Yazarların Toplu Derlemesi], Pound *Kanto XX*’nin ilk 60 dizesiyle, Joyce da adı şimdiki *Finnegans Wake* olan kitabının Humphrey Chimpden Earwicker’in adının ve ününün kökenini anlattığı bölümden bir kısım ile birlikte yer aldılar. Joyce, McAlmon’un Arthur Seymon’dan bir önsöz alması önerisinde bulundu. Çünkü Pound’un topladığı yazarlar Symons’un 1890’larda *The Yellow Book*’ta topladığı yazarlara benziyordu. Pound’un 1925’in başlarında Joyce’a yazdığı günümüze kadar gelen tek mektubu *Dublinliler*’in Fransızcaya tercümesiyle ilgili.

21 Ocak 1925

Siracusa

Jean de Gourmont kitabı çevirmek istiyor mu yoksa BENİMLE eğleniyor mu anlayamadım. Her hâlükârda beyefendi biri, ona bir iki satırlık bir mektup gönder. Firması kesinlikle *Dublinliler*’i basmalı. Ayrıca *sen* de, Berlin yapmadan önce, modern İngilizce edebiyattan bir seri basmaları için onları ikna edebilirsin.

Not: Onun el yazısı belki benimkinden daha kötüdür diye, J.d.G.’nin adresi 71 rue des Sts. Pères.

* * *

Daha sonra 1925'te yaşanan tuhaf bir olay belki de aralarındaki edebî ilişkiye yeni bir soğukluk geleceğinin habercisiydi. Yılın başlarında, *This Quarter* adında yeni bir dergi çıkarmaya başlayan Ernest Walsh, bir sayısını Pound'a ithaf etmeye karar verdi ve Joyce'tan bir övgü yazısı yazmasını istedi. Joyce içtenlikle karşılık vererek Pound'un 1914-1920 yılları arasında yaptığı yardımlara ve hatta "böylesine parlak ve sezgi gücü yüksek bir zihinden" gelen tavsiye ve teşvikler için minnettar olduğunu dile getirdi (belki de Joyce'a ait bir abartı örneğiydi, çünkü daha sonra Pound'un yazı üslubuyla ilgili verdiği tavsiyelerin hiçbirini dikkate almadığını söyledi). Walsh daha sonra Joyce'tan *Work in Progress* kitabının Shem başlıklı bölümünü basmak için izin aldı. Joyce, Walsh'a elyazmalarını vermişti fakat sonradan Doğu Fransa'ya tatile gitmişti. Joyce başka bir göz ameliyatı için Eylül ayında Paris'e döndüğünde şaşırıp kaldı. Walsh'ı bulmaya çalıştı, Bayan Weaver'a mektup yazdı fakat hem Walsh hem de Shem ortadan kaybolmuştu. Daha önceden Pound'a Joyce'un düzeltmelerini yapmayı teklif etmişti fakat Joyce Pound'a yazarak düzeltmeleri kendi yapmak ve matbaa provalarını öncelikle kendisi almak istediğini söylemişti.³ Pound'un cevabıysa 3 Eylül 1925'te "Voices of Americans in Europe," *The Chicago Tribune*'a (Paris Edisyonu) bir mektup göndermek oldu:

Bay Pound'dan

Tribune'nin Editörüne.

Beyefendi: Konuksever mektup köşenizden şu anda hiçbir dergiyle herhangi bir bağlantımın olmadığını ve üzerinde iade damgası olsun olmasın; elyazmaları, daktilo nüshaları,

3 *Letters of James Joyce*, I, ss. 233-234.

çizimler, fotoğraflar veya diğer ürünler için bir alıcı istasyonu olmadığımı duyurmak üzere faydalanabilir miyim.

EZRA POUND

Marsala vasıtasıyla, Rapallo, 12 int. 5

Joyce 10 Ekim’de belgeleri Bayan Weaver’a göndererek “o zamandan beri yeni göndermeler” eklediğini belirtti. Döndüğünden beri “çok tuhaf bir atmosfer” içindeydi, bu yüzden “tereddüt içindeydi”⁴. Joyce, *Navire d’Argent*’in⁵ Ekim sayısında çıkan “Anna Livia Plurabelle” için hiçbir yorumda bulunmayanlar arasına 22 Ekim’de Pound, Ford ve Walsh’ı da ekledi. Joyce’un ne düşündüğü -bir çeşit tezgâhtan şüpheleniyor gibi görünüyordu- tam olarak belli değildi fakat Pound’un o sıra gösterdiğinden daha az resmiyet ve daha çok ilgi beklediği anlaşıyordu. Görünen o ki Pound’un fikirlerini, onlara katılmasa ve önem vermese de, umursuyordu. Bu yüzden Joyce kızmıştı veya hayal kırıklığına uğramıştı.

1926’da Samuel Roth’un Joyce’un eserlerinden yaptığı izinsiz yayınlar yüzünden aradaki ilişkiler daha da gergin hâle geldi. New Yorklu bir yayıncı olan Roth 1925’te Joyce’a eserlerine duyduğu hayranlığı dile getirmiş ve çıkardığı dergi *Two Worlds*’de *Work in Progress*’ten parçalar yayımlamaya başlamıştı. Bunun için Joyce’a 200\$ ödedi ve daha fazlasının da vaadinde bulundu fakat yerine getirmedi. Ardından Temmuz 1926’da, ikinci bir dergi olan *Two Worlds Monthly*’de izinsiz bir şekilde *Ulysses*’i yayımlamaya başladı. 1 Kasım 1926’da New York’taki *Evening Post*’a verdiği bir röportajda *Ulysses*’in yayımlanması için Joyce’la “anlaşma” yaptıklarını iddia etti. Sylvia Beach *Post*’a bunu inkâr eden bir telgraf

4 *Letters of James Joyce*, I, s. 234.

5 *Letters of James Joyce*, I, s. 235.

yolladı ve Amerikan basını⁶ için de açık bir mektup yazdı, Joyce ise Quinn'den yasal işlemleri başlatmasını istedi. Quinn, Joyce'un bu isteğini reddedince, Joyce Pound'un yardımını ve tavsiyesini istediğini belirten bir mektup gönderdi. Pound 1926'nın başlarından Roth'u zorlayarak adını *Two Worlds*'ün editörleri arasından çıkarttırmıştı.

19 Kasım 1926

Rapallo

Sevgili J.: Üzgünüm, avukat bir tanıdığım yok. Geçen kış Roth'a karşı yasal işlemleri başlatması için babama telgraf çekmiştim fakat işlemleri pahalı bulduğu için yapmamış. Yine de ben adımlı derginin kapağından aldırılmayı başardım. (Buna karşılık olarak kusursuz Roth'tan müstehcen ve küfürlü çeşitli mektuplar aldım.)

Ondan para aldığın için senin durumun benimkinden daha kötü... ve bir süredir onun nasıl bir sahtekâr olduğunu da biliyorsun. Sana önerebileceğim tek şey mümkün olduğunca çok gazeteye yazarak Roth'u ihbar etmen ve yayımladığı metinlerin bozulmuş ve izinsiz yayımlanan metinler olduğunu ifade etmendir. R.'ye ulaşmanın bilindik bir yolu yok çünkü sadece bir "masası" var, yani kendininki gibi (muhtemelen çeşit çeşit) kırk tane daha masanın bulunduğu ofise yalnızca ara sıra postalarını almak için uğruyor.

Demek istediğim eğer hukuka başvurursan ortada ona zarar verebileceğin hiçbir şey yok.

Collins'le irtibat hâlinde misin?⁷ Eğer öyleyse ondan sanat

6 Gorman, *James Joyce*, ss. 307-308.

7 Dr. Joseph Collins, edebiyat, biyografi, hayat ve aşk, evlilik ve tıp gibi başlıklarla ilgili "The Doctor Looks at" kitaplarının yazarı. Collins'in, *The Doctor Looks at Literature* (New York: George H. Doran Company, 1923, ss. 35-60) kitabında "İrlanda'nın en son edebî edepsizi: James Joyce" adında bir bölüm yer almaktadır.

koleksiyoncusu Barnes⁸ hakkında her türlü bilgiyi öğrenebilirsin. Ona benim için sorduğunu söyleme.

Senin durumun hakkında: kesinlikle onlara yaz (daktiloyla? El yazını okumayacaklardır) ve mektubunu N. Y. *Post'a* İMZALA. R.'yi rahatsız etmenin en iyi yolu bu.

Ayrıca JANE HEAP'i kışkırtsan iyi olur. Roth'u durdurmak senin görevin olduğu kadar *Little Review*'un da görevi. Amerika'da hiç arkadaşım yok. McAlmon'un N.Y.'da olup olmadığını da bilmiyorum. Roth'u korkutmak için silahlı bir çete kurabilirsin. Bu gibi durumlarda (hırsının verdiği güçle daha da CESUR olmaya çalışan) fiziksel terör dışında işe yarayacak daha iyi bir yol bilmiyorum.

Benden elde edebileceği bir çıkarı yoktu, o yüzden çeşitli makamlara reklamlarda adımı kullanmasına itiraz ettiğimi dile getirdiğim birkaç mektuptan sonra adımı dergisinden çıkarmaya razı oldu. Fakat o yine de hukuktan korktuğu için değildi, ona açtığım savaşla kaybedeceği şeylerin adının dergisinin üzerinde bulunmasıyla kazanacağı şeylerden daha fazla olacağını fark etti.

Bu adam oldukça zekidir. Bu dava için tutacağın avukattan daha çok bilgiye sahiptir.

Senin elindeki tek silah basın yoluyla onun hakkında başlattığın tacizci kampanyadır.

Ayrıca Roth'a da yazabilirsin, tehditkâr bir hareket olur. Cevap olarak birçok terbiyesizlikle karşılaşabilirsin ama olsun...

Ayrıca basına yazdığın mektuplarında *Ulysses'in yasaklamadan önce basılan kısımlarının telif haklarıyla korunduğunu* ve Roth'a dava açtığını belirtebilirsin. (Bunu belirtmen derginin abonelerini sonraki sayıyı alırken tedirgin edecektir.)

8 Albert Coombs Barnes, Merion, Pa'daki Barnes Foundation'ın kurucusu Amerikalı sanat koleksiyoncusu.

Yine de başa çıkman gereken bir kokarca var ve muhtemelen parfüm kar etmeyecektir.

* * *

Joyce, Roth aleyhinde yasal işlemlerini başlattı ve uluslararası bir protesto organize etti. Pound'dan da imzalamasını istedi. Fakat Pound, eski düşmanı Shaw'la birlikte imzalamayı reddederek dikkatleri üzerlerine çeken birkaç kişiden biri oldu.

25 Aralık 1926

Rapallo

Sevgili Jim: Senin protestonu imzalamayı neden önemsemediğimi S[lviya] B[each]'in mektubuna cevap olarak açıkladım. Demek istediğim, ben bunu asıl noktayı ıskalayan ve konuyu alakasız bir yere taşıyan bir karşı ateş olarak görüyorum.

BAZILARIMIZ Claudel'in yanında bulunabildiği için mutluyum.

Ekte, genel protestona bir dipnot olarak kullanabileceğin bir not gönderiyorum.

Mutlu Noeller ve ailene selamlar.

İlişikteki

25 Aralık 1926

Rapallo

Kıymetli Joyce: Protestonu imzalamamamın tek nedeni onu bir hedef sapması olarak görmemdir. Bana göre hata Bay Roth'tan kaynaklanmamaktadır. Kendisi de nihayetinde başka türlü buna ulaşamayacak olan okurlarına ilginç birkaç nesne sunan biri. Fakat Amerika'nın adı çıkmış hukuk sistemi, bu kanunları onaylayan kişilerle birlikte,

hırsızlığı hoş görmekle kalmayıp aynı zamanda vicdansız maceracıların Amerika sınırları dışında yaşayan yazarları soymasını teşvik etmektedir. Bay Roth'un suçunun küçüklüğü kanunların asıl rezilliğinin yanında devede kulak kalmaktadır.

Elbette bu ifadeyi yayımlamakta veya işine yarar bir şekilde kullanmakta serbestsin. *Ulysses*'in bazı kısımları, telif haklarıyla korunan Amerikan dergilerinde yer aldıklarından koruma altındadır. Anladığım kadarıyla Roth bu kısımları tekrar yayımlamış. Bu durumda gereken cezayı çekmekle yükümlüdür.

* * *

Pound, "bir pire için tüm yorganı yakmak" yerine Joyce'un "Avrupayı nesrin lideri" olarak, telif hakları ve pornografi kanunlarının kötülüğüne karşı geniş çaplı bir savaş sürdürmesini istiyordu. Eğer bunu yaparsa Pound yazılı ve yeminli bir ifadeyle ona şahitlik yapardı. Fakat Hemingway Joyce'a Pound'un fikrinin bir "safsata" olduğunu söyleyince Joyce teklifi kabul etmedi. "Kibar bir cevap yazarak Pound'un kendi imzasının gereksiz olacağını düşünmüş olabileceğini"⁹ söyledi. Daha sonra Roth kendini savunurken Pound'un, Joyce'un edebiyat ajansı gibi davranarak *Two Worlds*'te *Ulysses*'i yayımlamasına izin verdiğini iddia etti. Joyce'un isteği üzerine Pound bu iddiayı Genoa'daki Amerikan Konsolosluğu'nda resmî olarak reddetti ve 1928 baharında eğer gerekirse Roth aleyhinde kanıt gösterebileceğini de kabul etti. Joyce'un başlattığı resmî işlemler Roth'un Ekim 1927'de *Ulysses*'i yayımlamayışını kesmesine sebep oldu (neredeyse kitabın yarısından fazlasını yayımlamıştı). Nihayet Aralık 1928'de Joyce'un adını herhangi bir şekilde kullanmaktan men edildi.

9 Ellmann, *James Joyce*, s. 599.

Roth meselesi başladığında Pound, *Kantolar*'ına yoğunlaşmak için bir kenara bıraktığı savaş sırasında ve savaştan sonraki polemik aktivitelere geri dönmeye hazırlanıyordu. Yeni bir dergi olan *The Exile*, önceki *Egoist* ve *Little Review* dergileriyle aynı görevi görecekti - "kişisel söylemler" veya "propaganda" için bir çıkış yeri ve yerleşmiş edebiyat dergilerinin yayımlamayacağı yazıların bir sığınma yeri olacaktı. O sıralar, Pound 1913'te ona mektupla ulaştığında, Joyce da kendini böyle bir pozisyonun içinde hissediyordu. *Work in Progress*'ten parçalar çeşitli dergilerde yer almıştı fakat Eylül 1926'da tatilden döndüğünde, daha önceden Joyce'un Shaun kitabını kabul eden *The Dial*'in, kitabı olduğu hâliyle basmayı reddettiğini öğrendi. Kendisini birden kitabını basacak bir yayınevinden yoksun bulunca el yazmalarını geri alarak tekrar umutsuzluğa düştü. (Nisan 1927'de *Transition*'da düzenli bir şekilde *Work in Progress*'ten bölümler yayımlayacak olan Eugene Jolas, Aralık 1926'nın sonlarına doğru Joyce'la tanışıp kitabından bazı bölümleri okuyana kadar sahneye çıkmayacaktı.) Arkadaşları kitabın aleyhine davranınca, Joyce'un umutsuzluğu şiddetlendi. Hayal kırıklığını hafifletmek ve kendini rahatlatmak için Bayan Weaver'i yaptığı işin içine katmaya çalışarak ondan kitabın bir bölümünü "düzenlemesini" istedi. Bayan Weaver yapmak durumunda kaldı ve Joyce da onun belirttikleri doğrultusunda yazmaya devam ederek "biliyorum, bunun bir oyundan farkı yok fakat bu oyunu ben kendi yöntemlerime göre oynamayı öğrendim. Çocuklar da ya oynayabilir ya oynayamazlar. O koyun her hâlükârda güdülmek zorunda."¹⁰ Bunlar yaşanırken Joyce bu esnada Shaun bölümünün bir kopyasını Rapallo'ya göndererek Pound'un fikrini öğrenmek istedi ve bölümü yayımlaması için bir yer bulmasını umut etti. Pound'un cevabıyla edebî yargılar üzerinde dönen arkadaşça bir tartışma başladı.

10 *Letters of James Joyce*, III, s. 144.

15 Kasım 1926

Rapallo

Sevgili Jim: Kopyalar bu sabah vardı. Yapabileceğim tek şey sana her türlü başarıyı dilemek.

Tekrar okumam gerekiyor ama şu hâliyle pek bir şey anladığımı söyleyemem. Anlayabildiğim kadarıyla hiçbir şey, ilahi görüş veya yağcılık için yeni bir tedavi yöntemi dışında hiçbir şey, çalıyı bu kadar dolaşmaya değmez.

Şüphesiz, anlaşılması zor her türlü şakayı çözebilmek için her şeyi yapabilecek sabırlı insanlar vardır... fakat... yazarın amacının eğlendirmek mi yoksa öğretmek mi olduğuna dair hiçbir ipucu olmayınca... yani...

Şimdiye kadar, senin yıllar önce bana okumuş olduğun Tristan ve Isolde paragraflarında bir sapma dikkatimi çekti... mais apart ça¹¹ ... Her hâlükârda neyin nereyle bağlantılı olduğunu anlayamıyorum... Und so weiter.¹²

2 Ocak 1927

Rapallo

Sevgili J.: Dergimin ilk sayısı başka yerlerde yeterince ele alınmamış çeşitli konuları ele alacak. Bu sayı doğrudan ve hemen işine pek yarayacak gibi görünmüyor. Dergi yılda 3 kere çıkacak, dolayısıyla kitabının tefrika şeklinde yayımlanması söz konusu olamaz.

Ben “woik in prog¹³ denemesi”nin iyi bir numara olduğunu düşünmüyorum, düşüncem hep bu yöndeydi. *The transat.*¹⁴ kitabı yayımlamayı kabul etti çünkü o kadar büyük bir dergiyi dolduracak yeterince metin yoktu.

11 Fransızca, ama bunun dışında (ç.n.)

12 Almanca, vesaire (ç.n.)

13 Work in Progress

14 The Transatlantic Review

Eğer ansiklopedi kadar büyük bir aylık dergim olsaydı, mesele farklı olurdu. Şu anki görüşüm para birikimini *Ulysses* üzerine harcaman yönünde, son parçaların dağıtımının yapılması satışları hiç yoktan iyi bir şekilde etkileyebilir. Yine de yanılıyor olabilir. Mahkeme hâlâ devam ediyor, bir etkisi olabilir.

Yine de yeni gelen dergiyle ilgili düşüncem de özgürce sürüm yapmanın bir zarar getirmeyeceği yönünde, çünkü masrafını çıkaracaktır. Birçok kişi takip etmeye başladı; fakat bir acil durum anında kesilmek, engellenmek, kem küm etmek, vs. zorunda kalmayan bir iletişim vasıtası kurmanın bir zararı olmaz.

Yakında çıkacak olan kitapların, romanların, vs. duyuruları yapılabilir ve her durumda... nasıl desem... belirsizlik havası... hâkim vs.

* * *

Pound'un Joyce'un uluslararası itiraz bildirisini imzalamayı reddetmesinin ve Shaun'u geri çevirmesinin hemen arkasından Joyce'un diğer eski hayranında da bir takım şüpheler oluştu. 29 Ocak'ta Bayan Weaver itiraz bildiriyle ilgili olarak şöyle yazdı: "Bay Pound'un da imzalamasını isterdim, özellikle de söz konusu kitabın şu anda yazmakta olduğunu değil de *Ulysses* olduğunu göz önünde bulundursak. Belki de şu anda yazmakta olduğunuz kitap bittiğinde eski dostlarınıza bir kulak vermek istersiniz (bunlara E. P. da dâhil)..."¹⁵ Joyce 1 Şubat'taki cevabında, Bayan Weaver'ın kitabını beğenmediğinden dolayı yaşadığı hayal kırıklığını dile getirdi, hâlbuki işine inanmış, her zamanki cesaretini kullanmıştı fakat Bayan Weaver'ın yazdıkları hakkındaki kuşkuları ona "tatlı küçük bir baş ağrısı atağı" yaşatmıştı. Ardından Pound'un eleştirisi hakkındaki samimi görüşlerini dile getirdi:

15 *Letters of James Joyce*, III, s. 154.

Pound haklı olabilir ama artık geriye dönemem. Onun *Ulysses*'e yaptığı itirazlara hiç kulak asmadım çünkü yazdıklarını ona kararımı verdikten sonra gönderdim ve elimden gelen en kibar şekilde kaytarmaya çalıştım. Kitabın bazı yerlerini oldukça hızlı bir şekilde çözdü ve bu o zaman için yeterli olandan bile fazlaydı. Pound çok zekice keşifler ve muazzam gaflar yapıyor. . .¹⁶

Fakat Bayan Weaver sakinliğini koruyarak Joyce'un "Toptan Satış Güvenceli Kelime Oyunu Fabrikası" görevine ve "kastan birbirine dolanmış dil sisteminin karanlık ve anlaşılmazlığı"na devam etmesini istedi.¹⁷ Joyce daha önceden kendini Bayan Weaver'a da savunmuştu: "Her insanoğlunun varlığının büyük bir kısmı tamamen anlaşılır bir dille, keskin ve yavan bir gramerle ve öylesine ilerleyen bir olay örgüsüyle mantıklı kılınamayan bir hâl ile aktarılır."¹⁸ Joyce, William Bird'e; Pound ve Bayan Weaver'ın yeni kitabının belirsizliğine gösterdikleri itiraza bir anlam veremediğinden yakındı çünkü *Ulysses*'teki olaylar sadece bir gün içinde cereyan ederken, *Work in Progress*'te olaylar gece sırasında meydana geliyordu. "Gece esnasında meydana gelen şeylerin o kadar açık seçik olmaması çok normal, değil mi?"¹⁹

Joyce, Pound'un eleştirisine karşılık vererek *Oda Müziği*'nden bu yana yazdığı şiirleri yayımlatmak konusundaki fikirlerini sormaya (Londra yıllarında Pound bu şiirlerin birçoğunu *Poetry*'de yayımlamıştı) ve Bayan Weaver'ın da desteğini geri kazanmaya çalıştı. Joyce, 18 Şubat'ta Bayan Weaver'a "o sıralar Pound'un düşüncesinin doğruluğunu derinlemesine düşünme" konusundaki stratejisini şöyle açıklamıştı:

Bir süre önce Bayan Symons bana (kocasının adına) *Oda Müziği*'nden bu yana şiir yazıp yazmadığımı ve yazdıysam ne kadar olduğunu sordu. Ben de yarım bir kitap

16 *Letters of James Joyce*, I, s. 249.

17 Ellmann, *James Joyce*, s. 603.

18 *Letters of James Joyce*, III, s. 146.

19 Ellmann, *James Joyce*, s. 603.

kadar tuttuğunu fakat yazdıklarına güvenmediğimi çünkü çok nadir şiir yazdığımı söyledim. Hepsi yaklaşık on beş parça tutuyor ve sanıyorum biri bir gün bunları bir araya getirir. Bu konuyu Pound'a açtım ve ona şiirlerimden bir iki tane göstermeyi teklif ettim. Şiirleri otelinde bıraktım. Birkaç gün sonra görüştüğümüzde şiirlerin bulunduğu zarfı bana geri verdi ve hiçbir şey söylemedi. Şiirler hakkında ne düşündüğünü sorduğumda bana şöyle söyledi: Şiirler incile veya içinde aile fotoğrafları olan bir albüme ait. Ben de şöyle sordum: Sence basılmaya değmezler mi? O da; hayır değmezler, dedi.²⁰

Pound'a göre şiirler geçmişe aitti ve hatta yeni ve farklı bir başlığı olan *Pomes Penyeach* bile güncele uyarlanabilirdi. Pound Joyce'a yeni keşfettiği Ralph Cheever Dunning'i överek cevap verdi. Şaşırان Joyce, ilk başta Bayan Symons'a bir cevap vermedi. "Ancak Pound'un bir Verlainemişçesine övdüğü Bay Dunning'in saçmalamalarını okuduktan sonra hadiseye başka bir taraftan bakabildim." Bayan Weaver'ın, Dunning konusunda kendisiyle aynı fikirde olduğunu öğrenince Joyce rahatladı. Joyce 12 Mayıs'ta Bayan Weaver'a yazdığı mektupta Pound'un sert inkârı ve Dunning'i övmesi konusuyla alay ederken kalemi kazara kâğıt üzerinde bir leke bıraktı: "Şiirleri [LEKE] Şuna bak! Bunu Pound yapmış olmalı, hatta kesin o yapmıştır."²¹

Edebiyat konusunda değişen fikirlerine rağmen Pound, Joyce'a elinden geldiğince yardım etmeye devam ediyor ve hatta karşılık olarak yardım bile istiyordu. Daha sonra 1927'de muhtemel yayınevlerini önerdiği bir mektup yazdı. Ayrıca Joyce'un Aquinas bilgisine başvurarak ondan Cavalcanti'nin baladı "Donna mi prega"da geçen "natural dimostramento" ifadesini açıklamasını istemişti. Pound o sıralar *Guido Cavalcanti Rime* [Guido Cavalcanti Uyağı] kitabı üzerinde çalışıyordu (Pound Olga Rudge'a yazdığı 28

20 *Letters of James Joyce*, III, s. 155.

21 *Letters of James Joyce*, I, s. 251.

Eylül 1927 tarihli mektubunda bu ricadan bahseder: mektup Yale'dedir). Joyce Kasım'da şöyle cevap verdi:

Bahsettiğin ifadeyi ne Peder Rickby'nin dev Aquinas edisyonunda ne de bendeki Fransızca olanında bulabildim. Düşünce işleminin skolastik mekanizması, *verbum mentale* ve devamıyla oldukça girift fakat verdiğinizin benzeri bir ifadeye rastlamadım. Belki mantık veya metafizikte kullanılmıştır. Bana göre bu ifade tam olarak bir manaya gelmiyor. Bu felsefi ifadeler öyle aldatıcı bombalardır ki elimde patlarlar korkusuyla onları elime almaya çekinirim.”²²

Joyce, Pound'un *Work in Progress*'i ve *Pomes Penyeach*'i reddetmesine karşı kayıtsız bir tavır takındı. *Transition*'ın sekizinci sayısında (Kasım 1927) *Work in Progress*'in William Carlos Williams tarafından yazılmış bir savunması yer aldı. Joyce'un 4 Kasım günü Bayan Weaver'a yazdığına göre Williams, Pound'un okuldan arkadaşı olup Pound ona kitabın “dümen suyu” olduğunu ve hakkında söyleyecek bir şey bulamadığını ifade etmiş. Joyce, Pound'a düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Kendimi birkaç iyi niyetli tekme (bunlardan bazıları İngiliz kuyularından çıkıp kirlenmeden kalabilenler tarafından geliyordu) ve birkaç kuruşluk cesaretlendirmeyle yordum ki bunun için oldukça minnettarım...

Not: Yeni kitabım hakkında, sanıyorum, yaptığımız son görüşme ardından yazdığım epigramı yollamayı unutmuştum. Okunaklı bir şekilde yeniden yazıyorum.

E. P. çok sevinir buldu mu ekstra inç
Arşının kullanıldığı yerde
Ama J. J.'da var mıydı o göz hiç
Gönderecek ona fazladan bir kuruş bile?

22 *Letters of James Joyce*, III, s. 166.

Verdiğim başlık ise:

Troppa Grossa, San Giacomone!²³

Joyce, Pound'a verdiği bu cevabı ve Shaw'un *Ulysses'e* abone olmayı reddetme kararını ("Ben *pencelerime* sahip çıkıyorum, çünkü sonradan *pound*larım kendilerine sahip çıkamayabilir") hatırladıkça eğleniyordu. Ayrıca 1920'de Sirmione'de yazdığı manide de Pound'un gönderdiği "kıyafet, bot, zaman, sükûnet ve para" yardımından da bahsetmişti.

Kelime oyunu ve parodideki kendi zevklerini koruyarak, her biri karşısındaki üslubunun parodisini yaptı. Joyce 13 Haziran 1925 tarihli mektubunda Bayan Weaver'a, babasının portresini de yapan ressam Patrick Tuohy'nin onun da bir portresini yapma teklifinden bahsetti. Gertrude Stein ve Robert McAlmon'un parodilerinin arasında "(Hamlet Tekrar Sahneye Girer)" ile kendi üslubuna geri dönmesinin ardından bir de *Kantolar*'ın da parodisini yapmıştır:

Gerçekten bu gerekli mi

VE

(Yani poz falan verirsem) bir işime yarar mı, diye soruyorum

ISI!?

Biliyoruz ki Merkür işini yapacaktır, zamanı geldiğinDE!

fakat Dante'nin de dediği gibi:

1 Cehennem yeterlidir. *Basta*, dedi, *un'inferno*,

perbacco!²⁴

Ve o kuş –

Şey!

Bilmesi gerekiyordu!

(Bay Pound'dan özür dileyerek)²⁵

23 *Letters of James Joyce*, III, s. 166.

24 İtalyanca, Yeter, bir cehennem yeter Tanrım! (ç.n.)

25 *Letters of James Joyce*, I, s. 228.

Pound, bu dolaylı iltifatı Richard Aldington'a yazdığı 14 Kasım 1927 tarihli mektubuyla, saçma hecelemelerden oluşan bir mozaığe oturttuğu "kelimenin dönüşümünü" küçümseyerek cevapladı.

Pek SeVli Richard:²⁶

HAYIR

13 yıl önce gayet net açıkladığım bir düşünceyi tekrar ele ALAMAM, alları ve pullarıyla süsleyip püsleyip

Bay W. Lewis ve J. Tanrı aşkına Joyce'un.

Transition bu sabah vardı ve Bay Gillespie²⁷ hakkında yazdığın hakaret artık "elimde".

Gençler papayı takip ediyor. Bu da demek oluyor ki gençler

bir seferde üç papayı birden takip etmeye çalışıyor. Bana göre

ana fikir (doal olarak ve muhtemelen açıkça

günümüz gençleri arasında giderek DAHA DA

yaygınlaşıyor), Jim ve Wyndham

hababam-çıgniyorlar kışklarıninkenarıyla kel-imeleri

tangurtungur kıtır-çıtır ıvrızırgevelemeyleparlatarak

heceleri ki gelmeli anlam her şeyden önce

yunancayı uygulamaktan daha da az yararlı ki

bu şekilde helenikhecelerden daha da anlaşılmas hâle geliyorlar.

Aslında bu yeni heceleme mantıkla açıklanabilir

fakat ılımlılıkla yaklaşamaz.

Aldington'ın mektubunda ne istediği bilinmiyor fakat Pound'dan Vortisizmle ilgili olarak "kelimenin dönüşümü" (veya sürrealizm) hakkında yazmasını istemiş olabilir; hatta Wyndham Lewis'in Joyce'a ve Pound'un yeni yayımlanmış

26 Transkripsiyon: D. D. Paige, Yale.

27 A. Lincoln Gillespie, Jr., "Music Starts a Geometry [Müzik Geometriyle Çalışır]," *Transition* 8, Paris, Kasım 1927.

olan *Time and Western Man*'e [Zaman ve Batılı İnsan] olan saldırısına cevap yazmasını istemiş olabilir. Lewis, Pound'a karşı daha sert bir tavır takınmış, şiirindeki arkaizmle özellikle de *Blast* ve Vortisizmle ilgilendiği zamanlardaki "yaygara çıkaran propaganda amaçlı söylemleri" arasındaki çelişkiye işaret etmiştir. Pound ise paradoksal olarak hem "geçmişe âşık olan bir adam" hem de "bir çeşit devrimci budala"dır. Lewis'e göre *The Exile* ile ortaya çıkan enerji ve yeni modernizm patlaması Pound'ın *Blast* yıllarındaki bölünmüş dürtülerinin bir sonucudur.

Son söz bir yıl sonra meydana geldi. 1928'in sonlarına doğru Joyce, H. G. Wells'in Paris'te olduğunu öğrendi. Wells, Joyce'un ilk eserlerini beğenip ona destek verdiğinden Joyce dolaylı olarak Wells'in *Work in Progress*'e de bir desteği olabileceğini düşündü. 23 Kasım günü Wells Joyce'u nazik bir mektupla geri çevirdi. Wells mektubundan Joyce ile kendi düşünce yapısını ve edebî metotları karşılaştırmıştı. Joyce'un Katolik geçmişi onu "gerçekliğe karşı sert bir karşı koymaya" yöneltmişti, bu da onun zihni yapısını "çelişkilerle dolu korkunç bir sisteme" çevirmişti ve bunların sonucunda "acayıplikler, düşler ve dönüştürme ışıltıları" ile dolu bir üslup ortaya çıkmıştı. Wells, Pound gibi, zihnini "bütünleştirici ve yoğunlaştırıcı kocaman bir işleme" dönüştürmüştü ve "kaçınılmaz olmayan değil, ilginç ve muhtemel bir gelişim"in peşindeydi. Fakat Wells bilimsel bir eğitim aldığını ve İngilizlerin sahip olduğu "siyasal sorumluluk kuruntusu"nun etkisiyle yazdığını kabul ediyordu. Joyce ise aldığı Katolik ve devrimci eğitimin etkisiyle İrlandalıların sahip olduğu "siyasal baskı kuruntusu"yla yazıyordu. Wells mektubunu, Pound'un 1910'larda gösterdiği (örn., "Sirens" hakkında yazdığı mektuptaki gibi) benzer bir cömertlikle kapatıyordu:

Tüm bunların hepsi benim bakış açım. Belki de siz haklısınız ve ben yanılıyorumdur. Eseriniz olağandışı bir tecrübe yaşattı, bu yüzden bozulmaması veya

kesintiye uğramaması için kendi yoluma gidiyorum. Eminim eserinizin kendine ait bir yolu ve takipçileri olacaktır. Bırakın onlar zevk alsınlar. Kitabınız benim için bir çıkmaz sokak.

Size en içten dileklerimi sunuyorum Joyce. Sizin beni takip ettiğinizden daha fazla sizi takip edemem ben de. Fakat dünya büyük bir yer ve ikimizin de yanılmasına yetecek kadar yer var.²⁸

Pound ise Wells'in aksine sabrını yitiriyordu; Joyce kitabına karşı gelişen düşmanlığı sezmiş olmalı ki Wells'in anlatımcı ile "yapıcı" (Joyce'a göre propaganda amaçlı) arasında yaptığı ayrım ona Pound'u düşündürdü. 2 Aralık'ta Bayan Weaver'a olan mektubunda şöyle bir yorumda bulundu: "Pound'un büyük bando takımının parlak üyelerinden politik, felsefi, etik şevk ve emek gördükçe 'sihirli flütümle' nasıl oldu da aralarına girdim diye düşünmeden edemiyorum."²⁹ Joyce muhtemelen *The Exile*'daki davulun seslerini duymuştu; çünkü Wells'in yaptığı ayrım Joyce ve Pound'un siyasi olarak yoğun geçen 1930'lardaki takındıkları tamamen birbirine zıt tavırlarının habercisiydi. Joyce'un önceki eserlerinin Alman oyun yazarı Gerhart Hauptmann (1901'de *Michael Kramer* ve *Vor Sonnenaufgang*'ı tercüme etmişti) tarafından yapılmış tercümelerini soran tek bir mektup Joyce'un yeni kitabının görmezden gelindiğini anlatmak için yeterliydi.

28 *Letters of James Joyce*, I, ss. 274 – 275.

29 *Letters of James Joyce*, I, s. 277.

23 Aralık 1928

Rapallo

Sevgili James: Sözde mutlu ama aslında oldukça soğuk bir sezondan selamlar.

Filolojik bir not: Yeats'in iddia ettiğine göre geçmişte (80 veya 90 yıl önce) G. Hauptmann'ın oyunlarından bazı kopyalamalar yapmışsın.

İkincisi, bunlar Abbey'de kullanılamaz çünkü bu oyunlar o zamanlar kurumlaşmış veya hiçbir işlem yapılmamak üzere resmîleştirilmiş fakat şimdi %100 kullanıma açıktır.

Eğer bu çocukça uygulamalar hâlâ yürürlükteyse belki onları paraya çevirmenin vakti gelmiştir.

Soylu Gerhardt hem (Almanca) *Ulysses*'le hem de ona bağlı olarak atıf yapılan diğer eserlerle boğuşuyor. Gerhardt *Ulysses*'i tercüme etmenin bir madeni paraya mikroskoptan bakmak ama çok büyüdüğü için hiçbir şey görememek gibi olduğunu söylüyor.

Atıf yaptığın yazarlar Grillparzer veya Ibsen gibi görünüyor, *ama* bana bunların kim olduğunu sen de söyleyebilirsin...

1930-1938

1930'da Joyce bir dünya figürü hâline gelmişti. *Ulysses* Amerika ve İngiltere'de yasak olmasına rağmen kendi dilindeki en ünlü nesir yazarı Joyce'tu. Eserlerinin hepsi Fransızcaya ve Almancaya çevrilmişti ve Rusça, İsveççe, Lehçe ve Japonca tercümelemler de basılmak üzereydi. Joyce 1932'de Random House ile *Ulysses*'in Amerika'da basılması için bir sözleşme imzalamıştı ancak kitap Aralık 1933'te Hâkim Woolsey'in verdiği, kitabın müstehcen olmadığına dair meşhur karardan sonra yayımlanabildi. *Work in Progress*, düzenli bir şekilde *Transition*'da yayımlanmaya devam ediyordu ve bazı kısımları kitap formunda basılmıştı. Joyce 1931'de eski yayıncısı Ben W. Huebsch ile kitabın tümünün basılması için bir sözleşme imzaladı. Joyce 1930'dan sonra birçok göz ameliyatı geçirmek durumunda kalmıştı. 1931'de yerleşmek niyetiyle Londra'ya taşındı fakat çok geçmeden artık Anglo-Sakson ülkelerine ayak uyduramayacağını anlayınca tekrar Paris'e döndü. Yılın sonunda babasını kaybetmesi üzerine İrlanda'ya hiç geri dönmemiş olmanın pişmanlık ve suçluluğunu yaşadı. Babasının ölümünün verdiği üzüntü 15 Şubat 1932'de ilk torununun doğmasıyla biraz hafiflese de Mart'ta kızı Lucia ruhsal çöküş geçirdi. Bu durum Joyce'un hayatını ölümüne kadar etkileyecekti.

Bu sırada Pound Rapallo'da kendi kültürel çevresini kurmuştu. Yeats belli aralıklarla oraya gidiyor, Pound meşhur

oda müziği programlarını düzenliyordu. Genç şairler, küçük dergilerin kurucuları, geleceğin editörleri ve İtalyan Rönesans'ından modern bankacılığa kadar her türlü araştırmayı yapmış Ez'in eski öğrencileri Rapallo'ya toplanmaya başlamıştı. *Kantolar*'ın yeni bölümleri düzenli olarak yayımlanıyor, Pound *How to Read* [Nasıl Okunur] (1929) gibi reformlar yapmaya çalışıyor ve *Guido Cavalcanti Rime* (1932) gibi kurumlaşmış çalışmalara meydan okuyordu. Pound ayrıca tek-kişilik mektupla-reform kampanyasını yürütmeye başlamıştı. Eski ve yeni, bilinen ve bilinmeyen, onlarca kişiye mektup göndermekle kalmadı ayrıca dünyanın her yerindeki dergilerin editörlerine mektuplar gönderen üretken bir yazar hâline geldi. Pound, Sosyal Kredi' ekonomisi sisteminin ilkelerini yaymaya çalışırken bir yandan da *The New English Weekly* ve A. R. Orage'ın 1932'de gazeteciliğe dönüşü ardından kurduğu Sosyal Kredi gazetesine düzenli olarak yazılarıyla katkıda bulunuyordu. Pound, Mussolini'nin ekonomisi sistemini zaten beğeniyordu fakat ekonomik teorilerini, demokrasi ve faşizm arasındaki politik çatışmaya açıkça ve doğrudan uygulamaya başlamamıştı.²

Pound Paris'e geldiğinde, Joyce muzipliğini, geçmişteki yardımları için duyduğu minnettarlığı ve Pound'un nüktedan zekâsına duyduğu hayranlığı koruyarak onunla görüşmeye devam etti. Bir olay üzerine Bayan Weaver'a şöyle yazmıştı:

Pound bazen hiç duymadığım kadar komik şeyler söylüyor. Misafir odasında uzun bacaklarıyla dolanırken Noel'de McGreevey'nin bana verdiği (nedenini Tanrı bilir!) küçük dinî heykeltçisi devirince bir ip S. Joseph'in

1 Sosyal Kredi, C. H. Douglas tarafından geliştirilmiş disiplinlerarası bir adalet felsefesidir. (ç.n.)

2 Pound resmî olarak İtalya'nın edebiyat dünyasına kendini "Storicamente Joyce (e censura) [Tarih (ve Sansür) Açısından Joyce]," ile tanıtmıştır, *L'Indice*, Eylül, 1930. Bu makale önceki yazdıklarının genel hatlarıyla bir özetidir; tercüme ve yorum için bk. *Tri-Quarterly*, Evanston, III., No. 15, Bahar, 1969, ss. 100-114.

boynuna dolandı. Bunun üzerine E. P. şöyle bir tepki verdi ‘Tanrım! Bu herifin de asılması gerektiğini bilmiyordum!’³

Joyce’un dilbilimsel mistifikasyonlarını çok beğenmese de, Pound cana yakın davranarak *Work in Progress*’in, *Sürgünler* gibi, eserler arasında bulunması gereken bir *zekâ oyunu* olmasını umut ediyordu. 1929’da editörleri R. P. Blackmur, Lincoln Kirstein, Bernard Bandler ve Varian Fry olan *Hound and Horn - The Harvard Miscellany* ile iletişim kurarak birlikte çalışmaya başlamış ve *The Exile* ve *The Dial*’ın devamı olmasını ve sesinin ve fikirlerinin duyulmasını ümit etmiştir. 26 Ekim’de [1930?] Kirstein’e şöyle yazmıştır (Yale’de):

(Gizli ve kişiye özel. Siz W[yndham] L[ewis]’den uygun bir şeyler koparmaya bakın. Ben de Mösyö Joyce’tan sade ve anlaşılır bir dilde yazılmış bir şeyler koparmaya ÇALIŞACAGIM. Muhtemelen fazla yüksekte uçuyorum ve baharda onu görene kadar yapacak bir şey yok ama teklifimi yerine getireceğim... ama siz de bundan hiç kimseye bahsetmeseniz iyi olur (editörlerden biri olduğu için, mektuplara bakması gerekirse diye Bandler hariç).

“Editör-yardımcılığı”nı yapmayı kabul ettiği, Samuel Putnam’ın çıkardığı *New Review* dergisinin Ocak-Şubat 1931 sayısında yer alan bir parçada Pound, *Ulysses*’i Homer üzerinden açıklamaya çalışarak psikolojik analizler yapanlarla alay ettiği eski rolünde kendini Joyce’un Sancho Panza’sı olarak gördüğünü kabul etmektedir. Bunu ifade ederken Pound’un aklında muhtemelen Stuart Gilbert’in *James Joyce’s Ulysses* (1930) kitabı ve *Nouvelle Revue Française* (“n.r.f.”) vardı. N.R.F.’de Larbaud *Ulysses* ve Bloomsbury grubu (Ezra Pound’un de yimiyle “the Bloomsbuggars”⁴) üzerine bir makale yazmış,

3 *Letters of James Joyce*, I, s. 281. Thomas McGreevy, Joyce’un bir arkadaşı, Joyce’un eserleri hakkında yazılar yazmıştır.

4 Bloomsböcekleri. (ç.n.)

Virginia Woolf, John Middleton Murry, Aldous Huxley, Herbert Read gibi yazarların psikoloji, bilinç akışı ve sürrealizmde kullanılan bilinçsizlikten yararlandıklarını belirtmiştir. Joyce donkişotvari “dümen suyu” kitabını bırakıp, kendi gerçek kabiliyetine ve asıl konusuna dönerse Pound tekrar Joyce’un kendini beğenmiş avukatı rolünü almaya hazırды. İlk paragraf Pound’un makaleyi yazma sebebini açıklamaktadır. Wambly Bald, *The Chicago Tribune*’un Paris edisyonunun edebiyat köşe yazarıydı, Pound’un da editöre yazdığı mektupların sebeplerinden biriydi. William Carlos Williams’ın *White Mule*’u [Beyaz Katır], editörlüğü 1930-1933 arasında Boston’da Richard Johns tarafından yapılan Pagony’nin neredeyse tüm sayılarında yer aldı. Pound, Wyndham Lewis’in dev hicvi *The Apes of God*’ı [Tanrı’nın Maymunları] (1930) *Ulysses*’le birlikte İngilizcede yazılmış en iyi üç romandan biri olarak almıştır. (ileride bk. sayfa 393-397).

SEÇİMDEN SONRA’dan⁵

5 Kasım’da, önce Chicago Tribune’den sonra da şahsen Bay Putnam’dan yardımcı editör olduğumu öğrendim. Tribune’ün ima ettiğine göre o tarihe kadar daha önce hiç görmediğim ama bana gösterilen kısımlarını pek de haksız bulmadığım, bir çeşit manifestoyla ilişkilendiriliyordum. Bay Bald’ın dediğine göre bir on yıl boyunca kenarda kalmalı ve sakın bir tavır sergilemeliydim. Hâlâ bu iddiaların sebebini araştırmaktayım.

Keyifli meyvelerle dolu hayatımı düşündüğümde, ne zaman kişiyi kenarda tutan tembellik ve kendine hâkim olma karışımı bir tavır gösterdim, bilmiyorum. “Hangi tanrı, hangi kahraman veya hangi adam”⁶ on yıllık bir övgüye mazhar olacağından emin olabilir? Hatta onaylayan biri olarak kabul edilmeme rağmen ben bile bundan emin olamam.

5 *The New Review*, Paris, I, 1 (Ocak-Şubat 1931), ss. 53-54.

6 C.f *Hugh Selwyn Mauberly*, III.

* * *

Ben ONAYLIYORUM, tamam, ben Bill Williams'ın "WHITE MULE"unun "üç aylık yerli bir dergi" olan "Pagany"nin yaz sayısının 4. sayfasında yayımlanmasını onaylıyorum. White Mule'in alt başlığı "bir roman", 10. sayfada italik olarak yazılmış "*devam edecek*" ifadesiyle karşılaşıyorum. "Pagany"nin sonbahar sayısında "White Mule"u göremiyorum. "White Mule"u görmemeyi onaylamıyorum.

Bu makaleyi yazdığım tarihte, manifestonun devamını henüz görmedim. Bay Putnam, eğer görürsem istifa edeceğimi söylüyor.

Fakat Bay Bald'ın değindiği konularda kendimi ifade etmem için hiçbir engel bulunmamaktadır.

* * *

Bay Joyce'un yaptığı deneyleri onaylıyorum, ama sevmediğim restoranlarda yemek yeme özgürlüğüne de sahip. Kimse arka arkaya iki "Ulysses" yazamaz. Bir yazar olarak Bay Joyce'un sahip olduğu bütünlüğe son derece saygı duyuyorum. Amacı eğlendirmek olan herhangi bir yazar olsa ertesi gün Leopold Bloom'u uyandırır ve ona bir devam yazardı. Böyle bir devam kitabından en çok zevk alan da ben olurum. Joyce bu kitabı yazdığı için çeşitli tanrılara şükretmem gerekiyor. Kitabında kullandığı metafizik öğeler, göndermeler, alegorik ve anagojik ve müstehcen nazireler zerre kadar umurumda değil. Ha *omosias* ha *omoousias*⁷ yazmış veya nasıl yazarsa yazsın umursamıyorum ya da Baba'nın yumurtadan mı ikincisinden mi üçüncüsünden mi

7 Pound, *homoiousios* (benzer özden) ve *homoousios*'tan (aynı özden) bahsetmektedir. İznik Konsili (M.S. 325) Oğul'un Baba ile aynı özden olduğu inancını resmî olarak ilan etmiş, Oğul'un Baba'dan farklı (*heteroousios*) veya Baba'ya benzer öze sahip olduğunu söyleyen Aryan doktrinini kâfir ilan etmiştir. İznik'in tanımlaması teslis inancının Ortodoks doktrinini temelini oluşturmaktadır; *ousia* birliği, *hypostasis* veya *persona* ise üçlüğü verir.

çıktığını da. Yazarın kendisi, sonunda en azından bir kişinin kitaptan *zevk aldığından* ve kitabı “çok eğlenceli” bulunduğundan bana şikâyet etmemiş miydi?

Bırakın adamımız biraz rahatlasın. “Portre”yi bitirdikten sonra bir dramedî (drama-komedi) yazdı. Bu arada benim adım “Sancho Panza”.

N. r. f. ve çokbilmişlerinden artık gına gelmedi mi, Bloomsbuggars ve çokbilmişlerinden de gına gelmedi mi? Yeter, yeter, artık yetti ve biraz daha gelince o biraz çok fazla geldi.

Bir yazar olarak Bay Joyce’un sahip olduğu bütünlüğe ve kolay yolu seçmemiş olmasına saygı duyuyorum. Fakat sahip olduğu sağduyu ve zekâyâ hiçbir zaman saygı duymadım. Kastettiğim genel zekâsı, bir yazar olarak sahip olduğu yetenekten bahsetmiyorum.

* * *

Bahsettiğimiz bu dünyanın en inatçı İrlandalısinın karşısında bir de Amerika’nın en inatçı öküzü yaşlı Bill var. Bill çapraşıklıklar ve belirsizliklerle yazmaya başladı. J. J.’un güneşe doğru gitmesi gibi Bill de doğuya yönelmektedir. Bill “White Mule”da Joycevari bir berraklığa ulaşmıştır. Bu kitabı Sanatçının Bir Genç Katolik Olarak Portresi şeklinde okuyabilirsiniz.

Bay Joyce gayet haklı. Ona saygı duyduğumu tekrarlamak isterim fakat bir sabah yaşlı Poldy Bloom’un dağınık saçlarıyla uyandığını görmek hoş olurdu. Cissy Caffrey’i, adı herneyse olan genç çapkın için bir çift yeni alt bezi alırken görmek hoş olurdu. Croppy Boy şarkısının Parlamento’nun koca salonlarında konuşma yapmış tüm piç kurularının seslerini bastırarak kadar yüksek bir şekilde söylendiğini duymak ve İrlanda’da alınan yeni tedbirler, sansürün kutsallığı ve toplum içinde yellenme özgürlüğü hakkında Poldy’nin geçirdiği ağlama nöbetlerini görmek hoş olurdu.

Londra'da üç dürüst İrlandalı yazar ve Paris'te on İrlandalı bakan gördüğümde -ne kara bir gündü o ve hepsinin canı cehenneme- Pickwick'in Dublin sokaklarında üç ünlü zinacı İrlandalı kahramanın heykelinin altında gençlere kötü örnek olduğu için halka açık bir şekilde yakılacağını tahmin edebilir miydim.⁸

Şimdi benim sevgili duaedelimdinkardeşlerim, Bağımsız Devlet'in CANI CEHENNEME.

Bu paragraf bir mersiyedir.

* * *

Yine de 'THE APES OF GOD'ı Bay Joyce'un Molly'nin kendini en iyi şekilde kanıtlayarak yazdığı Mollylogue'dan sonra yazdığı herhangi bir şeye tercih ederim.

THE APES neredeyse son on yıl içerisinde Manş'ın kuzeyinden gelen tek büyük manifestodur. Sebep olduğu şamata bana göre boş safsata dışında bir şey değildir. Lewis'in emekli pilotlar, işçiler ve gerçek Britanya'yı oluşturan Pelman⁹ öğrencilerini daha iyi betimleyebileceği konusunda Aldington'ın dile getirdiği itirazları kabul edebiliyoruz veya eğer bir roman hayatın gösterilmesi olduğu kadar / yerine fikirlerin ifadesi de olursa, kişi bir yandan yaşamını sürdürürken hayatla bir şekilde bağlantısı olan fikirleri tercih edecektir.

Bay Lewis'in şöyle bir teorisi vardı; gölün yüzeyindeki pislik en sonunda balıkları zehirleyecektir.

Bazen, sanatın sanatçıların yaptığı bir şey olduğuna ve izleyicinin istediğini almakta özgür olduğu düşüncesine teslim olmamız gerekir.

8 bk. Pound'un Joyce'a yazdığı 21 Aralık 1931 tarihli mektup, sayfa 355-357.

9 Londra'daki Pelman Enstitüsü ve Pelman dil öğretme ve zekâ, hafıza ve kişilik geliştirme sistemi.

THE APES'te Bay Lewis karşımıza müthiş Rowlandson'u çıkarır.¹⁰ "Karakterlerin" canlı sahteliklerle tanımlanması tüy ağırlığı kadar önemsizdir. Seksen yıl sonra Bay X, Y veya Z'nin kitabının Bay Puffun'dan mı yoksa Guffin veya Mungo'dan mı "alındığı" kimsenin umurunda olmayacak. Dev maskeler insanların suratlarında dev bir sırtmayla sabit kalacak.

Kıkırdayan yorumcular H. Z.'nin kitabı basıldıktan sekiz hafta sonra Avrupa sosyetesinde meydana gelen bir olayla evlendiğini hatırlayacaktır.

1931'in sonlarına doğru Pound tekrar Blarney Taşı¹¹ konusunda Joyce'a danıştı. Bir şiir veya heykelin sanatçısının enerjisini taşıdığı gibi (Pound'un düşüncesi bu yöndeydi), taşın da kralın eril enerjisini sembolize ettiğinden, muhtemelen bu taşı öpme geleneğinin eski doğurganlık ritüellerinden gelip gelmediğini merak ediyordu. Pound'un mektuplarını yazdığı baskılı antetli kâğıtları Rapallo yılları ve sonrası için ayırt edici bir özellik hâline gelmiştir. Asıl formuyla verilmiş olan bir sonraki mektup bu tarzda yazdığı mektupların ilkidir. Mektuplarını faşist takvimiyle tarihlendirmeye başlamıştır (Anno X¹²).

res publica, umumi tuvalet

Rapallo, Via Marsala, 12 int. 5¹³

10 Thomas Rowlandson (1756-1827), İngiliz karikatürist.

11 Yağcılık taşı (Blarney Stone), onu öpenlere yağcılık yeteneği veren bir taş. İrlanda'da bulunan bir taştır. (ç.n.)

12 İtalyanca, yıl 10 (ç.n.)

13 *Letters of James Joyce*, III, ss. 237-238.

EZRA POUND

21 Aralık 1931 Anno X

Sevgili Jhayzus Aloysius Chrysostum

Size, eşinize ve meşru ve gayrimeşru çocuklarınıza ve torunlarınıza selamlar (iddiaya göre).

Blarney Kalesi geldi aklıma. Orası hakkında şu acıklı balad dışında bir şey biliyor musun? Yani demek istediğim, Schenekdety veya Donegal'dan gelen şişman hanımlar ilk ne zaman herkesin içinde ayaklarından havaya kaldırılıp baş aşağı, şişkin etekleri başlarına geçerek bu taşı öpmeye başladı:

taşa şöyle dedi

peki neden? doğurganlık mı? yoksa tersi mi?

Kısacası, bu kimin taşıydı?

Paris'teyken sana yazdığım son şarkıyı söylemeye fırsatım olmadı veya oraya bir önceki sefer gittiğim zaman, sana özel bir yemek sonrası eğlencesi olarak besteledim, kahretsin, ama unuttum. En azından unuttuğumu sanıyorum, çünkü sana söylediğimi hatırlamıyorum.

Bir adresin olduğunda bana gönder veya aşağı in ve Thyrenno gölünün kenarında oluşan buz sarkıtlarını izle. selamlar

E.P.

GAYRIRESMÎ TOPLANTILAR İÇİN ŞARKI

(bilindik şiir ölçüsüyle)

O Paddy canım sen de duydun mu
Ortalıkta dolaşan haberleri
Şehre sansür gelmiş
Ve denizciler olabilirmiş
Hikâyeleri temizleyecek
Eskiden rahatça anlattıkları
Ve bulamadım bir piliç
Gönlümü hoş edecek.

Esmond Fitzguggles'la¹⁴ tanıştım
Yaşlı ayyaş bana diyor ki:
'İsa adına savaştım, yaralandım ve öldüm!
'İrlanda'nın özgür olması için,
'Ama artık bela okumamalısın
veya küfredip lanet etmemelisin
'Yoksa hapishane aracı gelip seni götürür
'Kutsal hapishanenin bahçesine.'

'Kahrolası İncil'i mahkemeye vermişler
'Onu didik didik incelemek için
'Ve artık biliyoruz Âdem'in
'Doğum kontrol yöntemleri uyguladığını
'St. Thomas'a göre
'Ve kilisenin diğer pederlerine
'Zavallı Havva Âdem'e yaklaştığında
'Onu bir değnekle kovalarmış.'

14 Pound, Desmond Fitzgerald'ı T. E. Hulme'un 1909'daki Şairler Kulübü yemeklerinden tanıyordu. Fitzgerald daha sonra Bağımsız İrlanda Cumhuriyeti'nde bakan olarak görev aldı. 1922'de bakanken Joyce'u ziyaret etti ve Nobel ödülü için İrlanda'dan Joyce'u aday göstermeyi teklif etmek üzere olduğunu söyledi ve Joyce'u kendi ülkesine dönmesi için ikna etmeye çalıştı. 1931'de Savunma Bakanlığına geçti.

‘Erdemlerimizi korumalıyız’,
 Dedi aşağılık Esmong bana,
 ‘Ve olmalıyız iffetli, inançlı ve kutlu
 ‘Tıpkı Tanrımızın bizden istediği gibi.
 ‘Ve konuşmamıza dikkat etmeliyiz
 ‘Ki gücendirmesin hiçbir
 ‘Yaşlı kahrolası piskoposları
 ‘Veya hanımlarını, sonsuza kadar!’

Elbette aklıma Bay Griffeth¹⁵ geldi
 Ve Nelson ve Parnell
 Ve bütün diğer asiler
 Şimdi cehennemin dibini boylamışlar
 Demedikleri için ‘Aman Tanrım!’
 Veya ‘yakmadıkları’ hatta ‘yıkmadıkları’ için
 Ben de aşağılık Esmond’a şöyle dedim:
 ‘İşte yaşlı İrlanda sonunda özgür.’

O’Donal Hugh Red O’Donnel

Pound’un mektubuna verdiği cevapta Joyce taş ile fallik güç arasındaki bağlantıdan ziyade taş ile söylem arasındaki bağlantıyla ilgileniyor gibi görünüyordu.

15 Arthur Griffith (1872-1922), İrlandalı devrimci lideri, Sinn Fein’in başı ve 1921 Anglo-İrlanda anlaşmasından sonra İrlanda Devleti’nin ilk başkanı. *The United Irishman*, *Sinn Fein* ve *Nationality* gibi milliyetçi gazetelerin yayın yönetmenliğini yaptı. Pound, Griffith’in siyasi eylem prensiplerinden birini *Kantolar*’ına uyarlamıştır – “onları ekonomi gibi soğuk bir şeyle harekete geçiremem”.

1 Ocak 1932¹⁶

{Paris}

Richard Milliken'in yazdığı The Groves of Blarney'den¹⁷
bir parça (Melodi: The Bells of Shandon)

Bir taş vardır onu her kim öperse
Asla kaçırmaz
Belagatle konuşmayı.
'Artık sevdiğinin penceresine tırmanabilir
Veya oluverir üyesi
Parlamentonun.
Zeki bir konuşmacı olur
Çok geçmeden veya
Giderek kalır yalnız başına.
Onu engellemeye çalışma
Ya da kandırmaya
Çünkü o Blarney taşından dönen bir hacıdır.

Work in Progress, Bölüm I, kısım 6'dan bir alıntı

(o dört ustadan ikincisidir, burada Munster'i temsil ederek cevap verir. Kendisine bir bilmece sorulmuştur. İrlanda'nın D ile başlayıp N ile biten altı harfli başkenti vs. vs. hangisidir, ama o şöyle cevap verir)

Dorhqk. Ve de tabii ki nerede bulacaksın ki böylesine eski çanları ve de seni *bırak*, karı kız peşindeymiş gibi ve yağmurkuşumsu yumuşak vurgularım ile nasıl olur da nişanlanırken seninle ve şarkı söylerken üstteki manzara altımötemde olsun senin hür asmaların dökülensaçları ayak bileklerinin incelerini bilezikleyen şu iki sevecen avuç ile ve ağzının çiçeği simsüslü lafların sabuntaşı sonrosında çıkıp iner.¹⁸

16 *Letters of James Joyce*, III, ss. 239-240.

17 Kıta aslında Francis Sylvester Mahony (nam-ı diğer "Father Prout") (1804-1866) tarafından ve Richard Alfred Millikin'nin şiirine bir zeyl olarak yazılmıştır (Ellmann, *Letters of James Joyce*, III, s. 239).

18 *Finneganın Vabı*, James Joyce, çev., Umur Çelikyay (İstanbul: Aylak Adam Yayınları, 2016), ss. 214-215.

Sevgili Pound: Bildiğim kadarıyla Blarney taşının fallık bir yanı yok. Kalenin kurucusu bir askerdirdi (veya belki de kaleyi savunan kişiydi). Kalenin kuşatması sırasında sürekli mazetretler uydurup durdu, sanıyorum Essex zamanıydı. Hatırlayabildiğim kadarıyla taş yassı bir formda ve pencerelerin birkaç metre yukarısında yer alıyor. Neden bir merdiven yardımıyla öpmeyi denemediler, hiçbir zaman anlamadım. Taşın her iki yanında taşı öperlerken kadınların elbiselerini tutması için lastikler bulunuyormuş. Taşı ben kendim öpmedim.

Umarım güzel bir *ceppo*¹⁹ geçirmişsindir. Bizimki Dublin'deki babamı kaybetmemiz sebebiyle hüzünlü geçti. Yaşlandıkça bana daha da düşkün hâle gelmişti, fakat benim de ona derinden düşkün olmama rağmen oraya dönerek kendimi düşmanlarımın eline atmaya cesaret edemedim.

Benim için çok sarsıcı oldu.

Sana ve Bayan Pound'a Yeni Yıl için en iyi dileklerimizi gönderiyoruz.

sevgiler
James Joyce

* * *

Joyce 1931'de Londra'dayken Pound'un toplu makalelerini ve henüz kendine resmî bir yayınevi bulamayan *Kantolar*'ını bastırmak için ayarlamalar yapmaya çalıştı. 1929'da Pound "Toplu Makaleler (dosyasını)" bastırma fikrini kafasına koymuştu, bunlar onun "dosya aklının" "tek bir parça" hâline gelmiş formu ve "makalelerimden oluşan cilt, bir seri şiirlerimden oluşan kantolarımdan farklı bir şey değil" iddiasında ve "bileşenler, diğer bileşenlerle aynı yerde olmayı gerektiriyor" özelliğine sahipti. Pound nesirlerini ve şiirlerini yaptığı sentetik bir özümsemenin tamamlayıcı versiyonları olarak görüyordu, tıpkı Ulysses gibi: "Ulysses

19 Ceppo di Natale, "Yule Log" (Noel gecesi)

ile Hen. James'in romanları arasında farklar bulunmaktadır" (*Hound and Horn*'a mektubundan, 30 Ağustos 1930, Yale'de). Proje Londra veya Amerika'da başarılı olmadı. *Prolegomena*, içindeki *How to Read* ve *The Spirit of Romance* [Romantizmin Ruhu] bölümüyle 1932'de Fransa'da birinci cilt olarak basıldı, fakat ardından gelen ciltler hiçbir zaman yayımlanmadı; onun yerine Pound çalışmasını daha yoğun bir özet hâline getirerek *Make It New* başlığıyla 1934'te Faber and Faber'den yayımladı. 1932'de Ford, Joyce'tan, *A Draft of XXX Cantos*'un Amerikan edisyonunun reklamı için bir şeyler yazarak yardım etmesini istediğinde Joyce ona Londra'daki kendi çabalarını hatırlattı. Joyce sıcak bir şekilde cevap vererek, Pound için yaptığı tasarılar suya düşmüş olsa da Pound'un en önemli eserinin kendi ülkesinde basılıyor olmasının daha iyi olacağını belirtti. Yine tekrarlayarak, Pound'un çabalarıyla ilgili olarak "Ben muhtemelen Pound'un keşfettiği en ağır iş olarak saklı kalmalıyım – eğer yaptığına keşif denirse tabii"²⁰ yorumunda bulundu. (Her zamanki gibi Pound'un eseri hakkında bir yorum yapmaktan kaçındı.) Joyce, kendi eserlerinin İtalya'da bastırılması konusunda Pound'a danışmaya devam etti. Nisan 1932'de Floransa'da ders verme teklifini üzülererek geri çevirirken belediye başkanına şöyle bir öneride bulundu; "Se mi è le cito *proporre un altro nome credo* che il mio amico, il poeta americano Ezra Pound, il quale ha tradotto in inglese le opere di un grande scrittore fiorentino, Guido Cavalcanti, potrebbe benissimo rimpiazzarmi."²¹ Joyce, Pound'un resim becerisi konusunda daha az ümitliydi. Bayan Weaver'a mektubunda şöyle yazdı; "Pound'un kalemle çizdiği resimler mi – Tanrı onlardan bizi korusun! *Es tut*

20 "From James Joyce," *The Cantos of Ezra Pound: Some Testimonials* [Ezra Pound'un Kantolar'ı: Bazı Referanslar], New York: Farrar and Rinehart, Inc., 1933, ss. 12-13.

21 *Letters of James Joyce*, III, s. 244. İtalyanca, "Eğer başka bir isim vermem gerekirse; Floransalı büyük yazar Guido Cavalcanti'nin eserlerini İngilizceye çeviren Amerikalı şair Ezra Pound'un ismini verirdim. Pound'un benim yerimi kolaylıkla doldurabileceğine inanıyorum dostum." (ç.n.)

*mir leid aber es ist nichts zu malen.*²²”²³ Joyce’un Pound’un bizzat kendini veya Joyce’u resmettiği çizimlerini mi kas-tettiği yoksa Pound’u mu veya mektuplarını mı hatta belki de *Kantolar*’ı mı eleştirdiği net değildir.

1933’te Pound, Joyce’la arasındaki hukukun tarihini ve onun ilk ve sonraki eserleri hakkındaki fikirlerini *The English Journal*’da özetledi.

GEÇMİŞ ZAMAN²⁴

Eğitim ve öğretimle alakalı olan bir adam için, bu derginin editörü tam bir açık fikirlilik harikası. Bu adam edebiyat yapanların onu sadece öğretenlerin bilmediği bir şey bildiğine inanıyor. Aramızdaki mektuplaşma uzun ve sert bir hâl almaya başladıkça, iki grup arasında bir iletişim kurmanın neredeyse imkânsız olduğu kanısına vardık.

Remy de Gourmont bana bir keresinde, bir yazarın biricik zevkinin ne düşündüğünü kırılmamış bir şekilde ifade edebilmesidir demişti (“*ce qu’il pense*”²⁵). Fiili geniş zaman kipinde kullandı. Yazarın ne DÜŞÜNÜŞ OLDUĞUNU kastetmedi.

Kimse yaşlı Theodore Roosevelt’in 1914’te Küba’yı İspanyolların elinden almak için San Juan Hill’i kullanmasının iyi bir şey olacağını düşünmemişti. Frobenius²⁶ da sağlıklı bir anlatı yapımı safhasında zaman kipleri arasındaki aynı ayırma dikkat çekmektedir. Onun bahsettiği Afrikalılar leopar

22 Almanca, Kusura bakmayın ama resmedilecek bir şey yok. (ç.n.)

23 *Letters of James Joyce*, III, s. 250. Ellmann şöyle yorumlar: “ ‘Kusura bakmayın ama resmedilecek bir şey yok.’ ‘*Nichts zu machen*’ (‘Yapacak bir şey yok’) ifadesinin komik bir çarpıtması gibi durmaktadır.

24 *The English Journal* (College Edition), Şikago, XXII, 5 (Mayıs 1933), ss. 349-358.

25 Fransızca, “ne düşündüğünü” (ç.n.)

26 Leo Frobenius, Alman antropolog ve kültür gelişimi üzerinde çalışmış önemli bir uzman. Pound onun çalışmalarına hayrandı ve *Kantolar*’ında onun teori ve keşiflerinden yararlanmıştı.

ve antilopların *o anda ne yaptıklarından* ve *söylediklerinden* bahsederler, Ezop zamanında ne yaptıklarından veya söylediklerinden değil. Onlara göre Ezop “ders kitabı alıştırması”dır.

Joyce’un eserleri hakkında söyleyebileceğim her şey zaten çoktan basıldı. Bay Hatfield²⁷ genel halk ve “Joyce’un okurları” eserlerini okumadılar demekle fazlasıyla haklı olduğunu göstermiştir ve şunu da eklemiştir; “zaten yarısından fazlası kitaba erişmek istese de erişemezdi.” Bu gerçek bir yazarı bir eleştirmen olarak olmasa da bir menajer olarak “öne çıkarmanın” zorluklarına belki bir nebze de olsa ışık tutacaktır.

Doğumundan İrlanda Akademisine Kabulüne Bay Joyce²⁸

Bay Joyce’u ben keşfetmedim. Onu Bay Yeats keşfetti, fakat o Joyce’u sert ve geleneksel şiirler yazan biri olarak keşfetti – 1912 ve ‘13’te sahip olduğumuz “kendî” imgeci ve Amyci²⁹ öncesi heveslere yakın kabul edebileceğim kadar yeterli bir sertliğe sahip olan tek İrlanda şiiri diyebilirim (benim hazırladığım *Des Imagistes* 1913-14 antolojisiyle birlikte).

Dublin’in başına örülen kirli ve bağınaz bir çorap *Dublinli-ler*’in ilk baskısının imhasına sebep oldu. Hatırlayabildiğim kadarıyla Bay Mencken ve *Egoist* benden bu hikâyeleri daktilo edilmiş bir şekilde aldı ve kitap basılmadan önce onları yayımladı.

Ardından *Egoist*, Portre’yi seri şekilde yayımlamaya başladı ve benim önerimle aralarında *Tarr*, *Prufrack*, *Sanatçının Portresi*, *Quia Pauper Amavi* (“Homage to Propertius” da dâhil)

27 W. Wilbur Hatfield, *The English Journal*’ın editörü.

28 İrlanda Akademisi, Yeats ve Shaw tarafından kuruldu. 1932 sonbaharında Yeats akademiye katılması için Joyce’u da davet etti fakat Joyce kibarca reddetti.

29 *Amygist*, *amy* ve *imagist* kelimelerinin birleşimiyle oluşturulmuş terim. Amy Lowell’dan (1874–1925) etkilenen Amerikalı imgeci şairlerin dâhil olduğu grup. (ç.n.)

de olan kitaplar basmaya başladılar. *The Little Review* da *Ulysses*'i seri olarak basma görevini üstlendi ve o zamandan bu yana Joyce'un yayımlanma hikâyesi az çok biliniyor.

Bu hikâyenin önemi ise şu: İlki; İrlanda uzun zamandan beri ülkeyi etkisi altına alan akla sığmayan kaba bir bağnazlıkla karşı karşıya. Bu neredeyse önde gelen partilerinin etkili bir manifesto üzerinde çalışmalarının hemen ardından oldu. Tam da iyi kötü ancak bir “öz yönetim” elde etmişlerdi ki kendilerini, neredeyse bizimki kadar, aptalca bir sansürün içinde buldular.

İkincisi; “edebiyat dünyası” olarak İngiltere üç veya dört grup zararın etkisi altındadır. Bunlar:

A. aç gözlülük dışında hiçbir motivasyonları olmayan yayınevleri.

B. finansal konularda açık sözlü, günlük hayatında da iyi giyinen ve kalın kafalı bazı İngiliz centilmenleri.

C. bir takım değerlere kayıtsız kalan tez canlı bir yazar jenerasyonu.

Benim jenerasyonumun (1910-1930) değer gören edebiyat eserlerinin %80'i yalnızca özel olarak kurulmuş “amatör” yayınevleri tarafından basılmıştır. Organize olmuş yayınevleri, edebiyatı satanlardan oluşan duvar, Canbyler, Gosseler, haftalık ek çıkarıcılar, vs., ısrarla bu %80'e karşı çıkmışlardır. Gerçi ek çıkarıcılar ve ticaret odası *bu olaylardan sonra* dize gelmiştir.

Bu insanlar sizin dünyanızı kararttı (Ah genel okur!) ve siz hâlâ onlara basılı malzemenizin dağıtımını emanet ederek vakit harcıyorsunuz.

Eğer kendi hâllerine bırakılmasalardı veya (bilinçli veya bilinçsiz) çalışmalarından nefret eden bir grup onları itaate zorlamak amacıyla çabalarına karşı çıkmamış olsaydı

şu anki edebiyata canlılık veren yazarlardan hiçbiri sizlere ulaşmayacaktı.

Portre ve *Ulysses* yaşayan eserlerin insanlara ulaşmasına yardımcı olmak için kurulmuş küçük ve dürüst dergiler tarafından parçalar hâlinde basıldılar. Birkaç yıl sonra bu sayılar o kadar kabul gördüler ki bazı asalak yayıncılar bunları piyasaya sürdü. Sadece parayı önemseyen ama başka şeyler de umurundaymış gibi yapan The Tauchnitz *Portre*'yi ve Albatross da *Dublinliler* ve *Ulysses*'i ucuz baskılarla tüm Avrupa'da yayımladı. Böylelikle bu kitapların sınırlarını aştığını ve yazarın bir ünü olduğundan tüm okurların fikirlerinin merak edildiğini ima etmeye çalışıyorlardı.

Bay Joyce'un Eserlerinin Kalitesi

Joyce'un yazarlığı hakkındaki gerçekler, geçtiğimiz yaklaşık 20 yıllık sürede belirttiğimden çok da farklı değil. Birçok yönden Joyce, Henry James'in yaptıklarından öteye geçemedi, her hâlükârda H. J. roman sanatını Fransızların hükmettiği alanın da ötesine taşıyabilen ilk kişiydi. Ciddi bir araştırmacı, H. James'in yazdığı önsözlerde bu konu hakkında birçok malzemenin yer aldığını görebilir. Yalnızca bir romanında, *The Sacred Fount* [Kutsal Kaynak], James bu konuyu tartışmaktan kaçınmıştır.

Joyce yoluna James'ten değil, doğrudan Flaubert ve Ibsen'den devam etmektedir.

Dublinliler'de İngiliz nesri Flaubert'e yaklaşır (önceden de, sanıyorum *The Egoist*'te, belirttiğim gibi). Bu olay o günlerde oldukça muhteşem ve sevindiriciydi.

1900'den 1910'lara İngiltere'deki en aktif çizgi Wells-Bennett-Chesterton'a aitti. Bu ise insan spektrumunun üçte ikisinden daha fazlasını *kapsamıyordu*. Joyce başyapıtını kaleme aldıktan sonra, Bay Shaw hiçbir kitabın üç gine etmeyeceğini söylemiştir. Bu Bay Shaw'un değer ölçüsüdür.

Nesir 19. yüzyılda başlamamıştır. Flaubert bir tür nesir yazmıştır. Tıpkı birçok büyük icadın Bay Edison'un icatlarının ardından gelmesi gibi veya başka bir deyişle Bay Edison'un başka insanların işini önceden ONLAR İÇİN yapmış olması gibi, Flaubert de gerçek veya temel zihin işlerinin birçoğunu kendi zamanından günümüze kadar tüm iyi anlatı yazarlar için yapmıştır. Flaubert hikâyelerinde, betimlemelerle, o an o sahnede neler olduğuyula ve karakterleriyle gayet net ifadeler kullanmıştır. Genellikle ortalama tembellikte bir insanın çaba harcamadan anlayabileceğinden çok daha fazlasını söylemiştir. Maupassant'a yazmayı öğretmiştir. Flaubert her sabah genç arkadaşını dışarı yollar ve geri dönerek bir kapıcıyı tarif etmesini söylerdi. Fakat öyle bir şekilde tarif etmeliydi ki Flaubert o kapıcının yanından geçtiğinde anlatılan kapıcının o olduğunu bilmeliydi.

Maupassant çoğunlukla kısa öyküler yazdı, okura bir oturuşta alabileceğinden daha fazlasını hiçbir zaman yüklememi. Kipling, O. Henry ve o günden bugüne tüm iyi ve başarılı kısa öykü yazarları Maupassant'ın tekniklerini ya doğrudan ondan ya da onu taklit edenler vasıtasıyla dolaylı olarak öğrenmişlerdir.

Doğal olarak bu işlem uzun vadede daha zayıf, kademe kademe giderek zayıflayan seyrelmiş anlatılar üretmektedir.

Bizim düşüncemize göre, Joyce Flaubert'e dayanmıştır. İngiliz nesri çoğunlukla oldukça özensizdir. *Dublinliler*'de Joyce hikâyelerini görülen veya yapılan şeyleri net ifadelerle tanımlayarak anlatır. Ibsen hissedilen, korkulan şeylerden bahsetmiştir; Joyce ise hissedilen ve korkulan şeyleri sunmuş fakat sert ve net ifadeler kullanmıştır.

Madox Ford yıllar boyunca izlenimci nesir dediği Fransızların erdemlerini telkin ederken ve İmgecilerin İLK manifestosu "Özenle de olsa nesnel de olsa ŞEYİN doğrudan işleme alınması ve o şeyin sunumuna katkı sağlamayan HİÇBİR KELİMENİN kullanılmaması" ilkesini benimserken çok az insan Joyce'un ilk kitabının önemini hemen fark edebildi.

Bu ifadenin temel doğruluğu sorunu, eserin *içinde* tartışılan fikirlerin erdemliliğinden ayrı olarak, yazarlığın BİRİCİK erdemidir.

Bunun yerine bilimi koyalım: Kokusu ne olursa olsun bir kimyager size deney tüpünün içinde ne olduğunu söylüyor. *Bir kimyager olarak* dürüstlüğü yaptığı deneyin sonuçlarını kaydetmeyi de kapsamaktadır. Dürüst bir biyolog, hastası üzerinde yaptığı araştırmalarla vardığı sonuca bakmaksızın hoşşa giden bir teşhis koymak için orada değildir.

Dürüst olmayan bir yazar, hastası için yaptığı tahliller hakkında yalan söyleyerek doğruymuş gibi davranan bir doktor kadar zarar verebilir.

Yazarların sahip olması gereken ERDEM konusu neredeyse bir yüzyıldır tartışma konusu. Yobazlar bundan hoşlanmaz, korkaklar bundan hoşlanmaz.

İrlanda'nın durumu o kadar kötüydü ki en azından İngiliz hükümetinin sebep olduğunu düşündükleri hastalıklardan kaçmak için sonunda bir devrim yaptılar. Joyce'un SAYGILI davrandığı ve *Dublinliler*, *Portre* ve son olarak da dev *Ulysses*'te İrlanda'dan bahsederken hiç de müstehcen yazmadığı o zaman bile bazı insanların kafasına dank etmedi.

Postalardan hangi kitapların geçip geçmeyeceği görevini vasıfsız insanlara veren Amerikan posta servisine karşı duyduğum nefret, *Ulysses* hakkında yanlışlıkla verilmiş reklamdan sonra bile hiçbir şekilde eksilmemiştir. *Ulysses* muhtemelen istemsiz olarak yapılmış bir reklamdan yarar sağlayan büyük bir değere sahip tek kitaptır.

Bir kitabın gerçek tirajı; o kitabı alakasız sebeplerle satın alan yarım akıllıların sayısına bakılarak değil, kitabı okuyarak onu ANLAYAN okur sayısı dikkate alınarak tespit edilmelidir.

Joyce *Portre*'de Flaubert'in *Duygusal Eğitim* kitabının seviyesindedir ama Flaubert'in alanının ötesine geçmez.

Sürgünler, ciddi bir konuya sahip kötü bir oyun. Ibsen'in etkisi oyunun her yerinde hissediliyor. Oyundaki mükemmellik bir oyun yazarına değil bir romancıya ait. Fakat bu Joyce'un geçmesi gereken bir basamaktı. *Ulysses*'i yazmadan önce bu tarz bir şey yazması gerekiyordu.

Ulysses (önceden *The Dial* ve *Le Mercure de France*'ta da söylediğim gibi) *Gargantua* ve *Don Kişot* gibi büyük ve ağır kitaplarla aynı çizgiye sahip bir başyapıttır. Roman olarak kabul edilen genel formu aşan bir kitaptır. Bu formun atası ise Flaubert'in *Bilirbilmezler* kitabıdır.

Bloom, Flaubert'in iki kahramanından daha geniş bir donanımına sahiptir. Bu konudan da sözünü ettiğim iki makalede (ayrıntılılarıyla) bahsettim. Flaubert'in iki ihtiyarı şehre iner, tartışır ve özet geçerler. Burada Flaubert kendi zamanının sosyal organizmalarını özümser. Bouvard ve Pécuchet, *Gargantua*'nın zamanında pirzoları konserveye tıkmayı deneyemezlerdi bile.

Ulysses ile Cervantes'in³⁰ arasındaki paralellikler İspanyol romantizmini eleştirir, Rabelais³¹ ile arasındaki paralelliklerse onun skolastik zırvayı ve kendi zamanındaki putpe-restliğin yazılı metnini yerden yere vurmasıdır. *Odesa* ile arasındaki paralellikler ise yalnızca mekaniktir, herhangi bir mankafa bu izlerin takibini rahatlıkla yapabilir. Joyce'un yalnızca kaosunu yerleştirecek bir düzene ihtiyacı vardı. *Telemachiad*'dan (Stephen'in bölümleri) sonraki ani kırılma

30 Bir zamanlar birçok insan *Don Kişot*'u beğenir gibi yaptı veya İspanya'da neden bu denli bir heyecan yarattığına dair pek bir ipucu olmadan gerçekten beğendi. Kitap uzun parodi pasajları içerir, buradaki eğlenceli taraf da bu pasajların sadece neyin parodisi yapıldığını bilen insanlar tarafından anlaşılmış olmasıdır. Parodisi yapılan şeyse birkaç profesör dışında günümüzde kimse tarafından okunmayan İspanyol romantizmidir. Üniversitedeki lisansüstü öğrenciler bazen bu unutulmuş kitapların var olduğunu *Don Kişot*'un öğrenci edisyonlarının dipnotlarından öğrenirler [E. P.].

31 Rabelais'nin büyüklüğü, aptallığa karşı duyulan aptal saygıdan onu kurtaran o zihin dinçliğinde yatmaktadır. Bu ister Orta Çağ yazarlarının aptallığı olsun ister zamanının züppeliğiyle yer yer kendini Latin "klasiklerinde" gösteren bir aptallık olsun [E. P.].

özellikle isabetli olmasa da, bu düzen gayet elverişliydi. Demek istediğim, *Ulysses*'i arkeolojik bir araştırmanın bir dizaynı, ispatı veya parçası gibi okumak yerine gerçekten bir kitap olarak okuyan okur, bu budama işleminden memnun değildir ve bu işlem hakiki manada bir marifet değildir (gerçi aralarında müzikal yapıyla bir paralellik bulunmaktadır ve bu birçok teoriyle kanıtlanabilir).

Parantez: Bir keresinde Ben Hecht şöyle söylemişti; “Herkes öykü yazabilir. Tek yapmanız gereken bir adam ve bir kadın almak ve onları bir araya getirmek.” Baba ve oğulun yeniden bir araya gelmesi de benzer bir denklem oluşturmaktadır.

Joyce, şu ana kadar, edebiyata uzun süre piyasada kalacağına benzeyen üç katkı sağlamıştır. Son on yılı deneysel bir eser üzerinde çalışmakla geçirmiştir, bu hem onu hem de bu kipten bir şeyler öğrenebileceğini düşünen ona benzer yazar gruplarını yakından ilgilendirmektedir. Son çalışmasının ana tasarımının detayların üzerinde olduğunu söylemek zor. Uzun zaman önce, Gongorizm'deki kusurun aşırı süslendirmenin yanında başka sorunlardan da kaynaklandığını ve detaylandırmadaki her türlü aşırılığın Gongorizm'in seviyesinden daha aşağıda kabul edilebileceğini yazmıştım. Mozart genç kuzenini eğlendirmek için bestelerine saçma sapan sözler yazmıştır.

Bay Jefferson'a göre neolojizm ancak 'anlaşılır anlamlar' oluşturulduğunda doğru bir şekilde kullanılmış olur.

Bay Wyndham Lewis'in *Ulysses* hakkında yaptığı spesifik eleştiri artık yayımlanabilir. Bu eleştiri 1922 veya '23'te yazılmıştı. “Ah!” diye homurdanarak, “[Joyce] Hiçbir konuya yeni bir bakış açısı getirmiş gibi görünmüyor,” yorumunda bulunmuştu. Bu tür şeyler derece meselesidir. Bazen yazar elindeki malzeme ile bir deney yapmak ister. İşinde ustalaştığında veya işini geliştirdiğinde ve genişlettiğinde hem kendisi hem de ondan sonra gelenler bu işi kendi eserlerine uygulayabilirler.

Ulysses savaş öncesi Avrupa'nın bir özeti niteliğindedir, gizli güçler ve satın alınmış bir medya tarafından yönetilen bir "medeniyetin" o karanlık, karmaşa ve bulanıklığı ve o karmaşanın içindeki dağınıklık ve insan zekâsının aldığı kötü hâli anlatmaktadır! Bloom burada karmaşanın ta kendisidir.

Bana göre keyfi için *Dublinliler*, *Portre* ve *Ulysses*'i okumayı reddeden kimse ahmağın tekidir ve bu üç kitabı okumamış olan insanlar lise veya üniversitede edebiyat dersi vermeye uygun değildir. Sadece Amerikan veya İngiliz edebiyatını kastetmiyorum, *herhangi* bir edebiyat. Çünkü edebiyat siyasi hudutlarla parçalara ayrılamaz.

Bay Joyce'un sonraki eserinin birkaç uzmandan başkasını ilgilendirmiyor olmasını anlayamıyorum. Ayrıca şimdiki kavramayı ya da onunla aşırı meşgul olmayı da anlamıyor olmam bendeki bir anlayış eksikliğini veya Bay Joyce'un şimdiki zamanı ile benim şimdiki zamanımın birbirinden çok farklı olduğunu ve dahası benim pasif bir kabule inanmıyor oluşumu da gösteriyor olabilir.

Kişi başkasının zekâsını yargılarken, belli bir yöndeki girişim ve yetenekleri bir şekilde kendininkileri aşan bir adamın en azından başka bir şekilde kendinkilerle aynı seviyede olması gerektiğini düşünerek hata yapmaktadır. Başka bir deyişle içinde yaşadığımız zamanlar bana Anna Livia'nın hayatına hâkim olan veya Joycevari dokunuşların bulunduğu zamanlardan daha ilginç gelmektedir.

Ben, 47 yaşında biri olarak, Bay J'nin taklitçilerinininkinden, daha çok kendimin emek verdiği kuruluşlar üzerine inşa edilmiş çalışmalara ilgi duyuyorum ve bunun insani ve hassas temellere dayandığını hissediyorum.

Şimdiye olan duyarlılığı büyük bir yazarın tartışmasız araçları arasında yer alır. Bu ölçülmesi gereken bir boyut veya kendi çekim alanında değerlendirilmesi ve hesaba katılması gereken bir bileşendir. Eğer bana Joyce'un 1933'te dünya-

nın içinde bulunduğu hâle duyarlı olup olmadığını sorarsanız, ki bu dünyada teknokrasi kendinden önceki tüm ekonomik hesaplamaları yerle bir etmiştir, C. H. Douglas'ın kiler dışında tüm hesaplamaları tersine çevirmiştir, Fransız bankalarının ve uluslararası mühimmat satıcılarının çeteleri basılı medyada kendilerini ifade etmeye başlamışlardır, sınıf savaşı ve çarklı vapur ben bu satırları yazarken artık demode olmuş ve yerine başkaları gelirken, bu soruya cevabım Bay Joyce'un bunların hepsini görmezden geldiği ve bu konularla çok az ilgilendiği olacaktır. Anthony Trollope bu konulara daha çok ilgi gösterirdi.

Joyce'un "Katkı ve Tesirleri"

Bir makalelik bir alanda "insanlara" yeni veya nispeten yeni bir yazarın katkılarından bahsetmek imkânsız olacaktır, tabii eğer bu katkıların bir önceki edebiyat tarihiyle bir dereceye kadar benzer olduklarını varsayarsak.

Şu ana kadar Joyce'un sağladığı katkıların neredeyse Flaubert'in katkıları kadar olduğunu fakat biraz daha geniş alana yayıldığını söyleyebilirim.

Bir başka deyişle Flaubert, edebî diyabet için özel bir ilaç geliştirdi. Bu ilacın Maupassant'a, zayıf bir dozunu Kipling, Stephen Crane'e enjekte edilmesi onları diyabetten korumuş oldu fakat bu ilacın etkisi zamanla azaldı veya araya "kültür"ün girdiğini de söyleyebiliriz.

Joyce ise bu ilacın hakikisinden aldı, tam güç kazandı veya kullanılmış bir deyişle: Flaubert'in Fransızcası kadar temiz ve yoğun bir İngilizcede yazdı.

Bu, artı Madox Ford'un eleştiri ve uygulamaları, artı şiiri baştan savma olmayan bir şekilde yazma hareketinin etkisi,

Hemingway'in ilk yıllarını ve McAlmon'un tüm yazarlığını ve McAlmon vasıtasıyla da tüm bir grup genç yazarı olumlu yönde etkilemiştir.

Henry James, mükemmel "formu" bulma sevdasından ayrı olarak romanın içeriğini *zenginleştirmek* için işe koyulmuştur. Goncourtlar ise "realizm" in yalnızca yoksullukla ilgilendiğinden yakınmışlar ve realizmin zaman içinde daha karmaşık ve ayrıntılı düşünceleri ele alabileceğini umutlarını ifade etmişlerdir. James'in yüklendiği bu iş doğurduğu çeşitli sonuçlarla bu makalenin kapsamının dışında kalmaktadır. Joyce, teoloji ve karmaşık *fikirler* sunduğunda bile ne sosyetenin belli başlı gayet uzmanlaşmış veya solmuş sosyal gruplarının konforları ile ne de bir güzel sanat dalının tutumuyla meşguldür. Proust, James'in "çizgi" sin-den devam etmiştir.

Eleştiri, bazı şeylerin iyi veya kötü olduğunu söylemekten ibaret değildir. Eleştirinin ayrıca FARKLI çeşitlerdeki uğraşları sınıflandırma ve birbirinden ayırt etme gibi bir görevi de vardır. Bir şeftali veya bir buldok için geçerli kriterler, bir elma veya bir spanyel için geçerli kriterlerle aynı değildir.

Joyce'un sonraki yıllardaki etkileri pek yararlı olmadı. Bu Joyce'un SUÇU asla değil. İyi bir hekimin hastanesine kendi buluşu olsun veya olmasın, yeni ve etkili bir metodu getirmesi hoş görülebilir bir şeydir. Bu hekim daha sonra laboratuvarına çekilerek bu metodu daha da ileriye taşımak için umutla araştırmasını yürütebilir. Eğer bir öğrenci gelip araştırmacı henüz yaptığı çalışmayı bitirmeden deney tüplerini kaçırırsa ve o anda içlerinde her ne varsa onları ilaç olarak kullanmaya çalışırsa, araştırmacıyı bu işten sorumlu tutamazsınız.

Ulysses'in Flaubert'in bitmemiş kitabı Bilirbilmezler'le arasındaki bağlantı hakkındaki fikirlerimi hem *Dial*'da hem de *Mercure de France*'ta on yıldan fazla bir süre önce belirt-

tim. O zaman söylediklerimi şimdi kısaltarak nasıl ifade edebileceğimi bilmiyorum. Her iki kitap da okunmadan aralarındaki bağlantı anlaşılamayacaktır. Bir otomobil motorunun çalışma şeklini fiziğin ana kurallarını öğrenmeyi reddeden bir öğrenciye açıklamak imkânsız olacaktır (bir otomobil garajında anlatılıyor veya kendisinin bir kitaptan okuyor olmasına bakmaksızın).

How To Read kitabımda dünya edebiyatı kavramını elimden geldiğince basitleştirmeye çalıştım.

Bir hocanın Joyce'un "yerini" en iyi şekilde bilmesinin tek yolu 1912'den önceki dönemde ROMAN yazmakla ilgili var olan ortalama bilgi seviyesine az çok sahip olmasıdır. O, ancak büyük mucitleri ve büyük sanatçıları öğrendikten sonra Joyce'un çalışmalarının yerini ve bu önemli olaylarla bağlantısını çözebilir.

Eğer Flaubert, Ibsen, Henry James isimleri okuyucu için özel bir anlam ifade etmiyorsa, ne kadar sabırlı olursa olsun hiçbir deneme yazarı Joyce'un bu isimlerle bağlantısını anlatamaz. Veya herhangi bir yazarın bu isimlerle olan bağlantısını anlatmak için, her biri hakkında birer tane olmak üzere en az üç makale ve onların ataları hakkında da on makale daha yazarak aslında romanın tam tarihini vermesi gerekir. Eğer okurun bilgisi bir lisan ile sınırlıysa, HERHANGİ bir edebî form ile ilgili her şeyi net bir şekilde BİLDİĞİ düşüncesinden kendini kurtarması gerekir. Bu durum; bir yazarın en büyük hayranlığı özellikle yabancı dillerde yazılmış kitaplara olduğunda veya yazarın düşünce şekli 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başı İngiltere'sinde kabul gören özensiz yazarlıklardan değil de (Joyce'un durumunda da kesinlikle DEĞİL) çeşitli dönemlerin Fransızca ve Latincesinden beslendiğinde, daha da imkânsız hâle gelmektedir.

Diğer yandan, mükemmelliğin ölçütünü düzgün bir kaynaktan almış olan bir okur bir kitabın mükemmelliğini,

ona öğretilen mükemmellik çeşitlerini aşmadığı sürece yaklaşık olarak ölçebilir.

* * *

“Geçmiş Zaman” makalesinde Pound, Joyce’un eserlerine karşı yeni bir saldırı çeşidi hazırlamış ve kendi gelişimini bu yolla desteklemiştir. Edebiyat; ekonomi, siyaset ve güncel olayları önemserken bir yandan da toplum ahlakının psikolojik içbölgeleleri keşfetmekten daha önemli olduğu ilkesini de muhafaza etmelidir. 1934’te Pound, yeni bir enerjik dirilme yaşadı ve zihnindeki “totaliter sentez” belirginleşti: “Yeni Çağ’ın XII. yılının doğmasıyla tarihçinin yaşlı dostu tekrar harekete geçti; bu şekilde olduğumuzdan beri ilk defa, düşünmeden kararlar almaya hazırım, paramı bu yılın çaylaklarına yatırıyorum.”³² 30 Ocak 1933’te Mussolini ile tanışmış, modern tarihle temasa geçmenin itici gücüyle Şubat boyunca hem *ABC of Economics* [Ekonominin ABC’si] hem de *Jefferson and/or Mussolini* [Jefferson ve/veya Mussolini] kitaplarını yazmıştı. Bu kitaplar onun *Kantolar XXXI-XLI*’inin “güncel hâlini” aldığını göstermektedir. Bu yeni enerjik dirilme 1934’te Pound’dan Joyce hakkında bir yazı yazması istendiğinde bir karşılık vermesine sebep oldu: “Hayır, yazmayacağım. Önümüzde büyük bir gelecek var ve ben ve Muss/ ve beş altı kişi dışında bunu umursayan yok” (8 Aralık: Yale’de). 1934 ve 1940 arasında Pound kırk bir kantosunu -ilk yirmi kantoyu yazmak on beş yılını almıştı- ve edebiyat eleştirisi, siyasi düşünceler ve entelektüel otobiyografiyle ilgili çeşitli kitaplar yayımladı. *Social Credit* dergileri için bol miktarda yazmaya devam etti. *The New English Weekly*’ye “Alfred Venison” takma adıyla ekonomiyle ilgili şiirleriyle katkıda bulundu ve 1934 ve 1936 arasında da “American Notes” köşesinde yazdı. “American Notes” köşesi için *The Congressional Record*’u ve Rapallo’daki Amerikan gazetelerini okur ve Londra için Roosevelt, New Deal,

32 “Date Line,” *Make It New*, s. 15; *Literary Essays*, s. 83.

Huey Long, Peder Coughlin gibi karmaşık Amerikan olaylarıyla meclis içinde gelişen çeşitli aktiviteler ve entrikalar hakkında yorumlarda bulunurdu. Hatta 1935'te Santa Fe *New Mexican* için "EZ Sez: Being Some Pithy Promulgations," [EZ Der ki: Bazı Önemli Olaylar] başlığı altında epey samimi yazılar bile yazdı.

Joyce, Pound'un modası geçmişlik ve bilinç akışı konusundaki sabırsızlığının odağı hâline geldi. Mart 1930'da Pound, E. E. Cummings'e Cummings'in kendisine gönderdiği bir şeyi gönderdi: "Sevgili Jim veya ödip Gertie'ye ait *olmayan* şifresini çözecek bir şeye sahip olmak her zaman bir zevktir." 2 Şubat 1934'te Robert McAlmon'a gönderdiği bir mektupta tüm görüşlerini ifade etmiştir:

İşte yine aynı yere geldik. Kesinlikle beni ilgilendirmeyen bir işe burnumu sokma alışkanlığım. Ama bence siz *ve* o ekonomik faktörü göz önüne almayarak işlerinizi sınırlandırmış oldunuz.

Birçok kokuşmuş ve "psikoloji" insanı iç dünyayla kafayı bozmuş durumda ki bunun sebebi de ekonomik baskılar. İnsanlardaki bu huysuzluğu ve baskı kaybolduktan sonra bile *yerinde duran* aptallığı ve kötülüğü vs. A) acil ihtiyaç; B) ihtiyaç ve endişeden ortaya çıkan alışkanlık (artı bir dakika daha ayık durmaya tahammülün olmadığıda verilen tepki, alınan içki vs.) şeklinde gruplandırılabilir.

Bana göre egoist psikolojik romanlar yazmak artık suya düştü çünkü Dostoyev ve türevlerini taklit edenler gerçeğe *bakmıyorlar*. Örneğin 30 yıl önce ekonominin durumu veya kaçınılmaz olan şimdinin saf aptallığından başka bir şey değil ve insanların para sisteminin *ne* olduğuna dair düşünmeye cesaretleri yok. Neo-komünistlerin de olduğunu düşünmüyorum. Onlar devrimin 1918'de Moskova'da OLACAĞINI düşünüyorlar.

Tüm o psişik karın ağrıları artık bir sorun teşkil *etmiyor*; sadece ilaç yokluğundan dolayı biraz melankoli var. Bir çocuğun teki bodrum kattan suyun vanasını kapattı diye çatı katında susuzluktan ölmek kadar saçma bir şey bu.

İnsanlar ilginç kitaplar yazacak kadar zekice konuları bulmak konusunda çok tembeller (tüm kitaplar borsa ve kişilikler üzerine yazılmış anılar hakkında).

Bu yüzden sarhoş J. J.'un yazdığı kitaplar sarhoşlar dışında kimsenin ilgisini çekmiyor... veya biraz abartmış olabilirim. Yine de bana göre bir Simenon dedektif romanındaki herhangi bir karakter üst kata çıkarmak için daha iyi bir tercih olabilirdi. Falan filan...

1934'ün sonlarında Pound, E. E. Cummings'in Rusya hakkında yazdığı kitap için heyecanlanmıştı çünkü Cummings yeni bir şeyler görmüştü ve dolayısıyla "bir konu" sunmuştu. *Eimi* güncel bir kitaptı. *Eimi*'nin Joyce'un eserleriyle karşılaştırılması gerekiyordu. Pound, "Joyce'a yeterince arka çıkmıştı"; ve "Joyce'un son yazdığı kitabı etrafında büyüyen züppelik"ten bıkmış ve Joyce veya Gertrude Stein'in "çeşit çeşit saçmalıkları dışında, ilginç bir şey söylemediklerini" düşünüyordu.

... Joyce'un zihni uzun zamandır Joyce'un göz rahatsızlığıyla meşgul olmamıştır. Hastalık tamamen geçti denemez ama Joyce "Ulysses"i bitirdiğinden beri geniş kapsamıyla hayat hakkında çok az şey biliyor.

Zihninin ormanlığında oturmuş, kendi kendine bir şeyler gevelemiş, fonograftan kendi sesini dinlemiş ve sesli düşünmüş, mırıldanmış, fısıldamıştır.

Yazmaya başladığından beri otuz yıl geçti, bunun son yirmi yılında neredeyse hiçbir şey öğrenmedi. Son on yılın baskın ve ondan ayrılmayan düşünceleri içinde neredeyse bilinci kapalı olarak yaşıyor.³³

33 "E. E. Cummings Alive [E. E. Cummings Yaşıyor]," *The New English Weekly*, London, VI, 10 (20 Aralık 1934), ss. 210-211.

Kriz, kamu siyasetinin bilincinde var olmaya devam etti. Veya kişi beden ve ruhu araştırıyorsa, ayrıca “akıl sağlığını” da araştırmalıydı. Pound 1 Aralık günü Olga Rudge’a şöyle yazdı: “Miller denen adam belden aşağı bir şeyler [*Tropic of Cancer* –Oğlak Dönencesi] yazmış, Wyndham ve J.J.’u küçük hücrelerine geri yollamak için yararlı olacak; çünkü Miller akli başında biridir ve acayiplikleri yoktur” (Yale’de). Yine de Pound *Ulysses*’in sahip olduğu katartik gücü kabul ediyordu. 28 Mart 1935 günü Eliot’a mektubunda, Miller’ın kitabı için “eğlenmek için okunacak tek kitap” yorumunda bulunsa da yine de Joyce’un *Ulysses*’ini tamamen “dışarıda” bırakmıyordu.

Fakat bilindik dobra tarzıyla Pound, müşil ilacını idare eden sabit gözün sahibini nitelerken sarhoşluk ve boşaltım terimlerini kullanmaya başladı. Büyük Katarsisçi, bilinç akışı ve dilin kıvrımlarıyla sarhoş olmuş, kendini şimdiki tanımlayan ve geleceği hazırlayanlardan temizlemişti. 1935 ve 1936’da Pound, Wyndham Lewis ve William Carlos Williams’ı kışkırtarak birlikte medeniyeti muhafaza adına yeni bir manifestoyla bir zümre kurmaya çağırmıştı. 1936’nın sonlarında yazdığı mektuplarda isteksiz bir şekilde “eğer çok sarhoş olmayacaksa” Joyce’u da dâhil etmişti. Fakat sonradan Joyce’u çıkardı çünkü manifestosunun amillerinden biri “Girtie/Jimmie’nin yazdığı türden bilinç sıkışıklığından ARTIK sıkıldık” (Cornell’de). Ayrıca “Yaşayan Yazarlar?” listesinde Cocteau, Lewis, Eliot, Williams, “Ez”, Frobenius ve McAlmon bulunurken, Joyce bariz bir şekilde listede yer almıyor (Pound’un Williams’a gönderdiği mektuptan, Buffalo’da). 10 Mart 1937’de Hilaire Hiler’a yazdığı mektupta gerçek bir dergiyi” tarif ederken karakteristik bir *mot juste* kullandı: “*Transition* zırvasına veya Joyce’un yazmakta olduğu karınağrısına hiç gerek yok. O bilinç ishalinden de bıktım. Daha önce bu ifadeyi özel mektup-

larım dışında bir yerde neden kullanmadım ki? J. J.'u en son gördüğümde aklıma gelen tek şey 'in regress'ti.³⁴

Pound için "yaşayan" Joyce ölmüştü. *Portre* ve *Ulysses*'in yazarı olan Joyce Pound'un zihninde yaşıyor ve Joyce'un ölümünden sonra da yaşamaya devam edecekti. Fakat "alegorici" Joyce Pound'un 1930'larda düşündüğünden daha da canlı kalacaktı. Çok sonra, Azize Elizabeth'ten "Joyce enflasyonu" (Pound'un büyümekte olan "Joyce endüstrisi" için kullandığı bir ifade) için bir azar geldi. Wyndham Lewis'e, yazmak için kullandığı savaş sonrası silahı olan ve yayıncılık güçleri tarafından görmezden gelindiğini veya bastırıldığını düşündüğü "Square \$ Series"i açıklarken, "J. J.'un hiçbir sigara izmariti kullanılmamıştır" demişti (tarih yok: Cornell'de).

Pound'un gelecek taraftarlığı daha cırtlak bir ses kazandıkça ve Avrupa'yı bölen uç siyasi güçleri destekleyen ifadeleri sloganlara dönüşmeye başladıkça, Joyce da eserlerine karşı Pound'un giderek artan düşmanlığından ve aralarındaki ekonomi ve siyasetin önemi hakkındaki anlaşmazlıktan rahatsızlık duymaya başladı. Hemingway de Pound'la Paris'te 1934'teki son görüşmesinin Joyce'un isteği üzerine olduğunu kaydetmiştir. Joyce, Hemingway'den Pound'la olacağı yemeğe gelmesini istemiş çünkü Joyce Pound'un "deli" olduğunu düşünmeye ve "gerçekten ondan korkmaya" başlamıştı. Hemingway'e göre Pound yemek boyunca "tutarsız bir tavır"³⁵ sergilemişti. Oysa Joyce, Pound'dan ayrı olduğu süreçte huysuzluk ve ince zekâdan oluşan hâlini muhafaza etmişti. 1934'teki *Anschluss* olayı zamanında, gazete satan çocuklar sokaklarda "l'Autriche" hakkında haberleri haykırırken Bayan Weaver'a "Korkarım zavalılı Bay Hitler ve eşinin sizin yeğenleriniz dışında yakında

34 Pound, Joyce'un üzerinde çalıştığı *Work in Progress* (Devam Etmekte Olan Eser) kitabını "Work in Regress" (Gerilemekte Olan Eser) şeklinde kısaltarak kitap hakkındaki fikrini yansıtmaktadır. (ç.n.)

35 Charles Norman, *Ezra Pound*, New York: The Macmillan Company, 1960, s. 322.

Avrupa'dan da W. Lewis ve E. Pound gibi birkaç hayranı olacak"³⁶ şeklinde yazmıştır. Bir yıl sonra Mussolini Etiyopya'yı işgal ettiğinde Joyce, Pound'un siyasi şevki hakkında gelini Helen Joyce'a şöyle bir şaka yapmıştır:

Muskoloni ve takipçilerinin cehenneme kadar yolu var!
Pound'u neden Bagonghi'nin başkomutan yapmıyor-
lar? Beni de Ambliyopi'nin hükümdarı olarak seçerler.³⁷

Finnegans Wake'in jargonuyla, Joyce'un oltası iki adam arasındaki ana farkı eğlendirici bir kesinlikte yakalayıyor: Pound, Etiyopya (başka bir yer olmasını çok isterlerdi) işgalcisi "şişkin kaslı" Mussolini'nin başkomutanı olarak ortalıkta gezinmektedir. Barışçıl görgü tanığı ve kurban Joyce ise sönük görüşlülerin sultanı veya gözleri gölgeler diyarında gezinen bulanık görüşlülerin bizzat içki sunduğu kişi.

Joyce kitabını bitirmeye kararlıydı ve ailevi meselelere gömülmüştü. 1937'de siyasi ve sosyal olaylara olan uzun süreli ilgisizliğini net bir şekilde Nancy Cunard ona İspanya İç Savaşı hakkındaki görüşlerini sorduğunda belirtmişti. Cunard Joyce'a soruya bir cevap verip vermeyeceğini sorduğunda şu yanıtı aldı:

Hayır! Cevaplamayacağım çünkü bu siyasi bir soru. Artık siyaset her şeyin içine girmiş durumda. Önceki akşam PEN Kulübü yemeklerinden birine gitmeye karar verdim. PEN anlaşmasında siyasetten bahsedilmeyeceği yazıyordu. Ama ne oldu? Biri içinde siyasete de bir gönderme bulunan bir konuşma yaptı, bir diğeri tartışmalı bir konuyu açtı ve bir başkası da siyaset hakkında bir makale okudu. *Ulysses*'in Amerika'da korsan olarak basılması konusunda PEN'in dikkatini çekmek istemiştik ama konu kenarda kaldı. Çünkü siyaset daha önemli bir konuydu.³⁸

36 *Letters of James Joyce*, III, s. 311.

37 *Letters of James Joyce*, I, s. 381.

38 Ellmann, *James Joyce*, s. 803.

Nancy Cunard, Pound'a da aynı soruyla yöneldi ama Pound, komünizm veya başka herhangi bir "izm" içeren tartışmalardan kaçınıyordu. "Şahsen," demişti, "böylesine sahte bir tartışmada ben taraf tutmaya karşıyım."³⁹ Her zamanki gibi Pound, savaşın sebebinin tarafların inançları değil uluslararası finans ve silah endüstrisindeki manipülasyonlar olduğunu düşünüyordu. Her iki yazar da ya son derece inatçı ya da son derece donkişotvari idi.

Dünya ikinci bir savaşa doğru sürükleniyordu. İlk savaş Pound ve Joyce'u bir araya getirmişti fakat bu savaş daha yaklaşırken onları birbirinden ayırmıştı. 1930'ların anısından kalan tek mektuplaşma 1937'nin sonbaharında gerçekleşti. Pound Joyce'a (mektup kaybolmuştur) bazı Purcell sonatlarının basılması veya sahnelenmesi hakkında bilgi edinmek için bir mektup yolladı. Joyce Pound'un sorularını, sonradan birkaç sonatı önceden basmış olduğu anlaşılan, bir yayınevine ilette. 12 Kasım'da Pound'a edindiği bilgileri ilette ve aynı zamanda o sırada Rapallo'da yaşayan Gerthard Hauptmann'la tanışma isteğini dile getirdi. Joyce Pound'a 1901'de tercüme ettiği *Michael Kramer*'in bir kopyasını Hauptmann'ın imzalaması için göndermek istedi.

8 Aralık 1937

Rapallo

TekeRRRli J-J-J-Jayzus: Daktilomdaki şerit bitmek üzere ve kopya kâğıdımda yazılmamış alan kalmadı. Üstelik ilham perileri de etrafımda cirit atıyor. Dolayısıyla ilhamlar kaçmadan daktiloma yeni bir şerit alsam iyi olacak...

ŞİMDİ: Haupy hakkında. Hayır YAPAMAM. Ve bunun için birkaç sebebim var... Aklı başında hiç kimse paket

39 Noel Stock, *Poet in Exile: Ezra Pound* [Sürgündeki Şair: Ezra Pound], New York: Barnes & Noble, Inc., 1964, s. 173.

sarmayı *sevmeyiz*. Bunun insana hiçbir yararı olmaz. Bayan Yunkmans evlendi ve Bay Yauwner artık onunla birlikte değil (yani Haupy'le birlikte değil). Hanımefendi, kâğıtları, ipleri ve postanede dikilmeyi en az benim kadar o da sevmiyor.

Lanet kitabı *buraya* gönder, majesteleri buraya geldiğinde kafede otururken kitabı masaya önüne koyarım ve muhhteşem Jayzus Jameslerden yüce Joyce, bunu imzalamanızı istiyor, derim.

Gabriel'in Mary'ye söylediği gibi (ya da tam tersi): "Onu istiyoruuum." Artık hangisi söylediye. "ONU YAZILI olarak İSTİYORUM."

* * *

1937'de yazılan ve 1938'de basılan *Guide to Kulchur*'de Pound Joyce'u "yeni paideuma"nın arasına katmıştır. Bu, zihinde sabit kalan ve kişinin neredeyse mizacı hâline gelen kültürü tanımlamak için kendi geliştirdiği bir terimdir. Joyce 1910'lardaki "karar verme" ile 1920'lerdeki "*rappel à l'ordre*" arasında bir dönüm noktasında duruyor gibi görünmektedir. Dönüm noktası Pound'da 1921'de eserlerini incelediği heykeltıraş Constantin Brancusi'ye verdiği öncelik şeklinde kendini göstermiştir. O zamanlar Brancusi tüm formları tek bir forma sokmaya, "sonsuz *formula* yaklaşılmaya" çalışıyordu. *Ulysses* gibi "anıtsal ve melodramatik karışımlarla geçici meraklar uyandırmaya" çalışan sanatlara başkaldırmıştır çünkü bu tür sanat eserleri bilinmeyen bir mükemmelliğe duyulan bir istekten ziyade geçmişin anıtları değerindedir.⁴⁰ Pound, 1930'larda eserlerine ilgi duymaya başladığı Fransız Katolik sosyalist ve sendikacı Charles Humbert René, Marquis de La Tour du Pin Chambly de la Charce'dan Brancusi'yle (1834-1924) bağlantılı olarak bahsetmektedir. La Tour du Pin on dokuzuncu yüzyılın

40 "Brancusi," *The Little Review*, Sonbahar 1921; *Literary Essays*, ss. 441-445.

sonundaki Katolik sosyal hareketinin teorisyeni ayrıca *Les Phases du mouvement social chrétien* [Hristiyan sosyal hareketinin safhaları] (1987) ve *Vers un ordre social chrétien* [Hristiyan bir sosyal düzene doğru] (1907) kitaplarının da yazarıdır. Brancusi “*rappel a l'ordre*” estetiğini temsil ederken La Tour du Pin de Pound’un sanatsal üsluptan kültürel “totaliter sentez”e geçişini temsil etmektedir.

ANITSAL⁴¹

Bu kitapta Bay Joyce’tan bahsetmiyorum. Şu ana kadar, hiçbir okurun bu kitabı evrensel bir havuz oluşturmak dışında bir maksatla aldığını düşünmüyorum, fakat kitabın bir sınırı var ve en uçta bir hudut çizgisi bulunuyor. 1912’de veya on birde ne kadar tanrı var ise hepsine yakardım, dörtlük:

Yüce İsa cehennemden biraz Rabelais kus
Geçirmek için ve... ve uymak için
Bugünkü modaya ve yağmak için
Heykeline bir dolu dışkı.

Yakarışlarıma cevap olarak ben “Ulysses”i alıyorum. Fakat on yıl sonra Brancusi “anıtsal”ı şiddetle eleştirince ilk anda ne kastettiğini kavrayamadım. “Ulysses” bir periyodun sonu, özeti ve bu periyot La Tour du Pin’in “tefecilik çağı” ifadesiyle damgalanmıştır.

Düşünmeye zahmet eden okur, yeni *paideumaya*⁴² anıtsal, geçmişe ait olanı dâhil etmediğimi, yalnızca muhtemeli dâhil ettiğimi fark etmiştir.

“Ulysses”in katarsisi, ilk bölümler Holland Place’a doğru ilerlerken ortaya çıkan keyifli doyum, burada İŞİN BİT-

41 *Guide to Kulchur*, Bölüm 13, s. 96.

42 Yunanca, terbiye. (ç.n.)

Tiğini ve sonuçlandığını göstermek ve teşhis ve tedavinin aynı yerde olduğunu göstermek içindi. Yapışkan, şu anki baskının pekmezle kaplanmış kirli hâli, tüm o ağır hava ve pis koku, Avrupai kafanın fokurdaması, bunların hepsi neşterle kesilmiştir.

1939-1945

1939'da Pound Amerika'ya gitti. Amaçlarından biri iddia edilene göre tehditkâr bir hâl alan savaşı durdurmaktı. Washington'ı ziyarete gitti fakat Başkan Roosevelt Pound'la görüşemeyecek kadar meşgul olduğundan tarım bakanı sekreteri Henry A. Wallace'la, Pound'un doğduğu ve on sekiz yaşına kadar yaşadığı Idaho'dan Senatör William Borah da dâhil çeşitli kongre üyeleriyle görüştü. Yazın İtalya'ya geri döndü. Eylül ayında savaş çıktığında Pound, John Adams kantolarını tamamlayarak "işinin sonuna veya işinin bir kısmının sonuna (paranın tarihteki yeri)" gelmişti ve "felsefeye veya 'cennetine'" tutunmaya çalışıyordu. Fakat sonradan felsefenin Joyce'a olduğu kadar kendisi için de zor olduğunu anladı ve George Santayana'dan¹ yardım istedi. Fakat savaş gerçeği ve siyasal ve ekonomik sorunlar şiirin sesini bastırıyordu. Pound kendini Japon ve İtalyan gazeteler için yazılar yazarken, daha sonra da faşist ekonomileri destekleyen ve suçu kapitalist demokrasilere atan ekonomilerle ilgili (İtalyanca) broşürler hazırlarken buldu. Pound'un sonradan bahsettiği gibi içinde bir miktar Konfüçyüs barındıran "İtalyan ekonomisi hakkında tartışmalar, tartışmalar, tartışmalar" hâline geldi.² Bu arada Joyce kitabını bitirmişti ve *Finnegans Wake* İngiltere ve

1 Pound, *Letters*, 8 Aralık 1939 ve 16 Ocak 1940.

2 *Paris Review*, 28 (1962), ss. 46-47.

Amerika’da Mayıs 1939’da yayımlanmıştı. Fakat savaş başladıığında Joyce’un cesareti kırıldı ve yer değiştirmek istedi. 1940 yazında Fransa düştükten sonra ilk savaşın dışında kalan Zürih’e geri dönmeyi denedi fakat İsviçre’den izin almak ve Lucia için çıkış vizesi edinmek konusunda sıkıntı yaşadı. Sonunda gerekli izinleri aldı ve Aralık’ta ailesiyle birlikte Zürih’e yerleşti. Fakat Joyce artık sona yaklaşmıştı. 10 Ocak’ta mide krampları başladı. Röntgende on iki parmak bağırsağında ülser olduğu ortaya çıktı. Bunun üzerine bir ameliyat geçirdi fakat 13 Ocak 1941’de Joyce hayatını kaybetti. Joyce yazdığı son mektupta, kardeşi Stanislaus’a bir yardıma ihtiyacı olduğunda İtalya’daki Pound’a ulaşmasını söylemişti.³

Joyce, Pound’a ne anlam vereceğini hiçbir zaman tam anlamıyla bilemedi. Pound, Wyndham Lewis’in Kızılderilişi ve kamyon şoförü müydü, sanatı “Moğol, insanlık dışı, iyimser ve Avrupalı merhamet ve güvene zıt olarak değerli tarafta” olan “devrimci budala”ların Amerikan kolu muydu? Yoksa daha karmaşık olarak, yeni dünya peygamberi ve “Benim ve milletimin sahip olduğu bir lanet olarak biz hiçbir şey yapmamaktansa bir an önce harekete geçerek ancak işlerin yoluna koyulabileceğini düşünüyoruz” diyen bir teknoloji muydu? 1910’ların “mucizeler yaratan adam”ı mıydı, 1920’lerin büyük bando takımının şefi miydi, yoksa Mussolini’nin Bagonghi’sinin yalnız başkomutanı mıydı? Joyce’un, Pound’un taşıdığı tuhaf Amerikan yerli izleri anladığından şüphe edilebilir. Dolayısıyla Joyce’un görüşünü en iyi şekilde ancak kendine ait olan bir sanat vasıtasıyla ifade etmesi oldukça mümkündür. Joyce, aralarındaki ilişkiyi ikilinin üzerinde uzlaşmadığı *Finnegans Wake*’te aşırı olarak işleyerek anılaştırmıştır.

Pound *The Exile* için Shaun’u reddettikten sonra, Joyce 1929’da aralarındaki şakalaşmayı başlatmış olabilir. *Our*

3 Letters of James Joyce, III, s. 507.

Exagmination Round His Factification For Incamination of Work in Progress'te bulunan iki "Letters of Protest" [İtiraz Mektupları] başlıklı yazının Joyce tarafından yazıldığı düşünülmektedir.⁴ Vladimir Dixon'ın "Mister Germ's Choice" a [Bay Virüs'ün Seçimi] hitaben yazdığı mektup Joyce'un kaleminden çıkmış bir parodi gibi görünmektedir, tıpkı Joyce tarzında yazılmış Pound'un Remus Amca parodileri gibi. "Pencereyi açtım ve esti bir nEzle," "saygın bir hastalık" ifadeleri iki yazar arasındaki *Finnegans Wake* üzerine yaptıkları tartışmaları hatırlatmakla kalmayıp ayrıca iki yazarı bir araya getiren tesadüfi olayları da akla getirmektedir. Aralarındaki farklılıklarına rağmen birbirlerine tam olarak açıklanamayan bir şekilde, kopmaz bir bağ ile nasıl bağlandıklarını da göstermektedir.

Pound, *Finnegans Wake*'te birçok farklı kılıkla karşımıza çıkmaktadır.⁵ Adı, sonradan ekonomik ve sosyal sorunlara yaptığı vurgularla da örtüşerek, para ve yemekle ilgili göndermelere müsaade etmektedir. Fakat ayrıca Humphrey Chimpden Earwicker ve Postacı Shaun gibi sesi çıkan, otoriter halk figürleriyle de özdeşleşmiştir. Bir taraftan HCE

4 *Our Examination...*, Samuel Beckett ve diğerleri, Paris: Shakespeare and Company, 1929; 2. Baskı, New York: New Directions, 1962, ss. 189-194; *Letters of James Joyce*, III, ss. 187-188.

5 *Finnegans Wake*'in acemi bir okuru olarak şu kitaplara güvenmek zorundaydım; *A Second Census of Finnegans Wake: An Index of the Characters and Their Roles*, Adaline Glasheen, Evanston, III.: Northwestern University Press, 1963; *A Skeleton Key to Finnegans Wake*, Joseph Campbell ve Henry Morton Robinson, New York: Harcourt, Brace and Company, 1944; *A Concordance to Finnegans Wake*, Clive Hart, Minneapolis: University of Minnesota Press, 1963; *The Books at the Wake: A Study of Literary Allusions in James Joyce's Finnegans Wake*, James S. Atherton, New York: The Viking Press, 1960; *The Art of James Joyce: Method and Design in Ulysses and Finnegans Wake*, A. Walton Litz, Londra: Oxford University Press, 1961. Pound'a yapılan tüm muhtemel kinayelere veya muhtemel göndermeler veya imaların hepsine değindiğimi iddia etmiyorum. Verilen alıntılar, *Finnegans Wake* üzerine ayrıntılı bir çalışma yapmadan, bana makul gelenler ve gönderme yapıldığı açıkça anlaşılan, yalnızca Pound ve Joyce arasındaki ilişki açısından açıklanabilen kısımlardır. Sayfa numaraları Viking Press'in 1939 baskısından alınmıştır.

ve Shaun, John Joyce Jr. ve Joyce'un kardeşi Stanislaus'tur. Başka bir taraftan Earwicker, tam bir sanatçıdır, ilahi bir figürdür. Shaun ve (Joyce'un kendi için yazdığı karakter) Yazar Shem ise sıradan insanın ve kusursuz yaratıcının taban tabana zıt rolünü kuşatmaya çalışan dünyevi taliplilerdir. Joyce'un ilk eserleri için yaptığı tanıtıma uygun olarak Pound sesini radyodan da duyurmuştur. HCE'nin sesi karmakarışık radyo seslerinin arasından duyulduğunda kulağa "atıştahtasının akşamduasına lanetlinin çağrılmasını dinliyorlar ama her zaman karnından konuşan Ajitator (yoyok daha fazlası planlagitdöv [plangorpound] Thounawahallya Resifini dev dalgaların üzerinden!)"⁶ (sayfa 56) gibi gelmektedir. Pound'un Joyce'un reklamını yapma şeklinde ise, Joyce-Bloom'un 1922'de Pound'un hayalini kurması gibi sokaktaki adam çığırkanın sesini duyar. Shem, Anna Livia Plurabelle'nin mektuplarında Pound'un sesini duyar; "...bir Esra kadar, yani kedi, ... kadar blöfsüz patavatsız kabagör-güsüz" (sayfa 116⁷ - "*arsE*"⁸ kelimesinin tersten yazılması üzerine kurulmuş bir kelime oyunu; Esra "dışkı takıntısı"-na karşı çıkan fallik şair). "Mandarin lisanını ezpoundlayan [pounderin] bir çene?" (sayfa 89)⁹ ifadesi, ayrıca ALP gibi, Pound'un Çin düşkünlüğünü ve aynı zamanda hiç durmayan boşboğazlığını¹⁰ eğlenceli bir şekilde dile getirmektedir. "*Maundarin*" kelimesi üzerindeki oyun Joyce ve Pound'un sanatçının tamamlayıcısı olduğu şeklinde okunabilir.

Kantolar'da olduğu gibi *Finnegans Wake*'te de Konfüçyüs etkisi oldukça güçlüdür. HCE sahip olduğu yüzlerin birinde Konfüçyüsçü-Pound'u, Taishan dağına selamlayan ölü bir zangocu ve gönül eğlendiren bir hayalperest: "çok konik başlık sahibi konfüçiyancı saçüstünde ve onun o çuçu-

6 *Finneganın Vahı* - 1. Kitap, James Joyce, Çev. Umur Çelikyay, Aylak Adam Yayınları, İstanbul, Ocak 2016, s. 101.

7 age., s. 181.

8 kıç (ç.n.)

9 age., s. 146.

10 *maundarin*, *maundering* şeklinde de okunabilir: boşboğazlık yapmak (ç.n.)

yus çinçin'i Taykonduland çevresinde ayaksı kungolu gibi" (sayfa 131).¹¹ Ancak böyle ansiklopedik Amerikan cinsi bir atıp tutucu otuzunda (1915'te) böylesine uzun, devasa ışık huzmeleri saçan, öfke dolu bir keşmekeşi, sirkler ve halkalarla dolu bir dünyayı elinde tutmayı hedeflemek gibi bir yüreklilik gösterebilirdi:

bir lityum ve kasvet gazölçer kadar küreli ve Raggiant Circos çevresinde yuvarlanması öncesinde önce otuz yıllık halkası vardı; mağarasının damlalığının kabala-taşı köpek değişmezi ama atlasının uzatmasının uygunazlığını sadece bir amirikalı yaklaşık olarak tahmin edebilirdi; ... (sayfa 131-132)¹²

Böyle bir figür "Ve yanmaktan canı pahasına kurtardığı poundları" (sayfa 322) ifadesiyle alay edilmektedir. HCE'nin figürlerinden biri seyahatinden dönüp bir Çinli'nin haykırışı eşliğinde tavernaya girdiğinde bu nakarat içki içenler tarafından söylenmektedir. Pound burada sadece John Peel (veya John Bull ya da efsanevi gezgin) değildir, ölüleri diriltten de olabilir fakat Londra'nın yanmasından (düşmesinden) arta kalan (veya rafa kaldırılan, *Kanto VIII*) fragmanlardan biri olma ihtimali de vardır.

Shaun figürleri arasında en oturmuşlarından biri, uluslararası kültürün destekçisi, Profesör Jones, Pound kültürüne çok şey borçlu gibi görünmektedir. Profesör "kuruş-nakit problemi"ne¹³ kafa yorarak Lévy-Bruhl'un antropolojisiyle (Frobenius ile) desteklemeye çalışarak, Spinoza ve Spengler'in romantik karamsarlıklarını birbiriyle karşılaştırır. "Yakın zamana ait yazgısallaştırılmış kronik bir spinoz vakasının vorteks sonrası parça dövüşü" (sayfa 150)¹⁴ ifadesi Vortisist kas esnetmelerini ve Wyndham Lewis'in *Time and*

11 age., s. 203.

12 age., s. 203.

13 age., s. 226.

14 age., s. 227.

Western Man'deki [Zaman ve Batılı İnsan] saldırılarını hatırlatmaktadır. Profesörün Cava dilinden çevirdiği “Mookse ve Gripes”¹⁵ (Noh tiyatrolarıyla) metnini ve Burrus ve Caseous¹⁶ hikâyelerini kullanması, Pound'un *Kantolar*'ının tarihî teorisinde de olduğu gibi mitik tekerrürleri ve metamorfozları didaktik bir şekilde kullanmasını alaya almaktadır. Profesörün nutuğu Poundvari bir meydan okuma ve iddia da barındırmaktadır:

Yenerim seni öyle uza. (Öfkesi kocaman. Neden doğrudan eyleme geçilmesin. Bakınız bir önceki yanıt). Değişmez Sözüm kutsaldır. Sözüm Karımdır, boşamaya ve yorumlamaya, satmaya ve yaralamaya, ve de çulluklar nikâmızı taçlandırınsın! Nefes bizi gidiştiren kadar! (sayfa 167)¹⁷

Dilenci bir sanatçı bir kuruşu dahi hak eder mi? Hiç düşünmeden Profesör “Hayır” cevabını yapıştırır ve “dürüstelcilik”i¹⁸ reddeder. Bu reddedişi, muhtemelen İrlanda'yı, Pound'un önceki cömertliklerini yalanlamaktadır; fakat Joyce Pound'u bu şekilde aklında tutarak, Pound'un Roth karşıtı olarak protestoyu imzalamayı reddetmesini ve 1926'nın sonunda ve 1927'de Shaun bölümünü ve *Finnegans Wake*'i tamamen reddetmesini hatırlatmaktadır. (Kasım 1927 tarihli mektubunda Joyce, Pound'un *Pomes Penyeach* veya Shaun'a bir kuruş değerinde bile teşvik göstermemesine üzüldüğünü dile getirmektedir. 1927 yazında yazılan *Konfüçyüs-Kantolar* ve Profesör Jonas pasajları, Joyce'un “ekstra pound” metinleri olabilir.)

Shaun ve Shem'in birbirine rakip olması gibi Joyce ve Pound da öyleydi. Aslında agresif Shaun-fesör'ün sonsuz gösterileri ve “Yenerim seni öyle uza” sözlerini sürpriz bir geriye dön-

15 age., s. 231.

16 age., s. 242.

17 age., s. 251.

18 age., s. 226.

me takip eder. Bu geri dönmede izleyicileri, dilenci-Shem ve her kişi onu bastırır. Benzer bir şekilde, Joyce kendisine “Aberdeenli protestan rahip” ismini takan ve kelimelerin Joyce’un kurnazlığı için fazla kutsal olduklarını söyleyen ikiyüzlü Pound’dan kurtulmak için kalabalığa karıştı, sonu gelmeyen bir kelime hazinesinin seyircisi oldu: “Veya bize sadece çiğnerarpalarından ver, alpyıldızı gibi kelimelerimizin canlı bir örneği olsun! (sayfa 378). Shaun, Shem’i pişirdikleri İrlanda işi yahniyi yakmakla suçlarken yaptığı kelime oyunu kendisine dönmektedir (“ne kadar aş otu döversen,” vs., sayfa 190¹⁹). Tekrar:

... bir sığınak kazmak broadwayde bale yapmaktan daha kolaydır. Bulduğun boş bir yere sıkışiver. Çünkü ırk ırkı dövüyor düşmanlar zarar vermek için tüm yolları tutmuş ve fakirlerin sermayelerini ellerinden almak için pusuda-

- geleceğe doğru olan bir yarışta geri geriye giderek kendini kırbaçlamaktansa HCE’nin hayallerini keşfetmek daha iyidir, çünkü tefeciler her zaman Tovarisch’i kazıkla-mışlardır (sayfa 565-566). Aralarındaki rekabet Joyce’un memleketi hakkında olduğu için elbette yarışmayı Joyce kazanıyor. Eğer Pound HCE ise, HCE en sonda Pound’un dünyevi hayal gücünün tarihten alabileceğinden ya da uydurabileceğinden daha geniş bir sembol hâline gelmektedir. Pound daha çok Shaun’a benzemektedir, hatta babası olmak istese de bunu başaramaz. Yawn duruşması sırasında Shaun, parçalara ayrılarak ALP hâline gelir ve sonradan daha gizemli bir figür hâline gelerek bir tepeciğin başında oturan Finn’e yakınlaşır. Engizisyon memurları ona sataştığında tüm “ollav”lara²⁰ meydan okur, yani tüm şarkıcılara, belki özellikle de İtalya’da yaşayan çok-sesli şair olana:

19 age., s. 281.

20 İrlanda tarihinde âlimlere verilen isim. (ç.n.)

- Burada senin de bulunduğun bu tepeliğin üzerinde oturmak konusunda ciddiğim, ben yaşadığım süreçte Suratsız adam içimde, evde dokunmuş bir uyku tutumu gibi tüm ilmeklerde bulunacak, gömülü olan tüm günahlar öfkelerle birlikte. Eğer bu bir poundluk ezilmiş ollavı deviremezsem, oturup başına aman allahım sesler kakabilirim. (sayfa 499)

Dış yerine içe uzanan Joyce, Pound'un kavrayabileceğinin ötesinde bir insan tarihi prensibi veya modeli oluşturduğunu iddia eder. Fakat "çoşkusuna" rağmen Joyce Pound'u kendisinin tam zıttı, tüm modern yazarların içinde belki de en değerli ve önemli bir hasım olarak görüyordu. Bizler ise onları birbirlerinin tamamlayıcısı olarak görüyoruz.

Joyce, Pound'u kendiyile ilişkili olarak tanımladı; Pound'u Pound'un gözünden görebilmiş olsaydı hem Pound hem de eserleriyle karşı düşündüğünden daha çok ilgili olurdu. Bir bakıma "karnından konuşan Ajitatör" ifadesini kendi yönünü 1912'de olduğu gibi öngörebilecek kadar iyi anlamıştı. HCE'nin büyük tavernası açılırken otelcinin müşterilerinin bir hediyesi radyonun sesini duyuyoruz, aralıksız devam eden gürültünün arasında HCE'nin ve İrlanda'nın utancından bahsediyor, "bağırarak ve inleyerek sıkışık kulübenin içinde ve sallana sallana eliminyum içinde sesler vuruyor ona bir dönmedolaptaymışçasına, eklektik olarak ırlandalı tüm dünyalar ve omları süzmek için" (sayfa 309-310). Joyce'un öldüğü ay Pound "Mandarin lisanını ezpoundlayan çene"sini Joyce'un duyduğu tüm ton ve tınılarda Roma radyosunda Amerika'nın akılsızlığını ve kendi mirasına nasıl ihanet ettiği anlatmak için kullanmaya başladı.

Pound'un, sonunda Birleşik Devletler'e vatan hainliği suçuyla yargılanmasına sebep olan bu konuşmaları Ocak 1941'den Temmuz 1943'e kadar devam etti (Pound ayrıca başka radyolar için de metinler hazırlamıştır). Amerikan hükümeti yayınları 29 Ocak 1942 tarihine kadar düzenli bir şekilde kaydetmeye başlamadığından 7 Aralık 1941'den

önceki radyo yayınlarının nasıl olduklarını bilmek güçtür. Pound bu tarihte Rapallo'dan henüz dönmüş “kadim gelenekteki bilgeliği aramak” ve “bir şeylerin anlamını bulabilmek için” yayına başlamıştı.²¹ Fakat önceki yayınların kopyaları şüphesiz Pound'da bulunmaktadır ve er geç gün yüzüne çıkacaktır. Çünkü 1948'de Olga Rudge, Pound'un altı konuşmasını yayımladı, bunlardan birkaçı Amerika savaş girmeden önceki döneme aittir.²²

Bu konuşmalardan üçü tamamen Joyce'la ilgiliydi. Pound bu yazılardan ilk ikisi olan “E. E. Cummings” ve “E. E. Cummings/examined,”²³de *Ulysses*, Wyndham Lewis'in *Apes of God* ve Cummings'in *Eimi* kitaplarının modern ahlakın tarihinden bahseden bir “üçleme veya üçlü” oluşturduğu yönündeki görüşlerini ayrıntılandırmıştır. “Modern ahlakın, davranış ve adetlerin tarihi; ÇAĞIN GERÇEK tarihi.” Savunduğu ana şey Cummings'in Thoreau, Whitman ve Henry James'in başlattığı Amerikan geleneğini sürmesinden dolayı *Eimi*'nin “en canlı... en iyi yol, en büyük” olduğudur (Pound'un içindeki Amerika'yla güçlü

21 Pound Roma radyosunda haftada iki kere yayın yapıyordu. 7 Aralık 1941 ile 23 Temmuz 1943 tarihleri arasında Birleşik Devletler'den yetkililer 122 kısa dalga yayınının kopyasını çıkardılar. Bazıları aynı yayınların tekrarıydı. Kopyalara Library of Congress'ten ulaşılabilir. Pound'un İtalya'da kalmasının kendi tercihi mi olduğu yoksa son diplomatik işlemlerde Amerika'ya vize isteğinin red mi edildiği belirsizdir (Norman, *Ezra Pound*, ss. 383-384). Burada Pound'un Amerika'ya karşı iddia edilen vatan hainliğini ve deliliğiyle ilgili alınan resmî kararı bir kenara bırakıyorum. Bunlarla da yüzleşmek gerekmektedir ve ben bu konuları, gerekli tarafsızlık, merhamet ve yeterli şahsi, edebî ve tarihî kanıtın birleşiminin yer aldığı bir yerde inceleyeceğim.

22 “*If This Be Treason...*,” Siena, İtalya, 1948; Tip tarafından Olga Rudge için basılmıştır. Nuova, 1948. Bayan Rudge bir not eklemiştir: “Bu ‘konuşmalar’ orijinal katabatasklarından basılmıştır. Hiçbir çıkarma, düzeltme veya oynama yapılmamıştır. Bu veya başka konularda yazara danışma fırsatım olmadı. Umarım onu ‘mektubun dibinden’ çıkardığımı düşünmez, sayfa 2. Pasajlar bu hususlar göz önünde tutularak okunmalıdır. Ayrıca bu konuşmalar Birleşik Devletler hükümeti tarafından da aynı şekilde kopya edilmiştir.

23 age., ss. 3-15.

bir aşk-nefret ilişkisi vardır). Fakat diğer taraftan *Ulysses*'in ara sıra ortaya çıkan “ağırlığı” ve Londra-sisi gibi “kasvet”i hakkında şöyle bir yorumda bulunmuştur:

Bay J'nin kitabı bir SONdu, (gerçek manada) bir çağın tamamlanmasıydı. Kitap pişti ve tam anlamıyla kokuşmuş ve çürümeye başlayan bir devri önümüze servis etti.

Bosschère'nin deyimiyle, bizlere Brüksel olabilecek bir Dublin göstermiştir.

Modern İngilizcede yazılmış ilk tam, yekpare, Yahudi ilk büyük kitaptır ve (bir Yahudi olan) Bay Blum'un varlığı konusunda ısrar eden ve cizvit olduğunu inkâr eden bir adamın babası olarak tüm alegori ve sembollerini ısrarla kullanmıştır.

Bana göre farklı “affair de cuisine”²⁴ kullanarak, en azından kitabın yapısını Homer'in *Odyssey*'sine benzetmesinin yanında Joyce onun alegori, sembol, babkoloji²⁵ ve benzerlerini de sonuna kadar kullanmıştır.

FAKAT de Bosschère tarafından değinilen ana konu – anlatılan Dublin olduğu kadar Brüksel de olabilir.

Teknik olaraksa Joyce, Flaubertvari işleminin sonunda görünmektedir, Bilirbilmezler'den gelişmiştir.

Ben de elimde davulla dışarı çıktım, çünkü bir başyapıt bir başyapıttır ve kimse riskleri göze almak istemiyordu.

24 Fransızca, mutfak kültürü (ç.n.)

25 Pound'un icat ettiği “-oloji” ifadesi İngilizceden mi (Molly Bloom'un anelik güçleri?) Yunancadan mı (*βουβων*, peviz: Stephen? Bloom? Molly?) yoksa Yidiştan mı (*bubkus*, fasulye; deyim, hiçbir şey - Joyce fasulyenin ne olduğunu biliyor mu?) geldiğini söylemek zordur.

Joyce ve Joyce'un anıtsallaştırdığı dönemin sonuna yetişen *Apes of God*'ın yazarı Pound'un aksine Londra'da kaldı:

Bay Lewis kendi SINIRLARINI çizdi ve Bay J'nin Ulysses'inin kısıtlılıklarını TARİF ETTİ. (Ben o zaman SUS demiştim) Herkes kitabı *görene* kadar bir bekle, dedim.

Ağaç *büyüdükten* sonra budamaya başlayabilirsin.

Yaşlı Wyndham homurdanarak J'nin Ulysses'i hakkında şöyle dedi: “(Bay Joyce’u kastederek) Herhangi bir konu hakkında herhangi YENİ fikir öne sürüyor gibi görünmüyor.” Eski ressamların üslubuna göre, örneğin Rembrandt veya Durer ya da Carpaccio veya Mantegna’ya göre, bir ressam yeni bir tabloya başladığında onu bitirene kadar yeni bir bakış açısı edinmese iyi eder.

Edebî bir başyapıt için de bu geçerli, yeni bir bakış açısı ya resmetmeye, modern fikirlerini dile getirmeye, karakterleri hayata gelmeye başlamadan ÖNCE ya da tasvirlerini bitirdikten SONRA getirilmeli.

İşte Ulysses'in SINIRI buydu, kitap bazı yerleri sonsuz fakat ölmekte olan bir dünyayı resmediyordu.

Joyce'un sınırı “fark edilebilecek derecede hiçbir felsefesinin olmaması”dır. “Neredeyse hiçbir şey hayatta değildir ve eskiye ait olanlar yok edilmiştir.” Joyce'ta “teolojinin bir kırıntısı ve OLDUKÇA modern bir görünüm” vardır. Lewis ise “felsefi görüşlere” sahip olsa da bu görüşler “yanlış yönlendirilmiş”tir.

Pound mukayesesini şöyle bitirir:

Demek istediğim, romanın Ulysses'le birlikte ölmediğini görmeniz için üç cildin TÜMÜNÜ okumanız gerekmektedir. Estlin kardeşin Eimi'yi bir roman olarak kabul etmediğini biliyorum. Bunu dedem de söylüyor.

Peki Bay Rabelais'nin büyük kitabı bir roman MIDİR: yoksa bundan fazlası mı... Üç ressamın elinden çıkmış üç roman. HAYIR; Joyce bir ressam, bir bohem değildi, belki EN FAZLA küçük bir burjuvaydı.

Sonuç olarak *Ulysses*, *Eimi* veya *Apes of God* kitapları gibi “bilimsel ve uyarıcı” değil, daha çok bir “ölüm fermanı”ydı. Fakat Pound bu üç kitabın “ÇAĞIN GERÇEK tarihi” olduğu düşüncesini hiç bırakmadı. Wyndham Lewis’e St. Elizabeth’ten “Zamanın tek eleştirmeni bir tımarhanede yaşamasaydı Uly/bloosy/liaases/Eimi/Apes arasındaki kıyaslamalar asla yazılmayacaktı” (Cornell’de).

Pound dördüncü radyo programında *Finnegans Wake* hakkında “abartıya ulaşmak için yapılan amaçsız bir arayış” ifadesini kullandı:

Joyce doruğa Ulysses ile ulaştı/ İçinde hâlâ bir coşku taşıyordu/ Finnegan’da ise ava çıkmış durumda/ bir teknikle bir takım deneyler yapıyor/ burjuva bir değişim/

Göz gezdirecek kadar bile sabre demedi/ Tanrıya şükür ki görevim düşük kaliteli maden filizlerindeki gerçek metal miktarını hesaplamak değil/ (kelime oyunu yapılmamıştır)²⁶

Bayan Rudge’un küçük kitabındaki üçüncü konuşma olan “James Joyce Anısına,” 1941 yılında, Joyce’un ölümünden hemen sonra yapılmış olduğu tahmin edilmektedir (bu konuşmanın Cummings’le ilgili yayınlardan önce mi yoksa sonra mı yapıldığı net değildir). Bu konuşma, diğerlerinden daha düzenli ve çalışılmıştır, muhtemelen yayımlanmak üzere hazırlanmıştır. Bu, Pound’un “geçmiş”e olan umursamazlığının ve onu açıkça küçümsemesinin, geçmişin istediğinde, özlediğinde veya ihtiyaç hissettiğinde geri getireme-

26 age., “A French Accent,” s. 24.

diği parçaları kapsamadığını göstermektedir. Yaptığı birçok yayında söylediği gibi, eski moda Pound ile modern Pound arasındaki, özel ile umumi, mersiye ile evangelizm, şiir ile polemik arasındaki fark, bir yandan Joyce ile olan konuşması ile diğer yandan da Mussolini ve Hitler ile olan konuşması arasındaki farkta kendini göstermektedir. Fakat yardımını istediği yeni Rabelais'yi çağırarak Pound içinden gelen, ideoloji veya gücenme ya da keskin alakasızlık maskeleriyle bozulmamış en doğal sesiyle derin saygısını ve sevgisini dile getirmektedir. Eğer nesirde kullanırsa, bu damarını çok nadir yakalamaktadır. Burada “karnından konuşan Ajitator,” birçok sesin şairi, kendi yarattığı modern dili kullanmak amacıyla organ olarak radyoyu kullanmıştır. Bu dil *Pisan Kantoları*'nın dili ve tonu ile ilgili ipuçları vermektedir.

JAMES JOYCE ANISINA²⁷

1912'de bir kış günü veya o civarda Stone Cottage'da Sussex'te Yeats'e (Wm Butler Yeats) bir şiir antolojisine girebilecek İrlanda'da kendi tarzı dışında şiirler yazan birinin olup olmadığını sordum. O zamanlar Joyce, “alacakaranlık” tarafından içe çekilmemiş tek yazardı. Ondan “Hücuma Kalkan Orduyu Duyuyorum” şiirini kullanmak için izin istedim, çünkü yüzeydeki farklılıklara ve Oda Müziği'ndeki lavanta kokusuna rağmen, bu şiir, görsel imgelelerdeki netliğinden dolayı o zamanlar gelişmeye başlayan İmgeci grubun amaçlarıyla benzerlik gösteriyordu.

O zamandan itibaren, Dublinliler ve Portre'deki latin zarafeti onu birinci sınıfa taşıdı ve artık küçük bir hareketin uzaktan parçası olması söz konusu değildi. Artık Flaubert'in büyük çizgisinde yer alıyordu ve çaydanlık kaynatıcısı “Ulysses” ile Ibsen'den öğrendiklerini hazmettiği

27 age., ss. 16-20.

“Sürgünler”deki gerekli parantezlerle eserlerinin arkı “romanzon”una yükselmiştir.

1913’ten 1922’ye kadar Joyce’un her kitabının yayımlanması ardından söylediklerimden hiçbirini geri almıyorum. Doğumu cenazelere tercih ederim. Yeni ve iyi bir yazar için önyargılara karşı mücadele etmek ün kazandıktan sonra onu gömmekten daha heyecan vericidir.

Dünya, birlikte akşam yemeği yiyebileceği veya yemekten sonra vakit geçirebileceği ve baş başayken oldukça nüktedan olan çok iyi bir arkadaşını kaybetti. İçinde acı barındırmayan ama zengin bir horgörüyle donatılmış bir nüktedanlık. Joyce, R.²⁸ ... hariç herhangi bir insana karşı nefret duyduğunu ben hatırlamıyorum. Bu aşağılık İngiltere konsolosu, daha sonra da büyükelçisi, Jim’e zor zamanlar yaşattı ve portre ettiği şeytan berberin öfkesi bu konudaki son cevabı oldu.

Finnegans Wake’e gelince, Joyce’un kendi cenazesine katılamamış olması çok yazık. İrlanda konsolosu da yoktu, belki de bir *wakein* yapım aşamasında olduğunu da bilmiyordu veya Cenevre’den bir *wakein* çıkacağını düşünmemişti ya da sevgili Jim İsviçre’nin tanrı bilir hangi vadisinde gömülü olması fikrini değiştirmiş olabilir. Fakat bu durumun doğuracağı mizah önceden Joyce tarafından tahmin edilmişti.

Tabii, İNGİLTERE konsolosu veya büyükelçisi veya İsviçre’ye ne görevde gönderilmişse, şöyle dedi: Büyük bir İrlandalı ve büyükelçi de, BÜYÜK BİR İNGİLİZ aramızdan ayrıldı.

Külahıma anlat. Mühim diplomatlarımızın dediğine göre onunla birlikte gençliğimizin büyük bir kısmını da kaybetmişiz.

Aslında bu kısım doğru. Fakat Bay Joyce’un büyük bir İngiliz olduğu kısmında, manda altına aldığı ülkeye lütfetmek gibi olmuş.

28 Sör Horace Rumbold, İsviçre’deki İngiltere Konsolosu.

Biz yalnızca toprağı istiyoruz, sizin olan şapkalarınız, ayakkabılarınız her şeyiniz yine sizin olsun.

Veya John Adams'ın dediğı gibi, sanırım bunu General Howe'a söylüyordu: İngiliz vatandaşlığı dışında HER rolü üstlenmeye hazırım.

Maalesef kör ölür, badem gözlü olur.

Nezaket her zaman bir İngiliz m/eziyeti olmuştur. Her hâlükârda Jim aşâğılık R. ...'yi infaz ederek intikamını almıştır.

Joyce törenle gömülmüştür ve Joyce'un lanet olası ölümü çok hızlı olmuştur. Duygularımı dile getirmem gerekirse.

Joyce'un son kitabının yeni yetmeler için güvenilir bir model olduğunu düşünmüyorum, kendisi de böyle düşünüyordu. Bu tür bir tekniğı, Joyce'un sahip olduğu birikime sahip olmayan biri için tavsiye etmiyorum. Üç başyapıt veren bir adamın biraz da deneysel bir şeyler yazmaya hakkı vardır. Yolu tıkamanın bir manası yok. Yazdığı Dublinliler, Portre ve Ulysses kitaplarıyla Joyce yerini sabitlemiş oldu. Ulysses kurmacanın "büyük kitapları"na gölge düşürmüştür. Altın Eşek'ten Gargantua'ya, Don Kişot'a ve Bilirbilmezler'e kadar. Fakat bu sıra ULYSSES ile *son* bulmamıştır; tekniğın gerekli olduğu zamanda E. E. Cummings EIMI'yi yazmıştır. Kurmaca eleştirmenleri, özellikle "kalın" kitaplarda, Ulysses'in ağırlık ve boyutunu yalnızca onun öncülerıyla değil ayrıca Cummings'in son kitabı ve Wyndham Lewis'in "Apes of God" kitabıyla karşılaştırırlarsa hesaplayabilirler. Bir çağda sadece bir kitap yazıldığını veya yalnız *tek bir* yazarın çağın çeşitliliğini ve kapsamını tükettiğini varsaymak ne eleştiriye ne de edebiyatın anlaşılmasına bir katkı sağlar. Ulysses kendinden öncekiler ve sonrakilerle bağlantılı olarak tam ortada durur. Bu zengin KOMEDİ madenî, yazarının kendi zihninde yer almaktadır, bu tapıl-

mak üzere kiliseye dikilmiş bir haç veya bir azizin bir çuval kemiği değildir. Eğer Bay Wells'in öne sürdüğü Joyce'un dışkı takıntısı olduğu ve bu tür kitapların kilitli dolaplar içinde tutulması fikrimiz değişseydi, 1920'lerde Joyce'un maruz kaldığı saldırı fırtınasında dile getirdiği tek ılımlı şikâyetin de kayda geçmesi gerekirdi, kelimesi kelimesine şöyle: O kadar eleştirmenin arasından bir tanesi çıkıp keşke kitabın ne kadar *komik* olduğundan da bahsetseydi!

Uzun lafın kisası, bu kitap bir insanın yaşama sevincini elinden almak için yazılmadı. Kiliseye gitmediği zamanlarda Joyce'un yapmaya çalıştığı şey de bu değildi. Ruhü Chinon'da Rabelais'ninkiyle buluşsun ve bardaklar hiç boş kalmasın. Eğer büyük bir yazar olsaydı, Blarney Kalesi veya Amsterdam'daki Frau'dan dolayı iyi bir tenor sese de sahip olurdu ve kayda değer bir yaşa kadar genç bir kız gibi havaya tekmeler savurabilirdi.

Besbelli cenazeleri doğumlara tercih eden Amerikalı bir mezar kazıcı saygın İrlandalı meslektaşımızın yanında tüm jenerasyonu da gömmeye çalıştı. Bu, haftalık kitap incelemesi çıkaran sulu gözlü Amerikan bir dergi için bile işe yaramaz. Bay Lewis hâlâ Joyce kadar canlıdır. Bay WYNDHAM LEWIS, takma isim olan veya D[ominic]. B[evan]. Wyndham değil, gerçek Wyndham Lewis'ten bahsediyorum. Yaşlı sıçan²⁹ Eliot'a gelirsek, görebildiğim kadarıyla YORK'un başpiskoposunu Hristiyan yapmış, gerçi aralarında Bolşevizm'e bulaşmış olanlar bulunuyordu. Fakat her hâlükârda yaşlı sıçan yine de büyük bir derde giriyor ve alman bombardımanına maruz kalıyordu. Edebiyat ve eleştirisinin sıhhati adına tekrarlıyorum. Ulysses canlı kitap üçlemesinin ilki olarak kabul edilebilir. Bu seri Ulysses, Cummings'in EIMI'si ve Lewis'in Apes of God'ından oluşu-

29 Ezra Pound ve Yeats aralarındaki mektuplaşmalarda birbirlerine isimler takmışlardı. Pound, Yeats'e "Yaşlı Sıçan" kendisine de "Brer Tavşanı" demiştir. Bu isimler Uncle Remus hikâyelerinden alınmadır. (ç.n.)

yor. Böyle bir okuma, onu iki katlı hikâyelerin SONU kabul ederek okumaya kıyasla Ulysses'i daha sağlıklı bir okuma şeklidir. Fakat çürümüş bir devrin mezar ve anıtının bir kalem ustası tarafından portre edildiği de unutulmamalıdır.

Mezar kazıcı tutmayı bıraktığım yaşla birlikte beni de gömmeye çalıştı fakat ben “kendimi faşizme *vermişim*.”

Artık N. Y. eleştirmeninin kast ettiği anlamda, zamanında kendimi Bay Joyce'a VERDİĞİMDEN daha fazla faşizme VERMİYORUM. O eleştirmene Malatesta Kantoları'nda-ki şu dizeler üzerine düşünmesini tavsiye ederim.

“Kitaplar, silahlar ve olağanüstü dehada adamlar
hem eski hem de şimdikizamanlar.”

Bir yazar olarak ben kendimi bir kişiye değil, tüm insanlara adarım. 30 yıllık bir eleştirmen olarak olağanüstü dehaya sahip ADAMLARI gözlemledim ve bu gözlemim yalnız yazarlarla sınırlı değildi. Deha her türlü faaliyette var olabilir. Mussolini ve Hitler'in dehasını gözlemleyen ise bir tek ben değildim. Eğer Amerikan okur bu dehalardan birinin etkilerini ölçmek isterse W. Lewis'in 1931'de yazdığı kitabı başvurabilir.³⁰ O zamanlar Almanlar bu kitaptan pek memnun kalmamışlardı. Pek de methedici bir portre olduğu söylenemez, hatta doğru bir portre olduğu da şüphelidir çünkü tat adına içinde hiçbir dokunuş bulunmamaktadır. Hitler zamanı Almanya'sını anlatmaktadır.

Almanya yanlısı hiçbir kayıt 1930'da hiçbir adamın FIRSAT olarak hayal etmeye dahi cesaret edemediğini Hitler'in yaptığını göstermeye yetmez.

Fakat benim yapmaya çalıştığım Mussolini ve Jefferson mukayesesinden daha dikkate değer bir kayıttır, çünkü ben

30 *Hitler*, Londra, Chatto & Windus, 1931. Fakat Lewis sonradan Hitler'i bir “şoven tanrısı” ve Avrupa kültürüne bir tehdit olarak görür: *The Hitler Cult*, Londra: Dent, 1939.

burada İtalya'daydım, İtalya'ya 1898'den beri geliyordum ve buraya sekiz yıl önce yerleştim. Dahası, ben belli ilgi öğelerini vurguluyordum, Lewis'in "Hitler"indeki gibi tüm durumun genel bir portresini çıkarmak yerine faşizm ve Kuzey Amerika sisteminin kurucularının en iyi çabalarıyla bir kıyası hak eden korporatif devletin belirli unsurlarının yapıcı elementleri üzerinde duruyordum.

Eğer O ZAMANLAR bu konu hakkında şimdi olduğundan biraz daha fazla ilgi uyandırabilseydim Amerika geçiş sürecinde daha sakin bir hayat sürebilirdi.

Aynı şekilde, eğer Cumhuriyetçi Parti'nin teneke boynuzlu çifte düzenbaz Rip van Wilkie³¹ yerine Geo. TINKHAM³² Amcayı aday gösterecek kadar akılsaydı daha mutlu bir kurum olurdu.

* * *

Pound, Joyce hakkındaki son sözlerini en uygun bir tavırla, şiirle, kendisi için parçalara ayrılmış bir dünyayı bir araya getirmeye çalışırken söyledi. Donkişotvari bir şekilde Amerikan hükümetine saldırarak yasaları savunduğu 1942 ve 1943 yayınları, faşist savunmalar, ekonomik teoriler, anti-semitizm, edebiyat değerlendirmeleri ve hatıratın karmakarışık birleşimlerinden oluşmaktadır. Bir yayın sırasında "Bazen ipin ucunu o kadar kaçıyorum ki kimsenin hafızasına güvenemiyorum,"³³ şeklinde bir itirafta bulunmuştur ve kendi zihnini de bunlara eklemiştir. Başka bir yayındaysa ümitsizliğinden bahsetmiştir:

31 Wendell Willkie.

32 Milletvekili George Holden Tinkham (B-Massachusetts, 1915-1943) Pound'a Milletler Cemiyeti'ne karşı olan savaşında "soyutlanma politikasının kurucusu" unvanını kazandıran arkadaşı; Roosevelt'in iyileşme programının Amerika'nın ancak savaşa girerse başarılı olacağını delil göstererek Yeni Düzen'e karşı çıkmıştır (Eustace Mullins *This Difficult Individual*, Ezra Pound, [Bu Zorlu Kişi, Ezra Pound] New York: Fleet Publishing Corporation, 1961, ss. 198-200).

33 Pound'un 8 Mart 1942 tarihli yayınından.

Birleşik Devletler'in bilmediği çok şey var. Bu savaş bu tarz muazzam kavrama eksikliğinin, karmaşık cahilliğin ve bilmezliğin birçok uzantısının sonucudur. Daktilomdaki şeritlerin değişiminin gecikmesinden dolayı o kadar sinirlendim ve geciktim ki, Amerikan gençlerinin kafalarına sokulacak çok şey var.

Ne yazacağımı bilmiyorum. Aynı anda iki yazı birden yazamıyorum. Gerekli gerçekler, fikirler o kadar karman çorman bir şekilde geliyor ki on dakika içerisinde çok fazla şey vermeye çalışıyorum. Yoğunlaştırılmış içerik bir kitap için uygundur, göz bozukluğu getirmesi hariç. Okur kitabın arkasını çevirip özetini okuyabilir.

Belki daha güçlü bir form algım, yasal eğitimim, onun da ne olduğunu Tanrı bilir, olsaydı, konuyu Atlan-tik'in veya lanet Kanal'ın diğer tarafına taşıyabilirdim.

Her seferinde iki veya dört konu seçmem gerekiyor yoksa bir yayın boyunca hiçbir şeyden bahsedemiyorum...³⁴

Pound, yalnızca İtalya'nın faşist devletinin çöküşünü beklemiyor aynı zamanda "Avrupa trajedisini yaşayan son Amerikalı" olarak zihninde oluşturduğu "şehir"i meydana getiren fikirlerinden oluşan tüm bir yapının parçalara ayrılacağını da öngörüyordu.³⁵ 1945'te Amerikan güçlerine teslim olduktan ve Pisa'daki tutukluluğundan sonra, kendi iç dünyasını yavaşça ve itinayla eski hâline getirmeye ihtiyacı olduğunu gördü. Geçmişin sabitliği ve renginde yeni bir gerçeklik keşfetti, sevgiyle hatırladı ve üzerinde bir etki oluşturarak sesine ve kelimelerine matemli bir hava kattı:

34 6 Temmuz ve 7 Temmuz 1942 tarihli yayınlar.

35 *Paris Review*, 28 (1962), s. 51.

hiçbir şey önemli değildir kalitesi dışında
 sevginin –
 en sonunda – insanın zihnine kazınan
dove sta memoria^{36 37}

Yalnızca tarihle yeniden bağlantı kurarak -hem kaynak kitaplara başvurmadan var olan bilgiyle ulaşılabilecek batı kültürünün tarihiyle hem de kendi “hayatı ve irtibat kurduğu kişiler”le- kendi benliğini keşfedebilirdi. Veya Pisa’daki gibi, kilit altında insanların dünyasıyla baş başa kaldığında, epey uzak bir mesafeden ve yeni bir şekilde, Londra yıllarındaki benliğini belki de yeniden keşfetmişti. Her hâlükârda *Pisan Kantoları*’nı bir bakıma, savaşların arasındaki zaman dilimlerinde yaşamış jenerasyonların anısına da okuyabiliriz. Tıpkı Joyce’un *Ulysses*’inin ve Pound’un *Hugh Selwyn Mauberly* ile *A Draft of XVI Cantos*’unun Birinci Dünya Savaşı’nı çıkaran ve savaşı atlatan bir medeniyetin anıtı olması gibi, *Pisan Kantoları* da 1945 Avrupa’sının trajik ve hüznünlü anıtıdır.

Pound’un Joyce’la yaptığı çalışmalar ve Joyce’un eserleri üzerine yaptığı incelemeler Pound’un hâlihazırdaki ânu hazmetmesinin “zamanında” ifade edilişiydi. Fakat *Pisan Kantoları*’nda Sirmione’deki toplantılardan hareketle Joyce hayata geliyor:

Tout dit que pas ne dure la fortune³⁸
 Aslında küçük bir yağmur fırtınası . . .
 sanki küçük bir fare, bulut dağının arasından
 Joyce ve oğlunun varışını hatırlatıyor
 Suetonius’un evine
 gök gürültüsünün Jim’e olan saygısı ve
 Gardasee’nin görkemiyle

36 İtalyanca, hatıralar nerede (ç.n.)

37 *The Cantos of Ezra Pound*, New York: New Directions, 1948, altıncı baskı (yazarın dizgi hatalarıyla), *The Pisan Cantos*, 1948, s. 35.

38 Fransızca, servet baki değildir veya talih her zaman yüze gülmez denir. (ç.n.)

Fakat Bayan Norton'un hatırladığı sohbeti
(veya “gevezeliği”) salaklar hakkındaki
öyle bir hâldi ki İrlandalı saygın yazar bile
bazen ona yetişebilse de (?sentetik bir biçimde)
kesinlikle üstün gelemedi

Tout dit que pas ne dure la fortune³⁹

Bu pasaj bir hatıradan daha fazlasını taşımaktadır. Pasaj Pound'a geçmişle, şimdiyle ve kişilerle bağlantı kurdurarak onun kişiliğinin bir yönünü yeniden yapılandırmaktadır. Pound'un Pisa'daki kampta tüm varlığını kaybetmesini de kapsayan genel bir gerçeğin manzarada kendini gösteren ağıtsal çerçevesi içerisinde, iklim değişmektedir. Yağmur ve fırtına vardır. Haberi veren *tuhaf bir fare (ridiculus mus)*⁴⁰ olabilir fakat Pound için daha çok anlam taşımaktadır, çünkü Joyce ve oğlunun Sirmione'ye gelişini ona hatırlatmaktadır. Fakat burada Sirmione, Sirmio şeklinde geçer – Joyce'un yazdığı manide kullandığı gibi, şairler için bir yer: özellikle de Catullus. Yağmur, hatıra ve saygı uyanan duygular üzerinden genişleyerek bir doğa panoramasına yayılmaktadır. Bu da bu buluşmayı hem yerele hem de evrensele yayılan görkemli ve geniş bir alana oturtmaktadır. Fakat Pound hâlâ Pound'dur. Kendinin duygusallaştırılmış versiyonuna dönüşmez. Bu yüzden Joycevari resmi, ikili arasındaki *Finnegans Wake* hakkındaki anlaşmazlıklarına dönerek doldurur. Joyce'un kurmaca “gevezeliği” birinin hatırasındaki gerçek “gevezelikten” daha ikna edici olmayabilir, hatta çılgınca bir tecrübe bile olabilir. En sonda, hüznü bulutlar manzaranın üzerini kaplar. Fakat manzara kazılı durumdadır; manzara Pound'un zihnindeki bir iz olarak sanata yaslanmış durumda, doğal dekorunda, sayfada ve zamanda yaşamaya devam eder.

39 age., s. 34.

40 Latince, Parturient montes, nascetur ridiculus mus. - Dağlar o kadar sancı çeker fakat ortaya çıkan tuhaf bir faredir. (ç.n.)

Pound 1910'lardan arkadaşlarını topladığında Joyce da yerini alır. Yer ölülerin şehridir, Pound'un Londra'sının cennet versiyonudur. Joyce neredeyse Pound ve diğerleriyle birlikte hep oradaymış gibi görünür ve hep hatırlanmak ister gibidir:

ne de krizalitlerin havada eşleşmesi hiçbir şey içindir
*color di luce*⁴¹
 yeşil ihtişam ve güneşin solgun parmaklar arasından
 ışıması gibi
 Yüce adamlar bahşedildiler yeryüzüne
 Arkadaşlar bunlardır:
 Fordie devleri yazı
 ve William hayalini kurdu asaletin
 ve Jim komedyen şakımasının:
 “canım Blarney kalesi
 artık taştan başka bir şey değilsin”
 ve Plarr matematikten bahseder
 veya Jepson fahişenin âşığından
 Maurie tarihi romanlar yazar
 ve Newbolt iki kere yıkanmış gibi parlaktır
 bahşedildiler yeryüzüne.
 Ve bugün güneş bulutların arkasında
 kaldı
 - “Sessizce otur” dedi Kokka
 “ne zaman hareket etsen bir şeyler şingirdiyor.”⁴²

Geleneğin, hatıranın ve iyi davranışın kaskatı kılıfı hareketleri acı veren ve güvenilmez bir hâle sokar fakat Pound dik ve hareketsiz bir şekilde oturarak içinde bulunduğu kayığı sarsmamaya çalışır ve bir tapınak imgesinin ağırbaşlılığına ulaşmaya çabalar. İlk baştaki betimleme, doğanın yarısaydam türlerini ve etkileyici ışığını ve ardından da karşılık olarak insan gölgelerinin fethedilmemiş kıvılcımlarını ve

41 İtalyanca, ışığın rengi (ç.n.)

42 age., ss. 10-11; son iki dize *Guide to Kuchbur*'de açıklanmıştır, s. 83.

aynı gemide seyahat eden arkadaşları beyan eder. Pasajlarındaki hava matem havasıdır. Fakat rotaları hâlâ tazedir.

Nihayet, ortak keşiflerinden bahsedebiliriz:

Tanca'ya, Perdicaris'in villasının bulunduğu uçuruma kadar ulaşan şark
 Rais Uli, *periplum*⁴³
 Bay Joyce ayrıca Cebelitarık'la meşgul ve
 Herkül'ün Sütunları'yla
 benim *taraçamla* ve morsalkımlarımla ve tenis kortuyla değil
 veya Bayan Jevons'un otelindeki böceklerle değil
 veya denizcilere ikram edilen
 biranın kalitesiyle değil⁴⁴

Hâlâ hem Bloom hem de Pound, iki dünyanın birleştiği Sütunlar'ın yanında dururken hayal edilebilir. Turist konaklaması veya Kirke'yle onları yeni bir dünyaya getirecek olan *nostosu*⁴⁵ hayal etmesinden daha az endişe duyarak. Bu yeni dünya da aslında evdir ve onlar her daim yolda ve hareket hâlinde olma kararlılıklarından vazgeçmezler.

43 “seyahat” Pound tarafından üretilmiş bir kelime olup ilk kez *Kantolar*'da kullanılmıştır. (ç.n.)

44 age., ss. 25-26.

45 evedönüş (ç.n.)

Ek A

Lustra'daki şiirlerinde Pound, Joyce'un öykü ve romanında kullandığı temsillere benzer, Whitmanvari şairlik, sansür, sürgün, gelenekçi ve gerçekçi roller benimseyerek moderniteyi poetik temsillerle anlatmayı hedefliyordu. Elkin Mathews'un öfkeli okuru, Londra'nın Pound'un yeni stiline verdiği tepkiyi gösteren leziz bir seri itiraz üretti: "Oldukça cüretkâr bir parça," "Zavallı Walt Whitman! Dua edelim de bunun altından kalkabilsin," "Gizli arzularını kendine saklasa iyi eder. Kimse onları duymak istemiyor," "Kendimizi sevdirmemek en iyi gibi görünüyor (gerçekten de öyle)," "*Hayvanca*," "Baştan sona kokuşmuş," "Papirüs. Ne kadar da güzel," "Lezzetli şehvetlilik," "Kirli ve hafif," vs. Yorumlarını şöyle sonuçlandırdı:

Okunmaya değer tek şiirler tercüme olanlar... Yazarın – Şairin! (ünlem işaretine dikkat) müthiş kendini beğenmişliği (bk. sayfa 39 [muhtemelen "Salvationists" [Kurtarıcılar]]) diğerlerinin arasında en çok öne çıkan özellik. Bu da onu bazı istisnalarla birlikte edebiyat dünyasından çok atık kâğıt kutusuna uygun hâle getiriyor.

Lustra çoktan dizilmişti fakat Mathews'un bazı şüpheleri vardı ve matbaacı sorun çıkarmıştı. Mathews çıkarılması ve değiştirilmesi için on altı şiiri işaretledi.

Yoğun bir mektuplaşma trafiği başladı. Mathews prova baskılarını üzerine düşünmesini rica ederek Yeats'e gönderdi. Yeats, dedi Pound, "ona ruhuna iyi gelmesi için Donne'dan bir alıntı yaptı" ve bu da ona en sevdiği kitaplardan birinin *Tom Jones* olduğunu hatırlattı. Beş günlük bir sürede, Pound Mathews'a en az beş mektup, iki kartpostal ve bir not gönderdi, Pinker'a ve İçişleri Bakanlığı'na danıştı ve o esnada Mathews'la fikir alışverişi yapan Augustine Birrell'den fikir aldı. Sonuç, iki yüz adetlik bir özel baskı ve bir de reklam edisyonu oldu. Pound ikincisine "castrato"¹ adını verdi, çünkü içinde kitaptaki dokuz şiir bulunmuyordu. Pound şiirlerin çıkarılması veya değiştirilmesi hakkındaki itirazını biraz daha yumuşatarak Mathews'ün sağduyusuna hitap etmeye çalıştı. Mektuplarından birine şiirlerin çıkarılması hâlinde kitaba "Meditatio Anent the Difficulties of Getting 'A Portrait of the Artist as a Young Man' Printed in England" [Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi Kitabını İngiltere'de Yayımlamanın Zorlukları Üzerine Düşünceler] yazısının eklenmesini istediği notunu ekledi. Bu yazı 1916-1917 yıllarındaki "kitap savaşı"nın tüm derinliklerini yansıtıyordu.

Bahsedilen ve basılan tüm belgeler Mathews'e ait konuyla ilgili belgelerden alınmıştır, bunlar Berkeley'deki Kaliforniya Üniversitesinde bulunmaktadır.

[tahminen 29] Mayıs 1916

5, *Holland Place*
Chambers, Kensington.

Sevgili Mathews: Bay Yeats'e oldukça nazik bir mektup yazdım.

Kimsemin elimizdeki edebî ifade özgürlüğüne karışma hakkına sahip olduğunu düşünmüyorum. Ciddi bir yazardan

1 İtalyanca, kısırlaştırılmış (ç.n.)

sırf Wordsworth, Al. Tennyson ve Bay Gosse olduğu için Shakespeare'in üslubunu bırakması beklenemez.

Hem İngiltere hem de Amerika'da -ki Amerika daha aptal, aşırı namuslu ve daha bilgisizdir- çeşitli yerlerde yayımlanmış şiirlerin sorun yaratacağını düşünmek oldukça saçmadır. Bir kişinin çıkarmış olduğu kitap herhangi bir dergiden sonsuz kere daha özeldir. Ben ne Bay Chesterton gibi halkın budalaları ne de Maynell'in² çocuk bakıcısı için yazıyorum. Klasiklere aşinalığı olan ve hiç doğruluk barındırmadıklarından modern saçmalıklardan ölümüne sıkılmış birkaç yüz insan için yazıyorum.

Yeats'e gönderdiğim mektupta bahsettiğim şiirler hakkında şunu söyleyebilirim. Ona gönderilen prova baskıları düşüncesizce bir heyecanı olan birileri tarafından önceden işaretlenmiş. O listedeki şiirlerin kimseye bir zararı olmayacaktır.³

Kabare dansçılarıyla ilgili şiiri basmanıza engel olmaya çalışan matbaacının hareketi de oldukça saçmaydı, çünkü örnek sayfadaki ikinci şiiri basmış ve diğerinin orada olduğunu görmemiş gibi yapmıştı. Madem yaygara çıkaracaktı hiçbirini basmasaydı.

Hatırlayacaksınız ki "Goodly Fere" [İyi Arkadaş] şiiri söz konusu olduğunda da benzer korkuyu yaşamıştınız, hatta sonuna bir not iliştirerek kendinizi açıklama ihtiyacı bile hissetmiştiniz. Kimse o notun neden orada olduğunu [üzeri çizilmiş: öğrenemedi] tahmin edemedi ve o şiir üzerine herhangi bir olay yaşanmadı.

2 Wilfred Meynell, gazeteci, biyograf ve şair. Eşi Alice Meynell, şair, denemeci, kadın hakları savunucusu ve gazeteci. Beş çocukları vardır ve sadık Katolik bir aile olmalarıyla bilinmektedirler.

3 "Salutation The Second" [Selamlama İki], "Commission" [Emirname], "Further Instructions" [İlave Açıklamalar], "The Seeing Eye" [Gören Göz], "Faun," "Coitus" [Birleşme] ve "Ιμερρω."

Elbette “Lustra”nın sonuna da, şiirlerin “Poetry”, “Poetry and Drama”da vs., çıktığı hâliyle tam da istediğim gibi yayımlandığını söyleyen bir not koyabilirsiniz. (Yeats’e gönderilen kopyada işaretli olanlar çoğunlukla bu dergilerde yer alan şiirler.)

Aslında her bir dergi için ayrı bir not konması gerekir [*şii-
rin altından kuralları gösteren oklar*].

Bende [*el yazısıyla eklenmiş*: tamamlanmış] altı takım prova baskısı var, [*üzeri çizilmiş*: mümkün olduğunca] bir an önce bunlar hakkındaki görüşleri öğrenmek istiyorum. Bir de, anlaşma yapmadan önce en az miktarda talepte bulunan matbaaların bir listesi var. Yeats’in elindeki provalar büyük bir heyecanla kırmızı kalemle işaretlenmiş. “Faun” ve “Pagani” gibi şiirleri işaretlemek tam bir sinir hastalığı belirtisi. Başka bir şekilde açıklanamayan bu davranış Bayan Barbauld’u⁴ veya Bayan Jane Austen’u da rahatsız ederdi.

Şu kadarından emin olabilirsiniz, eğer siz bu müdahaleyi yaparsanız gelecek nesiller o şiirleri tekrar kitaba geri koyacaktır ve bunu şiirleri çıkaranların kötü zevklerini küçümseyerek yapacaklardır.

Not: Bu kitaptaki şiirlerin çoğu sıraladığım bu dergilerde yer almıştır: “Poetry”, “Poetry and Drama”, “Smart Set”, “BLAST” ve “Others” ve Cathay’in geçici baskısı. Yazar, bu dergilerin editörlerine gerekli bildirimi yapmaktadır.

Artık istediğinizi ekleyebilirsiniz.

Bay Yeats’e yaptığınız ricanın hatırına, kitaptaki bazı kısa şiirleri feda etmeye ve bazı ifadeleri çıkarmaya razıyım. Fakat

4 Anna Laetitia Barbauld (1743-1825), şair, çeşitli türlerde yazar ve editör.

herhangi bir çıkarma yapılması hâlinde baskıya gitmeden önce ekte yolladığım notun kitaba eklenmesini istiyorum.

Saygılarımla
Ezra Pound

NOT

Bu kitaptan yapılan çıkarmaların hiçbirini benim tarafından yapılmamıştır, bu yüzden hiçbirini onaylamıyorum. Otuz dokuz yıl önce Edmond de Goncourt kendi ve erkek kardeşi için bir önsöz yazdı.

On üç yıl önce ben ve erkek kardeşim “Germinie Lacerteux” için şöyle bir giriş yazdık:

“Roman artık daha geniş ve derin bir hâl aldığına göre, roman artık edebî çalışmaların ve sosyal araştırmaların ciddi, tutkulu ve yaşayan en muhteşem formu hâline geldiğine göre, artık analizler ve psikolojik analizlere göre uygulanmakta olan modern ahlak kurallarının (‘l’histoire morale contemporaine’ başka nasıl ifade edilebilirdi ki?) tarihî bir kaydına dönüştüğüne göre, artık roman bilimin görev ve çalışmalarını içinde barındırdığına göre romanın bağımsızlık ve ayrıcalıkları için mücadele verebiliriz.”⁵

Altmışlı yıllarda yazdığı önsözden alıntı burada sona ermektedir. Şöyle devam eder:

1877’de, aynı entelektüel merak ve insanın çektiği acılara ortak olmak hisleriyle yazılmış bu yeni kitap için belki de son kez ayrıcalık talebinde bulundum.

5 Pound, bu ve devamındaki pasajı “Meditatio”dan kesip buraya yapıştırılmıştır.

Zaman zaman bu durumun imkânsız bir hâl aldığı olmuştur, *bir hekim, bir âlim, bir tarihçi* olmaktan söz etmiyorum bile. Genç ve işini ciddiye alan modern romancılar olarak bizlere, kapağında “Ders” veya buna benzer sıkıcı başka bir başlık taşıyan bir kitap üzerine düşünmeyi, onu tahlil ve tasvir etmeyi yasaklamak oldukça aşağılayıcı (*injurieux*) olurdu. Bizlerden günün herhangi bir saatinde tren vagonunda seyahat etmekte olan genç hanımı eğlendirmemizi isteyemezsiniz. Bu yüzyılın başından beri, XIV. ve XV. Louis zamanında olduğu gibi yabancı basınlarla veya cumhuriyetçi rejimle yönetilen Hollanda’daki yayınevlerimize başvurmak derdi olmadan, artık eğitilmiş beylere yönelik şeyler yazma hakkını elde ettik sanıyorum.

Şiir, en az bir roman kadar ciddi ve ağır bir ifade şeklidir. Eğer şiir kayda değer bir ifade şekli değilse ciddi yazar mısrâ formunu tamamen terk etmelidir ve eğer kişi kendini “bir hekim, âlim, tarihçi” olarak görüyorsa yazmayı tümünden bırakmalı veya bu ifade şekillerinin kendine yasak edildiği bir ülke veya *[el yazısıyla eklenmiş, üzeri çizilmiş: dil]* *[el yazısıyla eklenmiş: yeni bir form]* bulmalıdır.

Eğer geçmiş zaman yazarları *[el yazısıyla eklenmiş: İngiltere’deki]* var olan kitap basım kural veya alışkanlıklarına bağlı kalsalardı, adını vereceğim yazarlar ve kitaplar şu anki hâllerıyla bize ulaşamayacaklardı, bir şekilde ya müdahaleyle karşılaşacak ya da engelleneceklerdi.

Sappho, Anacreon, Theocritus, Ksenofon, Herodot, Yunan Antolojisi’nin büyük uzantıları, Aristofanes, Suetonius, Horatius, Juvenal, *[el yazısıyla eklenmiş: Martialis]* (klasik yazarların üzerine başka isme gerek yok, bunlardan *[üzeri çizilmiş: üçte ikisi]* *[el yazısıyla eklenmiş: birkaçı]* *[üzeri çizilmiş: kenara konmuş]* *[el yazısıyla eklenmiş: kaçabilmiş]* Villon, Rabelais, Voltaire. *[üzeri çizilenler okunaksız]* İlahi Komedyâ şuan elimizdeki hâliyle ayakta duramadı,

Shakespeare ve Elizabeth döneminin büyük bir çoğunluğu, Burton, Pope [*ekleme*: Fielding, Sterne, Smollett, *el yazısıyla eklenmiş*: Heine] Flaubert, De Maupassant, Tolstoy, kişi ne zaman o kalıcı unsuru görse, karşısına [*el yazısıyla eklenmiş*: İngiltere'nin mevcut şartlarında] olduğu gibi basılamamış kitaplar çıkmaktadır ve bu kitapların çoğu hiçbir şekilde ne uygunsuz ne de müstehcendir.

Ben, klasik eserlerin farkında olan ve yirminci yüzyılda bu tür bir basılma zorluğunun olduğuna şaşırarak birkaç yüz insan için yazıyorum. Modern İngiliz eserleri arasında, basılmak üzere Amerika'ya gönderilmiş olan, Bay James Joyce'a ait "Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi" kitabını işaret ederim ve Bay Wyndham Lewis'in "Tarr" romanı da onu takip etmektedir. Böyle şeylerin hükümlerini geleceğe bırakmaktan yanayım. Nereye dayanacaklarına dair bir şüphem yoktur.

Eğer aralarına doğrudan bir ifade eşitliği konmazsa bu çağın şairlerinin nesir yazarlarıyla yarışması beklenemez.

[*üzeri çizilmiş*: Ezra Pound]

Biz modern yazarlar olarak bizlerden kendi eserlerimizin tarafını tutarak geçmiş yazarların geleneksel sanat anlayışını inkâr etmemiz beklenemez.

Catullus, Villon, Heine, Shakespeare ve Dante gibi adamların dilini reddettiğinizde onları tamamen reddetmiş olursunuz.

Ezra Pound.

30 Mayıs 1916

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.

Sevgili E. M. Bu mektubu dava konusunda sizi rahatlatmak için yazıyorum. Gönderdiğim kartta da söylediğim gibi Bay Pinker’la birlikte bu konu üzerine eğildik. İçişleri Bakanlığı davaya el atmadığı sürece davanın bir etkisi olmayacak. Ben İçişleri Bakanlığı’nın saldırdığı biri değilim ve ne Bakanlık benim kitabım üzerinden kendini rezil etmeye yeltenir ne de bilinçli herhangi bir kişi notumda yaptığım savunmaya itiraz edecektir.

Matbaacılar arasındaki mevcut paniğin sebebi Lawrence’ın “Gökkuşuğu” kitabının yasaklanması. Kitabımı Gökkuşuğu ile karşılaştırmayacağım. Benim kitabımda ahlaka aykırı herhangi bir eğilim yok. Gökkuşuğu’nda da var mı bilmiyorum ama kitap W. L. George⁶ ve “Three Weeks”⁷ [Üç Hafta], Catullus ve Heine’ya olduğundan daha yakındır. O kitap bir çeşit süslü Wells üslubuna sahip aşırı cinsel öğelerle dolu bir kitaptır ve satışlarında da aşırı cinselliğe güveniyordu.

Şimdi, “Lustra” böyle bir şeye güvenmiyor. O, [el yazısıyla eklenmiş; yer yer oldukça sert olan] temiz ve net bir hicivdir ve en iyi İngiliz klasiklerinin üslup ve kelimeleriyle yazılmıştır.

Yine de biz “Gökkuşuğu” gibi bir kitap da olsa nasıl bir hukuki işlem uygulandığına bakalım ve bu kuş beyinlilere karşı nasıl bir koruyucu önlem alabileceğimizi araştıralım.

////

Bay Pinker’la Joyce’un kitabı hakkında konuştuk. Joyce’un kitabının basılabilmek için Amerika’ya yollanmak zorunda kalınmasına oldukça sinirlenmiş ve şöyle diyor “Elimizde bu korkaklar dışında matbaacının olmaması çok yazık.”

6 Walter Lionel George, İngiliz sosyal bilimler eleştirmeni. 1909’da sosyal ve felsefi fikirlerini yaymak için kurmacayı kullanmaya başlamıştır.

7 Elinor Glyn, 1907.

Ben de Gökkuşağı'nın yasaklanmasının bütün matbaacıları harekete geçirdiğini ve bu yüzden kendi şiirlerimi bastırmakta da problem yaşadığımı söyledim. O da bana Lawrence olayında neler olduğunu anlattı. Tüm suçu Methuen'e attı. Kuş beyinlinin teki gidip sulh yargıcına kitabın ahlaka aykırı olduğunu söylemiş. Methuen de bunu kabul etmiş. Sulh yargıcı da *yetkilerini aşan* emirler vermiş. Eğer Methuen itaat etmeseydi veya kitabın ahlaka aykırı olduğunu inkâr etseydi, İçişleri Bakanlığı'nı harekete geçirecek HİÇBİR ŞEY olmazdı. İçişleri Bakanlığı kitabı inceledi (Bay Birrell'e danışıldığında kitabın uğraşmaya değmeyecek kadar önemsiz olduğunu söylemiş) ve bir şey yapmamaya karar verdiler.

Şimdi, Lustra'da herhangi ahlaka aykırı bir taraf yok. Muhtemel bir soruna sebep olabilecek yalnızca açık sözlülük var. Ayrıca kişisel olarak İçişleri Bakanlığı'nın bana karşı iyi duygular beslediğini biliyorum. Bu bana birkaç hafta önce kendileri tarafından bildirildi ve elimde de bununla ilgili somut bir kanıtım var. Matbaacıların bundan haberi yok.

Yeats'e söylemiş olduğunuz “sadece erkekler değil, *hanımlar da* bu mağazaya geliyor” sözlerinizle ilgili Bayan Shakespear⁸ sadece şunları söyledi: “Sanıyorum biz de bir *şekilde* bu hanımlara dâhiliz. Veya biz değilsek KİM dâhil?!!!”

Kitap size gösterilmeden önce, bütün bir el yazması hâlinde, gayet iyi yetiştirilmiş dört kadının teftişine gönderildi. Eklemler yapmak konusunda onlardan tavsiyeler aldım.

Şiirleri ne kadar derinlemesine incelerseniz o kadar gayriahlakilikten uzak olduklarını göreceksiniz.

Anlam kaybına sebep olmadan değiştirebileceğim bazı ifadeler bulunmakta. BLAST'ta yer alan bazı sert şiirleri özellikle kitaba dâhil etmedim.

8 Bayan Olivia Shakespear, Pound'un kayınvalidesi, Yeats'in arkadaşı ve Lionel Johnson'ın kuzeni.

Fakat Yeats'e gönderilen kopyada bazı işaretlemeler yapılmış. Makul davranmaya çalışıyorum ama ne "Further Instructions" veya "Cabaret" gibi şiirleri ne de, onları daha somut ifadeler içeren şiirlerim kadar iyi görmesem de, giriş niteliğinde olan şiirlerimi kitaptan çıkaracağım. Bu şiirler bir giriş görevi görüyor ve kitabın formu için gerekliler. Sürekli güzellik, cıvık ve yapışkan olur.

"Cabaret" şiirimi uygunsuz olarak niteleyerek Yeats'e "Eğer *bu şiirini* de bastırıyorsa İngiltere'yi bir an önce terk et-sin" demeniz karımı da oldukça şaşırttı.

Sanıyorum sürdürdüğünüz münzevi hayat tarzından dolayı modern Londra hayatından biraz uzak kalmışsınız. Chorley Wood'da oturup İngiliz klasiklerini okuduğunuzda biri olursunuz, günlük hayata atıldığınızdaysa başka biri olursunuz.

Lütfen bir süreliğine sakın olun ve Cabaret'de söylediklerim üzerine bir düşünün. Bana göre Goodly Fere'den beri yazdığım (bazı Çin şiirleri hariç) muhtemelen en iyi parça. Balad kadar güzel değil çünkü bir miktar eleştiri ve öğretici öğeler barındırıyor.

Basitçe şöyle diyor: "Dışarıdan her şeyin parıltılı olduğu bir hayat var fakat özünde ise oldukça kirli veya bir ihtimal masum. İşte sana bir kabare, romantik veya merak uyandırıcı bir tarafı yok, hiç trajediyle karşılaşmamış çalışkan işçi sınıfı insanlardır bunlar sevgili Hagedorn, çok heyecanlanma... Aksine bu tür bir yaşamda ahlaksızlığa yer yoktur. Venedik'te dansöz ve kocası evlerine bağlı olduklarından işten gayet erken dönerlerdi. Bebeklerini üst kata bırakırlar, sahneye çıkıp 'Donna è mobile'yi söyleyip giderlerdi. Onlar da herkes gibi insanlardı."

Şiir, sakın bir şekilde incelendiğinde, özünde itiraz edilecek hiçbir şeyin olmadığı görülür.

Yineliyorum, ÖNCEDEN YAYIMLANDIĞINDA BİR SORUN TEŞKİL ETMEMİŞ ŞİİRLERİ İÇİN BİR İNSAN MAHKEMEYE VERİLEMEZ. Ve bu kitaptaki şiirlerin hemen hemen tümü [*ekleme*: birkaç istisna olmak üzere] bir yerde yayımlanmış veya kitap çıkana kadar muhtemelen yayımlanmış olacaktır.

Yazdığım mektuplarımın hepsini matbaacıya göstererek onu bu konu hakkında DÜŞÜNMEYE sevk etmeye çalışabilirsiniz. [*el yazısıyla eklenmiş*: ilk izlenimi ardından onu çıldırtmamak için]

Bir dâhinin herhangi bir eserinin ilk izleniminin rahatsız edici olduğu söylenir. Sanattaki her yeni hareket veya eskinin yeniden hayata getirilmesi her zaman bir itirazla karşılaşır, bu itiraz ise oldukça *kısa ömürlü*dür.

Bu kitabın, yavan bir kitap olmadığını düşünüyorum. Ben-
ce hayatı, abartı ve duygusallık içermeyen, olduğu gibi göstermektedir. (Ovid ve Chaucer'ı klasikler listeme eklemeyi unuttuğumu fark ettim.)

Kitap yavan olmadığı gibi, aynı zamanda ne önemsizdir ne de önemsiz bir sebeple kaleme alınmıştır. Bana göre kitap “hayat felsefesi”nden veya çoğu klasik eserin ortak özelliği olan ve edebiyatı çıkmaza sokan karşı reform ve Wordsworth ile Tennyson dönemine kadar edebiyatı terk etmeyen “hayatın anlamı” diyebileceğim bir konudan bahsetmektedir.

Landor'un “Imaginary Conversations” kitabı basılırken çıkan sorunları hatırlayın ve o zamanki yapılan itirazlar şimdi ne kadar da saçma geliyor ve Shelley'i ateist diye adlandıran insanlarla şimdi nasıl da alay ediyoruz.

Kitabın içindeki kelimeleri tek tek değil de ki kitabı bir bütün olarak düşünün. Bazı küçük şiirlerin, önemsiz olsalar bile kitabın içindeki bütünlüğe bir katkıları vardır. Kitabın bu şekilde biçimlenmesi çok önemlidir. Bu konu, bir tiyat-

ro oyunu veya romandaki yapı kadar önemlidir. Bu konuya “Canzoni”de pek önem vermedim ve o kitap diğerleri kadar başarı sağlamadı. O kitap diğerleri kadar iyi *olmadı*. Aşırı-duygusallık veya fazla-hassasiyetin etkisi altındaydım ve kaba olan şiirleri kitaptan çıkardım. O zamanki şiirlerim o kadar da iyi olmadığından bunu yaptığımı pişman mıyım bilmiyorum ama yine de o şiirler kalsaydı veya çıkarılanların yerine benzerleri konsaydı kitap daha iyi olabilirdi.

Size kitabı “bir bütün olarak” düşünmenizi söylerken aklıma bazı satirik cümleler geliyor.

Sinirli olduğumu düşünmeyin. Ben sadece zihninizin en parlak kısmını edebiyat sorunları için kullanmanızı istiyorum. Amacım münakaşa etmek değil. Şiirlerde bazı yerlerde geçen “fahişe” yerine zaman zaman “piliç” zaman zaman da “kız” koyabilirim. [*el yazısıyla eklenmiş*: burada Elizabeth dönemine ait tabu kelimesini hatırlayabiliriz.] Bu kelimelerin dizeler üzerinde nasıl duracağından emin değilim, en azından özünü bırakmış olurum. Eğer size korkutucu geliyorsa “Coitus” [Birleşme] gibi bir başlığı değiştirebilirim elbette. Fakat bu başlık “Pervigilium”dan [Uykusuzluk] çok daha iyidir ve o şiir “Poetry and Drama”da yer almıştı.

Şiirler geçtiğimiz dört yıl içinde yaklaşık on sayfa uzunluğunda bölümler hâlinde Amerika’da yayımlandı ve şiirlerin uygunsuz olduğuna dair bir kelime bile duymadım. Şiirlerime karşı her türlü saldırı oldu fakat hiç kimse o tür bir suçlamada bulunmadı. ((Şikago’daki Dell Yunancadan farklı olarak Latin geleneğinde yazdığımı gören ilk kişiydi... Tüm yaygara şiirlerin formu üzerineydi ama şimdi tüm ülke kafayı yedi ve yakın zamanda eleştirdikleri serbest ölçüde yazılmış şiirlerin kötü taklitlerini yapıyor.)) Fakat ahlaka aykırı olmakla ilgili tek kelime bile edilmedi, Anthony Comstock’un ülkesinde bile.

Sevgiler
Ezra Pound

[tahminen 31] Mayıs 1916

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.

Sevgili E. M: Neredeyse *crevé de rire*.⁹ Buradaki matbaa o kadar eğlendi ki şoke olmaya kendine izin verdi. 38. sayfadaki muhteşem Elizabethvari “cuckold” kelimemi kızgınlık anında “cuckolded” olarak düzeltmiş.

Adam hassas bir İngilizce anlayışına sahip ve dilin saflığını korumaya çalışıyor.

O dizede elbette geçmiş zaman kipiyle çekimli hâli yerine isim olarak kullanmamam için hiçbir sebep yok. Fakat bu tarz dilbilgisel bir düzeltme yapmış olmanın, üzerine tartışmış olmanın veya bir tartışmaya teşebbüs etmenin zevkiyle “ferah günlerin” havasından karşı-reformun entelektüel çöküş dönemine dönmemelidir.

Kendisinin bir Helenist olduğunu sanmıyorum, Yunanca-daki (miğferin en sivri ucu anlamına gelen) PHALOS ve çoğul PHALOI’yi John Thomas anlamına gelen Latince Phallus ile birbirine karıştırmış gibi görünüyor.

sevgiler
E. P.

2 Haziran 1916

5, Holland Place
Chambers, Kensington. W.

Cuma akşamı

Tanrı aşkına, lütfen bana herhangi bir işaretleme yapılmamış prova baskılarından bir takım gönderin. Bu elimdeki [*ekleme*: sizin gönderdiğiniz] üzerlerine teneke incir yaprakları yapıştırılmış Vatikan’daki yunan heykellerine benziyor.

Svglr.
E. P.

9 Fransızca, gülmekten ölmek (ç.n.)

Ek B

John Quinn'in 27 Mart 1917'de Pound'a gönderdiği mektup, Quinn'in E. Byrne Hackett ve B. W. Huebsch ile arasındaki Joyce'un düzeltme yaptığı *Portre'nin* prova baskılarının satın alınması hakkındaki mektuplaşmaların kopyalarını içermektedir. Pound bu "delili" Joyce'a yazdığı 19 Nisan 1917 tarihli mektubuna ekledi. Quinn-Hackett-Huebsch mektuplaşmalarını Quinn'in numaralandırarak düzenlediği şekilde sıralanmıştır (Hackett'in Quinn'e Joseph Conrad imzalı mektupları satmak için yaptığı teklifleri içeren bölümler çıkarılmıştır). Mektuplar Cornell'de bulunmaktadır.

27 Mart 1917

31 Nassau Street, New York

Sevgili Pound: Bu mektup iki şey hakkında olacak: bir, biz-zat senin hakkında ve iki, Joyce ve kitabı hakkında.

(1) *Senin hakkında:* Baban kısa bir süre önce bir mektup göndererek senin ilk kitabını görüp görmediğimi ve kitap-tan elimde olup olmadığını sordu. Bende tüm kitapların var sanıyordum. Bende olmayan bir kitabının adını verdi ve kitabın adı oldukça ilginçti. Venedik'te basılan kitabın "A Lume Spento"¹. Baban bana kitabın bir kopyasını gönder-

1 45 şiirinden oluşan kitabın adını Pound İngilizceye "With Tapers Quenched" [Söndürülmüş Işık] şeklinde çevirmiştir. (ç.n.)

di. Ben de kitabı almaktan mutluluk duyacağımı söyledim. O da kitabın sana ait olduğunu ve satıp satmayacağını bilmediğini söyledi. Bir ilk kitap olarak oldukça olağanüstü ve elimde olduğu için çok heyecanlıyım. Sende de bir kopyası vardır zannediyorum. Babanın dediğine göre bu kitap seninmiş ve onda bir kopyası daha varmış. Ben de ona bu kitap için sana bir teklifte bulunacağımı söyledim. Bana göre böyle bir ilk baskı için sekiz pound oldukça iyi. Londra baskısının taslağını sekiz pound'a satılmak üzere sana gönderiyorum, umarım sen de bu miktarı iyi bulursun.

Bu konu bu kadar.

(2) Joyce hakkında: Joyce sana konuyu açmıştı ama aynı konuyu ben de kendi tarafımdan açarak seni rahatsız edeceğim. Clongowes'ten Joyce'u tanıdığını iddia eden, adı Byrne Hackett olan İrlandalı bir *****'ın hikâyesi. Konu şöyle:

Yaklaşık bir ay önce evimde olan Joyce'un arkadaşı genç Padraic Colum, Joyce'un kitabı "Portre"de bazı değişikliklerin yapıldığını, bazı kısımların yumuşatıldığını duyduğunu söyledi. Ben de Colum'a yanlış bilgi sahibi olduğunu söyledim. Ertesi gün genç Huebsch'e telefon ettim. O da bana bunun doğru olmadığını söyledi. Bana kitabın basılmak üzere kopyalandığı "The Egoist" sayfalarını göndererek kanıtlamayı teklif etti. Ellerinde "The Egoist"te yer almayan sadece bir bölümün bulunduğunu söyledi. Dediği gibi sayfaları gönderdi. Ben de aldığıma dair telefonla ona haber verdim. Ona, bu konu ilgimi çektiği için bu sayfaları saklamak istediğimi söyledim. O da üzgün olduğunu söyleyerek sayfaların "çoktan Byrne Hackett'a verildiğini" söyledi ve eğer ona vermemiş olsaydı bana vermekten büyük bir mutluluk duyacağını da ekledi.

Sen bu genç Hackett'ı tanımıyorsun. Bu, sivri burunlu, ukala, kendini beğenmiş, nankör eski İrlandalı üç kişilik takımın üyesinden biridir. Hackettlerin farkına varmak benim için epey uzun sürdü.

Bu genç Hackett'ın eskiden Yale Üniversitesi'nin yayıneviyle bağlantısı vardı. Bir iki yıl önce ona senin eserlerinden bir şeyler basma teklifinde bulundum. Sanıyorum kendisi de sana yazmıştı. İşte o benim önerimdi. Şimdi orayı bıraktı ve New Haven'da ikinci el, eski, orta yaşlı, yeni, sözüm ona nadir eserler sattığı bir kitapçı işletiyor. El yazmalarıyla ilgili ona bir mektup gönderdim. Destek olarak da eser için on veya on iki poundluk destek teklifinde bulundum. Hackett'a yazdığım 3 Mart tarihli on veya on iki pound teklifte bulunduğum ve ona "kendin de (Hackett) bir değer biçebilirsin" dediğim mektubu ekte gönderiyorum. Bu "1" numaralı mektup.

Cevap olarak Hackett'tan alabildiğine ukala, ağgözlü ve sahtekârca bir mektup aldım. Bu da 5 Mart tarihli "2" numaralı mektup. Mektuplarında söze "Belki bilmiyor olmayabilirsin" veya "Eğer istemezsen" vs. diyerek başlayan insanlardan hoşlanmıyorum. 5 Mart tarihli mektubunda belirttiği Huebsch'le birlikte kitabı basıma hazırladıkları bilgisi elbette yalan. Dediği şu: "Ben üniversitedeki yayınevindeyken kendisiyle birkaç kez mektuplaştığımız Ezra Pound'un da teşvikiyle, el yazmaları bana doğrudan 'Egoist'teki Bayan Harriet tarafından gönderildi. El yazmalarını doğrudan Huebsch'e teslim ettim." Bu oldukça sahtekârca bir teşebbüs, benim anladığım bu, söz konusu el yazmaları üzerinde bir çeşit sahiplik kazanmaya çalışıyor. Neyse ki ilk başta sana benim teklifimle yazdığını söyleyerek bir hata yaptı. Bu "2" numaralı mektupta bulunuyor.

Genç Hackett'a 8 Mart'ta Vekil Mahkemesi'nde dikte ederek yazdırdığım bir mektupla cevap verdim. Bir insanın gösterebileceği ***** ve alçaklığı Hackett 5 Mart tarihli mektubunda göstermiştir. Yazdığı tipik bir sahtekâr ve ağgözlünün yazabileceği türden bir mektuptu. Benim gönderdiğim 8 Mart tarihli mektup ise ölü bir *****'in bile kendinden utanmasına sebep olur. Bu da "3" numaralı mektup oluyor.

Bana 12 Mart'ta cevap yazarak teoride benim Joyce'a 50\$ gönderdiğimi düşünerek bana 75\$ göndermiş ve el yazmalarını da Joyce'a geri göndermemi istemiş. Bu "4" numaralı mektup.

13 Mart'ta ona cevap yazarak 75\$'lık çekini geri yolladım ve ondan bu konuda hiçbir emir almayacağımı söyleyerek 75\$'lık [*metinde: 50\$*] çekimi geri yollamasını istedim. Şunları da ekledim: "Bu olaydan yalnızca 50\$ değerinde bir zevk aldım".

Aynı gün Joyce'a şu telgrafı yolladım:

"New York, 13 Mart 1917.

James Joyce
Seefeld Strasse 54,
Parterre Rechts
Zürich, İsviçre

Portre iyi bir başarı elde ediyor. Eleştiriler gayet olumlu. The Egoist'teki her sayfa başına 20 pound ve Huebsch tarafından kitabın basımında kullanılan, yaptığı eklemeler ve düzeltmelerinin bulunduğu kopyaları göndereceğim. Uygun görüyorsan telgrafla bildir.

John Quinn"

20 Mart'ta Huebsch'e bir mektup yazarak el yazmalarını geçici olarak ona gönderdim ve bir yandan da Joyce'tan gelen telgraf mesajını bekletiyordum. Bu da "5" numaralı mektupta.

20 Mart'ta Hackett'tan münasebetsizliğin bir çeşidini gösteren kısa bir not aldım, hâlâ bunları yapmaya hakkı olduğunu düşünüyordu. "6" numaralı mektup.

Buna 20 Mart günü sekreterim Bay Curtin de şahit olmuştur. "7" numaralı not.

22 Mart günü senden gelen telgraf şöyle diyor:

“Marconi Londra
Quinn,

31 Nassau St. New York

Joyce kabul ediyor. Para benim aracılığım ile gönderilecek.

Pound”

Ben tam ofisten ayrılırken Bay Curtin bu telgrafi bana getirdi ve ben de ona “8” numarayla belirtilen mektubu Huebsch’e göndermesini söyledim.

Sonunda sıra benim 23 Mart tarihli mektubuma geliyor [“9” numara], ertesi gün yazdığım bu mektupta ona, Joyce Bay Hackett’ın “para konusundaki cimriliğinin” veya ilgisizliğinin kalitesini görebilmesi için sana ve Joyce’a aramızdaki mektuplaşmanın bir kopyasını göndereceğimi söylüyorum.

Bu da konuyu kapatıyor.

Eğer istersen bir takım kendine saklaman bir takım da Joyce’a göndermen için bu mektupları sana kopyalı olarak gönderiyorum. Birini Joyce’a göndermen için şu anda yazdığım mektubu da kopyalı olarak gönderiyorum.

Ayrıca yirmi pound olmak üzere kitabının Londra taslağını da ekte gönderiyorum.

İşin en başından beri Joyce’a iyi dönüşler yapmaya çalıştım. Hackett’ı da öne çıkarmaya çalıştığımı kabul ediyorum ve eğer bir adam öne çıkmışsa, bilin ki o iş benim tarafımdan yapılmıştır. Joyce her el yazması sayfası başına yirmi pound alıyor. Onun kitabından bölümlerin yer aldığı The Egoist sayıları ise on veya on iki şiline satın alınabiliyor.

Joyce’un benim telgrafımın cevabını doğrudan bana yollamamış olması kafamı karıştırdı. Benim Amerikalı bir hırslı veya sahtekâr olduğumu veya yolladığım telgrafta bazı

tersliklerin bulunduğunu ya da yetkim olmayan bazı hakları almaya çalıştığımı düşünmüş olabilir. İşin aslını, Hackett'a yaptığım Joyce'a on veya on iki pound gönderme şeklindeki "centilmen teklifimi" öğrendiğinde belki bana bir teşekkür notu yollamak isteyebilir. Zan harika bir şeydir ama son zamanlarda zengin heriflerin zannı altında o kadar çok kaldım ki iyi olduğunu düşündüğüm birinde bu davranışı görmekten hoşlanmıyorum.

Sanıyorum James Huneker'in The New York Sun'da Joyce üzerine yazdığı iki sayfalık köşe yazısını görmüşsündür. Huebsch'e sana o yazının birkaç kopyasını göndermesini söyledim.

Bu yirmi poundu Joyce için sana memnuniyetle gönderiyorum. Aslında her bir sayfa başına yirmi pound göndereceğim, bu da Meredith veya Swinburne'ün bir sayfasının getirdiği veya daha fazlası bir miktar ediyor.

Dediğim gibi, sana bu mektubun karbon kopyalarıyla birlikte, Hackett'ın mektuplarının kopyalarını da gönderiyorum ki istersen bunları Joyce'a da gönderebilesin.

Portre'ye gelirsek, o iyi gidiyor. Huneker makalesinde 'James Joyce Kimdir' gibi sorular sormuş. Bu soruya cevaben bir mektup yazıp, senin mektubundan bir iki ifade kullandım ve "Dublinliler" ve "Oda Müziği"nden bahsedip haklarındaki fikirlerimi beyan ettim. The Sun'ın editörü Mitchell, o anda sadece Joyce hakkındaki iki sayfalık köşe yazısını basmak istediklerini ve benim mektubumun biraz uzun olduğunu söyledi. Ben de mektubumu tekrar gözden geçirip Vanity Fair'e gönderdim. Mektubum, V. F.'in editörü Crowninshield'ın Huebsch'ten aldığı Joyce'un bir portresiyle birlikte Mayıs sayısında yer alacak. Geçen hafta prova baskısı üzerinden düzeltmeleri yaptım. Bana gönderdiğin mektuplardan bazı yerleri aldım, elbette senin adını geçirmedi. Fakat The Drama'daki *Portre* üzerine yazdığın makaleden birkaç alıntı yaptım.

Vanity Fair'in o sayısından hem sana hem de Joyce'a göndereceğim.

Zarif bir Francis adına sahip olan genç Hackett'in bir iki hafta önce The New Republic'te bir inceleme yazısı vardı. Kitap hakkında bazı güzel şeyler söylemekten kendini alamamış. Fakat yazı boyunca -sanıyorum Huebsch Joyce'a ya göndermiş ya da göndermek üzeredir- çok ince iğnelemeler yer alıyor. Örneğin inceleme yazısına "Green Sickness" [Yeşil Hastalık] başlığını koymuş. Ardından kitaptan "tatsız bir kitap" şeklinde bahsetmiş. Bana göre bu gayet çirkin bir tanımlama olmuş, çünkü kitabın tatsız hiçbir yanı yok. Kitap sanki bir dedektif hikâyesiymiş gibi kitaptaki "olay eksikliğinden" şikâyet etmiş. Ardından "kitabın ana karakterinin saplantılı olduğu mastürbasyon yapma ölümcül günahı"ndan bahsetmiş ve kitaptan yalnızca mastürbasyon veya doğum kontrolü ya da Washington Meydanı cinsiyetçiliği hakkındaymış gibi bahsetmiş. Kitabın bölümleri hakkında okunmasının zorluğundan bahsetmiş ve H. G. Wells kitapları gibi paragraflar hâlinde bölümlerden oluşursa daha iyi okunabileceğini söylemiş. İnceleme yazısındaki bu kindarlığın tamamen kıskançlıktan geldiğini düşünüyorum. Hackett oldukça sıradan bir kitap eleştirmeni. Mektuplarını gönderdiğim diğer Hackett gibi para konusunda açgözlü değil. Zarif Francis Hackett'in de sivri bir burnu var ve kendini The New Republic'e yamamış durumda. The New Republic'in başındaki kişi Walter Lippmann denen *****. Yakın zamanda iki ya da üç kez uzun uzun sohbet ettiğim Henri Bergson, The New Republic gibi bir şeyin iki hafta bile Paris'te barınamayacağını söyledi. O da benim gibi derginin gücünü, Wilson gibi her şeye kadir olduklarını düşünerek bayağılıktan ukalaca söz etme huylarından aldığını düşünüyor. Ben de ona o tarz şeylerin burada gittiğini çünkü aynı bayağılıkların aynı ukalalıkla burada ortaya çıktığını söyledim. Genç Hackett, Şikago'da çıkan haftalık bir gazetede ki kitap eleştiri yazıları yazma işini yaklaşık beş yıl önce bir roman yazma niyetiyle bıraktığını bildirdi. "Romanını bitirmek için" bir yıllığına İrlanda'ya

gitti. Üç dört yıl önce ise İrlanda'dan henüz yazılmamış veya hâlâ bitmemiş romanıyla geri döndü. Benim bir portre resmetmeye ne kadar yeteneğim varsa onun da bir roman yazmaya o kadar yeteneği vardır, hatta belki de daha az. Çünkü eğer ben bir tablo yapmaya başlasaydım, lanet şeyi batırsam da, berbat etsem de bitirirdim. İşte tam burada Joyce sahneye girer ve numarasını yaparak "İrlanda romanını" ortaya çıkarır. Zavallı Francis Hackett'in zavallı vicdanı da Joyce'a hak ettiği övgüyü vermeye razı olmaz elbette. Sonuç olarak da "yeşil hastalık" "tatsız ve okuması zor" "mastürbasyon yapma ölümcül günahı" "olay eksikliği" ve "Wells gibi paragraflara ayrılmamış" ifadeleri ortaya çıkar.

Sanıyorum Joyce tüm bunlardan Hackett idrakinin ve Hackett ilgisizliğinin ne olduğu konusunda fikir sahibi olur.

Ama canları cehenneme! [*Pound'un eklemesi*: 2 Hackett'in da.] Ben ikisiyle de işimi bitirdim ve artık onlarla ilgili hiçbir şey duymak istemiyorum.

Joyce benim telgrafıma doğrudan cevap vermediği için ben de ona doğrudan cevap göndermeyeceğim. Bu yüzden ona yazdığında, kitabındaki başarısından dolayı onu tebrik ettiğimi ilet lütfen. Vanity Fair'e yazdığım makale kitaba bir yardımı dokunması içindi. Ben bir eleştirmen değilim. Bir yazar bile sayılmam. Ama yazdıklarımın kitap hakkında bir merak uyandıracığını düşünüyorum. En azından James Huneker yazdığımı çok beğenmişti, onun The Sun'daki makalesinin ardından yazdığım için mektup formundaki bu makalemi ona da göndermiştim. Ayrıca John Butler Yeats² de çok beğenmişti. Umarım Joyce makalemin fazla kişisel olduğunu düşünmez.

Saygılarımla,
John Quinn

2 William Butler Yeats'in babası (ç.n.)

Not. 30 Mart 1917, Cuma.

Yukarıdaki mektubu yazdıktan sonra Joyce hakkındaki makalemin düzeltilmiş üç kopyası daha geldi. Bu mektupla birlikte bunlardan ikisini gönderiyorum. Kopyalardan biri üzerinde bazı düzeltmeler yaptım. Birini Joyce'a gönderip birini de kendin alabilirsin. Umarım Joyce ondan kişisel olarak bahsetmeme itiraz etmez. Bu şekilde yazmak insanların bir yazara karşı ilgilerini uyandırmanın bir yolu. Ben de bu makaleyi kitabın satışına yardımcı olması için yazdım. Kitap inceleme yazılarını okumayan veya profesyonel eleştirmenlerin şişirilmiş laflarına aldırmayarak onlarca insan sırf ben bu yazıyı yazdığım için kitabı satın alacaktır.

Saygılarımla,
J. Q.

1.

3 Mart 1917

31 Nassau Street,
New York

Değerli Hackett: Joyce'un kitabının elyazmalarını edinmeyi çok istiyorum. Joyce bana Huebsch'in elindekilerin elyazmaları değil "Egoist"te yer alan sayfalar olduğunu söyledi. Bunun üzerine bende "Egoist"te yayımlanan hâlinde kitaptan bağımsız olarak değişimler yapıp yapılmadığı sorusu uyandı ve bununla ilgili olarak Huebsch'i aradım. O da bana bunun olmayacağı yönünde sana söz verdiğini söyledi. Sahip olduğun bu sağduyuyu kaybetmeni istemem ama sana bir teklifte bulunmak istiyorum. Huebsch bana kitabın baskısının yapıldığı "Egoist" sayılarını gönderdi. Sanıyorum sen de bu sayıları görmüşsündür. Kitap, bazı küçük yazım farklılıkları dışında, noktalama işaretleriyle, paragraf yapılarıyla, büyük harf kullanımıyla, vs., "Egoist"-teki düzeni takip ediyor. Joyce'un elyazmalarına bir sayfa

ve metne de “Egosit”te yer alan metinden çıkarılan iki sayfa yerine iki ekleme yapılmış.

Benim yapacağım teklif ise şöyle: Sana değil de Joyce’a, metinleri “Egoist”te yer aldığından ve Joyce’un şu sıra paraya senden daha çok ihtiyacı olduğunu düşünerek, senin yeterli olacağını düşündüğün bir miktar para göndereceğim. Ben teklifimde adaleti sana bırakıyorum, bana bunun ne kadar değer edeceğini söyle ki ben de o miktarı Joyce’a göndereyim. Bu küstahça bir davranış gibi gözükabilir. Bunu, hikâyesi de hazır “Egoist”te yayımlanmışken, Joyce’a yardım etmek istediğim için (çünkü bu günlerde 100£ çok da uzun süre yetmiyor) yapıyorum. Bana göre on veya on iki pound gayet yeterli bir miktar ama buna sen de karar verebilirsin.

Eğer bu iş kafana yatarsa bana haber ver ki ben de elime geçer geçmez sana baskıları göndereyim. Sen de onları inceler ve yeterli gördüğün bir değer biçersin...

En içten dilekler ve

Hürmetlerimle,

John Quinn

Sn. E. Byrne Hackett,
The Brick Row Print & Book Shop, Inc.,
104 High Street, New Haven, Conn.

2.

5 Mart 1917

*The Brick Row
Print and Book Shop, Inc.
104 High Street, New Haven, Conn.*

Değerli Quinn: James Joyce'a karşı takınmış olduğun hayırseverliğe oldukça imrendiğimi söylemeliyim. "Egoist" baskısı ve Joyce'un bazı ekleme ve değişiklikler yaptığı el yazmalarının bulunduğu bu dosyanın hepsine 50\$ bana ve 50\$ da Joyce'a olmak üzere toplam 100\$'lık bir değer biçtim.

Belki biliyor olmayabilirsin ama ben James Joyce'u Clongowes'ten tanırım. Orada aynı sınıftaydık ama birbirimizle pek yakın değildik. Ben üniversitedeki yayınevindeyken kendisiyle birkaç kez mektuplaştığımız Ezra Pound'un da teşvikiyle, el yazmaları bana doğrudan 'Egoist'teki Bayan Harriet tarafından gönderildi. El yazmalarını doğrudan Huebsch'e teslim ettim.

Eğer istemezsen ödemeyi yapmayabilirsin, ben de el yazmalarını satarak elde ettiğim paradan 50\$'ını Joyce'a veririm. İstersem hemen elden çıkarabilirim ama el yazmalarının başkasındansa sizde bulunmasını tercih ederim...

Bana güveniniz,

En içten saygılarımla,

Byrne Hackett

EBH:HEP

Sayın John Quinn

31 Nassau St., New York City.

3.

8 Mart 1917

31 Nassau Street,
New York

Sn. E. Byrne Hackett,
Brick Row Print and Book Shop,
104 High Street,
New Haven, Connecticut.

Değerli Hackett: Ayın 5'inde gönderdiğin mektubu dün aldım.

Ayın 3'ünde yazdığım mektubumda “centilmence” gördüğüm bir teklif yapmış ve Joyce’a “yeterli olacağını düşündüğün” bir miktar para göndermeyi düşündüğümü söylemiştim. “Ben teklifimde adaleti sana bırakıyorum, bana bunun ne kadar değer edeceğini söyle ki ben de o miktarı Joyce’a göndereyim. *** Bana göre on veya on iki pound gayet yeterli bir miktar *ama buna sen de karar verebilirsin.*”

Ben değerinin 100\$ ettiğini düşünmesem de teklifimin arkasında duruyorum. Dosyada kendi elyazmasından sadece bir sayfa var ve bunun dört satırı satır arasına yazılmış durumda. Fakat ben senin karar vermen yönündeki teklifimi yapmış bulunduğumdan sözümün arkasında duracağım. Dolayısıyla, bu mektupla birlikte 50\$'lık çekini de ekte yolluyorum. Joyce'a da paranın diğer yarısı olan 50\$'ın karşılığı olacak şekilde İsviçre'ye yollayacağım. Böylelikle bu konu burada kapanır.

El yazmalarının fiziksel olarak Egoist'ten “sana geldiklerini” anlıyorum. Fakat teknik olarak ne Huebsch'in ne de Egoist'in onları sana sunma hakları bulunuyor. Üzerinde Joyce tarafından düzeltmeler bulunan el yazmaları elbette *Joyce'un malıdır*. Huebsch el yazmalarıyla işini bitirdikten sonra bile onları elinde *Joyce'un malı* olarak bulundurabilir.

Doğru anladıysam bu el yazmaları sana *Egoist'ten bir armağan olarak değil* onları *basman için* gönderilmiş. Eğer Egoist üzerinde düzeltmeler bulunan el yazmalarının basılı kopyalarından bir armağan olarak göndermediyse, *yalnızca basılmaları için göndermek* dışında el yazmalarının yasal sahibi ne Huebsch ne de Egoist'tir, elbette Joyce'tur. Fakat Joyce el yazmalarının her sayfası başına, iyi bir miktar olarak göreceğini düşündüğüm ücreti alıyorken ve ayın 3'ünde yolladığım mektupta da dediğim gibi "Joyce'a yardım etmek" ve hikâyeyi Egoist'te yayımlandığı hâliyle almak istediğimden -ki birkaç dolarla bu gayet rahat bulunabilir, çünkü Egoist hâlâ yayımlandığından eski sayılarına rahatlıkla ulaşılabilir- konuyu sizin istediğiniz şekilde yaparak kapatıyorum. Kopyaları Egoist'ten aldığınızı ve basılmaları için Huebsch'e teslim ettiğinizi anlıyorum. Fakat bu durumun, Huebsch'in el yazmalarını *kitabın dizgisi için kullanıldıktan sonra* el yazmalarının sahiplenilmesiyle bir ilgisi yok.

Mektubunuz beni eğlendirdi ve ilgimi çekti. Okuldaki sınıf arkadaşlığının öneminin farkına varmamı sağladı. Bu armağan resmi olsa da olmasa da, bana kimse tarafından verilmeyen bir şeyden kâr sağlamaya çalışmaktan ben şahsen utanç duyarım. İnsanların düğünlerinde aldıkları hediyeleri sattıklarını bile duydum. Siz de bilirsiniz, Swinburne'ün ölümünden kısa bir süre sonra, Swinburne'ün kendisine verdiği el yazmalarını sattığı için Watts-Danton hayatı boyunca çok sert eleştirilere maruz kalmıştır. Clongowes'taki günlerinizden sonra Joyce'la olan arkadaşlığınızı bir veya iki yıl daha devam ettirdiyseniz belki ona 75\$ vermeyi kabul edip kendinize de 25\$ ayırabilirsiniz ya da arkadaşlığınız daha da uzun sürdüyse ona 90\$ bile vermeyi isteyebilirsiniz. Tutumlu iş anlayışınızdan dolayı ona 100\$'ın tümünü vermek istemeyeceğinizi tahmin edebiliyorum. Sözüm ona "yumuşak kalpli İrlandalı duyarlığı" beklendiği yerde buharlaşıp uçmuştur, bu yüzden belki de sorgulamak yararsızdır. Belki de bu soğuk Connecticut-Yanki-New Haven'ın doğası bozulmuş atmosferinden kaynaklanıyordur. Eğer

Cambridge’te olsaydınız, eminim ki Harvard’ın altın renkli ışığı tüm şehir halkında bulunan sözüm ona yumuşak kalpli İrlandalı ruhunu diri tutarak sadece Joyce’un yararını gözeterek yaptığım teklife karşı sizi daha duyarlı hâle getirirdi. Eğer bana “100\$ olsun ve hepsini Joyce’a gönder” demiş olsaydınız size şapka çıkartırdım. O zaman ben de “Connecticut-Yanki-New Haven çevresine rağmen işte gerçek yumuşak kalpli bir İrlandalı adam,” derdim. Ama korkarım yankilik size de bulaşmış...

Joyce konusuna geri dönersek, bende Egoist’teki baskılarından en azından eksiksiz olarak üç ya da dört tane takım bulunuyor. Egoist’ten kendim derleyerek oluşturduğum kitapta, yapılan değişiklikleri belirtmek benim için daha kolay olurdu veya sonradan Joyce’un el yazısıyla eklenen o bir sayfa ve dört satırlık bölüm dışında söz konusu el yazmalarıyla aynı olan kendi Egoist kitabımdan kopyalar da oluşturabilirdim. Fakat ayın 3’ünde yazdığım mektubumda dediğim gibi centilmence bir teklif yaptım ve bu teklifimin amacı sadece Joyce’a yardım etmektir. İşte buyurun! Joyce’un 50\$’ı aldığı anda şaşıracağına ve mutlu olacağına hiç şüphem yok. Sanırım gecikme ve belirsizlik riskini göze almadan ben doğrudan ona bir telgraf çeksem daha iyi olacak.

Saygılarımla,
JOHN QUINN

Not: Yukarıdaki mektup bu sabah, kendi dairesinden doğrudan bir duruşma için geldiği Vekil Mahkemesinde görgü tanıklarının incelenmesi için verilen bir ara esnasında Bay Quinn tarafından dikte edilerek yazılmıştır. Bay Quinn bütün gün meşgul olduğundan bu akşamüzeri kendisiyle telefonda konuştuğumda benden adına mektubu imzalamamı ve göndermemi istemiştir.

T. J. Curtin

4.

12 Mart 1917

*The Brick Row
Print and Book Shop, Inc.
104 High Street, New Haven, Conn.*

Sayın John Quinn
31 Nassau Street,
New York City.

Sevgili Quinn: Ekinde çek bulunan notunu almak üzere Cumartesi akşamı Boston'dan döndüm. Bu durumda, bu çeki elimde tutmam söz konusu bile olamaz.

Eğer söz konusu el yazmaları benim mülküm değilse, onları ne sana ne de başkasına satmayı düşünmüyorum. Sanırım benim bu işteki iyi niyetimden haksız yere şüphe ediyorsun.

Eğer Joyce'a teklif ettiğin alım için 50\$ yolladıysan ben de miktara yarısını daha ekleyerek toplamda 75\$'lık bir çek göndermek istiyorum.

Lütfen söz konusu el yazmalarını B. W. Huebsch'e geri gönder,

Sevgiler
H. E. Plechner eliyle
E. Byrne Hackett

EBH: HEP

Bay Hackett, şehir dışından çağrıldığı için yukarıdaki mektubu gönderemedi ofisinden ayrılmıştır.

H. E. Plechner

5.

20 Mart 1917

31 Nassau Street,
New York

Sevgili Bay Huebsch: Bu öğleden sonraki telefon konuşmamızdan sonra, geçen haftanın başında Bay James Joyce'a gönderdiğim telgrafı size okumam ve Joyce'tan bir cevap beklediğinize dair söylediklerinize binaen, sizin sayfaların sizin muhafazanızda bulunması gerektiğini düşündüğünüzü, sayfalardaki düzeltmelerin Joyce'a ait olduklarını koşulsuz bir şekilde kabul ettiğinizi belirtmeniz ve sizde yalnızca bu edebî eseri bir kitap olarak basma hakkının bulunduğunu söylemeniz üzerine -bunların oldukça dürüst ve makul ifadeler olduğunu söylemeliyim- bana gönderdiğiniz sayfaları size ekte geri yolluyorum. Ofisinizdeki kedinin bu sayfalar üzerinde ne kadar hakkı varsa Bay E. Byrne Hackett'in da o kadar hakkı vardır. Eğer size kopyasını gönderdiğim mektubuna bir göz atarsanız, bana söz konusu sayfaları size göndermem gerektiğini nasıl da amirane bir şekilde emrettiğini görebilirsiniz. Ben, emir verme yetkilerini tanımadığım kişilerin emirlerine uymam. Emir alıp verdiğimiz gibi, emirleri yerine de getiririz. Fakat akıllı olan insanlar emir verme yetkisine erişene kadar emir vermezler ve kendine saygısı olan insanlar emir veren insanın emri verme hakkı olmadıkça emir almazlar.

Joyce'un gönderdiği notun sadece tek karbon kopyası olduğu için kusura bakmayın. Notun aslı Crowninshield'da. Notu Bay Yeats'ten alır almaz, ofisimden Bay Curtin onu size gönderecektir.

Saygılarımla,
John Quinn

6.

19 Mart 1917

*The Brick Row
and Book Shop, Inc.
104 High Street, New Haven, Conn.*

Sevgili John Quinn: Ekte 50 \$'lık çekimi gönderiyorum.

Joyce el yazmalarını alıp almayacağına B. W. Huebsch karar vermeli. Bildiğim kadarıyla senin buna karar vermek gibi bir yetkin yok.

İçten selamlar
E. Byrne Hackett.
Sayın John Quinn

7.

20 Mart 1917

*31 Nassau Street,
New York*

Bay E. Byrne Hackett,
The Brick Row Print & Book Shop eliyle,
104 High Street,
New Haven, Connecticut.

Sayın Beyefendi: Bay Quinn tarafından, kendisine 8 Mart 1917 tarihli 5359 No.lu 50\$ miktarındaki çeki geri ödemenizi rica etmekle görevlendirildim.

Saygılarımla,
T. J. Curtin

8.

22 Mart 1917

*31 Nassau Street,
New York*

Sayın [Huebsch] Beyefendi: Bu öğleden sonra Bay Quinn ofisten ayrılırken kendisine henüz varmış ekteki telgrafi teslim ettim:

“Londra, 22 Mart 1917; 15:28

Quinn,

31 Nassau St.

New York.

Joyce kabul ediyor. Para benim aracılığımla gönderilecek.

(imza) Pound”

Bana size yirmi poundu Joyce’a göndereceğini haber vermem ve sizden önceki gün size gönderdiği iki parça el yazmasını geri göndermenizi rica etmem yönünde talimat verdi.

Saygılarımla,
T. J. Curtin

9.

23 Mart 1917

*31 Nassau Street,
New York*

Sevgili Bay Huebsch: Dün akşam tam ben ofisten ayrılırken Bay Curtin bana Pound’dan gelen bir telgrafi verdi. Ben de ona bu telgrafi bir notla size iletmesini söyledim. Parayı bir mektup içinde Pound’a yarın göndereceğim. Pound’a Hackett’la aramdaki mektuplaşmaların bir kopyasını göndermeyi düşünüyorum. Dolayısıyla bana size gönderdiğim mektup kopyalarını geri yollarsanız sevinirim. Pound mektupları okuduktan sonra onları Joyce’a iletecek. Ardından

hem Pound hem de Joyce, Bay Hackett'in para konusundaki cimriliği veya ilgisizliği -hangi açıdan baktığınıza bağlı-konusunda daha net bir fikre sahip olacak.

Söz konusu yazmalar şu anda benim, Bay Hackett'a herhangi bir yükümlülüğüm olmadan benim, yasal olarak benim, haklı olarak benim ve Joyce da böylelikle 20 pound daha zengin, Hackett'ın hiçbir katkısı olmadan. Çoğu kişi mektuplaşmalarda ifşa edilen hesaplaşmalardan utanç duyardı. Hackett'ın, arkadaşıymış gibi davrandığı birine karşı bu kadar açgözlü yaklaştığını öğrenmek beni üzdü. Tüm İrlandalıların böyle insanlar olduğunu düşünmek istemiyorum. Çünkü öyle olmadıklarını biliyorum.

Pound'a gönderdiğim mektubu dikte ederken Joyce'un el yazmaları üzerindeki hakkını sorgusuz bir şekilde kabul ettiğinizi ve onları Hackett'a gönderirken tamamen iyi niyetle hareket ettiğinizi Pound'a açıkça belirtmek için özen gösterdim.

Yirmi poundu yarın göndereceğimden, siz de bana bir an önce yazmaları gönderirseniz çok sevinirim, böylelikle sizin üzerinizdeki sorumluluk da kalkmış olur.

Eğer Joyce hakkında yazdığım yazının size gönderdiğim karbon kopyasını okuduysanız onu da bana gönderir misiniz? O yazım Vanity Fair'in Mayıs sayısında yer alacak. Bu yazı karşılığında 65\$ alacağım ve bu miktarı Fransız Tüberküloz fonuna yatıracağım. Kopyayı da Joyce'un yazmalarıyla birlikte gönderirseniz çok sevinirim. Çünkü o elimde bulunan tek kopya ve Pazar gününe kadar bir arkadaşşıma vermeye söz vermiştim.

Hürmetlerimle,
John Quinn

Ek C

Ulysses'in 1922 baskısına, "Calypso" bölümündeki Bloom'un sabah ziyaretleri yaptığı bölüme çeşitli ifade ve pasaj eklemeleri yapılmış olsa da, Pound'un yapmış olduğu "yaklaşık 20 satırlık" çıkartmalar daha net bir şekilde tespit edilebilmektedir. Aşağıdaki pasajlar *The Little Review*'da (V, 2 Haziran 1918, sayfa 50-52) yer almamıştır. Alıntılar *Ulysses*, New York: Random House, The Modern Library, New Edition, Corrected and Reset, 1961, sayfa 67-70'den aktarılmıştır (köşeli parantez içindeki italik kısımlar Pound'un çıkarmadığı öncesinde ve sonrasında gelen cümleleri göstermektedir).¹

Sayfa 98, satır 543-545

[*Bir şişkinlik bissetti, bir ağırlık: Sonra*] bağırsaklarında [*Tatlı bir mülayimlik. Kalktı.*] Pantolonunun kemerini gevşetti. [*Kedi miyavladı ona bakıp.*]

Sayfa 98, satır 549-550

Gazete gelmiş. Aptes yaparken okumayı severdi. Ben bu hâldeyken zırtapozun biri damlayıp kapıyı çalmasa bari.

1 Bu bölümdeki Ulysses çevirileri: *Ulysses*, çev., Nevzat Erkmen, Yapı Kredi Yayınları, 2016, İstanbul.

Sayfa 99, satır 580-590

Helanın kurada kapısını tekmeleyip açtı. Dikkatli olalım da cenaze törenine kirli pantolonla gitmeyelim. Başını eğerek basık lentonun altından geçip içeriye girdi. Kapıyı ardına kadar açık bıraktı, küf bağlamış badana ve salkımış örümcek ağlarının bayat kokuları arasında askılarını çözdü. Oturmadan önce bir yarıktan yukarıya bitişik komşunun pencerelerine baktı. Kral, altınlarını saymak için hazine dairesine girdi. Sıfıra sıfır, elde var sıfır.

Oturağa yerleşip gazetesini çıkardı, çıplak dizlerinin üzerinde sayfalarını çevirmeye başladı. [*Yeni ve mülayim bir şeyler.*] Aceleyle ne hacet. Tut bir süre bakalım. [*En birinci parçamız...*]

Sayfa 100, satır 594-609

Kendisini sıkarak sessizce okuyordu, birinci sütunu sonra, hafif bıraktı ama tutaraktan, ikincisine geçti. Yarılایınca, koyuverdi kendini o okurken bağırsakları kendi kendine rahatlasın diye, hâlâ sabırla okuyordu çünkü az bir kabızlığı kendini salıp giderken. Keşke basurları çıkaracak denli kazulet olmasa gene. Yo, bu iyi. Tamam. Oh! Peklik yapıcı. Bir cascara sagra da tableti. [*Yaşam da böyle olabilir. Onu tahrîk etmiş ya da etkilemiş değil ama bak göz açıp kapayıncaya kadar oluverdi işte, hem de harika.*] Şu sıralar basmadıkları şey yok. Ölü mevsim. Yükselen kokusunun ortasında dingin oturmuş, [*okumasını sürdürdü. Harika vallahi... Okuduğu bölüm üzerinde yeniden göz gezdirdi*] küçük suyunu zahmetsizce bırakışını duyumsarken, [*...mubterem Mr. Beaufoy'u gıptaıyla düşündü.*]

Sayfa 101, satır 634-638

Gözde hikâyenin yarısını cart diye yırttı ve kıcını sildi. Sonra pantolonunu çekerek askısını geçirdi ve önünü ilikledi. Dingildek kapı bozuntusunu çekip helanın kasavetinden açık havaya çıktı.

[*Güneşli bahçede*] içi hafifledi yüreği tazelendi, [*siyah pantolonunu...*]

DİZİN

NOT: İsimler; mektuplarda, yorum metinlerinde veya dipnotlarda yer alıp almadığı belirtilmeksizin dizinlenmiştir. Eser isimleri yazarın adı altında listelenmiştir. “Joyce” ve “Pound” isimleri altında yer alan parantez içindeki sayfa numaraları eserden bahsedildiği fakat yazar adının doğrudan geçmediğini belirtmektedir.

A

- Abbey Tiyatrosu, 37, 74, 141, 143, 144, 145
Abercrombie, Lascelles, 79
Adams, John, 383, 397
Aeschylus, 90, 315
Agricola, 166
Ahlaksızlığın Önlenmesi Cemiyeti, New York 279
Albatross, 364
Albergo de la Pace, 259
Aldington, Richard, 220, 231, 233, 257, 286, 342, 353 “The Influence of Mr. James Joyce”, 286
Altın Eşek, 397
American Literature, 290
Anacreon, 412
Anderson, Margaret, 21, 140, 171, 197, 199, 217, 240, 313; *My Thirty Years' War*, 240
Androcles, 84
Angelo Emo, 257
Antheil, George, 313
Apollinaire, Guillaume: *Les Mamelles de Tirésias*, 279
Apollo, 168
Aquinas, St. Thomas, 165, 166, 205, 339, 340
Aragon, Louis, 281
Arbuckle davası, 297
Arbuthnot, 54
Archer, Williams, 135
Aristofanes, 412
Aristo, 160, 237, 307; *Poetika*, 237

Aryan doktrini, 351
 Asquith, Herbert, 125, 193
 Athenaeum, 109, 244, 256, 258, 276
 Austen, Jane, 410

B

Bald, Wambly, 350, 351
 Balfour, 128, 298
 Balzac, Honoré de, 165, 166, 302
 Bandler, Bernard, 349
 Bang, Herman Joachim, 47, 52
 Barbauld, Anna, 410
 Barnes, Albert Coombs, 332
 Barnes, Djuna, 317
 Barry, Iris, 116, 118, 127
 Barzun, Henri-Martin, 48
 Battara, 146
 Baudelaire, Charles, 296
 Baxter, Viola, 29
Bay eyaleti ilabi kitabı, 172
 Bayle, Pierre: *Dictionnaire historique et critique*, 177, 309, 326
 Beach, Sylvia, 272, 283, 285, 330
 Beardsley, Aubrey, 225
 Beckett, Samuel, 385
 Bedford, Agnes, 284
 Belasco, David, 89
Bellman, 181, 182
 "Bells of Shandon", 358
 Benco, Silvio, 250
 Benda, Julien, 281
 Bennett, Andrew Percy, 229, 231, 275, 364
 Bennett, Arnold, 85, 104, 206
 Bergson, Henri, 427
 Berman, Dr. Louis: *Glands Regulating Personality*, 314
 Bernhardt, Sarah, 86, 87
 Bird, William, 315, 316, 338
 Birleşik Devletler Ceza Kanunu 211. Kısım, 198

- Birleşik Devletler Posta Bakanlığı, 279
- Birrell, Augustine, 31, 231, 232, 234, 408, 415
- Blackmur, R. P., 349
- Blarney Kalesi, 355, 398, 404
- Blarney Taşı, 354, 358, 359
- Blast*, 16, 25, 33, 53, 54, 61, 76, 104, 125, 126, 170, 172, 343, 410, 415
- Bloch-Savitsky, Ludmilla: "Dedalus in France", 272
- Bloomsbury grubu, 349
- Bodenheim, Maxwell, 92
- Bolşevizm (komünizm), 230, 379, 398
- Boni & Liverlight, 236, 243, 244, 273, 279, 283
- Bookman, 321
- Borah, Senatör William, 383
- Borgia, Lucretia, 98
- Bornhauser, Fred, 300
- Borsch, Dr. Louis, 314
- Bosshère, Jean de, 174, 220, 392
- Bossuet, Jacques, 304
- Bourget, Paul, 313
- Bourne, Randolph, 129
- Boyd, Ernest, 146, 160
- Brancusi, Constantin, 284, 380, 381
- Brantôme, Pierre, 129
- Breton, André, 281
- Breughel, 304
- Brick Row Print & Book Shop, 430, 431, 432, 435, 437
- Bridges, Robert, 321
- British Museum, 14
- Brontë kardeşler, 114
- Brooke, Rupert, 125, 128
- Brooks, Van Wyck, 129
- Browning, Robert: *Sordello*, 79, 80, 290
- Brzeska, bkz. Gaudier-Brzeska
- Bubb, Papaz C. C., 197
- Budgen, Frank, 240, 242, 245, 283, 288
- Bull, John, 387
- Burnand, F.: "Bay Box ve Cox", 273

Burton, Robert, 413
 Buss, Kate, 115
 Butler, Samuel, 174, 283; *Tüm İnsanlar Gibi*, 174
 Byron: *Don Juan*, 79

C

Caesar, Julius, 298
 Caliban, 101
 Camoens, Luis de, 168
 Campbell, Bayan Joseph, 145
 Campbell, Joseph, 145, 385
 Canby, Henry Seidel, 363
 Can Grande della Scala, 60
 Cannan, Gilbert, 207, 224
 Cape, Herbert J., 102
 Carpaccio, Victor, 393
 Carr, Henry, 229, 231, 240
 Catullus, 12, 92, 248, 263, 403, 413, 414
 Cavalcanti, Guido, 92, 145, 178, 339, 360; "A Guido Orlandi", 145
Cerebralist 33
 Cervantes, 291, 309, 367; *Don Kişot*, 301, 367, 397
 Chaplin, Charles, 89
 Chaucer, Geoffrey, 417
 Chesterton, G. K., 104, 232, 364, 409
Chronicle, 134
 Churchill, Winston, 126
 Clark's Press, 197
 Claudel, Paul, 333
 Cleveland, Grover, 196, 197, 299
 Clongowes Okulu, 181, 422, 431, 433
 Clutton-Brock, Arthur, 135, 141, 144
 Coburn, Alvin Langdon, 58, 60
 Cocteau, Jean, 376
 Collier, P., 94
 Collins, Dr. Joseph: "İrlanda'nın en son edebî edepsizi: James Joyce", 331
 Colum, Padraic, 422
 Comstock, Anthony, 196, 418

- Conard, Louis, 96
Congressional Record, 373
 Connolly, Profesör Thomas E., 32, 286
 Conrad, Joseph, 44, 58, 92, 206, 325, 421
 Conroy, Mary A., 31
Convegno, 262, 300
 Corbière, Tristan, 92
 Corelli, Marie, 225
 Cornell Üniversitesi, 13, 30, 31, 32, 62, 68, 116, 118, 144, 150, 152, 163, 164, 232, 263, 273, 376, 377, 394, 421
 Coughlin, Peder, 374
 Crabbe, George: Clelia ("The Borough"), 83
 Crane, Stephen, 370
 Cressland bursu, 63
 Crichton, Sör Anderson, 182
Criterion, 222, 289, 315, 317
 Crowley, Bay, 43
 Crowninshield, Frank, 426, 436
 Cuala Yayınları, 128, 194
 Cumhuriyetçi Parti, 400
 Cummings, E. E., 313, 374, 375, 391, 394, 397, 398; *Eimi*, 375, 391, 393, 394, 397, 398
 Cunard, Leydi Maud Alice Burke, 95, 123, 125, 126, 127
 Cunard, Nancy, 378, 379
 Curtin, T. J., 424, 425, 434, 436, 437, 438

D

- Dadaist, 281
Daily Mail, 253, 291, 296
 Daniel, Arnaut, 178, 196, 197
 D'Annunzio, Gabriele, 315, 325
 Dante: *De Aqua et Terra*; *De Vulgari Eloquio*; *İlâbi Komedya*; *Inferno* 15, 60, 79, 85, 106, 165, 237, 296, 308, 315, 341, 413
 D'Arcy, Ella, 225
 Daudet, Léon, 180
 Davray, Henry, 184, 185
 De la Mare, Walter, 61, 66, 67, 107, 322

- Dell, Floyd, 418
- Dent, J. M., 204, 399
- Depeche, La*, 236
- Descharmes, René: 303, 304, 305, 308, 310, 313; "James Joyce et Pécu-
chet"; Amoros, 305; Bouilhet, 305; Delamarre, 304; Du Camp, 305;
Feinaigle, 305; M. Laporte, 305; Le Poittevin, 305; Mme. Schlesinger,
304
- Deslys, Gaby, 104
- Dial*, 129, 244, 245, 247, 250, 258, 262, 265, 267, 268, 277, 281, 284,
286, 290, 299, 315, 327, 335, 349, 367, 371
- Dias, B. H. (Pound'un takma adı, "Art Notes"), bkz. Pound, "Art Notes"
- Dickens, Charles, 51, 88
- Disiplin Eğitimi Merkezi, Pisa 274
- Dixon, Vladimir, 385
- Dobson, Austin, 321
- Dolmetsch, Arnold, 76
- Donne, John, 408
- Dorrian, Cecil, 68, 69
- Dostoyevski, Fyodor, 84, 138, 302, 303
- Douglas, C. H. 228, 234, 280, 284, 370; *Economic Democracy*, 235
- Doyle, Sör Arthur Canon, 181
- Doyne madalyası, Oftalmoloji Kongresi, 152
- Drama*, 32, 80, 90, 91, 94, 114, 127, 129, 130, 135, 245, 274, 352, 426
- Dublin Express*, 145
- Duckworth & Co., 96, 102, 104, 105, 106, 107
- Dulac, Edmond, 94
- Dunning, Ralph Cheever, 339
- Dunsany, Lord, 182
- Dürer, Albrecht, 82, 393

E

- Eden, Dr. 183
- Edison, Thomas, 365
- Edmond de Polignac Edebiyat Ödülü, 322
- Edward VII. Kral, 40
- Egoist*, 16, 17, 20, 23, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 48, 53, 54, 65, 70, 73, 95,
96, 97, 99, 104, 105, 107, 108, 110, 134, 135, 136, 144, 156, 158,

161, 165, 172, 173, 175, 179, 191, 192, 193, 198, 199, 216, 224, 237, 238, 260, 273, 276, 300, 335, 362, 364, 422, 423, 424, 425, 429, 430, 431, 432, 433, 434

Egoist Yayınevi, 156

Eliot, T. S.: 12, 23, 55, 92, 95, 98, 134, 135, 138, 140, 147, 156, 157, 170, 171, 172, 175, 179, 186, 192, 199, 203, 244, 248, 249, 250, 262, 274, 277, 286, 287, 313, 315, 317, 376, 398; "Eeldrop ve Appleplex", 171; "J. Alfred Prufrock'un Aşk Şarkısı", 134; *Prufrock and Other Observations*, 156; " 'Ulysses,' Order and Myth", 286; *Çorak Ülke*, 25

Ellman, Richard, 8, 30, 32, 68, 251, 286, 314

Elysée Otel, 260, 264

English Journal, 32, 361, 362

English Review, 43, 99, 286

Essex Kontu, 359

Etchells, Frederick, 128

Evening Post, 330

Everyman, 180, 181

Exile, 335, 343, 344, 349, 379, 384

Ezop, 362

F

Faber and Faber, 22, 23, 360

Fabian derneği, 298

Falstaff, 283

Farinata degli Uberti, 237

Faşizm, 348, 399, 400

Fauré, G.: *Pénélope*, 279

Fenollosa, Ernest, 33, 57, 86, 91, 128, 129, 132; "The Chinese Written Character as a Medium for Poetry" 116

Ferdinand, Kral ve Kraliçe Isabella, 17, 191

Ferrieri, Dr. Enzo: "İtalyan Mektuplar", 277

Fielding, Henry, 413; *Tom Jones*, 408

Fitzgerald, Desmond, 356

Flammarion, Camille, 112

Flaubert, Gustave: 15, 47, 49, 50, 66, 73, 81, 84, 138, 139, 165, 180, 197, 211, 219, 231, 289, 290, 291, 293, 295, 296, 299, 300, 301, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 313, 364, 365, 366, 367, 370, 371, 372, 392, 395, 413 (ayrıca bkz. Descharmes); *Album (Dictionnaire*

- des Idées Reçues*) 303; *Bouvard ve Pécuchet* (veya Bilirbilmezler), 211, 219, 291, 300, 301, 303, 305, 307, 308, 367, 371, 392, 397; *Duygusal Eğitimi* 139, 291, 298, 368; (karakter: Frédéric Moreau), 304; *Madam Bovary*; (karakterler: Emma Bovary, Pere Rouault) 47, 51, 291, 293, 298, 300, 301, 304, 306, 310; *Salammbô*, 300 Ermiş Antonius, 291, 295
- Fleischmann, David, 31
- Fleishmann, Leon, 31, 243
- Fly-Fisher Kulübü, 137, 138
- Ford, Ford Madox, 15, 46, 63, 96, 171, 192, 199, 277, 301, 365, 370
- Fortnightly Review*, 95
- France, Anatole, 279, 301, 320, 324; *Le Cyclope*, 279
- Frank, Waldo, 129
- Fransız Tüberküloz Fonu, 439
- Freeman's Journal*, 182, 307
- Freud, Sigmund, 297, 317
- Frobenius, Leo, 361, 376, 387
- Frohman, Charles, 89
- Frost, Robert, 47, 55, 129; *A Boy's Will*, 47
- Fry, Varian, 349
- Future*, 156, 202, 214, 216, 220
- Fütürist, 47, 53, 71, 181

G

- Gabriel, 380
- Galdós, Benito Pérez, 47, 84, 301, 310; *La Doña Perfecta*, 47, 51, 310
- Galileo, 113
- Gallup, Donald, 30, 31, 32; *A Bibliography of Ezra Pound*, 30
- Galsworthy, John, 104
- Garnett, David, 32
- Garnett, Edward, 32, 102
- Gaudier-Brzeska, Henri, 25, 33, 59, 61, 76, 98, 138
- Gautier, Judith, 97
- Gautier, Théophile, 97, 170, 172, 262; *Emaux et Camées*, 172
- Gea-Tellus, 297
- Georgian, 98, 125, 126, 128, 134
- Gezgin Yahudi, 291
- Gide, André, 97, 279

- Gilbert, Stuart, 30, 349; *James Joyce's Ulysses*, 349
- Gillespie, A. Lincoln Jr.: "Music Starts a Geometry", 342
- Giraudoux, Jean: *Elpnor*, 279
- Glebe*, 37, 38
- Globe* (New York), 180, 182
- Glyn, Elinor, 104, 106, 414; *Three Weeks*, 414
- Gogarty, Oliver St. John, 318; *An Offering of Swans*, 318; *It Isn't This Time of Year at All!*, 318
- Goncourt, Edmond ve Jules de, 112, 113, 205, 289, 297, 301, 309, 371, 411; *La Fille Elisa*, 166; *Germinie Lacerteux*, 112, 212, 213, 411; *Soeur Philomene*, 213
- Gongorizm, 368
- Gore, Frederick Spencer, 53
- Gorman, Herbert: *James Joyce*, 32, 189, 228, 267, 287, 331
- Gosse, Edmund, 31, 43, 47, 62, 63, 64, 68, 70, 193, 231, 233, 363, 409
- Gould, Dr. George Milbry, 132, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 166, 170, 173, 177, 182, 183; *Biographic Clinics*, 148; *Concerning Lafcadio Hearn*, 148; 132, *Gould'un Medikal Sözlüğü*, 152
- Gourmont, Jean de, 97, 328
- Gourmont, Remy de, 37, 95, 192, 195, 215, 216, 284, 289, 314; "Horses of Diomedes" (*Les Chevaux de Diomedé*), 37; *Physique de l'amour*, 284
- Granville-Barker, Harley, 77
- Gregory, Horace, 14
- Gregory, Leydi Augusta, 147, 177, 192, 199
- Griffith, Arthur, 357
- Grillparzer, Franz, 345
- "Groves of Blarney", 358
- Guardian* (Southport), 181
- Guardian* (Manchester), 146, 156, 161, 221

H

- Hackett, E. Byrne, 31, 162, 163, 164, 166, 167, 421-440
- Hackett, Francis, 132, 162, 163, 166, 169; "Green Sickness [Yeşil Hasta-lık]", 162, 164, 427
- Hagedorn, Herman, 416
- Hamilton College, 32
- Hamlet, 297, 308, 341

- “Hamlet” 160, 224; bkz. Joyce, *Ulysses*, “Scylla and Charybdis”, 9, 224, 242, 279
- Hand, Hakim Augustus, 198
- Harding, Warren G., 298
- Hardy, Thomas, 66, 73, 81, 180, 271, 321, 322, 325
- Harland, Henry, 225
- Harris, Frank, 45, 46
- Hart, Dr. Edward, 152
- Harvard Üniversitesi, 32
- Hatfield, W. Wilbur, 362
- Hauptmann, Gerhart, 344, 379; *Michael Kramer*, 344, 379; *Vor Sonnenaufgang*, 344
- Healey, George H., 31
- Healy, Michael, 14
- Heap, Jane, 199, 332
- Hearn, Lafcadio, 132, 148, 155, 173
- Hecht, Ben, 368
- Heine, Heinrich, 139, 413, 414
- Heinemann, William, 102
- Hemingway, Ernest, 313, 315, 334, 371, 377
- Herodot, 412
- Herrick, Robert, 207
- Hesse, Eva, 290
- Hewlett, Maurice, 322
- Hill, Robert W., 31
- Hitler, Adolph, 377, 395, 399, 400
- Hocking, Silas Kitto, 204, 291
- Hogson, Ralph, 322
- Homer, 237, 245, 284, 289, 290, 295, 306, 307, 314, 349, 392; *Odesa*, 16, 220, 279, 282, 286, 290, 295, 314, 367; Aeolus, 9, 295, 309; Circe, 9, 230, 241, 242, 254, 280, 282, 284; Cyclops, 9, 18, 230, 241, 279, 296; Odysseus, 17, 25, 133, 158, 291, 327; Penelope 9, 309, 310; Sirens, 9, 20, 235, 236, 240, 241, 245, 275, 282, 343
- Hone, Bay, 40
- Horatius, 186, 412; *Carmina*, 186
- Hound and Horn*, 349, 360
- Howe, General, 397

- Howells, William Dean, 326
 Hudson, William Henry, 44
 Huebsch, Bayan Ben W., 31, 347
 Huebsch, Ben W., 31, 122, 123, 127, 128, 149, 159, 163, 164, 176, 184, 185, 201, 223, 243, 273, 276, 279, 282, 347, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 429, 431, 432, 433, 435, 436, 437, 438
 Hueffer, Bayan, 96
 Hueffer, Ford Madox: bkz. Ford, Ford Madox
 Hullah, Annette, 178
 Hullah, John Pyke, 178
 Hulme, T. E., 15, 125, 356
 Hunecker, James, 160, 426, 428
 Hutchins, Patricia, 195, 318; *James Joyce's World*, 195, 318
 Huxley, Aldous, 350

I

- Ibsen, Henrik, 78, 82, 83, 84, 85, 90, 215, 310, 324, 345, 364, 365, 367, 372, 395; *Hedda Gabler*, 84; *Peer Gynt*, 83
 Inge, Başrahip William Ralph, 323
Irish Book Lover, 180, 181
 Isaure, Clémence, 304
 Isthmian, 137
 Itow, Michio, 94
 İmgecilik (imgeciler, imgeçiler), 11, 15, 16, 33, 36, 47, 54, 80, 92, 362, 365, 395
 İngiliz Oyuncular, 228, 229, 240
 İrlanda Akademisi, 362
 İzlenimci, İzlenimcilik, 47, 49, 52, 66, 95, 365
 İznik Konsili, 351

J

- Jaloux, Edmond, 288
 James, Henry, 58, 66, 73, 81, 172, 215, 222, 289, 295, 296, 301, 302, 322, 325, 364, 371, 372, 391; *The Sacred Fount*, 364; *The Spoils of Poynton*, 295
 Jammes, Francis, 48, 52
 Jefferson, Thomas, 298, 299, 368, 399

Jenkins, Herbert, 95

Jh, bkz. Heap Jane

Johnson, Lionel, 415

Johns, Richard, 350

Jolas, Eugene, 335

Joseph Vance, 160

Joyce, Giorgio, 194, 223, 262, 272

Joyce, James:

Oda Müziği 11, 13, 100, 202, 207, 208, 267, 300, 338, 395, 426;
 “Bütün gün dinliyorum gürültüsünü suların, 209” “Hücuma Kal-
 kan Orduyu Duyuyorum,” 11, 35, 38, 45, 64, 210, 395; “Ah sev-
 gilim, dinle,” 209; “Bu giden kim yeşil korulukta,” 207

Critical Writings of James Joyce, ed. Ellsworth Mason ve Richard Ellmann;
 Dooley, Bay 96

Dublinliler 5, 12, 14, 20, 23, 33, 38, 39, 40, 47, 48, 64, 65, 108, 123,
 124, 125, 139, 147, 157, 188, 207, 215, 235, 245, 265, 285, 291,
 300, 301, 309, 328, 362, 364, 365, 366, 369, 395, 397, 426;
 “Araby,” 46, 50; “Pansiyon,” 42, 45, 55; “Ölüler,” 123, 125; “Bir
 Karşılaşma,” 42, 44, 45; “İdarehanede Ulusal Bayram Günü,” 40;
 “Küçük Bir Bulut,” 45, 52, 55; (*karakter*: Küçük Chandler, 52);
 “Üzücü Bir Olay,” 42; “İki Çapkın,” 42

Sürgünler 12, 20, 32, 55, 68, 91, 93, 116, 127, 130, 142, 144, 149,
 159, 161, 184, 185, 187, 188, 189, 190, 192, 202, 211, 214, 217,
 220, 242, 247, 272, 277, 285, 300, 350, 367, 396; *karakterler*:
 Robert Hand 77, 93, Bertha Rowan 77; Richard Rowan 93

Finnegans Wake 8, 13, 20, 24, 32, 316, 328, 383, 384, 385, 386, 388,
 394, 396, 403; *bölümler ve karakterler*: Anna Livia Plurabelle (ALP),
 330, 369, 386, 389; Burrus ve Caseous, 390; Humphrey Chimp-
 den Earwicker (HCE), 328, 385, 386, 387, 389, 390; Finn, 389;
 Profesör Jones, 387; Mamalujo, 317; Mookse ve Grişes, 388; John
 Peel, 387; Shaun, 335, 337, 384, 385, 386, 387, 388, 389; Shem,
 329, 386, 388, 389; Tristan ve Isolde, 317; 336; Yawn, 389; *The*
Art of James Joyce, Litz; *The Books at the Wake*, Atherton; *A Concor-*
dance to “Finnegans Wake,” Glasheen; *A Skeleton Key to “Finnegans*
Wake,” Campbell and Robinson 385

“Sel,” 102; “Kızıma Sunulan Çiçek,” 102; “From James Joyce,” 360
Letters of James Joyce, ed. Stuart Gilbert, Richard Ellmann 14, 30, 32,

- 61, 64, 103, 125, 144, 159, 164, 189, 195, 228, 240, 241, 243, 245, 263, 267, 272, 273, 274, 279, 280, 282, 283, 285, 286, 288, 316, 329, 330, 335, 337, 338, 340, 341, 344, 349, 354, 358, 360, 361, 378, 384, 385; "Gece Duası", 102
- Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi*, 8, 12, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 27, 31, 32, 38, 46, 54, 57, 64, 65, 68, 70, 73, 76, 80, 95, 102, 103, 110, 115, 118, 123, 124, 135, 136, 137, 139, 141, 143, 144, 145, 147, 149, 156, 157, 161, 162, 165, 167, 170, 174, 176, 177, 184, 194, 197, 202, 203, 204, 206, 207, 211, 215, 216, 218, 224, 237, 245, 262, 265, 271, 272, 282, 283, 285, 291, 300, 301, 352, 362, 364, 366, 369, 377, 395, 397, 408, 413, 421, 422, 424, 426; Fransız baskısı, *Dedalus* 272, 273. *Karakterler*, vs.; Cranly, Daly, 205; Stephen Dedalus, 172, 180, 195, 204, 216, 218, 219, 282, 307, 308, 367; Venantius Fortunatus, 205; Lynch, 205; MacEvoy, 205; "Pange lingua gloriosi", 205; "Vexilla Regis", 205
- Pomes Penyeach*, 341, 342, 390; "Yalın Yapraklar," 102; "Tutto è sciolto", 102
- Stephen Hero*, 14
- Ulysses*, 8, 12, 19, 20, 23, 25, 26, 28, 32, 55, 64, 68, 123, 141, 142, 156, 160, 169, 173, 191, 193, 194, 195, 196, 197, 200, 211, 215, 218, 220, 221, 223, 224, 231, 235, 236, 239, 240, 242, 244, 247, 250, 252, 255, 263, 264, 265, 268, 272, 273, 275, 276, 278, 279, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 299, 300, 305, 306, 308, 310, 311, 315, 316, 317, 318, 320, 325, 326, 327, 330, 332, 334, 337, 338, 341, 345, 347, 349, 350, 351, 359, 363, 364, 366, 367, 368, 369, 371, 375, 376, 377, 378, 380, 381, 385, 391, 392, 393, 394, 395, 397, 398, 399, 402, 441; *Bölümler*: "Aeolus," 9, 295, 309; "Calypso," 9, 20, 28, 198, 443; "Circe," 9, 230, 241, 242, 254, 280, 282, 284; "Cyclops," 9, 18, 230, 241, 279, 296; "Eumaeus," 9, 282, 284; "Laestrygonians," 242, 279; "Nausikaa," 197, 242, 246, 278, 279, 309; "Oxen of the Sun," 9, 198, 246, 254, 260; "Penelope," 9, 309, 310; "Proteus," 9, 216; "Scylla and Charybdis," 9, 224, 242, 279, ("Hamlet") "Sirens," 9, 20, 235, 236, 240, 241, 245, 275, 282, 343; "Telemachus," 9, 25, 198, 224, 240, 295 (*Telemachiad*) 369. *Karakterler*: Mr. Beaufoy, 444; Leopold Bloom, 16, 28, 68, 199, 211, 219, 221, 224, 236, 237, 239, 240, 245, 260, 280, 283, 287, 289, 291, 295,

296, 298, 307, 308, 309, 310, 327, 351, 367, 369, 386, 405, 441;
 Molly Bloom, 287, 298, 392; Cissy Caffrey, 351; Peder Conmee,
 292; Croppy Boy, 352; Bay Deasey, 294; Stephen Dedalus, (*ayrica*
 Telemachus), Paddy Dignam, 279; Alexander J. Dowie, 293; İl-
 yas Peygamber 292; Myler Keogh, 292; Keyes, 309; Lynch, 205;
 Gertie McDowell, 294; Profesör McHugh, 224; Buck Mulligan,
 19, 196, 317, 318; Bayan Purefoy, 306; Mr. Sheehy, 292; Peder
 Bernard Vaughan, 292.

Joyce, Lucia, 194, 223, 347, 384

Joyce, Nora, 14, 149, 150, 263, 266

Joyce, Stanislaus, 13, 272, 279, 384, 386

Julian, İmparator, 93

Juvenal, 412

K

Kaliforniya Üniversitesini, 32, 408

Kells Kitabı, 316

Kipling, Rudyard, 301, 365, 370

Kirstein, Lincoln, 349

Knoblauch, bkz. Knoblock, Edward

Knoblock, Edward, 127, 130

Knopf, Alfred A., 176, 185, 188, 235, 236

Kondom, Dr., 198

Konfüçyüs (Kung Fu Tseu), 12, 111, 383, 386, 388

Kraliyet Edebiyat Fonu, 322

Kreymborg, Alfred, 17, 37

Kübiş, 47, 59, 281

L

Laforgue, Jules, 129, 171, 295, 303; *Salomé*, 295, 303

Landor, Walter Savage, 106, 137, 417; *Imaginary Conversations*, 137, 417

Lane, John, 78, 92, 96, 97, 98, 102, 105, 108

Larbaud, Valery, 283, 285, 286, 288, 289, 299, 307, 349

La Tour du Pin, Marquis de, 380, 381; *Les Phases du mouvement social chrétien*,
 381; *Vers un ordre social chrétien* , 381

Laughlin, James, 31, 32

Laurie, Werner, 96, 102

- Lawes, Henry, 208
- Lawrence, D. H., 36, 47, 52, 55, 56, 207, 225, 414, 415; *Love Poems and Others*, 47; *The Rainbow*, 119
- Lee, Lord, 298
- Leo, Papa Onuncu, 98
- Lévy-Bruhl, Lucien, 387
- Lewis, Wyndham, 12, 16, 20, 21, 25, 33, 104, 115, 138, 170, 198, 199, 203, 231, 234, 274, 313, 327, 342, 350, 368, 376, 377, 384, 387, 391, 394, 397, 398, 413; *Apes of God* 350, 353, 391, 393, 394, 397, 398; *Blasting and Bombardiering*, 274; "Cantleman's Spring Mate", 198; *Hitler*, 399; *The Hitler Cult*, 399; "Hayali Mektuplar" 157, 171 (*karakter*: Byan Bland Burn) 157; *Mektuplar*, ed. W. K. Rose, 234; *Tarr*, 104, 194, 203, 220, 250, 362, 413; *Time and Western Man*, 343
- Library of Congress, 391
- Limehouse Nights*, 182
- Linati, Carlo, 247, 250, 254, 255, 264, 267, 277, 286
- Li, Po, 172, 223
- Lippmann, Walter, 427
- Literary World*, 180
- Little, Brown & Co., 176
- Little Review*, 20, 23, 27, 28, 48, 68, 128, 140, 149, 155, 158, 159, 162, 171, 172, 173, 174, 175, 179, 183, 185, 191, 192, 193, 194, 197, 198, 204, 215, 216, 217, 220, 222, 223, 227, 230, 231, 233, 240, 242, 243, 244, 260, 279, 280, 282, 283, 284, 288, 311, 312, 332, 335, 363, 380, 441
- Liverdale, Jane, 31
- Liveright, Horace, 48, 235
- Long, Huey, 374
- Lope de Vega, 77
- Louis XIV, Kral, 113, 412
- Louis XV, Kral, 113, 412
- Lowell, Amy: *Some Imagist Poets*, 92, 362
- Lugné-Poë, A. F., 272, 285

M

- Machiavelli, Niccolò, 203, 204, 298
- Mackay, Mary, 225

- MacKenzie, Compton, 224
- Macmillan Co., 177, 202, 224, 377
- Maeterlinck, Maurice, 320, 324
- Mahony, Francis Sylvester ("Father Prout"), 358
- Maison des Amis des Livres, 283
- Malatesta, Sigismondo, 399
- Malherbe, François de, 178
- Manning, Frederic, 105, 218; *Scenes and Portraits*, 105
- Mansfield, Richard, 83
- Mantegna, Andrea, 393
- Marivaux, Pierre, 84
- Marlborough Düğesi (Consuelo Vanderbilt), 169, 272
- Marsh, Edward, 125, 126, 127, 128, 135; ed. *Georgian Poetry*, 98, 125, 134
- Marshall, John, 17, 118, 119, 121, 122, 127, 193
- Marsias, 168
- Martialis, 412
- Masefield, John, 224, 322
- Massenet, Jules, 131
- Masterman, C. F. G., 233
- Masters, Edgar Lee, 72, 92
- Mathews, Elkin, 6, 14, 27, 110, 118, 204, 207, 231, 407-420
- Maunsel & Co., 40, 41, 42
- Maupassant, Guy de, 50, 238, 301, 365, 370, 413
- McAlmon, Robert, 287, 328, 332, 341, 371, 374, 376; *Contact Collection of Contemporary Writers*, 328
- McClure, 72
- McClure's Magazine*, 72
- McCormick, Edith Rockefeller, 19, 240, 242
- McGreevy, Thomas, 349
- McKinley, William, 299
- McNulty, Simon, 319
- Médicis, Fifi de, 304
- Menegatti, 259
- Mencken, H. L., 36, 55, 196, 198, 328, 362
- Mercur de France*, 23, 33, 34, 38, 69, 97, 114, 184, 185, 247, 288, 300, 367, 371
- Meredith, George, 426

- Merimée, Prosper, 44
 Merkür, 341
 Methuen & Co., 195
 Meynell, Alice, 409
 Meynell, Wilfred, 409
 Milan Kütüphanesi, 178
 Miller, Henry: *The Tropic of Cancer*, 376
 Milletler Cemiyeti, 400
 Millikin, Richard Alfred, 358
 Milton, John, 115
 Minoru, Umewaka, 86
 Mitchell, Edward Page, 426
 Mizener, Profesör Arthur, 32
Modern Society, 45
 Molière, 83
 “Molly Brannigan”, 287
 Monet, Claude, 49, 50
 Monnier, Adrienne, 283
 Monroe, Harriet, 15, 21, 125, 216, 313
 Monro, Harold, 99
 Moore, George, 43, 124, 125, 127, 135, 311
 Moore, Marianne, 284
 Moore, T. Sturge, 117, 141
 Mozart, W. A., 368
 Muhammed, 111
 Muhteşem Frederick, 139
 Mullins, Eustace: *This Difficult Individual, Ezra Pound*, 400
 Murry, John Middleton, 207, 244, 274, 299, 350; “Gustave Flaubert”,
 299
 Musa, 88
 Musset, Alfred de, 84
 Mussolini, Benito, 348, 373, 378, 384, 395, 399

 N
 Napolyon, 298
 Nathan, George Jean, 36
Nationality, 357

Nation (Londra), 134, 144
Navire d'Argent, 330
 Nelson, Lord Horatio, 357
 New Age, 15, 22, 47, 48, 55, 72, 99, 109, 178, 194, 216, 221, 228, 234, 244, 261, 280, 281, 314
 Newbolt, Sör Henry, 61, 62
 New Deal, 373
New Directions in Prose & Poetry, 26
New English Weekly, 109, 348, 373, 375
New Freewoman, 16, 34, 37
New Ireland, 146, 180, 182
New Mexican (Santa Fe), 374
New Republic, 131, 144, 162, 163, 164, 166, 427
New Review, 349, 350
New Statesman, 156, 160, 167
New Witness, 180
 New York Üniversitesi (Buffalo), 32, 129
 New York Halk Kütüphanesi, 31
 Nicoll, Sör William Robertson, 321
 Nietzsche, Friedrich 84, 324
 Nobel Ödülü, 320-326, 356
 Norman, Charles: *Ezra Pound*, 377, 391
North American Review, 110
Northern Whig (Belfast), 39
Nouvelle Revue Française, 283, 288, 349
 Noyes, Alfred, 288

O

Observer (Londra), 134
 O'Donal Hugh Red O'Donnel, 357
 Oliver Morosco, Burbank Tiyatrosu, 68, 81, 188
 Omakitsu (Wang Wei), 129
 Oppenheim, James, 129
 Orage, A. R., 15, 109, 201, 228, 348
 Orestes, 133
 Osiris, 15, 22, 178
Others, 410

Our Exagmination..., 384

Outlook, 43

Ovid, 417

Ovid Press, 156, 262

P

Pagany, 351

Paige, D. D., 30, 342

Palgrave, F. T.: ed. *The Golden Treasury*, 202

Papini, Giovanni, 71

Paris Barış Konferansı 27

Paris Review, 275, 383

Parnell, Charles, 139, 165, 357

Partridge, Eric: *A Dictionary of Slang and Unconventional English*, 220

Peg o' My Heart, 81

Pelman Enstitüsü, 353

PEN Kulübü, 378

Philippe, Charles Louis: *Bubu de Montparnasse*, 174

Picasso, Pablo, 165

Piccolo della Sera, 53, 250, 251

Pickwick, 353

Pinker, James Brand, 57, 58, 61, 63, 68, 69, 71, 78, 92, 95, 96, 99, 100,
101, 102, 104, 105, 107, 108, 122, 127, 187, 188, 190, 243, 273,
275, 408, 414

Plechner, H. E., 435

Poe, Edgar Allen 88, 172

Poesia, 254

Poètes François jusqu'à Malherbe, 178

Poetry, 26, 33, 35, 38, 47, 79, 80, 95, 99, 100, 102, 141, 156, 159, 172,
173, 183, 186, 338, 410

Poetry and Drama, 116, 410, 418

Poetry Bookshop, 99

Poetry Review, 99

Polignac, Presses de, 322

Pope, Alexander, 413

Post (Birmingham), 181

Post-Express (Rochester, N.Y.), 180, 181, 182

Pound, Dorothy (Bayan Ezra), 31, 224, 250, 254, 359

Pound, Ezra:

ABC of Economics, 373; "Affirmations", 55; "Affirmations: Edgar Lee Masters", 72; "Seçimden Sonra", 350; "Alfred Venison" şiirleri, 373; *A Lume Spento*, 421; "American Notes", 373; "An Anachronism at Chinon", 179; "The Approach to Paris", 47, 48; "Arnaut Daniel", 178, 196, 197; "Art Notes. B. H. Dias", 221; "Augment of the Novel", 26; "Aux Etuves de Weisbaden. A.D. 1451", 179; "Axiomata", 281, 282; "Ballad of the Goodly Fere", 125; "Books Current", 202, 220; "Brancusi", 381; Radyo yayınları, 391; "Cantico del Sole", 198

Kantolar (The Cantos), 15, 16, 24, 25, 29, 79, 239, 264, 281, 289, 290, 315, 316, 318, 328, 335, 341, 348, 357, 359, 360, 361, 373, 386, 388, 405; *Kantolar ve taslaklar: Kanto I* (1917 versiyonu), 80, 290; "Three Cantos, I-III" (1917 versiyonu), 79, 183, 235, 245; *Kanto I* (1925 versiyonu), 80, 282; *Kanto II* (1925 versiyonu), 245; *Kanto IV*, 235, 281; *Kanto V-VII*, 235, 245, 281, 284; *Kanto VII*, 222-223, 235; *Kanto VIII* (1922 versiyonu), 245; *Kanto VIII* (1925 versiyonu), 387; *Kanto VIII-XI* ("Malatesta Kantoları"), 399; *Kanto XIV-XV*, 222, 245; *A Draft of XVI Cantos*, 25, 316, 402; *Kanto XVI*, 290; ("A History of Pound's *Cantos* I-XVI, 1915-1925," Slatin), 290; *Kanto XX*, 328; *A Draft of XXX Cantos*, 360; (*The Cantos of Ezra Pound: Some Testimonials*), 360; *Kanto XXXI-XLI*, 373; *Kanto XLII*, 219; *Kanto LI*, 29; *Pisan Kantoları (The Pisan Cantos)*, 13, 274, 314, 395, 402; (*Şahıslar, vs.: Blarney Kalesi*, 404; Catullus, 403; Maurice Hewlett, 322; Edgar Jepson, 404; Bayan Jevons, 405; Kokka, 404; Henry Newbolt, 404; Bayan Norton, 403; Victor Plarr, 404; Rais Uli, 405; William (B. Yeats), 404) *Canzoni*, 125, 418; *Cathay*, 57, 410; *Catholic Anthology*, 23, 92, 134; *Certain Noble Plays of Japan*, 129; "The Chinese Written Character as a Medium for Poetry" (Fenollosa), 116; "The Classics 'Escape'", 198; "İlginç Bir Tarih", 38; "Date Line", 23, 194, 299, 373; *Des Imagistes*, 33, 362; "Donna mi prega", 339; "Drunken Helots and Mr Eliot", 135; "Dublinliler ve Bay Joyce", 48-52, 188; "E. E. Cummings", 391; "E. E. Cumings Alive", 375; "E. E. Cummings Examined," 391; *Exultations*, 29; "EZ Sez: Being Some Pithy Promulgations," 374; "A French Accent," 394; *Gaudier-Brzeska:*

A Memoir, 53; *Guide to Kulchur*, 22, 25, 380, 381; *Guido Cavalcanti Rime*, 339; "Henry James," 215, 222; *Hesternae Rosae* (Walter Rummel ile birlikte), 178; "Historical Survey", 284; *Homage à la Langue D'Oc*, 235; *Homage to Sextus Propertius*, 216, 218, 222, 223, 227, 234, 235, 281; "L'Homme Moyen Sensuel", 79, 291; *How to Read*, 348, 360, 372; *Hugh Selwyn Mauberley*, 172, 222, 228, 235, 245, 262, 280, 281, 282, 286; "I Gather the Limbs of Osiris", 15, 22, 178; *If This Be Treason...*, 391; "Indiscretions, or Une revue de deux mondes", 261, 281, 315; "Inquest" serisi, 315; *Instigations*, 178, 197, 202, 220, 235, 236, 277; "The Island of Paris: A Letter", 281; "James Joyce ve Eleştiriler", 146, 180-182; "James Joyce: Roman Sonunda Çıktı", 136-140; "James Joyce et Pécuchet", 300-313; "James Joyce Anısına", 394, 395-406; *Jefferson and/or Mussolini*, 373; "Jodindranath Mawhwar's Occupation", 128, 171; "Joyce", 202-211

Literary Essays of Ezra Pound, 23, 48, 194, 202, 222, 290, 373, 380
"The Little Review Takvimi", 288

Lustra, 16, 27, 29, 59, 118, 121, 133, 155, 173, 176, 183, 188, 222, 231, 281, 407, 410, 414, 415; "Coitus", 409, 418; "Commission", 409; "Dead İöné," ("İone, Dead the Long Year"), 116; "The Faun", 409, 410; "Further Instructions", 409, 416; "Our Contemporaries", 125; "Pagani", 410; "Salutation The Second", 409; "Salvationists", 407; "The Seeing Eye", 409; "To a Friend Writing on Cabaret Dancers" (kabare dansçıları), 409

Make It New, 23, 48, 194, 299, 360, 373; "Meditatio", 110, 188, 284, 411; "Bay James Joyce ve Modern Sahne", 80-109; *Moeurs Contemporaines*, 216, 217, 222, 225, 315; *Money Pamphlets*, 29; "Anitsal", 381; "Music" (William Atheling), 221; "The New Therapy" [Yeni Terapi], 314

Nob veya Accomplishment, 86, 94, 128; ayrıca "noh tiyatrosu" 33, 79, 94, 116, 388

"İrlanda'nın Varolmayışı", 55-79, 72; "On Criticism in General", 222; "Paris Mektubu", 281, 284, 289, 290, 299, 315, 327; "Geçmiş Zaman", 361-380; "Patria Mia", 15; *Pavannes and Divagations*, 315; *Pavannes and Divisions*, 110, 188; *Personae*, 116, 155; "Pervigilium", 418; *Phanopoeia* (bkz. Kantolar), 155; *Poems 1918-21*, 281, 284; *Polite Essays*, 300; "Portrait d'une femme",

125; *Physique de l'amour*, 284, 314; *Prolegomena*, 360; *Quia Pauper Amavi*, 235, 236, 362; "The Regional", 234, 244; "Remy De Gourmont", 215; "The Revolt of Intelligence", 280; *Ripostes*, 178; "Salve Pontifex (A.C.S.)," 188; "The Serious Artist", 16, 222; *The Sonnets and Ballads of Guido Cavalcanti*, 92; *The Spirit of the Romance*, 15; "Square \$ Series", 377; "Status Rerum – the Second," 80; "Studies in Contemporary Mentality," 194; "A Study in French Poets", 48; *This Generation*, 17, 118, "Three Cantos", 79; "Three Portraits", 281; *Umbra*, 281; *Villon* (opera), 284

Pound, Homer, 284

Pound, Isabel, 284

"Pound, Joyce ve Flaubert: the Odysseans", 290

Pratz, Mlle de, 97

Propertius, Sextus, 216, 223, 227 ayrıca bkz. *Homage to Sextus Propertius*

Proust, Marcel, 279, 294, 301, 302, 315, 371

Purcell, Henry, 379

Putnam, Samuel, 349, 350, 351

Pyle, Dr. Walter Lytle, 148, 153, 155

Q

Quarterly Review, 76, 134, 137

Querschnitt, 320

Quinn, John, 17, 19, 27, 31, 68, 72, 98, 116, 118, 121, 149, 150, 151, 152, 157, 158, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 170, 171, 173, 175, 176, 184, 185, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 199, 200, 201, 215, 223, 233, 234, 242, 243, 244, 267, 273, 278, 279, 282, 312, 317, 331, 421, 424, 425, 428, 430, 431, 434, 435, 436, 437, 438, 439; "James Joyce, A New Irish Novelist", 162

R

Rabelais, François, 22, 179, 242, 283, 293, 309, 316, 367, 381, 394, 395, 398, 412, *Gargantua et Pantagruel* 301, 367, 397

Rachewiltz, Prens ve Prenses de, 59

Racine, Jean Baptiste, 239

Random House, 32, 225, 347, 441

Ray, Gordon N., 32, 68, 244

Ray, Man, 37

- Read, Herbert, 350
Reedy's Mirror, 72
 Rembrandt, 393
 Remus Amca (Uncle Remus), 385
 Richards, Grant, 33, 39, 40, 47, 57, 58, 59, 95, 184, 185, 190, 192, 214, 217
 Rickby, Peder, 340
 Ricketts, Charles De Sousy, 95
 Ritz'in Oscar'i, 324
 Roberts, A. Llewelyn, 64
 Roberts, William, 115, 128
 Robey, George, 104, 199
 Rodker, John, 156, 220, 243, 273, 276, 277, 282; *Adolphe*, 156; " 'Exiles,' A Discussion of James Joyce's Play", 220
 Romain, Jules, 48
 Roma Radyosu, 390, 391
 Roosevelt, Franklin D., 373, 383, 400
 Roosevelt, Theodore, 361
 Roscoe, William: *The Life and Pontificate of Leo the Tenth*, 98
 Rosenfeld, Paul, 129
 Rostand, Edmond, 83
 Roth, Samuel, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 388
 Rowlandson, Thomas, 354
 Royal Automobile Club, 137
 Rûcher Ecole, 304
 Rudge, Olga, 32, 339, 376, 391
 Rumbold, Sör Horace, 229, 230, 275, 396
 Rummel, Walter Morse, 178

S

- St. Augustine, 264
 Sainte-Beuve, Charles, 304
 St. Elizabeth Hastanesi, 394
 St. Justin Martyr, 14
 St. Victor, Richard, 165
 Salome, 88
 Sanat Okulu, 55

- Sancho Panza, 349, 352
- Sandburg, Carl, 92
- Santayana, George, 383
- Sappho, 412
- Sartoris, C., 37
- Savitsky, bkz. Bloch-Savitsky, Ludmilla
- Schelling, Profesör Felix, 21
- Secker, Martin, 79, 95, 123
- Serruys, Jennie, 271
- Seven Arts*, 129, 142
- Shakespear, Olivia, 415
- Shakespeare and Company, 197, 283, 306, 385
- Shakespeare, William, 77, 83, 85, 89, 90, 291, 308, 409, 413
- Shannon, Dr. John R., 152
- Shaw, George Bernard, 16, 31, 77, 83, 84, 90, 104, 196, 206, 284, 288, 296, 311, 333, 341, 362, 364
- Shelley, Percy Bysshe, 417
- Shenandoah*, 300
- Shorter, Clement King, 114
- Simenon, Georges, 375
- Sinn Fein, 357
- Sinn Fein*, 39, 357
- Slack, Monroe, Saw & Co., 145
- Smart Set*, 33, 35, 36, 37, 45, 55, 410
- Smollett, Tobias, 413
- Society of Authors, Playwrights & Composers, 118, 121
- Sosyal Kredi, 228, 348, 373
- Sorcière, La* 86
- Spectator*, 35
- Spengler, Oswald, 387
- Sphere*, 182
- Spinoza, Baruch, 313, 387
- Spire, André, 272
- Spitteler, Carl, 320, 324
- Stage Society, 107, 117, 141, 161, 188, 190, 214
- Stein, Gertrude, 21, 237, 313, 341, 375
- Stendhal, 49, 66, 73, 81, 84, 92

Stephen: bkz. Joyce, *Portre, Ulysses*
 Stephens, James, 182, 322
 Sterne, Lawrence, 90, 203, 301, 413; *Tristram Shandy*, 301
 Stock, Noel: *Poet in Exile: Ezra Pound*, 379
 Strindberg, August, 47, 51; *Adolphe*, 303
 Sullivan, Sör Arthur, 231, 273; *Bay Box ve Cox*, 273
Sun (New York), 160, 426
 Sürrealizm, 342, 350
 Svevo, Italo, 54
 Swift & Co., 178
 Swift, Jonathan 203, 296, 309, 316
 Swinburne, Algernon (A.C.S.), 426, 433
 Symons, Arthur, 43, 192, 199
 Symons, Bayan Arthur, 338, 339
 Synge, John Millington, 55, 85, 310
 Şairler Kulübü, 356

T

Taft, William Howard, 299
 Tagore, Rabindranath, 38, 320, 323
 Tailhade, Laurent, 97
 Tauchnitz, 97, 364
 Tennyson, Alfred Lord, 409, 417
 Tertullian, 111
 Thackery, William, 180
 Théâtre de L'Oeuvre, 272
 Theocritus, 412
This Quarter, 329
 Thoreau, H. D., 391
 Three Mountains Press, 315
 Thring, G. Herbert, 122
Times (Londra), 134, 135, 141, 144, 145, 161, 181
 Tinkham, George Holden, 400
 Tolstoy, Leo, 413
Transatlantic Review, 317, 336
Transition, 335, 340, 342, 347, 376
 Tree, Sör Herbert Beerbohm, 89

Tribune, 45, 298, 329, 350

Trollope, Anthony, 370

Tuohy, Patrick, 341

Turgenyev, Ivan, 84

Two Worlds, 330, 331, 334

Two Worlds Monthly, 330

U

Ulusal Liberal Kulübü, 201

Ünanimist, 48

United Irishman, 357

Untermeyer, Louis, 129

V

Vanderbilt, William K., 169, 272

Vanderpyl, Fritz, 273

Vanity Fair, 162, 176, 315, 317, 426, 427, 428, 439

Venüs, 186, 211

Venüs de Milo, 106, 107, 211

Verlaine, Paul, 339

Viktorya, Kralıçe, 70, 219

Vildrac, Charles, 48, 52, 179

Villon, François: ayrıca bkz. Pound, Villon, 284, 412, 413

“Voices of Americans in Europe”, 329

Voltaire, 85, 139, 309, 412; *Dictionnaire Philosophique*, 309

Vortisist, 53, 54, 55, 59, 60, 61, 68, 79, 115, 155, 227, 387

Vortisizm, 17, 33, 98, 342, 343

W

Wabash College, 77, 101

Wadsworth, Edward, 115, 128, 218

Wallace, Henry A., 383

Wallace, Richard, 280

Walsh, Ernest, 329, 330

Wang Wei (Omakitsu), 129

Watts-Dunton, Walter, 433

Waugh, Arthur, “The New Poetry”, 134

Weaver, Harriet Shaw, 16, 17, 19, 31, 96, 99, 101, 104, 107, 115, 117, 121, 127, 135, 136, 145, 158, 160, 161, 163, 167, 174, 184, 186, 201, 239, 240, 241, 245, 263, 267, 273, 274, 282, 285, 288, 289, 316, 329, 330, 335, 337, 338, 339, 340, 341, 344, 348, 360, 377

Weekly Times, 181

Wells, Bayan H. G., 232

Wells, Francis Richard, 31

Wells, George Philip, 31

Wells, H. G., 31, 57, 61, 62, 63, 104, 135, 144, 164, 181, 201, 203, 204, 206, 210, 216, 219, 224, 231, 232, 291, 343, 344, 364, 398, 414, 427, 428; *Joan and Peter*, 224; *The New Machiavelli*, 203; *The Soul of a Bishop*, 203

Wendell Willkie, 400

Whelan, Frederick, 117

Whistler, James McNeil, 172

Whitman, Walt, 15, 48, 79, 172, 304, 391, 407; *Çimen Yaprakları*, 79

Who's Who, 19

Wilde, Oscar, 84, 229, 324; *Ciddi Olmanın Önemi* (karakter: Algernon Moncrieff), 229

Williams, William Carlos, 21, 92, 102, 156, 227, 313, 315, 340, 350, 351, 376; *The Great American Novel*, 156; *The White Mule*, 351

Wilson, Woodrow, 299, 311, 315, 427

Windeler, C. B.: Elimus, 217

Woodward, [W. E.], 264

Woolf, Virginia, 350

Woolsey, Hâkim John, 347

Wordsworth, William, 79, 409, 417

Work in Progress, bkz. Joyce, *Finnegans Wake*

Wright, Willard Huntington, 36, 44, 45

X

Xerxes, 109

Y

Yale Üniversitesi, 29, 31, 109, 114, 164, 221, 241, 245, 267, 284, 290, 316, 340, 349, 360, 373, 376, 423

Yauwner, Bay, 380

Yeats, Anne, 31

Yeats, John Butler, 115, 168, 428

Yeats, Michael Butler, 31

Yeats, William Butler: *Letters*, ed. Allan Wade, "Unde the Round Tower"

11, 14, 18, 31, 33, 34, 35, 37, 59, 61, 62, 63, 64, 68, 70, 79, 92, 94,
95, 107, 109, 115, 116, 117, 125, 127, 129, 141, 142, 143, 144, 147,
159, 161, 174, 177, 188, 190, 192, 193, 194, 199, 222, 233, 267,
268, 320, 321, 323, 324, 345, 347, 362, 395, 398, 408, 409, 410,
415, 416, 428, 436

Yellow Book, A Study in Yellow, Mix, 225, 328

Yunan Antolojisi, 412

Yunkmans, Bayan, 380

Z

Zola, Emile, 302

POUND | JOYCE

Ezra Pound'dan James Joyce'a Mektuplar ve Pound'un Joyce Üzerine Yazdığı Makaleler

Bu kitap, modern edebiyattaki en dikkate değer dostluk ilişkilerinden birinin kayıdır. Yeats'in ilk kez Joyce'un bir eserini Pound'un dikkatine sunduğu 1913 yılı ile 1920 yılları arasında yoğun ve devamlı bir mektuplaşma trafiği yaşanmıştır. Pound bu süreçte Joyce için yayıncı arayışına girmiş, ona parasal yönden destek olmuş, onu sansüre karşı savunmuş hatta ona kıyafet bile yollamıştır. Pound'un Joyce'a gönderdiği altmıştan fazla mektup günümüze ulaşmıştır. Joyce'un Pound'a gönderdiği mektuplar ise Viking Press tarafından ciltler hâlinde basılmıştır.

Şüphesiz en göze çarpan mektuplar Dublinliler, Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi, Sürgünler ve Ulysses'ten parçalara ulaştıkça Pound'un verdiği içten gelen tepkilerini içeren mektuplardır. Bu düşünceler sonradan arınarak ve yoğunlaşarak Joyce'un eserlerinin ilk eleştirileri olma niteliğini taşıyan Pound'un çeşitli dergilere yazdığı Joyce hakkındaki makaleler şeklinde kendini göstermektedir. Pound daha sonra Roma'da 1941'de yaptığı radyo programlarıyla ve Joyce'a yaptığı göndermeleri içeren Pisan Kantoları'yla karşımıza çıkar. Pound / Joyce, Forrest Read tarafından önsöz, ek notlar ve kapsamlı açıklama yazılarıyla zengin kaynaklardan derlenmiştir.

ISBN 978-605-9147-51-4

9 786059 147514